

ئۆگست ژاڤا

فەرھەنگی کوردي-فەرھەنسی

بەفەرمانی ئەکادیمیای شاهانە بۆ ژانست له لایەنی

فێردینانك یۆستی

سالی ١٨٧٩ بۆ کراوەتەوه

پێشەکی و وەرگێڕانی پێشەکی

و دووبارە لە چاپدانەوهی

د. نەجائی عەبدوللا

هەولێر

٢٠١٠

ئۆگست ژاڧا

فەرھەنگی کورڊی-فەرەنسی

بە فەرمانی ئەکادیمیای شاھانە بۆ ژانست لە لایەن

فێردیناند یۆستی

سالی 1879 بۆ وکراوەتەو

پیشەکی و وەرگیرانی پیشەکی

و دوو بارە لە چاپدانەو

د. نەجاتی عەبدوللا

- ناوی کتێب: فەرھەنگی کوردی - فەرھەنسی
- نووسەر: ئۆگست ژابا
- بلۆکەرەووەی زانستیی: فێردیناند یۆستی
- وەرگێڕانی پێشەکی و دووبارە لە چاپدانەووەی: د. نەجاتی عەبدوللا
- لەبلاوکراوەکانی ئەکادیمیای کوردی ژمارە (٨٣)
- بەرگساز: عوسمان پێرداود
- سەرپەرشتی چاپ: ئەکادیمیای کوردی
- تیراژ: ٧٥٠ دانە
- ژمارە ی سپاردنی (٥٤٥) ی سالی ٢٠١٠ ی دراوەتی
- مافی چاپکردنەو و بلاوکردنەووەی بۆ ئەکادیمیای کوردی پارێزراوە
- چاپ: چاپخانەی حاجی هاشم، هەولێر

چاپی کوردی
ئەم فەرھەنگە وەکو ریزلینان
پیشکەش بەو کەلەزانا گەورانە:

1- مەلا مەحموودی بایەزیدی

2- ئەلیکساندەر ئۆگست ژابا

3- فێردیناند یۆستی

4- بێرنارد دوۆرن

کە بە ھەموویان ئەم گەنجینە گەورەیی و شەنامەی کوردی

یان بۆ پاراستین

ئۆگست ژاڧا
(1894-1801)

پیشەکی

زمانی کوردی گەرچی تا دەورانیکی درەنگ ھەر تەنھا زمانی ئاھاوتن بوو و کورد ھیچ کاتیکی نە زمانیکی یەگرتوو، نە جوگرافیایەکی سەرلەبەر کۆنترۆلکراو و نە میژووییکی سەرتاسەری نەبوو و زمانەکەشی لە چەند دیالیکتیکی جیاوازی پیکهاتوو بەلام راستیەک ھەیە ئەویش ئەوێە کە ئەم دیالیکت و زارە سەرەکیانە ی زمانی کوردی یان لیبیکهاتوو تا رادیەکی زۆر لیک نزیکن و سترەکتووری ھاوبەشیان پیکهوە ھەیە کە دەکری لە دواوژێەکی زمانی ستانداردی کوردی یان لیدروست بکری. کورد، پیکهاتوو لە کۆمەلێک ھۆز، تیرە و کۆنفیدراسیۆنی خیلەکی زۆر بە ئاسانی لە پووی ئیداری و سیاسییەو ھەمیشە لە لایەن دراوسیپەکانی کۆنترۆلکراوە بەلام چونکە کوردستان ناوچەییەکی جوگرافی زۆر سەخت بوو بۆیە ھەمیشە دەسلاتی ناوہخوویی بە جوړیک لە جوړەکان ھەر بەدەست ئەو "میر" و "بەگ" کوردانە ماوەتەو کە چ بەناوی خوێان و چ بەناوی دەولەتانی دراوسی ھەر یەکە و لە شوینی خوێ ھوکمرانی ناوچەکیان کردوو. بیگومان نەبوونی دەسلاتیکی سیاسی و ئیداری کوردیی بە جوړیک لە جوړەکان واتە (نەبوونی) یان (بەکارنەھێنانی) زمانی کوردی گەیاندوو و لەم ناوہدا زمانی کوردی ھەر تەنھا وەکو زمانی ئاھاوتن و زمانی ھۆز و تیرەگەلی جیاوازی ماوەتەو کە بە شیوہییەکی گشتی تاوہکو کۆتاییەکی سەدە ی ھەژدەھەم و سەدە ی نۆزدەھەم سەرنجی زانا پۆژناواییەکانی بۆخوێ رانەکیشاو.

رەنگە بتوانین جەنگی پووسی-تورکی 1828-1829 و لکاندن بەشیکی قەوقازیا بە ئیمپراتۆریای پووسیا و قوئای دوا ئەو بە سەرەتای بایەخ پیدانی زانا و پۆژەلاتناسە پووسەکان (بەپووییکی تایبەتی) بۆ لیکۆلینەو و میژوو و کوردناسی دابنێن و ئەو لیرەوێە ئیدی سەرەتای تالەداوی پیوہندی نیوان سوپای پووسیا و "بریک" لە سەردارە کوردەکان دەستپیدەکات. بەردەستخستنی چەند دەسنووسیکی "شەرەفنامە" ھانی زانا و پۆژەلاتناسە پووسەکانی دا زیاتر لە میژوو و ئەدەبیاتی کوردی بکۆلنەو، ڤ. دیتیل لە گەشتەنامە سی سالیەکی بۆ پۆژەلات "لە 16 ی حوزەیرانی 1842 لە قازان دەرچوو و بۆ ئێران پۆیشتوو. لە تاران بەو دەزانی کورد کە پۆژەلاتناسەکان کەم بایەخیان پیداو ئەدەبیاتیکی نووسراوی دەولەمەندی ھەیە. زۆر بە راشکاویش باسی ئەو دەکات کە لوورەکان و ھەروەھا بەختیارییەکان بە پیچەوانە ی پای ھاممەر بە کوردیان دادەنی. ھاممەر لە لای خوێوہ لوورەکان بە رەگەزێکی عەرەب دادەنی و زمانەکەشیان بە دیالیکتیکی زمانی عەرەبی دەزانی. بە پیچەوانە دیتیل

زۆر بە دريژى باسى دىيالىكتى لەكى دەكات و سۆزىكى زۆرىشى بۇ زمانى كوردى ھەيە¹. دواى ئەو زانايانى ھەك بېرىن، ئابۇقيان، لېرخ و ژابا بايەخىكى زۆر بە ميژوو و زمانى كوردى دەدەن. دواتر لە دەستپىكى نيوى دوومى پەنجاھەكانى سەدەى نۆزدەھەم بەشى ميژوو و فيلولۇزىيە ئەكادىمىيە شاھانەى زانستەكانى سانت پيترسبورگ لەسەر داواى ئەكادىمىيە بېرنارد دۆرن² سالى 1856 داوا لە كونسولى پرووسيا لە ئەرزەروم، ئەلىكساندەر ئۇگست ژابا (1801-1894) دەكات تا ئەو دەندەى دەكرى نفوز و دەسلەتەى خوى ھەكو كونسولى پرووسيا بەكاربەينى بۇ كۆكردنەو ھەى تىكستى كوردى، دەسنوس و وشەنامەى كوردى بۇ ناسىنى زمان و ئەدەبىيات و ھۆزە كوردىيەكان. ژابا لە دووم ماو ھەى كارى كونسولەى خويدا لە ئەرزەروم كۆمەلىكى زۆر دەسنوس و تىكستى كوردى بە ھارىكارى مەلا مەحمودى بايەزىدى كۆكردە و ھەمويانى بۇ سانت پيترسبورگ نارد كە ھەندىكان لە كاتى خويدا يان دواتر بلاوكرانەو و بەشىكى زۆرىشىان تا ئىستا ھەر ھەكو دەسنوس لە كتيبخانەى سانت-پيترسبورگ و مۆزەخانەى برىتانى پارىژراون.

فەرھەنگە يەكەمىنەكانى

دوو زمانەى كوردى

بەگويرەى ئەو زانايانەى تا ئىستە لەبەردەست دان يەكەمىن ھەولەى فەرھەنگەى دوانەى زمانەى كوردى برىتانيە لە فەرھەنگەى نووبھارا بچوكان-ى ئەحمەدى خانى (1650-1707) كە سالى 1682 نووسراوئەو. ئەم فەرھەنگۆكە برىتانيە لە فەرھەنگىكى چكۆلەى عەرەبى-كوردى و بە دىيالىكتى كورمانجى سەروو نووسراوئەو و زياتر بۇ فيربوونى زمانەى عەرەبى نووسراو و دەرووبەرى ھەزار وشەى تىدايە. دواى ئەو فەرھەنگۆكى مارقى نۆدەھىيە دى كە سالى 1795 لە سليمانى دا نووسراوئەو و ئەويش لەسەر شىو ھەى فەرھەنگۆكى نووبھارا بچوكان-ى ئەحمەدى خانى زياتر بۇ فيركردنى قوتابى و سوختەى كوردبوو بۇ ناسىن و فيربوونى زمانەى عەرەبى. دواى ئەم دوو ھەولدانە كە لە لايەن كورد خويەو نران، يەكەمىن فەرھەنگەى دوو زمانەى كوردى كە تەرخانى زمانەى كوردى و زمانىكى ئەوروپى كرابت فەرھەنگەى ئىتاليانى-كوردى باوكە گارزۆنى (؟-1790) يە (پىزمان و

¹ V. Dittel, « Aperçu sommaire de trois années de voyage dans l'Asie occidentale, dans le Caucase, la Perse, le Kurdistan, la Mésopotamie, La Syrie, l'Asie-Mineure, etc., dans un tut principal d'études ethnographiques », In : « *Nouvelles Annales des Voyages et des sience géographique* », T 3ème, 1849, p 142

² ئەكادىمىيە بېرنارد دۆرن Johannes Albrecht Bernhard Dorn (1805-1881)، زاناي ئەلمان، پسپۇرى ميژوو و زمانەكانى ئىران، پرووسيا و ئەفغانستان بوو. سەرەتا لە زانكۆى لايبزىگ و دواتر بووئە پاكى زانكۆى خاركوۋ و پروفىسۆرى ميژوو و جوگرافيا لە ئەنستىتوتى زمانە پۆژەھەلاتىيەكان لە ھەزارەتى دەرەو. لە سانت پيترسبورگ زمانەى سانكرىتى و پەشتووى وتوئەو. سالى 1835 دەبىتە ئەندامى ئەكادىمىيەى شاھانەى پرووسيا.

وشهنامه‌ی زمانی کوردی³ که سالی 1787 له پۆما بلۆکرایه‌وه. ئەم فەرهنه‌نگه‌ وێرای ئەوه‌ی نزیك به 5000 وشه‌ی ئیتالی به کوردی لیکداوه‌ته‌وه و (78) لاپه‌ره‌کانی یه‌که‌میشی بۆ لیکدانه‌وه‌ی زمانی کوردی و پێژمانی کوردی ته‌رخانه‌کردوه که له سۆنگه‌ی ئەمکاره‌یه‌وه بێک له کوردناسه‌کان گارزۆنی به باوکی کوردناسی داده‌نێن.

دوای گارزۆنی یه‌که‌م که‌سیک که وه‌کو کاریکی ئەکادیمی ئیشی له‌سه‌ر لیکسیکۆلۆژیای زمانی کوردی کردبێت زانای پۆژه‌ه‌لاتناس و ئێرانیناسی به‌ناوبانگی ئەلمان (فیردیناند یۆستی)^{*} یه‌که‌ یه‌که‌مین کاری بریتیبوو له نامیلکه‌یه‌کی بچکۆله به زمانی فرهنسی به ناوی (ناوی ئاژه‌لان به زمانی کوردی)⁴ که به یه‌که‌م کاری سه‌ربه‌خۆ داده‌نێ بۆ دروستکردنی فەرهنه‌نگۆکیکی تایبته به ناوی ئاژه‌لان به زمانی کوردی. دوای فەرهنه‌نگه‌کی گارزۆنی که تایبته بوو به دیالیکتی ناوچه‌ی ئامیدی و مووسل دووهم فەرهنه‌نگی دووانه‌ی کوردی بریتیه له فەرهنه‌نگی کوردی-فرهنسی که له ساله‌کانی 1856-1866 وشه‌کانی له لایه‌ن کونسولی روسیا له ئه‌رزهرۆم، ئۆگست ژابا به یاریده‌ی زانای گه‌وره‌ی کورد، مه‌لا مه‌حمودی بایه‌زیدی (1797-1870؟) له ناوچه‌کانی بایه‌زید، ئه‌رزهرۆم و ده‌وروبه‌ری کۆکراوه‌نه‌ته‌وه. ژابا ماوه‌ی دووهمین مانه‌وه‌ی خۆی له ئه‌رزهرۆم وه‌کو کونسولی روسیا به قازانجی زمانی کوردی به‌کارده‌هێنی و له‌م ماوه‌یه‌دا له‌گه‌ڵ بایه‌زیدی ساله‌کانی 1858-1859 دوو به‌رگ ده‌سنووسی فەرهنه‌نگی کوردی-پرووسی-فرهنسی و ده‌سنووسیکی فەرهنه‌نگی فرهنسی-پرووسی-کوردی ئاماده ده‌کات و هه‌ر دوو به‌رگی په‌وانه‌ی ئەکادیمیای سانت-پیتربورگ ده‌کات. دواتر کاری ئاماده‌کردن و بلۆک‌دانه‌وه‌ی فەرهنه‌نگی کوردی-فرهنسی له لایه‌ن ئەکادیمیای سانت-پیتربورگه‌وه به زانای پۆژه‌ه‌لاتناسی ئەلمانی فیردیناند یۆستی ده‌سپێرن و هه‌ر دوو ده‌سنووسه‌که و چه‌ند مه‌تریال و ده‌سنووسیکی دیکه‌ی کوردی ده‌خه‌نه به‌رده‌ست بۆ ئەوه‌ی چاپیکی زانستی لیوه ئاماده‌بکات و سه‌ره‌نجام دوای ته‌ته‌له‌کردن و لیکدانه‌وه و دیاریکردنی ئیتیمۆلۆژی وشه‌نامه‌کان و زیاده‌کردنی گه‌لیک وشه‌ی نوێ ئەم فەرهنه‌نگه‌ نایابه‌ی لیده‌رچوو که بۆ یه‌که‌مجار له ناوه‌راستی سالی 1879 بلۆکرایه‌وه. به‌لام داخه‌که‌م وا دیاره ئەکادیمیای شاهانه له پێگه‌ی ئەکادیمی دۆرنه‌وه به ژابا پاده‌گه‌یه‌نی که‌وا به‌رگی دووهمی فەرهنه‌نگه (فرهنسی-پرووسی-کوردی)یه‌که له‌به‌ر کۆمه‌لیک هۆ ناتوانن بلۆکه‌نه‌وه و دۆرن داوا له ژابا ده‌کات داخۆ " ئاره‌زوو ده‌کات ده‌سنووسه‌که‌ی بۆ بگێڕنه‌وه یان هه‌ر له مۆزه‌خانه به چه‌ند مه‌رجیک له لایه‌ن خۆیه‌وه به‌یلتیه‌وه)⁵. ژابا هه‌ر له هه‌مان نامه‌یدا بۆ یۆستی ئەسه‌فی زۆر ده‌خوا به‌وه‌ی به‌رگی دووهمی

³ *Grammatica e vocabolario della lingua Kurda*, composti dal P. Maurizio Garzoni, Roma : Sacra Congregazione di Propaganda Fide, 1787, 1 vol. (288 p.)

^{*} Ferdinand Justi (1837-1907).

⁴ F.Justi., *Les noms d'animaux en kurde*, Ed. Paris, Imprimerie national, 1878 (32 p).

⁵ نامه‌ی پۆژی 3 ی ژانگیه‌ی 1881 ی ژابا بۆ یۆستی، په‌وانه‌:

Marie de Testa et Antoine Gautier, *Drogmans et diplomates européens auprès de la porte ottomane*, Istanbul : Les éds. Isis, 2003, p. 459.

فهرهه‌نگه‌که‌ی لیڤگه‌پَین له‌ناو کارتۆنه‌کانی مۆزه‌خانه له‌ناو بچی⁶. ئەم فهرهه‌نگه که نزیکه‌ی پازده هه‌زار وشه‌ی کوردی تێدایه که واتا‌کانیان به‌فره‌نسی لیکدا‌ونه‌ته‌وه و یه‌کیکه له‌و کاره نا‌وازان‌ه‌ی که تا ئێسته ره‌نگه بی‌وینه‌ بیت و هیشتا دوا‌ی (150) سال له‌ نووسینه‌وه‌ی و (130) له‌ دوا‌ی بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی هه‌یچ فهرهه‌نگی‌کی هاوشی‌وه نه‌توانی‌وه جی‌گه‌ی بگریته‌وه. وا ئێسته که دوا‌ی (130) له‌ بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی دووباره هه‌نا‌وامانه‌ته‌وه ناو کتێبخانه‌ی کوردی وه‌کو دیا‌ری ها‌وبه‌شی ئێمه و ئە‌کادیمی‌ای کوردی پیشکەش به‌ کتێبخانه‌ی کوردی ده‌که‌ین.

نه‌جاتی عه‌بدوڵلا

پاریس، 20 ی دیسامبه‌ری 2009

---

⁶ ده‌قی ئە‌سلی هه‌ر دوو ده‌سنووسی ئە‌م فهرهه‌نگه که ژا‌با و مه‌لا مه‌حمودی بایه‌زیدی ئاماده‌یان کردووه ئێسته وا له‌ سانت پیتربورگ پارێزرا‌ون. ده‌سنووسی به‌رگی یه‌که‌می فهرهه‌نگه‌که (کوردی-پرووسی-فره‌نسی) یه (656) لاپه‌ره‌یه و یۆستی چاپی ئە‌م کتێبه‌ی له‌سه‌ر ئە‌م به‌رگه ئاماده‌ کردووه، هه‌رچی به‌رگی دووه‌می فهرهه‌نگه‌که‌یه (فره‌نسی-پرووسی-کوردی) که (721) لاپه‌ره‌یه و هه‌ر به‌ چاپنه‌کرا‌وی ما‌وته‌وه. ئاماده‌کاری ئە‌م کتێبه به‌ نیازه هه‌ردوو به‌رگی ئە‌م فهرهه‌نگه به‌ئینتیه‌وه ناو کتێبخانه‌ی کوردی و ساغیان بکاته‌وه و دووباره له‌ چاپیان بداته‌وه و پ‌ۆ‌حی ژا‌با و بایه‌زیدی شادبکاته‌وه، وه‌رگێ‌ز.

نامەى ژاڤا بۆ يۆستى

بەرپىز قىردىناندى يۆستى، مامۇستاي زمانە رۆژھەلاتىيەكان لە زانكۆى ماربورگ (ھنيسىن)،
بەرپىز،

لە رېگەى رۆژنامەيەكى سانت پيترسبورگ، (Novokie Vremia) زانيم كەوا فەرھەنگى كوردى كە ئىيە
ويستتان ئالىكارى لەگەل مندا بگەن بۆ بۆلۆكرىنەوھى ھەر ئىستە نىردراوھ بۆ چاپ. من زۆر خوشحال
دەبم بەوھى دووپاتكرىنەوھى ئەم ھەوالە خوشە لە لاين بەرپىزتانەوھى ببيستم.
زياد لەوھى لوتف بفرموون كۆپەكى پيشەكى ئەم نووسراوھم بۆ بنيرن و ئەو ناوئيشانەم بۆ بنووسن كە
(بۆ فەرھەنگەكە) داتان ناوھ. بە تايبەتى ئەو بەشانەى كە لە بارەى بەرپىز دۆرن-دوھىە زۆرم بەلاوھ
مەبەستە.

دیارە ئىيە لەوھى بىئاگا نين بەرپىز كەوا ئەكادىمىيەى زانستەكانى سانت پيترسبورگ دابى وایە كە بۆ
نووسەرى ئەو كتيبانەى كە پەسندىان دەكات يان چاپيان دەكات ژمارەيەك دانەيان بۆ دەنيرى. منيش
ھەقمە بىر لە ھەمان پاداشتدانەوھى بگەمەوھى و پيشەكى دەمەوى بە بەرپىزتان بلىم كەوا جىگەى
خوشنوودى من دەبى كە بەناوى پىزانين لەبەرامبەر ئەو برە بيشومارەى كە ئىيە لە چاپكرىن ئەم
(فەرھەنگەدا) خەرجتان كردوھى ئەم دانانە لەگەل ئىيە بەشېكەم. بىگومان ئەم دەستپيشخەريە بە
بەراورد لەگەل ئەو كۆشش و ئىمتيازە فەخريەى كە ئىيە ھەقى خۆتانە كەمترىنە و ھىوادارم ئەكادىمىيە
لەيادى نەچى لەوھى بتانداتى.

ھەرچى سەبارەت بەو گفتوگۆ كوردیانەوھى كە بۆم ناردوون و ئىيە بە تىببىنى و زيادەكارى خۆتان
بۆتان پەوانە كردمەوھى، من ھەموو توانايەكى خۆم دەخەمە گەپ بۆ ئەوھى ھاوژەمان لەگەل فەرھەنگەكە
بۆلۆيتەوھى. تكاتان لىدەكەم بە نامەيەكى تايبەتى بىروراي خۆتان لەبارەى ئەم نامىلكەيە بۆ پەوانە بگەن.
داواى پەوخسەت لە بەرپىزتان دەكەم لەوھى لە لاين ئەكادىمىيەى شاھانەوھى پشتگيرىم بگەن ئەگەر بپيارم
دا دەسنووسەكەم بە ئەكادىمىيە بىسپىرم⁷

پىزانينى بەرزى ئىمە قەبوول بفرموون بەندەى وەفادارى ئىيەم.

ئا. ژاڤا، سمرنا، 1 ئى ئادارى 1879

⁷ Marie de Testa et Antoine Gautier, *Drogmans et diplomates européens auprès de la porte ottomane*,
Istanbul : Les éd. Isis, 2003, p. 456

DICTIONNAIRE
KURDE-FRANÇAIS

PAR

M. AUGUSTE JABA.

PUBLIÉ

PAR ORDRE DE L'ACADÉMIE IMPÉRIALE DES SCIENCES

par

M. FERDINAND JUSTI.

St.-PÉTERSBOURG, 1879.

Commissionnaire de l'Académie Impériale des sciences:

à St.-Petersbourg:	à Riga:	à Leipzig:
MM. Eggers et C ^e , J. Issakof	M. N. Kymmel;	M. Léopold Voss.
et Glasounof;	—	

Prix: 1 Rbl. 65 Cop. = 6 Mrk. 20 Pf.

به رگی چاپی فہرہ نگہ کوردی-فہرہ نسی
سانی 1879، سانت-پیترسبورگ

سەرچىلىك

لەبارەى ژيانى ئۆگست ژابا

(1801-1894)

ئۆگست ژابا (بە پۇلۇنى August Kościesza-Żaba و بە پروسى Жаба) پۇژى 15 ى ئابى 1801 لە فىلنا* لە لىتوانىا لە خىزانىكى سەربازىيى دايك بوو. باوكى، دۇمىنيك ژابا(1765-1848) وەكو باو و باپىرانى سىنۆرى سويزنۇ بوو و خاۋەنى چەندىن گوند و ئاۋايى بوو. لەناو بئەمالەكەى ژابا لە شەش برا پىنجى يان لە رىزى ئەفسەرى دابوون. ژابا دواى ئەۋەى لە لىتوانىا ھەموو قۇناغەكانى خويىندن بە سەركەوتوۋىيى دەپرى لە 29 ى ئايارى 1824 لە ۋەزەرتى دەرۋەى پروسىيا سەرەتا وەكو ۋەرگىپ كار دەكات بەلام ئەمكارەى بە دل ئابى و داۋا دەكات ھەر لە ھەمان ۋەزەرت بىيەنە بەشى زمانە پۇژەھەلاتىيەكان. دواى ئەۋەى زۆر بە سەركەوتوۋىيى ئەم بەشە دەپرى لە 2 ى نىسانى 1828 دەبىتە ۋەرگىپ لە كۆلىژى دەۋلەتىيى بۇ كاروبارى ھەندەران. لە 17 ى نىسانى 1830 ئەركىكى نەيىنى لە يافا** پىدەسپىرن كە ئەۋ ھىندە بە سەركەوتوۋىيى پايدەپەيىنى بۇيە لەسەر پىشنىيارى دەسەلاتى سەرۋىي خۇيەۋە لە 21 ى نىسانى 1831 دەيخەنە رىزى كۇنسولى فەخرى. لە دواى تەۋاۋ كىردنى چەند ئەركىك لە ئادارى 1832 لە سالونىك و ئۆكتۇبەرى 1835 لە سمرنا لە 21 ى ئادارى 1838 وەكو يەكەمىن ۋەرگىپ و راۋىژكارى كۇنسولگەرى گشتىيى پروسىيا لە سمرنا كاردەكات. لە 11 ى تەمموۋى 1842 دەبىتە راۋىژكارى دەرۋار و لە 22 ى ئابى 1846 مىدالىي شەرەف لە بەرامبەر خزمەتى بىپسانەۋەى پانزە سالى ۋەردەگرى. پوداۋەكانى سەردەم و ايان پىۋىست بوو كە پروسىيا بوونى دىپلوماتىيە لە ئەرزەرۇم ھەبى و قەيسەر پروس، لە 29 ى ئايارى 1848 ژابا دەستنىشان دەكات بۇ پۇستى كۇنسولى پروسىيا لە ئەرزەرۇم و تا ھەلگىرسانى جەنگى قىرم ھەر لە پۇستى كۇنسولخانەى پروسىيا لەۋ شارەدا ماۋەتەۋە. لەم شەرە ژابا بە چالاكى بەشدارى تىدا دەكات و سەرەتا لەسەر سنوۋرى توركى-چەركەسى و پاشان لە ئەلىكساندەرپۇل و دواتر لە ناۋچەى قەوقاز و ھەمىشە لەگەل سوپاي پروسىيا بوو و دواى جەنگ مىدالىيى برونزى يادەۋەرى جەنگى قىرمى ۋەرگرتوۋە. بەھارى 1856 ژابا ديسان خۇي لە سانت پىترسبورگ بىنيىيەۋە و لە 11 ى ئايارى 1856 دوۋبارە بۇ جارى دوۋم كرايەۋە بە كونسولى پروسىيا لە ئەرزەرۇم و تاۋەكو 27 ى حوزەيرانى 1866 ھەر لەم پۇستەدا مايەۋە. ژابا ماۋەى پانزە سال زىاتر لە شارى ئەرزەرۇم ژياۋە و لەم ماۋەيەدا دوۋ جاران وەكو كونسولى پروسىيا لەۋىدا ماۋەتەۋە (1848-1853) و (1856-1866) و لەم ماۋەيەدا بە تاييەتى لە نىۋان سالانى 1856 تا 1866 ماۋەى دە سالان

* Vilna

** Jaffa

ژاڭبا تۋانۋىيە گەنجىنەيەكى يەكجار گەرەي زامانى كوردى لە فەوتان پزگار بىكات و بە يارىدەي زانا و مەلاي ھەلگەتۋىي كورد، مەلا مەحمۇدى بايەزىدى تۋانىان كۆمەللىكى يەكجار زۆر دەسنووسى بەھادارى كوردى و پۇژھەلاتىي لە فەوتان پزگار بىكەن. ۋەك دەللىن ژاڭبا زامانە پۇژھەلاتىيەكانى: توركى، عەرەبى، فارسى و كوردى زانىۋو و كىتەبخانەيەكى نايابى نووسراۋى پۇژھەلاتىي ھەبوۋە و جگە لە كىتەبى چاپكارا لە سالى 1856- ۋەكەوتۆتە سەر كۆكردنەۋەي دەسنووسى پۇژھەلاتىي و Zychlinsk لە تىبىنىيەكدا ئامازە بەۋە دەكات كە كۆمەلەي دەسنووسەكانى ژاڭبا بە زامانە پۇژھەلاتىيەكان 260 دەسنووس بوون. ئىستە دەزانين كەۋا بەشىكى ئەم دەسنووسانەي ژاڭبا كە برىتتين لە (54) دەسنووسى كوردى (44) دەسنووسى كوردى، 4 بە زامانى فارسى، 3 بە زامانى فرەنسى و 3 بە زامانى توركى) ئىستە لە كىتەبخانەي Saltykov-Shtchedrineg لە سانت پىترسبورگ ھەلگىراۋن و بەشىكى دىكەي سالى 1872 پەۋانەي موزەخانەي برىتانيا كراۋن لە لەندەن كە بە قسەي شارل پىۋ برىتتين لە 106 دەسنووس كە 46 يان بە زامانى توركى عوسمانلى، 38 يان بە عەرەبى، 22 يان بە زامانى فارسىين و لەناۋ ئەم كۆمەلە دەسنووسەي موزەخانەي لەندەن دەسنووسىكى نايابى توركى تىدایە كە برىتتىيە لە ۋەرگىراۋى شەرەفنامە كە لە لاين يەككە لە بنەمالەي شەرەفخان تەرجمەيەي توركى كراۋە⁸. بەمىپىيە لە كۆي 260 دەسنووسەكانى ژاڭبا ئەمپۇ ھەر تەنھا 160 دانەي پارىزراۋن و نىزىكەي 100 دەسنووسى ديار نىين كە ۋا پىدەچى بەشىكى ئەم سەد دەسنووسە ونبوۋە لەبارەي كوردەۋە بوۋن. ۋا ديارە لە دەستپىكى سالانى ھەشتايەكانەۋە پىرى و نەخۋشى ھىرشىيان بۇ ھىناۋە بە جۇرىك لە نامەيەكدا بۇ يۋستى لە 12 ى ئادارى 1881 دەنووسى: "پاستىيەكەي ھىشتا چەند تىكىستىكى دىكەي كوردىم لاماۋە بەلام ئەفسۋوس چىتر ناتوانم بەھۋى بارى لەشساغىمەۋە: لاۋازى قاچ، دەست و بىنايىم خەرىك يان بىم"⁹. ژاڭبا لە ژيانى دا دوۋ ژنى ھىناۋە: جۇزىفېن مۇسترا، ژنى يەكەمى سالى 1830 گواستۆتەۋە و سالى 1848 لە سىمىرنا كۆچى دۋايى دەكات و لەم ژنە دە مندالى ھەبوۋە و دوەمىنچار سالى 1850 لەگەل ژنى دوۋەم ھىلېن گىرۋ زەماۋەند دەكات و لەۋىش دە مندالى دەبى. دۋاجار ژاڭبا لە 3 ى ژانفەي 1894 لە سىمىرنا. لە شارى ھاۋسەرى دوۋەمى، ھىلېن گىرۋ لە تەمەنى نەۋەد و سى سالى كۆچى دۋايى دەكات. پۇژى 4 ى ژانفە تەرمى ژاڭبا بە شكۆۋە لە گۇرستانى (كامىر) لە سىمىرنا دەنېژن و سالى 1967 لە سۇنگەي شۋىنگۇرېنى گۇرستانەكە پوفاتى ژاڭبا و كەس و كارەكانى دەگۈزەۋە بۇ گۇرستانى قەرەبەگلەر* ھەر لە سىمىرنا¹⁰.

⁸ Marie de Testa et Antoine Gautier, *Drogmans et diplomates européens auprès de la porte ottomane*, Istanbul : Les éd. Isis, 2003, p : 453-454

⁹ بېروانە دەقى نامەي ژاڭبا بۇ يۋستى لە 12 ى ئادارى 1881 لە *Drogmans et Marie de Testa et Antoine Gautier*, 2003, p.461 Isis éd. : Les Istanbul, *diplomates européens auprès de la porte ottomane*

* Karabaglar

¹⁰ Cf. Marie de Testa et Antoine Gautier, *Drogmans et diplomates européens auprès de la porte ottomane*, Istanbul : Les éd. Isis, 2003, p. 450

سەرچىلىك لەبارەى ژيان و كارە زانستىيەكانى

فېردىناند يۇستى

Ferdinand Justi

(1837-1907)

فېردىناند يۇستى (2 ى حوزەيرانى 1837 ماربورگ-17 ى شوباتى 1907 ماربورگ). زانائى ئەلمان، پۇژھەلاتناس، ئىرانىناس و كوردناس و فىلۇلۇژىستى بەراوردكارى بوو. لە خىزانىكى كەونارائى ئايىنى و خويىندەوارى ماربورگ لە دايك بوو. سالى 1856 خوى تەرخان دەكات بۇ خويىندى پۇژھەلاتناسى لە زانكوى ماربورگ و سالى 1859-1860 لە زانكوى گويىتنگن زاناناسى دەخويىنى و سالى 1861 كارنامەى دوكتۇرا لە زانكوى ماربورگ لەبارەى زمانە هيندۇ-ئەوروپايىيەكان بەناوى (دەربارەى پىكھاتەى ناو لە زمانە هيندۇ-ئەوروپايىيەكان و بە تايبەتەش ئەوەى پىئوھندى بە شىوہ (فۆرم)ەوہ ھەيە) وەردەگرى و دواتر ھەمان بابەتەكەى فراوانتر دەكات و وەكوو بېروانامەى تىزى دوائى دوكتۇرا* قەبوول دەكرى و يۇستى ئىدى دەتوانى وەكوو مامۇستا لە زانكۇ دەرس بلىتەوہ. سالى 1865 دەبىتە مامۇستاي پايەبەرزى پىزمانى بەراوردكارى و فىلۇلۇژى ئەلمانى لە زانكوى ماربورگ و سالى 1869 بووہتە پروفېسسور. دوائى ئەوہى چەند لىكۇلىنەوہيەك لەبارەى زمانە هيندۇ-ئوروپايىيەكان بلاءودەكاتەوہ بەرەو لاي پۇژھەلاتناسى و بە پلەى يەكەمىش بەرەو لاي ئىرانىناسى وەردەچەرخى و سەرەتا لىكۇلىنەوہى ئاقىستا، زەردەشتىت، مېژووى ئىرانى كۇن، جوگرافىاي ئىران و دواتریش لىكۇلىنەوہى زمانە مۇدىرنەكانى ئىران و ئەوہ ھەر لەم چوارچىوہيەدا بوو كە يۇستى بايەخىكى زورى بە زمانى كوردى داوہ. ژابا كە بە يارىدەى بايەزىدى دوو دەستووسى وشەنامەى كوردى-پرووسى-فرەنسى و فرەنسى-پرووسى-كوردى لە ئەرزەرۇمەوہ پەوانەى ئەكادىمىيى شاهانەى سانت پىترسبورگ كەردبوو.

* Habilitationsschrift

لهو سهروبهنده ناوی یۆستی وهکو ئیرانیناسیك دهرهوشایهوه، بۆیه لهسهه داواى ئهكادیمیای شاهانهی پروسی دهستووسی ئهم دوو فهرهنگه و چهند دهستووسیکی دیکهی کوردی خراهنه بهردهست یۆستی بۆ ئهوهی فهرهنگیکی کوردی-فهرنسی لیوه ئامادهبکات که دواتر ئهم بهرههمهی لیوه درچوو که سالی (1879) بلاوکرایهوه و ئیسته وا له بندهستی خوینهری کورد دایه. دواتر پشت ئهستور بهو مهتریال و کهرهسانهی بۆ ئامادهکردنی ئهم فهرهنگه لای کهلهکه بووبوونهوه و به تایبهتی نووسراوهکانی لیخ و تیکستهکانی ئهلبیرت سوسین (نهستورییهکانی تورعابدین) سالی دواتر (1880) به زمانی ئهلمانی کتیبکی نایابی بهناوی (پێزمانی کوردی) بلاوکردهوه. لهم کتیبه بۆستی زۆر به پوونی ئهوهی سهلماندووه که زمانی کوردی له زمانهکانی دیکهی ئیرانی جیاوازه و به تایبهتی له فارسی نوی نهک ههر له بواری وشهنامهدا، بهکو له بواری فۆنۆلۆژی و مۆرفۆلۆژی یشدا.

کاره زانستیهکانی یۆستی لهبارهی

پۆژهه لاتناسی و ئیراناسی

1-Ueber die Zusammensetzung der nomina in den indogermanischen Sprachen zunächst in Hinsicht ihrer Form, Marburg : Pfeil, 1861, Marburg : Pfeil, 1861, (78 S)

2-Handbuch der Zendsprache : Altbactrisches Wörterbuch, Grammatik, Chrestomathie, Leipzig [u.a.] : Vogel [u.a.], 1864, (XXII, 424 S).

3-Der Bundelesh / zum 1. Male hrsg., transcribiert, übers. u. mit Glossar vers, Nachdr. d. Ausg. Leipzig 1868.

4-Beiträge zur alten Geographie Persiens, Marburgi : Pfeil (2: Elwert), (1869-70) (35 S+32 S).

5-Ein Tag aus dem Leben des Königs Darius, Berlin : Lüderitz, 1873, (32 S)..

6-Geschichte des alten Persiens, Berlin : Grote, 1879, (VIII, 250 [i.e.254] S)

7-Geschichte der orientalischen Völker im Altertum, Berlin: Baumgärtel, [1884], (547 S)

8-Inhalt: Catalogi studiosorum Marpurgensium cum brevibus annalibus coniuncti fasciculus decimus quintus annos ab 1629 ad usque 1636 complectens

; Zu der am 4. Nov. 1888 ... stattfindenden feierlichen Einführung des neuen Rectors ... ladet ein d. z. Rector Ferdinand Justi, Dr. d. Phil., Prof. d. vergl. Gramm. u. d. germ. Philologie, Marburg, C. L. Pfeil'sche Univ.-Buchdr., 1888, IV + 66 S

9-Iranisches Namenbuch, Marburg : Elwert, 1895, (XXVI, 526 S)

15-"Geschichte Irans von den ältesten Zeiten bis zum Ausgang der Sāsāniden", in Geiger and Kuhn, Grundr. Ir. Phil., 1896-1904, vol. II, pp. 395-550.

10-Central and Eastern Asia in Antiquity (with Frederick Wells Williams et al.), Philadelphia and New York, 1902.

11-Egypt and Western Asia in Antiquity (with Sara Yorke Stevenson et al.), Philadelphia and New York, 1902.

12-"The Life and Legend of Zarathushtra," in: Avesta, Pahlavi, and Ancient Persian Studies in Honour of the late PeshotANJI Behramji Sanjana, vol. I, Strassburg and Leipzig, 1904, pp. 117-58.

13-Hessisches Trachtenbuch, Marburg : Elwert, 1905, (94 S).

کاره زانستییه کانی یۆستی له باره ی

کوردناسی

1-Über die kurdischen Spiranten, Marburg, 1873, (29 S).

2-« Note sur les mots étrangers en kurde », in : Revue de linguistique et de philologie comparée, T VI, 1873, p. 89-99.

3-Les noms d'animaux en kurde, Ed, Imprimerie national, Paris, 1878, (IV, 32 p)

4-Dictionnaire Kurde-Français, par Auguste Jaba. Publié par ordre de l'Académie Impériale des sciences par Ferdinand Justi, St. Pétersbourg : Acad. Impériale des sciences, 1879, (XVIII, 463p).

4-*Kurdische Grammatik*, Commissionäre der Kaiserlichen akademie der wissenschaften; Eggers & c^o.u.J. Glasunow; [etc., etc.], St. Petersburg, 1880, (XXXIV, 256 S).

پیشبار

ئەم فەرھەنگە کوردییە کە بلأوکردنەوہی لە سایەیی بەخششی ئەکادیمیای شاھانە بلأوکرایەوہ، لە لایەن جەنابی کۆنە کونسولی پرووسیا لە ئەرزەرۆم، بەرپز ئۆگست ژابا کە بە بلأوکردنەوہی کتییی (جامع یی رسالین و حکایتان ب زمانی کورمانجی)¹¹ کە بۆ ناسینی زمانی کوردی، ئەدەبیات و ھۆزەگلی کوردستان تیکستەکانی کۆکردوونەتەوہ و ھەرگیپراونەتە سەر زمانی فرەنسی و سالی 1860 لە سانت پیتسبورگ بلأوکرایەوہ، لەناو زانیاندا بەشیوہیەکی دیار بەرچاوەکەوت. دەسنووسی ئەم فەرھەنگە سالی 1867 پیشکەش بە ئەکادیمیای شاھانە کرا. دواتر ژابا فەرھەنگیکی فرەنسی-پرووسی-کوردی ھیشتا دەولەمەندتریشی بەگەل وشەنامە کوردییەکان دا. من لە فەرھەنگی کوردی-فرەنسی دا، ئەو پرستە و وشە نوێیانەم بۆ زیدەکرد کە بەگەل دوا نووسراو خرابوون. بەرپز ژابا دەسنووسی کۆمەلەییەکی دەولەمەندی ئاخاوتنی کوردی خستە بەردەستم کە شایانی ئەوہیە بلأویکرینەوہ. من پێگەم بەخۆم دا ئەو وشە نوێیانە ئیزافەیی سەر فەرھەنگەکە بکەم کە لەم دەسنووسەدا دۆزیمەوہ. ئەکادیمیای شاھانە دەسنووسی چەند ستوونیکی گەردانیی پیزمانی بۆ ھەناردم لەگەل چەند لیستیکی ئاوەلکار بۆ ئەوہی لەم فەرھەنگەمدا پەچاویان بکەم. کۆکراوہی وشە کوردییەکان وەک ئەوہی لیژەدا بەدیاردەکەوئ تا پادەییەکی زۆر تەواوہ، بەلام دەشی لە پێگە چەند نمونەییەکی میژووی سروشتییەوہ ھیشتا دەولەمەند بکری. ژمارەییەکی زۆر وشەگەلی تورکی و عەرەبی تێداہی کە، دەشی ھیشتا زیاتر بکری، بەلام چونکە لەناو نووسراوہکانی بەرپز سوسین دا ژمارەییەکی بیشومارم بینی، پیم وابوو باشتەر وایە زیادەکارییە تایبەتییەکانی خۆم سنووردار بکەم. وەک چۆن کورد بە ئازادی دەرپرین لە زمانی تورکی و عەرەبییەوہ وەردەگرن بە بئ ئەوہی بە ھیچ شیوہیەک بیگۆرن، بۆیە نووسراوہکە بە لەخۆگرتنی ئەم ھەموو وشەییە بە بیسوود قەبە دەبوو. ژابا بەتەک زۆرەبەیی زۆری وشەکان و ھەروہا پرستەکانیش تییینی

¹¹Auguste Jaba, *Recueil de notices et récits Kourdes servant à la connaissance de la langue : de la littérature et des tribus du Kourdistan*, St.-Petersbourg : Eggers, 1860, (111 +128 p).

نووسیووه، لەناو کارەکانیش دا شینووە سەرەکییەکانی گەردانکردنی کارەکانی نووسیووه، وەك ئەوەی چاپیڤداخشانیك بە فەرھەنگەكە ئەمە نیشان دەدات. باوكە گارزۆنی یش چەند فۆرمیكی كاری كوردی زیاد كردووه، واتە بەمشێوەیە خوارەو: سێ كەسی تەك، كە لە لای ئەو ھەروەك كەسی (كۆ) وان، پاشان فۆرمی رابووردووی مەفعولیی كە بۆ ھەموو كەسەكانی (تەك) و (كۆ) وەكو یەكە و تەنھا بەو جیئارە جیادەكرێتەو كە بە شوێننێوە دێت. لەناو ئەو نووسینانە كە لەناو ژمارەییەك و شەدا نووسیومە نموونە نامازەپێكراوی ھالەتی ئیستە، داھاتوو، رابردووی بەردەوام، رابووردوو، رابردووی مەفعولیی، سوپەرنتیف، پەپوھندی، ناوی كارا و ناوی بەركار، (ئیسمی فاعیل) ژیرۆندیف (gerondif)، چاوگ دەبینرێ. ژاڤا ترەنسكریپسیۆنە كوردی-عەرەبییەكانی بە پیتی فرەنسی نووسیووتەو (ش ch بۆ Š، بە ئەلمانی sch، خ kh بۆ x، بە ئەلمانی ch، یان بۆ u و ā ھتد). بۆ نموونە پیش предъ ручъ لە پیش دا. چونكە ھیچ شتێکیان تێدا نەگۆراوە بۆیە منیش رێنووسی ئەسلیی ئەو كۆمەڵەیە و شانەم وەك خۆیان ھێشتەو كە خراوتە ناو فەرھەنگەكە. مۆدی ھەمەچەشنە ترەنسكریپسیۆنی كۆكراوەكان زۆربە زۆریان لەگەڵ رێنووسی زمانی زگمەکی نووسەرەكان گونجێنراون. ھەمان ئەو ترەنسكریپسیۆنە كە باوكە گارزۆنی بەكاری ھێناوە و لیخ لە بەشی دووھمی نووسراوەكە لەبارە كورد بەكاریھێناوە. زۆر بە دەگمەن دەشی گومان لە گۆکردنی تەواوی وشەكان بكرێ، بۆ نموونە، باوكە گارزۆنی نووسیوویە telingia كە دەشی بە تلنگیا یان بە تلنجا بخوێنرێتەو. ترەنسكریپسیۆنی زانستی تەواو لەناو ئەو و شانەدا بە بەرێز لیخ و بەرێز سوسین یادداشتیان كردوون. بە پێچەوانەووە من زۆربە جار رێنووسە پۆژھەڵاتیەكەم راستكردۆتەو، كە ئەمە كاریكی پێویستە بۆ ناسینەووەی ئیتیمۆلۆژی وشەكان. من لەھەر شوێنێك تۆانییتم ئیتیمۆلۆژی وشەكان دیاری بكەم راستم كردوونەتەو، ژاڤا زۆر بە دەگمەن ئەبێ بچینەو توركی و ئەرمنی وشەكانی دیاری نەكردووه، كە بە بێ ئەوەی بەھیچ شێوەیەك فۆرمی ئەسلیی وشەكە دیاری بكات. لەو ھالەتەدا ئاسانە ئەو بەناسرێتەو كە لە لایەن ژاڤا یان مەووە نووسراوە، چونكە تێبینی گەلی تایبەت بە ژاڤا ھەمیشە بە پیش زیادكردنەوكانی مەوون. بەرێز ژاڤا نووسیوویە: tyga، «mal'tchikъ армяншъ» میرد مندال بە ئەرمنی، "من ئەم رستەیم بەمشێوەی خوارەو نووسیووتەو" tyga میرد مندال بە ئەرمنی، لە وشەي inquiry ئەرمنییەو (وشەیکە ئەرمنییە)¹². لە وشەي Pokhin، ھەویر جوړیکە لە خۆراك، بە ئەرمنی Pokhint ھو ھاتوو. من ئەو ھەم زیاد كردووه: (پوځین بەراورد بکە بە بە وشەي ئەرمنی: «for/for» ، چونكە شیوازی دووبارە نووسینەووەی پیتە ئەرمنییەكان بە پیتی فرەنسی زۆر پوون نییە، واتە دەبێ بزانرێ پیتەكانی وشە ویستراوەكە لە ئەلفووبیی ئەرمنی چین، ھەروەھا بەراوردبكری لەگەڵ وشەكانی اخین، امان، انقاریە، حمدلە، پونك، صوفی. ئیتیمۆلۆژیەكە زۆربە جار دەناسرێتەو ئەگەر بتوانرێ ئەو تەقەلە كە نییەتی بخوێنەو شوینی خۆی، بۆ نموونە وشەي ساویر sāwīr سەختە وشەكە دابریژرێ، تەقەل لە نیوان (ا) و (و) (سا-ویر) وشەكە پوونەكاتەر، چونكە ئەم دوو وشەییە بە جیا لە فەرھەنگەكە دەوژینەو. ژاڤا وشەي (wīr) ی لەناو كۆكراوەكانی دا بەكارنەھێناوە، چونكە لەوانەییە لەبەر ئەوەبێ تەنھا لە وشەي لێكراو بەكاردەھێنرێ وەك sā-wīr, cī-

¹² Cf. Fr. Müller, *Sitzungsberichte der Wiener Akad.* XLI, 13

wir، وشەى كەلە (ئەندامى ئىرىنە) لەناو فەرھەنگەكەى ژابا دا ئىيە، كەچى لەناو وشەى لىكدراوى sā- kule دا ھەيە كە ژابا بەشىۋەيەكى ھەلە بە ساقولەى نووسىوۋە. ئىجازە بە خۆم دەدەم چەند نموونەيەك لەناو ژمارەيەكى زۆر نموونەدا بەئىنمەۋە كە دىيارىكدەى ئىتتىمۇلۇژيان دەۋەستىتە سەر پىنووسەكەى. ۋەك ئەۋەى زۆر دەنگى عەرەبى لە توركى و لە كوردىش گۆ دەكرىن، دەبى دەنگە عەرەبىيە ئەسلىيەكە بناسرىتەۋە كە ناسىنەۋەيان لەناو وشە بەكارھاتوۋەكان ئاسانە، بەلام زۆرىەى جار لىكدانەۋەى بەھۋى پىنووسى ھەلەۋە سەختە بەجۆرىك شىۋەيەكى سەيروسەمەرە بە وىنەى وشەكە دەدەن كە لە پىگەى خويىندەۋە لەناو مىشكىمان دا چەسپىۋە. لە دەسنووسەكەى ژابادا فۆرمى پىتە فارسى-كوردىيەكانى وشەكان لە لاين مەلەيەكى كورد نووسراۋن كە بىركىكار ئەم پىتەنى خوارەۋەى تىكەل كىردۈۋە: يەكەم: پىتى (ا) و (ع)، نووسىۋىيە ەرد، عىسمان، عور، طان، ابرە، اسر، الف، الاو، اويىز، اويىكىن، قورە، متعاھد، ماجون، مانەكى، نال بەرامبەر بە وشەكانى ارض، اسمان، اور، طعن، عبرە، عصر، علف، علو، عليل، عوز، عوقىن، قرعە، متاھد، معجون، معنفى، نعل، دوۋەم: پىتى (ت) و (ط) نووسىۋىيە طرس، سومت، نارش، تورەفى، تاوان، تورى، كط بەرامبەر بە وشەكانى سماء، طرش، طرىفى، طوان، طورى، قت، بەشىۋەيەكى راست نووسىۋىيە: تىدا (لۆكاتىفى تى)، بەلام بەھەلە نووسىۋىيە طرا لە بەرامبەر تىرا (داتىفى ھەمان وشە)، چەندىن جار ئەم فۆرمى دوايىيە لەناو وشەكانى طير (بۇ وشەى تىر)بەكارھاتوۋە. وشەى بىتك جارىك بە بىتك و جارىكى دىكە بە بطىك نووسىۋە، لە وشەنامەكانى فرەنسى-پووسى-كوردى نووسىۋىيە جاندىنا توفى (تۆ چاندن) بە تەك وشەى طوف جاندىن (چاندن)، سىيەم: پىتى (ك) و (ق)، وشەى بلق، اوكىن، فرىكىن، كورطان، كدك، كار اول، كاشا، كوله، كىرو، فىل بەرامبەر بە وشەكانى بك، عوقىن، فرىقىن، فرطان، فدق، فر اول، فشا، قوله، فرىف، كل، لە فەرھەنگى فرەنسى-كوردى نووسراۋە: كوربان برىن، (نەزىكىرەن)، بەلام قىربان كرىن (قوربانىكرەن)، فالافىسك كىردەى دانىشتن لەسەر شىۋەى پۇژھەلەتتەيەكان، بەلام كالامىسك رونىشتىن، چوارچىمكى دانىشتن دەگەيەنى، وشەى (كن) (دز) نووسراۋە كن، كون، و فون، چوارەم: پىتى (ز)، ذ، ض، ظ وشەكانى از، امزا، ازىن، زخم، زىباب، زهى، زىق، زراى، موبزىر، مزر، نىز، لە جىياتى اذر، امضا، ايدىن، ضخم، ضرباب، ضوى، ضيز، ضيق، ضراف، مېذر، مېطر، نبض، پىنجەم: پىتى (س) و (ص): صاق، صامل، يان صقىل، صمر، صونال، صور، صوند، ساپ، سارك، ساي، سوبە، سحان، مفسر، لە جىياتى ساق، ستل، سمر، سونال، سور، سوند، صاپ، صارق، صاي، سىبح، صحن، مفسر، شەشەم: پىتى (د)، (ط) و (ض): دىمغان، مصدر، لە جىياتى ضمان، مسطر،، ھەوتەم پىتى (ك) و (غ): كوبار، كىرە، كىژ، كالىقاندىن، كتكى، لە جىياتى غبار، غبرا، غز، غلقاندىن، فنغى، ھەشتەم: پىتى (ح) و (ه): ارزھال، موسانە، مفتح، حاسىن، حزار، حزم، حفت، حفتە بۇ عرضحال، مسطح، مفتح، ھاسن، ھزار، ھضم، ھفت، ھفتە، طبرى حژىران بەتەك ھژى دا دەبىنرى. كاتىك ئىتتىمۇلۇژى وشەيەك نا پۇشن دەمىنئەۋە دەشى گومان لە پىنووسەكەى بكىرى. ژابا نووسىۋىيە طاسە، من كە ئەسلى وشەكە ناناسم، نووسىۋىيە تاسە بە (ت) ى ئاسايى. چەندىن وشە ھەبوۋن كە من دواتر بە بنچىنەكانىانم زانى، بۇ نموونە وشەى صولوغ (gourmette)، كە بە شىمانەى زۆرەۋە لە (سلوك) (fil) ى عەرەبىيەۋە ھاتوۋە كە دەبى بە شىۋەى (سلوك) ىش بنووسرى.

كوردەكان بە شىۋەيەكى سەرەكى وشە بىگەنەكانيان لە فارسى، توركى و عەرەبىيە وەرگرتووه، جگە لەو ژمارەيەك وشە هەن كە لە پووى شىۋە وە كوردى و فارسى دا وەكوو يەكن بۆيە سەختە بوترى كە وشە كوردىيەكە وەرگىراوە يان بەراستى وشەيەكى كوردىيە، هەركاتىك بەلگەى ئەسلى بوونى وشەيەكى فارسى لە كوردى بەكارهاتووم دەستكەوتبى، لە فەرەنگەكەدا نووسىيەم: "لە فارسييه وە du pers."، ئەگەر وشەكە بنچىنەكەى كوردى بى و گومانم هەبووبى، فۆرمى لاوەكى فارسيم بۆ زیاد كردووه بەوەى پىتى "p" (persan - فارسى) خستۆتە پيش وشەكە. زۆرەى وشە فارسييهكان تەنها لە پىگەى زمانى توركييه وە هاتوونەتە ناو زمانى كوردىيە وە، ئەمە لىكدانە وەى لە پاستىيە وە سەرچاوە دەگرى كە ئەم وشە كوردیانە پىوهندى راستەوخۆيان بە وشە فارسييهكانە وە ناما، لەناو ژمارەيەكى زۆر حالەتدا دەتوانىن ددان بەویدا بنىن كە لە زمانى خۆياندا وشە فارسييه نوێيەكان لەسەر شىۋەى توركى گۆ دەكرين. هەمان دياردە بۆ ژمارەيەكى زۆر وشەى عەرەبى - كە لەوانەى بۆ زۆرەيان - وىراى ئەوەى كە لىرەدا زۆرەى جار وا پىكدەكەوى وشەگەلى ناسوورى - عەرەبى بن بى هیچ نىوانىك بچنە ناو زمانى كوردىيە وە. من موناخەشەى چەند وشەيەكى كوردى وەرگىراوم كردووه و لە پىگەى چاوەدريكىردنى فۆنەتيكى پرۆسىسى وەرگرتنيانم بەديارخستوو كە لە بەرگى شەشەمى گۆوارى *Revue de linguistique* لاپەرە 89 و دواتر بلاوكراوەتووه¹³. لىرەدا دەستنيشانی هينانە وەى نموونەيەك دەكەم لە فۆرمىكى تەواو كوردى بە تەك فۆرمىكى وەرگىراو لە فارسى لە پىگەى زمانى توركييه وە: بازير Bazer كە واتەى بازار دەگەيەنى، برىتييه لە فۆرمى لاوەكى فارسى كە هاتۆتە ناو زمانى توركى و كورد لە توركييه وە وەرگرتووه، ئەو بۆيە لە كۆتايى وشەى بازير نووسىيەم: "بازار. p" بەلام لە كۆتايى وشەى (بازار) نووسىيەم "بازار. لە فارسييه وە. du pers."

هەروەها لىرە و لەوى دەستكارى پىنووسم كردووه، بۆ نموونە وشەى beiv (بەدەم) -م وەكو ژابا بە (بە) نەنووسىيە بەلكو بە (با) نووسىيە، چونكە (d) كە لە وشەى فارسى (بەدەم) پاريزراوە ناگۆرى بۆ (ع) كە پىتىكى بىگەنەى لە زمانى فارسى بەلام لاواز دەبى بۆ (ه) و دواجار دەيئە هوى ئەوەى يەكێك لە دەنگە دەنگدارەكان ون بىت. من وشەى شمع (مۆم)م بۆ شىما نووسىيە، مركب (مەرەكەب) بۆ مورەكەب، ريس (tête) بۆ رايىس، وشەى انى (نىوچەوان) بە شىۋەى (انى) ani و (انى) eni گۆ دەكرى، ژابا نووسىيە (ەنى) بۆ ani، (انى) (نىوچەوان) بۆ eni، وشەى فارسى كمان (arc) تاويك بە كمان arc و هەندىكجار بە كىوان (نامىرى مۇسقىا) ى نووسىيە، وشەى كوردى لىوا laine (خورى) بەشىۋەى لوا و لىفا نووسىيە، وشەى موارن (cornard) بە شىۋەى ماريژ و معارن بۆ وشەى معرض نووسىيە. برىكجار وشەيەك لەناو فەرەنگەكە لە سايەى پىنووسى ناپۆشەنە لە چەندىن جىگەدا نووسراوە، بۆ نموونە وشەى هژان و هيزان. ژابا قەجنۆكە (درۆڤۆنگ، بەدگومانى) بە تەك وشەى قەحنقن (خۆهەراسانکردن، خۆنىگەرانکردن) نووسىيە، بەلام هەردو وشەكە لە بناغەدا هەرىكە بنچىنەيان هەيە. بە پىچەوانە وە ژابا زۆرەى جار بزويىنى كورتى لە جياتى بزويىنىكى دريژ نووسىيە،

¹³ Cf. Ferdinand Justi, « Note sur les mots étrangers en kurde », in : *Revue de linguistique et de philologie comparée*, T VI, 1873, p. 89-99.

بۇ نموونە وشەى قېر نووسیووه. من له زۆرجاردا دابی ژابا-م له پهچاوکردنی بزوینهکان به گوێرهى شیوازی تورکی وازلیهیناوه، لهسەر شیوهى دایکی خویندنهوه * *matres lectionis*، بۇ دیاریکردنی وردی بری برگهیهک: من نووسیووه مجور بۇ موجیویری ژابا، ههلبهته من به بریک تهحهفوزهوه پهوتارم کردووه، چونکه حالهت ههه که کورد بزوینیکی بهراستی درێژ له بهرامبهر بزوینیکی کورتى فارسی دادهنى، بۇ نموونه له وشهى (من کیم) (کم له فارسی)، وشهى گهرهچک *gārēçik* (جومگه لای رها) کرهچه *p*، بزوینى دواى پیتی (گ) له زمانى ئیرانى کۆن دا بوونی نییه. پيشگری چاوی (ان) زۆربهى کات کورته، کهچی له چهند حالهتیکی دا درێژه، واته ئهوکاتهى که پهیوهست دهبیته به وشهیهک که به بزوین کۆتایی بیته. لێره دا شیوازی نووسینی ژابا-م وهکو خۆی هیشتهوه بهلام ئهوه دهرفته لهدهست نادهم بۇ ئهوهى به خوینهرهکانم بلیم که وهک ئهوهى به ئیستیلح پیدهلین سکرپیتیو پلینا* به هیچ شیوهیهک ههمیشه بزوینیکی تهواو درێژ نییه. پیتی کوردی زۆربهى جار له دهنوسى فهرهنگهکه (ه) بۇ بزوینى (e) له ناوهراستی وشهیهک نووسراوه، پینوسى ناتهواو که بریکجار ههتا له لای خهلی ناوچهکەش بهدیدهکری، ژابا نووسیویه دهسته خوان *destekhan* له فارسی دا، بزوینى (e) خراوته ناو وشهکه بۇ نهمرکردنهوهى گروپی *stx*، دهستهدار *destedar* (دار) بۇ *dest-dar* دهست-دار (به شیوهى ئهدهبی واته دارى دهست که به دهست دهیگرین)، دهستهشور *deste-šūr* (چهکی سپی) بۇ *dest-šūr* (به شیوهیهکی ئهدهبی واته شمشیر به دهست)، دهسته گرتن (دهستگیران) به تەك فۆرمى زۆر تهواوی خۆی دهستگرتی (بروانه وشهى دهست) دانراوه.. شیرهسوار *šīresuvār* (santon) له بهرامبهر به شیرسوار، شیرهمر *šīremir* (نازا) شیرمرد له فارسی دا (پیاوی وهک شیر)، کورهمار *(orvet) koremar* بۇ کورمار *kor-mār* (بهشیوهیهکی ئهدهبی ماری کوێردانراوه).

زۆربهى جار تاقه یهک وشهه له فهرهنگهکه بۇ دوو وشهى جیاوازان دانراوه واته، کاتیکی ژابا چهندين واتای بۇ یهک وشه بهدهستداوه که دهگهریتهوه بۇ وشهگهلی جیاوازان که له سایهى فۆنهتیکهوه بهدریژایی میژوو هاوووتبوون بهمشیهوه ژابا بۇ وشهى (پو) دوو واتای دهم و چاوی و گۆنای دانراوه.. من دووجار وشهى (پو)م ئاماژه پیکردوه، چونکه له یهکهمیان بهرانبههر وشهى فارسی (رو) ه و ئهوی دیکهشیان بهرانبههر وشهى فارسی (رخ) دهوهستی. وشهى پو دیتین *ru-ditin* (دهم و چاویکی پیاکار) لای ژابا خراوتهژێر وشهى (رو) (دهم و چاوی)، له کاتیکیدا که وشهى پو (دهم و چاوی) ی تیدانییه، بهلکو پو (له خواروهوه، فرو له فارسی دا) تیدایه. لهژێر وشهى پو پوون ژابا دوو هاووواتای کهوتن (ددان کهوتن) و کهوتن دانراوه.. یهکهم سههر به وشهى رو (فرو له فارسی کۆن دا) و دووهمیان سههرپوو (رو له فارسی دا دهم و چاوی). به ههمان شیوه له یهک وشه دا دوو کاری درون (دروینه) و درون (دورین) ی کۆکردوتهوه.. بۇ وشهى مولی *molé* دوو واتهى "مارنج" و "گهچ" بهدهستهوه دهوات، له یهکهمیان واتهى وشهکه

* *Matres lectionis*: دهربرینیکی لاتینییه به واتای (دایکی خویندنهوه) دیت، بریتییه له خویندنهوهى پیتیه دهنگدارهکان له ئهلفوبیی بریک له زمانهکانی وهک (عیبری، عهرهبی، سریانی، ئارامی هتد بۇ دیاریکردنی پیتیکی بزوین یان

نیمچه-بزوین، وهرگێپ.

** *Rhea*

* *Scriptio plena*

هه مان واتای وشه‌ی فارسی ماله (له بنچینه‌ی مهرد)، له دوه‌میان له وشه‌ی لیتوانی (MŲJB) ی پرووسی (گل) (که له هه مان بنچینه‌یه) دی.

زۆربه‌ی جار زمانی کوردی ئاوه‌لناویکی عبری وهرده‌گری وکوو ناو (ئیسیم) و به پیچه‌وانه‌شه‌وه ناویکی عبری بۆ ئاوه‌لناویک وهرده‌گری، چاو بدنه‌ نه‌م گۆرینکارییه له زمانی فارسی دا، ریزمانی Vullers لاپه‌ره 77. من ئەم سەرچێخ چوونەم نەك هەر تەنھا لای باوكه گارزۆنی، بەلكو له ده‌ستووسی ژابا-ش دا چاوپێكه‌وت و هیچم لێنه‌گۆری گهرچی من قه‌ناعه‌تم وایه ئیمه له‌به‌رده‌م هه‌له‌یه‌ك یان ناپاستیه‌ك داین. به‌مشیه‌یه‌ی ته‌میل کرین Tehamuk Kirin واته‌ی (به‌رگه‌گرتن) ده‌گه‌یه‌نی، به‌شیه‌یه‌کی ئه‌ده‌بی ئارام گرتن (ar. تحمل) ده‌گه‌یه‌نی، به‌لام واته‌ی "خۆشنوود" که ژابا بۆ وشه‌ی (تحميل) یشی داناهه که نابێ دروست بی‌ت، چونکه وشه‌که ده‌گه‌یه‌یه‌وه بۆ وشه‌ی متحمل که له‌وانه‌یه (پیشگری فاعیلی) ون کردبێ، دوا‌ی ئه‌وه ئەم فورمه له‌گه‌ل وشه‌ی تحمل تیکه‌لبووه. باوكه گارزۆنی بۆ وشه‌ی ته‌مجید واته‌ی (سرودی کلیسه) به‌کاره‌یناوه، ژابا وشه‌ی شکومه‌ندی به‌کاره‌یناوه که زیاتر واته‌ی مجید ده‌گه‌یه‌نی. وشه‌ی به‌ حاصلات be-hasilat به "به‌رووبوومی فره" و "پیت وه‌فری" وهرگیردراوه که چاکتر وابوو بووتری "خاوه‌ن به‌رووبوومی فره". پێنووسه‌که‌ی وا پێده‌چی هه‌له‌بی چوونکه باشت‌ر وابوو بنووسری به‌ حصیلت. وشه‌ی حسود hasud (لا: 142^b.1.14) نووسراوه housoud که به‌ گۆیه‌ری ژابا واته‌ی "نێره‌یی" و به‌ گۆیه‌ری باوكه گارزۆنی (که نووسیویه‌ی ahhsud واته‌ی hasud) "نێره‌ییبار" ده‌گه‌یه‌نی. لێرخ نووسیویه‌ی حسید hasid له‌ عه‌ره‌بییه‌وه حسد، حسود یان حاسد "نێره‌ییبار". له‌وانه‌یه حسود گۆکردنی تۆرکی وشه‌ی حسد بێ، وه‌ك چۆن ده‌لێن وشه‌ی vaquf بۆ وشه‌ی وقف به‌کاردی‌ت. به‌ هه‌مان شێوه حوجه واته‌ی "پێویستی" ده‌گه‌یه‌نی، به‌لام باوكه گارزۆنی بۆ وشه‌ی auge bum واته‌ی "من پێویستمه" ده‌نووسی که زیاتر واته‌ی محتاج ده‌گه‌یه‌نی. باوكه گارزۆنی بۆ وشه‌ی sahhr ساحر دوو واته‌ی "magie" و "magicien" ده‌نووسی، به‌لام ژابا وردتر وشه‌ی "سیحر" بۆ "magie" و "ساحر" یش بۆ "magicien" به‌کارده‌هینی. چه‌ندین جار کرداری کرین (faire) به‌ تێرمیکه‌وه ده‌نووسی که واته‌ی (agent) ده‌به‌خشی، بۆ نموونه ئه‌حکام ahhkem (وه‌کو حه‌کام بیه‌خوینته‌وه) که‌م، واته‌ی حوکمرانی ده‌که‌م، به‌ ته‌ك ئه‌حکام "به‌ ده‌سه‌لات" لای ژابا حاکمی ویلایه‌تی‌ک ده‌گه‌یه‌نی. واته‌ی "به‌ ده‌سه‌لات" ده‌بی وه‌ك له‌ پسته‌ی حکومه‌ت فه‌رمانی دا" بۆ واته‌ی پاشا، شازاده فه‌رمانی ده‌رکرد "le roi, le prince a ordonné" له‌به‌رچاو بگیری، ئه‌حکام که‌م، به‌ شیه‌یه‌کی ئه‌ده‌بی واته‌ی "من حوکمرانی ده‌که‌م" دی‌ت، به‌ ئەلمانى "ich mache(spiele)" "den Herrscher" (comp. le vedique ईश्वर) به‌مشیه‌یه‌ی ده‌وتری قه‌شمه‌ر که‌م، به‌شیه‌یه‌کی ئه‌ده‌بی واته‌ی شوخی ده‌که‌م. خاین که‌م، خیانه‌ت ده‌که‌م، به‌شیه‌یه‌کی ئه‌ده‌بی واته‌ی من خیانه‌ت ده‌که‌م. مه‌که‌ر به‌ گۆیه‌ری ژابا واته‌ی فیل و ته‌له‌که ده‌گه‌یه‌نی. له‌ عه‌ره‌بی دا مکر واته‌ی فیل، ماکر fourbe، مولود mevloud واته‌ی "له‌دایکبوون" له‌ عه‌ره‌بی دا مولود واته‌ی (له‌دایکبوو)، به‌لام بۆ "له‌دایکبوون" یان شوینی "له‌دایکبوون" ده‌وتری مولد. له‌ زمانی بازاری دا مولود واته‌ی سائروژی له‌دایکبوونیش ده‌گه‌یه‌نی، واته‌یه‌ك که له‌ فه‌ره‌نگه‌که‌ی باوكه گارزۆنیش دا هه‌یه. به‌هه‌مان شێوه پخوانیه‌ وشه‌ی مدارا. هه‌روه‌ها تێرمی رووت (ئه‌بستراکت) هه‌یه که‌وا بۆ یه‌ك که‌س به‌کارده‌هینری: ânet eunuque به‌ عه‌ره‌بی

عنه ،، شیرەت، fraude, malice (لای ژابا)، شیرەت şerret querelleur, acariatre (لای گارزۆنی)، راحت repos (لای ژابا) tranquille (لای پها). ئەم بەکارهێنانە بریکجار لە زمانی تورکی دەبینرێ و بەو ئەنجامەمان دەگەیەنێ باوەڕ بەو بەکەین کە کوردی لە پێگەی زمانی تورکییەو وەرگیرتووە. بە پێچەوانەو، ئاوەلناوی "پەحیم" بەگوێرەی پها واتە "پەحمئامیز" دەگەیەنێ، بەلام بەگوێرەی ژابا، واتە "هاودەردیی" دەگەیەنێ. ئەمە نابێ هەلەئێ ئەم زانا گەورەییە بیت، چونکە دەوترێ بە پەحم "par charité" و پەحم کرن "faire la charité"، لە عەرەبیدا "compatissant" بە واتە (رحیم) دیت، بەلام "compassion" بە واتە (رحمة) دێ کە لە کوردیشدا هەیە. ئەگەر وشەئێ مەبەست لە بنچینەدا کوردی بیت، شتەکە زۆرتر سەیرۆسەمەرەترە. بەمشێوەیە دیار diyar دەبێ ئاوەلناو بیت. لە فارسی دا وشەئێ دیدار بریکجار واتە "بەرچاو، بینراو" یش دەگەیەنێ، بەلام لەم حالەتەدا وا دیارە کورتکراوەی وشەئێ پدیدار بێ. دو-دل du-del لای باوکه گارزۆنی بە واتە "پیاکار" و "پیاکاری" بەکارهاتووە. ئەم دوایین واتەئێ لەگەڵ فۆرمیکێ دوودلی دەگونجێ. چاپۆکدەست بەگوێرەی ژابا واتە "دەستپەنگین" دەگەیەنێ. فۆرمی تەواو بریتییە لە چاپۆکدەستی، چونکە چاپۆکدەست بریتییە لە "کارامە، لیژان".

بریکجار وەرگیرانی پستەئێک ناتەواوە، بۆ نموونە فرصت ز دست جوین ژابا بە "لینگەرانی لە دەستچوونی دەرفەت" وەرگیراوە. باشتەر وایوو بنووسری فرصت ز دست دچە "دەرفەت لە دەست دەچێ". هسک ز جە دەرکتن بە "disloquer un os, déboîter" وەرگیردراوە. باشتربوو بنووسری هسک ژ جە دەرکت (ئیسکیک لە جێ دەرچوو). ژابا بۆ وشەئێ هلاتین (paraître, s'élever) واتە (هەویر هەلاتن) ی بەدەستەو داوە، لەکاتیکیدا زۆر راستتر بوو بووتری "lever، بۆ قسە لەبارەئێ هەویرێک، هەویر هەلات".

زۆر وشە لەپرووی ئیتیمۆلۆژیانەو لیکنەدراونەتەو. راستییەکەئێ چەندین وشە هەن کە وا پێدەچێ ئێرانی بن و ناستەنگی دۆزینەوێ بنچینەئێکی ئێرانی یان هیندۆ-ئەوروپی نەک ئەو هیندە گران بوو بەلکو هەر ماندوو بوونیکی بیهودەش بوو، چونکە ئیتیمۆلۆژی دروستی وشەکان بەردەوام جێگەئێ گومان بوو، تا ئەوێ کە وشەکە بە تەنها دەگەراییەو سەر بێروپای کەسیی و فۆرمگەلی سەرپار یا نوختەگەلی دیکەئێ پێوەندی نەدۆزرایەو. کوردی بریکجار فۆرمیک دەخوایتەو کە لەناو فەرەهەنگەکانی ئێمەدا بوونی نییە. بۆ نموونە وشەئێ شورەتان (rigole, goutier) لە دوو وشەئێ ئەرمانی پێکهاووە، بەلام پێکهاوەکە بۆ-خۆئێ لەناو ئەم کتێبانە نەبوون کە لەبەردەستی من دا بوون. دواتر زۆر وشەم بە بێ لیکدانەو هێشتەو کە دیاردی بۆ بنچینەئێکی عەرەبی دەکرد کە من فۆرمی سەرەتایی وشەکانم نەدەزانی و کەسیکی شارەزا لە عەرەبی بازاری بە ئاسانی چەندین ئیتیمۆلۆژی هەمەچەشنەئێ وشەکان دەناسیتەو. زانیاری گەلیکی ئاوەها بە ئاسانی ئیزافەئێ سەر خویندەوێکی زانیانەئێ ئەم فەرەهەنگە دەکری. هەرچێ لەمڕۆوەئێ کارەکەئێ من بە ناتەواوی دەمینیتەو، دەبێ بیرلەو بەکریتەو کە بۆ تێبینیکردنی ئیتیمۆلۆژی دەبواوە لە زمانەکانی ئێرانی، تورکی، عەرەبی، زۆربەئێ جار لە ئاسووری، ئەرمانی، جۆرجی، دیالیکتەکانی داغستان هتد دا بگهڕیم. لە یەك حالەت دا وشەئێکی بۆهیمی (قەزین)م دۆزیوە.

ئەو وشە و فۆرمانەى كە كۆمەلەكەى ژابا-م پى فراوان كرد لەو كتیبانە وەرگیراون كە لیڤخ لە نایابترین و گرینگترین لیكۆلینە وەكانى لەسەر كورد لییان كۆلراوەتەو. ئەو وشانەى كە دواى كتیبەكەى لیڤخ بۆلۆبونەتەو و لە لایەن منەو بەكارهینراون لە پیشبارى كتیى پیزمانى كوردی* دەبینرین كە لە دواى بۆلۆبونەتەو ئەم فەرەنگە بۆلۆدەبیتهو و هەروەها لە لیستی وشە كورتكراوەكان دا كە بەشوین ئەو دەین دەبینرین.

كورتكراوەكان

* لە بەرامبەر ئەو وشانە دانراوە كە لە دەسنووسەكانى ژابا دا نەبوون.

abchas. Signifie la langue abchase.

ad.- La langue turque d'Aderbeidjan.

---

* *CF. Kurdische Grammatik, Commissionäre der Kaiserlichen akademie der wissenschaften; Eggers & Co.U.J. Glasunow; [etc., etc.], St. Petersburg, 1880, (XXXIV, 256 S)*

- afgh. signifie la langue afghane ou le Pachtou (d'après les ouvrages de M. Dorn et M. Trumpp).
- anc. pers. — la langue persane ancienne des inscriptions cunéiformes.
- anc. prusse — la langue des anciens Prussiens (dialecte letton).
- angl. — la langue anglaise.
- anglosax. — la langue anglo-saxonne.
- ar. — la langue arabe.
- arm. — la langue arménienne.
- avar. — la langue avare (étudiée par M. Schiefner).
- B. — l'ouvrage de M. Berešine, Recherches sur les dialectes persans. Casan 1853.
- bactr. — la langue bactrienne ou avestique.
- bal. — la langue baloutchi (étudiée par Leech (Lassen) et M. Pierce).
- Berggren — l'ouvrage de Berggren, Guide français-arabe vulgaire. Upsal 1844. 4°.
- bilb. — la langue des Kurdes Bilbās qui sont une branche des Kurdes Mikris (dans les environs de Soudj Bulāq).
- Bl. — la petite collection des mots dujikis (dialecte très-étroitement parent au zaza) publiée par M. Blau dans la Zeitschrift der Morgenländischen Gesellschaft, XVI, 627.
- Br. — la petite collection des mots kurdes publiée par M. Brugsch dans son livre Reise der preussischen Gesandtschaft nach Persien. Leipzig 1863. II, 497.
- bret. — la langue bas-bretonne.
- Ch. — Chodzko, Études philologiques sur la langue kurde (dialecte de Soleimanié) dans le Journal asiatique Vme série, t. 9, p. 297.
- Chodzko, Spec. — Chodzko, Specimens of the popular poetry of Persia. London 1842.
- cig. — la langue bohémienne (cigaine).
- cymr. — la langue cymrique ou galloise.
- Diefenbach — Vergleichendes Wörterbuch der gothischen Sprache von Dr. L. Diefenbach. Frankfurt, 1851.
- Dorn — Beiträge zur Kenntniss der iranischen Sprachen, herausgegeben von B. Dorn und Mirsa Muhammed Schafy. St-Petersburg 1860—1866 (contenant des textes mazenderanis).

Dozy signifie **Dozy**, Dictionnaire détaillé des noms des vêtements chez les Arabes. Amsterdam 1845.

Fick — **Fick**, Vergleichendes Wörterbuch der indogermanischen Sprachen. Göttingen 1871.

G. — **Garzoni**, Grammatica e vocabolario della lingua kurda. Roma 1787.

gael. — la langue gaëlique (irlandais et erse).

géorg. — la langue géorgienne (d'après l'ouvrage de Tchoubinof).

gil. — la langue du Guilan ou le Guileki.

hedr. — le dialecte kurde de Hedrouse (un texte se trouve dans l'ouvrage de M. Lerch).

holl. — la langue hollandaise.

ir. — la langue irlandaise.

isl. — la langue islandaise ou le scandinave ancien.

kasik. — la langue kasikumique (étudiée par M. Schiefner).

Kl. — les publications de Klaproth sur la langue kurde dans les Mines de l'Orient. Vienne. T. IV.

k. or. — le kurde oriental ou la langue des Kurdes établis par ordre de Nadir-schah dans le Khorasan; ce dialecte a été étudié par M. Beresine.

kurin. — la langue kurinienne (étudiée par M. Schiefner).

kurm. — la langue kurmandji ou le dialecte kurde principal.

k. r. — la langue des Kurdes Richvends habitant la contrée entre Rudbar-i Qazwin et Alemut; on trouve quelques notices sur ce dialecte dans les Études de M. Chodzko.

L. — **Lerch**, Forschungen über die Kurden und die iranischen Chaldäer. Petersburg 1858, et divers articles de ce savant dans le Bulletin de l'Académie Impériale. Les phrases kurdes en lettres orientales sans transcription sont prises de la traduction d'un passage du Gulistan contenue dans l'ouvrage de M. Lerch.

Lagarde — Beiträge zur baktrischen Lexikographie von Paul de Lagarde. Leipzig 1868.

Lane — **Lane**, Edw. W., Sitten und Gebräuche der heutigen Egypter, übersetzt von Dr. J. Th. Zenker. Leipzig 1852.

lett. — la langue lettone.

lit. signifie la langue lithuanienne

L. образцы шр. — l'oraison dominicale en langue kurde contribuée par M. Lerch à l'ouvrage Образцы шрифтовъ типографіи и словолитни Императорской Академіи Наукъ. Санктпетербургъ 1870. 4°.

lor. — le dialecte des Loris ou Lours, étudié par Cl. J. Rich.

M. — le petit glossaire kurde publié par M. Frédéric Müller dans le Journal Orient et Occident, par M. Benfey III, p. 104.

maz. — la langue du Mazenderan.

Nemnich — Ph. A. Nemnich, Allgemeines Polyglotten-Lexicon der Naturgeschichte. Hamburg 1793. 2 voll. 4°.

N. T. — le Nouveau Testament en langue kurde imprimé à Constantinople 1857.

oss. — la langue ossète (d'après les ouvrages de Sjögren et de M. Schiefner).

p. — la langue persane actuelle.

P. — les mots kurdes contribués par Gùldenstädt à l'ouvrage publié par Pallas: Linguarum totius orbis Vocabularia comparativa, Augustissimae (Catharinae Imperatricis) cura collecta. Petropoli 1786. 2 voll. 4°.

paléosl. — la langue paléoslave ou slave ecclésiastique.

Pavet de Courteille — le Dictionnaire turk-oriental par M. Pavet de Courteille. Paris 1870.

pehl. — la langue pehlevie.

Pierce — A Description of the Mekranee-Beloochee Dialect. By Mr. E. Pierce, dans le Journal of the Bombay Branch of the R. Asiat. Society. Bombay 1875, p. 1.

Pott — plusieurs articles sur la langue kurde publiés par M. Pott dans la Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes. III. IV. VII.

Pott, Et. F. — les Etymologischen Forschungen du même savant. 2me édition. 10 voll. Detmold 1859—1876.

R. — Cl. J. Rich, Narrative of a Residence in Koordistan, ed. by his widow. 2 voll. London 1836.

Rh. — Brief grammar and vocabulary of the Kurdish language of the Hakari district. By the late Rev. Samuel A. Rhea, dans le Journal of the American Oriental Society. X, 1872, p. 118.

- S. signifie les riches collections de récits et de ballades kurdes rassemblées par MM. Socin et Prym pendant leur séjour en Assyrie; M. Socin a eu la complaisance de me confier son manuscrit pour en faire usage en complétant le Dictionnaire.
- Sanjana — a Grammar of the Pahlvi language by Peshotun Dustoor Behramjee Sanjana. Bombay 1871 (en Gouzarati).
- scr. ou sanser. — la langue sanscrite.
- Sd. — Reise nach Mosul und durch Kurdistan nach Urumia, von C. Sandreezki. Stuttgart 1857. 3 voll.
- Sohrabji — le Glossaire des mots pehlevi publié par Beramji Destur Sohrabji Mehrjiran. Bombay 1869 (lithogr.).
- syr. — la langue syrienne.
- t. — la langue turque ou ottomane.
- tal. — la langue parlée dans la province de Talych.
- tat. — la langue tati, parlée dans le voisinage de Derbent.
- tchetch. — la langue tchetchentze (étudiée par M. Schiefner).
- Trumpp — Grammar of the Pašto language by Dr. E. Trumpp. London 1873.
- ud. — la langue udiennne (étudiée par M. Schiefner).
- Vullers — J. A. Vullers, Grammatica linguae persicae. Gissae 1870.

ههله نامه

به کۆتایی هاتنی ئەم پیشەکیه مایه‌ی خوشحالیمه که سوپاسی جه‌نابی به‌رێژ بێرنارد دۆرن بکه‌م بۆ ئەو بایه‌خه‌ی که به‌ گشتی به‌ چاپی فهره‌نگه‌که‌ی دا و هه‌روه‌ها بۆ ئەو تێبینی و سه‌رنجه‌ په‌خه‌یه‌ زانیانه‌ی خۆی که بۆ ده‌ناردم.

له‌ ماوه‌ی چاپکردنی ئەم فهره‌نگه‌دا ژماره‌یه‌ك وشه‌گه‌لی زیاده‌ و پاستکردنه‌وه‌م به‌رچاوه‌وتن که نه‌ده‌کرا چیتر به‌گه‌رینه‌وه‌ ناو تیکسته‌که‌ بۆ پاستکردنه‌وه‌یان، داوا له‌ خوینه‌وه‌ران ده‌که‌م که به‌مه‌خشن له‌وه‌ی که هه‌له‌ و په‌له‌کانم له‌ لیستی هه‌له‌کانی چاپدا به‌شوین ئەمه‌دا نووسیه‌وه‌ته‌وه‌.

3^a 26 ajoutez **شوراخ**.

4^a 27 le mot **اداره** semble être dérivé de la même racine que **مدار** (ar. دار).

4^b 30 **ārj** est le turc oriental **ارچه** pin qui croît sur les montagnes, voy. Pavet de Courteille s. v. et le journal allemand «Globus» 1877. XXXI p. 30^b.

- 5^a 23 le verbe ارشاندین provient à ce qu'il semble de l'ar. عرش; voy. le récit arabe publié par Wetzstein dans le Journal de la Soc. asiat. allemande XXII, p. 80, l. 8.
- 9^b 8 ajoutez پاشی استو.
- 11^b 11 lisez peyén'e.
- 14^a 3 ajoutez لفر.
- 19^a 17 ajoutez بلالوك.
- 22^a 7 effacez: voy. هنده.
- 24^a 35 effacez لفر.
- 41^b 9 effacez les mots: s-ber..... G.
- 46^b 9 lisez: coteaux.
- 47^a 11 ajoutez: voy. بیروف.
- 49^a 23 ajoutez: t. or. بز (Pavet de Courteille p. 158).
- 85^b 27 lisez پیاوت.
- 107^a 4 ajoutez: comp. جو.
- 108^a 10 ajoutez: voy. طریفی.
- 111^a 4 l'étymologie proposée est douteuse; peut-être l'ar. vulgaire ماش (rien) entre en considération.
- 112^a 23 ajoutez: $\delta n \beta r h$ (thym).
- 118^a 32 ajoutez après جمع: (assemblée) et جماع (coût).
- 123^a 31 ajoutez: du pers. چیراس, qui signifie dans l'Hindostani la marque de laiton que portent les gens de robe.
- 128^a 4 lisez $\delta h p m$.
- 145^b 6 lisez حنظل.
- 146^a 7 ajoutez: de l'ar. حور.
- 190^a 8 le nom ar. est ذمه; mais l'identification proposée est problématique (note de M. Dorn).
- 219^a 31 lisez mégarde.
- 233^a 19 la phrase سعی کردن répond au pers. ساعی کرین (note de M. Dorn).
- 234^a 28 mettez entre سبت et سبر l'article qui suit: sber bezium, il folâtre, il parle en délire, G.; syr. هضی.
- 239^b 17 ajoutez: sarat kirin, cribler, Rh.

- 242^b 27 effacez l'article سقا کرین (il faut écrire صقا).
- 255^b 1 dans le dialecte de Semnan on trouve le mot šet pour «lait» (Schindler, Journal de la Soc. asiat. allem. XXXII, 536), ce qui rend douteuse l'origine turque.
- 263^b 15 lisez chour-akh.
- 269^b 35 lisez صقا.
- 270^a 2 lisez ar. صقار, p. صقار.
- 271^b 4 le mot صولوك semble être l'ar. سلوك (fil) et devrait être placé sur la p. 244^b.
- 274^a 27 lisez اب طباح.
- 275^a 1 peut-être il faut lire تحيل pour طحل (voy. ce mot employé à la p. 85^a, l. 11); en arabe, مستحيل signifie courbé, voy. Lane, Dictionary I, 2, 678^a.
- 280^a 27 lisez عبا (Dorn).
- 282^a 35 lisez عقاب (Dorn).
- 283^a 10 lisez علبه (Dorn).
- 283^b 16 ajoutez devant علما: plur.
- 387^a 4 le mot ghalág semble être arabe et identique à gheladj (كلاج).
- 19 le mot غلط (tournoiement) doit être lu γalt (la vocalisation γalat³ est donc fausse) et dérivé du persan; le mot غلط (faute) doit être lu γalet ou γalat et dérivé de l'arabe.
- 304^b 28 effacez le mot du.
- 306^a 2 ajoutez: comp. قفضی.
- 311^a 21 on pourrait penser, pour le mot قشا, au persan كاشه, mais les voyelles ne sont pas en accord.
- 315^b 27 ajoutez: voy. كميان.
- 327^a 13 ajoutez: voy. كد.
- 396^a 3 mourouz semble être le pers. murγus, nom d'une chèvre dont le poil donne des châles excellents.

فیردیناند یوستی

ماربورگ، 16 ی دیسامبهری 1878

فهرهه نگی

کور دی - فهره نسی

*1 a, prépos., vers, à, ehr ki ce-kiria a ma zerer, chacun qui m'a fait du mal; dainum a kuár, je décharge, littér. je mets bas; em a kuár, je descends, littér. je viens à bas; at a dunie, il naquit, littér. il vint au monde; na et a ghot, indicible; ciúm a tálba, je vais chercher; verer kem a tálba, deenérum a tálba, je fais venir; ciúm a salál, je monte, littér. je vais à l'escalier; dem a ceker, je fais faire; del aia a ghana, impudique; kes pe ná vastit a flán (on dit aussi kes ber flán na vastit) insupérable, littér. personne ne se tient ferme sur ses pieds contre tel ou tel, G.; bactr. ā, p. ā, comp. اهوه آنكه (s. v. كو).
آ voy. اهان.

ز آبا و اجدادی aba, les pères; ji aba ve edjdadi moulk máí, biens laissés des pères; plur. ar. اب.

* ababil, hirondelle des murailles, G.; ar. ابابيل, t. ابابيل قوسى (outarde).

abanos, ébène; ebanús G., abanós L., avanus Rh.; p. t. ابنوس (du grec ἔβενος).

ز ابتدا ibtida, commencement; ji ibtida, d'abord; ar. ابتدا.

ab-dar 1) succulent; 2) brillant; chouři be abdard, le bril-

lant d'un sabre; du pers. آبدار; comp. اف دبرى.

* abdāl, pauvre, Rh.; ar. ابدال, (moine).

abedan, à jamais; ar. ابدأ.

ebedi, éternel, Dieu éternel; ar. ابدى.

abediieti, éternité; h'ata eb-diyeti (ar. حتى ابدية) à jamais, L. образцы шр.

ibra, quittance, ar. ابرا.

ibra-namé, quittance; du pers. ابرانامه.

ebrichim, soie; avérmís G., havermíš L., k. or. گاورمش (le g semble remplacer le h, comme dans le Russe); p. هقرموش, comp. ارموش.

abrou, sourcil; forme persane de برو.

ab-rou, vélin; honneur Ch.; du pers. آب رو.

abri, fichu en soie que portent les femmes; p. ابرى (bigarré).

iblis, satan; ar. ابليس (du grec δαίμονος).

* abu, père, abu jahíl, nom d'un ad-

versaire du prophète, L. ar. ابو جوهل; abúna mazen, patriarche des Chrétiens, littér. notre grand père, G., syr. اوصع; comp. آبا.

ابور abour, abir, honneur; به ابور be abour, honorable; me abór kir, j'arrangeai S.; comp. بی ابور.

با. voy. ابه.

مرغ آبی voy. آبی.

اپتر apter, abter, after, fou, aliéné; ar. ابتر.

اپری epyri, pour la plupart; epúr, le plus L.; superlat. de بر.

آتافی atáf, soleil G. B.; хатабъ P., hetao R., hetavek Ch., adéf L., bilb. hatava; p. آفتاب; comp. تافی. هوراناو.

اتباع etba, postérité, famille, suite, gens de la maison; ar. اتباع.

اتشبازی atech-bazi, feu d'artifice; du pers. آتشبازی.

اتشکس atech-kech, pelle; du pers. آتشکش.

اتفاقا به دزی ittifaq, accord; اتفاقا be dizi, accord secret; ar. اتفاق, comp. تفاق.

اتک etek, basque, pan d'une robe; اتگی etegh-i tchiian, le pied d'une montagne; t. اتک.

اتکلیک eteklik, jupe, robe de femme; t. اتکلیک (la partie de devant d'une robe).

اتمهجه atmejë, autour, L.; t. اتمهجه.

هاتن voy. آتن.

آتون ôtün, bassin à chaux, en fig. bataille sanglante, syr. átūno, S., aram. ܐܬܘܢ.

هتیا voy. اتیا.

etib, peine, punition; syr. اٲٲٲ, comp. توبه.

هتیره voy. اتیره.

آثار asar, effet; ar. آثار (plur. de اثر).

ثابت voy. اثبات.

اثر eser, marque, signe; ar. اثر.

idjabet kirin, accepter par nécessité; t. اجابت اتمک.

adjarouki, teint pâle; comp. ازاروفی.

ajāg, tourbillon de poussière, S.; ar. اجاك.

جد voy. اجداد.

idjra kirin, rendre justice; khoudi haqi idjra be-kecin puisse Dieu me rendre justice; t. حقى اجرا اتمک.

oudjret, récompense; اجرت داین, oudjret dàin, récompenser; اجرتا گمی, oudjret-a ghemî, nolis; agréta G.; infāz u ejer L. образцы шр. ar. اجرة, اجر; comp. هجرت.

oudjre-dar, mercenaire; du pers. اجرت دار.

edjza, matériaux, drogues; دکانا, edjza doukan-a edjzaï, pharmacie; اجزا, edjza-ferouch, pharmacien; ar. اجزا.

edjzadji, apothicaire.

edjel, dernier moment, heure de la mort; ar. اجل.

edjeni, esprit follet.

adjour, brique, tuile; اجورا, adjour-a cheoūtandi, brique cuite; ar. اجور (du pers. آگور).

ečārān, čarān, le quatrième,

L. chārē Rh., tchoarmoun Ch., zaza
čeherin; p. چارم, چهارم.

اجوق atchouq, ouvert, éveillé (mot turc);
t. اجوق.

* احتلام ahhtlām, pollution; ahhtlām
kem je me pollue, G.; ar. احتلام.

احتياط kirin, prendre
garde; t. احتياط اتمك.

* احرام kem, j'excom-
munie; partic. passé ahhrām kiria ou
mahhrām G.; t. احرام اتمك, ar محروم.

احسان ehsan bonté, générosité; احسان
ehsan di-kin, faites moi la grâce; li
ehsan kir, il lui fit la grâce; t. احسان
اتمك.

* احفاد ahhfād, bretelles, G.; ar. احفاد
(plur. de حافد, les compagnons).

* احمق ahhmák, sot, stupide, lourdaud,
G. B; ar. احمق.

اهماقي ehmaqi, bêtise; ahhmakia G.

* اهيل ahhiál, fourbe, G.; ar. اهيل.

اح akh, ah! p. اح.

اڭ kh, terre noire; بر و اڭ
dinw-a àkh ou ber, terre parsemée de
pierres; ڭ poussière, S. terre Rh.; ڭ-ē
bārūd salpêtre, S.; ar. اڭ.

اخافتين akhaftin, empirer, causer de
l'inflammation.

اخافتين akhaftin, s'entretenir, informer,
rapporter; bahhkavum, je parle, parf. part.
ahhkraft; bu qo bahhkovum, je murmure,
G.; ar. حكا.

* اخافتينا ahhkáftina, conversation, G.;
akháftini Rh.; ahhkáftina bein ehr du,
dialogue, G.

* اخبا kirin, ensevelir,
Rh.; t. اخبا اتمك.

اخپين akhpin, fumier, ordures; اخپين
akhpin dàin, fumer, engraisser un
champ avec du fumier; de l'arm. ڭ.

اڭتارمه akhtarma, butin, proie en che-
vaux; t. اڭتارمه.

اڭته ekhté, cheval hongre; jakta G.;
akhtakhānē, écurie, Rh.; du pers. اڭته
خانه.

اڭختيار ikhtiiar, volonté; اڭختيار
ikhtiiar, volontairement; ar. اڭختيار.

* اڭختيار zaza eh'tiār, vieillard, t. اڭختيار.

* اڭخر akr, aḫir, finalement G. B.; ar.
اڭخر.

اڭخرت voy. كور (fils).

اڭخري akhiri, terme, fin, la vie éternelle;
اڭخري akhiri khaberi, bref, en un
mot; اڭخري بويي جبه akhiri bouin tchié,
en somme, qu'en sera-t-il? اڭخري نفس
akhiri nefes, dernier soupir; اڭخري نفس
akhiri nefes dàin, rendre le dernier
soupir.

اڭخستن voy. اخستن.

اڭخفي voy. شراخي.

اڭخلاتي ekhlat-i arba, les quatre
humeurs (sang, bile, pituite, mélancolie);
ar. اڭخلات اربعة.

اڭخلاق ekhlaq, caractère; اڭخلاقا حسنه
ekhlaq-a hesené, caractère doux; اڭخلاق
ekhlaq-i pak, âme pure; اڭخلاق وى
ekhlaq-i vi pak-é, il a un caractère
intègre; ar. اخلاق (plur. de خلق).

اڭخلامور ekhlamour, tilleul; اڭخلامور
ekhlamour tchitcheghi, fleurs de
tilleul, t. اڭخلامور, اولامور.

akhlivé, les premiers jours du printemps; comp. géorg. ახლავს (nouveau) de ახლა (proche de).

akhour, écurie; اخیوری hespan ou akhour-i hespi écurie, auge, crèche; p. آخور, آخر; comp. مبر اخور, افر.

ekhni (en ture et en persan yakhni) un plat d'entrée; p. بخنی.

akhound, docteur en théologie, mollah persan; du pers. آخوند.

eda, paiement, exécution; ادا کرین eda kirin, payer, s'acquitter; ادا ای مای eda kirin, solder le restant; t. ادا اتمک.

ada, mauvaises herbes, Rh.; t. ادا.

āda, île, Rh.; t. ادا.

ādāp, pus, ulcère G. Rh.; comp. l'abkhaze at^a (pron. at^{pa}) Schiefner 55ⁿ.

adar, Mars; بهار داداریدا titin, le printemps vient au mois de Mars; on dit aussi هادار hadar, et اذر azer; ماهی mah-i azer, mois de Mars; ar. آدار, p. آذرماه.

idaré, moyens d'existence, rente; اداره idaré khe di-ké, il vit de ses rentes; ar. ادرار.

adawo voy. دعوا.

edeb, politesse; به ادبه be edebé, poliment (p. بادب Hafis 36, 14); ādep G., adāp Rh.; ar. ادب, plur. آداب.

ardj voy. اکر.

adragh, intelligence, G.; ar. ادراك.

adāy voy. آتاش.

adem, homme, P. B.; plur. آدم.

آدمیگان tout le monde L. 1, 99, 7. ar. آدم.

edna, commun, médiocre; ar. ادنا.

edouy voy. دووی.

edouy voy. دو (deux).

iza, injure; ar. ادا.

izan, intelligence; باذانه be-izan-é il est instruit; ar. اذعان.

ardar voy. آذر.

eziet, peine, souffrance; اذیت eziet kichan, souffrir; اذیت داین eziet dàin, causer de la peine; t. اذیت اتمک.

ardar voy. اکر.

arvan, farine; آرد ar, آرد àrd, آرد ar-i be kapek, son, grosse farine; zaza ar, ārdi L., árde Bl.; pehl. آرد p. ارب.

zaza er, préfixe verbal, kurm. هر, bacr. fra, p. فر.

araw, eau de savonnage.

arawo voy. هرافتن.

arawo voy. هیران.

zaza ārbēzy, sangsue; de ār, scr. अर, grec ἄρ et de bēzy, p. باز; comp. scr. अरपा.

artoki, hérétique G.; t. هراطقی, ar. اراتقه, syr. اراتقه, du grec. αἰρετικός.

ardj, canne d'Inde dont on fait des lances.

ardj voy. هرج.

ard voy. ار.

ardou, les combustibles.

ardou voy. اردوان.

ارو — اردبشی

* اردبشی zaza erđiši, barbe; comp. سپیدش.

ارزان erzau, à bon marché; p. ارزان.

ارزانی erzani, prix bas; p. ارزانی.

ارزروم erzeroum, Erzeroum; t. ارزروم (du pers. ارزن روم, ar. الروم).

* ارزنك arzenk, menton, G.; comp. p. زنك.

آرزومندی arzoumendi, désireux; du pers. آرزومند.

ارزی arzi, seul, sans associé; comp. arm. առանձին.

ارسیم bouié, enrhumé; comp. پرسیم arsim, fluxion, rhume; arsim bouié, enrhumé; comp. پرسیم.

* ارش zaza erš kerd, il commanda en avant! t. ارش (des langues europ.).

* آرس zaza āriš, moulin; āriš telīnāfīni, le moulin moud; du verbe pehl آرتن (Sohrabji 25, 13) kurm. هیران; comp. دستار.

* ارشاندین arescinum, je fracasse, brise: parf. part. arešānd G. L.; bactr. areš, raš.

ارشل archil, pâte au lait, espèce de mets; comp. خاشیل.

* ارشونن zaza eršauūte, il envoya; bērsau, envoie; comp. شاندين.

ارض ard, terre, ārd ou ērd L.; hlard R.; selon Garzoni et Lerch ce mot signifie aussi plancher, champ; ارض ازوتن arđ ajoutin, labourer la terre; ارض قلاشتین arđ qalachtin, bêcher, remuer la terre; arđ bokolum, je creuse, G.; arđ k'idi, ailleurs, autrepars, G.; ammo arđ, par-ci par-là, par-tout, G.; ben arđ, náf arđ, souterrain G.; ar. ارض, voy. بنارض.

* ارغ arch, fossé, Kl.; t. ارغ, comp. ارق.

* ارغون arǵún, foyer, L.

* ارفا urfa, Edesse, G.; ar. vulg. ارفا, de l'ar. class. الرها arm. Ռհա.

ارق arq, canal d'irrigation; p. ارق, voy. ارغ.

* ارکه orka, orkēt, orkēta, empire, monarchie, gouvernement; orket osmānlī, orket-a rumi, la Turquie G.; p. الكا, küirin. ülk'wé (Schieffner 128^b) avare ulká (Schieffner 93^a).

ركب voy. ارکب.

* ارکیدار erképdār, garçon d'écurie, G.; p. رکايدار.

کیفروزك voy. آرکوش.

هشتين voy. ارم.

ارمانج armadj, armandj, but; ارمانج گرتینا armadj, mirer ghirtin-a armadj, min ou te sou-behi armandjé, moi et toi demain nous serons au tir; ارمانج استاندینا istandin-a armandji, diriger l'arme à un but; ازى ezī heiki danim armandji, je mettrai pour but un oeuf; p. آماج.

ارموش armouch, hevir-mouch, soie, fil de soie; comp. ابرشیم; de l'arm. ապրանք, par métathèse des lettres š et m.

* ارمه zaza ērmé, épaule; bactr. arema, p. арм (main) slav. ramo (épaule).

هرمی voy. ارمیک.

* ارو zaza éru, en bas; p. فرو.

* اروده zaza éréu, tard; comp. اروده; de la racine bactr. rud (empêcher) p. اروندیدن.

اروان ervan, farine; اروان کرین ervan kirin, tamiser de la farine; comp. آر.

* اروانجی zaza ārewānčī, meunier.

اورانی voy. اروانی.

اروده aroudé, désœuvré, un paresseux, un vaurien; comp. ارو.

اروس voy. روس.

* ارک erūk, prune L.; t. ارک.

* اروملی Irumeli, Roumélie, L.; t. روملی.

ارون voy. رون.

هرین voy. اره.

هری eri, heri, oui, certes, هری heri kirin, donner son assentement à un mariage; ارى درسته افندم eri douroust-é efendi-m, oui, c'est juste, Monsieur; herē Rh.; p. آری.

هری voy. ارى.

ارى اری, ali, secours, aide; arī G.; hārī Rh.; اری کرین ari kirin, prêter secours; اری بکه ari bi-ké, prête secours; اری مکه ari me-ké, ne prête pas secours; ez ari te kim, je t'aiderai; هون اری مکن houn ari me-kiu, n'aidez pas; du pers. بارى; comp. هوار.

ارى کار arī-kar, adjoint, aide; du pers. بارىگر.

ارى کارى ari-kari, assistance, aide; اری کارى خواستن ari-kari khistin, de-mander assistance; du pers. بارىگرى.

ازى ez, ezi, moi, je; ازى ازى ezji, ejī, moi aussi; ازى ژبوى ورا جوابى دى ez jiboui vira djevabi di bidim, il faut que je lui donne la réponse; ازى ezim, quant à moi; ici le suffixe prono-

minal de la première personne est joint à ez, comme dans le tal. azem (Chodzko, Specimens of the popular poetry of Persia p. 456); az bu qo, az qo, moi-même, G.; az qo avésium nek flán, je réfugie auprès de quelqu'un, G.; az u bakt-e qo, je risque, hasarde, littér. moi et ma fortune! G.; ez, et avec l'i deiktique ézi L; Chodzko ne donne pour le nominatif que la forme mync et mnich منش, dont le ش répond au ji de ez-ji, tu-ji; le dialecte de Soleimanieh semble donc avoir perdu le vrai nominatif et, comme le persan, l'avoir remplacé par le formatif. Le formatif min ou me (bactr. mana) se trouve comme accusatif, datif et instrumental; ژمندانى ji-minda, ji-mindani, de ma part; من min dit, j'ai vu; me (moi, L. I, 6, 4), min (à moi, L. 18, 2), me žin ina, j'ai pris une femme, littér. par moi une femme (a été) prise L. II, 86; le plus souvent une préposition précède le pronom: le min, à moi Ch. 309. Le datif est suivi du suffixe ra: ž me-ra, à moi, L. I, 18, 1 (pers. مرا); Chodzko cite la forme منى mni de l'accusatif, où nous voyons le suffixe nominal i. Le génitif se forme au moyen de l'izafet: dīl-i me, mon coeur, L., heir-i min, excepté moi, L.; sans le i de jonction: deng me, excepté moi, L. II, 98; le génitif, comme pronom possessif, précède le substantif, qui, de son tour, est suivi du i: me dēr-i ve ne kim, je n'ouvre pas ma porte, L. I, 26, 13. Le nominatif plur. est ام em; dans le dialecte de Sihna امه L. I, 100, 1, dans celui de Soleimanieh امه amé, امه eema Ch. 350; bactr. ahma, anc. pers. amā, p. ما, maz. gil. amo, tat

ازماریتین — ازاد

imou, tal. ama; امژی emji nous autres aussi; avec le i deiktique: émi ben, nous venons, L. Le formatif est me me, chez Rhea ma; pour l'accusatif, Chodzko allègue eemei, avec la désinence nominale. Le datif a le suffixe ra: méra, à nous L., be merá, avec nous, L.; Beresine p. 124 allègue la forme métathétique mvār (à nous), qui appartient à la forme du sing. mevrā pour men-rā; génit.: tu imām-i gund-e mé-yi, tu es l'Imam de notre village L. I, 6, 8; sans le i: nakah me, notre noce L. I, 37, 2; ablat. له ائمه le cema-da Ch. 309. — bactr. azem; comp. ام, مه, منی, منه, من.

ازاد azad, libre, affranchi, ازاد کیرین azad kirin, affranchir un esclave; āza kiria, affranchi, G.; kardāna ta āza kem, je te déchaîne, je vous pardonne (ainsi le juge divin dira le jour du jugement dernier) G.; āzā kirin Rh.; zaza azād ken'a; bactr. āzāta; p. ازاد.

ازادی azadi, liberté; du pers. ازادی. شباط voy. ازباط.

* آسپش āzpēsh, cuisinier, Rh.; p. آسپز.

* آزچی āzči, cuisinier, S.

ازلی ezeli, Dieu éternel, fatum, éternité; ar. ازلی.

ازمان voy. اسمان.

ازمان ezman, langue; azmán G., Rh., azmār B., османъ, P., azmán-e ghá, buglose (boragine) G., p. گاوزبان maz. kū-zavōn ou gowzabon, Melgounof dans le Journ. de la Soc. asiat. allemande 22, 242, 20. Le littor. mérid. de la mer Casp. (édition allem.) p. 224; azmán fssa bredouilleur, littér. ayant la langue liée,

azmán fssa bahhkovun, je balbutie G. — bactr. hizva, anc. pers. izāva, p. زبان; comp. رمان.

* ازنيك aznīk, gresserie (majolica) G.; de ازنيق (ville en Bithynie, l'ancienne Nicæa).

هسپی لغاب ازو azou, dent molaire; hespi ligab ghirté azoui, le cheval prit le mors aux dents; p. آزو.

ازو àzou, peine; به آزو be-azou, difficile.

ازوا ezva, allumette.

ازوا azva, suc d'aloès; du pers. آزوای.

ازوا azva, capsules.

ازوغه azoughé, azig, vivres, munition de bouche; t. ازيق.

از voy. ژ.

ازار ajar, cru, cru de la terre.

ازارووی ajarouwi, décharné; comp. اچاروکی.

ازدها ejdeha, dragon, serpent monstre; bactr. aži dahāka, p. ازدها.

ازمار voy. زمار.

ازماریتین ejmartin, compter; on dit aussi jimartin, hejmartin; زمارتین, jimartin, hejmartin; prés. تو از دهژمیریم ez di-hejmirim, او دهژمیره eoū di-hejmire, di-hejmire; plur. وان, am, هون, houn, van di-hejmirin; fut. ازی بژمیریم ezi be-jmirim, négat. از نه ژمیریم ez na-jimirim, impér. 2.

به ژمارین be-hejmaré, plur. به-heimarin; parf. part. ته, وی, مه, min, té, vi, وان, هژماری, ژمارت, me, vé, evan hejmari, jimart; partic. هژماریه, هژماری, ژمارتیه hejmari,

hejmariié, jimartiié; chez Garzoni: prés. besmerum, 2. 3. besmerit, parf. part. besméréa, besmart; esmérum, esmárt, négat. na esmérum; bactr. mar (part. prés. plur. hismareñtō), pehl. هوشمرتَن, p. شماریدن, شمردن; comp. ژمارتين.

شفتن voy. اثرنفتين.

هژنو, ejnou, hejnou, jinou, genou; هژنو داین hejnou dàin, s'agenouiller; hazhnoo, bilb. ezhnoo R.; zāné L. (du pers.); bactr. žnu, pehl. شَنوَك, p. زانو.

ajoutin, hajoutin, sillonner, aller à la file, pousser en avant, exiler, courir; prés. 3. هسپی خو دازو hesp-i khou dajou, il fait courir son cheval; fut. plur. 1. يانه صبح حما افاری ام بازون iané subé haia eiwari em bajoun, ou bien nous courrons depuis le matin jusqu'au soir; tāžūn, ils se hâtèrent S.; dans les chansons: tāžōye S.; chez Rhea: prés. hāzhum, impér. hāzhu, parf. part. hāzhut (voy. ارض); bactr. χšub, p. آشوفتن, آشفتن; comp. ناژونی, دواژو, دست ازو.

ajouté ser, assault, attaque.

از. voy. اثری.

هژير. voy. اثرير.

asan, aisé, facile; zaza asān be, prenez du repos; du pers. آسان; comp. سانای.

هسپ. voy. اسپ.

سوار. voy. اسپار.

ispartin, résister, appuyer, se confier; voy. سپارتين.

isparé bonin, se reposer sur quelqu'un, s'appuyer; comp. سپره et سپارش.

ispanak, spink, épinards; i. اسپاناک, p. اسبناع, ar. اسفناع (du grec. σπινάκιον).

ispi, blanc; voy. سبى.

ispi, pou; voy. سپى.

astar, doublure d'une robe; استار astar bi-ké, fais une doublure; استار astar li ber-khystin, mettre une doublure; p. آستار.

astar voy. استرك.

seuil L. I, 101, 16, du pers.

آستان.

istandin, sitandin, prendre, saisir; prés. 3. دستينه di-stiné; impér. به ستين be-sitin, plur. به ستينين be sitinin; parf. part. استاند istand; infin. استاندنا نشانى istandin-a nichani, marquer le but, fixer le but; استاندنا پنجهى istandin-a pentcheï, empoigner; chez Garzoni prés. 1. stinum, bistinum, 2. 3. stinit, bistinit; négat. na stinum; parf. part. me stand; bu qo stinum, je m'approprie, je m'empare; infin. ستان B., stāndin Rh.; p. ستاندن.

astank, défilé, passage étroit. p. آسناڼه (seuil, porte).

استخان * иштикьянъ os, P.; du pers.

استخوان.

ستر. voy. استر.

هستر. voy. استر.

istirān, istiran, chanter, prés. distirim, distiri, distiré, plur. em, houn, van distirin; parf. part. istérā L.; bactr. śru (śrāvayeiti), p. سرائیدن, سرودن.

istiran, chanson, couplet de chanson; istiran ghiri-dan

.composer (littér. nouer) des chansons;
 istiran goutin, chanter des
 couplets; strána G., strána bezium, je
 chante (parf. part. strána ghot); isterán
 L.; comp. ser. आचण.

istirk, étoile; استرکا دسیاره
 istirk-a di-seiaré, planètes (ar. سَبَّارَة);
 stera G.; sterk-e b-du, comète Kl.; cerpe,
 саль Р. (comp. osset. stale); aterra, bilb.
 asteira, lor. asara R.; astergān (étoiles)
 Ch., traiah B., istērik, stērik,
 histēr, hūstērg L., stēr Rh., stir M.,
 zaza estār, dujiki istiri; bactr. štare,
 p. ستاره.

istirk-chinas, astrologue;
 ستاره شناس p.

سترو voy. استره.

istiri, épine, ronce; استیری
 épines; strí G., ístiri, épine d'une rose;
 stirī, chardon Rh., bactr. astra, p. استره
 (rasoir); comp. russe ocrie et anc. slave
 острѣ.

estéska, phthisie, phthisique;
 estéska 'l voram, hydropique, G.; ar.
 استسقا الورم.

istizhar, apparition; استظهار
 istizhar kirin, se reposer sur quel-
 qu'un; ar. استظهار.

istidad, mérite; ar. استعداد.
 istifadé, profit; ar. استفاده.
 istiqbal, rencontre; ar. استقبال.
 istimal, usage; استعمال kirin,
 faire usage; stāmel kem G.;
 استعمال اتمك t.

istimalet, conciliation, ca-
 resses; istimalet ne dāin, se délier;
 t. استیمالت ویرمک.

istamboul, Constantinople,
 istamboul bogazi, le
 Bosphore; estambul, stāmbul G. L.; t.
 استامبول (du grec εἰς τὴν πόλιν); voy.
 سمبول, استمبولی.

oustou, cou, nuque; stó G. Rh.,
 acry P., estou Ch., stu L.; bactr. štaman
 (bouche, mufle); comp. ستو.

oustouvank, collier; de استوانك
 گردبان, formé comme le p.
 oustou-khar, qui a le cou
 de travers.

isteōur, stérile; staúra G.; p.
 استرون (femme stérile); ser. स्त्री.

oustour, grossier, impoli, com-
 mun, vulgaire; stúra G., astour Ch.;
 bactr. štaštra, p. استوار; comp. ستور.

zaza estōr, cheval; dujik. ástori,
 Bl.; bactr. štaora, p. ستور.

isteōuri, stérilité.
 oustouri, corne; استوری
 oustouri peil, cornes renversées; استوری
 oustouri tij, cornes pointues et droites;
 oustouri tchengal, cornes
 crochues; oustouri kil, cornes
 courbées; استوری وی داواری شکستیه
 oustouri vi davari chikestiié, ce boeuf
 est écorné; sturu L.; schuh Kl.; bactr.
 šruva, p. سرو.

oustouri, incivilité, grossièreté.
 oustoukour, nuque.

istoun, poutre, pilier, colonne;
 stūn perche, palis, pointe, G., Rh. āstūn
 L., k. or. sūtūn B.; stūn be-dem, j'étaie,
 G.; bactr. štūna, p. ستون; comp. ستو.

بون voy. استه.
 هستی voy. استی.

istir, lit, comme: matelas, coussins et couverture; bactr. stáiris; comp. p. بستر.

استيرك voy. استير.

هستيرistir, histir, hystyr, mulet; مي hystyr-a mi une mule; ester G., hēstir Rh., hestür M.; p. استر, ser. अष्टर.

istifa, démission; ar. استعفا (Dorn).

* بني اسرائيل béni Isra'îl, les enfants d'Israël, L. 1, 30, 5.

استرك voy. اسره.

* esésian, sesiân, le troisième; sîe, sêyê Rh.; zaza hirîne, hîryîn; bactr. Sritya; p. سيوم.

هستى voy. اسك.

هشك voy. اسك.

آسك ask, gazelle; lor. asi R.; p. آهو, bal. āsk (chevreuil); ser. अश, अश्व (antilope).

* askarlād, écarlate G.; t. vulg. اسكرات p. سقرلات, ar. السقلاطون (Istakhri, éd. de Goeje 199, 4), géorg. აწკრღვრა.

iskelé, échelle, port; eskála port (du côté syrien) G.; t. أسكله, de l'ital. scala.

Iskender, Alexandre.

ouskouré, tasse, coupe, vase à l'eau; p. أسكره, arm. սկսւառակ.

iskouf 1) toquet, bonnet de femme, d'enfant; 2) dé à coudre; t. اسكوفى (russe скуфья, grec σκούφια la calotte).

* اسكوك poire, Kl.; comp. le pers.

سكسك (poire sauvage)?

iske-isk, sanglot; اسكه اسكه iske-isk kalin, sangloter; اسكه

iske-isk digiré, il pousse des sanglots; isk G., isk tet, il sanglote (littér. le sanglot vient), parf. part. isk at, G.; p.

أشكه, اشكه.

* اسلان aslân, lien, S.; t. ارسلان, vulg. اسلان.

ousloub, manière, façon; بقى be-wi ousloubi, de cette manière; ar. اسلوب; comp. بى اسلوب.

ism, nom; اسمى جنس ism-i djins, nom de genre; برسيار كرينا اسمى رسمى pyrsiar kirin-a ismi-resmi s'informer nominatim et speciatim, s'informer du nom et des qualités de quelqu'un; ar. اسم ورسم.

asma tirii, grappe de raisin; asma tirii birin, tailler la vigne; ar. اسمه, اصمه.

asman, ciel; رنگى اسمانى rengh-i asmani, céleste, un bleu de la couleur du ciel; āsmān L.; zaza āsmyc, bactr. aśman, p. آسمان.

esmer, brun; une coquette; asmār, S.; ar. اسمر.

Ismaél, nom propre arabe.

هاسن, هسن voy. آسن.

* zaza asén'a, je vois; asén'i, ils voient; du syr. ܐܣܢܐ; comp. مزأ.

* essú kem, racler, G.; comp. سوين.

assah, sah, vue, aspect; assah, sah kirin apercevoir, Rh.; comp. اسنا, مزأ, سه.

ishal, cours de ventre, purge, purgatif; ar. اسهال.

asiiaï, meunier; du pers. آسیا.

اسیر eisir, esclave, prisonnier; comp.

هسیر.

آش ach, 1) moulin آشی بای ach-i
bài moulin à vent; 2) dent molaire; اوی
kherab kiriié, ce cheval a usé ses dents
molaires; 3) pierre; ASI M. (emprunté du
persan); zaza āriš; pehl. آسیا, p. آسیا
comp. کرلش.

آش ach, radeau.

آش ach, soupe; p. آس ser. आश.

آش kirin, appaiser, calmer
quelqu'un lorsqu'il est courroucé; آشه ach-é,
il s'est calmé; نه آشه ne ach-é, il ne s'est
pas calmé; comp. baetr. āχsti, p. آشتی.

آش ab, écolier, Rh.; ar. شاب
(jeune homme).

آشارت icharet, indice, signe, allusion;
آشارتا icharet-a tchawan, le lazzi,
clin d'oeil, ar. اشاره.

آشاله voy. انشاله.

آشپازخان achpaz-khané, cuisine; du
pers. آشپزخانه.

آشتر voy. هشتتر.

آشته ichtaha, appétit; ar. اشتها.

آشچی achtchi, cuisinier; t. آشچی.

آشخان ach-khané, cuisine; du pers.
آشخانه.

آشیرا achirra, malice; imposteur; ar.
أشیرا (plur. de شریر).

آشق ichiq, ride; t. اشق (fente).

آشك voy. هشك.

آشك eshik, seuil, Kl.; t. اشك.

آشکار achikar, achikara,
clair, évident; آشکاره kirin, publier, affecter;
آشکاره بوین achikare kirin, publier, affecter;
آشکاره bouin, être manifeste; eskara G.,

eshkerā L.; p. آشکارا du baetr. āvis (ma-
nifeste) et kar (faire).

آشکاندین voy. شکاندین.

آشکیناندین ichkinandin, humilier,
ravaler; k. or. eškinānden, rompre, im-
pér. beškin (pour beškinin) B.; comp.
شکیناندین.

آشوتن voy. گوتن.

آشما zaza āšma, āšme, lune, mois;
āšma-i páizi v̄eryén'i, le premier mois
d'automne, Octobre; āšma-i páizi peryén'e,
le second m. d'aut., Novembre; dial. de Ku-
seldjan aschmi, Blau, Journ. de la soc.
asiat. allem. XVI, 627, voy. هيف.

آشو esciú, 1) mélange, 2) cuiller à
pot (cazzuola), G.; comp. باد آشوب; p.
آشوب.

آشوان achvan, meunier, p. آسبان.

آشویت voy. اشیت.

آشویج achoujin, achou-
chin, ficelle, cordonnet; t. سچم.

آشی àchi, grains mondés, blé vanné;
آش (moulin; on monde le blé ou l'orge,
et on le moule grossièrement).

آشی kirin, greffer, enter;
آشلامق t.

آشیت àchit, avalanche, éboulement:
āshūt-a bafre, Socin; آثوتن de.

آشیره ichiré, signe; comp. آشارت.

آشیو àchiw, gain illicite, faire sa main;

آشیو kirin, extraire la mau-
vaise herbe, trier, déduire; comp. هشتقین,
هشتافتین.

اصطلاح istilah, phrase; ar. اصطلاح.

اصل asil, tribu, famille, origine, origi-
nal; اصلا سببا asl-a sebeba la cause ori-

افاده — اصلا

ginelle; asli G., asl L.; ghúna aslie, péché originel; ar. اصل, اصلی; comp. بداصل, بى اصل.

اصلاً asla, nullement; ar. اصلاً.

اصلاح islah, ajustement, mettre en ordre; اصلاح islah kirin, ajuster, apaiser, soumettre les rebelles; ar. اصلاح.

اصمه asma, treille; t. اصمه.

اصناف esnaf, corporation d'artisans; artisan; ar. اصناف.

اوسول ousoul, manière, او اصوله cou ousoulé de cette manière; ar. اصول (plur. de اصل).

اهضم voy. هضم.

اطاعت itaet, obéissance, hommage; اطاعت kirin, obéir, اطاعت نه kirin, désobéir; ar. اطاعت.

اطراف etraf, région, contrée, cour, enceinte; اطرافى كنفار etraf-i kinar, horizon, surface de la terre; او اطرافى av atrafi, à côté de lui, B., k. or. taraf, atraf B.; ar. اطراف; comp. طرف.

اطعام etam, repos; ar. اطعام.

اطلس etlas, satin; ar. اطلس.

اعتبار itibar, honneur, faveur, crédit; اعتبار كتن ji itibar ketin, perdre le crédit; اعتبار kirin, respecter, faire cas; ar. اعتبار.

اعتراى ātráf, confesse; ātráf kem, ouir la confession; mālem ātráf, confesseur G.; ar. معترف الاعتراف.

اعتقاد itiqad, persuasion, conviction; اعتقادا به be itiqad-a min, d'après ma conviction; ar. اعتقاد.

اعتكاف itikaf, retraite, dévotion; كته ketiie itikafi, il se mit en retraite; ar. اعتكاف.

* اعضا membres, Ch. 347; plur. de عضو.

اعلا āla, le meilleur; ar. اعلى.

اعلام kirin, expliquer; t. اعلام انك.

اعلان élan, rapport, exposé; اعلان élan kirin rapporter; t. اعلان انك.

اغا aga, Aga (titre ture), plur. اغالران agalaran; plur. zaza ayañ, ayalérán (ler est le suffixe ture du pluriel); agha flan ghund, le chef d'un village, G.; agha zangir, barigel (littér. Aga des chaînes) G.; t. اغا.

اها voy. كهين.

* اهاى aghat, dignité d'Aga, Rh.

* اهاج k. or. ayaç, lieue, farasang; t. اهاج; voy. دار (bois).

اهاچ agtchi, agtchik, fille arménienne; de l'arm. աղիկ.

اغزوتى agz-outi, amorce de fusil; اغزوتى اكر نه گرت agzouti àghir ne girt l'amorce n'a pas pris feu; t. اغزوتى.

اغزوم agzoum, boucle, sorte d'anneau, اغزوم نه كرين agzoum we-kirin déboucler; voy. افزوم.

اغل àghil, bergerie, enclos où l'on enferme en été les brebis; t. اغل.

* اهلوى aghlevi, poêle, chaudière, G.; comp. مقلبك.

اهاكر igva-ker, tentateur; de l'ar. اغوا. افاده ifadé, exposé, communication; افاده kirin, exposer, faire connaître; ar. افاده.

اېتر. voy. اقتر.

* اقتر iftra, calomnie; iftra dem ou kem, je calomnie; iftra-kâr, calomniateur, G.; t. اقتر اتمك.

آفرين. voy. آفر.

آفر àfir, auge, crèche, mangeoire des boeufs; afer, G.; voy. la forme persane اخور.

افراطى ifrat, exagération; افراطى تفریط efrat-i tefrit, extrémité (la fin de la fin); ar. تفریط, افراط.

* آفراندین afrāndin, créer; afrāndinī, création; Rh.; du pers. آفرينيدن.

افریم aferim, bravo, vivat; littér. mon louange, de افرين.

* افرين eferin, louange, L.; du pers. افرين bactr. āfrīna.

* آفريننده le créateur du monde, L. 1, 104, 17 (emprunté au persan).

افسون efsoun, chanson magique; du pers. افسون; comp. هفسون.

* افك afk, afka, gorge, cou; afka gherú id. G.; comp. هوك.

ايفلاح iflah bouin, se sauver; ar. فلاح بولق, comp. t. فلاح.

* افندی efendi, monsieur, docteur; diván efendi secrétaire, G. zaza efēndi-m monsieur; t. افندی du grec αὐθέντης, mod. αὐθέντης.

افيون efioun, opium; āfiún, G.; ar. افيون, p. ابیون, du grec ὀπιον.

اڤان ew, plur. افان ewan, wan ce, cette, ceci, cela; ew kiié, qui est-ce? ew tchi goutin-é, que veut dire cela? ew افان راسته khaber-a rast-é, cette nouvelle est vraie;

ew افان خبرا بی داعوا دی تمام نابۀ khaber-a bi dava di temam na-bé, cet entretien ne se terminera pas sans dispute (le a à la fin du mot khaber est l'article postpositif, voy. la grammaire) افان ژبوی ew jiboui min bes-é, cela me suffit; افان شخول ژدست من نای ew choukhoul ji dest min nà-i, cette affaire ne dépend pas de moi; افان تشتك كوتن ew tichtek goutin niné, cela ne veut rien dire; افان قط به كرى تشتكى نای ew qat be kiri tichteki nà-i, cela ne sert absolument à rien; افان قط نا شېهه ew qat na chibeh-é tichteki, cela ne ressemble absolument à rien. Ce pronom démonstratif s'écrit chez Garzoni au, auva: au fasal boghrum, je me décide, je prends ma résolution; au sibi avi, il ressemble, littér. ceci (est) comme celui-là; au sáli, cette année; auro, aujourd'hui (avru B., Rh.); au vakt, maintenant; na ex au na cā aví, neutre, littér. pas par-ci pas par-là; au rengh, ainsi, littér. de cette couleur; chez Lerch ew, éva, évaya; eu-qás, ainsi que (образцы ипр.), chez Chodzko (dans le dialecte de Soleimanié) am, plur. امان amane, ce qui se trouve aussi dans le dialecte de Sihna, لَم باغه (de ce jardin, لَم pour ام ل, L. 1, 100, 6), cependant on trouve اينو celui (de اين et de او pers.) 100, 14 et اَوْنَدَه tant que (de او et اندا); k. or. ژاورا d'ici; zaza awé, aú'e ceci, aú-žara, au-žá, à l'instant; on dit aussi wi-žára, wi-žá, en employant le cas oblique, que nous alléguerons plus tard. Ce pronom se trouve dans le talyche لم

اش دای — اف

(B. 33), dans le persan امروز (امروز) dans le bactr. et l'anc. pers. ima; comp. وله, ليمه, لوممه, لومه, لقي, فقه.

àw, eau; به افی be àw, aqueux, juteux; افایا بچوک جاری àw-a bitchouk djari, petit ruisseau qui coule; افایا بچامور àw-a be-tchamour, eau bourbeuse; افایا بکور àw-a be-kor ou aw-koré, id.; افایا جاری àw-a djari, eau courante; افایا جهی àw-a djehi (zaza aúka jévi) eau préparée avec de l'orge, bière; افایا در باز بوین aw derbaz bouin, s'infiltrer; افایا دفی àw-a dew, dewi, salive; افایا رزی àw-a rezi, bassin d'eau dans un jardin; افایا رش aw-a rech, café; افایا زرافی àw-a ziraw, eau légère; افایا زلال àw-a zoulal, eau limpide; افایا تیف کرین aw tew kirin, rendre moins épais, éclaircir; افایا ز کانی بدر دکنه àw-a ji kanii beder di-kewé, l'eau qui jaillit d'une source; افایا ز دفی تی àw-a ji dew ti, écume, bave, littér. l'eau qui vient de la bouche; افایا شیرین àw-a chirin, eau douce; افایا شلو àw a chilou, eau trouble; افایا ترشی àw-a tirchi, saumure; افایا خورینی àw-a we-kharini, eau potable; افایا کللکان àw-a kulillkan, eau de fleurs d'orange; افایا گهرم àw-a gherm, eau chaude; افایا گولی àw-a gouli, eau de rose; افایا کرگوتی àw-a kirgouti, eau sulfureuse; افایا گهمی دخبیتینه àw-a ghemi dikhabitiné, les eaux navigables; افایا گویشی àw-a ghivichi, suc, liqueur qui s'exprime des plantes; افایا نو àw-a nou, eau fraîche; افایا هنگھی àw-a hinghiwi, hydromel; افایا ژ افی ji awi wirda, de ce côté de la rivière; افایا زیمی ézi de. avé-de kim je mets dans

l'eau, L.; áv-a qānya, eau de source, eau vive, L.; ave scir, petit-lait; ave ghost, bouillon; gió ave, canal d'irrigation, large fossé, G.; аѳ-а мазинъ fleuve, P.; آودیده (آب دیده) L. 1, 101, 20; آوی شله aou-i chelé, eau tiède Ch. 347; ser ave vastum, je nage, je flotte sur l'eau G.; ave kanakinum, je me noie, G.; zaza aúka; bactr. ap, nom. āfs, p. اب; comp. سیلاف, سوراى, زراى, بى اف, براف, گرماف, شهداب, شوراف.

آوا awa, couchant; āwā bun, se coucher
(du soleil) Rh.; tāvūk cū āwa, le soleil se
couche (ar. غابت الشمس S.; ar. آواب
(plur. de آواب); comp. روز.

افای. voy. فا

افه ری. awari, à travers le champ; comp.

افانی *āvānī*, bâtimens, lieu habité, S.;
آبادانی.

أواهى awahi, awaī, lieu habité,
abondance; بى أواهى bi awahi,
bi awaī, lieu sans habitation; avá kem,
avaíia ce-kem, j'édifie, G.; mal-i avá,
votre maison soit habitée, remplie (phrase
de remerciement après le dîner) G., R.;
aváíia, bâtiments G. avoīī, habité, Rh.;
bactr. āfañd (arrosé) pehl. آبایه, p. آباد,
آبادى; comp. بى أواهى.

اف. évaya, voy. افایا

افى پetchawtin, inonder.
افى دان aw-dan, abreuver, arroser;
او افى دده eoũ aw di-dé, il arrose; neg.
اڤه ná-dem, je n'abreuve pas, G.; p. آب
دادن.

اف دای aw-dài, irrigation; de اف et
de دا (partic. of دان).

آب دهن aw-dew, salive; p. اف دى aw-deoŭ, petit-lait.

آبدار aw-điri, homme qui arrose; voy. آبدار p.

افراز awraz; la montée; au rás, en haut, dessus, G.; avrāzī Rh.; au rás cium, je monte G.; rāz čū, il monta, L.; ser au rás, vers le haut; eġ au rás, du haut, G.; we-rás Br.; de اف (ce) et راز p. فراز.

افرس aw-rech, cataracte à l'oeil; littér. eau noire.

اف رچين aw rechin, arrosage.

افرو auro, aujourd'hui, G., avru B., Rh.; dans le dialecte de Sihna امروز L.

1, 101, 115; de Soleimanié امرو emrou, Ch. 307, 341; comp. ابرو p. امروز.

افرو awrou, reste d'un verre d'eau ou d'un plat de mets; comp. افريژ.

افرو awrou, pudeur, honte.

افرو awrou, honneur; du pers. آبرو.

افريژ awrij, restes, débris d'un dîner; comp. افرو.

افريژ aw-rij, rigole, petit canal; p. آبريز.

افزوم awzoum, boucle, sorte d'anneau; voy. اغزوم p. اوزين.

افزيم awzim, filet d'eau, filtration de l'eau.

ايسال voy. ايسال.

افين voy. افين.

افستن увестень, maintenant, P., howeistan R., dans le dialecte de Soleimanié اميسته emiesti, Ch. 342; du pronom اف et d'un nom formé de la racine stā (être debout, être); comp. l'afgh. هيسته

hīstah (ici), et les adverbess armén. այդուհան, այնուհան, ահիդուհան.

افسن voy. هسن.

افشو awchou, dégravolement, crevasse formé par le courant d'eau; de اف (eau) et de la forme radicale du verbe شوشتين (laver), creusé par l'eau.

افشور awchour, awachour, soupe, potage; littér. eau au sel, eau salée.

افشير aw-chir, lait aqueux.

افى فە شارتين aw we-chartin, inonder, répandre de l'eau.

افقاس ewkas, tant, autant; افقاس ewkas diraw tiri diké, autant d'argent suffit; k. or. va-kas, B.; comp. اوقاس.

آب غوره awkoré, verjus; p. افقوره comp. t. قورق صوبى.

آبك avík, ruisseau, L.; p. افك.

اف كتاه aw kuttah, cascade, Kl.; littér. eau tombée, voy. كتين.

اف كتين aw ketin, plonger; ez kétim avé je plongeai dans l'eau, L.

اف كرين aw kirin, arroser, impér. 2.

اف لى كى aw li ké, arrose; parf. partic.

افى لى كى min awé li kir, j'ai arrosé.

افى voy. افكه.

اف كشان aw kichan, puiser de l'eau, tirer de l'eau.

اف غرتين aw ghirtin, déborder, inonder; اف غرتيه aw ghirtié, l'eau inonda.

اف كورت aw gourd, eau sulfureuse.

آلك awlek, cal, durillon; p. آلكه.

افه ewé, ewa, voici, voilà, c'est cela; افه تين ewé titin, voici qu'ils vien-

nent; ewé em si merif-in, voici nous trois hommes (la syllabe in signifie nous sommes), dial. de Soleimanié émé Ch. 342; p. اوست (il est).

افه رى eweri, awari, (aller) à travers un champ, hors du chemin; افه رينه aweri-né, (les villages) sont hors du chemin; voy. افارى; de awa (armén. *ապա*) et de رى (chemin).

افى ewi, evi, ceci, cela; بره bi-dé min ewi, donne moi ceci; افى est le formatif du pronom démonstratif, افى celui du pronom de la troisième personne; voy. فف, فف.

* اوى awi, aquatique; meik-i ávi ou seik-i ávi, bièvre (littér. brebis, chien aquatique) L., p. سىك آبى; on dit aussi mī ávi, loutre, L.; bagh-áv', baghàva, tortue (littér. grenouille aquatique, du ture G.; ráq-i ávi tortue L.; ar. رقق; p. آبى).

افيتن awitin, hawitin, jeter, lancer, tirer un coup de fusil; prés. از ez dawijim, dawim, دافيتريم tou dawiji, dawi, دافيتري دافى eoũ dawijé, dawé, plur. ام em, هون, اوان دافيترين, دافين ازى ezi bawim, je jetterai. négat. از نافيم ez nawim, je ne jetterai pas; impérat. 2. بافيتريم bawij, plur. بافيترين bawijin, parf. افيت eoũ awit, il a jeté; partic. prés. افيتى awiti, part. passé افيتيه awitié; نانكى دافيتريم naneki dawijim, je jette un pain; وزير باويرلى بنى پى فيلى vezir bawij li byni peĩ fili, jette le Vezir sous les pieds d'un éléphant; تعلق افيتين tou-

fek awitin, tirer un coup de fusil; تير برافيتن tir awitin, tirer une flèche; افيتن ber awitin, avorter; افيتن fichek awitin, tirer un feu d'artifice; افيتنا نبضى awitin-a nebzi, battement du poulx; bavésium, 2. 3. pers. bavésit G., hāwēm Rh.; parf. part. avét G., avít L., hāwēt Rh.; impér. 2. hāwē Rh.; k. or. آويتن impér. باوز beāvij B.; avésium ser flan, j'accuse, j'incrimine quelqu'un, littér. je jette sur quelqu'un (l'accusation) G.; az qo avésium nek flan, j'ai recours à quelqu'un G.; de cette phrase provient peut-être la signification de protéger, garder: bāveze prends garde L. 1, 16, 8 (l'original ture a اورتون couvre toi; voy. اوير kuru avesium, j'avorte G. (arm. *դիտե*, ar. طرع); kombara avésium, je bombarde G., rhm avésium, je jette la lance G., tove avésium, sperma emitto G., pé avésium, je regimbe G.; der avít, il jeta dehors L.; bactr. vij, parsi véxtan; comp. برافيتين هلافيتين. افيتن awij, hawij, tirant; forme radicale de افيتين dans les composés; comp. تيرافيتن, باهافيتن.

افيس awis, enceinte, grosse; بوين awis bouin, être enceinte, être pesant; افيسه ew main awis-é, cette jument est pleine; اف زن افيسه ew jin awis-é, cette femme est enceinte; avezza (se dit des animaux) G.; bactr. apuṣṣa, p. آبسته.

افين voy. هافين. هافين ewin, hewin, aimer, amour; فافين be ewin aimable; comp. افين awēnīn, demeurer Rh., du subst. افانى; comp. پ. آبادانیدن. هافيني voy. افيني.

به اقبال eqbal, gloire, bonheur; اقبالی be eqbali ditin, prospérer; ūkbāl, Rh.; ar. اقبال.

* آقچه áqçe, monnaie, gros, L.; t. آقچه. ث اقرارا وی معلوم iqrar, aveu; ji iqrar-a vi maloum di-bit, on sait de son propre aveu; iqrar اقرارا کرین kirin, avouer, confirmer; t. اقرار اتمک; voy. قرار.

اڱر. voy. اك.

هيڪ. voy. اك.

اڪسري ekseri, pour la plupart; ar. اڪسر.

کرد. voy. اكراد.

* اكرام ikram, honneur, ikrāmi di-ké, il fait honneur, L.; karām kem, je fais honneur, G. karām na kem, je déshonore G.; t. اكرام اتمک.

اكره ikrah kirin, détester, abhorrer; t. اكره اتمک.

* آکردن zaza ākén'a, j'ouvre, parf. part. ākérđ; partic. passé ākérđau, il est ouvert; comp. فہ کرین.

اڪسير eksir, chimie; ar. اڪسر (du grec ξήριον).

* اكنيس eknis, synagogue, G.; ar. كنيسه, du grec ἐκκλησία.

اڪول ekoul, gourmand, vorace; ar. اڪول.

اڪوله akoulé, riz à l'odeur d'ambre; p. اڪوله (voy. Al. Chodzko, Specimens of the popular poetry of Persia p. 348).

هڪا. voy. اكه.

اڪين akin, semailles; t. اكن.

اڪينجي akindji, laboureur; t. اڪنجی.

اڪينجی akindjiti, agriculture.

ڳاين. voy. اگا.

اڱيد, aghit, aghid, héros, brave; zaza egít; t. يکيد.

اڱديچ igditch, un cheval châtré; t.

اڱدج, ايغدم, اڱدج.

اڱر eghe si; نه اڱر eghe ne, si non;

اڱر ته دراف زحف هيه eghe te diraw zahf heié, si tu as beaucoup d'argent; eghe rast át, s'il réussit (on peut omettre

le mot eghe) G. ager B.; اڱر اولم

eguer aou lem beheyaïé, s'il n'avait pas empêché Ch. 326; agar Rh. ek,

si, quand, que, L.; p. اڱر, ڱر, pehl. اڱر;

comp. هڪر, ڱر.

اڱر نونه àghir touné,

il n'y a pas de feu; اڱر دخوازين àghir

di-khazin vous voulez du feu; نه اڱر

اڱر نه-ghirtin rater; aghri, feu,

incendie G. 151. 164. agher G. 57.

āgir Kl., P., Rh., Sd., aḡīr L.; en sup-

primant le gh, on dit aussi ār, ēr L.; bilb.,

lorist. aghir, feileh tesh (du pers. آتش);

zaza adjir; bactr. ātar, p. آذر (comp. l'arm.

а́гиръ).

اڱر پريس àghir-peres, ignicole, mage;

p. آذر پريس.

* اڱرجه egerči, quand même, bien que,

L.; du pers. اڱرجه; comp. ڱرجی.

اڱر ڱير aghir-ghir, inflammable; p.

آتشگیره.

* اڱلمش egilmış bu, il se courba, L.;

t. اڪلمش.

اڱله eglé (mot ture) halte là, séjour;

t. اڪله (de اڪلمك).

الله — اڭوس

اڭوس agos, sillon; اڭوس فه كرين agos we-kirin, sillonner; de l'armén. աղօս.

اڭيره voy. فه ڭريان.

* ال l'article arabe, qui se trouve dans quelques phrases empruntées à l'arabe; el rab, le seigneur, Dieu G. 284. alahhmd' alla, à la fin, littér. Dieu soit loué (ar. الحمد للهِ) G.; 'l kalak, le créateur (ar. الخلاق) G.; estéska 'l voram, voy. استسقا; nezík 'l vákt, prochain, litt. le temps (est) proche, G.; sciahht el frát, l'Euphrate G. (ar. شطّ الفرات); mùg 'l bahhr, haute marée G. (ar. موج البحر); tabiât l'ansan, nature humaine G.

ال voy. هل.

الا ila, sinon, mais, autrement; ar. إلا.

الاجه aladja, étoffe rayée; t. الچه.

الاش alach, froment qui n'est pas encore mis en gerbes.

الال alal, marguerite, fleur blanche, qui croît dans les prés; هلاله coquelicot Ch. 355. p. لاله, آلاله; comp. هلهال.

الام elam-kelam, bavard, grand parleur (réduplic. de كلام, nommé اتباع).

* الان alán, table de pierre, pierre qui se dégage de la montagne en forme de table, montagne consistant de pareilles pierres, G.; comp. lit. ûle, irland. all (roc)? voy. Diefenbach II, 520. 521. Pott, Et. F. II, 2, 846.

تالان voy. الان.

الاندين elandin, heurter du pied, accrocher, s'entortiller; اوى تي الاند evi ti eland, il vient de heurter; verbe causat. اليان.

الاهي illahi, divin. G.; ar. الاهى.

الاي alai, troupe, bande; alái meute, L.; t. آلاى.

البته albetté, certes, absolument; hel-bét L., albeta Rh.; ar. البته.

الت alet, plur. الات alat, outils, instrument de métier; алеткенденъ charrue, P. (p. الت كندن); ar. آلة (plur. آلات).

* التون altun, or, R.; zaza altún; t. التون.

* التونين zaza altúnin, d'or.

الحق altchaq, bas; t. الحق.

الحى iltchi, marieur, marieuse, envoyé; elci, ambassadeur, G.; p. الحى.

الحام kirin solliciter; ar. الحام.

* الزام alzáam kem ou dem, je convains, je prouve, G.; t. الزام اتمك.

الستين alistin, lécher; prés. 3. sing. دالسه di-alisé; impér. 2. بلس be-lis, plur. بلسن be-lisin; parf. part. الست alist; balísum, alisum G., parf. part. balist ou balisit ou balísá; p. لشتن, (la sifflante س procède de la sonore ز, arm. լիշտ, russe лизать, et la sifflante ش du groupe χš d'une racine augmentée liχ-š); le verbe est précédé par le préfixe p. آ ou ب; comp. لستين.

* الشورش alishvērish, commerce, Rh.; t. اليشويرش, الشورش.

القين aliqin, rencontrer, s'accrocher; ar. لقي; voy. لقى.

* الكسندروپول Aleksándropól, nom d'une ville arménienne, L. 1, 32, 1.

* الله zaza aláh, Dieu L. 1, 55, 1. alahhmd,allah, Dieu soit loué, G. (voy. ال is-aláh voy. ائاله; nāmét allah,

la grâce de Dieu, G. stoghfor allah, à Dieu ne plaise, G. (ar. استغفر الله vulgairement staʿfūrillah, je demande pardon à Dieu); ābed allah, pieux (serviteur de Dieu) G.; comp. توك, صلولة, حدرله, بسمله.

هلان voy. الم.

elem, souci; ar. الم.

الماس almas, diamant, brillant; t. الماس du grec ἀδάμας.

* العنجيا elingia, vomissement; elingia init, il vomit, parf. part. elingia iná; on dit aussi elingia tet, G.

الو voy. حلو.

الو alou, prune; دارا الويان dar-a alouian, prunier; elúk, ehlúk (prononcez helúk) prune, G. eluciak, ehluciak, petite prune, G.; āluch Rh.; p. آلوجه.

الوز aloz, embarrass; الوز بوين aloz bouin, entortiller, s'embrouiller; allosi, entortillé G.; allosi kem j'entortille G.; al-lozi bu, j'étais entortillé G.; ālozi, typhus, Rh.; du syr. ܐܠܘܣܝܐ (arctus, angustus, strictus) ܐܠܘܣܝܐ (angustia).

الوزين alozin, troubler.

الوه clouh, aigle; خوندكاري الوه elouh khoundkar-i theiran-é, l'aigle est le roi des oiseaux; alo G., eló rêšik (aigle noir) L.; p. آله, آله.

الى ali, côté; الى كيدا zi ali kida, de ce côté; الى وى دا zi ali vida, de l'autre côté; الى وى دايه be ali vi-dá-ié, il se mit de ce côté; wiahli, de ce côté, Kl., au viali, de là G., aliedin, de l'autre côté, Kl.; wiahli, de ce côté, Kl.; بالى; comp. بال.

ارى voy. الى.

* آلى ceux qui habitent dans la même maison, L. 1, 99, 12; ar. آلى.

اليان aliiian, s'embarrasser dans quelque chose, s'accrocher, broncher.

هلون voy. الين.

ام em, nous; ام ثى emji, nous autres aussi; emma P.; dial. de Sihna: اميه L. 1, 100, 1; dial. de Soleimanié امه amé ou امه cema Ch. 350, 11; anc. pers amā, bactr. ahma, p. ما; comp. مه.

اف voy. ام.

هاتن voy. ام.

هم voy. ام.

* ام em, pronom suffixe de la première personne; on trouve dans le dialecte de Soleimanié سرم ser-em, ma tête Ch. 343; heramet-em-é, je suis enrhumé, littér. mon rhume est, Ch. 343. جولم djoul-em, mes habits, Ch. 347. بسرم دكه il applique (une douche) sur ma tête Ch. 347. اسپم زين assem zin sellez mon cheval, Ch. 350; tchem de-kyrt, (savez vous) ce que je ferais? Ch. 345 (voy. la Grammaire, Verbe); dans le dialecte Kurmandji on ne trouve ce suffixe que dans quelques phrases turques ou persanes, p. ex. jân-im, mon cher, sultan-ím, mon roi, ya ráb-im, o mon Dieu; voy. م.

ام im, forme suffixale de la première personne du présent du verbe être, از تيرم ez tir-im, je suis rassasié; ez fiqir-im, je suis pauvre, en suivant des voyelles, ce suffixe se prononce me: از كمه ez ki-me, qui suis-je? ez padišāh-ím, je suis l'empereur L., ez terzî-me je suis tailleur L.; sot-um, je me brûle G.; p. ام, م.

هما voy. اما.

اماده amadé, prêt (adj.); du pers. اماده.

امنی — امام

امام imam, Imam, aumônier; imām, G., L.; ar. امام.

امام emam, le bout de pipe en ambre; t. امامه.

افی voy. امان.

امان aman, plur. amanan, plat, vase, vaisselle, ustensiles de cuisine (mot prit de l'arménien); aman-a chekir, sucrier; amani, meubles, G.; arm. աման, p. مانه.

امان eman, pardon, grâce; aman dâin, faire quartier; amân G.; ar. امان; comp. یمان.

امانت amenet, gage, dépôt; امانت داین amenet dâin, prêter sur gages; امانت هیلان amenet hilan, se dénantir; amenet-i khoudi bin, que Dieu vous protège; āmanét G.; amanét girt, il prêta sur gages, L.; zaza amenét kén'a, je prends à crédit; zaza emāneta, protégé; voy. ائمه; ar. امانة.

امانی emani, sûreté.

امت iméta ce-kem, j'accueille honorablement, G.; ar. ائمة.

امتحان imtihan, épreuve; امتحان کیرین imtihan kirin, éprouver; t. امتحان اتمک.

امچرک emjérg, légion, troupes, L.; ar. مَجَر.

امجمعه amdjumé, cette semaine, Ch. 341; de ام = افی et de جمعه.

امدی imdi, done; t. امدی.

امری emir, ordre, commandement; امری emr-i cheriati, la vigueur des lois; به امری خدی be emr-i khoudi, par l'ordre de Dieu; امری تسلیم ba emr-i chery teslim kirin,

adjuger (terme de jurisprud.) امر کیرین emir kirin, ordonner, commander, amr kem G., amír kir L. امر ده که omr de-ké Ch.; emír L.; amr-a qodé, c'est la volonté de Dieu, G. 64. amr qodé kabul kem, je me sou mets à la volonté de Dieu, G.; ar. أَمَر.

امراد voy. مراد.

امرد emred, imberbe; ar. امرد.

امرنامه emir-namé, oukaze.

امرو voy. افرو.

امزک emzik, tette; امزک کیرین emzik kirin, emmuser (un veau); t. امزک (bec ou cou d'un vase d'où l'on suce quelque liqueur).

امژی emji, quant à nous, nous aussi; امژی بین emji bin, nous allons (venons) aussi; voy. ام et ئی.

ایسال voy. امسار.

ایشف voy. امشو.

امضا imza, signature; امضا داین imza danin, apposer la signature; امضا کیرین imza kirin, signer; t. امضا اتمک.

امک emek (mot ture) travail, peine; t. امک.

امکان imkan, possibilité; امکان نینه imkan niné, c'est impossible; imkem nábit, id., G.; ar. امکان; comp. بی امکان.

املا emla, ici-même, de ce côté-ci, Ch. 342; de ام = افی et لا.

املا انشا imla-incha, orthographe, ar. املا وانشا.

امن بکه, L. 1, 101, 9; ar. آمَن.

هافین voy. امانان.

امنی emeni, espèce de souliers à semelle; comp. یمنی.

امنیت emniet, sécurité; امنیت داین emniet dâin, rassurer, tranquilliser, donner de l'énergie; ar. أَمْنِيَّة; comp. بی امنیت.

امو voy. همو.

امود oumoud, oumid, espoir; umud Rh, k. or. umîd, zaza umûd; du pers. نا امید, بی امودی, هقی; comp. امید.

امور oumour, affaire; امورید ناجاری oumour-id natchari, suivant l'exigence des affaires; ar. امور (plur. de امر).

اموز amouz, plur. اموزان amouzan, proches, parents.

امو voy. همو.

امو voy. افه.

امود voy. امید.

امیستن voy. امیسته.

امین emîn, emîni, sûreté; emîn niné, il n'y a pas de sûreté; amîn fidèle, sans peur G., L.; ar. بی امینی; comp. امین.

آمین àmin, Amen; ar. آمین.

امین em-in, nous sommes; voy. امین. امینای emînâi, paix, tranquillité.

* آن zaza âna, ên'a, ên'oc, ce, plur. ĕn'ic; ên'a gelânke, cette fois; p. آن.

* آن an, ou, Rh.; sah en pizi sah, canaille, littér. chien et bâtard de chien, G.; bactr. anya, pehl. هان (Sanjana 363. 383); comp. بان.

انا ana, source, origine; t. انا (mère).

انار voy. هنار.

انبار anbar, grenier, grange; انبارا anbar-a genymi, grenier à grains; انبارا آری anbar-a âri, caisse à conser-

ver la farine; ahhmbar G., anbâr Rh.; du pers. انبار.

به انبازی enbazi, société; be-enbazi, être de moitié avec quelqu'un; du pers. انبازی.

* انباش ambâscier, ambâscar, receveur des contributions, G., de انباش ou باجدار (p. دیر) et (p. باج) انباش.

انبان enban, heban, sac, havre-sac; umbân, ombân, soufflet, sac d'une entière peau blanchie, G.; du pers. انبان, هنبان.

* انبیق ambîk kescium, je distille, je tire par l'alambic, G.; ar. انبیق (du grec ἀμβύκη) voy. Fleischer, Nachträge zu Levy's Neuhebr. und chald. Wörterbuch 277.

* enet, cela, Ch. 340.

* انتهای intihai, à la fin, Ch. 350; ar. انتها.

بز دی انته entin, gémir, bâler; پز دی-نته, la brebis gémit; p. آندیدن (être paresseux, parler avec paresse).

* انجاز anjas, poire, S., injáz, orange, L.; ar. اجماص (poire).

* اجان zaza ânjén'a, jenén'a, j'extrait, je tire dehors; parf. part. ând; comp. فنه جان.

* انجغ anjáy seulement, L. I, 17, 5. t. انجق.

انجی endji, perle; ínji L.; t. انجو.

* انجیل angîl, évangile, G.; انجیل N. T.; t. ar. پ انجیل.

* انجینان enginum, je coupe en morceaux, p. ex. tabac; 2. 3. sing. enginit, parf. part. enginâ, G.; p. انجیدن; comp. داجان.

انختار anakhtar, clef; t. انختار.

هنده voy. اندا.

انداز endaz, jetant; du pers. انداز; voy. تیر.

اندازه endazé, mesure, aune; زی ji andazé der, hors de mesure, démesuré; andaza, modèle, précepte, G.; voy. هنده; du p. اندازه.

اندازین andazin, tirer, parlant des armes; گوله اندازین goulé andazin, tirer à balle; du pers. اندازیدن.

اندام endam, membre, membrum genitale; bactr. hañdāma, pehl. p. اندام; comp. هندانی, سست اندام.

اندسک endúska, peu, modique, G.; déminut. de اندازه.

اندیش ник-ендаишъ, bienveillant, P.; du pers. نيك اندیش.

هنارتین voy. انرم.

انسان insan, plur. insanan, homme; insan hemou di be mirin, tous les hommes doivent mourir; ansán, homme, G.; insān, genre humain, Rh.; tabiāt l'ansan, nature humaine G.; ar. انسان.

انسیت ounsiet, commerce; ar. انسيّة; comp. بی انسیت.

انسانی insani, humanité.

انشا incha, composition; ar. انشا.

انشاالله inchaallah, s'il plaît à Dieu; ansciallah G.; išaláh L.; ar. انشاء الله.

انصاف insaf, justice; ansáf G., ansaf

انصافی nina, injuste, injustice, G.; ar. انصافی.

هنگور voy. انگور.

انفی enf, nez; ar. انفي.

انفاذ infáz bekin, que l'on fasse (votre volonté); ar. انفاذ (faire passer, accepter).

انقاریه anqariie (mot turc) corvée; t. انقريه, انگریه, انقريه du grec ἀγγαρεία, lat. angaria qui de son tour, vient de l'anc. pers. ἄγγαροι, parceque ces courriers étaient autorisés à exiger toute chose dont ils avaient besoin.

انکا āneka, ānuha, nōhá, maintenant, L.; heiyā ānkoa jusqu'ici L.; cette particule semble être composée de ā (prépos.) et نکا (maintenant); le mot ānkoa est peut-être identique avec le pers. آنگاه.

انکار inkar, refus, déni; انکار کرین inkar kirin, nier; انکار نه کرین inkar ne kirin, ne pas dénier; enkar t-kem, nkar ne kem, je reconnais, G.; t. انکار انسک.

انکوا voy. انکا.

انکی zaza ēnkaí, aussitôt que; de آن (ce) et کی (p. گي); arm. dial. de Mouch Մտկայ (Patkanof, Материалы для изуч. армянск. нарѣчій p. 67).

انگدی enghiddi babo, scélérat, fripon, coupable, G.; comp. گیدی.

انگهرین angherin, s'opiniâtrer; p. انکاریدن.

انگشت enghush doigt, P., bilb. angoust R., zaza enğıšt, ingišt; enğıšti lingān, doigts du pied; voy. هنگوستر; du pers. انگشت.

هنگستر voy. انگستر.

هنگفتین voy. انگفتین.

انگله zaza enğelē, partie supérieure du bras; comp. maz. engel (doigt, B.), grec ἀγκάλῃ; cymr. angell (bras, jambe).

هنگف voy. انگمی.

* انگور enğurъ, grappe de raisin, P., lor. engheer R., zaza enğúr; du pers.

هنگریر comp. انگور.

* انگوره angure, conformément à, L. 1, 94, 16 (dans une pièce communiquée par Jaba); t. (گورا voy. اگا کوره).

* انگی enghi dunic, Amérique G., angedunyā Rh.; t. یگی دنیا.

هنکی voy. انگی.

انمه anemé, dépôt, chose en dépôt, hypothèque, grâce, emprunt; انمت بشوفه anemet be-chouwé istandin, dégager; به انمت زته دخوزم be anemet ji té di-khouzim, je veux que tu m'emprunes; انمتی خدی بین anemet-i khoudi bin, Dieu vous tienne en sa garde; ar. إنعامه.

انواع envâ, sortes, espèces; ar. انواع (plur. de نوع).

* انه enne, il, Kl., littér. il, celui est, p. آنست.

انکا voy. انها.

انی ani, eni, front; āni P., Kl., S.; scr. अनीक, oss. jenix, isl. enni.

* انیس affidé L. 1, 103, 1 (mot ar.)

* انیسون anisún, anis G.; t. انیسون du grec ἄνισον.

انبشك جكاندين enichk, coude; enichk tchikandin, s'accouder; anísk G., ānisk L., انش anyche Ch. 347; аренчъ P. Ce mot est transformé de aretn-išk, bactr. areṣṇā, frārāṣni, pehl. ایرتن, p. آرش, آرشن, آرنگ.

انين enin, gémissement; ar. انين.

از anin, amener, apporter; prés. او تينه ez t-inim, تو تینی tou t-ini, ام هون, وان تینين eoū t-iné; plur. em, houn, van t-inin; fut. ez b-inim, négat. ez nañnym, je n'amenerai pas; impér. 2. بینه b-iné, plur. بين b-inin; prêt. من انیم min anim, اه اق انی ew ani, plur. me, ve, van anin; part. passé آنيه aniié, amené; ای تينه ei t-iné, porteur (celui qui porte); چه چاره هره جار tchi tcharé heré tchar souvaran b-iné, que faire? va, amène quatre cavaliers; دست آينه dest, acquérir une chose; پيك انين peik anin, préparer; آينه ميدانی aniné meidani, mettre au jour; دل تنگی آين dil tenghi anin, consterner, affliger; آينه حالی بری aniné hal-i beri, rétablir, remettre en état; هندك درمانی جافان ز بوی من زی بینه hindék dermani tchawan ji-boui min-ji biné, apporte moi aussi un peu de remède pour les yeux; inum G., t́nim L., négat. na-ínim L., deanim R.; 2. 3. sing. plur. ínit G.; fut. 2. sing. بيميت (dans le dial. de Sihna, L. 1, 99, 5); 3. sing. bîne (il apportera), بيميت (dans le dial. de Sihna, L. 1, 98, 9); 1. plur. b́nin (L.); impér. 2. bîne L., بنا bina B., k. or. بانه biné B.; parf. part. 2. sing. te āni L., 3. sing. āni L., me ānia, j'amenai S., 3. sing. āniya S.; prêt. ez ānim L., plur. 3. ānin L.; infinit. anin Rh., بنين binen (B., cette forme semble être une fiction); p. آوردن, آردن; dans le Kurde, le r de la racine bactr. bar est tombé devant le n (dont on a parlé dans la grammaire), comme dans

اوجاغ — او

le Guilek آبدن (apporter), impér. آبن, et le b, affaibli en v, a également disparu; comp. وړانين, ډرانين, اينان, هلانين.

او eoũ, plur. اوان evan, ce, celui-ci, il, lui, cela; او ګو eoũ gou, il a dit; اوان evan kir, ils ont fait; او اوانه eoũ evan-é, cela appartient à eux; اوی ها, ev-i ha ou han, ceci, celui-là; اوی ګو, ev-i kou, celui que; او ګو eoũ di, il a vu; او لګویه eoũ li-kou-ié, où est il? او زی ګو eoũ ji tchou, il est parti aussi; او څو be څóc, lui-même L.; او ګو, aou Ch., k. or. av B.; le formatif est وې; quelquefois le nominatif remplace le formatif: be ګو, à lui, Ch., accus. ګو-i, locat. le ګو-da Ch., او اطراف av atrafi, à côté de lui. Comme dans plusieurs dialectes iraniens le pronom de la troisième personne a aussi le sens du démonstratif celui-là, car le pronom bactrien ava (celui-là) sert, dans le persan (او), l'arménien (աւ), l'ossète (ы), et aussi dans le paléoslave (obo) comme pronom personnel de la troisième personne; on dit: au kí-e, qui est là (ille quis est) L. 1, 26, 10; tu au kayás, toi, un tel gaillard, L. 1, 45, 14; au merũ, cet autre là L. 1, 102, 5; au merũ, cet homme là L. 1, 25, 3. Le nominatif remplace d'autres cas: au merũ, illum hominem L. 1, 13, 2; au qotía, illam capsulam, L. 1, 34, 4; au kēčikān, ces filles là, L. 1, 37, 9; sér-i au merũān, les têtes de ces hommes là, L. 1, 43, 1; voy. اوی, لوی, لو, لفر, وې, وسان.

او voy. خوی.

او eva, cela, ceci; dans le dial. de So-leimanié آوه aoua, celui-là, lui; le a final est deiktique.

او voy. هوار.

او اواره avaré, désœuvré, paresseux, oisif, P. آواره.

* آواز son, voix, L. I, 100, 3 (mot pers.)

او voy. هوال.

او evan, ils, eux, leur; voy. او.

* اوان avān, mal, iniquité, S. t. یمان.

* او بد او ou-bedāou, mouton (dans le dial. des Kurdes Richvend) Ch. 301.

* او بدنگ ou-bedang, fusil (dans le dial. des Kurdes Richvend) Ch. 304. Ce

mot est transposé de تنگ.

او بوزیان voy. بوز.

او به obé, campement, camp d'un certain nombre de tentes; t. اوبا.

او voy. بوت.

* اوتا uta, pareil, Rh.; p. همتا.

اوتاگ otag, chambre, appartement; utaq Rawlinson, Journal of the R. Geogr. Soc. 9, 41; k. or. ūtāγ; t. اوتاگ.

* اوتری zaza h'én'i náutarai veŋg, pas un mot de plus; ce mot est composé de ne (non) et اوتری, russ. второй.

اوتوراگ otourag, banc; t. اوتراق (lieu de repos).

* اوتین aútia, il aboyait, L.; ce mot semble être dérivé de l'ar. عَوَا (aboyant), ou une simple onomatopée, comme le latin baubare.

اوجاغ odjag, 1) cheminée; اوجاغا odjag-a demourtchijan, forge; 2) lieu d'un santon, اوجاغا me khoudi odjaga cheikh

nous priérons Dieu sur la tombe du cheikh; min qasd-a tchoun-a odjagi heié, j'ai l'intention de visiter l'odjag (lieu de pèlerinage); هرجه hertchi kesi tchou ber odjaga, khoch bouié, quiconque a visité l'odjag, a été guéri; 3) famille illustre, اوجاعا مه بريايه odjag-a me biriaïé, notre famille est ruinée; اوجاق زاده odjaq-zadé, noble; ugiák G., ujak Rh.; ugiák zada, descendant d'une famille illustre, G.; اوجاق t.

اوجه voy. حوجه.

*اوجه zaza úja, en bas; úja ruén'a, il jeta à bas; scr. मवाच्.

اوجورمه outchourmé, précipice; t. اوجورم.

اودا oda, odé, chambre, appartement; اوده خزني odé khazni, chambre de trésor; اوده زادي ode zadi, salle à manger; اوده ميران odé miran, salle de conseil; اوده مزبن odé mezin, grande chambre; اوده نوبساري odé nivisari, bureau, chancellerie; اوده هندوري odé hindourou, appartement intérieur; odá L., Rh.; zaza wadé, wedí L. 1, 64, 8; t. اوده, اودا.

اور our, glande, tumeur; t. اور.

اور voy. هور.

اور aoür, plur. اوران aouran, nuage; اورى be aoür, nébuleux; اوري aouri (le ciel) couvert de nuage; اوري رش aoür-i rech, nuage épais, noir; aura G., awreh Kl., awer Sd., avir Rh., dans le dial. de Sihna هور L. 1, 99, 4; aura bit, il est nébuleux; aura bu, il était nébuleux; aura

peida bit, des nuages se montrent G.; denk aura, tonnerre, G., dang-ē avir Rh., denk avra tet, il tonne (littér. la voix de la nuée vient) G.; avra ciave, amaurose G.; bactr. aßra, p. ابر.

اور, اور, هاور avir, avour, havir, éponge; avra G.; p. ابرك.

اور evir, étape, halte, camp provisoire; comp. le p. ابر (dans ابرقياد etc.).

اور avour, avourdan, dédaigneux, caprice; اور دايڻ avour dàin, menacer quelqu'un de l'oeil; p. اور.

*اورات aouratt, province, Ch. 320; ar. امارت.

اوراندين everandin, loger (les convives), établir sa demeure; causat. de اورين.

اوراني avrani, arvani, manteau rouge, robe de cérémonie, pelisse.

اوراوي aouravi, temps nébuleux.

اورت ourt, famille, ménage; t. بورت.

*اورتمس ortmîš, couvert; ortmîš djké, il ferme, L. 1, 11, 10; t. اورتمش. اورته orté, médiocre, qui tient le milieu; t. اورتا.

اوردك ourdek, verdek, canard; vverdek G., urdek L. ордыякъ P.; t. اوردك.

اوردو ordou, ordouï, camp d'une armée; ōrdi G., L; ordi dem, je campe, G.; t. اوردی.

*اورست avrêst, génétier, G.; ēvrîs, S.; p. آيس, اورس.

اورش voy. كيشروژك.

اورغان ourgan, couverture; órgana L.; t. بورغان.

اورگه evir-ghé, gîte, campement.

اوکس — اورمان

اورمان ourman, forêt; orman R.; t. اورمان.

اوبرشم voy. اورمش.

اورمیکھ ourmikh, herbe qui croît entre les pierres, gazon, mousse.

دینیم رومیك ouroum, grec; di-binym rou-miiek souvar peiaieki ouroum dighel, je vois un Turc à cheval et un Grec à pied; be ouroumeki di-zani, sais-tu le grec? rûmi, un Grec, G., rohm, un Turc, Kl., romi G.; orket-a rumi, l'empire otoman, G.; t. روم (vulg. urûm) رومی voy. رومی.

ایروه voy. اوروه.

اورین everin, se poser, s'arrêter pour se reposer, percher; dans le dial. de Hedrus: prés. plur. 3. hēvrin, ils vont loger; négat. plur. 1. ne-hēvrin; prohibit. plur. 2. me-hēvrin; verbe dénom. de اور.

اوزار avezár, plantain; belk avezár, feuilles du plantain G.; p. افزار, بزار, اوزار ar. اوزار.

روزگار voy. اوزگار.

اوزنگ avsäñg, avsing, anneau, dans lequel entre l'agrafe de la ceinture, S.; p. اوزین.

زنگو voy. اوزنگو.

اوساط aousat, milieu; ar. اوساط; comp. اوسط.

اوستا ousta, maître; ostá G., usta, artisan, Rh.; kaúvi ostá, expert, G.; ostá divári maçon G., ostá takmir, architecte G.; ber ostá, apprenti, garçon de boutique G.; bactr. aiwisti, p. اُستا, اُستاد.

* اوستاكار ostákar, expert, G.; hóstakar, maçon S.; p. استاكر.

اوستاى oustaï, dextérité; p. استادی. * اوستربای ōstriai, autruche, L.; de l'anglais ostrich.

اوسط eouset, milieu; ar. اوساط (plur. de وسط), comp. اوساط.

* اوسك usek, panthère, G.; p. يوزك.

* اوسا awsche, ils, Kl.; p. اوشان.

اوشه oché, craie rouge; t. آشو.

اوشى ouchi, اوشيا تريبى vechiia ou ouchiia tyrii, grappe de raisin, usek, usí, usí trí G, ushī Rh., vashík terí S.; comp. خوشى, كوشى, خوشه.

اوصافى eousaf, attribut; اوصافى eousaf-i di-khoudi, attribut de Dieu; ar. اوصاف (plur. de وصف).

اوغرون قپو ogroun qapou, guichet, petite porte; t. اوغربن قپوسى.

اوغلان oglan, garçon; zaza oγíl, fils; t. اوغلان; comp. قز اوغلان.

اوغور ogour, fortune, augure; اوغوره ogour-é, il est favorable; اوغور به ogour bé, bon voyage! zaza oγír; t. اوغور, اوغور; comp. بى غور, بى اوغور.

اوغوز ogouz, balourd, grossier et stupide; t. اوغوز.

ايعار voy. اوفار.

اوقاس eouqas, tant, autant, à tel point; اوقاس خوشك هنه eouqas khouchk hené, il a tant de soeurs; كو اوقاس يار هنه kou, il a tant d'amis que...; comp. انقاس.

اوقدر eoü-qadar, tant, autant plus; de او et de قدر, formé selon le t. اولقدر, ده اوقدر; comp. اوقدر.

* اوکس نا pas une personne; اوکس.

آهل — اوکوزن

personne L. I, 98, 9; de کس précédé par او (il).

* اوکوزن aukozin, avkužin, aïne G.

اوغه اوهی oghé, ougheï, enfant d'un autre lit, beau-fils, belle-fille; t. اوکی اوغل comp. دا (mère).

* اول avil, premier, Rh.; ar. اول.

اولادان evlad, enfant, plur. اولاد dan; ulād, aulād, avlād, les descendants, Rh.; ar. اولاد.

اولامی olami, corvée, travail gratuit, à contre cœur; ابدی مسرا مه زاولاما eidi posira me ji olam-a roumi khelas dibé, enfin nous allons nous libérer de la corvée des Turcs; اولامی دکی tou olami di-ki, tu fais à contre-cœur; هره اولامی heré, va en corvée; ulām, force, par force, Rh.; comp. هولام.

اول بهار evel-behar, printemps; p. بهار اول, اول بهار.

اولداس oldach, compagnon; t. اولداس.

اولک evlek, sillon; t. اولک.

اولولو ololo, hola! holaho! qui est là! grec ἀλλόλα, ar. الا; comp. لولو.

اولیا couliia, saints, les santons; ar. اولیا plur. de ولی.

اوندجé, trèfle, espèce de foin qu'on donne aux chevaux; اوندج دی touné di oundjé hespan bi-dé mi, il n'y a pas d'orge, il faut que je donne du trèfle aux chevaux; t. بوجه.

* دار اونشک dar-i ounichk, un arbre mort, Ch. 306.

اونک unék, goutte, paralysie, G.

دیتن voy. اوننا.

ابانوس voy. اونوس.

* اونونکه zaza aunaúnke, chacal; mot onomatop. (animal qui fait «aun-aun», qui aboie).

اور voy. آور.

* اووه oué, là; هر اووه her oué, de ce côté-là, لا اووه la, id., Ch. 342. Cet adverbe est le cas obl. du pronom démonstr. او.

اوی évé, evi, ce, ceci, celà, celle-ci, lui; اوه فچه کو évé qendjé kou, ceci vaut mieux que; اوی کیه evi kiié, à qui est cela? اوی بده من evi bi-dé min, donne moi cela; اوی دنی evi dini, celui-là, celui-ci, cet autre; aví G., avaya L.; zaza áya (pour avya).

هو voy. اوی.

اوی avi, havi, chien de rue, chien sans maître; vagabond.

* اویح les siens, L. I, 100, 19; de او, اوی.

اویز kem, je sauve, je conserve G.; qodé t'avez-ket, Dieu te protège (L. transcrit: qodé te bèveze, voy. افیتین) G. 63. avez bum, j'y suis accoutumé G.; p. اویزه.

اویزه avizi, dépendant; p. اویزه.

* اویسه avisa, outil, ustensil, G.

آه ah, ah! interj.; واینین ah ou enin, profond soupir; اه کرین ah kirin, soupiner; آه کشان ah kichan, pousser des soupirs; p. آه.

آهان ahan, voici, en voici, voilà; a,a G.; arm. հան; comp. هان.

* آهسته آهسته doucement, lentement, L. I, 102, 7; arecte, P.; du pers. آهسته.

آهل ahil, connaisseur, lettré; از آهل

ez ahil ninim, je ne suis pas lettré; اهل از آهلم ez ahil-im, je suis lettré; ar.

اهل, ehl, ahl, habitants, population; اهل ehl-i bajir, habitants de villes, bourgeois; اهل خیف ehl-i khiwet, nomade, demeurant sous des tentes; اهل قلم ehl-i qalem ou اهل خامه ehl-i khamé, gens de plume; اهل کیف ehl-i keif, buveur; اهل سیاحت ehl-i siiahet, voyageurs; اهل سیاحت درو دیبزن ehl-i siahet direoû di-bijin, les voyageurs disent des mensonges; اهل عرض ehl-i ʔrz, les hommes vertueux; اهل علم ehl-i ilm, théologien; اهل مدرسه ehl-i medresé, savans, professeurs; اهل هنر ehl-i houner, artiste, homme de mérite; plur. اهالی بری ehali beri, aborigènes; ar. اهل (plur. اهالی), ident. au précéd.).

هنده voy. اهنده.

آهنك ahenk, voix, harmonie; du pers. آهنك.

آهنگر ahengher, maréchal feriant; du pers. آهنگر.

* اهوا ahwa, ainsi, Rh.; du thème pronom. ha, précédé par la prépos. l et suivi du suffixe casuel.

* ای ai, il, ai le bāzār pāyā būia, il (celui-ci) descendit dans la ville, S.; zaza ya, elle; bactr. aetað, anc. pers. ai-ta, p. ای maz., bal., oss. ai.

ای ei, celui qui; ای کو ei kou, celui qui; ای ویه ei viié, celui qui est; nān ei her rōž, le pain quotidien L. образцы шр.; ē gūrgā, ceux des loups, S., ē dāštān, ceux des plaines, S.; bactr. ya; comp. یا.

ای ai, ô! ai efendi-m, ô mon Efendi L.,

ai jānim ô mon âme, mon cher, L.; bactr.

آی, pehl. ē, p. ای; ar. t. آی.

یا aia, he! interj.; comp. یا.

اوی voy. اوه.

ایالت eialet, province; ar. ایالة.

ایبه ibé, cheval qui va l'amble.

* ایپك ipég, soie, L. I, 32, 7; t. ایپك, kūrīn.pek̄.

* ایتوغلطلق itoylitlīç, tour d'adresse, ruse, L. 1, 20, 7; de l'ar. تغلیط (غلط) avec le suffixe ture لق; comp. le géorg. თაღლათთი faux, altéré (se dit des monnaies).

ایتم eitim, orphelin; jatim G., yētīm Rh.; ar. یتیم.

ایجاد idjad, invention; ar. ایجاد.

ایجاری idjari, cette fois-ci, sur ces entrefaits, un beau jour, par hasard, en attendant; de ای et جار.

ایچ قلعه itch-kalé, citadelle; t. ایچ قلعه (château intérieur).

ایچلیک itchlik, veste, gilet; t. ایچلیک.

ایخستین eikhystin, laisser tomber à terre; eou eikhyst, il a laissé tomber; ēkhustin Rh., prés. áze tēla bēxēme je joue (de la mandoline) littér. je frappe avec les doigts, S.; ēkhum, ēkhīt, parf. part. ēkhust Rh.; giúl ekínun je me déshabille, 2. 3. sing. giúl ekínit, négat. giúl na ekínun; parf. part. giúl ekást G.; doi ēkhustin fermer, Rh.; roi ēkhustin étendre, Rh.; voy. خستین.

* ایخوه zaza eixóe, lui-même; de ای et خوه.

ای دهه بای ei di-dé baï, vanneur; voy. دانه.

* ایدرز idíz, paillard, ribaud, L.; iz G., iz L.;

ایریس — ایدی

ایدی eïdi, encore, donc, en conséquence; ایدی قنج eïdi qendj, tant mieux; ایدی رادیزه eïdi ra-di-zé, il dort donc; ایدی یاریا من و ته نه مایه eïdi iariia min ou té ne maié, il n'y a donc plus d'amitié entre moi et toi; idí, iedí, l'autre, G.; edín, din L., edī Rh.; aliedin, au delà, de l'autre côté, Kl; edí péva, après cela, G.; edí ná kem, je ne le ferai plus, je me corrigerai, G.; zaza diénc, diín, le second; voy. کدین; de ای et le nom de nombre di, din, pour douin (p. دویم); comp. یادی, دووی, دنی.

ایزا iza, violence; ar. ایزا.

نذکرا ایزنی izin, permission; tezkerá izni, un permis; بایزنا خدی be-izn-a khoudi, Dieu aidant; ízin L.; zaza ízmi me bidé, permettez moi; ízm-u, il est permis; ar. إذن.

ایزن نامé, acte de permission.

ایر voy. اکر.

ز, زیره voy. ایره, ابرا.

ایراب irát kem, j'hérite G.; ar. ایراب.

ایراد هاتن irad, revenus, rente: ایراد hatin, donner des revenus; ar. ایراد (de IV ورد).

ایران airan, babeurre, lait de beurre, R.; t. ایران.

ایران iran, Iran, la Perse; du pers. ایران.

هیران voy. ایران.

ایرانی irani, persan; du pers. ایرانی.

ایرته کی irdeki, demain; du ture ایرته کی ارته.

ایرمک irmek, marcher à 4 pattes.

ایرو iron, ce jourd'hui; íro G. L., Iru

Kl. Rh.; k. or. hīrū; zaza eíroe, eíru; de ای et رو; voy. ائرو; comp. p. امروز.

ایروش eïrouch, assaut; قله به ایروشی qelé be eïrouchi istandin, prendre une place d'assaut; t. یورش, یوروش.

ایروه* erva, en deça, d'ici; erva l-crva, d'ici et de là; orva, de là; ä irä beçu wa urä, d'ici va là, Br.; comparatif: ervetera plus d'ici, orvetera plus de là; G., erva est formé, à l'aide du suffixe casual va, de ایره (voy. زیره); orva, qui se joint au pers. او, doit sa formation au contraste, ainsi que l'on voit par ex. dans le guilek اسی به اوسی (de ce côté à l'autre côté), dans le hindi ड्यर उद्यर (çà et là), dans le cig. adaj odoj (ici et là) voy. Pott, Indogermanischer Sprachstamm (dans l'Encyclopédie d'Ersch et Gruber); Doppelung 65. Zigeuner I, 191.

ایره دا ایره, iré, ireda, ici, dans ce lieu; ایره دا ودا ireda vida, par-ci par-là; era, lera, là, ici, G.; irä Br.; hēra, l'hēra, l'ēra, ici, Rh., هره hera, lera B.; de plus, avec le suffixe local: lerawe, au milieu Kl.; le thème de ces mots ē, i (ce) a pris d'abord le suffixe du datif ره (پ. را), puis le suffixe du locatif turc دا (ou ده), et du reste il est précédé par la préposition arabe ل; p. ابرا; comp. ایره دا.

ایری بیرى eiri-beïri, un innocent, un idiot.

ایریس eïris, hiris, moine, prêtre; گوندی وه جند ایرس دیبن gound-i vé tchend eiris di-bin, dans votre village combien y a-t-il des prêtres? de l'armén. երէց, երէց.

ایز voy. ایدز.

هژ. ایزمی voy.

ایزمیش voy. ژمیش.

ایسال isal, cette année, l'an courant; au sâli G. 55; im-sār Ch. 341; comp. امسال p.

* ايسان zaza Ah'méd-i Eisân, Ahmed, fils d'Aïsha (?) L. 1, 64, 11; de l'ar. عایشه?

* ايسر isir, bîstîr, panier fait des verges de saule, Rh.; comp. le latin storea (natte) et le bactr. štaretaeši (panier).

* ایش is, travail, L.; t. ایش.

ایش eich, douleur, mal; ایشا زحف eich-a zahf, grandes douleurs; ايس کنشان eich kichan, souffrir un mal; زایشا حانی ji eich-a djani, à regret; essâ G., is L., esh R.; bactr. yaska; comp. جانی ایشی, سرایشی, زاریش.

از ز eichan, se fâcher; prés. 1. ez ji té eicham, je suis fâché contre toi.

ایشاندین eichandin, offenser, gronder, faire du mal; êshândin, rendre malade Rh; verbe caus. de ایشیان.

ایشته voy. خسنن.

ایشیتی eichiwti, pustule, maladie des brebis; ایشقتیه eichiwtiê gouhan-i pez, mamelles pustuleuses d'une brebis; probablement de ایش (mal) et du p. suppuration.

ایشه ichewé, cette nuit; isév L.; zaza émsoe; p. امشب.

ایشله ichlemé, fait, travaillé; t. ایشله.

* ایشله zaza mündiai aísma fatma, arc-en-ciel; voy. آشه.

ایشیان eichiiian, souffrir, se sentir mal, être réprimandé; prés. 3. زکی من دیشه zik-i min diché, j'ai mal au ventre; باشی pachî zarar-ek di-bé ser-i vé diché, si plustard quelque dommage arrive, votre tête en souffrira; essít, t-essít, il fait de la peine; parf. partic. t-essâ, esâ G.; èsia, hêsia, il fait de la peine L.

ایف iw, gerçures aux doigts.

ایفار ciwar, soir; برفاری ber eiwari, berwari, vers le soir; ايعارا eiwar-a vé be kheir bi-bé, bon soir! ivâri, au soir G. 54; evâr L. B., dō evâri, hier au soir, L.; k. or. بوار, zaza evâra, yêre, yêri (les dernières formes ont supprimé le v); p. ابوار, ser. هيوار, ir. iar; comp. وزيارى.

ایور iwer, un tel, un certain; comp. arm. *hert*.

ایمی voy. همی et امود.

* ایک cyék, le premier, L.; de بك.

ایک voy. برابیک.

ایک ik, fuseau (instrument qui sert aux fileuses); ایک زفراندین ik zewirandin, tourner le fuseau, filer au fuseau; t. ایک.

ایکه éghé, lime, کربن éghé kirin, limer (un fer); t. ایکه.

ایل el, plur. ایلات elat, peuple, les gens appartenant à une seule famille, à une seule tribu; ایساله ایللا وه بکی کناری der isalé el-a vé be-ki kinari der ke-tiê, cette année votre tribu de quel côté se jeta (est campée)? ar. ایل, ture vulg. él.

ایلیق ailiq, solde; t. یللق.

ایلمک ilmek, noeud-coulant, plaie sous le

ایه — ایلول

ventre du cheval faite par la sangle; t. ایلولک, ایلولک (s'entortiller).

ایلول iloul, septembre; ilún G., ilun, ailun Rh.; ar. ایلول.

* ایمان aímán, foi, religion G.; imām Rh.; ar. ایمان.

ایمچی kirin, ferrer les quatre pieds d'un cheval; ایمیچی ferre.

ایمیش eimich, fruit; zaza yemî; t. یمیش.

اینی خوه ain coutume, loi; داینی khé der-na-iné, c'est un dissimulé; bactr. ayana: p. آین.

این ein, pour de vendredi; روزا باشی rouj-a pachi eini, le jour de samedi; inni G. 56; ini L., B.; aiin, aiini Rh.; rôz-ā ayyīnē S.; p. آدینه, آدینه, maz. (B) انه.

اینان inan porter, mener; parf. part. 2. ته inaié: pek inum, je fais la paix (littér. je porte ensemble), parf. part. pekiná G. diárii inum, je fais cadeau, G.; l'bīr enān, rappeler, Rh.; qodé scoghol-e tá rast inít, que Dieu mette en ordre tes affaires, G.; iná ber, je fis entrer, je présentai G.; ez t-inim, j'apporte L.; هنان henane, apporter Ch., prés. دئنام deenam, fut. هنام heenam, impér. 2. heane, beiane; parf. هناوا henava Ch.; ēnān, dānān, parf. part. ēnā, d-ānā Rh.; inā S. (traduit par l'ar. حاب, qui est également la traduction de āniya); der ēnān, porter dehors, Rh.; ce verbe est une variété de آنین; comp. لی اینان, هلانین, درینان.

* اینان inān, prendre; prés. ěnim, je prends; bī-ber-ínim, 2. sing. bī-ber-íni, 3. bī-ber-íne; parf. part. ina, L.; zen inum, je prends une femme, je me marie, 2. 3. zen inít, parf. part. zen ina, inum derva, je déterre, j'extrais G.; keif inum, keif-a qo inum, je me fais un plaisir, G.; arm. Զսեալ; comp. برینان.

اینان inan, confiance; اینان kirin, avoir confiance; اینانه birin, inspirer; t. اینان, انان.

ایناندین inandin, transporter, transporter; le causatif de اینان (porter); voy. هاناندین.

* اینانمیش inanmîš kir, il croyait; inanmîš bu, il mit sa confiance, il se fia, L.; t. انانمیش.

* اینجا enlik, blanc, fard; t. اكلك, voy. Blau, Journ. de la Soc. asiat. allem. 34, 492.

آن (ce) voy. ابنو.

نینیک voy. آینه.

این voy. اینی.

سر voy. ابوار.

ایوان aivan, haivan, balcon, belvédère, pavillon; ar. إِيوان, p. آیوان.

ایوی civi, celui qui; de وی et وی.

هین voy. آیه.

آیه àiê, verset du Koran; ar. آیه.

ب

b, bé, vers, avec, par, dans; به شور قازنج کربین be chour qazandj kirin, gagner à la pointe de l'épée; وقت vaqit be vaqit, de temps en temps; بچه bo-či, pourquoi B. (پچه); souvent cette préposition précède des noms substantifs ou adjectifs pour former des compositions, p. ex. be āqıl, intelligent, sage, L.; sterk-e b-du, comète (littér. étoile à queue) Kl.; بقرض b-querz, à louage, Ch. 344. به راست be-rāst, vraiment Ch. 353; zaza bye; voy. به, ب, به; bactr. upa, p. ب, پ, به.

b, be, bi, bo, bu, particule qui précède le futur et l'impératif (voy. la grammaire); bactr. bāda, p. ب به (bi, bu), grec φή, φῆ, lit. ba.

ba, 1) vent; با تی ba ti, le vent souffle (de هاتن venir), chez Garzoni ba tet; با شدید ba-i chedid, vent impétueux; با دین ba-i din, vent impétueux (littér. vent fou); با عاصی ba-i asi, vent violent; با شمالی ba-i chimali, vent du nord; با قوی ba-i qavi, vent violent; با قبله ba-i qyblei, vent du sud-est (littér. vent de la Qyblé); با گوله ba-i goulé, contusion, vent produit par le boulet; با موافق ba-i mourofāq, vents alizés; با ملایم ba-i moulāim, vent léger; با هینک ba-i henik, vent doux, zéphir; با هینک لیدا baieki henik lida, le vent doux souffle; با لکیم بونیه ba li-kim bouinié, le vent s'abat; با لهسای بونیه

li-hisai bouinié, le vent s'apaise; دانه ای دده بای dané bai, vanner; دی ده بای di-dé bai, vanneur; ciahra ba, les quatre vents G.; bā, bah L.; baya rish, siroco (littér. vent noir) R.; baiaki gawra, grand vent, vent impétueux, R.; ba belisk, tourbillon G. (voy. بولزک); пад-п-тунтъ P. (باد نند); пад-ашупъ P. (باد آشوب); باد صباى vent du matin L. 1, 98, 14 2) rhumatisme (comp. پ باد در تام): بای گرتیه bai ghirtiié, rhumatisé; bah, flatuosité, vent, G.; 3) goître, G. 156 (synonyme de ahuva, c'est-à-dire هوا); bilb. wa; bactr. vāta, pehl. وات, p. باد; comp. و رزبا لبا, کرد باد.

* با bā dān, prendre à crédit, Rh.; p. وام دادن.

باب. voy. با.

* با ba, avec, pour; ba xoje, avec, chez le Khodja L. I, 11, 11; ba šimikji, au cordonnier L. I, 27, 7; zaza ēbe. On dit aussi, grâce à une prononciation sourde. bu, bo; p. با ابا; voy. بو, لبا.

باب bab, père; voc بابو من babo min, ô mon père! بابی کالکی bab-i kaliki, bisaïeul; بابی مزین bab-i mezin, aïeul; با باق ba balig, beau-père, père des enfants d'une veuve, qu'il a épousée; bāw Kl., L.; bapir, bab pir, aïeul, G. bā pir L.; bau kālī, grandpère maternel, L.; bab ba pir, bisaïeul, G.; bā marē, beau-père (vitricus) L.; melk bab, māl-e bab, héritage, G.; kelley-bab, coq, R.; باوق baouq

باران — باب

Ch. 308; lor. baouk R., zaza bauk, pehl. پاپ, p. باب; voy. ضرباب, باقی, کلاب.

بابی عالی bab, porte; chapitre; بابی باب-i âli, la Sublime-Porte; ar. باب.

بابایانه babané, paternel; p. بابایانه.

بابا بلسک voy. با (vent).

انگدی voy. بابو.

بابونه babuná, camomille G.; p. بابونه.

بابی babi, paternité.

باتلاق batlaq, batag, lieu où l'on s'enfoncé, marécage; t. بلاق, بلاق.

باتمش bātemísh kerfā, ils furent dépouillés, S.; t. باتمش, بتمش.

بات bas, bāsī, à cause, Rh.; ar. باعث.

بات bas, pari; ar. بحث.

بادج badj, batch, droit de douane, tave; بادا خوی badj-a khoī, gabelle; anc. pers. bāji, p. باج, باج.

بادجاولو badjaglou, ducat d'Hollande; t. باجاولو.

بادجان voy. باجان.

بادجدار badjdar, douanier, percepteur; du pers. باجدار.

بادجه badjé, lucarne; pajā L.; t. باجه.

باتچک batchik, blé de Turquie, millet.

باخبر ba-khaber, nouvelliste; p. باخبر.

باخسوس ba-khousous, singulièrement; du pers. باخسوس.

باخوی bakhoi, bienfaiteur, maître; baquó G.; de با et de خوی, littér. avec, pour soi-même, indépendant.

با voy. باد.

بادان ba-dan, tordre, plier, tortiller; prés. 3. sing. با دده ba di-dé; impér. 2.

sing. با ده ba dé, plur. با دین ba din; part. passé با دایه ba daié; بن بادن ben ba-dan, tordre une corde; t. باغ (lieu, bande, noeud), comp. باق.

بادم badem, amande; voy. باؤ.

* بادچان badindjane, aubergine, solanum melongena, Ch. 345; bājān S.; du pers. بادنگان, بادچان.

بادی heva, pour rien, à vil prix; p. باد هوا.

بار bar, charge, ce que peut porter un homme ou un animal; به بار be bar, pleine, enceinte; بار کرسن bar kirin, charger, décamper; ازی بار کیم ezi bar kim, je charge; از بار ناکیم ez bar na-kim, je ne charge pas; بار هلانین bar hılanin, décharger; بارید سیک bari-d siwik, menu bagage; بارید گران bari-d ghiran, gros bagage; دیباریدا di-barida, marchandises emballées (littér. dans la charge, en ballots); باری درنگی bar-i direngi, longtemps (comp. بار fois); بار ve-kem, je décharge, G., bār-e xva dā, il campa, S; бар-пурденъ, porter, P. (بار بردن); p. بار.

بار bar, pus qui sort des yeux; comp. isl. suéd. danois var (pus) anc. haut-alem. werna, hessois waer (orgeolet).

ایرو کلک باران baran, pluie; ایرو گهlek baran bouié, aujourd'hui il pleuvait beaucoup; baran tet, il pleut (littér. la pluie vient), baran at, il plut, G.; barán čē, barán de-baré, il pleut, L.; buran Br.; lor. waran, zaza varán; bactr. vāra, p. باران.

بازاری — بارانی

* بارانی *barāni*, manteau pour la pluie, fait de drap épais et fin, G.; voy. اورانی; p. بارانی (prononcé ordinairement *barūni*, Ker Porter, Travels I, 449. Rich, Residence in Koordistan II, 228).

باربر *bar-bir*, bête de somme; p. باربر.

* بارجا *баржа́*, charge, voiture, P.; de بار et de جا = جه (lieu).

* بارچمک *bārčémik*, chauve-souris, L.

باردار *bardar*, une femme enceinte; p. باردار.

باردان *bardan*, un ballot de laine;

p. باردان.

بارین *barijin*, se couvrir, s'obscurcir (du temps); vivoter; prés. 3. sing. دبارزه *di-barizé*, le temps se couvre; il vivote.

باریش *barich*, *barij*, pluvieux; *barish*, pluie, R., k. or. باریش *id.*; p. بارش.

بارك الله *barek allah*, Dieu soit béni,

locution d'admiration, bravo! ar. بارك الله.

بارگیر *barghir*, *berghir*, cheval hongre, cheval de charge; *barghıl* G., *bērgıl* L.; p. بارگیر, comp. بلیگیر.

باروت *barout*, poudre à canon; باروت *barout djerebandin*, éprouver la poudre; t. باروت.

باروت پز *barout-pyz*, poudrier, qui fait de la poudre à canon (littér. cuisant de la poudre).

باره *baré*, *bahré*, dime, taxe; *bara*, part, portion G.; *bara dem*, je partage, distribue, G.; *bara na dem*, j'ôte, G.; voy. پری; bactr. *baṣṣra*, p. بهره, afgh. بخره.

بارهنکیف *bar-hinghiw*, importun, un

ennuyeux (littér. touchant à l'embarras, à la charge).

باری *bari*, comment? est ce que? ar. باری.

باری *bari*, pluie; باری زوهایه *bari zouhaié*, ôter l'humidité de la pluie (littér. la pluie est séchée).

* باری *Dieu*; باربخدايا *ô mon Dieu*, L. I, 100, 18; ar. باری.

* باربک *zaza bāryék*, subtil; p. باربک.

بارین *barin*, pleuvir; دی-باره *di-baré*, il pleut; conjunct. *di-baritin*, il pleut; *barit* G., *bārī* L.; *zaza varáu varā*, il plut; bactr. *vāreñti* (il pleut), p. باریدن.

* باربن *bārc* (le bouc, la chèvre) crie, L.; mot onomatopéique: il fait *ba*.

باز *baz*, gué, passage sur l'eau; p. باز; comp. درباز.

* باز *bāz*, course; *bāz dā*, il courut, L.; *zaza vāz*; arm. *վազել*, *վազվել*, ser. *важ*; voy. بز, بز.

* باز, de nouveau, L. I, 99, 15; du pers. باز; comp. وازی.

باز *baz*, terme final des mots composés, signifiant 'prenant part à', 'exerçant'; p. باز; voy. چرید باز, جانباز, ارپیزی, باز; دستبازی, حيله باز, حقه باز, حرامباز, قمارباز, طبرباز, سحر باز, رومبازی.

بازار *bazar*, place, marché, contrat; بازار کیرین *bazar kirin*, négocier, marchander, acheter; مالی *از دی زبوی مالی* *ez di jiboui mali* *pertalan bazar bi-kim*, je dois acheter quelques bagatelles pour la maison; *bazar ghel*, communication de commerce avec G.; du pers. بازار, pehl. وچار.

بازاری *bazari*, marchandises à la douzaine; du pers. بازاری.

باق — بازندین

بازندین voy. بازندین.

بازا voy. باز.

بازرگان bazergan, négociant, marchand; bazárgán G.; du pers. بازگان.

بازرگانی bazergani, négoce, commerce; du pers. بازرگانی.

باسك voy. بازك.

بازوبند bazou-bend, brassard; du pers. بازوبند.

بازی bazi, le tiercelet de faucon, G. L.; p. باز; arm. *basq* (ar. بازی autour).

بازین bazin, bracelet; جوتك بازین djoutek bazin, une paire de bracelets; bazénk, bazínk G.; bazín L.; bāzin, lāzun Rh.; de بازك (comme le bret. bizon, anneau, de biz, doigt).

بازین voy. بزين.

لدورا بازير bajir, cité, ville; li-dor-a bajir, les environs de la ville; basciéra G., badshar Kl., bāžer L.; c'est la forme kurde du mot persan بازار.

بازیری bajiri, bourgeois; bāžāri, habitant d'une ville, S.

باسك bask, bras, aile, tuyau de pipe; بask koutan, battement d'ailes; به بask, ailé, ailes déployées; bāzik Rh.; be bāsk-ē māl, du côté de la maison, S.; bāsk pé, jambe, G. bask kaliun, tuyau de pipe, G.; bacr. bāzu; p. بازو; comp. سرباسك.

باسور basour, hémorroïdes; ar. باسور; comp. باوه سير.

باش bach, terme final des composés, signifiant 'chef'; t. باش; voy. قباص باشی, قزلباش, سو باشی, دلوباشی, یوز باشی, کاروان باشی.

* باشافین beasciáfum, je chancelle; 2. 3. beasciáfít; parf. part. beasciáfa, G.; comp. پ. شافیدن.

باشر کيرين bacher kirin, être capable de faire quelque chose; فيكى دانين باشر fiki danin bacher na-kin, ils ne sont pas capables de planter des fruits; t. باشرمق.

* باشقه bāshqa, à part, séparément, S.; t. باشقه.

باشلي bachliq, dot que donne le fiancé. باسید ba-chid, santon.

باصره basiré, vue; قوتى باصره qouvet-i basiré, sens de la vue; ar. باصره. باصور basour, cal, durillon; comp. ناصور.

باطي bâti, parties génitales d'homme; ar. بطو.

* باغ bagh, jardin, B.; lor. bākh; bacr. bāya (une pièce), p. باغ.

* باغچه bayçé, jardin, L.; du pers. باغچه.

* باغچه جی bākçaçi, jardinier, S.

باغچه وان bagtche-van, jardinier; comp. باغوان.

* باغرز k. or. bayryaz, drap, B.; comp. le russe багоръ (pourpre) et багрѣтъ (couleur de pourpre)?

باغشين baghychin, pardonner, absoudre; du ture. باغشلق.

باغوان bagvan, jardinier, vigneron; du pers. باغبان.

باو baw, père; voc. باؤو bawo, ô mon père! باؤى من baw-i min, mon père; dai bau, dē u bāv, les parents, L.; voy. باب.

باق baq, poignée, faisceau, bouquet;

stv bag, fil d'argent, S.; bāk, tresse de cheveux, S.; t. باغ, comp. بادان.

باقلا baqla, fève; باقلا نو baqla nou, fève fraîche; du pers. ar. باقلى, باقلا.

باقى baqi, le restant; باقى ماى baqi mǎi, ce qui est resté; ar. باقى.

بانك voy. باكر.

باكر bakiré, vierge; bikr, bukr, bakeyām, birkīyam, Rh.; ar. بكرة, بكر; birkīyam est composé des deux mots ar.

ايامى plur. ايم et بكر (femme célibataire, voy. II. Derenbourg, Essai sur les formes des pluriels arabes. Paris 1867, p. 85).

bagher, orage, tempête; bāgir, bauger Rh; p. باد گرد, باد.

بال bal, côté; به بال be bal, à côté; به بالى وى دايه be bal-i vi daié, il se mit de ce côté; د خونه be bal-i jin-i d-khouwé, de la part de leurs femmes; voy. پول; maz. بلى (Dorn, ۲, ۱) پالى, gil. پالو, p. پهلو, bactr. perešu.

بالا kirin, essaillir, se porter brusquement contre quelqu'un; парлá, audessus, P.; du pers. بالا.

بالاوه voy. بلاوه.

بالائين balāi, supérieur; p. بالائين.

baldouz, beau frère, belle soeur, soeur de la femme par rapport au mari; t. بالدوز, بالدوز.

بالشنه zaza bālīšnā, coussin; voy. باليش, بالشنك, anc. prusse balsinis.

بالطى balté, balti, hache, cognée; ar. بطه, du ture بالته.

بالغ balák, ballák, pubère, puberté, G.; ar. بالغ; comp. نبالغ.

بالوك balouk, durillon; p. بالو, بالك (verruge).

بالگى به توك balghi, coussin; بالگى balghi bé touk ou balghi touki, oreiller de plume; balga Rh.; comp. l'allemand balg, d'une racine signifiant 'gonfler', et l'anc. prusse balgnas, selle (coussinet).

بالله b,allah, par Dieu, G.; ar. بالله; on dit aussi t,allah (ar. تالله) et v,allah (ar. والله).

بالنده صبحينى, rossignol, L I, 100, 8. L'original perse a مرغ صحر, mais la phrase de la traduction kurde signifie, à ce qu'il semble, l'alouette «qui s'élève au matin».

باله balé, petit d'une chatte; t. باله (enfant).

باليف balíf, coussin; balív L.; balíf picíuk, oreiller, G.; p. بالين, بالش; comp. بالشنه.

باليوز balioz, consul; t. بالبوس, de l'ital. bailo, balio (grec παλιός).

k. or. bamerali, compagnon de voyage, B. Ce mot est composé de be, ham (kurmandji هف) et ره (chemin).

بان ban, appel à la prière; p. بان, arm. բան.

بان ban, toit; zaza bān (maison), bān-i cími, paupière; p. بان (= بام) du bactr. bāmya, lieu exposé au soleil, comp. سربان.

بانزدان banzdan, sauter, sautiller, jaillir; ز آقى بانزدان ji aw-i banzdan, des eaux jaillissantes; بوربن banzdan bouriu, passer en sautant; prés.

3. sing. بانز ديدره eoũ banz didé; parf. او بانزدا eoũ banz da; plusqpf. بانزدا boum; condit. بلا بانزدای bila banzdai bim, il faut que je saute; part. prés. بانزداي banz daĩ, part. prêt. بانز دايه banz dāié; de la racine scr. वच्च् lat. vacillare.

بانزدك banzdek, passage formé de pierres dispersées dans le lit d'une rivière; de بانز (voy. le mot précédant) et دك (c'est à dire de-k), la forme raccourcie de دان, scr. दृ (comp. l'allemand Schrecksteine, de schrecken sauter).

بانك bank, 1) voix. cri; bāngh det (le coq) chante, G.; bān kir, bān dā L., bānk, bāink dān Rh. 2) chant de l'Imam (du Mueddin) du haut du minaret; بانك bank kirin, appeler à la prière; bāker, il appelle, S.; بانگي ابعاري bangh-i ciwari, appel à la prière du soir; bāngh dem, j'appelle à la prière, G.; zaza veñg, veñ, veñg kén'a ou dāna, je crie; p. بانك.

* بانкен nanken, chanter, P.; c'est le pers. بانك كن (chante).

* بانكداني bānk dāni, le chant du coq, Rh.

بانگين bāngin, le temps de la prière du matin, S.; p. بانگیدن.

خواندين voy. بانه.

باني bani, 1) toit, plafond, terrasse G. 2) plateau sur le haut d'une montagne; de بان.

بهنير voy. بانيس.

باب et باني voy. باو.

باوى beiv, amande, fruit; beiv-i be-chekir, sucreries mêlées d'amandes; baif, amandier, G.; be'iv L.; kakelle baif, kakl'baif, amande G.; voy. بادم; la forme beiv a perdu le d et changé, selon la coutume kurde, le m en v.

باوردان ba-ver-dan, se détordre (le pied); comp. بادن.

با ورزن ba verzin, souffler; prés. 3. با دورزه ba di-verzé, le vent souffle.

باورى baveri, confiance, foi; باورى baveri kirin, croire, se fier; baveria G, bauar Rh.; baveria kem, je me fie, G.; baver na-kem, je me méfie, G.; kes baver ná-ket, incroyable (littér. personne ne le croit); p. باور.

باوشين bavascinum, j'évente, parf. part. bavascand G.; verbe dénomiatif de باوشين.

باوشك bavychk, baïllement; celui qui s'étend en ouvrant les bras; comp. p. باز, بازه.

باوشنك bavechink, bavechin, éventail; bavascán G.; de با (vent) et پ. افشان.

باب voy. باوك.

باصير bavesir, bémorrhoides; bava-sir, hémorrhoides sèches, G.; ar. بواسير, géorg. ბაჟი; comp. مایه سير.

باوى bavi, pris par la goutte (maladie), par le rhumatisme; پى باوينه pei baviné, ils ont la goutte aux pieds; baviié, il est pris par le rhumatisme; de با.

با voy. باه.

باره voy. باهره.

باهافير ba-havij, chasse-neige, tourbillon de neige, lieu découvert à la surface de la neige.

بحرتن — بری بایان

* بری بایان beri baiane, à l'aube du jour, Ch. 341.

* باین baïn, devqir, دبئه debéé, il faut; نه ابه ne ebé, il ne faut pas, Ch. 340; p. بایستن.

* باایت baāit (la brebis) bèle, G.; mot onomatopéique: elle fait «ba».

بیر biber, poivre; بیر دانین biber danin, biber kirin, poivrer; به بیر بوی be biber, poivré; بیر به biber bouï, être trop poivré; t. بیر.

بیر کتین be-ber ketin, s'affliger.

بیبیکا جافان bibik-a tchawan, prunelle, pupille; bibi G.; ar. بوبو.

بیبه bibé, bon! soit! بیه بیه bibé-bibé, tout au plus qu'il en soit; impér. ou fut. 3. sing. de بوین.

* بپیر bepir amoune, venir à la ren contre de quelqu'un; به بیر اموا, il vien drait à la rencontre, Ch. 346; voy. بر.

بتر betir, pis, pire; بتره betir-é, il est pire; بتر بتره ji-betir betir-é, de pis en pis; batar bun, monter à l'excès, Rh.; comparatif de بد; t. بتر اولمق.

بترش voy. خبر.

بتوی betewi-hewi, trouble, pêle-mêle; de هف (ensemble); ce mot est doublé en changeant la lettre initiale, voy. Pott, Doppelung. Detmold 1862, p 70.

* بتن бетень, prendre, P.; maz. بیتن bayten, prés. بترم (pers. بکیرم) gil. گفتن fut. گینام; bactr. gar (la forme plus simple de la racine gareß).

بتن beten, serré de flancs; du pers. بتنک.

* بتنک botink, pavot, G.; russe ботунъ (ail d'Altai)?

بتنی bitini, isolé, seul, unique; بتنی bitini kourik, fils unique; بتنی bitini tchavan binim, seul, comment porterai-je? tene G., tēni L., b'tinē Rh.; p. بتنها; comp. تنی, تننا.

* بتوت betút, artisan, perce-bois, G.; arm. բետուտ.

بتیک betik, amulette; voy. بتیک.

بجد bedjid, attentif, à force de soins; t. بجد.

بجوم voy. جوين.

بجه voy. بجه.

* بجاع k. or. biçāç, couteau; t. بحاق.

بچین bitchiwin, se déchirer; verbe dénominat. du ture بچم ou بچه (tail).

بچوک bitchouk, petit; beçúk L., бичукъ, garçon, P.; voy. بچوک.

بچه boccia, bóc, pourquoi? comment? G.; boçi B. Rh., паачи P.; voy. بچه; p. بچه.

بهبه behs, avis, nouvelle; منزلی menzili hatié kani tchi behs-é, la poste est arrivée, voyons qu'y a-t-il de nouveau; ar. بحب; comp. بان.

بحر behr, mer; بهیر behr-a bepel, mer couverte de flots; بحر به تلز behr-a be telaz, mer agitée; بحری محیط behr-i mouhit, océan (du pers.); بحرری ji behri, par mer; به فرنونك behr-a be fortunek, mer orageuse; bahhr G., Kl., B.; múg 'l bahhr, les flots de la mer G. (ar. البحر); báher, bassin à eau, S.; ar. بحر.

* بحرتن buhartin, brûler, Rh.; de l'ar. بحر.

* báhes, caillou, ar. bā's, S.

bé-lîfle, rusé, L.

boukhar, enflure, coup de sang;
boukhar li ser daié, il fut frappé d'un coup de sang, le sang monte à la tête; bokár, exhalaison G., бухарь, fumée P.; bokar mal-a piciúk, hystérique (littér. vapeur de la maison d'enfant, c'est-à-dire de l'utérus) G.; bokár ra-bit, il exhale, la vapeur s'élève G.; bokár cit, il s'évapore, littér. la vapeur s'en va G.; ar. بخار.

boukhari, cheminée où on allume du feu; boukhari keri, boukhari keridji ou djesin, four à chaux; p, kéri G.; bucheri foyer Kl.; bŭkhēri, pierre (de cheminée?) Rh.; dukel pkéri, suie de cheminée G. (littér. pierre produite par la fumée); p. بخاری.

be-hâtîr-i te, adieu, L. I, 23, 3.

vo. بخشیش.

bekht, sort, bonheur, fortune, horoscope, protection que demande un fugitif; دبین غلامی مالی کھا رسی رفایه; di-bin goulam-i mali kitcha rispi rewaié ve khou awitiîé bekht-a emir, on dit qu'un domestique de la maison enleva la fille du maire et se jeta sous la protection de l'Emir; bakt G.; bakht, certitude Rh.; bakt-e qo, hasard G.; az u bakt-e qo, je risque (littér. moi et ma fortune) G.; be-bakt, déloyal G., bē-bakht Rh.; be bakt, malheureux G. (p. بد بخت), be-baktîe, malheur G.; qodám bakt, bienheureux G.; bakt kangia, bienheureux G.; zaza beht, protection; p. بخت.

vo. بهتان.

bekhch, pardon, don, présent;
bekhch kirin, pardonner, faire don; p. بخش کردن, t. بخش اتمک.

bekhichandin, pardonner, régaler: prés. 3. di-bekhchiné, parf. part. بخشانده; verbe causatif de بخشیدن; p. بخشانیدن.

bekhch-ker, pardonnable.

bekhchich, cadeau, pour-boire; bakseis G., baḡšîš L.; baksis dem, je récompense G.; baḡšîš kim, je fais cadeau, L.; baḡbîš, S.; zaza báḡši; p. بخشش.

bekhychin, pardonner; بخشینا
bekhchin-a khouni, exiger le prix du sang; prés. 1. plur. de-béḡšin L. образцы ир.; impér. 2. sing. bi-béḡše L. ib.; dans la version kurde du Nouveau Test. (Sambul 1857): ولسو; verbe dénom. de بخشیدن, du pers. بخشیدن.

bîkšîn, sauter, prés. bîkšîm, je saute, L. I, 22, 8; p. بخشیدن (d'un racine jaḡš, augmentée de la racine bactr. jah, voy. Vullers, Supplementum Lexici persico-latini 57^a; le préfixe bi attira l'accent, et par consequence la racine perdit la voyelle).

bi-khoraï, gratis, Ch. 315, littér. par insignifiance, de خور (petit).

boukhour, encens; bokúr, bokór G.; boukhour chevitandin, encenser; bokúr kem ou dem, j'encense G; ar. بخور.

boukhour-dan, encensoir; p. بخوردان.

be-ḡóe, rŭn-e be-ḡóe, beurre salé L.

* **بخیر** be-kheir hateh, bienvenu R.

* **بخیل** bukhîl, envie, bukhîl kirin, porter envie, Rh.; ar. **بخيل**.

بد bed, mauvais, méchant; **بد اصل** bed-asl, canaille; **بد امان** bed-iman, incrédule; **بد خوی** bed-khoi, acariâtre; **بد قصدی** bed-khah, malveillant; **بد قسدى** bed-qasdi, malin; **بد گومان** bed-gouman, mal-intentionné; **بد نام** bed-nam, mal-famé; **بدنام کرین** bed-nam kirin, décrier; du pers. **بد**, pehl. **وبك**, bactr. **vazdañh** (voy. P. de Lagarde, Beiträge zur baktrischen Lexicographie 73).

* **بدر** be-dér, en dehors, L.; **بدر شیم** be-der chim, je vais mendier (littér. je vais à la porte, p. **بدر شوم** Ch. 356; comp. **در**, **درفه**).

بدر bedr, la pleine lune; ar. **بدر**.

بدرک bederk, intelligent; de l'ar. **درك** et **به**.

بدل bedil, brave, qui a du coeur; de **دل** et **به**.

بدل bedel, remplaçant, équivalent; **بدل کرین** bedel kirin, rémunérer; correspondre; **بدل داین** bedel dàin, donner un remplaçant; **bedàla**, échange, G., **bedàla dem**, j'échange G.; t. **بدل و برمک**, **بدال**; comp. **ژ بدل**.

* **بدله** bedli, chasuble, G.; **bedlé tairā**, habit d'oiseau, S.; ar. **بدله**.

بدن beden, 1) enclos, cour; **بدنا قلعي** beden-a qeli, rempart, enceinte d'un fort; **beden**, mur, bastion, rempart, G.; **badan** Rh. 2) corps, Rh. 3) robe à manches, faite de serge ou de camelot, qu'on porte sur les autres habits, G. Rh.; ar. **بدن** (corps, courte tunique sans manches;

en turc ce mot signifie aussi un rempart, une courtine); voy. Dozy, Dictionnaire détaillé des noms des vêtements chez les Arabes, p. 56.

بدنامی bednami, sobriquet; du pers. **بدنامی** (voy. **بد**).

بدو bedeoû, bedevi, beau, joli, magnifique (se dit d'un cheval); t. **دوی** (un grand et beau cheval), voy. Chodsko, 79.

بدید be-did, manifeste; du pers. **بدید**; comp. **نابدید**.

بدیده bedidé, ruiné, perdu; p. **بدیده** (qui a éprouvé du mal).

بر ber, sur, vers, auprès; **ber kirin**, habiller, Rh., **giul bar kem**, j'habille, je mets des habits; **ber ser u ber**, irrégulier, littér. sur le sommet et les fruits, G.; **ber ostá**, garçon de boutique (littér. chez un maître) G.; **ber scir dem**, je passe au fil de l'épée, G.; **s-ber**, au lieu de, G.; **ze ber**, par, à cause, L.; **zaza ver**, bactr. **upairi**, anc. pers. **upariy**, pehl. **اير**, p. **ور**, **maz. ور**, voy. **لیر** au commencement de plusieurs verbes.

بر ber, 1) adjectif ou adverbe, antérieur premier. le devant; **ber**, devancier G.; **zamán-e ber**, auparavant, jadis (on dit aussi **zamán-e kadim**) G., **zaza zemán-e verie**; **giára ber**, encore une fois (littér. une fois de devant) G.; **ciria ber**, Octobre (le Tchiri antérieur) G.: **ze ber**, de, depuis, L.; **ji-ber-i te**, devant toi, en face de toi, **zh'ber nuha**, auparavant Rh. **ber ra-vá-stum**, je résiste G.; **ber bí-num**, je prévois G.; **ber ce-kem**, je fais d'avance G.; **ber tém**, je devance, je préviens G.; **ber cium**, j'avance G.; **ber be-**

dem, j'avance de l'argent, G.; dem ber, j'offre, parf. part. da ber, G.; inum ber, je présente, j'introduis G. 2) préposition, devant, en face; ber men, devant moi, en présence de moi; mon devancier, G.; az ber ta, je (suis) ton serviteur, je m'offre, G.; ber ammo, distingué, notable (littér. avant tous) G.; ber dest, évident G.; dem ber ciáv', je reproche (littér. je donne devant les yeux) G.; na ciúm ber, j'évite G.; kangia ber qodé, vertu (littér. beau devant Dieu) G.; ber flan na va-stit, qu'on ne peut surpasser (litt. personne ne se tient devant tel ou tel) G.; dans le dialecte de Soleimanié بېر (voy. ce mot); zaza vér-de (devant); bactr. para, parō, p. پیش; comp. دېرېدا.

ber, plur. بران beran, sein, poitrine; бяръ, épaule, P. (aussi le bactr. kaša, épaule, signifie en Guilek la poitrine, (kesh); bactr. vara, p. بر, pehl., maz. ور; comp. میزور (s. v. میزور).

* ber, victoire, G.; c'est le participe passé de برین, remporter (la victoire), partic. passé ber, bería.

ber, large; به ber, au large; bār (ar. واسع) S.; bactr. vouru, p. بر.

ber, fruit, Rh.; sarubar, prêt, Rh. (littér. tête et fruit); p. بر; voy. نوېر.

ber, pierre, poids; بری اشې ber-i achi, pierre de meule; bar Rh., berd, bilb. bird R., bert Ch. 303; ber ascia, pierre meulière, G., ber-a aş L. zaza bér-i ārís; ber stá, pierre à fusil, G.; p. برد; arm. քար (château, Fauste de Byz. 168, 25. Indjidjean 198, 30; comp.

Հարաքար (allem. Argenstein) Indjidjean 536, 4).

ber, tapis sans poil; voy. برك; p. بېرى, بېر.

bir, pelle, aviron; voy. بېر; p. بېل. ber, mémoire; جي-بر کرين ji-ber kirin, réciter par coeur; او ژېره دزانه eoū ji-beré di-zané, il sait par coeur; s-ber bezium, il folâtre, il parle en délire G.; s-bír kem, j'oublie G.; ž bīr de-kím L., zh'bīr kirin Rh. (p. زېر) zh'bīr kirin, oubli, Rh.; voy. زېر, بېر.

byr, division, compagnie de soldats, troupe d'animaux; برآ فزان byr-a qazan, un troupeau d'oies; جي ژ فلان ji fylan byri, d'une telle tribu; بر کرين byr kirin, mettre en troupe; بر بر انين byr byr anin, assembler en groupes; voy. برك.

بار voy. بار.

باربر (porter); voy. باربر, رجبر, سربر, دلبر.

بربر (tailler, couper); voy. بربر, کفربر, فه بر, سربر, رېر, رزبر, دېربر.

bera, frère; برای مزین bera-i mezin, frère aîné; برآ زافا bera-zawa, entremetteur de mariage; brá G., Ch., Sd., Rh.; berā B., L., hedr. berē, bilb. bera, zaza berá, berár; brá-za, neveu, G., berá-zi L., brāzā Rh. (p. برادر زاده); zen brá, belle-soeur (femme du frère) G.; haft berá, la petite Ourse (littér. les sept frères) L.; dujiki bira; bactr. brātar, p. برادر.

بیرا bira, tranchant; p. بیرا.

* berá, berí, d'ici, en avant, L.; berá kižánd azmánān, on le porta dans le ciel, L. I, 14, 13; ž-bérída, d'ici, de

là; hāt berí, il s'en alla, L. I, 16, 6; de ری (voie) précédé par به.

برá berá, allons! mot servant à exciter; berá melé be, allons, va, amène le molah, L.; bārā miškā bō-grē, va, prend la souris (ar. ḫalli) S.; ar. برا.

برá berá, ici, de ce côté; berá zére, de dedans, L.; de ایره précédé par ب.

د برابر beraber, ensemble; برابرى di-beraberi, symétrie; برابرى كړين beraberi kirin, faire l'union; برابر بوينا برابر beraber bouin-a chew ou rouj, équinoxe; barabár G.; baranber Rh.; p. برابرى, برابر.

بی beraté, charogne, cadavre; بی bi ser ou beraté, sans tête et sans corps, c'est-à-dire: qui a disparu sans laisser aucune trace.

براته beraté, signe, indice.

براز beraz, sanglier; baraz G., barās Rh.; كوداه بران, marassin, Ch. 350. Baras-gir ou Baras-gerr, nom d'un fleuve, dans le voisinage de Kani-alindja, Sd. 2, 243; bactr. varāza; p. گراز.

* راست be-rāst, vraiment, Ch. 353; voy. راست.

براش ber-ach, meule; voy. بر (Pierre).

براش ber-aw, blanchissage sur le bord de l'eau.

برافیت berawit, berawij, fausse-couche; voy. برهافیت.

برافیتین ber-awitin, avorter; comp. kuru avesium, s. v. افیتین; de بر (devant).

براق berraq, lumineux; ar. براق.

براهك voy. براكى.

براماك bera-mak, frère utérin.

بران beran, béliet, mouton; برانى

beran-i khesandi, béliet châtré; برانى به گن beran-i be goun, béliet entier; بران بردان beran berdan, la fête de St. Martin, que les Turcs appellent Kassim (قاسم) et les Kurdes: jour d'accouplement des brebis; barāni, mouton de quatre ans, G.; du russe баранъ, lit. barónas.

براندين byrandin, couper, interrompre le cours; berādin, finir Rh.; bránd, il coupa (prés. be-bérum) G.; le sens «finir» procède du sens «couper», comme chez قطبان et طاندين; verbe causatif de بریان.

ملاف. voy. براو.

* براوا brāva, exclamation en présence d'un mort, hélas! S.; littér. ô mon frère.

براون beravan, direction, marche. كوداه براون beravan be koudaié. vers où est la marche? arm. քերական.

براهك berahik, l'avant-garde, la tête d'une colonne, d'une caravane; berākī, berāhī, le premier, Rh.; comp. برایک.

براهى berahi, celui qui dort avec une compagne.

برای berai, largeur; de بر (large).

برای berai, ce qui est en avant; برای فرى كړين beraii weri kirin, envoyer à la rencontre; voy. le mot suivant.

برایك berāik, 1) adjectif ou adverbe, beraika, le premier, le prédécesseur, un notable, G.; beraika ciúm, je vais à la tête, G.; beraika ce-kem, je fais d'avance, G. 2) substantif, rencontre; دجینه برایكى di-tchiné berāiki, ils vont à la rencontre; beraika ciúm, je rencontre, G.; de بر (premier) et de la racine i, d'où l'impératif

برخستين — برايک

persan آي (préfix ā); comp. le pers. پيش آمدن.

برايک beràiek, contre-valeur; دو برايک dou beràiek-a mes-refi titin, le double de la contre-valeur des dépenses entrera.

بربادي berbadi, libertinage; du pers. برباد (perdu, ruiné).

برباي berbài, la paille menuc, fétu; de بر et با (ce qui flotte sur le vent).

بربر berber, barbier, t. بربر (de la langue franque).

بربر ber-bir, tailleur de pierre.

بربريك berberik, caillou; de بر (pierre) et de برك (petite pierre) comp. Pott, Doppelung 99.

بربژن berbejin, amulette; littér. (ce qui est porté) sur le corps; de بر et de بژن.

* باربان bārbañ, chaîne d'or, qui va d'une boucle d'oreille à l'autre, p. بر بند.

بربورى berbouri, accortise; de برهور.

بربوق berbouq, aboutissement d'un abscess; de بر (vers, avec) et du ture بوق (ordure).

بربوك ber-bouk, ber-bou, com-mère de nocés.

بربهر ber-buhur, homme de facile accès.

برپشت ber-pycht, le devant, partie opposée au dos.

برتنگ bertenk, sangle; de بر et تنك (la partie étroite du corps); p. برتنك.

برج bourdj, 1) bastion, tour; 2) signe zodiacale; bourdj-a feleki, zodiaque; du pers. برج, arm. բուրձ (du grec πύργος).

جنگجیر voy. برجاب.

برجاف ber-tchaw, lunettes.

برجم ber-tchem, bord d'une rivière.

برجوى bertchoui, avorton, né avant le terme; sber ciúm, j'avorte G.; zhebār káčekē čū, elle accoucha d'une fille morte, S.; de جون, جوین et ژبر, بر (aller).

ژ برجافه و birtchi, 'faim; ژ برجى ji birtchawe ou jari mir, il est mort de faim et de misère; برجى تى birtchi ti, avoir faim (littér. la faim vient);

ez birtchi-me, j'ai faim; bersia, faim, G.; berčia L., birs, famine Rh; bersi bum, j'ai faim, G.; as birsimeh Sd.; berčī L., birsī Rh.,

برسى byrsi Ch.; voy. برسيان p. گرسنه, گرس byrsi Ch.; voy. برسيان p.

گرسنه, گرس پ. برسيان p. وشنه parsī gurčanaī (faim), guil. وشنه (vešna).

برچيت ber-tchit, pieu pour dresser des tentes.

برچيتى birtchiti, bersiti, faim.

برخ berkh, plur. برخان berkhan, agneau; برخى هالى berkh-i hali, agneau gras, littér. en (bon) état; برخ زايه berkh zaié (une brebis qui) mit bas; لفاي برخان liwa-i berkhan, laine agneline; zaza varā,

varék; p. بره, pehl. ورك.

برخبر berkhbyr, fête de St. George, en ture: rouzi khyzir (روز خضر), — fête que les Kurdes observent à l'occasion de la tonte des brebis, qui tombe au mois de tabakh (طباج, août); du mot précédant et de برين (couper), forme radicale de برين.

برخستين, ليبرخستين berkhystin, li-berkhystin, plâtrer, couvrir, endosser, mettre, doubler un habit; voy. خستين.

برشکاندی — برخوان

برخوان berkh-van, berger qui garde les agneaux.

برخور berkhour, fumier, engrais.

برد voy. **بر** (pierre).

بردار ber-dar, femme enceinte; p. **باردار**.

برداین ber-dàin, ber-dan, abandonner, laisser, ouvrir une digue, ouvrir la porte d'une prison; berdem, j'affranchis, je relâche; j'abandonne, j'évacue (une forteresse) G.; ber-nâ-dem, je continue G.; kuhhn ber dem, j'applique des ventouses (littér. je fais couler le sang) G.; laghâf ber-dâ, à bride abattue G.; comp. zaza bār kén'a, je relâche, ver-dâni, tu laisses; le zaza bār semble identique à l'allemand bar (vide, nu) et au russe босый; p. **بردادن**.

بردري ber-deri, le devant de la porte, châssis de porte; de **بر** (devant) et de **در**.

بردفك ber-defk, berdewk, confident; de **بر** et de **دنى** (bouche), donc celui à qui l'on ouvre la bouche, à qui l'on parle franchement.

بردلك ber-dilik, amant, l'objet du coeur; de **بر** et de **دل**.

بردلى ber-dili, mariage commutatif, que les parens au premier degré contractent entr'eux; littér. selon le coeur, à souhait.

بردوش ber-douw, la peau de la queue du mouton, bonne pour les plaies.

برده bourdé, housse; ar. **برده**.

بردى berdi, jone, S.; ar. **برى**.*

برى بردى birdi-birdi, petites fleurs dessinées sur une étoffe; comp. ar. **برد**, **برده** (robe rayée), géorg. ბრედიბრედი bigarré.

برىران voy. **دىران**.

برىران berran, aine; de **بر** et de **ران**.

برىز zaza berz, bers, haut; bactr. bereza, p. **برىز**.

برىز بوىن berze bouin, être absent; bezra kem, je perds, part. passé bezra bú G., bezrábum, je disparaissais G.; berza kirin, Rh.

برىزىلو berizilou, tapis long kurde, de **برىز** (tapis) et du pers. **زىلو** (tapis rayé ou peint).

برىزىن ber-zin, petit tapis, qu'on met sous la selle; de **برىز** (sur) et de **زىن** (selle).

برىزور ber-jor, montant en haut; ber-žór, élévation, L.

برىزىر ber-jir, en bas; beržêr, approfondissement, L.

برىجى voy. **برىس**.

برىستىن beristin, s'armer, venir aux mains, se jeter au collet; p. **برىخاستن**; comp. **برىستىن**, **دبرىستىن**.

برىسى birsi, affamé; **برىسى بوىن** birsi bouin, avoir faim; voy. **برىجى**, **جافى**.

برىسيان birsiian, avoir faim; prés. 3. sing. **زكى من برىسه** zik-i min bersiê, j'ai faim, littér. mon ventre a faim; infinit. **برىسيان مىرم** ji bersiian mirim, je meurs de faim; birsiân Rh.

برىسىتى birsiti, faim, famine; voy. **برىجىتى**.

برىشان berscián, hostie, G.; ar. **برىشان**.*

برىشتىن berichtin, rôtir, frire; prés. **برىزيۇم**, be-breziúm, 2. 3. be-brézit, G.; parf. part. **برىزىت** G., min brăšt S.; infin. **برىزىت** Rh.; p. **برىست** (infin. apocopé) **برىشته** (rôti) pehl. **برىاستن**, prés. **برىجىت** (Sanjana, Pahlvi Grammar 334. Sohrabji 38), scr. **ब्रिज्**.

برىشكاندى berchikandi, maladie des plantes chez les chevaux, en turc karaka-

pan, انه هسپه برشکندی بویه; قره قپان, ewé hespé berchikandi bouié, ce cheval a mal à la plante; de شکندین (rompre) précédé par بر.

* برشکستن zaza ber bišiknī (impér. 2. plur.) mettez vous en marche, avancez; parf. ber šekít, il avança.

برشو ber-chou, réserve, chose de rechange; دو دست جیلی بك برشو بو يك, dou dest djili iek berchou bou iek dichouchtin, deux habits, l'un était de rechange, l'autre pour laver; comp. بشوفه.

برشوش ber-choch, mal de gorge.

برطیل bertil, concussion, présents; ar. برطیل.

برف berf, neige; برف بارین berf barin, neiger; bafer G., barf L., bapf M., befer, bilb. bufir R., k. or. byarf (برف) zaza vaüre; bactr. vafra, p. برف (dans le Laristan, province Fars, befir, Kämpfer, Amoenitates exoticae 408); comp. بفر.

برفینک berfink, lunettes en fil ou en poil de chèvre servant pour le voyage, conserves; probabl. lunettes contre l'éclat de la neige.

برهف berew, berhew, ensemble, conjointement; برف کرین berew kirin, faire partie; بکه berew biké, sois ensemble; برف بکین berew bikin, soyez ensemble; berév kim, je rassemble, L.; de بر et de هف; p. برهم.

برهین berewin, mis en fuite, vaincu, abandonné; de ب, به, رفین.

برق berq, éclair; برق یبروسکه byrq ia-brouské, l'éclat de l'éclair, Ch. 305;

bū bīrqābirqē d'vān šūrāna, leurs épées flamboyaient, S.; ar. برق.

برقاندین beriqandin, rayonner.

برقنای berqetaw, nuit obscure et orageuse, temps orageux.

برفوک beriqok, reflet, réverbération; ar. بریق.

برقین bereqin, briller, luir, polir, enflammer; il fait des éclairs; prés. 3. دبرقه di-berqé, 3. plur. دبرقین di-berqin; impér. 2. به برق be-berq, 2. plur. به برقین be berqin; prêt. 3. برق bereqi; 3. plur. برقین bereqin; part. passé برقیه berqiî; verbe dénom. de برق.

دار به برکی byrk, berek, scie; دار به کرین dar be béréki ker kirin, couper le bois avec la scie; pehl. برک (pour le bactr. barōiṣtra); p. برک; comp. بعر.

برک birk, taie, tache blanche sur l'oeil.

برک byrek, escadron, compagnie, troupeau (de brebis); برکی طیران byrek-i teiran, compagnie d'oiseaux; voy. بر.

برک berik, tapis sans poil; voy. بر.

برک berik, 1) cailloux, petites pierres; 2) balle; برینا برکیه birin-a berkiîé, c'est une blessure faite par une balle; berk - a tefengh, balle, G.; déminut. de بر.

برک berik, canon d'une arme à feu.

* برک berrék, brk, rot, G.; brk cekem, je rote; mot onomatopéique.

برکه voy. برک.

برکا k. or. berkā, sorte de tapis; voy. برکه.

برکاني berekani, fronde, instrument pour

lancer; berkanî awitin, fronder; barkana G.; p. بلکن.

برکت bereket, bénédiction, fertilité; ar. برکت.

برکیر ber-kirin, endosser un habit; diké ber van, il les habille; voy. بر. (sur).

برکگر berek-gher, scieur.

برکوز berkouz, parc d'agneaux; de برخ و کوز.

برکوم berkoum, les champs près d'un village.

برک birké, birk, réservoir; ar. برکه.

برکیم voy. باکره.

برگه berga, vêtement, Rh.; ar. برکان.

برگیر voy. بارگیر.

برماس bermas, le toucher; dust-a pelmas, tact, le toucher, R.; p. برماس.

برمال voy. پشتمال.

برمان zaza, prés. bermén'a, je pleure, parf. bermá; maz. برمه (berme, pleurs, Chodzko 580) parsi vārāmed (il pleure, आक्रन्दति).

برمای bermaï, le reste d'un repas; de بر و مای.

برنج birindj. bronze; piringiok G.; bactr. parō-berejya, p. برنج.

برنج birindj, riz, pilav; breng, birinč G., pirinč L.; bactr. berejya, p. برنج.

برندیر beryndyr, brebis qui a mis bas deux fois; kham beryndyr, brebis qui a mis bas pour la première fois; berindîr, agneau femelle de trois ans, S.

برنگ zh' berang, c'est pour cela, Rh.; p. برنگ (origine)?

برو bourou, berou, buri, sourcils; berou hejandin, sourciller; beró G., bru Rh., brâu M., zaza bereíwi; bactr. bruvað; p. ابرو.

برو berou, feuille d'arbre; c'est la forme vraiment kurde à côté du persan بلك; bactr. vareka, p. بلك, برك.

برو voy. بلوط.

بروار ber-var, pente, côtes.

برواری beruári, à travers, d'un chemin à travers les montagnes, G.; du mol précédent.

برواز berevaj, 1) rebours, le contre-poil; اقل بروازی aqil bercvaji, esprit revêche; 2) fadaïses; de بر و وازی.

بروایج berevaji, incohérent, niaiseries; بروایج گوتین berevaji goutin, déraisonner.

بروان berevan, défenseur, arbitre; baraván bum, je défends, G.; p. بروانك.

بروانك bervanik, tablier, chemisette; p. بروان (plastron).

بروانی berevani, défense, médiation.

بروز berouj, lieu où l'on mène paître les brebis en hiver; comp. lit. brùkti, grec. φράσσω, d'où φραγμός (enclos).

بروسک birousk, tonnerre, foudre, éclair, birousk we-da, il fait des éclairs; بروسک لکست birousk lekhyt, la foudre frappe; brúsi G., brúsi tet, il fait des éclairs (littér. l'éclair vient), brusi det, littér. l'éclair donne, G.; bruski L., burusi Rh.; bilb. burusuk, buruska, R., byrq ia-brouské, l'éclat de l'éclair, Ch. 305; afgh. brischne (Klaproth, Asia polyglotta 57*) بریشنا (light,

بريای — بروسک

splendour, Dorn, a Chrestomathy of the Pushtu or Afghan language 417^a); la racine sanscrite est ब्रह्म, comp. le russe брѣскъ, et L. Diefenbach, I, 268. Fick 592.

بروسک birousk, douleur, souffrance, tiraillement; t. بوریش بورش.

بروش berouch, pot de métal, casserolle; bērōš L.; de برشتن, comp. le scr. ब्राष्ट, ब्रष्ट (poêle à frire).

بروش brouch, soupe à blé.

بروف birow, rougeole, dartre.

بروک berouk, poitrail, longe de cuir.

بروک birouk, gros os de boeuf, sur lequel on pose le joug; comp. l'isl. bryggja (bord prominent, pont) allem. brücke.

بریک voy. بروک.

بره voy. باره.

بره bereh, platine, ressort d'une arme à feu.

برهاویژ berhawij, avorton, avortement; voy. براویژ.

بره دای beredài, celui qui est pour-suivi.

بره داین beredàin, poursuivre, pour-chasser; de ره (ری) et ب, voy. بری.

بره زافا berezava, nonce de mariage, littér. frère du fiancé, voy. برا.

برهسته ber-hesté, plur. برهستان ber-hestan, pierre à fusil; ber stá G.

برهق berhew, monceau, tas, rassemblement, accord; برهق بون berhew boun, être d'accord, être entendu; برهق کرین berhew kirin, cueillir, grouper, réunir; برهق ژبرهق jiberhew kirin, découdre, désunir les personnes; parf. part. من وی min vi jiberhew kir, je les ai désunis; voy. برق.

برهشیا berhewiia, rassemblement, réunion.

بری beri, désert; barie, berī, Rh.; le bāri u bāristāna, dans le désert et dans les lieux déserts, S.; ar. برية.

برو voy. بری.

بری beri, commencement, le devant, le précédent; دی-بری-دا di-beri-da, précédemment; زی-بری سی روزان jiberi si roujan, depuis trois jours; بری نه‌ها jiberi neha, autrefois, jadis; زی-بری نه‌ها jiberi vé, avant vous autres; ای-بری ei beri, le précédent, d'abord; زی-بری-دا ji-beri-da, dans le temps, jadis; بری هاتین beri hatin, avant de venir; بری هاتین وی beri hatin-i vi, avant son arrivée; بری جونی وی beri tchoun-i vi, avant son départ; berí, le premier, L., berē Rh.; بری بایان beri baiane, à l'aube du jour, Ch. 341; voy. بیان; zaza véri, d'abord; véri jóan, autrefois; véri béri, plus loin, plus en avant, L. I, 57, 11; de بر (premier).

برا voy. بری.

ber-i, tu entres, L. I, 45, 5; forme isolée de هاتن, p. برآئی.

بری birī, force, vigueur, Rh.; de la rac. bar (trancher); comp. l'arm. բար.

بریان biriian, s'arrêter dans le cours, se dessécher; partic. passé بریا aw biriia, l'eau arrêtée dans son cours; la signification originaire est «être coupé»; birīān, être fini, Rh.; le verbe causatif est برین (couper), et le verbe primitif براندین.

بریان birian, grillade; briani, rôti d'agneau, Ch. 354; p. بریان.

بریای biriaï, poulain d'un an; شیره

chiré biriaï, poulain qui cesse de teter; partic. de بريان.

berī-boun, état d'être quitte; de l'ar. برى (libre, quitte) et de بون.

birité, chanson qu'on chante dans la danse en ronde (گوفند); comp. l'anc. allem. baritus.

berīd, feutre, L.

буридеръ, frère, P.; voy. برا; de pers. برادر.

beri-deri, parvis, châssis d'une porte; littér. le devant d'une porte

beridé, pillage, brigandage; beridé ber-dan ou birin, attaquer; de رى (voie).

berīka, poche G.; barīk Rh.; dial. de Bohtan bārūk, S.; comp. بر; arm. պարկ, géorg. ზარკი.

birin, porter, emporter, conduire, gagner au jeu; prés. ez di-bim, tou di-bi, eoū di-bé, plur. em, houn, van di-bin; fut. négat. na-bim, je n'enlèverai pas; né bi, tu ne porteras pas; impér. 2. bibé, bela bi-bé, porte, négat. mé bé, n'enlève pas; on dit aussi né bé; plur. bila bi-bin, portez; on dit aussi té cherbet birin, apporte du vin; parf. part. min, té, vi bir, plur. me, ve, van bir; nég. né bir, il n'a pas emporté; prêt. négat. né beriié, il n'avait emporté; partic. passé biriié, porté; chez Garzoni: prés. berum, 2. 3. berit, fut. be-bum, be-bit, parf. part. ber, bería, bría; chez Lerch: bībīm, ek bī-bé, qu'il

porte I, 18, 5; بيات, il portera I, 102, 13; nég. نبیت, tu ne portes pas, I, 99, 5; debé, il porte, plur. debin; impér. be, parf. part. bir, prêt. bīrin, ils apportèrent I, 36, 5; chez Rhea: prés. bām, 2. bāī, 3. bāt; parf. part. bir, birīa; I, 102, 6 (du persan); chez Chodzko (p. 315) ne-ba, n'apporte pas; Garzoni donne aussi à ce verbe la signification de vaincre, gagner la gageure: d-bem, berum, je gagne la gageure; že mīr...bīria, il vainquit le prince, S.; zaza mé-bere, n'emporte pas; bactr. bar, p. بردن; comp. همين, رابرین.

birin, couper, trancher une question; prés. ez de-birim, نو, tou debiri, eoū debiré, plur. em, houn, van de-birin; impér. 2. be bir, plur. be birin; parf. part. eoū biri; partic. passé ser biriié, tête coupée; علی من نابريتین âql-i min na-biritin, cela n'entre pas dans mon esprit; infinit. be-birin, tranchant, au fig. brave; chez Garzoni: berum, 2. 3. berit, parf. part. bería; chez Lerch: bería; gherú be-berum, je décolle G.; parf. part. hedrus. náberī, ne trancha pas; ná'i bīrin, tu n'atteinds pas, littér. tu ne viens pas à couper, à finir; hāt berín, il devint muet (l'original ture a كسادی L. I, 31, 5; zaza prés. bīrnén'a, prêt. bīrná; voy. براندين et بريان; bactr. bar, p. بریدن; comp. نه برين.

birin, blessure, ulcère, plaie; birin kirin, faire une blessure; برين گرتين birin ghirtin, fermer

بزرگر — برینان

la plaie; برین بیچان birin petchan, panser, bander une plaie; برین بمیل birin be-mil gheriian, sonder une plaie; به برین be-birin, blessé, ulcéreux; brīn G., Rh., Ch.; p. برین; scr. ब्रिण.

* برینان ber-inān, prendre; bī-berī-nim, je lève, j'ôte, L.; berīne, il retire, il sauve, L.; de اینان précédé par بر.

از بریندار birin-dar, blessé; از برینداریم ez birindar-im, je suis blessé; از بریندار ez birindar ninim, je ne suis pas blessé; بریندار بوین birindar bouin, être blessé; brindār kem, je blesse G.; brīndar Rh.

* برهوه bréhva, rehva ciúm, je voyage, littér. je vais sur le chemin, G.; brehva na vastum, id., littér. je ne m'arrête pas sur le chemin, G.; de ریه ری (p. راه) précédé par به et suivi du suffixe casuel.

بز biz, alêne; t. بیز.

bez, graisse de mouton; enflure causée par une plaie.

بز. voy.

بز. voy.

bez, course; به بز be bez tchouin, sautiller; طیر به بز ده teir bebez di-tché, l'oiseau sautille; voy. باز, بی بز.

beza, cheval qui court vite; bazáia; courrier; galop, G., de باز (course).

bizar kirin, singer, contre-faire; t. بگزیر.

bezaz, marchand d'habits; ar. بزاز.

bezaftin, bouger, remuer; prés. bizivim, je remue, Rh.; impér. 2. biziva,

Rh.; parf. part. bizift, Rh.; russe зыблю (je balance) зыбка (berceau) зыбъ (la houle).

bezandin, faire courir, pousser un cheval; bazinum, je cours, je galope, je mets en fuite; parf. part. bazánd G.; verbe causatif de بزین.

bzáva, empressement, pour faire le possible, G.; bzáva kem, t-kem, je fais le possible, je procure, je m'engage; de بزافتن.

byzdandin, se casser; بن byzdandiié, la corde s'est cassée; bizdīnim, je déchire; parf. part. bizdānd, Rh.; verbe causatif de بزديان.

byzdounek, peureux, craintif; de بزديان.

byzdiiian, avoir la rechûte, se casser, se rompre; trembler de frayeur; دبژين كلك بزديابه وچند مروى به رودا di-bijin kelek byzdiiái ve tchend mourouf be roda tchouné, on dit, que le radeau s'est rompu et quelques hommes furent emportés; بزديابه byzdiiái, rompu, cassé; effrayé; ar. صدع (dans la 2me et 5me conjugaison, تصدع, تصدع rompre).

bazir, huile, Rh.; p. بزر, ar. بزر.

bazirkhān, moulin à huile, Rh.; du pers. بزخانه.

берюркъ (lisez бесюркъ), grand, P.; du pers. بزرگ.

bizir-gher, semeur; du pers. بزرگر.

بزرکار, بزرگر.

bizirgher, graine de lin; du pers. بزرگ, بزرگر.

بزن — بزرنگوش

* بزرنگوش bezeranghúsc, marjolaine (dans le dialecte de Mosul) G.; p. مرزنگوش, merczangos dans le Bundehesch.

بزره voy. بزره.

* بزره Bizarra, nom propre d'une femme Yézié, Rich II, 106.

* بزگو bcerý, langue, P.; abkhaze bz, abz, forme définie bzyk (Schiefer, über Baron von Uslar's abchasische Studien 58^b).

بزمار bizmar, clou; بزمار کشان bizmar kichan, désenclouer; بزمار درکتیه bizmar der-ketiíé, un clou qui est sorti; bsmár G., bismār Rh.; bsmár dem, j'attache avec un clou G.; bsmár piciúk, petit clou G.; bismār kirin, clouer, Rh.; Garzoni donne aussi à ce mot la signification de cor au pied; ar. مسمار; comp. بزمار سول (s. v. سول).

بزمك byzmik, mors, bridon de fer.

بزن bizin, chèvre; بزنا کوفی bizin-a kouwi, chèvre sauvage, chamois; lorist. biz, zaza bízefá, bízýá, chèvre; bízýék, chèvreau; dujik. bíse, Bl.; bactr. būza, P. بز.

بازین voy. بزنك, بزن.

بسو voy. بزوٲ.

بزور be-zor, par force; بزور دانه کرین be-zor dané kirin, réduire par force; بزور be-zor we-kirin, ouvrir par force, enfoncer; بزور استاندین be-zor istandin, ravir, enlever de force; بزوری be-zori, à peine.

* بزیگهریان bziegherián, cesser d'incommoder quelqu'un; prés. beziégherum, parf. part. bziegheriá, G.; p. بازگردیدن.

بزن voy. بزیك.

بزین bezin, courir sus, galopper, s'élançer, se jeter au collet; بزینا هانی bezin-a hani, accourir au secours; impér. be bez, cours, plur. به بزین be bezin, courez; debazi, il coule, Kl.; parf. part. bezía L.; p. وزیدن, بزیدن voy. دابزین, باز.

بزن voy. بزیه.

بژی bej, beji, champ abandonné, terre aride, inculte, qui n'a pas d'eau; p. بژ, بژ.

بژارتین bejartin, choisir, éplucher, émonder (des graines); prés. 3. دبیره di-bejiré; parf. part. 3. او بژارت coü bejart; part. prés. بژاری bejari; part. passé بژارتی bejarti, ce qui est choisi, choix; بژارتیه bejartiíé; b,ziérum, b,zi-árt G., bizhārtin Rh.; verbe dénominal fort de scr. विचार, arm. Վիժարում, Վժարել (payer); le persan گزاردن signifie « transporter, décider, parler, payer »; la première de ces significations remonte à la racine bactr. tar, mais les autres sont peut-être dérivées de la racine čar, d'où vient aussi le pers. گزردن (aider); comp. دست بژار s. v. دست.

بژاره bejaré, choisi; سوارید بژاره souvarid bejari, des cavaliers choisis.

بژارین bejarin, choisir.

بژیقین bejiqin, jaillir, crever, éclater, sortir avec effort; de l'ar. شق.

گوتن voy. بژم.

هژمارتین voy. بژمارتین.

بژن bejin, taille, stature, tige; بژن ناده bejin ziraw, taille éfilée; بژن نا-ده bejin na-dé, ce qui n'arrive pas à la taille d'homme, en parlant de profondeur; بژن

bejin kichan, grandir de taille; bejin kourt, petit de taille, nain; bezn, bezna G.; p. بٲشن; comp. بٲر بٲرن.

bejou, biji, la crinière d'un cheval; bactr. puša; p. بٲش, بٲش; comp. بٲسك, بٲوج.

bejoujin, aiguille grosse; comp. شوژن.

bejoun, gras pâturages.

بٲرو voy. بٲری.

بٲر voy. بٲری.

bejić, feroce, sauvage; de بٲری. بٲر.

bes, assez, بٲسه besé, c'est assez; bes, à cause de cela, Rh.; béss, bessa, seulement, G., bactr. vašć, anc. pers. va-sai; p. بٲس.

byst, fer servant de gril; p. بٲست.

bāst, canal d'eau, S.; p. بٲست.

best, tronc, G.; comp. le p. بٲوز.

بٲوزه, بٲوزه.

bist, vingt; bist peré, pièce de 20 paras; bīst L., Rh.; zaza vīst; bactr. vīšaiti, p. بٲیست, بٲست.

bista, confident, Rh.; bista kirin, faire avec confiance, Rh.; p. کٲستاع, parsi vaštāx de la racine bactr. štax.

bystan, sein, teton, mamelle: bystan dané zarouī, allaiter un enfant; bystan kharin, teter; ji-bystan زٲبستان برٲن; birin, sevrer; bactr. fstāna, p. بٲستان.

bistir, couverture de cheval, بٲستر.

bestek, lit, c'est à dire matelas, coussins, couverture etc.

bisték, broche, G.; comp. بٲست (gril).

bestin, lier; min من بٲستیبو besti-bou, j'avais lié; prés. bandim, je lie, Rh.; parf. part. bast Rh.; hel-bāsti, il ceignit, S.; bactr. bañd, p. بٲستن; comp. رابٲستین, هلبٲستن.

سر voy. بٲسر.

bisrek, chameau mâle; ar. بٲشرك (voy. J. von Hammer, Denkschriften der Wiener Akademie VII, 5); t. بٲسرك (dromadaire).

bessíra, suc aigre de grappes, G.; syr. بٲسرا (حٲز).

bisk, cheveux frisés, queue; bésk G., bīšk L.; p. بٲسك (dériv. du bactr. puša, comp. بٲوج بٲرو).

مسك voy. بٲسك.

biskül, houppe du tarbouch, S.; t. بٲسكُل.

بٲشكوژ voy. بٲسكوش.

bésleme, serviteur, L.; t. بٲسلمه.

بٲزمار voy. بٲسار.

بٲسمام voy. بٲسمان.

besmelé, au nom de Dieu (formule des Musulmans: bism-illah); ar. بٲسم الله.

bsma, encens, G.; du pers. بٲسمه, بٲسمه.

bisou, odeur de brûlé; bezót, tison G.; comp. p. أسغده.

بٲس voy. بٲسه.

بٲرسیار voy. بٲسیار.

besit, petite colline; ar. بسیط (plaine).

besh, étoile, marque blanche sur le front d'un buffle; bāzha, chanfrein blanc d'un cheval; bāzhiye, S.; ar. بيضيه.

bechawtin, délayer, détremper, broyer; bişşevim, je broie, je frotte, L.; voy. هشاقتين.

bechaq, épi; t. بَشَق.

bachqa, autre chose, hors, en outre; bachqa-bachqa, séparément; t. باشقه.

vo. بَشَك.

bechikaftin, chikaftin, découdre, défaire, décoller; voy. شكاقتين.

bichkewin, bechikiwin, fleurir, éclore, se découdre; prés. 3. دبشكه dibichkiwé; parf. part. بَشَكْت bichkewt; infinit. bechkiwin, décousure; p. شَكَمِن.

bechouwé, derrière, en arrière; bechouwé anin, rapporter en arrière; bechouwé tchouin, suivre quelqu'un, abâtardir, dégénérer; bechouwé dain, restituer; bechouwé ketin, poursuivre, tomber sur quelqu'un; bechouwé kichan, reculer; bechouwé main, rester en arrière; bechouwé hatin, revenir, retourner, suivre; comp. بَشَو.

vo. بَشَوَك.

bechik, berceau; بَشِيك كَرْنَم bechik kertmé, fiançailles des enfants, promesse de mariage au berceau; پيشك L. I, 98, 15; t. بَشِيك.

besir, vue; ar. بَصَر; comp. بَصَر.

basqoun, surprise; t. بَصْقُون basma, impression; t. بَصْمَه.

besir, prévoyant; ar. بَصِير.

vo. بَصَا.

bat, outarde, oie; ar. بَط p. بت (voy. Adolphe Pictet, les Origines Indo-Européennes I, p. 394).

vo. باتلاق.

batal, vanité, nullité; بَطَال batal kirin, annuler, abolir; بَطَال گريان batal gherian, acagner; بَطَال فِكْرَا fikr-a batal, pensée inutile; batál adjectif, vide, inutile; adverbe, en vain G.; bütäl Rh.; batal kem, je m'abstiens (d'une oeuvre), je me repose, G.; batal ce-kem, je rends inepte G.; batal ná kem, je continue G.; batal ná bit, irrévocable, G.; ar. بَطَال (vulg. batal).

* batalia, omission, oisiveté, G.

* batán, doublure, G.; batáni, toile à doublure, G.; ru battáni, revers d'un habit; batán kem, je double, G.; ru battáni dem, tourner, G.; ar. بَطَانَه plur. بَطَاين.

* bátera, ruant; hāspe tei bátera, son cheval rue; on ne peut pas lui approcher, S.; ar. بَطْرَان.

* be-terkhike, avec un seul jet, Ch. 352; ar. طَرَح.

vo. بَطْرَق.

batelin, se lasser, parf. partic. batelí, il se lassa, S.

beten, ventre enfoncé; ar. بَطْن.

betikh, melon jaune; petíγ L.

vo. بَطِيخ.

ba, après, L.; comp. بَعْل.

beâdjîn, crever; prés. 3. plur. بعجين di-beâdjîn; ar. بعجم.

* بعد k. or. بعد از ان ba'dazûn, après cela; du pers. بعد از آن.

بعضى bazek, bazi, quelqu'un; bazek ji-van, quelqu'un d'entre eux; ar. بعضى, بعض.

* بغ bagh-av', bagh-âva, tortue de mer, G.; du turec باغه (d'où l'ar. باغه écaille) et de افي (aquatique); géorg. ბაგა (tortue); comp. بق.

بغدا bagda, Bagdad, S.; liatta baydāi, à, vers Bagdad, S.; anc. pers. bagdada (dans deux inscriptions assyriennes, voy. Ménant, Babylone et la Chaldée. Paris 1875, p. 130), p. بغداد.

بمغبر voy. بغدای.

baghichandin, accorder le pardon; prés. 3. دبغشینه di-baghichiné; impér. 2. به بغن be baghin, plur. به بغنین be baghinin; parf. part. baghichand; verbe causat. de بغشین.

baghichin, pardonner, accorder, régaler; prés. 3. او دبغشه eoû di-baghiché; impér. 2. به بغش be baghich, plur. به بغشین be baghichin; parf. part. بغش eoû baghichi; part. passé بغشیه baghichiîé; هرکسک کو ژ من جی خاستیه herkesek kou ji min tchi khastiîé min baghichiié, j'ai accordé à tout homme ce qu'il me demandait; t. بغشلامق, باغشلامق.

بفايده voy. فایده.

قوى زیده بغر دبه befir, neige; qavi zidé befir di-bé, il neige beaucoup, G.; bafer tet, il neige (littér. la neige vient) G.; ghlomesk bafer, pelote de neige,

G.; āshūt-a bafre, avalanche, S.; (voy. ااشیت); comp. برى.

بقر biwir, hache; beber, b, ver G., bivir Rh.; de la racine bar (fendre, percer); le w indique une forte aspiration du r; comp. برك.

بى bewi, avec cela, avec lui; de قى (cas obl. de افي) et de ب, به.

بى newi, bongré, malgré, volens nolens; partic. prés. de فاین (vouloir) précédé par ب, به et par la négation نه.

بق baq, grenouille; بقا beq-a rech, crapaud; دنگى بفا dengh-i baqa, coassement; t. بغه, voy. بغ.

بقا beqa, permanence, éternité; ar. بقا; comp. بى بقا.

بقال baqal, mercier; bakal, vendeur des fruits, G.; ar. بقال.

* بقرض bquerz, à crédit, prêté, Ch. 344; ar. قرض, précédé de ب, به.

* بقل baqyl, cresson, S.; ar. بقل.

بقلاوله baklava, pâte, feuilletage; ar. بقلاوله (voy. Berggren 265).

* بك beg, Beg, seigneur turc, L., Rh.; zaza Temir beg; t. بك.

بكچى bektchi, surveillant, portier; بکچى دانين bektchi danin, aposte; بکچى ت.

بکچیتى bektchiti, guet, sentinelle.

بکرو voy. باکرو.

بکر bekir, achaland, acheteur; بکر bekir houri kirin, achaland; de کرین (acheter).

بکرى bekri, ivrogne; t. بکرى.

بکزاده beksadé, noble, fils d'un seigneur; les Kurdes appellent ainsi les Bohémiens vagabonds, qui chantent et dansent;

بلز — بکزاده

bekzada, descendant d'un pacha ou prince, G.: begzāda Rh.; p. t. بکزاده.

بکزاده bekzadei, noblesse, amabilité.

بکسمت beksimet, biscuit; baksam G.; p. بکسمات, du grec παξιμάδι, chez Suidas: παξιμάς ὁ δέπυρος ἄσπρος. ἔσται δὲ ῥ' ἡξίς Πομαζώνη.

بکوه voy. کو.

بکیر voy. باکره.

بکیر be-kir, brave; b'kēr, b'ker, digne, Rh.; b'kēr hātin, réussir, Rh.; p. بکار آمدن; comp. کیر.

بگن کرین beghen kirin, approuver, plaire, choisir, بگن نه کر beghen ne-kir, il désapprouva; beganmīš kir, il se plut L.; t. بکنمک.

بگوتا begōta, parole, L.; de گوتن.

* بل bulu, mais, Rh.; ar. بل.

بلا bila, bilani, soit, qu'il en soit; بلا وسان به bila vousan bé, que cela soit ainsi; بلا هاتی بیم bila hati him, que je vienne (subjonctif); بلا ام bila em hati hin, que nous venions; بلا بیه bila bi-bé, porte; belá, quand même G.; belá tene, du moins, G.; ar. بلا.

بلا bela, malheur, avalanche; بلا آبنین bela anin, porter malheur; بلا به سردا bela be ser-da hat, malheur vient sur ma tête; белѧ P., belá L.; be hazár bela, avec mille fatigues L. I, 11, 9; bila Rh.; ar. بلا.

* بلاده mauvais, L. I, 101, 9 (mot persan).

بلاش belach, à bas prix, gratis; p. (بلا شیء. de l'ar. بلاش).

بلاغ balag, buffetin; lit. bülüs (taureau) anglos. bulluca, angl. bullock.

بلاف below, en l'air, ce qui se perd en l'air; بلاف کرین below kirin, disperser, dissiper, casser: ای بلاف کری ei below kiri, dispersé; بلاو inutile L. I, 102, 19; balava, ça et là G.; baláva kem. je disperse, je parsème G.; baláv kirin Rh.; balá keríe, il disperse, S., ásker baláva kem, je mets en dérouté une armée, G.; sār-ē dīb bālā ker, il cassa la tête de l'ourse (comme un melon) S.; براو دیوه ils se dispersent, Ch. 331.

* بلالوک bālālūk, nom d'un arbrisseau. ar. harshim ou sfārjāl (coing) S., p. بل, suivi de اللو.

دار. voy. بلان.

* بلاوه balave, lavage de tout le corps. ce-kem baláve, je lave quelque chose. G.; bār bāláva xva, sur leur blanchissage, S. comp. پ بالودن.

بلبان beleban, vautour; t. بلان (husard).

بلبان beleban, trompette.

بلبزیك bilbezík, sorte de fleurs printanière.

بلبل bulbul, rossignol; belbél, blb'l G.; bilbíl L.; du pers. بلبل.

بلتفک balatif, balatink, papillon, phalène.

بلتچیم beltchim, feuille de chou, grande feuille.

بلدی beled, beledi, guide. پ. بلدی.

بلدرجین voy. بلدرجن.

بلدرجین byldirdjin, caille; baldán-e res L.; پ. بلدرجین.

بلز voy. بلز.

balasan, رونی بسانی roun-i balasani, baume; belesán G.; ar. بلسان, du grec βάλσαμον.

* bällishin, surprendre, attaquer; aze be-bällishim sār ta, je te surprends, ar. بلش S.

bel-saoughi, rétention d'urine; بل صوغی t. بل صوقلغی.

beleandin, avaler; ar. بلع; comp. t. بلع اتمك.

balgam, flège, pituite; ar. بلغم, du grec φλέγμα.

belak, Rh.; bálāq, rayé, S; čāv-ē ta ráši balāk, tes yeux noirs et teints (la version arabe a muāq-qās) S.; ar. بلق.

belqytin, infecter, gagner une maladie contagieuse.

belk, feuille; belgh-i kelemi, feuille de choux; belka toutouni, une feuille de tabac; balk, belg Rh.; belk avezār, feuilles de plantain; zaza vélgō (feuillage); bactr. vareka, p. بلك, برك; comp. ورق, برو.

belkou, belké, peut-être, même, au contraire, plutôt; نه زبوی برانه ne jibouï paran-é, belkon jibouï iaran-é, ce n'est pas pour de l'argent, mais plutôt par amitié; bélki G., Rh., L.; byalkeli B., k. or. belkeh; p. بلكه.

beleké, champ de blé mêlé avec du seigle.

beleki, place où la neige commence à se fondre.

بالگی voy. بلگه.

belghir, bête de somme, cheval

de charge; ده بلگیران ام دخوزین deh belghiran em dikhouzin, nous désirons dix chevaux; comp. بارگیر.

* bile-lerz, tremblement de terre, G.

bellou, action de manifester, de témoigner, ce qui est connu, ce qui a sa destination; bellou kirin, manifester, faire connaître; bellí nina, ce n'est pas sûr, G.; t. بللو.

belem, huile de chènevis.

belm, pelure.

bilind, élevé, haut; blund Kl., bilint Rh., бплентъ P., k. or. belend; cā belénda, de haut, G.; belénda bit, il croît, G.; belénd de-kim, je soulève, je suspends, L., impér. 2. بلند بکا L. I, 99, 15; pehl. بولند, p. بلند; comp. سريلند.

bilindaï, élévation, hauteur; beléndáia G., bilindī Rh.; p. بلندی.

blindebūna, hauteur, S.; de بلند et de بون.

belengaz, gueux, misérable, malheureux, de بلند et de گازی.

bilor, cristal; belur, G.; p. بلور, du grec βήρυλλος (du scr. वैद्य) voy. Pott, Etymologische Forschungen II, 58, note. Weber, Indische Studien 13, 370.

bilour, flûte; bulúl G.; bilyúr, bülür, L., bilwar, flûte, chalumeau, R. I, 138; belúl bezium, je joue de la flûte, G.; ce mot semble être onomatopéique, voy. Pott, Hoefers Zeitschrift II, 353.

بلوط voy. بلوط.

bouloug, majorité; ar. بلوغ.

boulouk, troupe, multitude d'hommes ou d'animaux; t. بولك, بلوك.

* به bala, gant de cuir gros, que porte le fauconnier, G.; p. بهله.

بهله belé gheldi, enfant d'un autre lit; t. بهله کلدی (il vint avec (la femme ou le mari)).

بلی beli, oui, certes; بلی درستہ belî douroust-é, oui c'est vrai; بلی هر belî her dou ji birindar-in, oui, ils sont même tous les deux blessés; ar. بلی.

بلیزین voy. بلیزین.

* بالینوم balinum, je mets en pelote, je faufile une robe; parf. part. baliné G.; scr. बल्ल, hollandais woelen (lier tout autour) anglos. vilan.

بلور voy. بلور (flûte).

* بلیووف bilyuv, (dial. de Hedrus) boucle, L.

برین voy. برین (porter).

بیم voy. بیم.

بیمعرفت voy. بیمعرفت.

بن ben, corde, lien; بن فه کرین ben we-kin, délier la corde; بن کشان ben kichan, tendre une corde; بن بادان ben badan, tordre une corde; بنی کورهی ben-i gourci, jarretière; ben ba-dâ, corde tordue, G.; bactr. bañda, p. بند; comp. بند.

بنک voy. بنک.

byn, le fond, le bas; sous, dessous; بن dibynda, au dessous, au fond; بن byn ard, navet, topinambour; بن بزنک byn pei, plante du pied; بن بزنک byn bejink, menue paille qui sort dessous le tamis; بن جنکه byn tchenghé, menton, longe pour tenir la bride; بن جنک byn tchenk, gousset, le creux de l'aiselle; بن

byn tchiia, le pied d'une montagne;

بن جنگی byn tchenghi, document faux;

بن ستو byn stou, piédestal, pierre qui sert de base; بن سر byn ser, coussin,

appui de tête; بنا گوش byn-a gouch,

parotide (du pers.); بن سول byn sol, se-

melle; بن طاس byn tas, soucoupe, pla-

teau; بی بنی bi byni, profond; ben des-

sous G.; bindâyc, y compris, L.; ben ard,

souterrain G.; ben-dareh, racine, Kl.

بن (بن دار p.); bactr. buna, p. بن; comp.

لبن, لبنی.

بنا bina, bâtisse; بن کرین bina tchi-kin, bâtir, fabriquer; ar. بنا.

بنّا benna, maçon, architecte; ar. بنّا.

بنار byn-ard, pomme de terre, littér.

souterrain; voy. بن.

بناسه benase, offense, culpabilité, G.;

بناس p. گناه.

بناتار benatar fondement d'un bâti-

ment; de بنا et de طار.

بنّا گوش byn-a gouch, la parotide;

بنّا گوش, بن گوش p.

بنچرا byntchira, espèce de lampe,

comp. بنچرا; de بن et چرا.

بند bend, 1) lacet, liasse, écharpe,

بند کرین bend kirin, enregistrer; بندا

bend-a mil, bras en écharpe; بندا

bend-a chour, baudrier; بندا تنگی

bend-a toufenghi, bandoulière; 2) écluse,

digue; بندا افی bend-a awi, digue;

3) un vers, S.; 4) à la fin des mots com-

posés: qui lie; du pers. بند; comp. بن (بنای s. v. ناقبت, سیننه بند, سولمند, سربند).

déments G.; ahhta beniát karab kem, je démolis une maison G.; p. بنياد, بنداد.

بنيتى beniti, servitude; de بنى (esclave).

نيرين voy. بنيرين.

بنيك be-nik, près, auprès.

بو bou, avec, pour; دا bou min, il me donne; bu ta, à toi, G.; bo xo helgirim, je prends pour moi, L.; bo, pour Rh.; nevesia be-ka bu ma, prie pour nous, G.; kefra bu qodé ce-kem, je fais une chose agréable à Dieu, G.; bu ammo, en général, G.; bu kéif-a qo, d'après mon plaisir, G.; háte hev bu xá-tire, il était prévenant L. 2, 111^b; bu ciu nina, c'est sans profit, G.; bu qo, de soi-même G.; az bu qo, moi-même G.; au bu qo, lui-même G.; bu qo stinum, je m'approprie, G.; bu qo zapt kem, je m'empare G.; bu qo boghrum, j'apprends G.; bu qo báhhkovum, je murmure G.; eoua hene bou myne, vous êtes avec moi, Ch. 323; comp. به. با.

بو bou, il fut, il a été (voy. بوين); بو bou kou, il fut que, il arriva que.

بويه voy. بو.

بوين voy. بوار.

بوبلات boubelat, 1) tourbillon, 2) malheur, punition du ciel; comp. le mot suiv.

بوبلذك boubelizk, boubelis, tourbillon, trombe; la syllabe بو semble être identique à با (vent), grâce à une prononciation sourde; la seconde part rappelle l'isl. bylr (tourbillon); comp. le géorg. ბუბლადი.

* بوتك botek, gouttière, bois creux du toit, G.

بوته búta, creuset, G.; p. بوته.

* بوجك boejík, chenille, L.; t. بوجك.

* بوج bōč, queue (du renard) L. 1, 38, 8; arm. պոչ, scr. பூச்சு; comp. بسك, بشو, بوجك.

* بودن بودن, battre, P.; russe бить; comp. بريتين.

بور bor, trompette, tambour; voy. بوري.

بورى, بورو P.

بور bor, gué, passage; bōr, borī Rh.

رابورى, دست بورى, بوهر voy. گذار P.

* زازا búr, brun; scr. ବ୍ରହ୍ମ, p. بور.

بورا boura, beau-frère, frère de la femme par rapport au mari; burā Rh.

بوراندين bourandin, traverser; enfiler, passer le fil; verbe causatif de بورين.

بوربور borbor, braillement; mot onomatopéique; comp. بورين.

* بورج bōrj, rameau, L.; comp. t. بورج.

(gui), géorg. ბოჭჭოლი (branche) ბუჩქნა (branche fourchue).

بورغى bourghi, vrille, tire-bouchon; bourghi tira kirin, visser; t. بورغى.

بورق voy. بورق.

بورمه bourmé, vis; t. بورمه.

بورون اوتى bouroun oti, tabac à priser; بورون اوتى كشان bouroun oti ki-chan, priser; bornúti G., bornut Rh.; t. بورن اوتى.

بورى borī, mugissement; mot onomatopéique.

بورى bori, trompette; plur. bōrián L.; voy. بور; p. بورى.

بوریده bouridé, limailles; زر بوریده bouridé zer, limailles d'or; بوریده زیف bouridé ziw, limailles d'argent; ar. براده.

بورين borin, mugir, brailler; borin,

burin Rh.; de بوری, arm. (dial. de Mouch) *բուր*, Patkanof, материалы для изучения армянских нарѣчій, p. 58.

بورين bourin, passer; prés. او دبوره eoû di-bouré; impér. 2. به بور be bour, plur. به بورين be bourin; parf. part. او بورى eoû bouri; partic. passé بوريه bouriîé, passé; conjonet. bilani ser-i mehi be-bouritin, que la nouvelle lune se passe, après la nouvelle lune; دبوره dibouré, passager, ce qui passe; زمانى بورى ze-man-i bouri, temps passé; نى بورين ji bourin, se dessaisir; boorum, je passe, 2. 3. boorit, parf. part. boor, G.; borin, burin, pardonner (laisser passer) Rh.; parf. 1. plur. hâl-bōrin, nous passâmes, S.; 101, 19; voy. بهرين; verbe dénom. de بور (gué); comp. هلبورين.

بوزى خوه پاكر boz, poz, nez; بوزى boz-i khe pakij ké, mouche ton nez; pōz, bouche, S.; p. بوز.

بوزى boz, gris, blanc, fauve; هسبى بوز hesp-i boz, cheval gris; t. بوز; comp. شيمبوز, سور بوز.

بوز bouz, glace; t. بوز.

بوزباش bozbach, bouillon.

بوزمىš bōzmîš būm, je suis gâté, ruiné, L. 1, 31, 1; t. بوزمىš.

بوست bost, plur. بوستان bostan, paume, palme, mesure; bost, bohst G.; bactr. vitašti, p. بدست; voy. بهست.

بوستان boustān, potager; bstān-e trī, vigne, G.; du pers. بوستان.

بوچ boch, beaucoup, nombreux; عسكر asker hat qavi boch-é, beaucoup de troupes sont arrivées; بوشه

boch-é, c'est beaucoup, il y a beaucoup;

bofka (lisez bofsca) G.; ar. بوش.

* بوش bosc, vide G.; t. بوش.

* بوشلانمىš bošlanmîš nā-ke, il ne cesse pas, L. 1, 9, 2; t. بوشلانمىš.

* بوغاز bōyāz, gorge, gosier, L.; t. بوغاز.

* بوغچه bokcia, valise, paquet; t. بوغچه.

بوغه boga, taureau; بولگى پرى boga li-tchileki peri, le taureau saillit une vache; t. بوغا.

بوك bouk, belle-fille, bru, fiancée; buik Rh.; scr. बूक, pehl. بيفى (Sohrabji 7), p. بوبوك, بيبوك; comp. ببروك.

بوك bouk, jeune arbre, touffe d'arbrisseau; comp. l'alle. buche (Diefenbach I, 253).

* بوكزىنى bokusini, feutre, L.; t. بوغارلق.

بول boli, abondance; du ture بول (abondant).

بوم boum, chouette; búmi G.; búm-i kōčān, hibou cornu, L.; búm-i šévi, chouette, L.; zaza bum; p. بوم (mot onomatopéique, Pott, Etymologische Forschungen II, 2, 1139).

بوين بون. voy. بوم.

بون boun, être, voy. بوين; ce mot sert à former des substantifs abstraits, comme تيبون, بربونى, بلندبون, بريون, كالبون, فرهبون, شاهبون, دريژبون, هشكبون.

بهور buhur, gué, passage; voy. بهور.

بهورين buhurin, passer, traverser; prés. 3. دبوره di-buhuré; parf. part. او buhuri; ce verbe est

identique à بورین; le h remplace le ذ du pers. بهارتین. voy. گذشتن.

بوی boï, race; t. بوی.

زبوی voy. بوی.

بویا boia, teinture; t. بویا.

بویاجی boiadji, teinturier; t. بویاجی.

بویاغ boiag, teinturerie (nom verbal du ture بویامق).

بویا be-vi-da, là bas; de وی (formatif du pronom او, اوی) précédé par ب, et suivi par le suffixe du locatif.

بوین boun, bouin, être, devenir; prés. تو دیبیم ez di-bim, ام دیبیم di-bi, او دیبیم eou di-bé, plur. ام هون em, houn, van di-bin ou di-bitin; fut. به بیم be-bim etc.; di-khazim bibim, je veux être, دیخوازی به بی di-khazi bibi, tu veux être etc.; impér. 2. به بی bi-bé, 3. بیلا bi-bé, qu'il soit; plur. 1. بیبیم bi-bin, soyons, 2. بیبین bibin, 3. او بیبین eou bi-bin; conjunct. ogour bitin, sois heureux; bitin, qu'il soit; eoüji na-bitin, cela ne se peut pas; mouqaied di-bitin, il sera attentif; préter. بوم boum, je fus, بوی boui, بو bou, plur. بوین em, houn, eoü bouin; préter. défini دیبوم di-boum, j'étais, etc.; parf. partic. بوته min, te, eoü bou, plur. بووه me, ve, van bou, ils ont été; parf. بومه bou-mé, j'ai été, بویه bouïé, plur. بونه em bou-né, بون هون houn bouin, او بویه eoü bouiné, plusqueparf. بوی بوم boui boum, j'avais été, بوی boui, tu avais été, بوی بو boui bou, il, elle avait

été; plur. بوی بوین boui bouiin, بوی boui boun, بویه boui bouiné, partie. prés. بوی boui, part. passé بو bou, bouié; او بو eoü bou, cela a été; او نه بو eoü ne-bou, cela n'a pas été; conditionnel: بویا haq-i divan be-bouia, s'ils avaient le droit; اگر تو عاشقی من بویای به نیک یکی دنی egher tou achiq-i min bouiaï, be-nik ieki dini jini jiboui tchi di-tchoui, si tu étais épris de moi, pourquoi cours tu après une autre femme? ای بوی بو ای جوی جو eï boui bou, eï tchoui tchou, ce qui est fait, est fait; infinit. نه بونا حکومتی ne boun-a houkoumeti, anarchie; بوینی bouini, l'action de devenir, d'être; chez Garzoni: prés. az debúm, búm, tu debít, bit, av debit, bit, plur. am debum, bum, ungho debít, bit, vvan debit, bit; impér. 2. debít, bit (sing. et plur.); préter. az bum, tu, av bu, plur. am bum, ungho, vvan bu; plusqueparf. az kan bú, tu kan bú etc.; parf. 3. sing. búia; conditionnel (optatif): kvzi az bum, kvzi tu, av bu; plur. kvzi am bum, kvzi ungho, vvan bu; chez Lerch: prés. debím, debí, dibé, plur. bin; fut. bi-bím etc.; impér. 2. be, plur. 3. bin (1, 24, 12) parf. part. min bū, te bū, 3. bū, debū, négat. tu-ne-bu, il ne fut pas 1, 23, 7; préter. ez būm, tu bú'i, plur. 3. būn, cē-būn, sont créés 1. 31, 8; plusquep. 3. bu-bu 1, 23, 5, parf. 3. búye 1, 7, 7; 14, 13; chez Rhea: fut. az dē bim, tu dē bī, au dē bīt; plur. am, hun, wān dē bin; impér. ba, plur. bin; préter. az būm, tu būi, au

bu, plur. am, hun, wan bun; plusquep. az bu bum etc.; parf. az bu-ma, tu bu-ī, au buy-a, plur. am, hun, wan buna; condit. az dē bā-ma, tu dē bā-ī, au dē bā, plur. am, hun, wan dē bāin; chez Chodzko: fut. de-boum, de-boui, de-bou, plur. debouine, aoua de-boun, aouan deboun; impér. 2. به به be bye, plur. 1. 2. 3. بین به be byne, prohib. مبه me-bé; prêt. boum, boui, bou, plur. bouine, بون, بون, bououn, boun, 3. boun; plusquep. bou boum etc.; condit. اکر من بوم آیه myne boumaié, 2. اکر او eguer to bouiaié, 3. اکر او eguer aou bouiaié, plur. 3. اکر او eguer de bouyaié, négat. اکر او eguer aou nebouiaié; chez Socin: prés. 3. au bāya, plur. am, hun, au bāna; impér. tu bē, plur. bin; prêt. az būm, tu būi, au bū, plur. am, hūn, au būn; bactr., anc. pers. bū, p. بودن; comp. لی بوین, فہ بون, روبون, رابون, ہین, ہلبوین.

bouioundourouq, joug; t. بویندرق.

*بویہ bú, búia, assez cuit, mûr, G.; c'est le partic. passé de بوین, پ. بودہ; comp. نابویہ.

bé, préfixe du futur et de l'impératif; voy. ب.

bé, vers, avec, par, à (préposition); bé mera, à moi; ترا bé tera, à toi; ویرا bé vira, à lui; مران bé meran, à nous; وہرا bé vera, à vous, بوانرا be vanra, à eux; voy. ب.

*بہ be, mauvais; p. بد voy. بخت.

بیہ beh, bi, coing; p. بہ pehl.

beha, prix, valeur; بہایہ behàié, cela est cher; بہا کرین beha kirin, faire le prix; بہا برین beha birin, apprécier; جی بہای زیدہ خواستین ji behài zidé khashin, surfaire, demander au dessus du prix; بہا زانین beha zanin, apprécier; بہا تری be-beha, au prix; بہا تری teji, au prix juste, juste valeur; bohāye, cela est cher, L.; scr. वक्ष, pehl. وہا, p. بہا; comp. بی بہا.

behar, printemps; بہاری باشی behari pachi, les derniers jours du printemps; buhār L., behr G.; aussi: herbage printanier, S.; bactr. vañri, pehl. وہار, p. بہار.

bahar, épice; بہار دانین bahar danin, épicer; بہار be-bahar, épice; ar. بہار.

behartin, buhurtin, passer le temps, s'amuser, transférer; تود tou di dil-i me buhurti, tu passas dans mon coeur, c'est-à-dire: je t'aime; بی بہارتین pei behartin, courir

après les amusements; دگل ہفت بہارتین digel hew behartin, cohabiter; dans le dialecte de Soleimanié: رام بوارد ra-m board, je suis quitte, Ch. 343; رای بویرد ra-i bouird, il fut quitte, Ch. 343; bactr. vi-tareta, anc. pers. viyatarayam, pehl.

وآرتن (vaörten, maz. گذشنین, p. وترتن, impér. بکارزی, Beresine); comp. گہوستین.

behare, blé de printemps; bahara, espèce de blé semé dans le printemps et exigeant une irrigation artificielle, R. 1, 134; پ. گندم بہاری.

behandin, trancher, couper d'un seul coup.

بهانه behané, prétexte; p. بهانه; comp. مهانه.

بہتان bouhtan, avanie, calomnie; بہتان کرین bouhtan kirin, calomnier; bokhtān Rh.; ar. بہتان.

بھتانکر bouhtan-ker, calomniateur.

به‌دج behdjé, behdjet, belle âme, beauté;
 به‌دج ژوی به درکت behdjé ji vi be-
 derket, elle perdit sa beauté; به‌دج ژوی
 جو behdjé ji vi tchou, elle rendit son âme,
 l'âme s'envola; on dit aussi به‌دجت behdjet;
 ar. به‌ده.

بهر behr, part, portion; بهرا من behr-a min, ma part; voy. باره.

boor, connivence, rémission, G.;
voy. بوهر, پور, ببر.

بهر buhir, ce qui s'est passé; de بهرين;
comp. سر بهرك.

* بهرتاندين behürtāndin, s'écouler;
parf. part. de-behürtānd, s'était écoulé,
L. 1, 16, 10; verbe causatif de بهارتين,
بهورتين.

بهره bahré, dîme, impôt de la dixième;
du pers. بهره.

بهرين buhirin, passer, se passer;
prés. از د بهریم ez di-buhirim; parf.
part. او بهری eoû buhiri, il a passé;
comp. بوهرین.

بہست buhust, paume, mesure; voy.
بوست.

بهیستی behisti, perception.

بهستین behistin, entendre, écouter;
 prés. 3. دی‌به di-bihé; impér. 2. به‌به
 be-bih, plur. 2. به‌بهین be-bihin; parl.
 part. بهست behist; part. passé بهستیه
 behistiié; حسو و ره گانی ته‌جه دی‌وچه
 haso veré kani te tchi di ve
 tchi behist, Haso, viens, voyons, qu'as tu

vu et qu'as tu entendu? chez Garzoni parl.
part. 2. sing. négat. ta na biist, tu n'as
pas entendu; chez Lerch: bīst, négat. nā-
biste, elle n'a pas entendu; chez Rhea:
prés. b'hēm, impér. 2. bēhē; chez Socin:
fut. bebhīsem; impér. bebhīsa, prêt. az
bihīstem; k. or. impér. بيه be-beieh,
infin. بستنه bistneh; les formes du futur
et de l'impératif, que donne M. Socin, mon-
trent un s inorganique qui s'est glissé du
prétérit dans le thème du présent; bactr.
bud (le d de cette racine devint h); comp.
نهوستی, فه بهین.

بهشت behicht, paradis; baehsct (pron. bahecht) G., b'hasht Rh., k. or. behi; bactr. vahista, p. بهشت.

عقل. voy. به عقل.

بهف, بهفرا behew, behewra, ensemble,
avec; accord, union; بهف بوین behew
bouin, être d'accord; بهفرا فخورین be-
hewra wekharin, boire ensemble; comp. بهف,
de هف, précédé par ب, به

بہقیر be-hewir, pain azyme.

بهن behin, haleine, parfum; moment,
 instant; بهن بېر بلاف کړين behn-a pir
 below kirin, repandre une mauvaise odeur
 empuantir; بهن تبتن behin titin, répandre
 une odeur; بهن خوش behn-a khoch,
 bonne odeur; بهن فره behin fereh, longue
 haleine, c'est-à-dire flegmatique; ز من
 ji min behin fereh-tir mourouf na-bé, il n'y a personne plus
 retenu que moi; بهن وی قنجه behn-a vi
 qendj-é, cela sent bon; بهن تنگی behin
 tenghi, de courte haleine; براستی تو
 be-rasti tou mourouf-ek-i behin tenghi, en vérité, tu es un

homme très susceptible; به به be-behin, 1) parfumé, 2) doucement (littér. en souffle); بهنکی بهنکی behneki be-sekinin, attendez un moment; بهنا بهنکه بهنا be-hina be-sekiné veré, arrête toi un instant et viens; بهنا من چکیا behn-a min tchi-kiia, ma respiration s'arrêta; بهنا ز دفی behna ji dewi, haleine, l'air de la bouche; بهنا بیر ز دفی behn-a pir ji dewi, haleine puante; بهن هاتین behin hatin, exhaler, sentir l'odeur; بهنکی behneki, un moment, un instant; behn boghrum, je respire, G.; been sahht kem, j'ai une moleste haleine, G.; ex men been ghení tet, une odeur puante provient de moi, G.; цuимъ P., bien R., خوش بین L. I, 101, 3; bihnäk, un moment, S.; bēn Rh.; du bactr. bud (à l'aide du suffixe n).

* بهنیش beenís, éternement G.; p. اشنوسه, angl. sneeze.

بهنیشین behnijin, éternuer; beenísium, j'éternue, parf. part. beeníst G.; verbe dénom. de بهنیش; comp. نینین.

* بهور bohór, tempête, orage, L.; ce mot semble être dépravé du grec βορέας et du slave bura.

* بهوشتن boosium, je me fonds; 2. 3. boosit; parf. part. boost G.; infin. bhosh-tin Rh.; bactr. tač + vi (comp. vītaxti dégel), p. گداختن (prés. گذارم).

بهوك بهوك bihouk, biouk, saule (arbre); comp. بهيد.

بهیتی behiti, stupéfait, ébahi, éperdu; admirateur.

بهیتین behitin, se troubler, s'embar-rasser; ar. بهت.

بهین behin, s'égrener; prés. 3. بهیه

behiié (le blé) s'égrene; bahīn, torréfier, Rh.; grec φώζω, lat. foveo (voy. Pott, Et. F. II, 2, 256).

بی bi, sans; بی ته bi té, sans toi; بی سر و پی bi ser ou peī, sot (sans tête sans pieds); bé G. L., bī P., bī, bē Rh.; zaza bye, bactr. apa, pehl. بی. بی. p.

بی bi, veuf, veuve; scr. विधवा, p. بیوه; voy. به.

بیید. voy.

بی ابور bi-abour, sans pudeur.

بی ادب bi-edeb, déshonnête; du pers. بی ادب.

بی ادبی bi-edebi, inconvenance; du pers. بی ادبی.

بیار beiar, friche, terre qui n'est pas cultivée; baiár, stérile G., baiyār, désert Rh.; ar. بائر.

بی اسلوب bi-ousloub, grossier, impoli.

بی اصل bi-asl, fabuleux.

بی افی bi-aw, aride; bactr. vīāpa, p. بی آب.

بی افاهی bi-awahi, dépeuplé.

بی امکان bi-imkan, impossibilité.

بی امنیت bi-emniyet, inconsolable.

بی امودی bi-oumoudi, bi-oumudi, désespoir.

بی امینی bi-emini, inconsolable.

بیان beian, manifeste, clair; بیان

beian kirin, manifester, témoigner; ar. بیان.

بی انداز bi-endaz, intempérant, démesuré; بی اندازه eoū merifi bi-endaz-é, c'est un homme intempérant; p. بی اندازه.

بی انسیت bi-ounsiiyet, insociable.

بی انصافی bi-insaf, injuste; be-ansaf G.; p. بی انصافی.

بی خم — بی انصافی

بی انصافی bi-insafi, iniquité.

بیانی beiani, manifestation.

بیانی biiani, étranger, ordinaire, vulgaire; beanya, bīyānī Rh.; p. بگانه (de la racine scr. बा, Pott, Et. F. I, 713).

بی اوغور bi-ogour, funeste, sinistre.

بی باک bi-bak, intrépide; du pers. بیباک.

بی باور bi-baver, incrédule.

بی بخت bi-bekht, infortuné; bē-bakht, perfide, G. Rh.

بی بز bi-bez, un cheval qui court peu.

بی بصر bi-besir, imprévoyant; p. بی بصر.

بی بقا bi-beqa, périssable, passager.

* بیبون baibūn, fleur de jardin, syr. baibūnto, rouge? S.; comp. بابونه.

بی بها bi-beha, impayable; p. بی بها.

بی بی voy. بیبک.

بی بار کرین bi-par, sans part; du pers. bi-par kirin, frustrer.

بی پروا bi-perva, courageux, qui n'a pas de crainte; bi-perva nīchan-dan, braver.

بی پروای کرین bi-pervai kirin, affronter, s'exposer.

بی پیر bi-pir, obscène, sans honte; littér. sans vieillard habile pour mettre quel-qu'un dans le bon chemin; p. بی پیر.

بی پشین bē-pēshin, sans souffle, calme, Rh.

بی پیمان bi-piwan, immense.

بی بیت beīt, distique, vers; ar. بیت.

بی تاب bi-tab, impuissant; du pers. بیناب.

بی ترتیبی bi-tertibi, confusion, désordre; de ترتیب (voy. ترتیب).

بی ترسا bi-tersá, sans peur G.; be-tersá qodé, malfaiteur, G.

بی تغایر bi-tegaiour, invariable.

بی تفاق bi-tefaq, désaccord, mésintelligence.

بی تیک bitik, modèle d'écriture, amulette, talisman; mongole بیتک.

بی توبه bi-tobé, sans conscience, impénitent.

هاتن voy. بیته.

بی تین bitin, tamiser; p. بیتن, pehl. ویتن.

بی جایز bi-djaiz, illicitement.

بی جنس bi-djins, de mauvaise race.

بی جا bi-djih, cosmopolite; p. بی جا.

بی جاره bi-tcharé, irrémédiable; p. بیچاره.

بی جاغ bi-tchag, pas opportun.

بی جاف bi-tchaw, imprévoyant.

بی حاصل bi-hasil, infécond (d'un terrain).

بی حال be-ahhl, pauvre, G.; p. بی حال.

بی حد bi-had, sans bornes; du pers. بی حد.

بی حرکت bi-hereket, immobile.

بی حس bi-hys, privé du sentiment.

بی حساب bi-hisab, 1) sans nombre, infini, 2) be-asab, peu estimé G.

بی حسب bi-hisib, sans nombre.

بی حق bi-haq, injuste; be-ahhk, injustice, G.

بی حیا bi-heia, sans pudeur, obscène.

* بیخъ бихъ, racine, P.; du pers. بیخ.

بی خبر bi-khaber, à l'insu; p. بی خبر.

* بی خدام be-qodám, sans protection, G.

بی غم be-kama, apathique, G.; p. بی غم.

bi-khou, ayant un mauvais caractère.

بی خواستین bi-khastin, sans vouloir.

* بی خودی bē-χvadī, sans maître; čak-ē bē-χvadīa, armure sans maître (sur le champ de bataille) S.

بی خوی bi-khouī, une chose abandonnée.

بی بی bi, bid, saule; Bee-stan, nom d'un village au nord-ouest du lac Zeribar, Rich I, 174; bactr. vaeti, p. بید; voy.

شوری.

بی‌دا bi-da, orphelin de mère.

بی‌داد bi-dad, injustice; du pers. بیداد.

بیدر bider, aire, endroit où l'on bat le blé (en Orient on ne bat point le blé, on l'écrase avec une planche garnie de fer, et traînée par des boeufs); bēndār S.; voy.

بی‌ذر ar. بی‌ذر.

بی‌درمان be-derman, incurable G.; du pers. بی درمان.

بیدروان bider-van, vanneur, moissonneur.

بی‌دست bi-dest, un cheval qui ne se laisse pas attraper; maladroit, involontaire.

* بی‌دستور be-dastūr, clandestinement, sans permission, G.

* بی‌دست‌نویسی be-dest-nevesia, pollution, ejaculation; littér. incapable de joindre les mains pour prier, à cause de l'impureté, G.

بی‌دقت bi-diqet, inadvertance.

* بی‌دل be-del, à contre-cœur, ingrat, G.; du pers. بی دل.

بی‌دماغه bi-demaghé, indisposé légèrement.

* بید مشک bīd-mišk, tisane de fleurs de saule, espèce de sorbet, Ch. 345; du pers. بید مشک.

بی‌دنک bi-denk, silence; بیدنک bidenk kirin, imposer silence à quelqu'un; be-denk, pacifique, patient, G.

بی‌دوام bi-devam, bizarre, fantasque.

بی‌دی bi-di, orphelin de mère; voy. بیدا.

بی‌دین bi-din, impie; be-dine, incroyant, G.

بی‌ذهن bi-zouhoun, maigre, sans graisse.

بیر bir, mémoire, souvenir; ژبیر bouin, perdre le souvenir; ژبیر

ji-bir tchouin, se perdre du souvenir; ژبیر kirin, oublier; ژبیر ji-bir we-kirin, désapprendre; ez te ji-bir di-kim, je

t'oublie; houn ji-bir me-kin, n'oubliez pas; بیر هاتن bir hatin, venir au souvenir; دبیر main, conserver la mémoire d'une chose; bira le inum, je rappelle, je fais souvenir, G.; l'bīr enān, Rh, l'bīr kirin, id. Rh., bira men tet, je me souviens (littér. le souvenir me vient) G.; s-ber bezium, je radote, G.; voy. بر. ویر, بیر.

بیر bir, poche du côté du sein; تشتک tichtek di-biriia min-da touné, je n'ai rien sur mon sein; comp. بریک.

بیر bir, puits; بیر پاکیز kirin, curer un puits; ar. بئر.

بیر byr, pelle, rame, aviron; bēr Rh., bēr, alêne, S.; p. بیل; voy. بر.

*bîr, métier de tisserand, G. Rh.; bir kem, je tisse, G.; bir-ker, tisserand, G.; comp. در (tapis) et le pers. بیر.

بی رابط bi-rabit, massif, grossier.

بیراق baîraq, étendard, drapeau, bîrak Rh.; du pers. بیراق.

*بیراقدار zaza beirak-dâr, porte-étendard; du pers. بیراقدار.

بیرای bi-reî, indûment; p. بیرای.

بی رحم bi-rehm, impitoyable.

بی رف bi-rew, accul, lieu sans issue.

بیرمه bîrmé, étang, bassin d'eau, S.

*بیرنک bi-berengh, pâle, G.; p. بیرنک.

بی روح bi-rouh, sans vie.

بیروپ birow, darter; p. بیرون.

بروف comp. بروف.

بی رن bi-roun, maigre, sans beurre; ew pirindj bi-roun-é, ce riz est sans beurre.

بی روناہی bi-rounahi, obscur.

بی ره bi-reh, sans barbe.

biri, enclos où l'on trait les vaches et les brebis; چونه بیرى tchouné biri, on est allé à l'enclos (pour traire les vaches).

biriti, absurdité; de ری (voie); comp. پ. بیراهی.

*be-resa, étrange, singulier, G.

biri-van, celui ou celle qui trait les vaches.

biz, estomac, appétit.

بیزار bi-zar, muet.

*be-zahhmet, facile, G.

بیزمان bi-ziman, muet; p. بیزمان.

بی گوه voy.

*bē-zavāj, non marié, S.

bij, alêne; t. بیز.

bij, bâtard; bizi G.; sah en pizi sah, coquin, littér. chien et bâtard de chien, G.; t. بیج, gil. comp. بیز.

بیژن bi-jin, veuf; be-zin L., bē-zhin Rh.

bijin, bijink, tamis, van, زبیزنک bijin kirin, tamiser; زبیزنک ji bijink derbaz kirin, sasser, passer par le tamis; bēzhink Rh. de بینن.

biji, éveillé, soigneur; un vaurien, un terrible enfant; voy. بیز.

بیژی bi-ji, éphémère, prématuré.

ببست voy. بیست.

ببستن voy. بیستن.

بی سر و bi-ser, tête tranchée; بی سر ou pé, sans tête et sans pieds, monstre; بی سر و شون bi ser ou choun, perdu sans laisser aucune trace; kâle be séri, la grande ourse (littér. le vieillard sans tête) L.; p. بی سر.

بیسو voy. بیسو.

بی سوچ bi-soutch, sans faute, qui n'est pas coupable.

بی سوز bi-soz, incomparable, ineffable.

بی شبهه bi-chubhé, indubitable.

بی شخول bi-choukhoul, inoccupé, oisif; comp. بی شولی.

بی شرم bi-cherma, impudent; be-scierma, éhonté, G.; p. بیشرم.

*be-scériât, injustice, G.

*be-sck, indubitable, G., бизекъ, P.; p. بیشک.

بی شولی bi-chouli, vacances.

biché, forêt; beše, P. Kl. R., bactr. vareša, pehl. ویشک, p. بیشه.

بی کیر — بی شیار

بی شیار bi-chiïar, friche, terre qui n'est pas cultivée.

بی صبر bi-sebr, impatient; du pers. بی صبر.

بیصبری bisebri, impatience.

بی صداقت bi-sedaqet, sans conscience.

بی ضرر be-zerer, pacifique, doux, G.; bē-zarar, sans être endommagé, Rh.

بیطار baïtar, médecin vétérinaire; لی li oba meho baïtareki tchi heié, dans le champ de Meho il y a un bon vétérinaire; bētār, maréchal ferrant, S.; ar. بیطار.

بی طالع bi-tala, infortuné; be-tālā G. بی طب bi-teb, ayant un mauvais caractère, intraitable.

بی طبیعت be-tabiāt, revêche, inculte, G.

بی طرز bi-terz, irrégulier.

بی طعم bi-tam, fade, sans goût; بی طعم کرین bi-tam kirin, rendre fade.

بیطعمی bitami, insipidité.

بی عار bi-ar, sans honte, obscène; du pers. بی عار.

بی عدالتی bi edaleti, iniquité.

بی عرض bi-ārz, sans honneur; be-ārz ce-kem, je déshonore, G.

بی عقل bi-aqil, imprudent; du pers. بی عقل.

بی علاج be-ālāg, incurable, G.

بی عیب bi-āib, sans défaut.

بی غازنده be-ghazenda, calme, doux, G.

بی غرض bi-garez, désintéressé; du pers. بی غرض.

بی غفران be-ghofrān, impardonnable, G.

بی غلطی bi-galeti, infaillible.

بی غم bi-ghem, sans souci; comp. بی غم.

بی غور bi-ghour, malheureux; abrégé de بی اوغور.

بی غیرت be-ghira, be-ghiréta, insouciant, indolent, G.; du pers. بی غیرت.

بی فایده bi-fàidé, inutile; du pers.

بی فائده.

بی فصل bē-fasal, innombrable, Rh.

بی فکر be-feker, maladroit; inadvertance, G.

بی فهم be-fahm, incapable, G.

بی فاس bi-qas, innombrable.

بی قدر bi-qedr, commun, de peu de valeur.

بی قرار bi-qarar, inconstant; p. بی قرار.

بی قصور bi-qousour, sans défaut.

بی قناعت bi-qanaet, intempérant.

بی قوت bi-qouvet, las, épuisé;

بی قوت ماین bi-qouvet mاین, rester sans force; be-kuét ce-kem, j'étouffe, G.; be-kuet bum, je deviens las, G.

بی قید be-kàida, libre, G.

بی قیمت be-kimeta, à bon marché, G.

بی کار bi-kar, désœuvré, oisif; p. بی کار.

بی کاری bikari, inaction.

بی کبری be-kobria, modeste, G.

بی کرم be-karam, déshonneur, G.

بی کس be-kes, abandonné, G.; du pers. بی کس.

بی کمال bi-kemal, imparfaitement.

بی کنار bi-kinar, neutre.

بی کیر bi-kir, fadaise, chose sans valeur.

بی وجه — بی کیف

کیف bi-keif, abattu, triste, silencieux, indisposé; be keif ce-kem, j'offense, j'afflige; be-keifia, tristesse, G.

بی کیماسی bi-kimasi, accompli, parfait.

* بیك باشی bim-bāsha, colonel, S.;

t. بیك باشی.

* بی گناه be-ghune, innocent, G.; du pers. بی گناه.

بی گوه بی bi-gouh, sourd; بی گوه زمان bi-gouh bi-ziman, sourd-muet.

بی لاق bi-laq, de toute impossibilité.

بی لکه bi-leké, immaculé.

بی لیاقت bi-liiaqet, impossibilité.

هاتن voy. بیم.

بیمار bimar, malade; du pers. بیمار.

بی مایه bi-maié, sans levain.

بی مثل bi-misl, incomparable, sans exemple; p. بی مثال.

بی مجال bi-medjal, sans force; du pers. بی مجال.

بی مراد bi-meraz, sans atteindre ses vœux.

* بی مرحوت be-meruehht, impitoyable, G; p. بی مرحمت.

بی مزاج bi-mizadj, mal-portant.

بی مزد bi-muzd, sans rémunération, gratis.

بی مزو bi-mejou, tête vide; p. بی مغز.

* بی مشبه indubitable, L. I, 100, 20.

بی معده bi-myde, mauvaise humeur.

* بی معرفت be-mariféta, impoli, ba-lourd, G.

بی مناسبت bi-mounasibet, inconvenance.

* بی منت be-menét, méconnaissant, G.

بی موال bi-meval, sans but.

بی مهل bi-mehil, inconvenable.

* بی میر be-mēr, veuve, L.

هاتن voy. بین.

بین bin, voyant; forme radicale du présent de دیتن employée dans les composés, comp. نایینا, شوشبین, دور بین.

* بین bein, entre, G.; béin dem, j'intercale, G.; mā-bēn Rh.; ar. بین, مابین.

* بی ناهه be-nave, sans réputation, G.;

p. بینام.

* بی ناموسی bē-nāmusī, sans loi, Rh.;

p. بیناموس.

* بی نشانو, sans marque, L. I, 100, 2, kăcykek benīšān, une fille sans tache, S.;

p. بی نشان.

* بی نفس be-nefs, débauché, glouton, G.

بینک bink, repaire; دزان bing-a dizan, un repaire de voleurs; arm. բռնակ (nid, tanière, repaire), géorg. ბრწყინ; comp. پون.

انین voy. بینم.

دینن voy. بینم.

* بینی bīnī, nez, M.; пии P.; биникъ, visage, P.; bivíl, nez, L.; k. or. bevel, id., bēvíl, lèvre, S.; pehl. وینیک, p. بینی, maz. vēni (nez, cerveau, comme ghilek damoh, nez p. دماغ nez, cerveau); voy. نایینی.

بیوار bi-var, sans feu sans lieu, qui n'a pas de domicile.

* بیواری biverí, pleurésie; voy. بیمار, pehl. ویماریه, p. بیماری.

بی وازی bi-vaji, convalescent, faible.

بی واسطه bi-vasité, immédiat.

بی وجه bi-vedjh, futile, sans valeur, adverse.

پاچا — بی وز

بی وز bi-vez, sans force; بیهوزه bivez-é, il n'a pas de force.

بی وفا bi-vefa, infidèle; du pers. بیوفا.

* بی وقت be-vakt, pas opportun, déplacé, G.; du pers. بی وقت.

* بی وقوف bi-vakufa, impertinent, impoli, G.; du pers. بی وقوف.

بیوک voy. بیوک.

بینی voy. بینی.

بیہ biîé ou biîé jin, veuve; voy. بیہ.

بی ہتک bi-hetik, qui n'a pas honte.

بی ہژمار bi-hijmar, innombrable.

بی ہسای bi-hisai, incommodité.

بی ہسایتی bi-hisaîti, inquiétude.

بی ہش bi-hich, sans connaissance, sans conscience; p. بی ہوش.

بی ہشی bihichi, être sans conscience, folie; p. بی ہوشی.

* بی ہفی be-ivi, désespéré, G.; p. بی امید.

بی ہوال bi-heval, sans égal, sans pareil; p. بی ہمال.

بی ہودہ bi-houdé, inutile.

بی ہیز bi-heiz, inconstant.

بی یرہ be-iaré, tout de bon, raillerie à part, G.

پ

پی pe, prépos. et adverbe, chez; پی pe we-kin, passer (un fil); pe, pv qodé, par Dieu! G.; pu vi scért, à condition de, G.; dest pe kem, je commence, littér. je mets la main à (quelque chose; la préposition manque de son complément) G.; pe vastúm, je puis, nég. pe nà vastum, littér. je me tiens à (quelque chose) G.; mēryk pē zāne, l'homme a connaissance de (cette chose) S.; az pē by-dym, j'y mettrai, S.; pē hassiyan, ils l'aperçurent, S.; hedr. pe, zaza pa; cette préposition est identique à پ.

پابند pabend, entraves pour les pieds des chevaux; p. پابند.

* پاپا papa, le pape, G.; firmán-e papa, bulle, G.; t. پاپا, de l'ital. papa.

پاپاغ papag, bonnet persan et circassien; پاپاغا جافی papag-a tchawi, paupière.

* پاتری patrí, moine, G.; de l'ital. padre.

پاتین patin, cuire, bouillir; harasser un cheval; prés. او دپیژہ eoû dipijé, il cuit; plur. 3. هشی د وان دپیژین hesp-i d van dipijin, ils harassent leurs chevaux; impér. به پش be piĵ, fais cuire; plur. به پشین be pijin; parf. part. او بات eoû pat, il a cuit; partic. passé پاتیہ patiié, cuit; infin. د ناویدا پاتین di-tavida patin, frire dans une poêle; nán pesium, je cuis du pain, G.; k. or. پاتن, impér. به پش bepez; zaza paujén'a, je cuis, impér. paúže; bactr. pač, p. پختن.

پاتینی patini, tout ce qui est à cuire, à bouillir.

پاچه voy. پاچه.

پاچ patch, habit, robe longue à l'orientale; zaza pač, camisole.

پاچه voy. پاچه.

پارسک — پاچک

پاچک patchik, haillon, torchon, bandage; comp. t. پاچاوره; voy. پاشک.

پاکھر pakhyr (mot ture), cuivre; paḥír L., pāqir B., bilb. pakur, R.; t. باقر.

پاخري voy. بخاري.

پاخيل pakhil, traîneau; comp. l'arm. քախիլ.

پاخال pakhil, à bras ouverts; pākhal, sein d'une femme, Rh.; tā l' pachālē, sur ton sein, S.; pakla, poche, G.; comp. le gothique puggs, Diefenbach, Goth. Wörterbuch 1, 339, et voy. پاشل.

پادشاه patsca, roi, empereur, G.; padišāh L. B.; padišah Rh.; p. پادشاه.

پادشاهيتي pādīšāhī, pādīšāhī, royaume, Rh.; p. پادشاهی.

پار par, l'an passé; pār, pēr, Rh.; scr. पार, p. بار.

پاره par, paré, portion, quote, part; پاری kirin, partager à portions égales, diviser; پاره فه کرین paré we-kirin, partager au prorata, cotiser; ام پاره فه کین em paré we-kin, nous partageons; pāra, pan de robe, L. I, 18, 9; pārve kir, L.; bactr. pāra, p. پاره پار; comp. پاره بی پار.

پاره voy. بره.

پاراف paraw, vieille, servante arménienne; arm. պարաւ, p. باراو.

پارت part, parte (une parte contient 30 bottes de blé ou de foin); comp. l'arm. քարդ (amas, tas), géorg. ზედა (partie, paire).

پارتوس partous, synonyme de پارت.

پارچه partché, morceau; پارچه قوماش partché qoumach, une pièce d'étoffe; پارچه کرین partché kirin, mettre en

pièces, en morceaux; پارچك ارض par-tchek ard, un morceau de terrain; pārčā, pārčék L.; p. پارچه.

پارز pariz, abstinence, carême; پاز pariz ghirtin, observer le carême; paris kem, je fais abstinence, G.; pehl. پرهیز, p. پرهیز; voy. پرهیز.

پارزین parizin, épargner; qodé te parisit, Dieu t'en garde, G.

پارزین parzinin, écouler, égoutter, filtrer; prés. 3. او دپارزه eoū diparzé; impér. 2. به پارز bé pariz, plur. او بارزی bé parzin; parf. part. او پارزی eoū parzi; arm. պարզել (rendre pur, filtrer); comp. p. քրքր (errible).

پارزون parzoun, sac à écouler le lait, passoire.

پارزونی parzouni, pilav cuit dans une passoire moyennant de la vapeur.

پارس pars kirin, mendier, p. پارسه; comp. پارسک.

پارستی paristi, salut, bonheur, sain et sauf.

پارستین paristin, prendre soin de soi-même, se ménager, jeûner, s'abstenir, se préserver; prés. 3. دپارسه diparisé, impér. 2. به پارس be paris, plur. به پارسین be parisin; part. passé پارسیده paristiî; اساله یزی سمتی وه پارسیده i-salé pez-i semt-i vè paristiî, cette année les brebis dans vos contrées furent-elles préservées (de maladie)? parāstin, s'abstenir, Rh., prés. parēzim; comp. p. پرهیزیدن, pehl. پرهشتن.

پارسجی parsedji, parsek, mendiant; p. پارسه (mendicité).

پارسو parsou, côte, os; پارسونه par-sou-né, y a-t-il des côtelettes? parasù G., parāsu Rh.; bactr. pereśu.

پارسی voy. جار (quatre).

* پارنگ pāráng, braise, S.; comp. le russe ПЛАМЯ (flamme), de ПАЛИТЬ (brûler) et le grec πρῆσμα; comp. پول.

پاره paré, argent comptant, monnaie; پاره یه خورد بدست ناکمه pareid khourd be-dest na-kewé, la petite monnaie ne tombe pas sous la main; pára, plur. perán L.; pāra Rh.; t. یاره, vulg. para (40me part d'une piastre); voy. بره.

پاره voy. بار.

پاری pari, bouchée, petit morceau; پاری پاری birin, couper en petits morceaux; parí, portion, butin L.; parí iek bo-kum, je me rafraîchis, G.; déminut. de بار; comp. فر.

* پاریس pārēs, jardin, Rh.; bactr. pairidaeza, p. پالیز.

پاریف pariw, tout ce qui est grillé ou rôti.

پارین parin, l'an passé, l'an dernier; zaza ser-a paryín'e; p. پارین (de l'année passée).

* پاریوا pariva debou, (dial. de So-leimanié), ils se dispersent, Ch. 354; فوتی پاریوا, les turbans tombent, Ch. 354; پ. پریش.

پاز voy. پز.

پاس pas, rouille; t. پاس.

پاس pas, jeûne; du pers. پاس (vigilance).

پاسبان pasban, gardien; du pers. پاسبان; comp. پاون.

پاسبند, پاشبند pasbend, pachbend, entraves; littér. liens de derrière.

پیش پاشی voy. پاش.

پاشا pacha, Pacha, seigneur turc, patscià, pascià, G.; pascià seh tuk, pacha à trois queues; pascià du tuk, G.

پاشاتی pachati, dignité de pacha, pachalik.

پاشالک pachalyk, province gouvernée par un pacha, pachalyk; t. پاشالقی.

پاشان comp. پاشی.

پاش اسنو pach-oustou, nuque.

پاشی voy. باشغه.

پاشک pachik, petite serviette, torchon; voy. پاشک.

پاشل pachil, sein; pášil L. 1, 35, 6, de pāšil-ē myn be-kavá, áze pāšýlk-a ŷva b-sār-tā-da be-dímhava, tombe dans mon sein, je fermerai ma poche sur toi, S. Ce mot est identique à پاشیل, la sifflante changeant avec le ح comme dans les langues germaniques, suédois pāsa et pung, anglosaxon pose et bung, anc. haut allemand pfoso et pfunc; voy. Diefenbach I, 339; II, 756.

پاشی pachi, après, à la fin, suivant; پاشغه pachwé, derrière; prép. après; ژپاشی ji-pachwé, en arrière; پاشی جو ji-pachi, après, ensuite; پاشی نها tchou, il s'en alla ensuite; پاشی نهنا neha, dorénavant, à l'avenir; ای پاشی eī pachi, celui qui suit, پاشی وان eī pachi van, après eux; ای پاشی بی eī pachi bi, subséquent, à venir; پاشی آخری pachi akhyri, avant dernier; ای پاشی eī pachi bitin, suite, convoi, escorte (littér. qui viennent après); پاشی پاشی pachi meheki, après un mois;

پالک — پاشیف

لە پاشو lé pechôou, en arrière, Ch. 342; pāše, après, L.; pāšī, suivant, le plus proche, L.; kanún pasi, Janvier, ciria pasi, Novembre, G.; لە پاس ان lé pach one, après cela, Ch. 342, 348; لە باش L. 1, 98, 5, pāshī, après cela, Rh.; pási ke, parce que, depuis que, G.; bactr. pašča, paškāḍ, anc. pers. pasā, پاشقه, پیسی, پس, voy. پ.س.

پاشیف pachiw, repas de minuit pendant le ramazan; comp. شیف.

پاشین pachin, fin, issue, dernier terme; kanún-i pašīn, Janvier, L. (kanún pasi G.); čelē'i pašīn, tišrīn pašī, novembre, L.; p. پسین; comp. بینى.

پاق paq, mollet; comp. le russe пахъ (aine)?

پاقر voy. پاخر.

پاک pak, net, propre, pur; ازى پاک ezi pak di-zanim, je sais parfaitement bien; قزك پاکه qyzek paké, une fille chaste; ce-kem pák, je rends parfait, G.; p. پاک; voy. دلباکى (s. ۱۰ دل).

* پاک pak, feuille, P., Kl; comp. ser. पत्तिका?

* پاکسک pakusk, alkekenge, coqueret, G.

پاکیش voy. پاکش.

پاکى paki, netteté, propre; p. پاکى.

پاکیزه pakizé, chaste, une fille chaste; du pers. پاکیزه; voy. پاکیش.

پاکیز pakij, propre, net, lisse, uni; پاکیز کرین pakij kirin, lustrer, polir, nettoyer; پاکیز درانین pakij deranin, se justifier, sortir net d'une affaire; pakásc kem, je polis, G.; del pakasc, chaste, G.;

pākūsh, pur, Rh.; p. پاکیزه; voy. پاکیزه, دل پاکیشی (s. v. دل).

پاکیشی pakiji, propre.

پاکیزین pakijin, nettoyer, polir.

پاک pag, écurie; pawga, Rh.; p. پاکه, arm. քահ.

پاله pal, palé, pente, précipice, comp. پالا (pendu).

پال voy. پیل (épaule).

پول voy. پال.

پالان pal, heurt, coup, G.; voy. بالران, پالاسقه palasqa, ceinture pour porter les pistolets; t. بالاسقه, voy. بلسقه.

پالاف palaw, blanchisseur; comp. براف.

پالان palan, bât; بالانى حمالى palan-i hemali, crochets, en parlant des portefaits, p. پالان; comp. مالک, پالک.

پالاندين palandin, égoutter, écouler; prés. 3. او دپالینه eoū di-paliné, parf. part. او پالاندر eoū paland; part. passe پالانديیه palandiié; verbe caus. de پالين, پالانیدن.

پالان pal-dan, pousser, stimuler, s'appuyer, s'étendre, mettre le dos contre quelque chose; prés. 3. پال ديدە pal-didé; parf. part. پال دا pal-da; pal le dem, je pousse, G.; pala per-ínun, id., G.; comp. برو.

پالدوم paldoum, longe de cuir attachée au bât; du pers. پالدم; comp. پاردم; پالوق.

پالک palik, 1) bât, palek, selle à la turque; 2) moustache retroussée; comp. مالک, پالان.

پاین — پالوان

پالوان palvan, lutteur; pelaván, G.; p. پهلوان; comp. پهلوان.

پالوش paloch, yatagan, sorte de sabre; du russe палашъ.

پالوش palouw, longe de cuir; la forme kurde du pers. پالدم (بالدم).

پالە palé, dague, yatagan, voy. پالوش. پالە palé, un journalier; پالە گرتین palé ghirtin, prendre un journalier; pala, G.; du syr. حلال.

پالونه پالوانه paliw, passoire; p. پالونه پالوانه. پالین palin, s'égoutter, s'écouler; p. پالیدن.

پامزد pamouzd, honoraire, gratification; p. پامزد.

پان pan, large; ریا نان riia pan, chemin large; pana, pana kem, j'élargis, G.; pana dest, la paume, G.; bactr. pa-sana, p. پهن, comp. پهن.

پانزده panzdeh, quinze; pānzdeh, L.; du pers. پانزده; comp. پنجاه.

پانزهر pan-zehir, contre-poison, antidote; p. پانزهر, پانزهر.

پانسد pansed, cinq cents; du pers. پانصد.

پانی pani, semelle, talon, sole; پانی pani peian, talon du pied; pen, G.; pī u páhni, pied et talon, S.; zaza pā'ná; bactr. pāšna, p. پاشنه.

پاوان pavan, gardien; گرسبان pāvan-i ghirtian, geôlier; de l'arm. պահստ, comp. پاسبان.

* پاتن zaza pauén'a, j'attends, parf. part. 1. ma pa'út; parf. néwete pau'úte, il fit la garde, L., verbe dénom. du pers. پاس (پاسبان), arm. պահ, bactr. pāšra. پاوک voy. پاک.

پاهن pahen, plat, aplati, large; forme pers. (پهن) پان.

پای پای paī, portion, part; قه پای paī paī we qatandin, partager au prorata; پای کرین paī kirin, partager; t. پایی; comp. مزدوپا.

پاین paī, pei, plur. پاین paīn, pied; پاينک لدا painek Ieda, il lança un coup de pied; pa P., paī M., B.; lorist. pa, zaza paī; bactr. pāḍa, p. پای, پا; le pluriel paīn répond au pers. پائين ou پائين.

پايدار paidar, actionnaire, ayant part; de پای (part) et دار (tenant).

پايدوس paidos bouin, chômer, cesser le travail; t. پادوس (voy. Zenker, Dictionnaire turc - arabe - persan - français 174).

* پايدە paida, profit; paida kirin, profiter, Rh.; syr. ڤايدە (de l'ar. فائدة).

پايز paiz, automne; وسانه مهکی تمام vousané meheki temam ji-paizi tchouié, ainsi il y a un mois que l'automne est passé; paīs G., M., poiz Rh.; zaza āšme pá'izi peyén'e, l'autre mois de l'automne, c'est-à-dire novembre; āšme pá'izi vērýén'i, le premier mois de l'automne, c. à-d. Octobre, L. 1, 60, 13; pehl. پاریز, پائیز, p. پاتبع.

پايزه paizé, blé d'automne.

پاستين et فە بايستين voy. بايستين.

پاین paīn, veiller, guetter, faire sentinelle; prés. plur. 3. di-paīn, ez de-pēm, j'attends, L., fut. ez be-pēm (p. پايم); parf. partic. pā; bactr. pā.

پاین paīn, plat; پهن پاهن, پهن. پاين kirin, aplatir; comp. پان.

پايڻي payni, talon, semelle; comp. پايڻي.

* پاڻي paia, dignité, charge, G.; du pers. پاڻي.

* پاپفڪ papefk, poche des oiseaux; pa,pfk, vessie; papfk, vagine, G.; comp.

پافلانڪ; comp. l'arm. *φασίλη*, le grec *πομφός*, le lat. papula, papilla, et le lit. pampalas (gros, enflé), de pàmti (grossir).

پپوک pepouk, coucou; papuk G., pè-púng L.; zaza pèpúng; comp. پپو; mot onomatopéique formé par gémation, voy. Pott, Doppelung p. 52.

* پپت pitt, nez, Br.

پوت pout, idole; پوت پوت-pères, payen, qui adore les idoles; t. پوت, p. پوت (du scr. पुत).

پوتير pytir, plus, davantage; هزار پتر ji-hezar mali pytir di-bé, il y a plus de mille maisons; p'tir Rh.; peter-a per, avant-hier, G. 55; peter perar, il y a trois ans, G.; k. or. perter; ce mot est le comparatif de پتر (beaucoup), dont le r est tombé.

* پترومه patruma, action d'enter; patrúma kem, j'ente, G.; comp. arm. *պատրուկ*, et Diefenbach I, 415^g.

پتڪ petek, ruche; پتڪا ميشان petek-a michan, une ruche de mouches à miel; arm. *փեթակ*.

پتن peten, brocart.

پتو poutou, idolâtre; de پت.

پتوت petout, pourriture; de l'arm. *փտու*.

* پتوت potut, tourbillon, Kl.; de l'arm. *պտուտ*.

پتيك پتيك petik-petik, petites fleurs dessinées sur une étoffe.

پچاھتین petchawtin, envelopper, couvrir; comp. جفاڻين جفیان.

پچوڪ voy. پچاڪ.

پچان petchan, se plier, rouler; voy. پچان.

پچانہ petchané, une chose entortillée.

پچڪ pytchik, détour; ریا پچڪ riia pytchiki, chemin de détour; comp. پچڪ.

پچوڪ pučúk, 1) adject., piciúk, petit, comparat. piciukter G., püčúk, bečúk L., bitschuk Kl.; бичакъ P.; petschuk, colline (petite, scil. montagne) Kl.; kuru piciuk, petit enfant, fils; keccia piciuk, petite fille, G.; balif piciúk, oreiller, G.; bsmár piciúk, petit ferret, G.; kanún piciúk, décembre, G.; adverb. piciák, peu, G.; pecíki, L.; pichek, Rh. (ch = è), B; piciák piciák, peu à peu, G., 2) subst., enfant, bütschük, Sd. 2, 243, piciúk ce-kem, j'accouche d'un enfant, G., mal-a piciúk, utérus, littér. maison de l'enfant, G.; bokar mal-a piciúk, hystérique, littér. vapeur de la maison de l'enfant, G.; avála piciúk, arrière-faix, littér. compagnon de l'enfant, G.; comp. پچوڪ; p. پچہ.

* پچوڪی püčúki, petitesse, L.

* پچہ p-tshí, avec quoi, de quoi? S. de پ et ب.

پچيرا petchira, lampe, veilleuse; comp.

پچيرا پچيرا et چرا.

پچيڪين petchikin, entrelacer; لي هف

لي-hew petchikin, enlacer; verbe dénom. de پچيڪ.

پوھ بخرانك pokhrank, tuyau; بخرانك

پرچ — بخل

ewé pokhrenché hatié
ghirtin, ce tuyau est engorgé; comp.
بورخان.

pekhil, égoïste; ez pe-
khil-im, je suis égoïste; ez
pekhil ninim, je ne suis pas égoïste;
ar. بخل, vulg. pexyl.

بادشاه voy. بادشاه.

per, aile, feuille, page, plume à
flèche, ressort; بر کوتان per koutan,
battement d'ailes; بری اشی per-i achi,
roue à moulin; بر ورگراندين per ver-
gherandin, feuilleter; per, chien de fusil, G.;

comp. بَر, bacr. parena, p. بَر;
comp. ششبر, شابر.

pur, beaucoup; pir, pirin, Rh.;
da pūr, plus encore, L.; comparat. pūrter,
plus, L.; voy. بتر. буп-кансь, mauvais,

P., de pur et de l'ar. گیس (ayant beaucoup
de perfidie); اسب بر تاو دکن, éperonnez
vos chevaux, littér. rendez vos chevaux fer-
vents (ayant beaucoup de feu) Ch. 351;
k. or. peré, perek, beaucoup, بر, très,
B.; zaza pīru, pyéru, beaucoup, L. 1, 69,
14; bacr. pouru, p. بَر.

pur, plein; برنکم, je remplis, L. I,
100, 7; bacr. perena, p. بَر.

pyr, pont; بر دارين pyr-a darin,
pont en bois, per, pr, pont en bois, G.;
pīr L.; zaza pīrd; bacr. peretu, p. بَل,
بول.

* por, gelinotte des bois, R.; p. پَر.

* per, à; pala per-ínun, je heurte
(voy. پال); comp. بر.

* pārr-e dil, péricarde (ar. pārdet
qalbu) S.; p. پرده دل.

پارستين voy. پراستن.

perakendé, un homme dissipé;

du pers. پراگنده.

بر voy. برانين.

* pir-bunē, plénitude, Rh.

pyrbij, bavard; de بر (beaucoup)
et de بيش, la forme radicale de بریم (prés-
ent de گوئين).

perpytin, se débattre entre la
mort, s'agiter; prés. 3. مرژکا دبرپته
mirijka di-perpyté, la poule se débat;
comp. بودن.

* perpiná, pourpier, G.; p. پرين.

perpos, moisissure; arm.
perpos.

perposi bouin, se
moisir.

* perpúšik, papillon, L.;

comp. بلبلک.

pertal, marchandises à la dou-
zaine, bagages, les bagatelles; به دين
be dein, per-
talan beha di-dené mourouf, à crédit,
les hommes donnent chères leurs marchan-
dises; du pers. پرتل (mot ture oriental).

* pārtāv, frisson fébrile; le-vī
hāta hiška pārtáva, il fut saisi par un
frisson sec, S.; de پرتاو et پرتاو.

* portoghal, couleur d'orange,
G.; t. پرتغال, ar. پرتقال, maz. پرتخال
(orange douce), c.-à-d. le (fruit) portugais.

pyrti pyrtik, rognures,
fragments, bagatelles; pyrti-pyrti, lam-
beau, en morceaux; arm. փրտի (morceau).

* pergiana, enclos, haie, G.;

p. پرجين.

pyrtch, duvet, poil, plumes; به

برج be pyrtch, poilu; برین pyrtch birin, tondre les cheveux; برچ کشان pyrtch kichan, ratisser, ôter le poil; percia, cheveu, G.; pertch, Ch. 305; ل. پرجم.

برچین pertchewin, gonfler; pérçifi, il gonfla, L. 1, 14, 11; perçefi bu, (la grenouille) se gonfla, L. 1, 17, 11; part. passé perchut (ch = ç), Rh.; p. برجستن, afgh. پرسیدل.

برج voy. پرجه.

برخ pyrkh, terre qu'on jette sur la neige pour en faciliter la fonte, balayures; comp. arm. ڤر. ڤک. ڤل (rejeter)?

برخ perekh, poilu, en parlant des chiens et des chats; comp. بلخ.

برداق perdaq, le poli des armes, du marbre; برداق کرین perdaq kirin, polir; به be perdaq, poli, luisant; p. پرداه, t. پرداغ.

* پردک pordek, crête (des oiseaux) G.; russe борода, lat. barba.

پرده perdé, rideau; دانهین perdé danin, tirer le rideau; هلانین perdé hil-anin, lever le rideau; شباکان پرده chebakan, rideau de fenêtre; perdaq G.; pārdā, le rideau qui sépare les compartiments de la tente, S.; áze tambúrek čé-kym čārdā pārdā, je fais une mandoline à quatorze touches, S.; p. برده.

پرس pyrs, demande, question, interrogation; پرس لی rou, demande en face, c.-à-d. faire une reproche à quelqu'un; پرسا به توفل pyrs-a be tovil, allégorie, mot à mot: discours par l'écorce; پرس به دوق pyrs be zouk (zevk),

nouvelliste, littér. récit de plaisanteries; pürs L.

* پرس pyrç, pore P. (mot emprunté aux langues finnoises).

پرسپان perispan, rapiécer, raccommoder; parespan, hausse, G.; parespán le dem, parespán kem, je mets des hausses sur les souliers, G.

* پرست perest kem, j'adore, G.; p. پرست; comp. پرست شوه, صنم, گل, مالپرست.

پرستاری peristari, adoration, p. پرستاری.

پرستکار perist-kar, adorateur.

پرستی peristi, hommage, vénération.

پرستین peristin, adorer; prés. 3. درسه di-perisé, parf. part. درست perist; p. درستیدن.

پرسنک persenk, lest, charge, poids de marc; t. پرسنک, du pers. بارسنک.

پارسو voy. پرسو.

* پرس persê, question, L. I, 8, 4 (il faut lire jéváb pour persê).

پرسیار pyrsiar, demande, interrogatoire; به جد پرسیار کرین be djid pyrsiar kirin, s'enquérir avec soin; پرسیارا pyrsiar-a vi, sa demande; pesciara G. (avec chute de r, comme dans l'hindost. (پوچھنا); pesciár kem, je demande, je m'informe, G.

پرسیف persiw, rhume, fluxion; پرسیف بویه persiw bouié, enrhumé; persif boghrum, je prends froid, G.; persif aia, je m'enrhume, G.; arm. ڤر. ڤگ. ڤل (grippe)?

پرسین pyrsin, demander, interroger; parf. part. 2. از هنده بی کیف بوم ته قا ez hindé bi keif boum, té

qa li-min ne-pyrssi, j'étais si malade, tu n'as jamais demandé de moi; prés. 1. pürsím, L., 3. di-persé, L.; fut. 2. bi-persí; parf. part. de-persí, il avait demandé; pürsía, il demanda, L.; k. or. impér. 2. plur. persin, infin. parsneh; zaza persén'a, je demande; bactr. pareś, p. پرسیدن.

* zaza püreś neyén'u, il éternue, L.; comp. برسيف.

perk voy. پر (beaucoup).

* parakínium, je frotte, 2. 3. parakínit, parf. part. parakánd G.; perkhāndin Rh.; syr. ܫܡܝܢ; comp. فرکاندین.

perk voy. پر (beaucoup).

pergar, compas; perghál, G.; du pers. پرگار, درگال (du grec περισγερα? Pott, Etymol. Forsch. II, 2, 63 note).

pirghitch, cimetière arménien (mot armén.); arm. փրկիչ (sauveur).

perk voy. پر (beaucoup).

pernj voy. برنج.

pernj voy. برنج.

* zaza pérö, pūroe, coup; pérö dāna, je donne un coup; dumilbāzi dai pūroe, ils battirent le tambour, L.; comp. lit. pirtis (coups de bâton), de pèrti (laver, à propr. battre avec le rouleau).

pervaz, vol de l'oiseau; du pers. پرواز.

pervané, papillon; du pers. پروانه.

perver, qui entretient; p. پرور; voy. خاطر.

* pruzí, carême, G; pruzí kem, je fais carême, G.; comp. روزی.

perouj, lieu où la neige est rare.

peré, argent, monnaie; پره حاضر pere hazir, avance; پره همبویه peré he-bouié, il y avait de l'argent; پره هورکیرین peré hour kirin, changer de l'argent en petite monnaie; پره ته همبویه pereï té he-bouié, tu avais de l'argent; پره به pereï be dein, argent emprunté; voy. باره.

pârre, flanc, côté; le pârre 'éle, à côté de la famille, S.; p. بره.

perhiz, diète, s'abstenir de manger; ازی برهیز کیم ezi perhiz kim, je fais diète; voy. بارز.

peri, nymphe, déesse, esprit bon; péri kō'ik (nom d'oiseau) L.; bactr. pairika; p. بری.

periiian, pétiller, en parlant du feu; comp. le grec πύμπρημι, anc. slave paliti (brûler).

pyrizk, étincelle, pluie fine; pyrizk periiian, pétiller d'étincelles; russe брызги.

perichan, dissipé, perdu, égaré; du pers. پریشان.

perichani, distraction; du pers. پریشانی.

perin, jaillir, saillir une femelle; aw di-peré, l'eau jaillit; نشتر aw di-peré, l'eau jaillit; nichter damari da khoun peri, la lancette donne sur la veine, le sang jaillit; perin, voler, Rh.; zaza perren'a ou ferén'a, je vole; p. پریدن; comp. هلپرین, فرین.

* zaza perí'en, chemise; du pers. پیرهن, بپراهن.

پز pyz, voleur, larcin; püs, maudit, L. I, 43, 10; comp. پزوی et le p. پزوی, arm. ڤڤڤ.

پز pez, brebis, mouton, menu bétail; پز کوفی pez kouwi, mouton sauvage; paz kuí, chèvre sauvage, G.; paz-a kóvi, pes-kóvi, L.; paz, menu bétail, G.; karek páz, troupeau, G.; páz, brebis, Rh.; pas, Sd.; pás, mouton, Br.; pez, menu bétail, L.; bes, brebis, M., بوض, mouton, Kl.; پوز poz, brebis, B.; пусь, mouton, пась, boeuf, P.; k. or. páz, pez, brebis, lor. pes id., zaza pes, bétail, bactr. paśu.

پزدان pyz-dan, avorter.

پزك pizik, bourgeon, bubon; comp. p. پزك (marqué de petite vérole); t. پز (bout d'un abcès).

پزك pizlek, filou; de پز.

پز می pez-mi, la femelle du bélier, brebis; de پز et de می (femelle).

پز نیر pez-nir, mouton, le mâle de la brebis, bouc de trois ans; de پز et de نیر (mâle).

پز وناک voy. پز وناک.

* پزه zaza puzé, pâturage; comp. le russe пасти, пажить, паства.

پزی pyzi, vol, soustractions, objets volés; de پز.

پز pij, alêne; comp. پز.

پز pej, arbrisseau, ronces, haie de ronces; arm. ڤڤڤ (épine)?

پز pij, celui qui fait bouillir; p. پز; comp. نانیش, زادپز, آشپزخانه.

پزك pijik, petite bêche.

پاتین voy. پاتین.

پژمورده pejmourdé bouin, dépérir, faner, flétrir; du pers. پژمورده.

پژی peji, cordon pour lier le pantalon. پژیان pejiian, action de cuire, de bouillir; p. پزیدن.

پز voy. پز.

پس pes, fils; p. پس; comp. پسمام, پسر.

* پس pas, après; pes perake, après-demain, Br.; voy. پسر; pas kangiar, stylet, que l'on porte derrière le poignard, G.; p. پاشی voy. پش.

پسپس pysapys, chuchotement; p. فسفس, arm. ڤڤڤڤڤ.

پسپور pyspor, berger physionomiste, berger qui a la capacité de reconnaître dans un grand troupeau de brebis, la mère de chaque agneau.

پست pyst, outre en peau de bouc; comp. پوست, پوست.

* پستار pistár, soulier rouge, G.; ar. بسطار (bottines des paysans, Berggren 80 f).

پستی pesti, avilissement; p. پستی; comp. زورپستی.

پستین pestin, bourrer, remplir avec force; p. پاستین.

پسیر pisir, garçon; писеръ, P.; du pers. پسر.

* پسك pesík, étincelle, ar. búş, syr. bāsūsō, S.; p. پشك (Meninski).

پز یسکوفی voy. پز.

پسمام pesmam, neveu; bsmán, cousin, G.; pūsmāñ, id., L.; de پسر p. پسر et de

ابن العمّ, ar. معم.

پشیمان voy. پشیمان.

* پشه pesma, pantalon de peau de chèvre, G.; comp. p. پشه (peau non tannée).

پسن pesin, louange, éloge; p. پسند; comp. خوبسن.

ز پسنان pesnan, rêve, rêveries; ز پسنان khāber-dan, parler en songe; بر پسنان ber pesnan, radoter.

پسناندین pesinandin, faire des éloges.

پسیک voy. پسیک.

پسینی pesini, action de louer; louable.

پسینین pesinin, louer, faire l'éloge; پساند 3. di-pesiné, parf. part. پساند pesand; خو پسینین khou pesinin, se vanter; de پسین.

پسو pesou, bison, embuscade; بوسی, بوسو.

پسوس pesous, lampe; voy. پسوس.

پسoun, pousoun, faire bourse commune, pension, prix qu'on donne pour être logé et nourri, piquenique; géorg. მკაგა.

پسونداش pisoun-dach, ceux qui font bourse commune.

پسیر pesir, collet, bordure d'une robe;

پسیر ghirtin, appréhender, saisir; بسیرا مه ژ اولاما رومی خلاص pesir-a mé ji olam-a roumi khelas dibé, nous allons nous soustraire de l'autorité des Turcs, littér. notre collet sera libre, on finira de nous saisir au collet; پسیر pesir deriaï, cheval qui a un mauvais poitrail; وکو پسیر بسیری هات يك vekou pesir pesiri hat iek eidi li ardi da, lorsqu'ils se prirent au collet, l'un terrassa l'autre.

پسیک, پشیک psik, pichik, chat; pesík, L.; peseng, pešen, B.; zaza pesíng;

پ. پشك, پوشنك, gil. pača, piča, afgh. pišo, pišai, káfir bisās, tchagatai پیشيك.

پش, پش pech, psych, devant, vis à

vis; psych sekinin, se mettre en opposition; voy. پیش.

* pech-de-kim, je couvre, Kl.; پوش P.

پرسپار voy. پشپار.

پشتا چوکی psycht, 1) dos; پشتا psycht-ā tchoki, l'os du genou; پشت استو psycht oustou, nuque; پشت افتي psycht awiti, cheval au dos rompu; پشت به پشت psycht-eich, mal aux reins; پشت به پشت psycht be psycht, de dos en dos, c.-à-d. de père en fils; پشت بان psycht-pan, carrure; پشت داین psycht dàin, tourner le dos à l'ennemi; جویه ژ پشتا وه جویه psycht-a vé tchouié, il est parti de votre dos, c.-à-d. son départ est une perte pour vous; پشت در psycht der, les traverses d'une porte; پشت زین psycht zin, un cheval arqué, littér. ayant le dos courbé comme une selle; پشت شور psycht chour, le dos du sabre; پشت الای جوبن psycht alai tchouin, fermer la marche; پشت مر psycht mir, arrière-garde, la suite; پشت مری psycht-miri min touné, je n'ai point de suite; پشت کرین psycht kirin, tourner le dos par mépris; پشت هستی psycht hesti, tortue; voy. پشپشت puchte ser, sur le dos, Ch. 342; pišt-a fátmañ nēbia, dos de la voie du ciel, c.-à-d. arc-en-ciel, L. I, 4, 41; pisct skest, dos courbé (littér. cassé) G.; kenār-e pisct, dos, revers, G.; 2) ceinture; pišt-ē māmō tārābezūn-a, la ceinture de Maimo vient de Trébisonde, S.; xanjār-a xva le bār pišt-ā xva rā-kir, il attacha son poignard à la ceinture, S.; šūr-ē xva āvēt pišt-ā xva, il remit son glaive à son côté (à sa ceinture?) S.; 3) adverb., pisct, derrière, G.;

zaza pašt (épaule), bilb. pisht; bactr. parsti, p. پشت; voy. دویشتک, برپشت.

پشتخته psych-tekhté, bureau, table sur laquelle on met des papiers, planche qu'on met devant la cheminée; t. پشتخته (du pers. پیمش تخته).

* پشت پíštra, après cela, S.; le datif de پشت.

پشتک psychtek, une touffe de poils sur la queue d'une brebis; p. پشتک.

پشتمال pechtemal, tablier; pistmál G., پشتمار pechtmar, serviette, Ch. 347; du pers. پشتمال; la forme vraiment kurde est bermál G.

پشتو pichto, pistolet; de la langue franque.

پشتوان pichtouvan, patron, protecteur; du pers. پشتوان, بشتبان.

پشتی pychti, fardeau, charge que porte un porte-faix; p. دشته.

پشیراندین pichirandin, broyer, mettre en parties menues; verbe causat. de پشیرین.

پشروک psychrouk, espèce de macaroni. پشیرین pichirin, se réduire en parties menues; arm. փշրուկ.

پشقه pechwé, psychwé, vis-à-vis, devant, en avant, voy. پش.

پشک psychk, sort, scrutin, suffrage, recrutement au sort, loterie; پشک آفین psychk awitin, tirer au sort, balloter; ام پشک em psychk bawijin, nous tirerons au sort; pishk Rh; p. پشک.

پشکوری psychkouri, garçon pubère; de پش pour پش et کور.

پشکوش psychkoj, psychkoch, bouton d'habit; پشکوش فه کرین psychkoch we-kirin, déboutonner; bskosc G.;

bskosc kem, je boutonne, G.; bskosc, bouton d'une fleur, G.; de پش pour بيش (devant) et de l'arm. Կռակ:

پشکول psychkoul, excréments des chameaux et des brebis; p. یشکل.

* پشگین pasigin, pasegin, porte-manteau, G.; p. پشماگند.

پشیک voy. پشیم. پشیم pechemb, pechem, jeudi, péng (penč) sciámí G., penj šambah B., pešémbe L.; zaza pešéme; du pers. پنجشنبه.

پشو picho, cousin (insecte); pesci, moustique, G.; pēshu, Rh.; p. دشه.

پشه peché, art, métier; du pers. پشه. پششو voy. پشه.

* پشی pashi, premièrement, Rh.; voy. پشی.

پشیک voy. پشیک. پشیک pichík, rate, viscère, poumon, bactr. špereza, p. سپرز.

* پشیکین pishikin, se disperser, 'áskār pišikiya, l'armée s'est dispersée, S; comp. پشخیدن, پاشیدن.

پشیمان pochiman, repentant; پشیمان pochiman bouin, se repentir; pe-semán bum G.; du pers. پشیمان.

پشیمانی pochimani, regret, remords, componction; du pers. پشیمانی.

* بطرق patrak, patriarche, G.; bótterk-ē mazyn, S.; ۱. بطریق (du byzant. πατριάρχης).

پٹک petik, vase de collyrium; démin. de l'ar. بَطّ.

بطیفغ voy. بطیفغ.

پف. voy.

پفیک pyfik, biberon.

پف pouw, souffle; پف کرین kirin, souffler; pf, puf G., pif L.; zaza pif kén'a, je souffle; p. پف.

پف pew, be-pew, ensemble, d'accord; پف جوين pew tchouin, se jeter dans une mêlée; پف خستين pew khystin, enrôler, recruter, ramasser; comp. هفخستين; پف کتین pew ketin, tomber d'accord, s'accommoder; پف بکمن khoudi bi-ké pew be-kewin, Dieu fasse qu'ils puissent s'accommoder; ته sed qourch dein-i té heié be khochi pew be-kewim, vous me devez cent piastres, arrangeons nous en amitié; پف L.; هر بم رنگ, tout de la même façon, L. I, 101, 11; de پ et de هف

پفکت pew-ket, armé, équipé; سوارید souvarid pewketi, des cavaliers bien équipés.

پفلنک pywlank, vessie; comp. پفک.

پقین. voy. بقاندين.

* پکاست pekást, p, kast, malgré, G.; de ب et de ل'ar. فصل, p. بقصل.

* پکین pükīn, se crever, parf. part. pükīya, prét. pukīm, Rh.; paqīa, il fut écaché, plur. paqīān S.; pakīnum, je ciève, parf. part. pakānd G.; aze be paqēnym, j'écache; me paqānd, j'écachai, S.; syr. صه.

پک. voy. پیک.

پکاری. voy. بخاری.

* پکاوتن tchraou pekaoutyn, vue, coup d'oeil, littér. tomber, sauter aux yeux, Ch. 351; de کفتين (pour کفتين, tomber) précédé du préfixe ب.

پاخيل. voy.

پکمز pekmez, vin cuit, électuaire; p.

پکمز, turc vulg. پکمار.

پکمه peké, banc, siège; comp. پ. پکوک; comp. پیکه.

* زازا پکی zaza péki, très-bien; du t. پک, L. ايو.

پلک. voy. بل.

* پل päl, feuille, plur. pällä S.; zaza pel, aile; comp. پير.

پل pel, temps, moment, autrefois; پلکی peleki, certain laps de temps, dans un temps, dans un instant, jadis; فی پلی wi peli, dans ce moment, sur ces entrefaits; comp. grec πάλαι, πέλαι.

پولا. voy. بلا.

ژبوی پلاتا pelata, répartition; جي-بوي ji-boui pelata khardji tchouiié, il est allé pour la répartition des impôts.

* پلاسی pilás, patène, G.

پلاو pelaw, pilav, riz cuit; plāvi B., plāv, Ch. 345, pelól L.; hedr. pilāv, zaza pilaú; p. پلاو, comp. بلو.

پیل بازك. voy. پلاسك.

پلپل pelpel, balbutiement; mot onomatop., comp. lat. barbarus, balbus, sanscr. बल्लल.

پلپلین pelpelin, bredouiller.

* پلپلک pilpiluk, papillon, L., comp. پلپلک, le lat. papilio (de la racine pal, voy. Pott, Etymol. Forsch. II, 3, 670); l'ud. p'amp'aluk, p'ep'alak, thusch peplao, abkhas. p'arp'alik, tchetch. p'ollu.

پلتان peltan, plante aromatique.

پلتک peltek, bague, grasseyeur; پلتک

خبردان peltek khaberdan, bégayer;
t. پلتک.

پلته pilté, mèche; پلتا قندیلی pilta
qandili, mèche de lampe; de l'arm.
فلطاس, avare pilta, transposé du mot
pers. پتيله, ar. فتيله; comp. فتيل.

کوپک pelek, barbu; voy. پرخ.
پلسقه palasqa, ceinturon avec le porte-
pistolets; t. پلسقه (flacon à poudre), comp.
پالاسقه.

پلک pelek, mollet, gras de la jambe;
géorg. ფეკი (jambon)?

پلک pelek, pel, un morceau;
پلک اghir, un morceau brûlant;
پلک aour, un bout de nuage.
* polik, pois, Rh.; anc. slav. пиро.

پرماس voy. برماس.
پلندار pelindar, javelot; l'art de manier
le bâton.

پلندارکی pelindareki, celui qui sait
manier le bâton.

پلنک pylenk, hyène; pilink, tigre;
palîng, tigre, G. L.; piling, Rh.; du pers.
پلنک (panthère).

پلو pelou, ragout kurde; comp. پلاف
et l'arm. պղպուղ.

پالوان voy. بالوان.
پالوت palout, دارا بلوطی dar-a pa-
louti, chène, палутъ P.; dār-i berú L.,
berú, gland G., L., bārū S.; sciáh balót,
châtaigne, G.; ar. بلوط; voy. برو
(s. v. طوب).

پلاش voy. پالول.
پله سنک pele-senk, abondance, vivre
dans l'abondance.

پلیچ pilitch, poulet (mot ture); t. پلج,
پلج.

پان voy. پن.

پناگاه penagah, abri, refuge; du pers.
پناگاه.

پناه penah, abri; پناه بوی penah
bouï, abrité; du pers. پناه.

پنبو penbou, coton; pambú G. pambu
Rh., bamburu Kl.; pambuk B.; lor. pem-
mek; du pers. پنبه (t. پنبون), emprunté
au chinois pān-pú.

* پنتور pantúr, jaquette grosse des sol-
dats, S.

پنج pendj, cinq; penč G., pānj, pēnj
L., piendj, pien, Ch. 308, 350; penc
sciambi, jeudi, G.; voy. پشنبه; dujiki
benssch, Bl.; bactr. pañča, p. پنج; comp.
ده (dix), ششبنج.

پنجھی voy. پنجا.

پنجا pindjar, betterave, herbages;
پنجا جین, herbière; panjár Rh.; t. پنجا,
de l'armén. բանջար (géorg. ბანჯარი);
voy. K. II. Паткановъ, Матеріалы для изу-
ченія армянскихъ нарѣчій, 139.

پنجاوان pindjar-van, herbière.

پنجھی voy. پنچاس.

* پنجان pēñjāñ, le cinquième, L.;
pēñjē, Rh.; piendjimoun, Ch. 308;
zaza pāñjín; comp. پنجم.

پنجره pendjeré, fenêtré; pangiera G.,
penjāra, penjara, Rh.; du pers. پنجره.

* zaza pāñjēs, quinze; pāñjēsín,
le quinzième; bactr. pañcadaša; comp.
پانزده.

پنجه pendjé, patte; p. پنجه.

پنجهی pyndjehi, pyndji, cin-
quante; pēñja L., pēñjeh Rh.; zaza pāñ-
jās, cinquante; pāñjasín, le cinquantième;

dujiki pañass, Bl.; bactr. pañčāsata;

p. پنجاه.

پنچان.. voy. پنچين.

* پند pend, savoir, érudition, Rh.; du pers. پند.

* پندوه pendavá, toile d'araignée, G.; cf. پيتاوت.

پنگال pyngal, couvée, lieu où couvent les poules (mot emprunté à la langue arménienne); comp. پون.

پينو pino, pâte cuite, bonne à manger; comp. p. پينو (fromage); voy. پينو.

پنى peni, boucles d'oreilles; comp. پنى.

* پنى peni, tache, mouche dans le visage de l'amie, G.; p. پنىك.

پنى peni, visible; voy. پنى; p. پهن; comp. پان.

* پنى pene, secret, zh' pene-wa, secrètement, Rh.; p. از پنهان.

پنير penir, fromage; panir G. L. M., peynir Sd.; zaza penir; pehl. p. پنير.

بودى voy. پو.

* گواز parole, B.; comp. گواز.

* پوت pot, faible, G.; p. پت (mou)?

پوتى pouti, pout, hivernage, pension d'un animal; پونى داين pouti dain, mettre en pension un animal pendant l'hiver; comp. le russe пастырь et le gothique fodjan (nourrir)?

پوتچ poutch, pourriture; پوتچ دارى پوتچ ew dari poutch-é, cet arbre est pourri; پوتچ خبردان poutch khaberdan, discours frivoles; پوتچ بى پوتچ bij, poutchabij, diseur de balivernes (de پوتچ, thème du présent du verbe پوتچن); پوتچ (ch = č), stupide, Rh.; k. or. پوتچ, mauvais; p. پوتچ.

پوتچك potchik, potchik-a topi, culasse; پوتچك تيفنگى potchik-a tyfenghi, culasse de fusil; déminut. de پوتچ.

پوتچك pokhik, houppe.

پوتچين pokhin, pâte douce; en arménien: pokhint; comp. پوتچين; arm. փոխիկ.

پودى poudi, gencives; pu dedán, pu-e dedán G.

پور por, cheveux, chevelure; پورك porik, touffe de cheveux; پور دريژ por dirij, longue chevelure; chevelu; پور پور por vechiian, changer de poil, muer; per-peciá, pr-peciá, embrouillement, désordre des cheveux, G.

* پور poor, tante, la soeur du père ou de la mère, R.

پور voy. پور.

پور برى por-beri, une femme qui mérite d'avoir les cheveux coupés (c'est un juron kurde); femme volage; de پور et de برين (couper).

پورت pourt, laine courte; purt, peau, toison, plumage, L.; arm. քովրդ (laine), comp. russe полоть, lit. paltis (flèche de lard), géorg. ფეხი (peau, pelure).

پورتكاندین pourtkandin, plumer; impér. 2. پورتكين پورتكينين pourtkinin; de پورتك = پورت.

پورخان porkhan, égout, conduit, tuyau; comp. پورانك.

پورسى پورسى por-sipi, vieille nourrice, vieille femme; پورسى بوى پورسى porsipi bouin, blanchir; de پور et de سى (blanc).

پورق poraq, soude pour fabriquer le savon; borak, borax, G.; ar. بورق (du pers. بوره).

پوز . پوز .
 پاتین voy. (cuire).
 پونک poujan, menthe; comp. پوس.
 پوس pous, brouillard; t. پوس.
 پوش voy. پوش.
 پوسات pousat, selle, bride et autres accessoires pour seller un cheval; هسپی
 hesp-i من پوسات بکه ازی سوار بی بیم
 min pousat bi-ké, ezi souvar bi-bim,
 selle mon cheval, je vais monter; t. پوسات
 (de l'ar. بساط).
 پوست post, peau; pīst Rh., piest,
 bilb. peest R.; bactr. pāsta, p. پوست;
 comp. پست (outre).
 درون پوش پوش, ژنده پوش voy. پوش.
 پوش pouch, herbe qui croît dans un
 pré, qu'on ne fauche jamais; comp. پوشی.
 پوشی posh, pushī, turban de
 soie noire, Rh.; t. پوش, du pers. پوشه
 (voile).
 دبین پوشته pochte, la poste; دبین پوشته
 di-bin pochte hatié
 tchi khabér heié, on dit que la poste est
 arrivée; quelle nouvelle y a-t-il? t. پوشته
 (du hongrois).
 پوشی pouchi, pouché,
 pichou, amadou, herbe jaunée; pūs, ama-
 dou, G., pūšī L.; p. پوشه, بوده
 voy. Justi, über die kurdischen Spiranten.
 Marburg 1873, p. 22); comp. پوشو.
 پوشولا pousola, billet, reçu, boussole;
 t. پوشوله (de l'ital. bussola).
 پوشین poghin, pâte, dite en ture kaout
 (فاوت); comp. پوشین.
 پولک اکر pol, pel, charbon;
 polek aghir, un morceau de charbon allu-
 mé; pel G., pāl, braise, S.; comp. پارک.

پولک poul, poulik, pur. پوله
 poulān, monnaie; pūl, denier, G.; t. پول
 (du grec φολλίς, voy. Blau, Zeitschrift der
 Morgenländ. Gesellschaft 21, 672; de La-
 garde, ib. 22, 330).
 بیل voy. (épaule).
 پولا pola, poulad, pila,
 acier de Damas; pōlād, pulā L.; pehl.
 پورافت p. پولاد, arm. պորափառ.
 پوله poulek, paillette; déminut. de پول
 (en ture écaille de poisson, denier).
 پولک pulak, bouton, Rh.
 پونا مرژکان poun, poulailler, nid;
 poun-a mirijkan, id.; de l'arm. բոն,
 բոն, բոնիկ; géorg. ბუნჯი, ბუნჯი,
 ბსბუნჯი.
 پونک pounk, menthe sauvage; punğ
 L.; p. پوزینه, بودند (comp. پوزان), gil.
 puinah, comp. scr. पुति, Pott, Etymol.
 Forsch. II, 2, 1117; ud. p'ušnik (Schief-
 ner 98^b).
 بيقه voy. پوه.
 هزارندین voy. بهزاندین.
 پهل pehl, haut, fort, véhément, G.
 پهلوان pehlivan, lutteur, sauteur de
 corde; comp. بالوان.
 بهن pehin, en travers, au large; نه
 be-pehin, homme réfléchi; comp. بان.
 باين, باهن.
 پهناي pehnaï, largeur; пехня P.;
 پهنا, بهنی. p.
 پ voy. پ.
 لی بی يك و دو peï, après, en;
 pei iek ou dou, l'un après l'autre, c.-à-d.
 consécutif; به بی گفتین be pei kewtin,
 courir après quelqu'un; نوی زیده بی
 qavi zidé pei khoch boun,

ils en ont été très contents; pai hilānim, je m'informe, L.; pē, après, Rh.; له پيدا le pie-da, à la recherche, après, Ch. 345; bactr. paḍa, p. پی.

پی peī, plur. بیان peian, pied, marche d'escalier; پی پی چوین pei pei tchouin, aller l'un après l'autre; پی پی کتین zi pei ketin, se fatiguer; پی پی لیٹاندرین lepytandin, gigotter; پيدا کشان pei-da kichan, traîner derrière les pieds; پی پی پهل bouin, fouler le pied; پی پی پهل bouin, fouler le pied; پی پی پهل kirin, fouler, voy. پی پی سر بیان ser peian, prompt, direct: pē, pied, L., pī, avant-bras, L. I, 3, 26, 12, 9; pē, pī, pied, Rh.; pē, pied; pī, jambe, S.; پا (pers.), пигемипъ, P. (c.-à-d. من پی mon pied); پی پی pēē Ch. 348; di pē du-čū, il suivit (littér. il marcha après les pieds de quelqu'un) L.; pē nāl kirin, ferrer un cheval, Rh.; pé ānghavum, je trébuche, G.; pe dem ser, je regimbe, je foule aux pieds, G.; پی پی pei hal-de-stem, je me soulève, Ch. 346; pe ná vastum bebīnum, je le hais, littér. je ne me tiens pas sur mes jambes pour le regarder, G.; kes pe ná vastit a flan, qu'on ne peut surpasser, littér. personne ne se tient sur ses jambes devant tel ou tel, G.; pe-stir, échelle, escalier, Rh.; pe-chiraw, chandelier, Rh. (voy. پيچرا); pe-rūs, nu-pieds, G., lulia pé, jambe, G.; klil pé, doigt du pied, G.; pe-shun, trace, vestige, Rh.; zaza pai; bactr. pāḍa, p. پای; voy. دستی, چراغہ, باسک پی, دوی. کچا (سی. v. سی) سی پی, سری پی.

* پی péi, nerf, G.; p. پی.

* zaza pī, père; pehl. پيد; comp. پير (père).

* pē, le, lui (cas obl. de او précédé par پ); pēra, à elle (de pe-wéra) L.

پيا peia, infanterie, soldat à pied; پيا پيا tchi qader-é ve souvar tchi qas-é, combien d'infanterie y a-t-il et combien de cavalerie? پيا bouin, descendre, tomber en décadence; پيا چوین peia tchouin, abaisser, déduire; پيا چاقماق tchaqmaq peia kirin, abaisser le chien d'une arme à feu; پایا, fantassin, pion (aux échecs) G; پایا Rh.; zaza peīye (infanterie); p. پیاده.

پیاتی peiati, action d'aller à pied.

پیافتن peiawtin, parler en songe, radoter; prés. 3. دیپقه di-peiwé, parf. part. پیافت peiawt; du bactr. dab?

* پیادن peiādyn, jeter de haut en bas; پيادا peiāda, il jette, Ch. 352; de پيا et دان.

* پیان piān, tasse, écuelle (à Djezira) G.; پایال (dans le Bohtan), S.; p. پیاله, du grec φιάλη.

* پياو piau, plur. پياوان piaouane, homme, Ch. 303.

* پیاون, honneur (ar. ناموس) L. I, 98, 11).

پی پی پز پز پی پی پز پز kirin, pétrissage; پی پی پز kirin, pétrir, fouler aux pieds; de پی (pied) et de پز thème qui entre dans les composés de la racine piš, comp. bactr. pistra.

پیو pipo, 1) huppe; 2) sorte de fleur; mot formé par gémiation, voy. پيوک et Nemnich, II, 1527. Pott, Doppelung 52.

pei-pei, pas à pas.

پیت peit, braise, charbon ardent; بره

bi-dé min peitek aghir, donne moi un charbon allumé; āgyr u pēt, feu et étincelle, S.; pētiāg, une flamme, S.

* pet, déchu; būta peta (le cadavre) déchut, se corrompt (par l'eau dans le tombeau) S.; p. پید.

* petavent, araignée, G.; پندوه comp.

* pîte, femme; les Kurdes disent ainsi, quand ils appellent leurs femmes, S.

* pēti, truffe, S.

pitch, bâtarde; t. پیچ, بیچ.

pétch, turban; p. پیچه; comp. پیچه.

pitchan, pitchiiian, envelopper, plier, plisser; prés. 3. دیچه di-pitché; impér. بیچ be-pitch, plur. 2. bepitchin; parf. part. پیا pitcha; partic. passé پچیاie pitchiaie; تابچین ta-pitchyn, éviter, faire place, Ch. 352; (ta = da, prépos.); p. پیچیدن; comp. وربچان.

pitchandin, faire envelopper, faire plier; ciárk pecinum, je mets le turban; parf. part. ciárk peciá (de پچان) G.; comp. پیچاندین.

pétchira, lampe qu'on suspend pour éclairer (voy. پی).

pétchek, ligature, maillot, langes; comp. پیچکین; p. پیچه, comp. پیچ.

* peciá, pli, G.; pr-peciá voy. پیچک, بیچ; comp. پیچه; p. پور.

pei-khar, pied tordu, cagneux.

pei-khas, celui qui cherche

le bonheur; nu-pieds بزیں خواس pei-khas bezin, s'abandonner à la fortune; pēkhwas nu-pieds Rh. La signification de nu-pieds est secondaire et dérivée de celle de cherchant, mendiant.

pei-khasi, nudité.

pei-kharin, repas frugal, littér. manger sur pieds; pē-khārin, mangeaille, Rh.

peida, cas, accident, chose qui arrive, évident, manifeste; پيدا به خو peida be khou, spontanément; پيدا بوبن peida bouin, mettre une chose dans son jour; سولبند لیوان دران پيدا دبه solbend li-van deran peida di-bé, trouve-t-on un maréchal ferrant dans ces contrées? آگر

aghir peida kirin, alimenter le feu, ajouter des matières combustibles; aura peida bit, le ciel est couvert de nuages, G.; ahlgiét péida kem, j'excuse G.; péida kem, je trouve, G.; bactr. paitidaya, p. پيدا.

peidan, ruade, un animal qui fait une ruade; de بی (pied) et دان (donner) voy. لدان.

pei-dadan, tomber sur quelqu'un à l'improviste, donner un coup de pied.

pé-dāin, piquer, en parlant des serpents et des vermines, gourmander; de داین = ب et de بی.

pir, vieux, vieillard; pira méra, vieillard, G.; pira zéna, femme vieille, G.; ba-pír, grand-père, G.; bāb-pír Rh.; bab ba pir, bisaïeul, G.; da píra, grand-mère, sage-femme, G.; díá pír L.; dàika da píra, bisaïeule, G.; pir bit, il devient

vieux, il s'use, il se gâte, G.; p. پیر; comp. پیل, بی پیر.

* پیر piër, père, Br.; p. پیر, tat piër (formé de پدر, bactr. pitar, par chute du d).

* پیر pehr (c.-à-d. pēr), demain, Kl.; perake Br.; pes perake, après demain, Br.; p. پیردا, scr. पेरुहा.

* پیر pēr, avant-hier, G. Rh.; pétera per, l'avant-dernier jour, G.; k. or. peir; p. پیر, پیری.

پیر voy. (beaucoup).

پیر voy.

پیر pirar, l'avant dernière année; پیر betir pirar, l'année qui précède l'avant dernière année; chez Garzoni: perár, peter perar; pīrār, Ch. 341; pērār Rh.; p. پیرار.

* پیری piráia, vieillesse, G.; p. پیری.

پیر-defin, ravisseur des vieilles femmes.

پیرik, 1) grand-mère; zaza pírík, grand-père; 2) pírík, araignée, L. zaza píríké; déminut. de پیر; comp. پیرهو.

پیر-rendj, récompense, mot à mot: fatigue des pieds; p. پیرنج.

پیرou, la pléiade, en persan pervin; p. پیرین, bactr. paoiryeni (Lagarde 56); comp. پیرور.

پیرouz, royal, pompeux, béni, heureux; پیرouz bé, grand bien Vous fasse; pīrōz bun, être béni, Rh.; pirosít, pirós bit, que Dieu vous conduise, G.; pirós kem, je félicite, G.; du pers. پیروز.

پیرouzé, turquoise; du pers. پیروزه.

پیروزی pirouzi, congratulation, félicitation, bénédiction du Ciel; du pers.

پیروزی.

پیروز پیروزیت pirosít voy.

پیردا pirèda, par ici, de ce côté; dé پیردا précédé par پ.

پیرهو pir-hewou, araignée; تورا پیرهو, toile d'araignée; littér. vieille femme; comp. پیرك.

پیرتون piretoun, toile d'araignée.

پیزونك pizevenk, cocu; ruffiano; pe-zàvengh, rapporteur, délateur, trompette de la ville, G.; pezávengh ce-kem, je suis délateur; pezávengh bum, je me mêle dans les affaires des autres, je sème la discorde, G., p. پیزونك; comp. پیوه زنك.

* zaza pīzé šeník, ventre; russe pyzo, espagnol panza.

پیرنك pejin, pejnek, bruit des pas, un bruit des pieds, trace d'un animal; de پ. زن et de می.

پیس pis, désagréable, sale, indécent; polisson, vaurien; پیس کرین pis kirin, salir, rendre sale; pis, pisa, sale; tache, lèpre, G.; zaza pīsi, mauvais; p. پیس.

پیسپی pésipi, balzan; hesp pe-sipi, cheval balzan; de پی (pied) et de سی (blanc).

پوست پست pyst, outre; voy. پست.

پى (pied) voy. پیستر.

پسوس pésou, embuscade, aguets; پوسو. پسو voy.

پسوس pésous, lampe; comp. پیسوز.

پیسى pisi, laideur; انین پیسى.

anin, enlaidir; pīsi, saleté, Rh.; pisiát G.; p. پیسی (lèpre).

پیش pech, pan d'habit; du pers. پیش (pēš, le devant).

لیپش psych, vis à vis, devant; li-psych, opposé, contraire; لیپش گوئن li-psych goutin, contrarier, s'opposer; li-psych kichan, s'opposer; لیپش سکینین li-psych sekinin, adversaire, opposé; پیش کیرین psych kirin, préférer; زپیش pichwé birin, dédier; لیپش ji-psych, par devant; پیشی نها pich-i neha, jadis; پیشه psychwé, précédemment, ci devant (voy. بیه, بیهقه); پیشه psychwé derbaz bouin, surpasser; پیشه داین psychwé dàin, donner par anticipation; پیشه جوین psychwé tchouin, aller en avant; پیشه کرتن psychwé girtin, prendre le devant; پیشه psychwé hatin, prévenir, devancer; پیشه هاتن psychwé hatin be chouwe tchouin, le fluxe et le reflux; on dit aussi پیشه هادن به شوفه کشیان psychwé hatin be chouwé kichian; پیشه ji-psychwé, vis à vis; піишь P.; peschi, devant, Kl.; peša L.; پیشی باس pach, piech Ch. 342; pēsh, d'abord, Rh.; le pešye, par devant, L.; پیشی له باش le pach, Ch. 346; پیشه له lé piechdeh, Ch.; پیشی piech dem, tout près (littér. devant la bouche) Ch. 342; du pers. پیش; comp. پیر, پیر, پیر.

پیشچاقی psych-tchawi, chose qui donne à l'oeil, qui a une belle apparence; de پیش (devant) et de چاقی.

پیشخدمت psych-khizmet, valet de chambre; du pers. پیشخدمت.

* پیشسن pīsh-sin, éperon cloué à la botte, S.

پیشقای psych-wai, ceux qui ont pris le devant; پیشقا جوین psychwa tchouin, avancer, précéder; de پیش et de قا ou فای (thème qui entre dans la composition du verbe فاین) littér. désirant le devant.

پیشک voy. بیشک.

* پیشکار pīshkar, valet, Rh.; du pers. پیشکار; comp. پیشکار.

پیشکپو psychkepou, ennemi, littér. devant le nez.

پیشکیر psychkir, serviette, essuie-main; پیشکیرا دستخوانی psychkir-a destekhoumi, nappe; propr. valet, servante (voy. پیشکار) de la table à manger.

پیشکیش pichkech, régal, présent, cadeau; pesckesc dem, je fais présent à un personnage distingué, G.; du pers. پیشکش.

پیشم pechem, jeudi; voy. پیشم.

پیشمال psych-mal, le devant d'une tente, d'une maison.

پیشمان voy. دشمنان.

* پیشن pēshin, souffle, Rh.; arm. پیش, comp. پیش.

پیشو pichou, amadou; comp. پیشو.

پیشواز pich-vaz, rencontre; du pers. پیشواز.

پیشه piché, art, métier; comp. پیشه.

پیشی pichi, primaire; پیشی گرتی pichi-ghirti, cul de sac (littér. pris, serré par devant); voy. پیشی; comp. پیشین.

پیشین pichin, primauté; pešín, celui de devant, L.; celé'i pešín, octobre, L.; p. پیشین, comp. le bactr. paurvanya.

پیٹک peitik, boîte pour le collyre.

پیغامبر peigamber, prophète; pēghāmbēr G.; pēkhāmbēr Rh.; پیغمبر peigamber bogdasi, blé de Turquie (t. بغدای froment); pēghāmbēr cekem, je prophétise, G.; pēghāmbēr bum, id., G.; du pers. پیغمبر, pehl. پتگام (arm. պատգամ, syr. ܡܬܥܡܪ, de Lagarde, Gesammelte Abhandlungen 79, 21).

* پیغمبری pēkhāmberī, prophétie; pēkhāmberī kirin, prophétiser, Rh.; du pers. پیغمبری.

او 3. piwan, mesurer; prés. 3. به پیف be-pi-w, plur. به پیفین be-pi-win; parf. part. eoū piwa; chez Garzoni: prés. 1. pivum, 2. 3. pivit, parf. part. pivā; pivā L.; bactr. mā, p. پیمودن.

وقتی پیعانی piwan, mesure; vaqt-i piwani, au moment du mesure; piwān, mesure, Rh.; piwān kirin, mesurer, Rh.; p. پیمان; comp. بی پیان.

پی ودان pei-wedan, piquer, mordre; comp. پی داین.

پیوکه piwek, aune, mesure; déminut. de پیان.

پیوکه piwé, désormais; زی نه‌ها ji-neha piwé, dorénavant, dès à présent à l'avenir; ex nuk péva, dorénavant, G.; edí péva, après, G. 210; ex péva, ex era péva, après cela, avant, G.; voy. باشی (پاشی) et پیشه (پیش); la sifflante est tombée après s'être changée en h.

په‌وکرین pé-wekirin, passer un fil.

پیک peik, messenger, porteur des lettres;

du pers. پیک, scr. पादिक.

پیک peik, but, fin, accord; پیک آنین peik anin, achever, terminer une affaire;

tchend چند بلگیر کو لازم پیک بینین belghir kou lazim peik binin, autant de chevaux qu'on a besoin, préparez; کرکه ghereghé choula dichvar peik bini, si même la besogne est difficile, tu la termineras; پیک کتین peik ketin, tomber d'accord, s'entendre; پیک هاتین peik hatin, arranger, accommoder, réconcilier; هیز زاد پیک نه‌اتی‌ه heij zad peik ne-hatîé, encore le manger n'est pas accommodé; پیکوه peikwé, d'accord, tous ensemble; pékua G., p'ēkwa, p'ēkiava Rh.; pékua venúscium, je joins, je colle ensemble, G.; پیک ده piek dé, il est possible, on peut, Ch. 349; de پ et de يك (un); p. پیک.

* پیک peik, nerveux, G.; de پی.

* پیکات pekát, arrangement, accommodement, G.; de پیک et de át (هات) partic. passé de هاتن; comp. پیک هاتی.

پیکاندرین pikandin, remplir, rendre plein; pekinum, je suis d'accord, je me réconcilie; parf. part. pekiná ou pēkát, G.; verbe dénom. de پیک.

پیکتین peiketin, پیکوتین peikewtin, tomber sur quelqu'un, courir après quelqu'un pour le saisir; به پی وان دکفین be pei van di-kewin, ils les poursuivent; de پی (après).

پیکر peiker, portrait, image; anc. pers. patikara, pehl. پتکر, p. پیکر.

په‌کرین pei kirin, chausser.

په‌کول pei-kol, nu-pieds.

پیکه peiké, chambrette avec un banc large, en turc seki (سکی); voy. پکه.

پیک هاتی peik-hati, économe, qui sait épargner les dépenses; de پیکات.

peieki, une fois; de پ et de يك.

بی گران pé-ghiran, un homme lent.

پیل peil, les cornes d'un animal renversées en arrière; comp. استوری; de پ et du pers. يل (pendant, comp. p. یله courbé).

پیل pēl, ondes, vagues; pēl S.

پیل voy. پول (charbon).

پیل pil, épaule, omoplate; pōl L. pāl, coude, S.; p. پهلو, maz. peli (Dorn ۲, ۱) gil. پالو, bactr. pereśu, comp. le grec πλάτη, russe плечо.

پیل pīl, sachant, adroit, Rh.; t. بلن (du بلمك).

پیل zaza pīl, grand, l'ainé; comp. پیر.

پیلای pélaw, babouche, bottines; pē-lāw, sandale, Rh.; pēlāv (arab. yemenī, chez les Bédouins hedā) soulier pointu, qui s'élève par-dessus le talon, S.; p. پاتابه, بالايك, باليك, بالانك, پانوا, comp. p. پالك (le t s'est changé en l).

پیلپازك peilpazk, پیلپاسك pelpask, grim pant; comp. هپاسکین.

پیلدار pildar, devin; prédiction (on devine en examinant l'os de l'épaule d'une brebis, voy. Chodzko, Specimens of the popular poetry of Persia p. 198); de پیل (épaule).

پیل لیدان pei ledan, s'éparer, détacher des ruades; ew hespa لی هسپا بی لیدده; pei li-didé, ce cheval s'épare; comp. پیدان.

پین pēin, fumier, fiente de cheval; djih-i pēin, litière (parlant des étables); pēin-i kewin, terreau; ud. p'ēin (Schieffner 98^b); comp. géorg.

ἄγος, grec βουτιά (Tchoubinof 509^b) et l'anc. grec πῖνος, scr. फेन.

پنج voy. پین.

* پینعل pēnāl kirin, regimber, Rh.; littér. faire (un coup avec) le fer; de بی et نعل.

پینک peinek, painek, un coup de pied, de پایی.

پینو pino, espèce de pâte cuite; voy. بنو.

پینه piné, rapiécé, rapiécetage; pīna S.; پینه p.

پینه جی pinedji, fripier, savetier; pī-nāčī S.

پینه دوز pinedouz, tailleur qui rapiécé, fripier; p. دوز.

په نه کر peī-nekir, cheval qui sort peu de l'écurie.

* zaza peyén'e, l'autre, le suivant; āšme pá'izi peyén'e, le second mois d'automne, le novembre; peínai, après; ħetá-ke peínai, jusqu'à ce que; locatif peínide, ensuite; comp. پاشین, p. پسین (la sifflante est tombée).

پوا piwa, puits, Kl.; p. پایاب.

پیواز pivaz, oignon; p. پیاز.

* پیور peívir, une étoile, L.; p. پروین? comp. پیرو.

پیور kirín, saupoudrer de sel, de poivre, sucrer; pever kem, G., de پ et و (p. بر dessus).

پیوه زنك pivezenk, maquereau; transposé de پیزونك.

پیوك pivok, fleur printanière.

* پیوك pivok, éclair, Kl.

* پیه pieh, sur, Ch. 344, 9; 346, 10; دکه, il arrose, il répand (de l'eau),

Ch. 348; جاوت پيه دکوه tchaou-t pié de-kouvé, tu apercevrais, litt. tes yeux tomberaient sur (cette chose), Ch. 346; پيه est la forme élargie de پ employée sans être jointe avec un nom ou pronom.

* پيه zaza pya, l'un l'autre; pye sér, ensemble; peïra kaut, il poursuivit, littér. il tomba sur l'autre; comp. پی (le, lui).

ت

* ت te, préfixe verbal; voy. د.

تا ta, jusque, jusqu'à ce que; کی تا kī ta, jusqu'à ce que, Ch. 342, p. تا; comp. دا.

تا ta, fièvre; دی تا ta di-ghiré vi, la fièvre le prend; تای tai, B.; tah ehro ehro, fièvre quotidienne, G.; p. تاب, comp. bactr. tafnu.

تا ta, les traces d'un animal; arm. Թաթ; comp. تاگری.

تا ta, pli, un double qu'on fait à une étoffe; p. تا, دوتا; comp. بیکتای.

تا ta, fil, ficelle, fil d'archal, corde à instrument, fil d'écorce; کشان تا ta ta kichan, ôter le fil, défilier; کرین تا ta we-kinin, détordre un fil; هقروموش تا ta-i hewirmouch, tresse de soie; بادا تا ta ba-da, il a tordu du fil; کمانی تا ta-i kemani, corde à violon; کنفی تا ta-i kinyfi, la filasse du chanvre; p. تا (pour نار).

تا prépos., voy. دا.

تابوت tabout, bière, cercueil; tabut, Rh.; ar. تابوت.

تابی tabi, assujeti, بوین تابي tabi bouin, être assujeti; tábé L.; ar. تابع; voy. تبعه.

تاب tap, sommet; comp. ت. دپه; voy. تپه.

تاپان tapan, herse; کشان تاپان tapan kichan, herser; arm. արարի.

* تاپك tapuk, chauffage, Rh.; p. تاپه (fiente de boeuf); comp. تېك.

تاپوسك tapúsk, excroissance globuleuse des plantes renfermant des insectes, G.

* تاپيچين ta-pitchine, se soustraire, Ch. 352; voy. پيچان.

* تاتكرو tâtkirō, écuelle, assiette, L.

* تاتي tātī, couverture de lit, Rh.; formé du pers. تخت (lit) à l'aide du suffixe ī.

تاج tadj, couronne; p. تاج.

* تاجر tējir, marchand, Rh.; tegár S.; ar. تاجر plur. تجار.

* تاخ tākh, botte de foin, Rh.

* تاخم tāxem, commandant de vingt cavaliers (mot ture), S.

* تاخه tāxe, côté, S.

تاخير teakhir, délai; ar. تأخير.

تار tar, contribution, quote-part à payer; تار كرين tar kirin, répartir les contributions.

تار tar, limon, brancard; comp. arm. Թար (juchoir), géorg. თარ (manche, anse).

تارومار tar-ou-mar, désarroï; p. تارمار.

tari, obscur; تاريه tariié, il fait obscur; rengħ taré, brun, G.; tārí dekím, je rends obscur, L.; tarí bú, obscurci, G.; p. تاريك.

tari, obscurité, ténèbres; p. تاريكي.

tariti, obscurité, ténèbres; دتارييدا di-tariti-da, di-tarida, dans l'obscurité.

tarikħ, date, inscription: تاريخ tarikh danin, mettre la date; تاريخا tarikh-a miriian, épitaphe; comp. تواريخ; ar. تاريخ.

tarikhtchi, historien.

تازه voy. تازك.

tazé, frais, fraîche, récent; taza, nettoyé, poli, délicat, beau, G.; dítin-a taza, une belle vue, G.; tesék, un petit (d'un animal), G.; razk P.; tezé, jeune, frais; adv. maintenant; taza t-kem, ce-kem taza, taza kem, je nettoie, G.: zaza téze; p. تازه.

tazi, nu, monter un cheval à nu, à dos nu; tázy, nu, S.

تازين voy. تازين.

تازون voy. اثوتن.

taji, lévrier; tāzī, G., L., S.; p. تازي.

tas, taz, teigne (maladie de tête).

tasé, ligature, ligature des morceaux cassés.

tacht, matinée entre 9 et 10 heures; vaqt-i tacht, le temps de la matinée; tēsht Rh., dans le dial. de Soleimanié چشت tchecht, Ch. 348;

چشت Ch. 348; p. چاشت; comp. سرتست.

tacht, matinée; تاشتيا عيدي tachtia yidi, le repas du beyram; p. جاشتي, afgh. tsašti, Trumpp 75).

تراشين voy. تاشين.

ta'au, tā'o, mastic, gomme de lentisque (ar. gingrēs, syr. gāngrōse); l'arbre d'où provient cette résine, produit des fruits rouges à pepins, dont on fait des chaînes talismaniques pour le bétail; aussi on mange les fruits avec du zebib (raisins de cabas) S.

tag, quartier d'une ville; لي تاغا li tag-a felané, dans les quartiers des Arméniens; de l'arm. Թաղ.

tafli, à l'instant.

taw, 1) rayons, feu; تافا هيقى taw-a hiwi, les rayons de la lune; لسب یرتاو دکن, rendez les chevaux pleins de feu (donnez de l'éperon) Ch. 351; بگنك تاو, le sanglier fait du feu, il s'oppose plein de courage, Ch. 352. 2) soleil; voy. آتافي, زركتافي, تاو.

tawi, l'interval de l'atmosphère d'où tombe la pluie; تافى تافيى باران tawii baran, grosse pluie.

tākut, traîneau, Rh.

ta-ghiri, adhérent.

tal, amer, acerbe, âpre; تاله tal-é, ce qui est acerbe; tāhhla G., talkh (forme persane), tāhl, Rh., k. or. تاله tala, B. 120; p. تلخ.

tal, entamé (des sabots, des ongles d'animaux); t. چتال.

talaz, vice, débauche; comp. تولاز.

تالاشا talach, souci, peine; تالاشا din talach-a din, zèle pour la foi, fanatisme; p. تالاش.

تالان talan, 1) butin, action de saccager; تالان الان alan-talan, id. (alan ne signifie rien, c'est pour rimer le mot talan); تالان kir, il saccagea, L.; zaza tá'alan kén'a; 2) bétail, l'objet principal du saccage: sar tarš u tálán hystía, il se précipita sur le menu et le gros bétail, S.; tarš u tálán ānfa, il enleva le bétail, S.; p. تالان.

تالده بونين talde, lieu masqué; تالده bouin, être abrité.

تال قاقوغي tal-qavoughi, flatteur (qui s'incline devant le Kaouk ou bonnet des anciens Turcs); t. دال (de l'arabe).

* تالله t,allah, par Dieu, G.; ar. تَالِه.

* تاله k. or. tālah, piège, B.; comp. تالك.

تالي tali, amertume; p. تاخی.

تاليف كرين tealif, rédaction; تاليف اتمك tealif kirin, composer; t. تاليف اتمك.

* تام tam zer dem, je dore, G.; tam zif dem, j'argente, G.; littér. je donne, je mets de l'or en entier (sur une chose entière); ar. تام; voy. تاو.

تامازلك tamazalk, étalon d'un haras; géorg. თამაზლუხი (tamazluxi, animal destiné à multiplier la race).

* تاني zaza táni, les quelques; comp. تنها (seul).

اسب پر 1) feu, ardeur, force; تالاو, rendez les chevaux pleins de feu, c.-à-d. donnez de l'éperon, Ch. 351; تالانك تاو ددا, le sanglier fait du feu,

c.-à-d. il s'oppose plein de courage, Ch. 352; 2) soleil; voy. تاش.

تا taou, fois; comp. تاو.

* تاو, achevé, fini, Ch. 320, 349;

ar. تام; voy. تام.

تموز voy. تاوس.

* تاوستان k. or. tāvistān, été, la saison de chaleur; p. تابستان.

تاوه voy. تاوك.

تاوه tavé, poêle, ust. de cuisine; tāvā L.; zaza ta'úk L. I, XV; p. تابه, ture vulg. tāva.

تاي tavi, fièvreux, qui a la fièvre; tahví G., tāwī bun, avoir la fièvre, Rh.; de تا.

تاه voy. تا (fièvre).

تال voy. تاهل.

تاين voy. تاهن.

تاي tai, ballot de marchandises; p. تاي.

* تاي tai, rameau, G.; pehl. تاك,

p. تاي.

بكنای, دو تاي voy. تاي.

تا voy. تاي (fièvre).

تاين tain, ration; روزی تاین tain-a rouji, ration journalière; تاين دوسر tain-a douser, double ration; táhin, nourriture, fourrage, L.; ar. تَعِين; comp. نيف.

تبات tebat, tabet, endurant, patient; تبات بونين tebat bouin, endurer, patienter; تباتا من ناي tebat-a min nai, je n'ai pas de patience, je ne puis endurer; تون ناتبتی tou na-tabet-i, tu n'as pas patience; از تبتيمه ez tebetimé, je suis patient; ar. ثبات, ثبت; comp. ثبات.

ثبات voy. ثبات.

* تباتی tabāti, calme, tranquillité, S.

تبتين tebitin, demeurer, habiter.

تدبیر voy. تدبیر.

به تدبیل tebdıl, incognito; تدبیل be tebdili qiafé, incognito; تدبیل tebdil-i souret dàin, trans-former; ar. تدبیل.

* zaza tebé, dehors; şē tebé, il sortit; de *ber, porte (afgh. gebri ber (B. 104), osque veru), précédé par te = د (prépos.).

tebirzé, amusant; prémices.

tebechir, craie; du pers. ar. تبشیر, vulg. تبشیر (du sanscr. तबशीर, तबशीर).

tebaa, sujet; تبعا tebaa bouin, se soumettre; ar. تبع; voy. تابع.

تبل voy. تبل.

tyblou, possédé.

teptepé, pain rond.

tiptiji, tout plein; de تری preceded by تب, comme le turc طبلو de (plein).

* zaza tepışt, il saisit.

teplik, ruade; تپك لران tepik le-dan, ruer; du turc دېك (ruer).

teplik, fiente en brique pour brûler; comp. ناپك.

* tapik, piège, Rh.

tipil, tipilk, extrémités des doigts; tepel, t, pel, doigt, G.; tibil, Rh.; difleh B.; ghre t, pel, article, articulation du doigt, G.; comp. kurin. t'ub (doigt), angl. thumb, allem. daume; comp. سرتپلك.

tepmış kir, il broya L.; t. دېمش.

tepé, sommet d'une montagne; تپا.

tepa seri, tête; t. تپه; voy. تاپ.

tipi, orage, chasse-neige; t. تپی.

teter, Tartare; courrier; tetér L.; t. طتر, ar. طتر.

tetik, détente d'une arme à feu; t. تنك.

titikandin, parer, orner; titikan, se parer, faire sa toilette; impér. 2. خوه بتتکین khé be-titikin, pare toi, fais ta toilette; du turc تنك (vif, léger, subtil, délicat).

tut'me, colique, S.

titiz, fringant (du cheval); t. تیز.

tegār, marchand, S.; voy. ناچر.

tidjaret, commerce; ar. تجارة.

tegārīe, profession de marchand, S.

tejruba, tentation, épreuve, Rh.; on dit aussi terjuba et tijerib; tejerib kem, je mets à l'épreuve, G.; ar. تجربه, تجريب.

tidjiri, achat, commerce.

tedjgheré, chaise à porteurs.

tedjhiz, funérailles; ar. تجهيز.

تتری voy. تجی.

tahsil kirin, acquérir, encaisser, ar. تحصیل.

tehamul, content; تحمل کرین tehamul kirin, se contenir; tamul, doux, tendre; tahhmel kem, je suis patient, G.;

ar. تحمل.

tehvīl, billet d'obligation; ar. تحویل.

tehàir, à la volée; ar. تحیر.

tekhandj, bouchon.

toukht, poids de 50 drachmes; p. تخت (poids de 600 drachmes).

tekht, 1) trône; تختی خوندکار tekht-i khoundkar, trône royal; takt, banc, estrade G.; takht Rh. 2) pour takhta

planche, assiette, table; takt kiria, planché, lambrissé, G.; p. تخت.

* تختروان takt-a-ravāna, palanquin, sorte de voiture ou chaise couverte, portée sur deux brancards par deux mulets ou chevaux, G.; p. تختروان (voy. Berggren 605; Lane III, 55; Dubeux, la Perse, pl. 76).

تخته takhta, tekhté, planche, lame; takhta peran, planche sur laquelle on compte l'argent; p. نخته; voy. پشتخته, تخت.

تختچه tekhtché, siège de bois pour s'asseoir et coucher, chambrette au rez de chaussée; p. نخته.

تکhsi-nakhs, débandade, dissipation; ar. نقص (dérangement).

* تاهللاغhez tahhlaghez, glouteron, G.; de tahlhla (voy. تال) et de گز (morsure).

تاکhlid bouin, s'affubler; ar. تغلیط.

* تخمرغ toxmurx, oeuf, P.; du pers. تخم مرغ.

* توخمсаръ toxmsar, champ, P.; de تخم = et du suffixe pers. زار ou سار; comp. gil. تومهجار tūmejār, maz. تیمیجار tīmijār (semences).

* tokma, race, genre, G.; du pers. نومه.

takhmin, supposition, à peu près; takmin kem, je suis d'avis, je présume, G.; t. تخمین (تمك).

takhminan, probablement; ar. تخمیناً.

* tahhkni, 1) gluant, visqueux, G.; 2) marecage, mare, G.; t. نكنه (abreuvoir).

* tokóbi, frontière, G.; t'khob Rh.; Tehoby, Sd. III, 106, 263; syr. ܬܚܘܒܐ; Tkhoma, nom d'une contrée du Kurdistan, Layard, Nineveh and its remains I, 202.

* t'khoma, nid, Rh.; du syr. ܬܚܘܡܐ (famille, p. تخم, arm. տղմ, géorg. თხმ)?

tedarik, tahhdarík, appareil, G.; tahhdarík ce-kem, j'appête, G.; ar. تدارك vulg. تدارك.

te-dan, enduire; prés. 3. te-dé, plur. te-din; voy. تيدان.

* tadoi, oppression, violence, Rh.; ar. تعدي.

tedbir, opinion, ordre, disposition; tetbír kem, j'épargne, je mets en ordre, G.; tebdir kangia, bon arrangement, circonspection, G.; ar. تدبير.

تي. voy. تده.

tezkeré, tezkera, écrit, document, note; tezkerá adái tezkerá edāi, acquit; tezkerá izni, un permis; tezkerá badji, reçu de douane; tezkerá ri, passeport, billet de passage; teskára, tezkera, document in-quarto, G.; ar. تذكرة.

ter, humide; ter bouin, mouiller, tremper; ter kirin, humecter; p. تر.

tyr, pet, crepitus; tyr kirin, péter; t,r kem, tr trkem, je pète, G.; mot onomatopéique; arm. տկռ.

* k. or. faucon, B. (glossaire s. v. باز).

* ter, préfixe et suffixe du comparatif: mas-ter, plus grand (p. مهتر) G.;

spéi-ter, plus blanc, G.; püčük-ter, plus petit, G.; ter spéi, le plus blanc, G.; ter mazén (on dit aussi master ammo), plus grand que tous les autres, G.; comp. Pott, Etymol. Forsch. I, 255; bactr. tara; p. تر.

* zaza terá, trā kén'a, je tranche, je détache; terá bī, il naquit; p. ترَاك, تَرَكَ.

* trár, tasse de métal, coupe, G.; trār Rh.; terārākī, une tasse, S.; ar. دلال plur. de دله.

terazou, balance; tarazú G. Rh.; tarazú kesciúm, je pèse, G.; du pers. ترازو.

terazin, coteaux, descente d'une montagne.

terazink, seuil; voy. ترازينك. tyr-a sandjou, importun, homme ennuyeux; de تر (pet) et de سنجو.

تراش bouin, être rasé, se faire la barbe; trāsh kirin, raser, Rh.; trāsc kiria, rasé, G.; 2) thème qui entre dans la composition du verbe تراشين, voy. تراس, سر تراس, تراسش, voy. تراسش, p. قلم تراس; comp. تلاش.

terachin, raser, tailler, couper; prés. trāscium, 2. 3. trāscit, parf. part. trāset G.; trāshīn Rh.; dans le dialecte de Soleimanié de-taché, il rase, Ch 348; zaza taišt, il rasa; p. تراسیدن.

tyral, paresseux; tyral-i bagdaī, un paresseux de Bagdad; de تر.

* تراماله, grain de raisin, Kl.

trampa, échange, contre-échange; t. ترامه, de l'ital. tramuta.

tiraneti, comédie, mauvaise plaisanterie.

tirané, harlequin, bouffon; accord d'instrument; tirané kirin, persifler, faire le bouffon; terān, persiflage, Rh.; p. ترانه.

tiranedji, facétieux.

tiraneī, action de se moquer.

teraī, humidité; p. تری, تری; comp. تری.

tyrb, cimetière; tirb, tombeau, S.; k. or. terb; voy. تره.

terb, pêcherie, lieu où le poisson entre et est pris.

terb, éducation, L.; terb dim, je punis, L.; voy. تربيت.

k. or. terbistān, lieu de sépulture.

tourbé, tombeau; ar. تره (mausolée); comp. ترب.

tourbe-dar, gardien d'un tombeau.

terbié, 1) éducation; tarbiēt dem, tarbiā kem, je fais l'éducation, G.; 2) terbiia zad, assaisonnement (voy. زاد); ar. تربيه.

terpiian, trébucher, se relever et s'abaisser; parf. part. terpiia.

terepin, trébucher, se relever et tomber; prés. 3. di-teribé, parf. part. eou terebié; comp. le prussien trapt, lit. trepti (frapper du pied) Pott, Etymol. Forsch. V, 126, 131, et l'allemand stolpern.

tirtir, clair (d'une toile, d'un blé, d'un bois, des cheveux).

tertilin, vaciller, chanceler; mot onomatopéique, comp. l'ar. ترتره, l'arm. տարտամուրթիւն.

tertib, règle, ordre, arrangement; بی ترتیب bi-tertib, sans ordre, sans règle; ترتیب بوین tertib bouin, être en règle, en bon ordre; ترتیب کړین tertib kirin, accommoder, arranger; ترتیب کړین tertib kherab kirin, déranger; ترتیباً بازیر tertib-a bajir, us et coutume d'une ville; tertif Rh.; ar. ترتیب; comp. ترتیبی.

تجربه voy. تجربه.

ترجمه voy. ترجم.

ترجمه terdjumé, traduction; ترجمه کړین terdjumé kirin, traduire; terjum kirin Rh.; ترجمه بویه terdjumé bouié, traduit; ar. ترجمه, t. ترجمه.

درجه voy. درجه.

ترجمان turcimán, dragoman; turcimán kem, je traduis, G.; ar. ترجمان, p. t. ترجمان.

سوارى کرماجان tyrheoũ, pillage; سوارى به غیر ز بردوى به کرى نشتكى نای souvar-i kourmandjan be gaĩr ji-tyr-hevi be kir-i tychteki nãĩ, les cavaliers kurdes ne sont bons qu'à piller.

نرخان terkhan, exempt de quelque charge; turyǎn, inviolable, S.; du pers. نرخان (du mongole, Schiefner, Kasikumük. Stud. 1 f 2^b).

نرخانى terkhani, exemption, dispense; du pers. نرخانى.

ترکھس tyrkhes, cheval à un testicule.

* ترخیانه navets fermentés, Ch. 354; p. ترخانه (orge mondée cuite en lait caillé).

* تراز tāraz, fils de putain, S.; tāraz bāvē, fille d'un bâtard (littér. ayant un bâ-

tard pour père), ar. bint el ħarām, S.; zaza terés, maudit; t. ترس (cocu).

درزى voy. درزى.

ترس ters, tersi, l'envers; de travers; ترسى گرښ tertsi ghirtin, prendre de travers; ترس معنی ters mana, contre-sens; t. ترس.

ترس ters, fiente, excréments des chevaux et d'autres animaux; t. ترس.

ترس tyrs, crainte, danger; ترسا bi tyrs-a mouakhizeĩ, impunément; ترسا لرزين ji-tyrsa lerzin, trembler de peur; ترس به be-tyrs, craintif, dangereux; ترس بی bi-tyrs, intrépide, sans peur; ترس Rh.; be tērs-a qodé, scélérat, G.; p. ترس.

ترس tirs, craignant; forme radicale entrant dans les composés du verbe ترسین; p. خدى ترس; comp. ترس.

* ترس zaza tĩrs, bouclier; ar. ترس.

* ترسا tersá, terreur, menace, crainte, G.; bé tersá, sans peur, G.; tersá aia, il a peur; tersá bú, il avait peur, G.

* ترسان, un chrétien, L. I, 98, 13; pehl. ترساك, p. ترسا.

ترساندين tyrsandin, effrayer, faire peur; prés. 3. او دترسينه eoũ di-tyrsiné, parf. part. 3. وى ترساند vi tyrsand; chez Garzoni tersand et tersá; tirsāndin Rh.; p. ترساندين.

ترسونك voy. ترسونك.

ترسونك tersounek, peureux, craintif; tersonék L.; tersók (forme contractée) G.; comp. p. ترسان et ترسانك.

* ترسى tersi, pain rassis, Rh; comp.

ترس le pers. ترس (terre sèche, lat. terra, de

la racine tarš, qui signifie d'ailleurs «avoir soif»).

ترس voy. ترسی.

ترسین tyrsin, tyrsian, craindre, avoir peur; prés. از دترسم ez di-tirsim, تو دترسی tou di-tyrsi, ام هون وان eoû di-tyrsé; plur. به ترسین em, houn, van di-tyrsin; impér. 2. به ترس be tyrs; plur. به ترسین be tyrsin; parf. part. من نه وی مه min, te, vi, me, vé, evan tyrsia; partic. passé ترسیا tyrsia, tyrsaié; tyr-saié ve nemir bouié, il a eu peur et il devint impuissant; نه دا من ژ دوزا né da min, ji douz-a revendan di-tyrsim, non, ma mère, je crains les chicanes des Kurdes nomades; tersum, 2. 3. tersít, parf. part. tersá G., tersiá L.; infinit. tersin Rh.; bactr., anc. pers. tarš, p. ترسیدن.

ترش tyrch, aigre, acerbe; ترشه tyrché, acéteux; tursia G., tjrš L., tirsh Rh; ترش خیار cornichons, Ch. 354; p. ترش tarasc, buisson, chêne nain, G.; syr. ترش.

ترشوك terchouk, oseille; p. ترشه.

ترشی tyrchi, verjus; salaison; p. ترشی.

ترغیب terghib kirin, agacer, provoquer par des petites attaques: ar. ترغیب.

ترك tyrekk, péteur; vocatif برو tyrou.

ترك terk, contraction d'artère chez les chevaux; افه مهنا نركه من اېخسته چه ewi mehina terk-é, min eikhysté djih, cette jument avait la contraction des veines, j'en ai mis en place.

* ترك turk, Turc, L.; zaza tirk.

ترك voy. تركی.

ترك voy. تركی.

تركندین terikandin, se désister, abandonner; impér. 2. به تركينه be-terkiné; verbe dénom. de ترك ou تركی.

تركه tereké, succession; ar. تركه.

تركی terki, prendre en croupe; t. تركی.

تركی tyrki, ture; turkí L. I, 32, 4.

تركی turki, chanson; t. تركی.

ازى تركا نه بكميم terki, abandon; از ezi terka té bikim, je te quitterai; ام تركا نه ناكميم ez terka té na-kim, je ne te quitterai pas; تركا زيني terka jim, l'action de renoncer à la vie; ام تركا تكلفي em terka teklifi bi-kin, laissons de côté les cérémonies; terk kirin, abandonner, Rh.; târk-e vî nâ-dim, je ne lui donnerai pas son congé, S.; ar. ترك.

تركين terekin, se fendre (des lèvres, mains, du visage); p. تركیدن.

درلك, تركل terlik, chausson; t. درلك.

* ترم tärm, corps, corps mort; ar. tärm S.

ترميخ tirmykh. râteau de jardin; de l'armén. տրմիխ.

ترونس tronus, autel, G.; syr. ترونس, du grec τρόνος.

ترين voy. ترين.

تری teri, la queue d'une chèvre.

تری teri, humidité; به تری be-teri, humide; comp. برای.

تری tiri, raisin; heb-a tiri, un grain de raisin; تری کال tiri kal, raisins verts; scilia trî, moût, G.; bstân-e trî, vigne, G.; dar-e trî, cep de vigne, G.; même terí, grain de raisin, S.; róz-i trî, grappe de raisin, L.; usí trî, id. G.; va-

shík terí, S.; terea, trae R.; tiri Rh.; comp. تراماله.

تریاک tiriak, thériaque, opiat; p. تریاک, du grec θηριακά.

تریاک tiriaki, ivrogne, qui fait excès de boissons, d'opium, de café; p. تریاک.

تریشه teriché, rognures; p. تراشه.

تراندین tezandin, refroidir, rendre froid; verbe causatif de تریزین.

تیزبی tizbi, tezbikh, chapelet des musulmans; tsbahh G., tezbí S.; ar. تسبیح; comp. مسبیح.

تیزین tezin, ornement; ar. تیزین.

تیزین tezin, se refroidir, devenir froid; تیزی tezi, corps refroidi, engourdi; tazin Rh.; verbe dénom. de تازه? comp. نقزین.

تژی teji, plein, rempli; تژی, ce qui est plein; تژی بوین teji bouin, être rempli; تژی دوی teji dewi, la bouche pleine; تژی کرین teji kirin, remplir, charger (un fusil); tegí mú, chevelu, G.: comp. بتژی; allemand dicht, dick.

تژیك tijik, baguette à fusil, poignard; p. تیره.

تژی voy. نسبی.

داشت voy. نشت.

* تسék koter. semblable à un pigeon, G.; p. دس, دس (de la racine bactr. dareś).

تسلی teseli, consolation; ar. تسلی.

تسلی teseli, prendre langue, جنس. تسلی tchend souvaran, combien de cavaliers sont partis pour prendre langue; ar. vulg. تسلی (de سأل).

تسلیر teselli-ker, visiteur, qui fait une visite de condoléance.

تسلیم kirin, consigner; teslím, consigne, G.; dest qodé me teslím kem, je me rends dans la main de Dieu, G.; t. تسلیم اتمك.

* تسویل tesvîl, tentation, L. образцы шр.; ar. تسویل.

تسی tisi, indigent.

تسیتی tisiti, indigence.

راتاسیان voy. سیان.

* تاسیل tasíl, menace; tasíl dem, je menace, G.; ar. تعذیل.

تاشت tycht, chose, objet, effet, matière; تاشتک tychtek, une chose, quelque chose; تاشتک تونینه tychtek tou-niné, il n'y a rien; تاشتک تفتی رفاندی tychti rewandi, contrebande; تاشتک کنی tychtek keni, une chose à rire, ridicule; تاشتک نینه tychtek niné, ce n'est rien; تاشتکی ژنه tychteki ji té dikhazim, je veux une chose de toi; تاشتکی وان tychtek-i van, c'est leur affaire; تاشتکی بخف tychteki bekhef, quelque chose qui se tient en secret; تاشت فلان fylan tycht, une telle chose; تاشت, chose, Rh.; تاشت B.; چاشت Ch. 344. L. I, 99, 9. Ch. 322. هر دشتی, chaque chose, L. I, 100, 44. testék. quelque chose, G.; testeki kreta, une chose monstrueuse, un monstre, G.; k. or. tušti, négat. تونشنی tu-tušti B. 126 (comp. نوکس; le préfixe tu probablement appartient à une forme du verbe «être» omise par B.); ka-tjšt, quoi, quelle chose, L.;flan testéki ghaestia dest-a men, telle chose a été mise dans ma main, je l'ai reçue, G.; tjštík nékeve, il ne

reçoit rien, L.; bélki tışk dizîe, peut-être il a volé quelque chose, L.; tışki do-xoáze, il demande quelque chose, L.; tışki nâ-χum, je ne mange rien, L.; bactr. čiš-čid, anc. pers. čiš-čiy, parsi نشکی, tış; p. جیز; comp. نشکی.

نشتا techt, cuvier; صابون techt-a saboun, cuvier pour l'eau de savonage; p. طشت, تشت.

ناشت voy. تشت.

tychtour, chèvre d'un an; tishtūr, chèvre de deux ans, ar. جَدَع, S.

techti, dévidoire.

techrin evel, octobre; ciria ber G.; tišrín pešín (chez les Kurdes des contrées de Mardin et de Nisibin) L.; čelé-i pešín, L.; ar. نشرين الاول, syr. ܢܫܪܝܢ ܐܘܠܐ, syr. moderne (du Kurde) ܢܫܪܝܢ ܐܘܠܐ (čirî), Nöldeke 65, 156.

techrin sani, novembre; ciria pási G.; tišrín paší (chez les Kurdes des contrées de Mardin et de Nisibin) L.; čelé-i pašín L.; ar. نشرين الثانى.

techqalé, malheur, accident fâcheux; téskala, embrouillement, G.; téskala ce-kem, j'embrouille, G.; qodám téskala, embrouilleur, G.; ar. نَشْغَلَه.

techk, techik, mollet, jambe, pied.

tychki, chose, quelque chose; tycki qyse bi-ké, raconte moi quelque chose; voy. تشت.

techeki, doléance, plainte; تشكى techeki hal, doléance; ar. تشكى.

techgour, cheval qui a les jambes

semblables à celles du loup; de تشك et گور.

tashim, secret, caché (? privy) Rh.

techenek, inflammation, gangrène;

techeneghi bouié, une plaie qui commence à se gangréner; de *tech, p. (آتش) feu.

techniti, soif, désir de boire, du pers. نشنه; voy. نيمتى.

techvich, altération, embrouillement; techvich-a dili, conscience; ar. نشویش.

techi, fuseau, instrument qui sert aux fileuses; tesí kem, je file, G.; chald. teshíye, le fuseau des Yezidis, S.

techiia, conduite; شيع حنازهى techiia djenazéi ditin, assister aux funérailles; ar. تشيع.

tsak, buffletin (mot arménien).

tésadouq, aumône; ar. نَصَدَق.

tesdiq kirin, constater; ar. تصديق.

tesvir kirin, peindre; ١. تصوير اتمك.

tá'ala, le plus haut (Dieu), L.; ar. تعالى.

teas ou nahs, banqueroute; ar. تحس, تحس.

teadjub kirin, admirer, تَعْجَب كَرِين

teadjub màin, rester ébahi; تَعْجَب مَائِن

tajub kirin, Rh.; ar. تَعْجَب.

teadjiz, oppression; به تعجيز be teadjiz, à force de prières; ar. تعجيز.

teadib, supplice; ar. تعذيب.

ن ف — تعريف كرين

tearif kirin, expliquer, indiquer; t. تعريف اترك.

teazir kirin, admonester, apostropher; ar. تعزير.

teazîr, condoléance; tahhzi G.; tãzi Rh.; ar. نَعَزِيَّة.

teatil kirin, donner congé, vacances; ar. تعطيل.

tealiq, 1) dépendant, 2) espèce d'écriture; ar. تعليق.

tālum, enseignement, G.; talim Rh.; ta'alim bîké, donne des leçons, L.; talum dem, j'enseigne, j'accoutume, G.; ar. نعليم.

tālîun, taliún, emplâtre épispastique (? ceroto) G.

نأين voy. نعين.

rengħ tãîni, couleur de canelle, G.

tyga, jeune garçon arménien; de l'arm. տիգ (mot arméen, voy. Fr. Müller, Sitzungsberichte der Wiener Akad. XLI, 13).

tegaïour, diversité; ar. تغاير; comp. بی تغاير.

tayanni ker, il affrianda, S.; ar. نغني.

teghé, gerbe, faisceau d'herbe, ballot, fagot; comp. نكّه.

نغ voy. نغ.

tifaq, accord; comp. بی افاق; تفاق.

teftisc, examinateur, teftisc kem, j'examine, G.; ar. نفتيش.

tefer, tewir, hache d'armes; hoyau, bêche, pioche; به تفر كولان be

tewir kolan, piocher; тенець, hache, P.; taver, bêche; t, ver, pioche, G.; taur Rh.; p. تور, تبر.

tefsir, interprétation; tevsir Rh.; tefsir, tefscir kem, je fais la description, G.; ar. تفسير.

tifeqin, arriver, en parlant d'un événement; verbe dénom. de اتفاق.

toufek, tifeq, tifenk, fusil; tifeqi-d naw-hilou, fusil de chasse; tifeq-i qaval, fusil de chasse; tefangh G., teféng L., t'fank Rh., tufeng Ch. 318, tefangh scesc-kana, fusil rayé, G.; tefengh ave-sium, je tire de fusil, G.; تيفنك نهاوثرن, ne tirez pas, Ch. 354; berk-a tefengh, balle, G.; dermân-e teféng, poudre à canon, G.; zaza tuféng, richvend (à Alamout et Roudbari Qazvin) ou-bedeng, Ch. 301 (formé par transposition du d (t) et du b (f)); p. تيفنك.

tifenktchi, carabinier; t. p. تيفنكجي.

toufenk-saz, armurier, qui fait les armes à feu; du pers. تيفنگساز.

tiw, touw, crachat; tew kirin, cracher; tefkem, t, fkem G.; tîf dî-ké, il crache, L.; tif kirin Rh.; ar. نَف; comp. نو.

tew, ingérance, mélange; tew bouin, s'immiscer, se mêler; نغى tew-i choul-a vé na-bim, je ne m'ingère point de vos affaires; نغ tew dàin, embrouiller; تفر كرين

tew kirin, ajouter, mélanger; نَفْ لَهْف
tew lihew, pêle-mêle, à la billebaude;
هَفْ be tewi-hewi, compliqué,
mêlé; تَفْ tew khystin, bou-
tonner, réunir, accumuler; نَفْ
psychkojan tew di-khé, il se bou-
tonne; عَفْ ewi psychkojan khou tew khyst, il se bou-
tonna; تَفْ tew khé, boutonne toi; نَفْ
tew khyn, boutonnez vous; تَفْ-دا,
tout de suite, S.; خَفْ-دا mürād-e ma hār
dū tāv-da beké, Dieu réalisera notre désir,
mot à mot: il mettera ensemble le désir de
moi et de toi, S.; هَفْ précédé par la
préposition te = de.

نقر. voy. نقر.

نقر tiwir, radis, rave; tover, railfort,
G.; پ. نقر.

نقر tiwîrk, tourterelle, G., p. نقر
(faisan), arm. *tourterelle*, danois
tiur (coq de bruyère); voy. Justi, über
die kurdischen Spiranten p. 27; Hehn, Kul-
turpflanzen und Haustierte, p. 318; Tegnér,
der Auerhahn, p. 32.

نقر tewizandin, rendre froid;
prés. 3. دَنقر, il engourdit, verbe caus.
de نقر.

نقر tewzi, celui qui s'allonge et baille;
léthargie.

نقر tewzin, tomber en léthargie,
s'étendre en baillant, engourdir; نقر
tewzin defa kirin, dégoûter;
comp. نقر.

نقر tewsilé, bigarré, une pièce d'é-
toffe; نقر tewsile-i hewir-
mouch, marchandises de soie; p. نقر.
نقر tewchou, petit marteau, hachette;

taushu, erminette, Rh.; tefsciû, faux
courbée des tonneliers, G.; voy. نوش;
comp. p. نقر.

* تَفْ tefka, tf,ka, crachat, G.;
comp. نَفْ.

* تَفْ tāvli, ensemble, S.; de نَفْ et
de لِي (ar. ل).

* تَفْ tevfa, volonté, G.; c'est le partic.
parf. فَاين.

تَفْ taqataq, tac-tac, bruit réglé; mot
onomatop.; comp. ar. نَقْ et le verbe نَقَب.

نقر taqir kirin, référer, ex-
poser; ت. نقر.

* نقر taksîr, ménagement; taksîr
kem, je ménage, j'épargne, G.; ar. نقر.

نقر teqlé, bond, saut, culbute; نقر
از نقر, faire un bond, une culbute; نقر
من نقر دا, je fais un bond; دَدِم
teqlé da, j'ai fait un bond; ت. نقر.

نقر teqledji, farceur, comique.

نقر taqvim, gazette, journal; ar. نقر
نقر taqvié daïn, ravitailler; ar. نقر.

نقر teqazé, svelte, prompt; ar. نقر.

نقر teqian, crever, se crever, se
rompre; نقر زِكْ zik teqiaîc, le ventre
creva.

نقر teqin, crever, rompre, mourir des
suites de quelque excès; de l'ar. نَقْ (le ton
de deux pierres qui se choquent).

نقر tika, prière, demande.

نقر tiktaban, souliers persans.

نقر tikda, ensemble, tout d'un coup;
نقر hemou tikda, tous ensemble;
نقر précédé par la préposition ت = د
comp. تَفْ tāvda s. v. نقر.

نلك — تکرار گوتین

teqrar goutin, redire; تکرار گوتین
t. تکرار دیک.

tekeré, roue; t. تکرک.

دخره voy. نکره.

نکله به نکله tikil, trouble, mélange; نکله
tikil be tikil, pêle-mêle; نکله بوین tikil
bouin, s'immiscer; نکله خو کرین tikil
khou kirin, agréger; tekel kem, je mêle,
je trouble, G.; mādē tekel ket, l'estomac
se tord, affection de l'estomac, G.; ar. بعکل.

teklavé kirin, mêler. نکلاوه کرین

tekelloum, conversation; ar. تکلم.

teklevai boun, troubler, reñdre trouble. نکلوای بون

tekeliá, mélange; tekeliá mādē, affection de l'estomac, G. نکلیا*

teklif, cérémonie; tekliif, accueil amical, G.; qodām teklif, cérémonieux, G.; teklif kem, je salue, G.; teklif b,ela, ne fais pas tant de cérémonies, G.. ar. تکلیف.

ostá takmir, architecte, dessinateur, G.; ar. تعمیر.

teknil, parfait, Rh.; takmíl, valeur, prix, G.; teknil kirin, achever, Rh; teknil kir, il acheva, L.; ar. تکمیل.

teké, un seul, impair; تکه
teké-tek, un à un: t. تک.

teké, bouc, mâle de la chèvre, وکی
veki rih-i vi di-lepitē teka min titē bir-a min, lorsqu'il secoue sa barbe, mon bouc me vient à la mémoire; p. تکه.

tekié, couvent de derviches, pauvre hôtellerie; ar. تکیه.

تبرک voy. نکر.

teghé, ballot; voy. تغه.

til, sommet d'une colline; тель P.;

ar. نل.

tel, bonnet mis de côté, aram. تېل (suspendre).

tel, fil d'archal, G.; t. تل.

telā'tin, pendre, kumm-i fēsa telā'tiya, l'écharpe de son fez pend au dos, S.; de نل (bonnet mis de côté).

telaz, flot, vague; t. تالاس, تالاز, طلص.

telach, égratignure; comp. تراش.

telach, embarras, souci; نلشنا

telach-a dini, article de foi, fanatisme; p. نلانس (recherche); comp. تالاش.

taláf, celui qui disperse, G.;

ar. بلافی.

telak, garçon de bain; forme vulg. pour دلاك.

telbisi, fourberie; ar. تلبيس.

telkh, amer; du pers. تلخ; comp.

بال.

teltif, faveur, bonté; ar. تلطيف.

telef, ruine; تلف بوین

bouin, se perdre, être ruiné; taláf kem, je disperse, je prodigue, G.; teléf kir, j'écrase, j'anéantis, L.; t. تلف انمك, انلاف انمك.

tilif, tilfé, dépôt d'une liqueur, dépôt de café; ar. تغل.

tilfandin, anéantir; 'askār-ē

bohtā tilfāndin, l'armée de Bohtan fut écrasée, S.; verbe dénom. de تلف.

telik, filet, souricière; p. تله;

comp. تاله.

ام جند سوار به پی teleké, butin; نلكه
em tchend souvar be peï ordouï be-kewin
di-bé kou teleke ieki binin, nous autres
plusieurs cavaliers allons à la poursuite du
camp, peut-être nous rapporterons quelque
butin.

* تلميد tālemid, disciple, G.; talmid
Rh.; ar. تلميد.

* نلتگيه p-telyngia, avec vitesse, G.
لو tilou, doigt; مھرا کره بلويا mouhra
kiré tilouia, il passa l'anneau au doigt;
نلویا tilouia berani, pouce; بلویا
نلویا kylitch, kylitch, le petit doigt; тѣли P.; тілі L.;
telíye mazyn, pouce, S.; telíye náve,
doigt du milieu, S.; telíye pečúk, le petit
doigt, S.; áze télā bē-ḫemē, je joue (p.
ex. du luth) S.; hürkan. t'ul (Schiefner
174), akuscha tulwe, wogul. tulet, tula
(Klaproth, Asia polygl. 319).

* تلوان tlovan, raisins que l'on met au
suspensoir pour les conserver pendant l'hiver,
Rh.

تلوفرى tilouweri, tapageur.
تولومبە toloumbé, pompe, machine;
t. تولومبە.

نله teleh, les grains battus mis en monceau;
arm. ٧٦٧ (amas, tas de fruits).

تلیز teliz, mince (d'une étoffe), tendre.
* تلیشه tališá, bûche pour chauffer,
syr. tališa, S.

دهف voy. تم.

هاتن voy. تم.

* تمار tumár, étrille, G.; tēmár, S.;
tumár kem, j'étrille, G.; t. نيمار اتمك;
voy. تيمار.

temarzou, inclination, désir.

* تاماشا tamásca, chose digne d'être
vue; curiosité, voir des choses amusantes,
amusement, G.; tāmāsha, exposition, spec-
tacle, Rh.; tamásca kem, je vois des choses
amusantes, G.; tamásca-ker, curieux;
ar. (نماشاکر p. ماشا).

دماغ voy. نماغ.

تمام tamam, accompli, parfait; تمام
temam bouin, être accompli; تمام
heftiiek, une semaine juste
تمام qantarek heiié, il y a juste un quintal
تمام kirin, finir, achever; tamám dem, je
complète, G.; temám L., tümām Rh.,
ar. تمام; comp. تمام.

* تمامت temāmat-i vē, le reste d'eux,
S.; ar. تمامه.

* نمان monnaie perse, toman, Ch. 350,
du pers. نمان.

تومب کشان toumb kichan, fossoyer
un pré, un champ; arm. Թումբ (digue).

* تومت tamét, en guise de, comme G.
تمثيل کربن temsil kirin, imiter; t.
تمثيل اتمك.

تمجید temdjid, glorieux; temğid, chant
d'église, G.; ar. تمجید.

تمرو temerou, boucles de cheveux.
temelí, touffe de cheveux, L.; tāmbaríye.
cheveu, yāk tāmbari, un seul poil, S.;
comp. تمورى.

تمزی temezi, bonnet d'enfant.

نمسوك temesouk, billet obligatoire,
document; tamasúk G.; tamasúk ce-
kem, j'acquitte, je décharge, G.; ar. نمسك.

temsi, accroupissement, l'état d'un animal quand il se ramasse de peur; comp. p. تَمَسِه?

تموری et تَمَوِ voy.

* zaza tēmene kerd, il demanda,

il présenta une requête; ar. تَمَتِي.

temouri, une touffe de cheveux (en parlant du cheval); comp. تَمَوِ.

temouz, Juillet; tēmúz L.; dans le dialecte de Sihna تَمَوِز, le soleil du juillet, L. I, 102, 14; ar. p. تَمَوِز (comp. l'assy. 'duzu).

دهق voy. تَمِي.

temiz, limpi.e, propre; temiz kirin, se nettoyer, Rh.; zaza tēmiz kerd; t. تَمِيز.

* ten, corps, personne, L.; депре-
путь (lisez дептепуть), sain, P. (p. تَن
درست); zaza šešti ten, soixante hommes;
plur. haut tēni, sept hommes; bactr. tanu,
p. تَن.

* taná, repos; tranquille, G.; tanā,
confortable, Rh.; taná kem, je suis en
repos; me taná kiria, il m'apaisa, G.;
taná nina, inquiet, G.; tel taná, paisible,
G.; voy. تَمِي, بتنی. تنها.

هين voy. تناره.

* taná, taná, cabinet d'audience,
G.; tanāyī, loisir, Rh.; p. تنهائی.

نمرو voy. تنبره.

tenbel, paresseux, fainéant; tem-
bal Rh.; p. تنبل.

* tambelít, sac, G.; p. t. تنبلود,
vulg. tembelid.

* t. nbúr, mandoline, G. L.; p.
طنبور (du pers. دنبره). تنبور.

tenbíh, injonction; تنبه كرين
tenbih kirin, enjoindre; tāmíh bekin,
proclamez, faites connaître, S.; ar. تنبيه.

tendjeré, casserolle; t. تَجَرِه.

tound, austère, sévère, acro, pi-
quant; تندی سر tound-i ser, arrogant;
пад-и-туять, tourbillon, P.; p. تند.

تنور voy. تندور.

لی تنشت tenicht, côté, flanc; لی
tenicht, à côté; رش تنشت tenicht
rech, choléra; tanèst, G.; tanisch, coin,
Kl.; tanisht Rh.; tanāshak-a suvára,
une quantité, une section de cavaliers (ar.
جزء خیال S.; comp. p. تنیزه).

tenik, délicat, fin; tenik kirin,
amincir; tanék G.; p. نَنُک.

tenouké, fer blanc; tanéka, fer
blanc, tôle, G.; tanéka zer, laiton en
feuille, G.; p. نَنُکِه زر.

tenoukedji, ferblantier; tā-
nāktshi, fondeur de bronze, S.

tenk, 1) étroit; تنك بوبن tenk
bouin, se rétrécir, être à l'étroit; تنك دل
tenk-dil, consternation; دست تنك دست
tenk-dest, avare; تنك نفس tenk nefes,
asthme; tangha ce-kem, je reserve, G.;
tangh nefes G.; tel tangha, crève-cœur;
del tangha aia, il soupire, G.; teñg L.;
2) sangle; تنك كشان tenk kichan,
sangler; تنك افتر tenk-awij, cheval qui
ne se laisse pas bien seller; comp. برتنك;
3) tang, flanc, côté, S.; p. تنك; comp.
نافتنك, درنك.

* táng'háv, gêné, pressé; tan-
gav Rh.; p. تنك ياب.

tenghawī, détresse, état de gêne;
tangāvi Rh.

tenghezar, embarrassé, gēné,

incertitude; *frō rāv-ā ma tāngazār-a*, aujourd'hui notre chasse est étroite, c.-à-d. nous n'avons pas fait du butin, S.; de تنگ *tēng*.

تنگی *tēngi*, détresse, état de gêne; p. تنگی.

تنور *tenour*, tendour, four de ménage; *tanūr* G. Rh.; bactr. *tanūra*, p. تنور (mot sémitique), t. تنور.

تنه *tené*, le pudendum d'une jument.

تنها *tenha*, isolé; du pers. تنها; comp.

تنی، تنی.

تنی *teni*, suie; au *taniya*, il est plein de suie, S.

* تنی *tene*, à peine, seulement, G.; *tēni*, séparément, L.; *belā tene*, du moins (littér. quoique seulement) G.; p. تنها; comp. تنی، تنی.

* تنی *tení*, *tenía*, 1) ayant soif, altéré, G.; *tēni* Rh.; *tení buin*, j'ai soif, G.; 2) soif, G.; bactr. *taršna*, p. تشنه; comp. تنه.

* تنیان *tēniān*, avoir soif, Rh.

تنیتی *tiniti*, soif; *anin*, causer de la soif; *tiniti* *tiné*, quelque chose qui altère (littér. il apporte de la soif); comp. تنیتی، تشنیتی.

تو، touk, crachat, crachement; تو کرین *tou kirin*, cracher; comp. تف et p. تھو.

تو، tu, toi; *touī*, ô toi! *tú-zi*, toi aussi, L.; *zaza tūzi*; تھه *té*, te, à toi; تھه *bi té*, sans toi; *be-te-de*, chez toi; ce cas oblique ou formatif sert de sujet auprès du parfait participial: *te gōt*, tu as dit (propr. dit par toi) L.; *té-ra*, à toi, L.; *že té-ra*, à toi, L.; génit. *díl-i te*, ton cœur, L.; *hāk-e tēfyē*, c'est à toi

(littér. c'est la propriété de toi) L.; dans le dial. de Soleimanié تو *to* Ch. 310; abl. *le to-da* Ch.; le pluriel est *هون* *houn*; *hun* L., *hūn*, *hingu* Rh., *hung* B., *vngho*, *ungho* G.; k. or. *hūn*; cette forme a son origine dans le formatif du singulier *ṣṣa*, dont le *ṣ* s'affaiblit en *h*; l'affixe *n* se trouve aussi dans l'afghane *مونځ* *mung* et il paraît être identique avec le *m* du sanscr. *वृष्म*, *वृष्म*, bactr. *vaem*, *yūzem*; le *g* est identique au grec *γε*, *γα*, dans *ἔγω-γε*, dor. *ἔγω-γα*; chez Klaproth et Brugsch nous trouvons *hammu* et *hūmme*, chez Chodzko *اټوه* *eeoua*, ce qui est le formatif, qui passa pour nominatif; ce formatif *vé*, *hevé*, chez Lerch *wē*, sert de sujet auprès du parfait participial: *we gō*, vous avez dit, L.; dat. *ž wē-ra* L.; génit. *bērōs-a wē*, votre chaudron, L.; chez Rhea: *māl-ē hava*, votre maison; ablat. *لټوه* *lé eeoudo*, Ch.; chez Berezine nous trouvons *بھونځه* *bonguo*, de به et de *هونځه*; la forme *wē*, *hava*, se dérive comme le nominatif du thème bactr. *ṣṣa*; la différence entre le nominatif *houn* et le formatif *vé* a été produite par le suffixe *n* du nominatif, qui causa la contraction de la syllabe *va* en *ou*; dans *hava* on a inséré *a* pour rendre la prononciation plus commode; — bactr. *tūm*, anc. pers. *tuvm*. p. نو; comp. وه.

تونک *tou*, aucun, quelque; *تونک* *tichtek* *tou ni-né*, il n'y a rien; *تو* *qat* *tou*, absolument rien; *تو کس*, *کس تو*, *کس* *tou kes*, *kes* *tou kesek*, *kes* *tou*, personne (avec la négation:) nul; *تو نینا* *nul*; *تو نینا* *nul*; rien du tout (expression en usage à Djezira)

G.; k. or. **توکس** tu-tuštī, rien; **توکس** tūkes, personne, B. 126; chez Lerch: tūn'e, tū-nūne, ce n'est pas; tū-nūnin, ils ne sont pas.

تو tou, mûre; tu sciāmi, mûrier syrien à fruits acides, G.; comp. **توت** p. **توت**, ar. **توت**, **توت**.

تو tou, crème; **تو ماست** tou mast, fromage à la crème; **تو خانی** tou khaf, lait couvert de crème; p. **تو**; comp. **توخانی**, **سرتو**.

توا آگری tev-a aghiri, pelle, attisoir; arm. **թի**.

توابعات tevariāt, dépendance, ar. **نوابعات**.

تواتر کیرین tevatour kirin, divulguer; ar. **نواتر**.

تواریخ tevarikh, histoire, annales, récit; **تواریخ نویسن** tevarikh nivisin, faire l'histoire, ranger les faits selon les dates; **تاریخ** tavarikh, épigraphe, G.; comp. **نوارخ**, ar. **نوارخ**.

تواوی*, perfection morale, L. I, 99, 10; de l'ar. **نمام**.

توبه tobé, conversion, repentir, voeu de ne plus pécher; **توبه کیرین** tobé kirin, renoncer à un vice; **بی توبه** bi tobé, sans remords; **قنجه کو ام مزین بچوک توبه بکن** qendjé kou em mezin bitchouk tobé bi-kin, il serait bon que nous grands et petits fassions voeu de ne plus pécher; **توبا** Rh.; ar. **توبه** (de l'araméen); comp. **بی توبه**.

توبه کار tobekár, repentant, G.; du pers. **نوبه گار**.

توتیک toutik, flûte; comp. **دودک**,

دودک; dudék, chalumeau, G.; zaza dōjīk; t. **دودک**.

توتون toutoun, toutin, fumée, tabac à fumer; **توتون فیه خورین** we-kharin, fumer, aspirer du tabac; **توتون فیه خورنی** toutoun we-kharini, tabac à fumer; **توتین** Rh.; **توتینه کیشاند**, il fuma, L.; t. **توتون**, **توتن**, **توتن**.

توتوندجی toutoundji, marchand de tabac; **دوتنچی**, **توتنجی** t.

توتیا toutiia, zinc; p. **توتیا**, du sanscr. **तुष्ट**.

تودج toudj, toundj, airain, bronze; p. **نوج**.

توخانی tou-khaw, crème.

توخس toukhs, couvée (mot arménien); arm. **թուխ**, vulg. **թուխ**.

توخماخ toukhmakh, marteau; t. **توقیق**.

تور tor, filet, grille de fer; **تور آقبتن** tor awitin, jeter les filets; **تورا ماسیان** tor-a masiian, filets pour prendre les poissons; **تور! بیرهفو** tor-a pirhewou, toile d'araignée; t. **نور**, **طور**, comp. **طور**.

تور tour, tourik, besace; t. **توره**, **توربه** (vulg. pour **توربه**); comp. **توربه**, **تولک**.

تورات*, l'ancien testament, G.; ar. **نورات**.

توربا torbé, petit sac; **توربا توفی** torba towi, semoir; t. **توربه**, vulg. **torbé**; comp. **تور**, **تولک**.

تورته torté, lie, ce qui reste au fond d'un vase; p. **دردی**, **دردی**, ture vulg. **torty**.

تورزین teverzin, hachette des derviches; du pers. **نورزین**.

تورزین teverzin, hachette des derviches; du pers. **نورزین**.

توکل — تورک

تورک tourik, besace, sac; déminut. de **تور**; comp. **توربه**.

تورنج touroundj, orange, cédrat; to-runč, citron, G.; p. **ترنج** (malum citreum).

توره touré, plante ou tige de citrouille.

توره voy. **تیره**.

* **توری** turí, chien sauvage, chacal, G.; pehl. **تورک**, p. **توره**.

* **توريجي** zaza taúrijye, Tebriz.

توريفي toreifi, race noble de chevaux.

تورين torin, cousin, fils du frère; dujiki tornun, petit-fils, Bl.; t. **نورون**, **طورون** (petit-fils).

توز touz, bouleau; t. **توز** (peuplier).

* **توزاندين** tauzándin; ramener; prés.

3. dü jārā bu-bāzínit, dü jārā p-tāzínit, deux fois il lui donna l'éperon, deux fois il s'en retourna à cheval; tauzánda, il ramena, S.

توزيك touzik, charme (arbre); déminut. de **توز**.

توزين teoüzin, orner; **توزيه** teoüzié, embelli, orné.

توژ touj, tranchant, violent, sévère, piquant; **توژ کرين** touj kirin, affiler le tranchant d'un couteau, émoudre; comp. p.

توش tosh.

توژان tojan, sac à lait.

توژي touji, violence.

توسز tousiz, imberbe; du ture **توی** (poil) et **سز** (sans).

توسی tousi, espèce de plante aromatique.

توش toch, inquiétude; p. **توش**.

توشمال touchmal, intendant, majordomus; du pers. **توشمال**.

توشی tevchi, hachette; voy. **تفشو**.

* **توغ** tuk, queue de cheval, G.; tōx, signe de soumission, S.; pasciá seh tuk, pacha à trois queues de cheval; pasciá du tuk, à deux queues de cheval, G.; t. **توغ**.

* **توغل** tōγél, roué, débauché; ar. **دغل** (coupeur de bourse, fripon); comp. **تول**, **ذغال**.

توف tow, graine, semence; **توف افيتن** tow awitin, semer; **توفی کنگی** tow-i kinifi, chénevis, graine du chanvre; **توفی** tow-i kitani, graine de lin; **توف** G.; bactr. taoxman, p. **تخم**; comp. **توم**.

توفلا towil, écorce, cosse; **توفلا دريژ** towil-a dirij, cosse longue; **توفلا هشک** towil-a hechk, cosse dure; **توفلا نرم** towil-a nerm, cosse tendre; **توفلا گوزان** towil-a gouzan, écorce de noix; tivel, t,vel G.; tōvil hélgerim, j'écorce, j'écale, L.; comp. p. **توژ**.

توک touk, plume, poil; **توک افيتن** touk awitin, muer, changer de plumes; **توکي اوی طيري افيتيه** touk-i evi teïri awitié, les plumes de cet oiseau sont tombées; **توکي طيري نعماني** touk-i teïr-i nomani, plume d'autruche; **توک به** bé touk, couvert de plumes; t. **توی**; comp. **کوتوکي**.

* **توک** tavék allah, par hasard, G.; ar. **توفيق الله**.

* **توک** tok, petite chouette; sanser. **वृक**, franç. **duc**, lit. **dukas** (butor).

تو voy. **تو** (crachat).

توکل tokil, écorce, cosse, enveloppe de certains légumes; comp. **توغل**.

توکل به خدی tevekil, confiance; **توکل**.

tevekil be khoudi, il faut se confier dans la providence de Dieu; ar. توكل.

توفيل voy. تول

تول tol, vengeance, représaille; maladie incurable; تول استاندين tol istandin, user des représailles; اثرى ناجينه تولى ew-ji na-tchiné toli, eux aussi n'iront ils pas prendre vengeance; tola qo bvghrum ou stinum, je prends vengeance, G.; de تبع, voy. Nöldeke 112, 384.

تول tol, câlin, polisson; توله tol-é, c'est un polisson; comp. توغل.

تولاز tolaz, débauche, vice, coquin, vaurien; تولازه tolaz-é, c'est un mauvais sujet; plur. تولازين tolaz-in; كتنا تولازى ketin-a tolazi, se jeter dans la débauche; comp. نالاز.

تولك tolk, mauve, G.; p. توله.

تولك toulouk, outre, sac; tulk, petit sac, G.; comp. توربه.

تولك tólik, boucle de cheveux, L.

تولك tolik, fossette, petite fosse.

توله toulé, les petits d'une chienne; تول نچيرى toul-a nitchiri, un chien de chasse; tula, chien de chasse, G.; tóla, petit chien, S.; p. توله.

توم voy. فابن.

توم, graine, pepin, L. 1, 99, 3;

توف voy. نخم.

تومدجيك toumdjik, touffe de cheveux, toupet.

تونه touné, touniné, il n'y a pas; تونه بوبن touné bouin, être ruiné, annulé, réduit au néant; de تو (aucun) et de la négation نه; niné signifie «n'est pas» (de ni نه (non) et de é (est)).

تونه touné, néant, nullité, manque, misère.

توني túni, genou, L.

توي توپاي toïpai, cadeaux de nocces, que les invités donnent au fiancé; ايا ام àia em tchi bi-bin toïpai, he! que devons nous porter pour cadeaux de noce; t. or. toy (festin) p. توي.

توير zaza tüyer, mûrier; dár-e tüyera; de تو.

تو té, toi, te; voy. تو.

تو voy. تى.

توهمت touhmet, soupçon, faute; ar. تومة.

تونه tihna, soif; že tihna, de soif, S.; comp. تنى.

تهنتى tehniti, soif; comp. تشنتى, تنيتى.

از قوى زیده تهنى tihni, soif; ez qavi zidé tehni-mé, j'ai grande soif; tehni, ayant soif, G.

تهنيه tehniié, félicitation; ar. تهنيه.

تهنيه نامه tehniié-namé, lettre de félicitation; du persan.

هاتن voy. تى.

تى ti, 1) soif; تى كشان ti kichan, souffrir de la soif; 2) ayant soif; تى bouin, être altéré, avoir soif; تى مه ti-mé, j'ai soif; nég. تى نينيم ez ti ninim; توتى tou ti, as tu soif?

تى ti, beau frère, frère du mari; tí, frère du mari, soeur de la femme, G.

تى tí, lame, épée, G.; bactr. taęya, P. تيغ.

تيرا tira, dedans; تيرا تى tira tchoun, s'embourber, s'enfoncer; تيرا كرين tira kirin, piquer, enfoncer, embrocher, enchâsser; تا تيرا كرين ta

tira kirin, passer un fil par le trou d'une aiguille; ریم تیرا kirin rym tira kirin, percer avec la pique; تیرا ناچه tira natché, imperméable; locat. تیدا tida, au milieu, parmi, entre, dedans, où, y, dans lequel; تی درنای ti dernai, ce ne vient pas dedans, c.-à-d. ce n'est pas assez; té-da L.; تیاده teiadé Ch. 318; kăčy'k tē b-dār kât, une fille se trouva dedans, S.; čil rubân vē tē-da, quarante moines s'y trouvèrent, S.; repá, là, P.; zaza tía, tédá; p. تو, توی.

تی. voy. تیاده.

* تی-būn, soif, S.

تیپ tip bouin, s'affaisser; turc orient. تیپ, t. دیب, توب (ce qui est en bas, fond).

تیپ tip, compagnie, certain nombre de soldats, troupe.

تیتین titin, avoir soif; تیمه ti-mé, j'ai soif; تی-نیه ti-né, ils ont soif; توتی tou ti, as tu soif? توتی نینى tou ti nini, tu n'as pas soif; هون تیمه houn tiné, avez vous soif? از تی نینیم ez ti ninim, je n'ai pas soif; ام تی نینیم em ti ninim, nous n'avons pas soif.

تیته tité, tache blanche à l'œil, taie; پ. تیتی (poupée)?

تیتی titi, altération, grande soif; تیتی کشان titi kichan, souffrir de la soif; de تی (ayant soif).

هاتن. voy. تیتین.

تیدا tida, dedans, dans l'intérieur, où, dans lequel; voy. تی.

تیدان ti-dan, ti-dain, oindre, enduire; littér. mettre dedans; comp. تیران.

تیر tir, rassasiement; تیر کرین tir kirin, sa rassasier; تیرم ez tir-im,

je suis rassasié; تو تیری tou tir-i, tu est rassasié; او تیره eoū tir-é, il est rassasié; ام, هون, وان تیرین em, houn, van tir-in, nous sommes, vous êtes, ils sont rassasiés; تیری tirī, rassasiant, suffisant; تیر, rassasiement, rassasié, Rh.; تیè Ch. 307; tera aia, c'est suffisant, G.; zaza siēr L. I, 75, 10; p. سیر.

تیر tir, 1) flèche; تیر افیت tir awit, il décocha une flèche; تیر افیش tir-awij, frondeur; تیر انداز tir-andaz, archer; تیر لدا tir le-da, il frappa avec une flèche; 2) timon, rouleau; تیری برده ی tir-i perdei, une tringle de rideau; 3) rayon: تیرا روژی tir-a rouji, le crépuscule du matin; bactr. تی'ری, p. تیر; comp. سرنیر.

تیر tir, dur, coagulé, épais; تیره tir-é, cela est dur, ce qui est coagulé; تیر بوین tir bouin, se durcir; تیر کم, ce-kem tīra, je condense, G.; partic. passé تیر-bu G.; russe твердъ, anglosax. thveran, (condenser).

تیراسو tyrasou, écrivain arménien (armén. diratsou, lettré).

تیر افیش tir-awij, archer, frondeur.

تیریز tcirij, rayon; l'ouverture au bas d'un manteau; p. تیریز, تریز.

تیریزین tirijin, rayonnement; نرژینا tirijin-a tawi, les rayons du soleil.

تیریک tirik, baguette de fusil; نبرکا tirik-a tepantché, baguette de pistolet; déminut. de تیر.

تیرکیش tirkech, carquois; du pers. تیرکیش.

تیرمار tiremar, serpenté; p. تیرمار.

تیرماش tiremach, abandonné, dont personne ne prend soin; بیمى تیرماش

tiremach be-mini, puisses tu être abandonné (terme d'imprécation); de تیره (tribu) et de *mach (forme radicale entrant dans les composés du verbe armén. Գաշակ, user, p. ex. dans գիւրացիաց).
 ۱۲۲

tir-mé, juillet; tírma G.; bactr. tistrya, p. تیرماه.

tirmé, châle de Lahore; p. سال تیرمه (Brugsch, Reise der preuss. Gesandtschaft II, 89, 90); ar. شاله تیرما (Berggren 807).

tirindaz, petit-maître, homme bien mis; littér. tireur d'arc; p. تیر انداز.

tiringouzé, balance.

teirik, teirouk, grêle; تیروک teirik di-baré, il grêle; terk G., tairok Kl., tarapra P., targ Rh.; terz, lorist. teghir R.; zaza tôrge; p. تیرک.

tíreh, petite tribu, R. I, 123; Rawlinson, Journal of the Geograph. Society X, 34; tura, rameau, branche, Rh.; p. تیره.

tirebar, extravagant, indomptable; comp. le pers. تیره شدن (être en colère).

تیری voy. تری.

tiri, rassasiement; تیری دهه tiri di-ké, cela suffit; تیری ناکه tiri na-ké, cela ne suffit pas; p. سیری.

دَل تیری tiri, dureté; comp. تیری.

tiz, bassinet d'une arme à feu; تیز tiz kirin, amorcer un fusil; تیز هِلْگِرت tiz hil-ghirt (le fusil) a pris feu.

tiz miri, bientôt; تیز تیز miri, maladif; du pers. تیز.

تیزاب tizaw, eau-forte; du pers. تیزاب.

tizik, amorce de fusil, flacon à poudre d'amorce; déminut. تیز.

tizek, capricieux; du pers. تیز (tranchant, mordant).

tizmyri, exténué, faible, malade; mot à mot: dont la mort surviendra bientôt; de تیز et de مری.

tiji, tij, 1) tranchant; tizia kem, ce-kem tizia, j'affile, G.; tabiat tizia, dur, rigide, farouche, G.; tizia nina, émoussé, G.; дінь P.; tizh Rh.; 2) tizhi, le tranchant, Rh.; zaza tízi, éclat; tíji, soleil, Bl.; bactr. tizin, p. تیزی; comp. سر تیز.

teïsin, brûler; آگر دتیسسه aghir di-teísé, le feu brûle, p. تفسیدن?

tig, 1) chose élevée, un tas; 2) lame d'une épée; p. تیغ; comp. تی.

tik, haut; تیک ber-i tik, une haute pierre; p. تیغ; voy. تیغ.

ti kirin, répandre, verser; توتی کی, ez ti kim, tu es rempli; ام. tou ti ki, coü ti ké; plur. em, houn, van ti kin; inf. تی کرین ti kirin, remplir; قالونی qaloun-i jiboui min ti ké, remplis moi la pipe; وان تی کریمه ez di van ti-kimé zendjiri, je les mettrai aux fers; de نی (dedans).

tim, parti, côté; تیم گرتین ghirtin, prendre le parti de quelqu'un.

هاتن voy. تیم.

timar kirin, étriller, panser un cheval; تمار. اتی تیمار.

tinin, coûter; cián tinit, combien cela coûte-t-il? cián tíná, combien cela a-t-il coûté? G.

جار — تی ورانین

تی ورانین ti-veranin, envelopper, mettre dedans, lancer, jeter; خبرا خوه تیور khaber-a khé tiver-tine, il lance des propos inutiles; de تی (dedans) et de اور (porter) précédé par la prépos. اور. تی وردان ti-ver-dan, rincer, nettoyer	en lavant; prés. 3. تیور دیده tiver di-dé; parf. partie. تیور دا tiver da. تیور کرین ti-ver-kinin, lancer un bâton entre les jambes de celui qu'on poursuit; jeter quelque chose aux pauvres.
--	---

ث

ثابت کرین sebit, isbat, sabit kirin, corroborer, prouver; t, bāt kem, sbāt kem, G.; ispāt kirin, Rh.; ثبت اتمک t. اثبات, ثبات, ثابت. اثباتی sani, deuxième; ar. الثانی. ثبوت soubout, preuve par témoin; ar. ثبوت. اثلاث selas, un tiers; ar. اثلاث. ثلث soulous, espèce d'écriture; ar. ثلث.	شکر مه semerek, quelque chose; شکر مه چوکي بز و جند دوار هنه chukur mé semerek-i pez ve tchend davar hené, grâce à Dieu, j'ai quelques brebis et plusieurs vaches; مه semerek pez dané mé, ils m'ont donné quelques moutons; ar. ثمر. ثواب sevab, charité; savāb, récompense, S.; te sevāb kir, tu as bien mérité, L. I, 16, 5; ar. ثواب.
---	---

ج

جه voy. جاب djab, réponse; ايرو جاب هاتيه کو irou djab hatié kou, aujourd'hui l'avis est venu que...; comp. جواب. جاتري djatiri, marjolaine; ar. صعتر, arm. Զաթրի (origan). جاجك jajik, concombres confits au vinaigre, Rh.; t. جاجك (une sorte de salade). جادو djadou, sorcier; جادوي کرین djadoui kirin, enchanter, des malefices; plur. جادوان djadouan; du pers. جادو.	جاده djadé, grand chemin; jāda, Rh.; riye jāda, sur la grande route, S.; ar. جاده. جاري جاري بري djar-i beri, première fois; به جاري be-djareki, quelquefois, d'emblée; جاري دني djareki dini, une autre fois; جاري دني افيتن djareki dini awitin, rejeter, jeter encore une fois; جاري دني ژبيزنكي در باز کرین djareki dini ji bijinghi derbaz kirin, rassasser, passer encore une fois par le tamis; جارنان djarnan, quelquefois; giār-a ber, encore une fois, G.; giār-e
---	---

k'idi ce-kem, je recommence; j'ajourne, je diffère, G; giäre k'idí bezium, je le répète, G.; giár-e k'idí t-em, je retourne, G.; giár-e k'idí b-stinum, je reprends, G.; giár giár, rarement, de temps en temps, G.; jār jārān, L.; giäre^k, une fois, G.; jārki, le-jārki, jārde (locatif) L.; jārūk že-jār-ā jār zamāna (il y avait) un jour, jadis (ainsi commencent les contes) S.; p. جاور, voy. ايجارى. دوجار, كه جارگى, كم حار, فیه جارى, دوجار, هر حار, گلك حار.

دجارس djaris, abject, vil, bas.

* جاروفه giárfk, balai, G.; p.

دجاری djari, djariîé, servante
d'un harem; concubine; ar. حاربه.

جاری djari, coulant; ar. جاری.

(turban). داریک voy. جارېك

* جازت giázéta, récompense; giázéta.
dem, je récompense, G.; ar. حائزة.

جاسوس djasous, espion; giassús kem, j'épie, G.; ar. جاسوس.

جاشك djachik, anon; dāšik L., jāsha Rh.; ar. جاش.

دج djag, asperges (de l'armén. jakh);
arm. ճախ.

جاغ djag, balustrade; comp. جاغ.

جاو. voy. جاك

جاك djaké, joli, bon; comp. جاق.

* جال zaza jāl, amer.

*جام jām, verre, L.; bactr. yāma, p. جام.

جوانمیری. voy. جامری

* جامع *ǰāma'*, mosquée, B.; gema G.;
ar. جامع.

* جامور jāmōr, syr. tīno, ar. رمل terre glaise, S.; t. جامور.

ژ جان و دل djan, âme, esprit;

ji djan ou dil, tendrement; جان کشان
 djan kichan, être dans l'agonie; جان
 djan hebin, avoir soin de sa santé; حبین
 djano, mon âme, mon ami; جانو جی
 djano tchi افه هسپا ژ جه دکوله
 di-biji ewe hespa ji-tchi di-koulé, mon
 ami, que dis tu, ce cheval pourquoi boite-
 t-il? دجان-ی من
 djan-i min, mon âme, mon
 cher; ghiâne G.; кѣнь, кѣнь P.; gān
 Rh.; jān de-dim, je meurs, L.; haf sad
 min dí-kerim že giāna (ar. 700 kuntu
 exallis-hum min er-ruh) je tuai 700,
 S.; zaza jān; p. جان; comp. گان.

ايجان، فہ جان voy. جان

جانباز djan-baz, voltigeur; du pers.
جانباز.

دجانبازی djanbazi kirin, voltiger; du
pers. جانبازی.

دانجی djanpé, qualité de riz exquis.

جوى djan-tchoui, avare sordide;
du pers. جان جو; comp. کام جو.

soin de sa personne.

جان دان djàn dan, mourir, expirer;
comp. s. v. جان.

فدا djan-feda, dévoué de cœur
et d'âme; t. جان فدا (consacrer,
dévouer).

جاو. ۱۰۷. حانك

جانکشی djan-kech, agonisant; p.
جانکشی.

* جانمردی zaza jānmirdi, héros; dujiki
djimirdi, homme, Bl.; comp. جوانمرد.

جانمرك djanemerk, fleur blanche printanière; comp. جوانمرك.

جانو djanou, poulain; jānī Rh.; p جانہ;
comp. جاہنو.

جدا — جانور

جانور djanever, animal, brute; جانور
boz, bêtes-fauves; панварь
P.; jēna'ūr L.; dujiki jēnawar, loup, Bl.;
جانور p.

جان هشك djan-hychk, infatigable.

جاوی خام djaoū, linge, toile; gjav-i kham, toile écrue; giānk, double, G.; jau, toile, L.; joink Rh.; k. or.
جاك jek; p. جامه.

جاوی geūvi, résine, G.; ar. جاوی.

جاوین djavin, toilerie, toiles.

جاهل djahil, ignorant, un jeune fou, illettré; از جاهلیم ez djahil-im, je suis un jeune fou; از جاهل نینم ez djahil ninim, je ne suis pas un jeune fou; ar. جاهل.

جاهنو, djahnou, djahni, جهنی
djehni, poulain; گلو دبه کو تو جهنکی
ghelo, di-bé kou tou djahneki qendj nedjdi ji-mera bini, voyons! il peut se faire que tu m'amènes un joli poulain Nedjdi, comp. جانو.

جه voy. جای.

جایز نینه djàiz niné, licite; جایز
ghelo, di-bé kou tou djahneki qendj nedjdi ji-mera bini, voyons! il peut se faire que tu m'amènes un joli poulain Nedjdi, comp. جانو.

جواب voy. جباب.

اری جبار 1) chirurgien; جبار
eri djebbar hat ve djebbrandié, oui, le chirurgien vient et mit les ligatures; 2) gibbár, géant, G.;
ar. جبار.

جبابکhané, caisson, provision de poudre, magasin d'armes; jǎbāl-xāna S.;
ar. جبابکhané (munition de guerre).

جبر djeb, violence, force; jēbūr, à force (ar. جبراً) S.; ar. جبر.

جبراندين 1) bander, lier un os fracturé; 2) violenter, prendre par force; causat. de جبرين.

دزروك jibrók, taupe, L.; comp. دزروك.

جبری ستاندين djebri, forcé; جبری
djebri sitandin, usurper, envahir; ar. جبری.

جبرين djebri, se laisser faire une violence, se contraindre; de جبر.

کرید djebel, marchand de boeufs; جبل
keri-d djébelan, les troupeaux des marchands de boeufs.

جپخانه voy. جپخانه.

جبلو djebelou, escouade, les hommes de la police des villages; plur. وسانه هره
لنيك ريسبي زمرا جند جيلوبان بخوزي vousané heré linik rispi ji-mera tchend djebelouian be-khouzi, ainsi va chez le chef du village et demande pour moi quelques hommes d'escouade; p. جبه لو.

جبن djeboun, timide; ar. جبن.

جبونى djebouni, timidité, peur.

جبه djoubé, habit long à l'orientale; giába kurték, camisole, pourpoint, G.;
ar. جبه (voy. Dozy, Dictionnaire, 107, Lane 1, 26, 37).

جوجك voy. جوجك.

جهم djehim, enfer, feu d'enfer; ar. جهم.

جوت voy. جوت.

اجداد edjedad; جدد
ar. اجداد.

جد djid, soin; ar. جد.

جدا djuda, séparément; جدا
djuda bouin, être séparé de quelqu'un; جدا
djuda-né, ils sont différents; جدا

دجودا kirin, séparer, écarter, distraire; جدای danin, mettre la division; zudá G.; جدای parfois, B.; bactr. vita, pehl. گویت, parsi jað, p. جدای.

دجودا djudâi, séparation, action de diviser; zudáia G.; p. جدائی.

دجودو djideou, plaie au dos d'un cheval faite par la selle.

دجودید djedid, frais, nouveau; ar. جدید.

دجوزام djuzam, djuzami, lèpre; giusan, cancer, G.; ar. جذام.

دجور djer, cruche, jarre; دجورك djerik, une petite cruche; ar. جرّه.

دجورات djurat, audace, courage; به دجورات be-djurat, courageux; ar. جرأة; comp. جرت.

دجراح djerah, chirurgien; zaza čiráhe; ar. جراح.

دجرباندین djerebandin, essayer, examiner, faire une tentative; gerobínium G.; na gerobandia, il n'a pas éprouvé, G.; verbe causat. de جربیدن.

* دجرباندیه gerobándia, expérience, G.

* دجربا kirin, essayer, Rh.

دجربین djerebin, subir un examen, éprouver; ar. جرب.

دجورت djuret, audace; به دجورت be-djurit, hardi; دجورت kirin, oser, avoir la hardiesse; ar. جرءة.

دجورد djerd, butin, chose volée; دجورد djerd li-khystin, faire un vol à force ouverte; ar. جرد.

دجورده djerdé, bande (des voleurs); ar. جریده.

دجور voy. جرك.

دجورك djerck, le foie; دجورگا sipi, poumon; bactr. yakare; p. جگر.

دجورگه djerghe, file, tente; du pers. جرگه.

دجورم djurm, amende, faute; به دجورم be-djurm, distrait (d'un enfant); دجورم kiriié, il a commis une faute; دجورم-ا vi, c'est sa faute; ar. جرم.

دجورماق djirmaq, cicatrice, balafre, égratignure; de l'ar. حرج.

* دجورن ĵurn, auge, mortier; syr. gúrno S.; ar. جرن.

دجورنیک djerenikh, lutte, combat, vacarme.

دجورنیکhin djerenikhin, lutter, combattre.

* دجوره giúrre, faucon, G.; du pers. جرّه.

دجوریان djeriian, couler; ar. جریان.

* دجوریب gerib kem, j'examine, G.; comp. حربه.

دجورید djerid, zagaie, dard; دجورید awitin, lancer les zagaies; ĵirít L., gerrit kem, je fais un tournoi, G.; ar. جريد (Berggren 334).

دجورید باز djerid-baz, habile à lancer le djerid.

* دجوریمه gerima, amende; ciúm ser geríma, j'exige une amende, G.; ar. جريمه.

دجورین djirin, crier, en parlant d'une porte ou d'une roue; دجورینا arabeï, la roue qui crie, bruit d'une voiture; comp. زرين.

* دجورین ĵerín, arriver, se faire; čí ĵériya, qu'est ce qui est arrivé? S.; ar. جرى.

دجوز djuz, une parcelle; دجوزك djuzek, une toute petite chose; ar. جزء.

جزا djeza, châtement; جزا داین djeza dàin, châtier, infliger un châtement; ar. جزا.

جزا دان djeza dan, porte-malheur.

گوزان djuzan, rasoir; comp. گوزان.

گزر voy. جزر.

* جزر gezr, g, zr, pont de bateaux, G.; ar. جسر.

جزر و مد djezr ou med, flux et reflux;

ar. جزر و مد.

جزمه djizmé, bottes; jizme L. B.; dīzma, pantoufle, Rh.; t. جزمه.

* جزمه جی t. cordonnier, B.; جزمه جی.

جزو djuzv, 1) chapitre du Qoran; 2) Abc; ar. جزء.

جزوی djuzvi, peu; ar. جزئی (vulg. جزوی).

* جزیره gezīra, île, G.; ar. جزیره.

جس djes, djehs, chau; ar. جس. گز comp. جص.

جسارت djesaret, audace; ar. جسارة.

جست djest, agile; جاست جابك djest-

tchapyk, véhément; p. جست.

جسسندین djesisandin, tâter, examiner, espionner; دجسسینین دژمنین خو di-djesisnin dijmin-id khou, ils espionnent leurs ennemis; از جوم لی اوردوia ez tchoum li ourdouia ve min qendj djesisand, je suis allé au camp et je l'ai bien examiné; de

l'ar. جسس.

جسور djesour, un homme habile; ar. جسور.

جسه djussé, corps; ar. جسد.

جسیم djsim, statue; ar. جسيم.

جی دژی او djisin, race; جی دژی او

tchi di-biji eoŭ djahni djisin heié, qu'en dis tu, ce poulain est-il de race? comp. جنس.

جسین djesin, courageux, brave.

جسین djisin, calcaire; de جس.

جسادین djeadin, s'efforcer, tâcher; de l'ar. جهد (tâche, emportement; vulg. jiâht).

جغا djiga, aigrette de diamants; t. جغا.

جغز djighiz, incision, ligne, coupure, mauvais joueur; on dit aussi جغز مغز djighiz-mighiz; جغز کشان djighiz kichan, biffer; جغز کرین djighiz kirin, inciser; لی قماری جغزی کرین li qoumari djighizi kirin, tromper au jeu.

جغزین djighizin, inciser.

* جفا djafā, tourment, peine, Rh.; ar. جفا.

جفات djiwat, compagnie, assemblée; جفاتا دجنازهی djiwat-a djenazei, convoi; جفاتا ایربسان djiwat-a eīrisan, clergé; جفاتا مفسدان djiwat-a moufsidan, clique; ar. جماعه; comp. جماعت.

جفاندین djewandin, cueillir; mi je-vând, je recueillis, S.; askār jēvândia, il concentra son armée, S.; causat. de جمعین.

جمین djiwin, se rassembler, se ramasser; پیرس جمین pyrs djiwin, ramasser des nouvelles; jēvīan, ils se rassemblèrent, S.; am jēvīan, nous étions rassemblés, S.; de l'ar. جمع.

جاو voy. حاك.

جگر djigher, foie; du pers. جگر; comp. جرك.

چکن djeghen, jonc.

جل djil, housse, parure, habit; جلی djil der-ani, il ôta ses habits; جلی

جعات — جل

جلا hespi, robe blanche; **جل** djil-i sipi, **جل** hespi, **جل** hespi, caparaçon de cheval; **جل** hespi, caparaçon de cheval; **جل** hespi, caparaçon de boeuf; giúl-e qo bar-kem, je m'habille, G.; giúl ekínun (voy. **جل** hespi), je me déshabille, G.; **جل** L., **جل** Rh., **جل** Ch. 347; **جل** B.; ar. **جل**, p. **جل**, t. **جل** (caparaçon).
جل voy. **جل**.
جل djila, le vernis; **جل** daïn, vernir, lustrer, polir; ar. **جل**.
جل djelad, bourreau; jalād Rh.; **جل** kem, je décapite, G.; ar. **جل**.
جل djilazouk, délicat; comp. **جل**.
جل jelāl, gloire, L.; образцы шр.; ar. **جل**.
جل jelālī, brigand, Rh.; **جل** ce-kem, j'assassine, G.; ar. **جل** (rebelle).
جل djulank, linger, tisserand; p. **جل**, **جل**, voy. **جل**.
جل djeleb, sorte de marchandises; ar. **جل**.
جل djilbir, oeuf mollet; t. **جل**.
جل djild, tome, volume; **جل** djild-i sani, tome second; **جل** djild-i evel, tome premier; ar. **جل**.
جل djuldou, donation; on appelait ainsi la donation que jadis un prince kurde accordait à la famille d'un guerrier mort en combattant, et qui consistait en villages, campagnes, jardins etc.; be-jüldū ž-min bo-stīnit, qu'il prenne en donation de ma part, S.; zāxō dānyime be-jüldīne, il m'a donné Zakho comme «mulk» pour toujours, S.; p. **جل**.

جل jil-šōye, blanchisseuse, S.; de **جل** et de la forme radicale de شوشتين employée dans les composés.

جل djulfa, lingerie. linger, fabricant de toile; comp. **جل**.

جل djulfi, race noble de chevaux; ar. **جل** (voy. le Comte Rzewusky dans les Mines de l'orient V, 51).

جل djilik, torchon, chiffon; déminut. de **جل**.

جل djelghé, fente; arm. **جل**.

جل djilou, djileou, rêne; jǎllu S.; jǎlav-a bōzō, la rêne de Bozo, S.; **جل** G.; p. **جل**.

جل gelid, glace, G.; ar. **جل**.

جل djem, côté; chez, vers, auprès; **جل** ez bé djem té herim, j'irai de ton côté; **جل** ez ji-djem té narim, je ne viens pas de ton côté; **جل** eou ji-djem mir ti, il vient de la part du prince; **جل** djem vi, chez lui; ar. **جل**; voy. **جل**.

جل djem, ballot, demi-charge d'un cheval; **جل** djem ghiridan, lier les charges, emballer; **جل** djem kirin, additionner; t. **جل**; comp. **جل**.

جل djum, bouchée; gium, monceau, G.

جل djima, accouplement; **جل** djima bouin, accoupler; **جل** G.; ar. **جل**.

جل djamazé, chameau; ar. **جل** (dromadaire).

جل djemaet, communauté; jumát,

réunion, rassemblement, L.; dujiki jemiet, Bl.; ar. جماعة; comp. جثات.

جمال djemal, beauté; ar. جمال.

جاماندين giamánnum, je rassemble; parf. part. giamand G.; de جمع.

جامد jimdjimik, mante, voile de femme.

* جامي giámgiúmi, crâne; äz būm jūmjūmā sultāna, je suis le sultan Crâne, S.; ar. جامه.

جامد djemed, glace, gelée; جامد گريدان djemed ghiridan, être gelé de froid; jammat Kl., jemat Rh.; gemét bu-ghrum ou gemet bum, je me gèle, G.; gemét kem, je me coagule, G.; ar. جامد.

جامدندين djemedandin, geler, glacer; verbe causat. de جامد.

جامدین djemedin, se geler; تلو و پی tilou ve pei van djemediné, leurs doigts et pieds ont gelé.

* جامساندين gemesinum, je congèle des oeufs avec du beurre dans un plat au feu, G.; ar. جامس.

* جاموشك djamouch, mouvement; جاموشك djemouch-geh, jointure, articulation (littér. lieu de mouvement) Ch. 347; p. جنبش.

جام جمع بوبن djemâ, pluriel; جام جمع bouin, accoupler, jouir d'une femme; jumā bun, s'assembler, Rh.; jumā kirin, assembler, Rh.; gemma, assemblée, cohabitation, G.; gemma ghelak, foule, G.; ar. جام; comp. جم.

* جامه djumé, semaine, Ch. 341; ar. جمعه; comp. اجمعه.

* جامك jamik, jumeaux, Rh.; sanser. यम, यम्य; comp. जियो.

* جامك jemyk, petit, étroit, S.

جامه djumlé, en entier, tout le monde; ar. جمله.

* جاموس کران zaza jamús-kerān, nom d'un astérisme, qui se dit کورنکران en kourmandji.

جام رنكي جن rengh-i djun, gris; جام رنكي جن djil-i rengh-i djun, couleur grise; جام رنكي جن rengh-i djun, l'habit gris.

جام دجن djin, démon, génie, esprit; جام دجن djín ghirti, possédé du démon; gén G.; bā húkm-ē mīr-ē jināya, elle est soumise au pouvoir du prince des génies, S.; ar. جن (du bactr. jāini).

جام voy. ثن. جامه djenazé, cadavre, corps mort; zaza jinazá, jénazá; ar. جنازه.

جامه djenazei, enterrement.

جامه djinaq, pari; p. جناب.

جامه voy. جانور.

جامه voy. جنه.

جامه djendjeré, étai; p. چندرہ (sanser. यन्त्र).

* جاميل jinjil, sonnette, S.; mot onomatopéique, comp. sanser. किकिरा, किकिणी, lit. kankalas.

جامدار djindar, astrologue, devin.

جامدیر djindir, guenille, grabat; vieux (d'un habit), Kl.; comp. چنگر.

جامدك djendek, charogne, cadavre.

جامدی djindi, cavalier, une femme lionne; giéndi, galant, gentil, G.; jindiyē bohtā, les braves (cavaliers) de Bohtan, S.; ar. چندی.

جامدی djinditi, gymnastique.

جنس djins, race, lignée; genz G.; ar. جنس (du grec γένος); comp. بی جنس.

* جنك genk, combat; génk kem, je lutte, G.; jēng L.; p. جنك.

* جنگار jangār, fléau, Rh.

جنگی djenktchi, belliqueux; t. جنگی.

* جنگل djenguel, forêt, Ch. 320; p. جنگل (du sanscr. जङ्गल).

جنگ نامہ djenk-namé, histoire de la guerre; جنگ کتیب kitib-i-d djenk-namé, des livres qui traitent des guerres; جنگ نامہ du pers.

جنگلو djinclou, possédé; t. جنگلو (de l'ar. جن).

جنو djinou, possédé, fou.

جنتہ djouné, paradis; jén'et L; ar. جنتہ.

جنی voy. ثن.

جو djeou, djou, canal d'irrigation, rigole; جو اوی djev-a awi, rigole, goutte; gió ave G.; anc. pers. yuviyā;

جو آب جوی.

جو voy. جهو.

جو voy. جه.

جو voy. جيو.

جواب djevab, réponse, avis; جواب djevab dàin, donner la réponse; جواب کیرین djevab kirin, faire la réponse; jihāb, jivāb Rh., gioab G.; zaza jebābe kén'a, je réponds; comp. جاب; ar. جواب.

جوات djevat, prêt, être prêt, ce qui est préparé.

جوار djevare, voisinage; ar. جوار.

جوال voy. جوالك.

جوانمر voy. جوانمر.

جوان djuvan, jeune, jeune homme; gioán G., joān Rh., k. or. jēvān; gioáni, poulain, G.; juwanoo R., juán L.; suvár de-bú le jvāníye, il monta sur le jeune cheval, S; جوان djvane, nouveau, Ch. 344; bactr. yavan, p. جوان.

جوانی voy. وری.

جوانه گا djuvan-ga, djune-ga, veau.

جوانمر djuvanmir, généreux; aussi djuvamer; gioamer, brave, G.; gioamérter bum, je prévaux, G.; gioamer bum, j'ose, je suis brave, G.; p. جوانمر; comp. جانمردی.

جوانمرک djuvanmerk, fleur printanière; comp. جانمرك; du pers. جوانمرك (qui meurt jeune).

جوانمیری djuvanmiri, courage, générosité; gioamería G.; p. جوانمردی; comp. جامری.

جوانی djuvani, jeunesse; p. جوانی.

* جوانی jēvāni: haf salā myn jēvāni-a tā kería, il y a sept ans que je suis resté chez toi, S.

* جوانه جوبه jvāníye, boîte, S.

به جواهر djevahir, joyau; جواهر be djevahir khemilandin, incruster; javāhir Rh.; ar. جواهر (plur. de جواهر).

جواهر فروش djevahir-ferouch, joaillier; du pers. جواهر فروش.

جوبار djubar, rigole, ruisseau; jōbār S.; p. جوبیار.

جوت djot, paire, couple, jumeaux; جوت دوربین djot dourbin, binocle; جوت جوبین djot tchouin, aller côte à côte de quelqu'un; جوت بوبین djot bouin, s'apparier; جوتك djotek, une paire; جوتك.

چکمه djotek tchekmé, une paire de bottes;
giót, égal, G.; giót giót, deux à deux, G.;
giót nína, inégal, G.; du giót, deux
paires, G.; jut, jot, paire, Rh., jut kirin,
joindre, Rh.; jōt, joug, L.; k. or. جَرِيك
juddek, une paire; bactr. yaoiti, p. جفت;
comp. جفت.

حوت فہ کرین djot, charrue; djot we-kirin, dételer les boeufs de la charrue; حوت ازوتین djot ajoutin, labourer, remuer la terre avec la charrue; giot kem, je laboure, G.; jōt L., jut, jot Rh.; zaza jīt; t. حفت (comp. آهرن حفت).

حوتك djotik, signe de mauvais augure que porte un cheval; حوتك حوين djotik djotik tchouin, aller en bondissant, chevroter; p. حفته (ruade).

حوتکار djotkar, laboureur; jutyār Rh.;
comp. جهتکار.

دجوتکاری djotkari, labourage.

جوتکار. voy. حوتیار

حودك djudjik, le petit d'un oiseau;
 جودكى الوهى djudjik-i elouhi, aiglon;
 чичикъ coq, P.; jujik, petit oiseau, Rh.;
 پ. جوجه; comp. جيك.

جوجه djoudjé, poulet; forme pers. de
جوجاك.

دجودج djudjé, nain; giugi G.; t دجودج.

دجوخين djoukhin, les premiers jours de
moisson.

جوگن. voy. جوخین

جور djevir, djevrik, chien de
chasse; petit d'une chienne.

djeoür, force, violence; به جور be
djeoür, par force; jaur Rh.; ar. جور.

* زور zaza j̄or, creux, fosse; j̄orde

zibîl wél'e kërda lâjeki ser, dans une fosse on avait mis du fumier sur l'enfant (mort) L. 1, 81, 10; bactr. jafra, p. زرف; voy. زور.

حورود djouroud - mouroud,
blanc-bec, jeune homme.

حہور. voy. حوری

حوزك djouzek, une parcelle; voy. حزر.

حوزه djevzé, calotte; propr. formé
comme une coque de noix (p. حوزه)?

هندی جوزی djeouž-i hindi, muscade;
۱. هند جوزی, جوز هندی.

جو سړ djeoŭser, petite fêlure, fente.

حزام voy. حوسن

*جوشر *ǰaušer* (ǰ-āu ser?) bi-kym, je nage, S.

دجوشين djevichin, vaciller, chanceler;
de جوش; comp. شوشين.

حَوْگَن djoghin, aire, lieu où on bat le blé; on dit aussi حَوْخِين djokhin; p. حَوْغَن,

حَوْن, maz. ĵingeh (B.).

حل. voy. حول

جول jōl-ē d'miyāna, un grand nombre
de brebis, S.; ar. حوّل.

دجوم djoum, action de plonger.

* جومي giúmi, fossé, vallée, G.; jom
u jobár S.

حوین. voy. جون

جُونَكِي djouneki, quelque chose pour
goûter; de حَوْن, حَوْن.

حوالہ ۱۵۷۷ جوہال

جوهر djoher, substance, bijou, objet
précieux; gioahr G.; plur. jaúharā' S.;
ar. جوهر (du pers. گوهَر); comp. جواهر.

* جوهرچی gioáhr-ci, joaillier, G.; t.

گوهری. comp. ; جوہری

دجوهړ فروش djoher-ferouch, joaillier; comp. جواهر فروش.

دستی جوهنی djohni, mortier; dest-i djohni, pilon.

دجوبن djouin, djoun, mâcher; prés. تو دجی ez di-djum, parf. part. دجی او دجو eou di-djou; min djouié; prés. b,giúm, 2. 3. b,git, parf. part. bgiú G.; russe жую, жевать, allemand kauen; comp. le pers. چاوبدن, ژاوبدن.

دجون هڅك djoun-hychk, dur à mâcher.

چاو. voy. چوبنك.

چه لجهكی djeh, djeou, orge; چه به djeh li-djiheki heié qavi behaie, l'orge se trouve dans un endroit, elle est fort chère; چه دجور djeh djou-hour, sac à orge; giéi G.; tscha Kl.; je L.; چه افا aw-a djehi, bière; zaza auk-a jévi; dujiki jio Bl.; bactr. yava, P. دو.

دجی djih, dji, lieu, endroit, domicile; به دجی be-djih, bien, justement; به دجی be djih bouin, se fixer, s'établir dans un lieu; دجی درانين ji djih der-anin, déplacer, déranger; دجی برکت djih-i bereket, pays de cognac; دجی بی رف djih-i bi rew, accul, lieu sans issue; به دجی be djih-i direou sond khar, il a trahi ses serments; دجی داین djih dàin, céder la place; دجی دجیرتین djih ghirtin, se loger, prendre place; به دجی be djih, natif, indigène; دجی پناهی djih-i penahi, asile, refuge; دجی پین djih-i pein, litière (de l'étable); دجی ترسی djih-i tyrsi, coupe-gorge;

دجی تنگی djih-i tenghi, gouffre, abîme; دجی تنها djih-i تنها, endroit isolé; دجی نمثري djih-i nimiji, sanctuaire, temple; دجی خف djih-i khef, cachette, cabinet secret; دجی کلا اڅي djih kel-a awi, une source qui bouillonne; دجی اوساط dhiih-i aousat, centre; دجی داخل بوینی djih-i dakhil bouini, entrée; دجی رونشتنی rounichtini, habitation, résidence; دجی جهی خونکار djih-i houkmi, tribunal; دجی سکینې djih-i khounkar, capitale; دجی دجی sekinini, lieu de séjour; دجی شوشتنی djih-i chouchtini, lavoir, lieu où on lave; دجی ضربان djih-i zerban, meurtrissure; دجی علمی djih-i ilmi, université; دجی قبری djih-i qabri, sépulture; دجی درزی djih derzi, étui pour les aiguilles; دجی لقا djih-i liqa, rendez-vous; دجی کور djih-i kour, abîme, lieu profond; دجی هسان djih-i hespan, écurie; دجی گالاسیا gé kalasia, lieu de refuge, G.; gé dest nevesia, cabinet d'aisances, G.; دجی دجی jih-ē dib, la demeure de l'ourse, S.; دجی دجی ma hel-ēna, ôte notre lit, S.; iek gé na vastit, vagabond (mot à mot: il ne demeure pas à un lieu), G.; دجی کیدی gie k'idí, ailleurs, G.; دجی بومو جیک ammo gé, partout, G.; دجی 98, 10; دجی jī, jih Rh., jī L.; k. or. جا; employé comme adverbe: jā, pour cela, Rh.; دجی جا zaza jā, jau; jaiki, en quelque lieu; p. (probabl. de la racine yā; voy. Pott, Etymol. Forsch. II, 2, 21); voy. اوجا s. v. لاف, بی جه, خوچهی, اینجا, قاجا.

جهیز voy. جهاز.

دجهاړ djuhal, sac à mettre du blé ou des marchandises; naf gioalk dem, je mets dans le sac, G.; پهال گولاهك, ژوبال.

Sohrabji 43, 3); p. جوال, t. جوالق, chald. ܝܘܠܩܝܬܐ, géorg. ჯუღაყი, grec γούλιος.

جهاندين djehandin, tâcher, s'efforcer; به جهانينم be-djehidinim, je tâcherai; de l'ar. دهم; comp. جعادين.

جهانگیر djehan-ghir, conquérant; du pers. جهانگیر.

جهد djehd, hâte, zèle; هاتر هاتر djehd hâter; ar. جهد; voy. جهاندين.

جهر djehr, public; ar. دهر.

جهره djehré, carde, peigne pour carder la laine; p. جهره.

جهس voy. جس.

جهندم djehendem, djehenem, enfer; geehnam G., jehén'em L.; ciò gehennam, damné (littér. il va à l'enfer), G.; kuru gehennam, id. (littér. fils de l'enfer), G.; ar. جهنم (de l'hébreu גיהנום).

جهنمی djehenemi, damné.

جهوian djihou, juif, hébreu; plur. جهويان djihouian; giú G., tschufut Kl.; جهوك djéouéke, un juif, Ch. 349; malem giú (ar. معلم), rabbin, G.; ar. جهود, t. vulg. جفوت.

جهور djuhour, sac à avoine qu'on suspend sur la tête d'un cheval; jehór S.: gióri G.

جهاز djehiz, djehaz, dot qu'on donne à une fille; ar. جهاز.

جی zaza je, il; wai jei, sa soeur, L. I, 81, 11; sére-i jei, à sa tête, 73, 13; comp. oset. ji (là).

جه voy. جه (orge).

جه voy. جه (lieu).

ثر. voy. جی.

*جیا jía, jío, couche, lit, L.; djei-gueh, lieu, Ch. 316; p. جایگاه.

جیب djib, poche; hedr. jēb L., k. or. jīv; ar. جيب.

جيبكسان djib-kesan, filou; t. جيب (de كسمك couper).

جوجك voy. جيجك.

ثير voy. حير.

حيران djiran, voisin; jīrān-e mazyn, index (mot à mot: le voisin du grand, du pouce), S.; jīrān-e pečuk, doigt annulaire, S.; ar. حيران.

حيران djeiran, gazelle; t. حيران.

حيرد djeired, celui qui lance avec adresse le javelot (حريد).

جه voy. جيك (lieu).

حيا voy. جيگه.

جيل djil, jone; germe du blé; maz. جيل (tige), arm. Ժիլ (tuyau de blé), géorg. ჯილი (jone).

جيمك djimik, voile que porte une jeune mariée; déminut. de l'ar. جيم (brocart).

جينار djinar, voisin, contigu; comp. جيران?

جينيك djinik, djinouk, tempes; genik, genika, front, G.; jēnīk, boucle de cheveux, S.

ثر. voy. حينه.

جيوي djivi, djivik, jumeaux, paire; comp. جيك.

*جی zaza jīeí, nous sommes, L. I, 50, 10; comp. ثری.

چاپ tchap, impression, d'imprimerie;
چاپ قندج tchap-a qendj, belle impression;
چاپ خانه tchap-khané, imprimerie;
چاپ کیرین tchap kirin, imprimer; p.
چاپه (de l'hindost. چاپ čhāp).

چاپچی tchaptchi, imprimeur.

چاپک دست tchapyk, agile; چاپک
tchapyk dest, dextérité de la main; p.
چاپک; comp. دست.

چاپکی tchapyki, vivacité; p. جانکی.

چپتر, چتر voy. جتر.

* چاتلمش čatlemiş bu, il se creva, L.;
چاتلمش.

چادر tchadir, tente; پ. چادر; voy.
قره چادر.

چادر tchar, voile de femme; p. چادر.

چار چاران پنج دکه tchar, quatre;
چار djaran pendj di-ké bist, quatre fois cinq font vingt;
چار پارسى tchar parsi, pique à quatre tranchants;
چار پی tchar-peï, quadrupède; ciah G.:
chār, chāhr Rh.; چوار, L. I, 102, 9;
ciah kus ou ciah kornét, carré, G.;
ciah ba, les quatre vents, G.; bacr.
časpare, p. چار; comp. ده (div).

* چاران čarān, quatrième, L.; chārē
Rh.; zaza čehérin; comp. چاران.

چارپاز tcharpaz, agrafe, signe au front
du cheval de mauvais augure; t. چاپراز
(boutons à queue).

چارچنک tchar-tchenk, réduit à l'extré-
mité, qui marche à quatre pattes.

چارخې tcharkhedji, les volontaires
qui sortent du rang pour combattre, celui
qui attaque le premier; t. چرخې, چاقې.
چارده tchardeh, quatorze; chārdah
Rh.; dau-čār L.; zaza čārés; bacr.
časrudasa, p. چهارده, چارده.

چارشو voy. جارسو.

* چارسین zaza čāresin, le quatorzième.

چارشې, چارشې tcharcheb, tchar-
chaf, linceul, drap de lit, voile de femme;
ciah cief, drap de lit de plusieurs cou-
leurs, G.; ciah cief spi, drap de lit blanc,
G.; charshāf Rh.; p. چادرشې, چارشې.

چارشم tcharchem, mercredi; ciāhr
sciāmbi G.; čāršembé L.; zaza čāršéme;
پ. چهارشنبه.

چارشو tchar-sou, tcharchou,
marché; zaza čāršū; p. چارشو, جارسو.

چارریان tchar-riian, carrefour, quatre
chemins qui se croisent.

چار voy. چارقرنت.

چارک tcharik, turban, bandeau de tête;
ciār k, ciārka, mante, châle des femmes;
turban, G.; ciār k pecinum, je lie le tur-
ban, G.; چاریک, ceinture, Kl.; tcharokhia,
manteau sans manches, fait de soie, Rich,
1, 180; čāryk, foulard, S.; čār h'ík, un
turban, S.; p. چرخى.

چارکی تکز tcharik, un quart; چارکی تکز
tcharik-i gaz tchit bi-dé
min, donne moi un quart de pic d'étoffe;
ciahre k, un quart d'heure; chārak, un

جاف — جارکندله

quart, Rh.; séh ciáhrék, trois quarts, G.; čárek, quarteron, L.; p. جارېك.

* جارکندله čarkindéle, carotte, L.; p. چغندر, géorg. ჭაჭანტყელი (betterave).

جارگاف tchargaw, galop, un cheval qui va au galop; p. جارگامه.

جارگچك tchar-gourtchik, cheval fort.

جارگوشه tchargouché, carré, district; du pers. جارگوشه; voy. جار.

جارلېك tchar-lepi, tchar-lepik, marche à quatre pattes d'un enfant, ballottade; جارلېك بردان tcharlepi berdan, aller au galop.

جارمرگي tchar-mirghi, asseoir avec les jambes croisées

جاروخ tcharokh, souliers de paysans; charukh, sandale, Rh.; p. جاروق جاروغ. جاروك voy. جاروخيه.

جارحاشيه tcharhachiié, carré, bordure aux quatre coins.

جارناچار tcharé, remède, moyen; جارناچار tchar na-tchar, malgré bongré; جارناچار ام زي راضينه tchar na-tchar em ji raziné, malgré bongré nous sommes pourtant contents; جارناچار دېتن tcharé ditin, trouver un remède; جارناچار نينه tcharé niné, il n'y a pas de remède; جارناچار دوي tcharé di-vi ditin, apporter remède à cela; p. جارنا; comp. جارنا; voy. جارنا.

جاران voy. جارنا. * جاسمو cāsimo (dans le dialecte des Yezidis) nom d'homme, Kasim, S.; ar. قاسم.

جاشن tchachin, table à manger; p. جاشنه.

جاشور tchachour, asperges; comp. هليز, گورگور; géorg. ხაჭაპური.

جاف tchag, garniture en planches qu'on met autour d'un appartement; جاف اوده ي tchagh-i odeï, boisage d'une chambre; comp. جاف.

جاف tchag, temps; بي جافه bi tchagh-é, ce n'est pas à temps; au جاف, alors, L.; جاف-يك, une fois, L.; t. جاف, بي جاف, فاه جافه. voy. جاف.

جاف tchaw, oeil; maille; arc d'une voûte; جاف ايشي tchaw-eïchi, ophthalmie; جاف افينين tchaw awitin, eligner les yeux; جاف بلق tchaw-i beleq, des yeux noirs; جاف ابخستنن ji tchaw eikhystin, disgracier; جاف الفين tchaw aliqin, entrevoir, apparaître un instant, جاف برسي tchaw birsi, insatiable, gourmand; جاف برسيني tchaw birsiti, gourmandise; جاف كوه بونن tchaw-kouh bonin, avoir les yeux éblouis; جافخوار tchawkhar, louche; جاف دابن tchaw dàin, donner un bon exemple; جاف روني tchaw rouni, félicitation; جاف روناھي tchaw rounahi, lumen sit oculis tuis (formule de félicitation); جاف راجاندين tchaw ra-tchandin, surveiller, avoir l'oeil sur quelqu'un; جاف ژ دورفه نايننه tchaw ji dourwé na-biné, l'oeil ne voit pas de loin; جاف چاشي tchaw-chach, bigle, louche; جاف شور tchaw chour, putassier, obscène; جاف بره جافه beré tchawé, ce qui se jette aux yeux, belle apparence; جاف روديا روسان ordouia rousan ji ordouia roumi eidi bere tchaw-é, le camp Russe a une meilleure apparence que le camp Turc; جاف فكري

tchaw we-kiri, vigilant, éveillé; جافى
 tchaw wekiriié, la vigilance; فـكـريـه
 tchaw-i kani, source; جافى كاني
 tchaw ghiridan, fasciner, fermer
 les yeux; جاف كرين tchaw kirin, avoir
 l'oeil sur... وه جافرا دكن vé tchaw-ra
 di-kin, ils vous attendent; جافى لـكـتـين
 tchaw li-ketin, donner un mauvais oeil;
 جافى وازى tchaw vaji, louche; ciáv'
 sust, confus, G.; ciáv'kúl, mal aux yeux,
 G.; cāv-e áve, fontaine, G. (ar. عـمـن الـمـا);
 ciáv' aia ser ou ciáv dem, je regarde,
 j'attends, G.; ciav-e qō nakínum, je ferme
 les yeux, je fais signe de l'oeil, G.; ciáv'
 kem, je fais signe, G.; tchaou kotchandé,
 à l'instant, Ch. 341; ciáv' áver binerum,
 je regarde quelqu'un avec l'oeil malin, G.;
 ciáv' áveri le kem, je regarde de tra-
 vers, j'observe, G.; be awyrre cáva le
 mü de-nári, il me regarda d'un regard de
 côté, S.; جاو پـكاوتن tchaou pe-kaoutyn,
 aspect, vue, Ch. 352; جاوم دكوت J'ai vu,
 Ch. 316; جاوت بيه دكوه tchaou-t pié
 de-kouvé, tu verrais, Ch. 346; avra
 ciáv', ciáve, cataracte, G.; ick ciáv',
 louche, borgne, G.; نيو جاوان neiou-
 tchaouâne, front (littér. au milieu des
 yeux), Ch. 353; dem ber ou naf ciáv,
 je blâme (littér. je mets devant les yeux),
 G.; ser ciáv-e men at, bien-venu (littér.
 venu à mes yeux), G.; جاو cev B.; čau M.,
 čām Br., k. or. جاو jāw, bilb. tchur u
 tchav, visage (p. جـهـرـه و جـشـم), lor. tcheoo,
 zaza čim, dujiki čem, Bl.; bán-i čimi,
 paupière; mējēw-i čimān, id.; bactr.
 čašman, p. جـشـم; voy. نيفى. ببرجافى, يك,
 بى جافى.

tchawi, voûte, arc d'une voûte,
 oeil de réservoir; جافيا پرى tchawiiia
 pyri, arc d'un pont; جافيا شينى tchawiiia
 chini, plateau d'une balance; p. چشمه.

* ciávín kem, je porte malheur
 en regardant quelque personne, G.

tchawink, lunettes; comp.
 چشمك.

* ciáka, bien, G.; جاك, L. I, 100,
 13; chāk, choik, bon, Rh.; k. or. حـه;
 (صاغ, صاق) voy. حاكه, p.
 صاغ جى, جتر.

tchaqmaq, platine de fusil;
 tchaqmaq peia kirin, abattre le chien de fusil;
 جافوق t. جافوق.

* ciákuč, petit couteau, G.;
 chaku, couteau, Rh.; p. جافو.

tchakatchak saati, seconde.

* ciák-ciák-kúla, chauve-
 souris, G.

tchakoutch, marteau; ciákuğ
 kottum, je travaille au marteau, G.; cha-
 kuch Rh.; bactr. čaku, čakusa (?), p.
 جاقوج comp. جاقوج.

* zaza čáke, os de la jambe;
 t. جاقى (jambette).

tchal, puits, la fosse où on con-
 serve le blé; حال آف tchal aw, buanderie,
 lieu où on lave le linge; جالا كور tchal-a
 kour, puits profond; جال كرين tchal
 kirin, enterrer, ensevelir; p. جالو, جالو.

* čališmš debé, il se donne
 la peine, L.; t. جالشمش.

tchaliq, balafre; t. جالق.
 tchalmé-saat, horloge;
 t. جالمه ساعت (action de frapper la cloche).

* چیطلوس voy. چالوس.

چاله meshk, une outre, musette; p. چاله, ژاله.

چام tcham, pin, sapin; voy. بنوشت; چام.

چامور tchamour, boue, crotte; comp. چامور.

چانچار tchantchar, clair, bois clair, blé clair, toile claire; arm. *gungun* (claire-voie).

* چاندarme, plur. čandārmā, gendarme, S.; du franç. gendarme.

چاندين tchandin, cultiver la terre, semer; prés. 3. دچينه di-tchiné; impér 2. بيچين bi-tchin, plur. بچينين bitchinin; parf. part. چاند tchand; part. prés. چاندي tchandi;

بهاري درنگ هاته چاندين behari direng haté tchandin boustani min asli touné, on a semé trop tard au printemps, mon jardin n'a rien produit; zevi چاندين

چاندين tchandin, semer un champ; گنم چاندين ghenym tchandin, semer du blé; infin.

چاندين tchandini, labourage, action de semer; ام نه چاندين و دبري ناکين em né tchandini ve debri na-kin, nous ne

faisons ni labourage ni provision de bouche; چاندين tchandini diroun, couper

le blé, moissonner; چاندين توفى tchandini towi, ensemencement; cinum, je

sème, je plante, G.; impér. prohib. ma čína, ne sème pas, S.; me čānd, je semai,

S.; partic. prés. me di doh zālāmna čāndí, j'ai vu hier des gens qui semaient,

S.; چاندين ديانه pa-tchi, ils tran-

chèrent, Ch. 353 (يان est le pronom suffixe; پا est le préfixe du verbe); infin.

chāndinī, semence, Rh.; arm. *gunt*; comp. p. چاندين; comp. راجاندين. *tchaoū*, le lien d'une gerbe.

به تركي چاندين tchavan, comment; *be tyrki ji-wira*

tchavan di-bijin, comment dit-on cela en ture? *tchavan-i*, comment es

tu? *tchavan-é*, comment est-il? čáva G. L., چا B.; ahhl-e tá ciáva,

comment vous portez-vous? G.; keč-a ta dschauen-a, id., Sd.; du thème pronom.

p. چو et de ان (comp. p. چنان). *tchavan-i hespi*, membre

sexuel du cheval; comp. lat. scapus. چل voy. چاورس.

چاوش tchaouch, buissier; valet de chambre, Ch. 354; t. چاوش جاوش.

چاه tchah, fossette; چاه زنخدان tchah zenekhdan, creux à la joue, au menton;

چا P.; bactr. čāta, p. چاه; voy. چه. چار voy. چاهر.

* چاهر čahír, teir-i čahíri, alouette, L.; t. چاير.

چاي tchài, thé; چاي فخرين tchài we-kliarin, prendre du thé; du russe чаё (du chinois č'a).

* چاي čai, fleuve, B. L.; t. چاي. چاير tchàir, prairie; hedr. la čáirike,

sur une prairie; t. چاير. چايراندين čairāndin, mener paître;

prés. 1. ciáirínium, 2. 3. ciáirínit; parf. partic. ciáiránd G.; verbe dénom. چاير.

چبان tchiban, bourgeon, pustule; به چبان be tchiban, couvert de bourgeons;

t. چبان. چبوچي cibúyci, porteur de la pipe à tabac, L.; t. چبوچي.

چپ tchep, manchot, côté gauche; dest

cep, main gauche, G., dest-ē chap, Rh.;
p. چپ.

* chopān, corde, Rh.; arm. ځنځیر.

tcheper, retranchement, barricade,
embrasure, galon; چپر گریدان tcheper
ghiridan, faire des retranchements; چپر
tcheper ghiri-didin, ils se re-
tranchent; ciapér ce-kem, je retranche,
G.; p. ځمپر (comp. Patkanof, Истопия Мон-
головъ, 1873, p. 27, II, 138).

* tchapka, bonnet; du polon.
czapka, russe манка (Pott, dans la Zeit-
schrift de Hoefer II, 360).

tchepil, bras d'homme.

tchepil, misérable, sale, salope;
chapal kirin, rendre sale, Rh.; p. چپل.

* tchett, stupide, Ch. 306.

tchetir, parasol, parapluie; چتر
tchetr-a bitchouk, ombrelle, un
petit parasol; du pers. چتر (du sanscr. ॠत्र).

tchitir, meilleur; چتره
tchitir-é, il vaut mieux; ceter bum,
je me porte mieux, G.; چتر B.; L. 1, 102, 20; cētir Rh.;
zotère zotère چتر, plus vite, plus mieux, le plus tôt
vaudra le mieux, Ch. 342; k. or. چتر
cetter; comparatif de چاق.

tchetelé, taille, où l'on marque;
t. چته.

tcheta, tcheté, incursion, razzia,
bande de brigands; دبین کو جته لسر ری
di-bin kou tcheté li-ser ri heié,
on dit qu'il y a des brigands sur le chemin;
کورو جی دبری چتا وان نه ایته مه
kourou tchi di-biji tcheta van ne
aieté mé, mon fils que dis tu, ne viendront
ils pas faire leur razzia chez nous? t. چته.

tchetiian, ordinaire, qualité in-
férieure; چوره هانه جتیانه chour-i hané
tchetiian-é, c'est un sabre ordinaire; voy.

جتیان.

tchetin, difficile; t. چتین.

چچک voy. چچک.

tchitchek, fleur; ciciék, G.;
t. چچک.

* ciúciék, petit oiseau; čučík,
passereau, L.; gul čúčāk (ar. vārd el
'asāfir, fleur, rose de passereau), S.;
comp. چچک, جوجلوك.

tchakhchour, pantalon; čaxčūr
S.; p. چخچیر, t. چاقشیر; comp. چقشور.

tchekhmour, blond aux yeux
bleus.

tchira, tchirani, pourquoi?
ž-čiraye, à quoi bon? S.; k. or. čarā,
comment? zaza čiri (pourquoi); p. چرا.

tchira, flambeau, lampe; cirái G.;
pē chiraw, chandelier, Rh.; čerāh son-
derān, éteigneurs des bougies, nom d'une
secte (voy. موم), L.; p. چراغ; voy. بچرا,
دار, بحیرا.

tchira-pé, lampe à plusieurs becs;
p. چراغ بایه, چراغ نا.

tchirag-pé bouin, se
cabrer; du pers. چراغ پای.

* čārānd (syř. čírto), déchiré, S.;
afgh. چر, grec χείρω.

* čerāndin, mener paître, L.;
verbe causat. de چرین.

* charāndinī, mener paître,
Rh.; substantif verbal du verbe causatif de
چرین.

tchirpi, osier; t. چربی (bocage,
arbrisseau).

tchirpi, le cordeau ou la ligne des charpentiers; t. چربی.

tchirt, excrément d'oiseau; arm. շիրտ, hürkan. čärt (Schiefner 161^a).

tchirtik, chassie, humeur qui sort des yeux malades; جافی به چرتک tchaw-i be-tchirtik, des yeux chassieux. * چرتله zaza čirtele, grillon domestique;

1. چرتلاق، چرتلاق.

tchirtmé, chiquenaude; comp. avare čúrtize (Schiefner 124^b).

* چرتک čärček, largeur, littér. quatre côtés; blindā vi u čärčekā vi, sa hauteur et sa largeur, S.

tchertchi, colporteur; t. چرجی. چرجیتی tchertchiti, colportage; چرجیتی tchertchiti kirin, colporter.

tcherkh, tour, roue, moulin; baetr. čaxra, p. چرخ.

* چرخ tcherkh, autour, R.; pehl. چرك, P. چرخ، چرخ.

* چرخاندین čarxandin, affiler; impér. 2. plur. gūzānā b-čärxīnin, affilez le rasoir, S.; verbe causat. de چرخین.

tcherkhtchi, tourneur; formé de چرخ، eu égard au ture چرخچی.

tcherkhedjiti, combat des escarmoucheurs; de چارخچی.

tcherkhin, travailler au tour; prés. 3. او دچرخینه eoū di-tcherkhiné (voy. چرخاندین).

tcherez, plur. چرزان tcherezan, fruits secs; t. چرز.

* چریش cirisk, étincelle, G.; p. سرشك.

tchirk, crasse de l'épiderme; به چرك be tchirk, sale; p. چرك.

چرکاندین tchir-kandin, grincer; slav. скрѣгати.

چرکین tcherkin, difforme, laid; رو چرکین rou tcherkin, visage difforme; p. چرکین.

چرم tcherm, épiderme, la peau; چرمی tcherm-i faqir fougera gouran, écorcher, exiger beaucoup; چرمی tcherm-i hacheifei, prépuce, peau qui couvre le gland du pénis; چرم و هستی tcherm ou hesti, peau et os, c'est-à-dire maigre; baetr. čarman, p. چرم.

* چرمسیان chirmisīān, pourrir, Rh.; comp. چورومش.

* چرنگین čeringén, tintement; dāng čeringēna, le son du tintement (des étriers) S.; p. چرنگیدن.

* چروان cherewan, pâturage, Rh.; comp. p. چرامین، چرایین.

چارک voy. جارک k. or. čarvadār, palefrenier, guide de la caravane; p. چاروادار، چاروادار.

* چاروک cirúk, injuste, mauvais payeur, G.

* چاره zaza čarē, front, afgh. وچوکلی, russe целò.

چاره tcheré, pâturage; p. چرا.

چارگاه tcheregal, pacage; p. چراگاه.

tchiriia evel, octobre; ciria ber G.; comp. تشرین.

tchiriia pachi, novembre; ciria pási G.; comp. تشرین.

چیریان tcheriian, se paître, se nourrir; comp. چرین.

چریز، چریش tchiriz, tchirich, poireau sauvage, bon à manger.

جریش tchirich, colle; t. جریش.
جریشہ tchiriché, tombé en enfance;
comp. شریشه.

کانبہ tcherik, robinet, poulie; کانبہ
kaniia tcherik, robinet d'une fon-
taine; arm. ծորակ.

جرین tcherin, paître, pâturer; p.
جریدن.

جرین tchirin, crier (d'une roue, d'une
porte); prononciation grossière de جرین.

جسبان tchespan, prompt, svelte.

جشت voy. تشت.

جشت voy. تاشت.

* چشمک ciesmek, lunettes, G.; chash-
mik Rh; du pers. چشمک.

* چشمه cesma, lieu d'aisances, G.; p.
چشمه.

چشن tchechin, banquet, repas; p. چشن.

چشنه-گیر tchechne-ghir, maître d'hô-
tel; p. جاشنه گیر.

چشنی tchechni, échantillon; p. جاشنی.

* چشیدیم чушидимъ, goût, P.; p.
چشیدن.

چھو voy. جھوت.

چھواندین tchewandin, plier, fléchir;
causat. de جفیان.

چھوک tchewouk, jointure au genou;
le pli du coude; de جفیان (p. جهم).

چھویان tchewiian, se plier, se courber;
comp. جهمیان.

چھا tchika, autant que; چھا
tchika oumr-i min heié, durant ma vie; zaza čikás, qui que ce soit;
čikás-ke; du thème pronom. čî (qui) et
de l'ar. قاس.

چھا-چھا tcheqa-tchaq, cric-crac; p.

جکاجاک, جاکجاک (du bruit des os
brisés, Firdousi ed. Mohl I, 312, 1229);
comp. جکچکان.

چقال tcheqal, chacal; t. چقال, du pers.
شغال (du sanscr. शृगाल, voy. Pott, Etymol.
Forsch. II, 4, 500).

چقانه, چقنه tcheqané, tcheqné, haie en
arbuste, buisson.

چقاندین tcheqandin, lâcher la détente,
battre le briquet; چقاندین دران diran
tcheqandin, claquer des dents; comp.
چقمان.

چقشور tchaqchour, pantalon, culotte;
voy. چخشور.

چقماق tchaqmaq, briquet; توفسکی
toufek-i tchaqmaghi, batterie de
fusil, chien de fusil; comp. چاقمق.

چقچوق tcheqoutch, marteau en fer;
comp. جاکوچ.

چقیان tcheqian, craquer, le bois qui
éclate; du pers. چاق, جاک (bruit d'un glaive
qui frappe quelque chose).

چک tchek, arme, soit blanche, soit à
feu; چک و سلاح tchek ou silah, tout ce
qui sert pour armer un homme de guerre;
ciek él-gherum, je m'arme, G.; zaza ček,
pistolet; p. چک, جع (instrument à battre,
fouloir) arm. (dial. de Mouch) խակ (Patka-
nof, Материалы для изуч. армянск. на-
ръчій, p. 65).

چک tchik, 1) dé à jouer; 2) planche
de damier; چک لیزتین tchik leiztin,
jouer aux dés.

چک tchik, rameau; چک آبی tchik-
aw, bras d'une rivière; چک کرین tchik
kirin, ébrancher un arbre; ud. čik.

چکاندین tchikandin, arrêter le cours

d'eau; planter; prés. 3. دچکینه di-tchikiné, parf. part. چکاند tchikand; ای ای چکاندی cè tchikandi, tout ce qui est planté; verbe causat. de چکیان; comp. روچکاندین, داچکاندین.

* چکچکان čikáčikān, gazouiller; čikáčika bilbili, le rossignol gazouille, S.; comp. russe щекотать, чикнуть et Pott, Doppelung 53.

چکرکه čekurjék, sauterelle; p. چکرچک *

چکیل tchikil, branche; de چک.

* چکلاندین čikelāndin, planter; rumā xva de'ardédā čikelāndia, ils plantèrent les lances dans la terre, S.; de چکل.

چیکرین et کرین voy. چکم.

چکمان tchekman, jaquette; p. چکمان.

چکمدجé, tiroir, cassette; t. چکمدج.

چکمه tchekmé, de race mêlée; افه ewé hesp tchekmeié, ce cheval est de race mêlée.

چکمه tchekmé, bottes; ciákma G.; chekma Rh.; p. چکمه.

چکمه tchekmé, pilav cuit dans une casserolle fermée moyennant du feu en haut et en bas.

چکمه-dour tchekme-dour, bottier.

چکمه-douz tchekme-douz, bottier.

چکیان tchikiian, s'arrêter, être coupé (d'un courant d'eau); parf. part. چکیا tchikiia; p. چکیدن (dégoutter, être ferme); comp. چکاندین.

* چکونه чкунѣ, comment, P.; du pers. چکونه.

چل tchil, quarante; چلان tchilan, les 40 jours au fort de l'hiver; چلانه tchilané,

à quarante, par quarante; چلی tchili, quarantième; چل چلیچک tchil tchitchik, quarante mamelles, pour dire un flatteur, un flageorneur; cehl G., cel L., k. or. čahal; zaza čaurés, quarante, čauresin, quarantième; dujiki čewress, Bl.; bactr. časparešata, p. چهل چل.

چلازوک tchilazouk, un cheval faible, un coup faible; comp. چلازوک.

چلهبی tchelebi, un noble, un monsieur; un musicien ambulant; t. چلی.

چلهبیتی tchelebiti, urbanité, civilité.

چلدوف tchil-douw, brouillon, qui aime à brouiller; littér. ayant 40 queues.

چلغان tchelegan, épervier, vautour.

چلقاماست tchalka-mast, petit-lait.

چلغان tcheliqan, action de rincer.

چلقاندین tcheliqandin, rincer, battre; t. چالقمق.

چلک tchelik, acier; t. چلك.

چلبک tchilek, fraise; t. چلك.

چلک voy. چلنک.

چلیم tchilim, morve; arm. շիկիմ.

* چلمیتا celmitá, coulis, lie, sédiment, G.

چلنک tchelenk, prompt; ciélék, alerte, habile, G.; p. چالاك.

چلنک tchelenk, aigrette, bouquet de plumes; t. چلنک.

چلنگر tchilinguir, serrurier; t. چلنگر, du pers. چلانگر.

چلو tchilou, feuille sèche; ciullú, feuil-lage sec, branche garnie de feuilles, G.; čelú'i dāri, feuille d'un arbre, L.

چله voy. چیل.

* چلهچی cülhāci, tisserand, S.; p. چله.

چلانك comp. چلانا, t. چلاه.

تشرین voy. چلی.

چلیپا tchelipa, croix; p. t. چلیپا (de l'ar. صلیب).

چلیک tchelik, acier; t. چلیک; comp. چلک.

چم tchem, rivière, ruisseau; دېژین di-bijin ewa tchemi zouva bouié, on dit que ce ruisseau se dessécha; چمکی بنی کور tchemek-i byn-i kour, rivière profonde; tcham Kl.; tchem, torrent et son lit, Ch. 350; tchemek Ch. 354; çäm, étang (ar. birke) S.; comp. برجم.

چاق voy. حم.

چم tchem, vapeur, brouillard.

چه voy. چا.

چماندین tchemāndin, courber, Rh.; ciaminum, je courbe; parf. partic. ciamand, ciamá; verbe causat. de چمان; comp. چماندین.

چمچکو zaza čemčaqu pačá, le Pacha Tchemtchaqu (nom feint).

چامادان čamadān, frontal, bandeau, S.

چمطیر peloton, Kl.; la syllabe طیر semble être p. تیر (fil).

چم voy. جمع.

چمک voy. چم.

چمکه zaza čimke, aussitôt que, dès que; comp. chimaki s. v. چه.

چمن tchimen, gazon, prairie; ciámána, petite prairie entourée d'eau de trois côtés; чмень, P.; p. چمن.

چمنگه tchimen-ghé, gazon qui croît sur une terre mouvante.

چمیان chemiān, se courber, Rh.; p. چمیان; comp. چمیان.

چمیش lor. tchemeesh, soulier, R.; p. چمشک, gil. čemuš (B.).

چمیل tchemil, anse, queue d'une poêle; ciambel G.; de چمیان (p. جم).

چند voy. جن.

چنان k. or. čannān, quelque peu; p. چندان.

چنای tchinai, vert, R.

چنبر گریدان tchenber, cerceau; چنبر tchenber ghiridan, cercler; p. چنبر.

چنبیل voy. چنبیل.

چند voy. چنت.

چنتلو cānt, sac, havre-sac, S.; t. چنتلو, géorg. ჩანთა, avare cuanta (Schieffner 43^b) kurin. cantá (185^a).

چنتیک tchantik, portefeuille; dimin. de چنت.

چنتیان tchintian, ordinaire, commun, qualité inférieure; fer ordinaire; او باله coū palé tchintian-é, ce yatagan est ordinaire; comp. چمیان.

چنچیر برجاب* globuleux, en forme de boule, Kl. (Ewlia).

چنگال voy. چنگیل.

چند چاران tchend, combien; چند tchend djaran, combien de fois; چند tchend djareki, quelque fois; چند tchend djarekai چارکان سلاف داین silaw dāin, saluer plusieurs fois; چندکی tchendeki, quelques uns; چند کسک tchend kesek, quelques personnes; چانت jār, combien de fois, Rh.; cián G.; cann B.; cian tinit, combien cela coûte-t-il? G.; bactr. čvañđ, p. چند.

چنداند cendānd, quel quantième, L.; p. چندان.

tchendi, quel quantième (du mois); p. جندین.

tchenk, bras depuis l'épaule jusqu'au coude; tchenk koutan, battement d'ailes; ceng, main, aile, L.; chang, poignée, Rh.; cāng, bras, S.; p. جَنَك; comp. بن جارجنك.

tchenk, cloche; جَنَك کونان tchenk koutan, sonner les cloches; t. جَاك.

* zaza čaŋkál, chauve-souris; de جَنَك (aile).

tchinkou, puisque, étant ainsi; chunki, depuis que, Rh.; p. جُونَكه.

جَنَك voy. جَنَك.

tchengal, crochet; تَرَجَمَنگال jī tchengal istandin, décrocher; cinghál, crochet, G.; čengál, fourche, L.; p. جَنگال.

* chengān, ramper, Rh.; du pers. جَنَك (courbe).

tchengani, bohémien; p. جَنگانه.

* cüngcūnga, cliquetis, S.; mot onomatopéique; comp. جَنگین.

čingher, chiffon, torchon, G.; comp. جندر.

k. or. čengek, fourchette; p. جَنَك.

tchenghel, hameçon, barre de fer à crochet pour fermer la porte; جَنگَل کَرین tchengel kirin, bâcler, barrer; cinghál G.; p. جَنگَل.

tchoungour, tchoungour, tchoungour, cymbale; t. جَنَك (balalaika).

tchenghé, chien de fusil; p. جَنَك (crochet).

tchenghé, mâchoire; جَنَك زوری tcheng-a jori, palais, partie supérieure de la bouche; zaza cēne; t. جَنَكه; comp. بن.

* tchunga, nom d'une fleur jaune, Rh.

جَنَكِي voy. بن.

tchenghi, joueur de cymbale, musicien; du pers. جَنَكِي.

tchinghin, tintement, son d'une cloche; جَنَكِينَا گوه tchinghin-a gouh, tintement d'oreille; de جَنَك.

tchinik, appât, pâture des oiseaux; p. جَنَه.

جَنَك voy. زَنَك.

tchinin, moissonner, faucher; prés. ez tchinim, نو جَنی tou tchini, ام, هون, وان eoū tchiné, plur. جَنین em, houn, van tchinin; impér. 2. be tchin, plur. وه جَنی vé tchini; cinim L.; بَجِينوه il moissonnera, L. I, 102, 16. zaza cinén'a, parf. čína; p. جَنیدن.

tchou, lorsque, quand; chez Garzoni et Lerch: quelque; ciú giár, jamais, et accompagné d'une négation: ne jamais; ciú nina, rien du tout; bu ciú nina, cela ne sert à rien, c'est inutile; zaza cau, quelqu'un; čaú-de, quelque part; cēwi dēsti, la main de quelqu'un; čau čehemía, jamais; bactr. ču (thème pronom. interrog.), p. جَو (quand); comp. جَوِي, تَو.

tcho, bâton; شفانی tcho-i
chiwani, bâton de berger, houlette; čō,
čū L.; p. جوب; comp. کلچوف.

جوا voy. جاوران.

جار voy. جوار.

tchou-aw, branche d'une rivière;
du pers. جواب; comp. جو.

tchuval, grand sac; gioválk G.;
naf gioálk dem, je mets dans mon sac,
G.; juhāl Rh.; ar. جوالق plur. de جوالق,
qui vient du pers. جوالق, pehl. گولاهك
(Sohrabji 43, 3), grec γύλιος.

tchoub, un brin de bois; cióp G.;
du pers. جوب.

* čobán, boucher, L.; p. جوبان
(berger); comp. شقان.

* tchopee, danse, à la fin de la-
quelle les danseurs sont dispersés avec des
bâtons, R. I, 282, 286, II, 273; de جو,
cf. p. جوبی.

* čū-túf, comment (ar. eššlōn)
S.; tu né-zāni áva čūtōf xvārīna, ne
sais tu pas ce que nous mangerons, S.;
čítu L.; zaza čitaú, čitau.

* zaza čoaǰúh, nourrisson; t. جوجق
(cochon de lait, vulg. nourrisson).

* ciúcialók, poussin, G.; di-
minut. de جچك (p. جوجه جوجو); comp.
géorg. ჩხჩხი (petit de la caille).

جودا voy. جودخ.

tchoukh, drap, étoffe de laine;
be tchoukh ra-khystin, draper;
čōh'á, čuh'á L., čōxā B., chukh
Rh.; ciuka, habit serré de laine, qui va
jusqu'à la moitié des jambes, G.; top ciúka,
une pièce de drap, G.; p. جوقه, t. جوخا,
vulg. جوجه, ar. جوجه.

tchoukh-ferouch, drapier.
tchoudar, marchand de moutons;
littér. porteur de bâton?

tchoudari, commerce en mou-
tons.

tchor, epizootie; peste! (terme
d'imprécation); kurin. éur (Schiefner 191).

tchour, blond, roux; او مريف
eoū merif tchour-é, cet homme est
blond; comp. جومور.

tchour, espèce de chèvres à poil
frisé; comp. ud. éur (écrepu, Schiefner 89^a).

tchortan, fromage mou kurde,
caillebotte.

* čurumíš būm, je suis
pourri, L.; t. جورومش, comp. جرمسيان.

tchouré, marque blanche sur le
front d'un buffle.

جقا voy. جوقاس.

جوع voy. جوقه.

tchouk, tchevik, moineau, passe-
reau; čúk-a kasri L.; čúk-e rēšla (comp.
دار; جكوك, p. رشيله).

tchok, jarret, genou; جوك داین
tchok dàin, s'agenouiller; جوك بوين
tchok bouin, s'affaïsser; جوك دوه
devé, un cheval qui a les jambes solides
(littér. les jambes comme celles d'un cha-
meau); p. جاك genou, جوك agenouillement
(emprunté à la langue kiptchak); comp.
t. جوكمك s'agenouiller, géorg. დახრეჭი,
ud. čöktesun.

tchoukelik, fromage fait en
petits morceaux.

* čukuá, autant que, L. I, 20,
5, 23, 6 (littér. comme que); de ču

(thème pronom. interrog.) et de کو (p. که), suivi du suff. caşuel; comp. le pers. چکان.

* جوکور цукоръ, voleur, P.; mot caucasien (avare cohor).

جوگان tchougan, crosse pour pousser une balle; du pers. چوگان.

* چوگول cióghol, guetteur, délateur; cioghol kem, je dénonce, G.; p. چغل, t. چوقول.

جولی tchol, tcholi, désert, lieu inhabité, pâturage; لی جولی li tcholi ma, il resta dans le désert, il bivaqua; بز لی جولی pez li tcholié, les moutons sont à la pâture; чуль P.; t. چول.

چولپه tcholpé, rosse; t. چولسا (massacre).

چوماق tchoumaq, massue; p. چماق, t. چوماق.

* چوما ciúma, action d'aller, G.; bactr. skyaoma.

* جون k. or. čūn, comme; du pers. جون.

جون tchoun, tchouin, aller, marcher; prés. از دچيم ez di-tchim, تو di-tchi, او ده eoū di-tché, plur. وان دچين, ام, هون, em, houn, van di-tchin; impér. بي بي-tchi, plur. بي bi-tchin; parf. part. من جو min tchou; چويه mir, elle se maria; imparf. از جو ez tchoum, 2. تو tou tchouī; conjonct. دچيمه di-be-tchité (l'armée) se mettra en marche; ewé riia tchavani di-tchitin, ce chemin par où va-t-il? هاتن جون و هاتن tchoun ve hatin, aller et venir; نه کاريم بيم از نها دچم صبح ne-karim bim, ez neha di-tchim, soubé ne-karim bim, je vais à présent, demain je ne puis pas

venir; جون هندورو tchoun hindourou, pénétrer, entrer dedans; چوى ناقي tchouī nawī, pénétrant; ام بچينه گندي em bi-tchiné goundi, allons à la campagne; به سوارى جوين bé souvari tchouin, aller à cheval; لي جونيه li tchounié, il est en déclin; به قايق جوين be qaiq tchouin, aller en bateau; به بحرى جوين be behri tchouin, aller par mer; chez Garzoni: prés. ciúm, de-ciúm, 2. 3. cit; tut. b,cium; impér. prohib. na ciá; parf. part. cio; chez Lerch: prés. čūm, 2. šī (emprunté au pers. شوى); parf. part. cū, dučū; imparf. ez cūm, plur. em cūnin (n intercalé); vāna cūn, du-čūn, dans le dial. de Hedrouse cūne, cūna; chez Socin: čūyān (y intercalé); parf. āz čōma, čūmā, plur. 3. čōnā; lor. de-tchim, je vais, neitchim, je ne vais pas; impér. be-tchoo; dans le dial. de Solcimanié: prés. 1. دحه de-tchme, Ch. 346; 2. دچى de-tchi, ib.; 3. ده de-tché, Ch. 343; impér. 1. plur. بچين be-tchine, allons! Ch. 345; infin. چوين tchoeine, Ch. 343; zaza šučū'a. je vais; parf. part. šē, šī; quelques phrases: لولا جو بووه دراو lōou-la tchou boué deraou (l'arme) le perça d'un côté à l'autre, Ch. 352; ciúm ziór, j'entre, je pénètre, G.; ciúm pasi, ciúm du, je suis, je cours après, G.; دى پە du-cū, il suivit, L.; ciúm ser dráf, ciúm ser geríma, j'exige une amende, G.; ciúm a tálba, je vais chercher quelqu'un, G.; na ciúm ber, j'évite, G.; ciúm dest nevésia, je vais me purifier (alvum exonerare), G.; ciúm seriána, je fais une promenade, G.; ciúm a salál, je monte l'escalier, G.; ció gehen-

nam, condamné, G.; ciúm nek flan, j'ai recours à quelqu'un, G.; zik cit, j'ai de la diarrhée (littér. le ventre s'en va), G.; dermán zik ció dem, je lui donne une purgation, G.; comp. l'ar. يمشى بطنى; bokar cit, il s'évapore, G.; ākel-e men cit, je suis étonné, charmé (littér. ma raison s'en va), G.; del cit, j'aime; del cit zen, voluptueux (littér. son coeur va vers les femmes) G.; scr-em de-tché, j'ai mal à la tête (littér. ma tête s'en va), Ch. 343; ser ghamie ciúm, je vais en bateau, G.; b-rehva cium, je voyage; nif ciúm, nafdá ciúm, je pénètre, G.; zu beciúm, je me hâte, G.; dúra ciúm, je m'éloigne, je m'en vais, G.; sber ciúm, j'avorte, G.; kurúk že-bār kăčekē čū (ar. rāh íben min quddáma), elle accoucha d'un enfant mort, S; comp. برجوى; az du flán ciúm, j'imite quelqu'un, G.; ber ciúm, je vais en avant, G.; beraika ciúm, je vais devant, je rencontre quelqu'un, G.; pev cūn, ils en vinrent aux mains, L.; ghel cium, j'accompagne, G.; rāz cū, il monta, L.; ghelak giár cium ou her cium, je visite, je frequente, G.; be-chim, va-chim, je m'en vais, Ch. 356; bactr. šu, anc. pers. šiyu, p. شدن, sanscr. च्यु; comp. داجون, شوين, شاندين.

جنگو. ۱۰۷. جونکه.

* ciúna, départ, G.; de l'infinif. جون.

tchouné, tchouniné, il n'y a pas; de جو, de la négation et é (est).

tchouneï, manque; subst. abstrait formé du précédent; comp. تونه.

جوينى. voy. جوى.

tchivid, indigo; t. جويد, جود.

voy. جون (aller).

جوينى * ču'ini, passé, écoulé; sál-i ču'ini, l'an passé, L.; k. or. جوى; adjectif formé de l'infinif. جوين.

جھ. tchib, rosée; t. جھ.

جھ. tché, tchi, qui? quoi? quel? comme? qu'y a-t-il? جيھ ڙجيھ ji-tchié ew, que signifie cela? جيھ به be-tchié, à combien? que vaut cela? جي دبه بلاني tchi di-bé bilani bibé, quelqu'il soit; جي مان tchi-man, hé pourquoi? مان جي مان tchi-man houn na-ghirin, pourquoi ne le saisissez vous? جي دٻڙه tchi di-bijé, que dit-il? جي بکيم tchi bi-kim, que ferai-je? جي ديني tchi di-bini, que vois tu? جي دي tchi di, qu'a-t-il vu? جي دخوزه tchi di-khouzé, que veut-il? جي دبه tchi di-bé, qu'est ce que cela fait (littér. porte); جي دخوزيم جيھ ji-tchi di-khouzim, que désirai-je? جي دخونين tchi di-khounin, que lisez-vous? جي بويه tchi bouié, qu'arriva-t-il? جي دکه tchi di-ké, que fait-il? جي کريه tchi kiriié, qu'a-t-il fait? جي زماني tchi zemani, à quelle époque; جي اني tchi àni, qu'a-t-il apporté; جي قدر, مقدار tchi qadar ou myqdar, combien? جي حوجه tchi haoūdjé, quelle nécessité, à quoi bon? جي قنچ جي خراب tchi qendj tchi kherab, ni bon ni mauvais; جي فايه tchi waié, que voulait-il? جي قنچ tchi qendj, comme c'est beau; جي گوئينه tchi goutiné, que veut dire cela; جي مزين جي بچوک tchi mezin tchi bitchouk, ni grand ni petit; جي مزينه tchi mezin-é, comme c'est grand;

petit; čūma, pourquoi, L. S. (dans le dial.

de Bohtan), k. or. čūmā (osète čūmā, le locatif extérieur, Sjögrén, Ossetische Sprachlehre, p. 186; Schiefner, Osset. Texte, p. 39, 2); chima-ki, parceque, Rh.; ché loune, comment? Ch. 344; bo-či, pourquoi? B. S. (dans le dialecte de Behdīnan); bōc, boccia, G.; sebēb-če, pourquoi? L. I, 16, 7; zaza či, que? čau, où? čāya, où est? či-n-au, comment est-il? čī-ri, pourquoi? bactr. či, p. جه; comp. جوكوا, جونوف, جيطور, جقا, جرا, جاوان, هرهجه.

جه tchēh, puits; comp. جاه.

* چاه chāhr nukār, de quatre côtés, Rh.; ciāhr kenār, G.; ciāhr rak, id., G.; ciāhr ānasar, les quatre éléments, G.; voy. جار.

جارك voy. چارك.

چتر voy. چتر.

* چترک čōhtkār, laboureur, S. (prononciation grossière de حوتکار).

چاران voy. چهرين.

چهل cehl, quarante, G.; cehl-a avīni, les quarante jours depuis le solstice d'été, les jours caniculaires, G.; cehl-a zevestan, les quarante jours depuis le solstice d'hiver, G.; cf. جل.

چو voy. چوميا.

چي tchi, bon, joli; berkhi-tchi, un bon agneau; hespi-tchi, un bon cheval; comparat. چتر, جتر (voy. ci-dessus); forme abrégée de چاق.

چي tchi, épi.

* چيون čē, quelque chose; voy. جيون. جيزر, جيزر پ. جيزر پ. جيزر پ.

* zaza či, nourriture, manger; propr. quelque chose; p. جيزر.

چيل voy. جيل.

* či, lit, S.; prononciation grossière pour جه.

جه voy. جيه.

چيا tchiia, montagne; tchia souz, la montagne verte, nom d'un district kurde, Rich I, 272; dscha, dschia Sd. 1, 307; 2, 243, 248; chá spī (ar. jebel abyaz) la montagne blanche, Ainsworth, Journal of the R. Geogr. Soc. 11, 27; chá matineh (chald. túrá matineh) ib. 28; tschia-i masin, glacier. Kl.; k. or. جيه, جيه jia, čia; pehl. چكات, p. چكاد; comp. سرچما.

* چيان čian, zaza čian, lézard L; t. چيان.

* چيون čē-būn, devenir; prés. 1. ce-bum, je me refais, je reviens à moi, G.; 3. ce-bit, il mûrit, il est possible; ce-ná-bit, incurable, impossible, G.; bū vā'dē čē-bebé, c'était le temps, que devinse quelque chose, le terme fut accompli pour accoucher, S; parf. part. ce-bū, il se refit; mûri, G.; mār dāv-ē vī čē-bū, le serpent eut le don de la parole (littér. la bouche (la langue) lui devint) S.; de جي (quelque chose) et de بون, بون.

چيب tchip, mollet, jambe.

چيت tchit, indienne, toile peinte, portion d'une tente; p. چيت (de l'hindost. چيت).

چيت tchit, enclos fait en corde autour d'une tente; čtt (dans le Bohtan) čtq (dans Bahdīnan) palissade de roseau, ar. زرب, S.; t. برجيت; comp. جيت.

چتر voy. جتر.

tchiti, une bouchée de viande; de جی.

tchitchik, mamelles de femme; ser-i tchitchiki, le bout de la mamelle; ciciek G., chechik Rh., zaza čfji (aussi: poitrine d'homme, L. I, 64, 10); p. چچو.

tchitchkan, broussailles; comp. چچک.

tchidar, entraves pour lier les jambes d'un cheval; p. جدار.

tchir, goutte, sueur, transpiration; vekou tchir-a chiri (ce cheval est) comme une goutte de lait; tchir-aw, écoulement des eaux qui viennent de quelques endroits; p. جکره, (goutte).

tchir, injure, parole offensive; جیر tchir kirin, pester, insulter, détracter; comp. جور.

tchirik, prune.

tchiroustin, luire; آثرک aghirek ji dourwé dit-chirousé, le feu luit de loin; de جی (quelque chose) et de la racine bactr. ruč (comp. le pers. افروختن).

tchi-rouk, conte, fable; čirók L. G.; cirok bezium, je raconte, G., littér. qu'il un jour (ainsi les contes commencent très souvent).

tchirik, fils du petit-fils; voy. نوی.

tchiz ou wiz, violon (mot vulgaire).

tchijik, petit d'un animal; جیژکی tchijik-i tchilek, veau; جیژکی شیر tchijik-i chir, lionceau; جیژکا غزالا tchi-

jik-a gazala, faon; جیژکی قژک tchijik-i qyjik, corbillat, le petit d'un corbeau; جیژکی کفروژکی tchijik-i kiwroujki, levraut; chēzik, petit d'un oiseau, Rh.; p. جوزه.

جیط, poule; جیطلوس (dans le texte d'Ewlia جالوس) coq, Kl. Mines de l'Orient 4, 382; on est porté à supposer une faute dans le texte; جیط rappellerait l'arm. Ժխ (moineau), géorg. ზოცხ.

tchi-tor, de quelle manière; čū-tōr qaúye, de quelle façon qu'est ce bonnet, L.; de جی (جو, bactr. ču) et de جطور, p. جطور.

tchiwe-tchiw, gazouillement; t. جوجو.

tchi-wir, mets délicats, mets exquis.

čik, quiconque, L.; čiki h'akím he-bú, tout médecin qu'il y eut, L. I, 24, 3; de جی (جه, un); comp. كيك.

tchikirin, composer, confectionner, tricoter, fabriquer, faire un métier, tisser, émonder (un arbre), faire toutes les choses possibles; prés. ez tchi di-kim, او توی دی tou tchi di-ki, ام هون eou tchi di-ké, plur. وان جی دکین em, houn, van tchi di-kin; impér. 2. جیکه tchi-ké, plur. جیکین tchi-kin; part. passé جیکر tchi-kir; parf. part. 3. وی جیکر vi tchi-kir; géron. جیکریه tchi-kirié, ayant composé; جیبوی کتیبکی jiboui kitibeki djild tchi-kirin, relier un livre; ساخته جیژکی ji sakhté tchi-kirin, similer, imiter, contrefaire un modèle; chē kirin Rh.; ce-kem, je parviens à arranger, G.; ce ná kem, je désobéis (littér. je ne fais

rien) G.; az ce be-kem sibi flan, j'inite (je fais quelque chose comme tel ou tel) G.; dem a ce-ker, je fais faire, G.; čē-kir, je composai, L.; be méra čē-ka, fais chose avec moi (couche avec moi) S.; kuru ce-kem, j'engendre, G., ce-kem nobe (ou nobe bo-ghrum) je garde, G.; kulilk ce-ket, ciciek ce-ket, il pousse des fleurs, G.; ce-kem tira (ou tír-kem), je condense, G.; hēlin čē-kir, il fit son nid, L.; ce-kem kurta (kurt be-kem), je raccourcis, G.; ce kem pana (pana kem), j'élargis, G.; ehr ce-ket, récidive (toujours il le fait), G.; zu ce-ná kem, j'hésite, G.; du rú ce-kem, je flatte (je fais un double visage) G.; du ker ce-kem, je divise, G.; giar-e k'idi ce-kem ou nú ce-kem, je répète, G.; ber ou beraika ce-kem, je préviens, je devance, G.; t, vém ce-kem, je me résous (littér. je veux (que) je fasse) G.; zaza či-kareí, vous faites; de جی (quelque chose) et de كرين.

جبل tchil, cheval gris, blanc; جبل بوز tchil boz, cheval gris pommelée; t. جبل (cheval rubican).

جبل, چيلك tchil, tchilek, vache; چيلك دوتين tchilek dotin, traire les vaches; چيزكى چيلك tchijik-i tchilek, veau de lait; ciéla G.; dschel Sd. 2, 244; chēl Rh.; чилекъ P.; čei B.; čēl, čelék, veau (?) L.; comp. دای.

چيلدوش tchil-douch, vase où on trait le lait; comp. le pers. گلودوش.

چيم tchim, le carreau de gazon; tschim, roc, Kl. (?); t. جم (gazon).

چين tchin, ramas; p. چين voy. پنجار.

چينار tchinar, platane; činār nāi S.; چينار, p. چينار.

چينك tchinik, amorce, appât; comp. چنيك.

چيني tchini, chinois; porcelaine, faïence; p. چيني voy. دارجين.

چيو tchiv, tchivi, cheville; چيو تچيوان tchiv ledan, cheviller; jū, bondon, L.; t. چوى (ud. ču coin).

چيه čie, 1) en avant! val 2) ču čie, il s'en alla, L. 1, 47, 5, 10; de چوپ (aller); comp. ossète ꝑœj (Sjögren 195).

ح

ها voy. حا.

* حابوت hābōt, calandrine, S.; ar. حبط.

حابی habi, donneur; ar. حابى; comp. دل حابى.

حاج hadj, hadji, pèlerin; حاج hadj-hadjk, hirondelle; alihgi resc, hirondelle, G.; h'aj, h'ajik, h'aji rešk,

hirondelle, L.; h'aji leglég, cicogne, L.; شوك حاجيال, nuit des pèlerins, Kl.; ar.

حاجى, حاج.

حاجب hadjib, portier; ar. حاجب.

حاجت hadjet, haïdjet, outils; ar. حاجة.

حاج voy. حاج.

hadjiti, pèlerinage.

حاج voy. حاجيك.

حیت voy. حاد.

حوادث hadisé, événement; plur. hevadis; ar. حوادث, حادثه.

حاضر voy. حادر.

حال voy. حار.

حارس haris, garde, gardien; ar. حارس.

حاشا hacha, sauf, Dieu m'en garde; hacha ji houzour-avé, sauf votre présence, sauf le respect qu'impose votre présence; ar. حاشا.

حاشیه hachi, bordure; comp. جار حاشیه, حواشی; ar. حاشیه.

حاصل hasil, ce qui provient, produit d'une ferme, comme: beurre, fromage; وه حاصلی feroutini heié, avez vous du laitage à vendre? isalé tcheré kim hasil ne-bou, cette année peu de pâture, il n'y avait pas du laitage; حاصل hasil kirin, acquérir, produire; حاصل hasil bouin, provenir, بوین حاصلی hasili-l kelam, en résumé; به حاصلات be hasilat, abondance de produits, fertile; ar. حاصل; comp. بی حاصل.

حاصری hasili, en résumé, enfin; Ch. 354; comp. ar. الحاصل.

حاضر hazir, présent, prompt, prêt; حاضر پر hazir peré, argent comptant; حاضر بوی hazir bouï, être présent; حاضر کرین hazir kirin, préparer; h'azîr L.; az ahzzer kalmét-a ta, je suis prêt à votre service, G.; ahzzer na bum, je manque, je suis absent, G.; zaza h'adrá; h'adré kerdu, il prépara: ar. حاضر.

حاضری haziri, munition, toutes sortes de préparatifs, tout ce qui est présent; haziri kirin, munir.

حافی haf, côté; ar. حافه (plur. de حافی). hafiz, gardeur; خدی hafiz khoudi, Dieu nous en préserve; ar. حافظ.

حافیان hafian, avoir les jambes fatiguées; ar. حافی (de حفا).

حاکم hakim, gouverneur d'une province; ahhkem, puissance; ahhkem kem, je gouverne, G.; ar. حاکم.

حاکمانه hakimané, en grand, splendement; pers. حاکمانه.

حال hal, 1) état, santé; بد حال bed-hal, mauvais état; بهر حال be-her hal, en tout état de choses; در حال der hal, aussitôt; حال پریشان hal perichan, délabrement; حال نه پریشانی تونینه hal-i té perichani touniné, ton état de santé n'est pas mauvais; حال ته چاوانه hal-i té tchavan-é, comment est ta santé? حال و hal ou mal, condition, état d'une chose; حالی کرین hali kirin, présenter l'état d'une chose, présenter ses papiers; ahhl karába, malheur, G.; ahhl quosca, santé, G.; khosh-hal, bienheureux, Rh.; havál-ē ta čía, comment vous portez vous? S. (plur. ar. احوال); حارم نبو, je suis hors de moi, littér. mon état n'est pas, Ch. 353; zaza ėn'a h'ále, cette fois; 2) par euphémisme: fièvre, typhus; ar. حال; voy. بی حال.

حالا hala, maintenant; ar. حالا.

حالی halibi, celui, celle qui traite les brebis ou les vaches; ar. حالب.

حامله hamilé, une femme enceinte; hamlá Rh.; ahhmla kem, je rends en-

ceinte, G.; ahhmla bum, je suis enceinte, G.; ar. حامله.

* ahhir, soucieux, indécis, contraint, ambigu, G; haiiri Rh.; ahhir bum, je suis perplexe, irrésolu, G; ar. حائر.

heb, grain, boulette; چند حب tchend heb le-dané, combien de coups (littér. de balles) as tu tirés? حبا heb-a ishali, pilule purgative; حبا heb-a tiri, un grain de raisin; ahhb, pilule; ahbbeii, grain, G.; h'ab-i trī L.; hebbi, pilule, Ch. 316; h'ēbki, h'ēbik, un peu, L.; ar. حب.

hebandin, s'amouracher, aimer; دل جان و دل حباندين dil hebandin, aimer de coeur et d'âme; kitchan be-hebiné, aimez les filles; tadhabinem, j'aime, Kl. (c.-à-d. ta d'-h'abīnem, je t'aime); h'abānd, il aime, L.; dīnya u 'ālām lē hābbetī, le monde et les gens (tout le monde) viennent et vont chez lui (ar. ḥabbatu 'alāyyn) S.; verbe causat. de حبين.

houbr, encre; سور houbr-a sor, encre rouge; ehher G.; hober Rh.; ar. حبر.

* ahhbra, barque, radeau, G.; aram. אברה, hébr. אֶבְרָה, voy. Pott, Et F. V, XI.

habis, prison; حبس کرين habis kirin, emprisonner; حبس خانه habis-khané, maison de détenus; h'apés L.; ar. حبس.

habech, Abyssinie; ar. حبشي.

habechi, Abyssin; ar. حبشي.

حب voy. حبك.

hebin, aimer; ar. حَبّ.

خپاندين voy. حپاندين.

* zaza h'et, auprès, à; comp. حتى.

hata, jusqu'à; حتى كنگي hata kenghi, jusqu'à quand; حتى نها hata neha, jusqu'à présent; az behá vārā nāyim hattá hūn nā-kužin, je ne serai à votre disposition avant que vous ne vous combattiez, S.; ahhta beniát Karab kem, je détruis de fond en comble, G.; ex ser ahhta beni, du commencement jusqu'à la fin, G.; h'ata ebdiyeti, à tout jamais, L.; zaza h'éte, h'éta, jusqu'à; h'éta-ké peínai, tant que; ar. حتى.

* hōjj, pèlerinage; áze čām hōjjē, j'irai au pèlerinage, S.; ar. حج.

ahhgiami, ventouse de verre, G.; ar. حمامه.

houdjet, preuve juridique, acte, document; حجت انين houdjet anin, constater juridiquement, exhiber un acte; ahghiét, ahghiéta, prétexte, G.; ahghiét peida kem, je m'excuse, G.; ar. حجة; comp. حاجت.

hed, 1) limites; حد بدرفه ji hed be-derwé, hors des limites; حد زه ji hed zidé, dépassant les bornes; 2) race (des chevaux); افه حسب حد هوره ewe hesp hed hour-é, ce cheval est de race pure; plur. حدود hedoud; ar. حد; comp. سر حد وبى حد.

حدوض voy. حد.

حداد *hedad*, forgeron; *ahhdat* G.; ar. حدّاد.

حديث *hadis*, les traditions orales de Mahomet; ar. حديث.

حذر *hezer*, précaution; حذر كرين *hezer kirin*, se garder; t. حذر اتمك.

* حرا كرين *härä kería*, il manqua (à sa parole); ar. mahraú le baxte, S.

حرارت *heraret*, soif ardente; *ahhrarét*, excitation, chaleur de la fièvre, G.; *ahhrrarét* de-bit, il excite, littér. il y a d'ardeur, G.; ar. حرارة.

* حرام *ahhrám*, défendu, illégitime, G.; *harām* Rh.; *ahhram* bo-kovum, je détourne, je dérobe (littér. je mange l'injuste) G.; *ahhram* ce-kem, je profane, G.; ar. حرام.

* حرامباز *h'erambáz*, criminel, L.; du pers. حرامباز.

حرامزا *heramza*, haremza, bâtard, vaurien, mauvais sujet; نو نزانى *tou ne-zani kou tchi heramzaié*, tu ne sais quel mauvais sujet il est; du pers. حرامزاده.

حراوى *voy. حرامى*.

حراوى *heravi*, brigand, voleur de grand chemin; *ahhrámi* G.; ar. حرامى.

* حرب *zaza h'aréb*, combat; ar. حرب.

حربه *harbi*, baguette de fusil; حربه, arme, Ch. 352; ar. حربه.

* حرت, soupir; حَرتَم وَخوارِد, je soupirai (pers. تاسف میخوردم) L. I, 104, 19; on écrirait mieux هرت.

heredin, heridin, bouter, bouger, se mettre en mouvement, se fâcher; ar. حرد.

حرص *hyrs*, entêtement; حرس *hyrs peia boun*, désentêter; *hîrs*, courroux, L.; *zaza h'ērs*, *h'yērs*, *χers*, mauvais, méchant; ar. حرص (passion, avidité).

حصار *voy. حرص*.

حصرم *hārsem*, grappe de raisin aigre; ar. *hāsrym*, S.; ar. حصرم.

حرف *herf*, lettre, préposition; حرف به *herf be herf*, littéralement; plur. حروفى *hourouf-i hidjaï*, lettres de l'alphabet; *ahhrf*, lettre, syllabe, G.; *harf*, plur. *huruf* Rh.; ar. حرف.

حرکت کرين *hereket kirin*, se mouvoir, aller; ar. حركة; comp. بى حرکت.

حرکين *herekin*, se mouvoir, vaciller, s'ébranler; parf. part. *χvūin häríkī lē-sār țarāf-ē kōnāna*, le sang coula vers les tentes, S.; ar. حرك.

* حرم *zaza h'erém*, harem; ar. حرم.

heremandin, souiller, salir; verbe causat. de حرمين.

hurmet kirin, accueillir favorablement; t. حرمت اتمك; comp. بى حرمت.

حرامزا *voy. حرامى*.

* حرميل *ahhrmel*, rue de montagne, harmale, G.; ar. حرميل.

heremin, faire des choses défendues; de l'ar. حرم.

herob, plur. *herobān*, caroube, Rh. (dans la parabole de l'enfant prodigue); ar. خروب.

حرفى *voy. حروف*.

heri, kheri, boue, crotte, bourbe; ژى هری پاکژ کرين *ji heri pakij kirin*, débourber; هريئە *heriîé*, boueux; لى هری رونشتیه *li heri rounichtiîé*, il

s'est embourbé, ensablé; harry Kl.; ħerī, poussière, L.; harī, argile, Rh.; ehri, fange, G.; p. خره.

* حریر harīr, ħalīl, soie, S.; ar. حریر.

herim, propriétaire d'un mur mitoyen; ar. حریم.

* حزر hasērā, énigme; syr. hadaire, hazaar S.; ar. حزر.

houzn, deuil, tristesse; ħōsn, ar. hōsin, S.; ar. حزن.

ħazōq, gibet; daïne ħazōqe, il pendit au gibet; ar. ħazōq S.; ar. حزوق.

voz. خزیم.

hys, plur. hevas, sens; hevas-i khemsé, les cinq sens; hys kirin, prendre connaissance; ar. حواس (plur. de حاسه).

hes, voix, bruit; ar. حَسّ.

hisab, compte; حساب birin, compter, calculer; ezi hisab kim, je ferai mon compte; hisab-a chemsié, calcule solaire; hisab-a qameriie, calcule lunaire; ħ'osáb L.;

L. I, 98, 10; hasāb Rh.; asáb, somme, le sommaire, G.; asáb kem, je compte, je tiens un compte exact, G.; asáb na kem, je méprise, G.; asáb dem, je rends compte, G.; ghelak se (ou qo) asáb ket, il fait le fanfaron, G.; asáb qo na kem, je m'humilie, G.; meróv-i asáb, homme distingué, G.; be asáb, 1) sans fin, innombrable; 2) méprisable, G.; ar. حساب.

hesas, gardien, sentinelle; ar. عسس (plur. de عاس).

hesandin, apprendre, faire sentir, éprouver; verbe causat. de hesiān.

hisib, mesure, valeur; voy. بی حساب.

hesibandin, faire le compte. hased-ker, envieux; du pers. حسدگر.

hasret, désir; hasret kichan, désirer, convoiter; ħōsrāt, soupir, S.; ar. حسرة.

* zaza ħasanék, nom d'homme, Hassan; ħasán aγá; t. حسن اغا.

hesené, bonté, douceur; ar. حسنه.

housoud, envie; ahhsúd, envieux, G.; ahhsúdía, envie, G.; ħasíd L.; ahhsúd kem, je porte envie, G.; ar. حسود.

hesiia, connaissance (faculté de l'âme).

hesiian, entendre, sentir, connaître; prés. 1. di-hesim; imparf.

hesiām; partic. passé hesiia mé,

parf. plur. hesiia mé, nous eûmes connaissance; 3. hesiiané;

khoudi zani kou ez pei nehesiian,

Dieu le sait (Dieu est témoin) que je n'en ai pas senti; de l'ar. حَسّ; comp. hesiian.

hesib, estimé; hesib ké, on aurait pu juger; ar. حَسِبَ.

hachefé, gland, voy. حِمْصَة.

hechourat, insectes, reptiles; ar. حشرات.

hachim, pompeux; ar. حشيم.

hesar, siège; hesari, assiéger; ahhsár kem ou dem,

j'assiège, G.; ħasár kir, il assiégea, L.;

ehhres kem, j'assaille, G.; ar. حصار, احصار اتمک t.

hesirandin, assiéger, restreindre.

*haskēf, nom d'une forteresse sur le Tigre; le-bār qalāh-ā haskēfe, devant la forteresse de Ilisu-kefa, S.; ar. حصن کيفا.

hysé, portion, quote-part; ar. حصه.

hysé-dar, ayant droit au partage; du pers. دار حصه.

hysédari, participation.

hasir, natte; assíra G.; xazir B.; hasil Rh.; ar. حصيره.

hazret, excellence; ar. حضرت. hazret-a vé, votre excellence; ar. حضرة.

houzour, 1) présence; هاتنا hatin-a houzouri, comparaison; 2) repos; ar. حضور.

haz, plaisir; haz kirin, avoir, faire plaisir; s'amouracher; prés. از ez haz di-kim; négat. از حظ ez haz na-kim; has, khas Rh.; flan me āz ket, tel ou tel me fait plaisir, G.; ar. حظ.

hezin, affectueux.

hefiz kirin, préserver, خدی نه khoudi be-min hefiz bi-ké, Dieu m'en préserve; t. حفظ اتمک.

hefiz-ker, gardant; خو حفظکر khou hefizker, circonspect; du pers. حفظکر.

haq, droit, justice, raison; حق تونینه haq touniné, ce n'est pas juste; زحق haq ji haq hatin, châtier; حقى نه تونه haq-i té touné, tu n'as pas raison; بى حق

bi haq, sans raison; حقى دوان به بویا haq-i di-van be-bouia, auraient ils le droit; حقى سالى haq-i sali, salaire, pension annuelle; حقى اجرت haq-i oudjret, abonnement; حقى وه هیه haq-i vé heié, vous avez raison; حقى وه دا di-haq-i ve-da, quant à vous autres; حقى وى هیه haq-i vi heié, il a raison; حقى وى دا di-haq-i vi-da, eu égard à lui; ahhk, juste, justice, solde, G.; ħak, vérité, propriété, valeur, L.; hak, vrai, Rh.; haka, solde Rh. (syr. moderne حاک, Nöldeke 394, 403); ħak-e teíye, il est votre propriété (ture حق سنك در) L.; ahhk dem, je paie, G.; ar. حق; comp. بى حق, ناحق, نحق.

hoqné, seringue; ar. حقنه.

voy. هيك.

hoqa-baz, bateleur, faiseur de tours de passe-passe; du pers. حقّه باز.

hakī, justice, Rh.

ahhkika, vérité, G.; ar. حقیقه.

hek, gravure, l'art de graver; حك hek kirin, rayer, effacer, gratter; t. حك اتمک.

hikat, anecdote, conte; ahhkaját dem, je fais la conversation, je raconte, G.; ar. حکایه.

hakāndin, raconter, Rh.; de l'ar. حكا.

vo. اخافتن.

houkm, commandement, ordre; houkm kirin, commander, con-

damner; ohhkma, ohhkmét le kem, j'exécute, je mets à mort (t. **حکم اتمک**) G.; ohhkem kem, je gouverne, je châtie, G.; toprak ohhkma, gouvernement, G.; ohhkma ou ahhkmét, puissance, G.; ar. **حکومه**, **حکم**.

حکمت hykmet, mystère, science profonde; **حکمتا خدی** hykmet a khoudi, les mystères de la providence, puissance divine; ehhkema, science médicale; ar. **حکمة**.

حکومت voy. **اخافتن**.

حکومت houkoumet, régime, empire; ar. **حکومة**.

حکه hiké, démangeaison; ar. **حکه**.

نه من حکیم hekim, médecin; **نه من حکیم** né min hekim nawi, khoudi chafié, non, je ne veux pas de médecin, c'est Dieu qui donne la santé; ahhkím G., ĥakím L.; ahhkím kana, pharmacie; ar. **حکیم**.

حل hel, dissolution, digestion; ehhl bit, il se fond (le plomb, la neige); ehhl bú, il se fondit, G.; t. **حلّ اولنق**.

حلاق ahhlák, barbier, G.; ar. **حلاق**.

حلال helal, honnête, légal, **حلال زاده** helal-zadé, honorable; hālāl, hālāl Rh.; ahhlal zada, enfant légitime, G.; ar. **حلال**.

حلالی hālālī, hālāltia, légalité; la forme **حلالی** s'emploie en prose; be hālāltia, pour la cohabitation légale, S.

حلاندين helandin, fondre, rendre fluide; prés. 3. **دحلينه** di-heliné; impér. 2. **به** be-helin; plur. **به حلين** be-helinin; parf. part. **حلاندي** heland; part. prés.

حلاندي helandi; part. passé **حلاندي** helandiié; verbe causat. de **حلیان**.

حلیان hālābē, d'Alep; kull-a hālābē, bouton d'Alep (herbes Alepina); ar. ḥabbāt hālāb S.

حلق houlqahoulq, hoquet; mot onomatopéique; comp. ar. **حلق** (gosier).

حلقاندين heliqandin, fondre, rendre fluide; verbe causat. de **حلقين**.

حلقوم houlqoum, gosier, canal qui sert à la respiration; ar. **حلقوم**.

حلقه helqé, anneau, pli (en parlant d'étoffe, de linge); halaka Rh., kaleka G.; k. or. **گالکاه** gālkah (le g ici sert à exprimer le ح comme en russe) boucles d'oreilles; ar. **حلقه**, **حلق**; comp. **حلقه**.

حلقين heliqin, se fondre, devenir fluide, se dégeler; comp. l'arm. **հալիք** (matière à fondre).

حلو hilou, lisse, poli; **برنه حلونه** ber-né hilou-né, ce sont des pierres glissantes; ellu, usé (se dit d'une monnaie), G.; ellú t-kem, ellú be-kem, ellú ce-kem, je me farde, G.; hulu Rh.; ar. **حلّو**; voy. **نافحلو**.

حولاً voy. **حولاً**.

حلول ahhlúl, absolution des péchés, G.; ahhlúl kem, je pardonne, G.; ar. **حلول**.

حلولی huluī, le lisse, Rh.

حلی heli, gras; voy. **خالی**.

حلیان heliian, se fondre; **دحله** berf di-helé, la neige se fond; **جم حلیابه** tchem heliiaié, la rivière débâcle; hālīān

Rh.; de l'ar. **حلّ**, comp. l'arm. **հալիք** (fondre).

حلب helib, lait; ar. **حلب**.

حلیل voy. حریر.

* حلیناندین halInāndin, faire fondre, Rh

حمال hemal, portefaix; āmal G.; ar.

حمال.

حمالی hemali, apportage, prix de portefaix.

حمام hemam, bain; فی صبی جوم حمامی wi subi tchoum hemami, ce matin je suis allé au bain; حمامی سومی hemam-i souqi, bain public; ahhmām G., hūmām Rh.; zaza hēmām; ar. حمام.

* حمام r, емавъ, oiseau, P.; ar. حمام (pigeon).

حمامچی hemaıdji, baigneur, teneur de bain; t. حمامچی.

حمايت گھر hemāiet-ghe, protecteur; du pers. حمايت گھر.

* حمد hambd, gloire; hambd kirin, louer, Rh.; alahhmd, alla, Dieu soit loué; enfin, G.; ahmd-a qo, commode, sans gêne, G.; ar. حمد.

حمدانی hamdani, race noble de chevaux; ar. حمدانی.

حمدله hemdelé, louange à Dieu; mot pris de l'ar. الحمد لله el-hamd lillah.

* حمر ahhmer, dégoût, surcharge de l'estomac; ahhmer bu, gorgé, G.; ar. حمر.

حمل hemil, charge, poids, foetus; حمل ناکریت, on n'attribue, impute pas (dans le texte pers. حمل نتوان کرد L. I, 100, 15; ar. حمل.

* حمود ahhmud kem, je baptise, G.; ar. حمود, aram. ܚܡܘܕ voy. Nöldeke 384.

* حمودیه ahhmudie, baptême, G.; ar. حمودیه, عماد.

* حنطه hanta, froment, triticum turgidum, Sd. II, 229; ar. حنطه.

* حنطل ahhndal, coloquinte, G.; ar. حنضل.

* حنك hānak, caresse; am kātna hānaké, nous nous avons embrassé; hānak çē-de-kin, ils se caressèrent; hānāka beykin l'gāl kiž-ē gaurāna, jouissons du plaisir d'amour avec les filles des giaours, S.; comp. هنك.

* حنك zaza hēnek, menton; t. يگنق.

حنه, خنه hené, khené, couleur pour teindre les cheveux; be hānnā ker, il teignit avec de la henna, S.; حنا دگیره (p. حنا گرفتن) Ch. 348; ar. حنا.

* حنى zaza hēn'i náutarai veñg, pas un mot de plus, n'en parlons plus.

حوادته voy. حادنه.

حوادته hevadis-namé, bulletin.

حواشی hevachi, les environs, les alentours; plur. arabe de حاشيه.

حوال voy. حال.

حواله hevalé, 1) dominant (d'un lieu élevé); 2) endossement d'une lettre de change; حواله تو بیبه hevale, sois chargé de l'exécution; ar. حواله.

حواندین hevandin, héberger, recevoir chez soi; prés. aze be-havīnym (ar. انا حوبت) S.; impér. plur. 2. na havīne (ar. biyehvī-ha) S.; parf. part. 1. mi havānd S.; verbe caus. de حویان.

حوت hout, baleine; ar. حوت.

حوجہ haoüdjé, haoüdjeï, nécessité; حوجیه haoüdjeié, il est neces-

saire; **هاتن** haoũdjé hatin, avoir besoin, falloir; **جى** tchi haoũdjé, quel besoin y a-t-il? **augé bum**, j'ai besoin, G.; **ه'ة'ۇجە** L.; ar. **حوجه**.

هورى houri, hour, nymphe, jolie fille; **هورىيە** houriïé, digne d'être aimée (littér. c'est une houri); p. **حورى**.

هورىتى houriti, amour, passion.

حوشا haoũch, cour, enclos; **جىلكان** haoũch-a tchilekan, vacherie; **ahhusc** G.; **ه'اوش** L.; **هاوش** haouch Ch. 346; **haush-khāni**, prison, Rh.; ar. (en Iraq) **حوش**, voy. Dozy, Dictionnaire des noms de vêtements 309, note; Niebuhr, Reisebeschreibung II, 244; Lane I, 8.

حوشك haoũchik, vestibule.

حوض haouz, bassin dans un jardin; **хайць**, profondeur, P.; **h'ad**, baquet à l'eau, L.; **هوز** hōouz, étang, bassin, Ch. 346; **hōouz khané**, l'appartement du bain où on se fait raser et où l'on prépare l'eau chaude, Ch. 347; ar. **حوض**.

* **حول** **χōl**, cercle, L.; **hōl eivānē fākiri**, il regarda tout autour du palais, S.; **χōe χol di-ké**, il bondit cà et là, L.; ar. **حول**.

حول haoũl, an; ar. **حَوْل**.

هولا heoũla, helaoũ, sorte de pâte douce que les Turcs appellent helva; **ahhláu**, e, gateau fait de miel, sucre, farine, noix, noisettes et sésam, G.; **حلوا** Ch. 354; ar. **حلوى**.

اولى haoũli, vestibule, cour; t. **اولى**, vulg. **حولى**.

hevili, instance, sollicitation; de l'ar. **حول** (dans la IIIme conjug. signif. il a voulu, demandé).

hevilin, demander aumône, solliciter, conjuger; parf. 1. **hevili-mé**, 3. **heviliïé**.

heviiān, se fixer, jouir du repos, s'établir, demeurer commodement; ar. **حوى**.

heia, honte, pudeur; ar. **حيا**; comp. **بى حيا**.

هون دى حيا دهى heia, jusqu'à; **houn di heia djih-i men-zili bibin**, vous conduirez nécessairement jusqu'à la station; **heíya qiāméte**, jusqu'à la résurrection, L.; **heiyā ánkoa**, jusqu'à maintenant, L.; ar. **اجبان**; comp. **جبانك**.

heiat, vie; ar. **حيات**.

* **h'ayaník**, jusqu'à ce que, aussi longtemps que, L.; ar. **حين**, plur. **احمان**, **چينكى** suivi de **كه**; comp. **چينكى**.

hit, gigot, cuisse de mouton; **بده** **bi-dé mé hit-a pezi**, donne moi une cuisse de mouton; **h'ed**, **h'id**, cuisse, L.; **hat**, clavicule; ar. **hât** S.; **bär hât-e gärdānc**, contre la clavicule du cou, S.; ar. **حاذ**.

heidjet, prétexte; ar. **حجة**; comp. **حجت**.

* **h'ei'di**, aussitôt: ar. **حيله**, **هايده** (interjection).

heĩrandin, étonner, causer de la surprise; prés. 1. **ahhirinum**, j'embrouille, G.; parf. part. **ahhiránd**, G.; verbe causat. de **حيرين**.

heĩrin, s'étonner, s'ébahir, se déconcerter; prés. 1. **ez heirim**, imparf. plur. 3. **da-hayírin**, S.; de l'ar. **حير** (indécision).

hiz, polisson, garçon sans pudeur; p. **حيز**.

خارجونك — حيز

hiz, outre en peau; p. حيز.
hizi, libertinage; p. حيزي (sodomie).

heisé-beisé, embarras, être engagé dans une affaire dont l'issue est difficile; ar. حيص بيص.

heïchi, côté d'une tente; حيشي
heïchi-heïchi, côte à côte, les tentes placées l'une près de l'autre; حيشي
pych heïchi mal-i vé, devant votre maison; comp. حاشي.

heïf, dommage, vengeance; حيف
heïf istandin, se venger; حيف
heïf-a khon istandin, venger une offense reçue, h'eif L., haïf, vendetta, S.; āv-a germ h'eife, c'est dommage pour cette eau chaude, L.; ar. حيف.

heïf-khaz, vengeur; p. حيف
خواس.

voy. حيله.

voy. حيلكار.

hilé, 1) fraude, ruse; ahhilát cekem, je fais un complot, je trompe, G.;

be-hîle, rusé, L.; 2) maladie qui fait tousser les brebis; hile kawiri té tchié, la toux de tes agneaux d'où provient elle? ar. حيله.

hilebaz, fourbe, trompeur; hilebáz L.; du pers. حيله باز.

hile-kar, rusé; ahhilát-kár, trompeur, G.; du pers. حيله كار.

hilekari, tromperie, contre-façon.

hin, temps, moment; ar. حين.

hinghi, maintenant; ز حينگيدا
ji hinghida, dès à présent; ži-hingida L. о́правды шп; de حين, augmenté par le suffixe ki, gi (un).

heïvan, bête, animal; حيواني
heïvan-i souvari, bête de somme, monture; ahhivan G.; h'aiván L.; del ahhiván, brutal, G.; ar. حيوان.

heivani, bêtise.

voy. هيقه.

خ

khabor, mare, petit amas d'eau dans la boue.

khatun, matrone; t. خاتون.

khati, tante maternelle.

khatch, croix; kağ G.; p. خاج.

khakham, rabbin; t. خاخام, خخم, de l'hebr. חַחַם.

khadim, eunuque; ar. خادم; voy. خدامك.

voy. خوار.

khar, stimulant; trot, vitesse d'un cheval; khar ber-dan, s'élançer avec impétuosité; زقيرا خار بردا
ji-wira khar ber-da, il s'élança d'ici; belez ou khar d-ajoun, ils vont au grand trot; p. خار (épine).

karínium, je ronge, parf. part. karánd G.; p. خاریدن.

karagiúnk, karangiúk,

action d'égratigner; karagiúnk kem ou dem, j'égratigne, G.; comp. قورنجی et ser. खर्ज?

خارز kharz, khars, fiancée arménienne; de l'arm. հարս.

خارمoud kharvoud, levain qu'on ajoute à la farine de millet pour faire du pain.

خارو kharou, pur, sans mélange; essence, quintessence; خارویه kharouié (ce cheval) est de bonne race; اف رونی ها ew roun-i ha kharouié, ce beurre est pur.

خاروره kharouré, les traces embrouillées d'un lièvre, une affaire embrouillée.

خاروك kharouk, espèce de chausure.

خاره kharé, ciselé; comp. l'arm. հարս et l'ar. خرم.

خاریان khariian, s'égarer, se perdre; comp. l'arm. սխալ, allem. scheren (schier dich, va t'en), angl. scare.

خاز khaz, ligne, trait; de l'arm. խաչ, géorg. ხაზი, ud. xaz (Schiefer 85^a); comp. خط.

خازگین khazghin, entremetteur de noces, musicien de noces; comp. خورگین.

خازناک khaznak, militaire distingué; de l'ar. خاص (pur, notable, personne de la suite du prince), suivi de l'aff. pers. ناک.

* خاسیان xasían, ils saillirent, ils sautèrent, L.; p. خاستن; comp. برستین.

خاش khach, housse, chabraque.

خاش voy. خرد.

خاشاندین khachandin, bouillir, cuire.

خاشه khaché, cuit; نه خاشه ne khaché, qui n'est pas cuit, cru; comp. le mot suivant.

خاشیل khachil, espèce de pâte, bouillie; en russe: каша; géorg. ხაჭილი (soupe au pain), armén. խաչիլ, խաչիլ (bouillir) խաչած (bouillon).

خاص khas, propre, particulier, pur, bis (du pain); خاص کرین khas kirin, destiner; خاص اتمک khās, bon, Br.; merchas Kl. (c'est-à-dire: un bon homme, p. (مرد خاص); comp. خازناک.

خاصه khasé, exprès, à dessein; ar. خاصه.

خاصی khasi, attribut, ce qui est propre à chaque sujet; du pers. خاصی (de l'ar. خاص).

خاطر khatir, bienveillance, bon souvenir, disposition d'âme, affection; خاطر گرین khatir ghirtin, faire cas de quelqu'un; خاطر درور khatir-perver, amicalement, officieusement; خاطر حم khatir djem, rassuré; خاطر ناسی khatir-nasi, complaisance; خاطر خواستن khatir khatin, prendre congé de quelqu'un; خاطر بکه khatir bi-ké, fais moi le plaisir, ازى خاطر ته ناکیم ezi khatir-a té na-kim, je ne te ferai rien par faveur; خاطرى من بونینه khatir-i min touniné, on n'a plus d'égard pour moi; خاطرى وه نه مینه khatir-i vé ne miné, ne soyez pas fâché; خاطر شناس khatir-chinas, reconnaissant, complaisant; بولى خاطرى tou li khatiriié, tu es dans les bonnes grâces; کاتر اوى, à cause de cela, G.; کاتر-ا تا, avec ta permission, G.; کاتر-ا قودى, pour l'amour de Dieu, G.; به هاتیر-ی ته, adieu, L.; hev bu xâtire, il était prévenant, réconciliable, L.; hâtir,

cause, raison, Rh.; zaza xatír waišt, il prit congé (p. خاطر خواست); ar. خاطر (à Bagdad synonyme de «pour» من شان).

خو. voy. خاف.

خاف khaw, khouf, crainte; be-khouf, horrible; xōfa má-ka, n'aie point de peur, S.; ar. خوف.

خام khaw, turban; comp. خام (coton).

خاف khaw, cru, qui n'est pas cuit; khaw-é, cela est cru; xāv, cru (de la viande), âpre (du drap, linge) S.; p. خام, comp. بوخاف.

خاف khawik, les flancs d'un cheval; ar. خوا (J. von Hammer, Denkschriften der Wiener Akad. VII, 171).

خاك хаакъ, terre, P.; du pers. خاک.

خاکی khaki, humble; du pers. خاکی.

خاگوستر khagoustir, cendre; p. خاگوستر.

خال khal, écaille, mouche au visage, lossette des joues; be-khal, moucheté; khal-khali, cheval pommelé; p. خال.

خال khal, oncle maternel; kali G.; zen kali, femme de l'oncle, G.; h'āl L., lor. khaloo R.; zaza h'āl, vocat. h'ālō; p. t. خال de l'ar. خال.

مادر خال voy. خال.

خالت khalet, tante maternelle; ka-léta G.; seileh hala R., zaza h'āla; mer kaleta, mari de la tante; ar. خالة, vulg. hala.

خالص کالین khalis kirin, purifier; ar. خالص.

خالفه khalfé, chef d'un corps de métier; t. قالفه (de l'ar. خليفه).

خالفین khalifin, s'égarer, s'écarter de son chemin; de l'ar. خالف (dégénéré).

* خالین chalin, gras, Kl.; kälın S.;

t. قالک (kürin. xalın).

خالی khali, vide, kalí kem, je rends vide, G.; ar. خالی.

خالیچه khalitché, tapis velu; comp. خالیچه.

خام kham, cru, frais (forme persane de خاف); voy. خاف, برزیدیر.

* کام kam, top kam, étoffe de coton, G.; t. طوب کام; ar. خام (plur. خوام toile).

خاما khama, une fille nubile.

کامل voy. خامل.

خامه khamé, kalem, plume en roseau; du pers. خامه, pehl. خامک.

خامه خانس khamé-khanis, action de promener les boeufs après qu'ils sont restés tout l'hiver à l'étable, pour les préparer au labourage; khamé-khanis kirin, promener les boeufs; هیزر ام خامه خانسی دکن heij em khamé-khanis di-kin, nous promenons encore les boeufs.

خامی khami, cheval qui reste longtemps à l'écurie; p. خام.

خان khan, auberge, où s'arrêtent les voyageurs; xān, maison, B.; forme abrégée de خانی; voy. بزرخان; p. خان.

خان khan, kan, titre persan; du pers. خان (t. خاقان, mong. xaqān).

خانچی khandji, hôte, qui donne à loyer.

* خانک h'ānék, petite maison, L.; xānfík mályk, maison et chambre, S.

خبر — خانم

خانم khanoum, dame, titre qu'on donne aux femmes des Begs; p. خانم (du tatar).

خانمیان khanemiian, les parents; p. خانمان (mobilier, maison, famille), arm. Խանման (apparenté).

خانه voy. خانی.

خانه داری khané-dari, ménage; du pers. خانه داری.

خانه قاه khane-qah, couvent de der-viches; ar. خانقاه, du pers. خانگاه.

خانی khani, maison, auberge, khan, caravansérail; خانی مالی khani-i mali, cuisine; le toit de la maison; خانی بکرا khani bc-kira, maison à louer; خانیر خوه khani-d khou, vos maisons; kani, maison, chambre, magasin, G; h'ānī, l'ēini L.; khanoo Rh.; خانو Ch. 346; hedr. ځاني, k. or. خانیه ẋānié, خینه ẋiñé B. 121; hindūr-e h'ānī, vestibule, L.; ser-i ẋānī, toit, L.; sār hānīk-ē māl-a bāv-ē myu maizā ka, cherche moi du haut du toit de la maison de mon père, S.; pehl. خانك, p. خانه; voy les compositions de ce mot avec حوش, حکیم, اشخانه, اسبز, اخته, ضرب, نس, سلاح, دیوان, حوض, ملک, ممس, گمرک, گرتی, کتبخانه, کار, نانوا, میدان, منزل, متر, می, مهوان, خو voy. خاو.

خاور khaver, disque du soleil; p. خاور (orient, occident).

خاوارز khaoūzar, poussière de charbon; p. خاکسار.

خايس khàis, mal de coeur, inanition; خايسه khàis-é, il a mal de coeur, il tombe d'inanition; ar. خيس.

خاين khàin, traître; kain kem, je trahis, G.; kain bum, je me révolte, G.; ka'in, ځا'in L.; zaza ځا'ine ken'a; ar. خائن.

خاينی khàini, félonie, trahison; ځایinti ځystin mālē vī, ils usèrent de fraude dans sa maison, S.

خايه khaié, testicules; lor. khaia, kha, oeuf; feileh khaia; du pers. خايه; comp. هېك.

خباڙ kabbáz, kabbas, boulanger, G., ar. خباز.

خېبات khebat, effort, activité.

خېبات کار khebat-kar, laborieux, diligent.

خېبا گردنی khebeb, os; خېبا گهردني, l'os du menton, l'os du gosier.

خبر khaber, nouvelle, parole, discours, locution; خبرا بوښ khaber-a boch, bruit mal fondé; خبريد بوښ khaber-i-d boch, paroles inutiles; خبرا تونه khaber-a touné, paroles vaines; خبرا خراب khaber-a kherab, une mauvaise nouvelle; خبرا توفل khaber-a towil, allégorie, sens allégorique (discours par l'écorce); خبری به کنایه khaber-i be-kenaié, allégorie; خبر بوښ khaber bouin, avoir avis; خبرا معتبر khaber-a mouateber, sens, écrit parlait; خبر دار بوښ khaber-dar bouin, être informé; خبر دان khaber dàin, annoncer, converser, hanter; خبر ديم ez khaber dim, je donnerai avis; خبر دان khaber-dan, conversation; گرتی خبردان ghirti khaber-dan, il a pris la parole; خبردانا وکی khaber-dan-a veki

ahmaqan, parler comme un imbécile; خبر khaber-rech, porteur d'une mauvaise nouvelle; خبر گهان khaber - ghehan, messenger; خبراکی به خبر khabera-ki be kheir, une bonne nouvelle; خبری ji khaberi we-gherian, se dédire; خبر فه گراندین khaber we-gherandin, objecter; خبر با ba-khaber, nouvelliste, qui donne des nouvelles; kabar quosca dem, j'apporte des bonnes nouvelles, G.; kabar nu, nouvelle, G.; kabar ghrana bezium, je fais des rodomontades, G.; kabar-a qo dem, je promets, G., na vastit ser kabar-e qo, il manque à sa parole, G.; ehr kabar iek nina, inconstant, G.; iek kabar, en un mot, enfin, G.; ka-bar bo-ghrum, j'obéis, G.; h'abér hilânin, prendre connaissance, L.; ar. خبر; comp. خبری, بی خبر, با خبر.

خبر بزوک khaber-bezouk, cancanier; du pers. خبر بزوه.

خبر گروک khaber-gherouk, cancanier; du pers. خبر گهر.

خبری, il apprit, L. I, 100, 10.

خبط khabat, foule d'hommes; ar. خبط (plur. de خبطه).

خابطاندین khabitandin, s'occuper, s'appliquer; verbe causat. de خبطین.

کبابتی khabeti, activité, effort, application.

کبابتین khabetin, s'appliquer, travailler, s'efforcer; آشید وه دخطین àchid vé di-khabetin, vos moulins travaillent-ils? دگل dighel iek ou dou khabetin, coopérer; کبابتی khabetié, c'est une chose travaillée avec soin; آفا

aw-a ghemi dikhabitiné, ce sont des eaux navigables; syr. بصل.

خبه khabé, fraude, tromperie; خبرا کیرین khabé khou achkera kirin, se trahir soi-même; arm. Խաբ (ar. خب).

* kabít, malin, infâme, G.; ar. خبیث.

خبیصا شکاری khabis, bouillie; خبیصه khabis-a chekeri, confitures; ar.

خپاندین khapandin, tromper, attraper par ruse; هاتییه خپاندین hatiié khapandin, il vient d'être trompé; هاتیه خپاندین hatiné khapandin, ils viennent d'être trompés; prés. از دخطینیم ez di-khapinim, او دخطینه tou di-khapini, ام هون, وان eoû di-khapiné, plur. دخطین em, houn, van di-khapinin; impér. 2. به خپان be-khapin, plur. به خپان be-khapinin; parf. part. ته, من min, té, vi khapand, plur. وه, وان khapand, part. prés. خپاندی khapandi, part. passé خپاند khapand; gérond. خپاندیه khapandiié, ayant trompé; chez Lerch: h'apánd, il a trompé; zaza prés. plur. 1. mā be-l'apeîni, nous dupons; impér. 2. me h'épine, ne trompe pas; verbe causat. de خپان.

خپموک khap-khapouk, captieux, qui tend à induire en erreur.

خپنک گریدان khepenk, trappe; خپنک ghiridan, fermer la trappe; 1. کپنک.

خپوک khapouk, abuseur, trompeur; arm. Խաբուկ.

خپیان khapiian, se tromper; prés. از تو دخطیم ez di-khapim, تو دخطی

khapi, او دخپه eoû di-khapé, plur. ام. دځپين em, houn, van di-khapin; parf. part. ځيا من نه, ځيا min, té, vi khapiia, plur. مه (اولان) مه وان خپيا mé, vé, van ou evan khapiia; ar. خبّ, arm. Խաբէ.

ખતાબ khatab, bât, selle du chameau; ar. قتب.

ખતિમ khetim, la prière pour les morts; ar. ختم.

ખતેમંદિન khetemandin, boucher, fermer une ouverture; verbe causat. de ځمېن.

ખતેમિન khetemin, se boucher, se fermer; ew biriné zou di-khetimé, cette plaie se fermera bientôt; ar. ختم.

* ځل, ornement, splendeur (ar. حله) L. 1, 100, 1.

ખયત્ચ khytch, colostre.

خدای voy. خد.

ખહામ khoudamk, femme de chambre, servante; kadâma, esclave, concubine, G; khūdām Rh.; ar. ځام (plur. de ځادم).

ખહા khoudan, khouda, soi-même, propriétaire, maître de la maison; ez khoudan chougoulim, j'ai mes propres affaires; chez Garzoni: qodām iméta ou karām, honorable; qodām saber, patient; qodām bakt, bien-heureux; qodām māriféta, poli, honnête; qodām keira ou keirát, bienfaisant; qodām rahhm ou meruéhht, miséricordieux; qodām téskala, fauteur de troubles; qodām ghira, ambitieux, envieux; qodām sciáper, ailé; qodām kabar, éloquent; qodām teklíf, cérémonieux; qodām ka-

pána, peseur public; qodām kem, je maintiens, je fais l'éducation; je garde; qo qodām ná-kem, je m'expose; ex kisa qo qodām kem, je nourris à mes frais; be qodām, abandonné; khodan kirin, garder, Rh.; on emploie ce mot comme l'ar. خدایند; p. صاحب.

ખહમત khydmet, khyzmet, service; ځدمتا دولتي کړين khydmet-a devleti kirin, servir le gouvernement, ځدمتا دوستان khydmet-a doustan, action de servir ses amis; ځدمتا عسکري khydmet-a askeri, le service militaire; ځدمتا کړين khydmet kirin, servir, ځيزمت, ځيزمت L.; kalmét t-kem, je rends service, G.; ځيزميا B.; zaza ځيزمét; ar. خدمه, p. خدمت; syr. moderne ځilmát (Nöldeke 401).

ځدوک khoudouk, affliction, chagrin; به ځدوک be khoudouk, soucieux; ځدوکه be khoudouk-é, il est affligé; ځدوکي کشان khoudouki kichan, s'affliger, avoir du chagrin; khoduk, affligé, Rh.; p. ځدوک.

ځدی khoudi, 1) maître, propriétaire, comp. ځنځرا; 2) Dieu; ځدين دنده khoudi izin di-dé, si Dieu permet, نو ځدي tou khoudi diki, fais cela pour l'amour de Dieu; ځدي اوغوري بده khoudi ogouri bi-dé, adieu, bon voyage; ځدي ځدي ځدي ځدي khoudi belai vi bi-dé, malheur à lui; ځدي ځدي ځدي ځدي khoudi teala, Dieu très-haut; ځدي ځدي ځدي ځدي be naw-i khoudi, au nom de Dieu; ځدي ځدي ځدي ځدي khoudi heif-khaz-i adil-é, Dieu est un juste vengeur; ځدي ځدي ځدي ځدي khoudi ameneti bin, que Dieu te tienne en sa garde; ځدي ځدي ځدي ځدي khoudi

de-habini, si vous aimez Dieu; به امری be emr-i khoudi, par l'ordre de Dieu; خدی راست بینه khoudi rast biné, si Dieu amène droit, c'est-à-dire: Dieu aidant; به راضی khoudi razi bé, Dieu soit content de toi, c'est-à-dire: puisse Dieu te récompenser; خدی را به khoudi-ra bé, pour l'amour de Dieu; خدی گرافی khoudi gherawi, par la volonté de Dieu, Dieu aidant; خدی کریمه khoudi kerim-é, Dieu est élément; chez Garzoni: ia qodé, de Dieu, divin, qodé del ruh ket, Dieu inspire, littér. rend clair le coeur; qodé bezit, Dieu révèle, littér. parle; qodé kuru ta b,elit. que Dieu conserve ton fils; qodé t'avež ket, que Dieu te protège; qodé me boorit, que Dieu me pardonne; qodé rska det, Dieu pourvoit; qodé keír-a ta bené-vesit, récompense de Dieu, littér. que Dieu écrive tes bienfaits; qodé scoghol-e ta rast init, que Dieu mette en ordre tes affaires; qodé te parisit, que Dieu t'épargne; pv, pe qodé, par Dieu! xodé, xodí, xoadí L.; xуди, куда P.; hédr. xoadí, k. or. خاده xādé; zaza wayér (le d s'est changé en y, et l'affixe r est ajouté comme dans xodár (L. I, 55, 1) où il est ajouté à la forme kurmandji); baetr. xvađata, pehl. خردای, p. خدا; comp. خوی, خودی.

خرائی khoudi, divin; p. خدائی.

خری ترس khoudi-tirs, qui craint Dieu; p. خدا ترس.

خدمت voy. خدمت.

خدمتکار khyzme-kar, domestique, ser-

viteur, xizmikār L.; kalmet-kar G.; zaza xizmkār L.; p. خدمتکار.

کر voy. خر.

خورت voy. خر.

خر khyr, la verge du cheval ou de l'âne.

ایدی kherab, mal, détruit; خراب

eidi kherab, pire, c'est le pire;

خراب کهراب kherab bouin, tomber en

ruines; خراب بوی kherab boui, gâté,

abîmé, ruiné; خراب کرین kherab kirin,

abattre, ruiner; خراب کونان kherab

koutan, asséner; خراب نابه kherab

na-bé, inviolable, indestructible; خرابه

kherabé, ruine, désert; خراب خالیه khe-

rab khalié, lieu abandonné, inhabité; از

خرابیم ez kherab-im, je suis méchant;

از خراب نینیم ez kherab ninim, je ne

suis pas méchant; هون خرابین houn

kherab-in, vous êtes méchants; هون

خراب نینیم houn kherab ninin, vous n'êtes pas

méchants; خراب عملاندین kherab ami-

landin, abuser, causer un dégât; xрабъ P.;

xārābūn (pour xārāb būn), ils s'enivrè-

rent, S.; karáb ket (la rouille) corrode, G.;

ārz karáb kiria, il a flétri l'honneur, G.;

ser karáb kem, j'émousse, G.; del karáb

ket, il inspire du dégoût, G.; na kangia

na karāba, médiocre, G.; comparat. ka-

rābtera, d'une qualité inférieure, G.; ka-

rābter bum, j'empire, G., superlat. ter

karāba ou ex ammo karābtera G.; zaza

xeráb (détruit); ar. خراب; comp. دل

کلاوه خرابه.

خرابکر kherab-ker, malfaisant, méchant.

خرابی کهرابی kherabi, méchanceté;

خرابی کیر kherabi kir, elle a commis un adultère;

karabía, ruines, G.; kharabī, destruction,

Rh.; p. خرابی.

خرقین — خراج

خراج kharadj, impôt, capitation; *ḫārāj*, tribut, S.; ar. خراج.

* خرار karār, sac fait de laine ou d'une tressure de poil de chèvre, G.; ar. خرار.

خراش kherach, égratignure; du pers. خراش.

خراط kherat, tourneur, menuisier; ar. خراط.

خراطی kherati, ouvrage façonné au tour.

خرامه kheramé, amende, indemnité; voy. غرامه.

خراو voy. خوناو.

خربنک kher-benk, caroube, carouge; littér. chanvre d'âne (du pers. خر (kurd. کر) et بنک).

خربوزه kherbouzé, pastèque, melon; lor. khablizeh; p. خربزه.

خربوغه kher-boga, noeud coulant; t. بوغن, بوغم (noeud).

خربه khibbé, ruines; ar. خربه (lieu désert).

خورت voy. خورت.

* خورت khurt u murt, lie, sédiment, G.; du pers. خرد و مرد; la forme kurde du mot pers. خرد est خور; comp. خاش.

خورتک voy. خلنتک.

خرجی kherdj, dépense, impôt; *ḫarj* kherdj-i ela vé ser-i mali tchend-é, l'impôt payé par votre tribu combien est-il par maison? kharj kirin, dépenser, Rh.; ar. خرج.

خوردج khourdj, sac de voyage, portemanteau; ar. خرج (arm. *խորդ, բուրձ*).

خوردجک khourdjek, valise; diminut. du mot précédant.

خرجی kherdji, argent pour la dépense; plur. خرجیان kherdjiiian, marchandises communes; p. جری.

خرخال voy. خلخال.

خرخر khyr-khyr, râle; p. خرخر; comp. خره.

* خرخنک khürkhank, narine, Rh.

خردل khardel, moutarde; kardal G., kardal Rh., *ḫerdāl* L.; ar. خردل.

خردوات khourdevat, toutes sortes de bagatelles; t. خردواب.

خرده khourdé, menu, sciure; کرده khourdé kirin, couper menu, changer une monnaie en petites pièces; هره heré souqi wi ziri khourdé bi-ké, va au bazar, change cet or en petite monnaie; du pers. خرده; comp. هور.

خاش khourde-khach, fractures; khurt u khash kirin, morceler, Rh., t. خرت خاش اتمک; comp. خرت.

خرص voy. حرص.

خرسه khyrsé, tapis velu; p. خرسک.

* خرشاک churschag, arc en ciel, Kl.; peut-être un mésentendu; comp. armén. *խորշակ* (ardeur, mauvais air).

خرص khers, 1) combinaison; 2) priv convenu d'un marché en bloc; évaluation des dîmes, solution; ar. خرص.

خرساندین kherisandin, évaluer les produits d'un jardin ou d'un champ, faire le prix, en bloc et en tâche; de خرص.

خربتاندین kheretandin, façonner au tour; de l'ar. خرط; comp. خراط.

خرقین kheriqin, s'évanouir, défaillir; ar. خرق.

khourma, datte; خرمايك, une datte, L. I, 99, 4; p. خرما.

خَرْمَان, moisson; وخت خرمان, temps de la moisson, L. I, 102, 16; p. خَرْمَن, t. vulg. خَرْمَن.

khyrme-khyrim, bruit que fait un cheval en mangeant; mot onomatopéique.

khyroumir, les restes de fourrage laissés par un cheval; comp. خرت و مرت.

kherouz, braise, Ch. 340. comp. arm. [xwɾɔɹɪ] (de [xwɾɐtɪ] brûler).

kheretouchi, combat de chiens, chamaillis.

khyre-khyr, ronflement, kur kur kem, je ronfle, G.; denk kur kur tet, il y a un bruit de ronflement, G.;

خره; comp. خرحر.

khyri, résine; lait mauvais qui vient après les couches; داری حربا dar-i khyriia, arbre de mastic.

حری voy. حری.

khyridar, chaland, acheteur; du pers. خریدار.

kherit, enveloppe, sac qui sert à envelopper; ar. حریطه, p. خلیته; voy. خلتك.

kherifi, décrépit; de l'ar. خرف (délire de vieillard).

kherin, ronfler; وقتی مرینی veqti mirini kherin. râler au moment de la mort. خربنا خنزیر kherin-a khynzir, grognement, cri du cochon; hâtta xerên-â merinne, jusqu'au râlement de la mort, S.; comp. خرخر, خرخر et p. خرفتن.

zaza xoz, cochon; dujiki xis Bl.; arm. [xwɹɪ].

* xazá, voilà, P.; aram. ܚܙܐ (impér. de ܚܙܐ).

khyzar, scie longue; de l'arm. [xɪzɑɹ].

khyzaq, traîneau; t. قزاق.

voy. غزال.

khyzan, pauvre, indigent; xezân L.; t. خیزان, خیزان.

khezané, l'appartement du bain où on se fait raser et où l'on prépare l'eau chaude, Ch. 347; ar. خزانة; comp. خزینه.

khyzrouk, odeur de brûlé, comp. arm. [xwɹɔɹɪ] (brûlure)?

khyzm, allié, parent maternel; khūzm Rh.; t. خصم.

khyzmaï, khyzminai, parenté, alliance par mariage.

خزینه voy. خزن.

خزیر voy. خزور, خزو.

khözir, khezour, beau-père, par rapport au gendre ou à la bru; kasû G.; khazoo, lor. khasseer R.; khūzur Rh., xaur L.; bactr. xvasura, p. خسو, خسور.

kheziran, Juin; kazirán G.; ar. خزیران.

khezim, anneau de nez; hezî L., khūzím Rh.; ar. خزام.

kheziné, trésor, خزینا khezina khelas na-bi, trésor inépuisable; لی بنا ارضی خزینه جال کرین li byn-a ardi kheziné tchal kirin, enfouir des trésors; اودا خزینه ی oda khezineï, oda khazni, trésorerie; kazina, kazna, kazni G.; xasín, xizn L.; khazín dānān, comparer des trésors, Rh.;

kazina ce-kem, id., G.; p. خزینه, de l'ar. خزانه, vulg. hazna.

خزینه دار khezine-dar, trésorier; du pers. خزینه دار.

* خس kas, laitue, G.; ar. خَس.

خسارت khesar, khesaret, perte, dommage; خسار کرین khesar kirin, endommager; خسارت استاندین khesaret kem, je perds, G.; ar. خسار; خسارة; comp. هسار.

خسته جگر khasté djiger, angoisse; du pers. خسته جگر.

خستین khystin, laisser tomber de la main, mettre dedans, installer; prés. 2. تو di-khyni; 3. او eou di-khé, plur. 3. وان di-khin; impér. 2. خه khé, plur. خین khyn; parf. part. 3. اوی خست evi khyst, plur. 3. خستی van khyst; part. prés. خستی khysti; part. passé خسته khyst, khystiîé; به هف خستین be-hew khystin, ramasser; اوی زاف دراف ز دزی evi zaf diraw ji dizii be-hew khysti, il a ramassé beaucoup d'argent du vol; خستنا سنگی khystin-a tenghi, se jeter dans un abîme; prés. 3. دژ-هف, il frappe; de-خینه, elle fait éclore (littér. elle lance de dedans, elle fait sortir) L.; plur. 3. ده-هف, ils touchent, ils frappent, L.; parf. part. 1. من نه hist, hed. xist L; imparl. هستین, ils frappèrent, L.; dans le dialecte de Soleimanié دژولم دا دکتم djoul-em da de-knem, je me déshabille (voy. ایلخستن) Ch. 347; همان امه دینه, aussitôt que nous atteindrions (le fleuve) Ch. 350; zaza eîšte,

il lança; le présent de ce verbe est formé tantôt à la manière des verbes forts, tantôt à celle des faibles (causatifs); bactr. xad (vi-xada vend. 2, 95), p. خستن (blesser); comp. ایلخستن, برخستن, داخستن, درخستن, هفخستن, لیخستن, فه خستن, رابخستن, هابخستن.

خسران khousran, perte, avarie, dommage; ar. خسران.

خسری khesiri, lésion; de خسار.

خوسی voy. خزیر et خسو.

خزیر voy. خسیر.

خسیس khesis, avare; kassís G.; ar. خسیس.

خزینه voy. خسین.

خشت khecht, la pointe d'une lance, p. خِشت, ar. خَشْت.

خشخاش khechkhach, 1) pavot, 2) très fin, un grain de poudre; p. خَشخاش, (pulvériser).

خشخشه khychkhyché, brûlure, maladie des brebis.

خشک khychik, glissoire.

خشکین khechikin, patiner, glisser sur la glace; az xeš'kim, aze bu-xešykym, je descends, S.; parf. part. 3. xušyki, il glisse sur ses genoux, S

خشل khechal, khechel, insouciant, paresseux, gourmand, butor; ar. گسیل.

خشم khychin, colère; du pers. خشم (bactr. aēšma).

* خشین xīšin, gros, S.; ar. خَشِين.

خشنود khochnoud, content; du pers. خشنود.

* خشه khusha, souffrance, Rh.; ar. خشوع.

khychir, objets de toilette, parure d'une femme; خشيري ژنان khychr-i jinan, les bijoux des femmes.

khechim, ignorant; ġhascim G.; ar. غشيم.

khychin, vibrer; خشينا وريسي khychin-a verisi, vibration de la corde. خصي voy. خصا.

khesandin, châtrer; prés. 1. kassinum G.; parf. part. hasānd L., kassandia, châtré, G.; de خصي.

khoussous, matière, affaire; ar. خصوص; comp. با خصوص.

khosé, parties génitales, testicules; ar. خصيه, vulg. خَصو.

khasi, eunuque, châtré, cheval coupé; hasp h'asā L.; ar. خصي.

* khazab, courroux, Rh.; ar. غضب.

khet, ligne, trait; khat, caractère, Rh.; ar. خط.

* h'at, non rasé, poilu, L., ar. خط (barbe naissante, duvet).

kheta, péché, faute, délit; خطا kheta kirin, pécher, faire une faute; khata Rh.; ar. خطا.

* khoteba, assemblée, Rh.; xudbā, sermon de vendredi, S.; ar. خطبة.

khoutout, la fleur blanche de la guimauve.

khoutvé, pas d'homme, de cheval; ar. خطوه.

khetib, orateur; ar. خطيب.

khef, action de cacher; به خف be khef, caché, en secret; خف بوين khef bouin, se cacher, se tenir en secret; خف ژ جاوان khef kirin, cacher; خفان خف

ji tchawan khef bouin, perdre de vue; خف دکه khef di-ké, il cache; وي خف vi khef kir, il a caché; ar. خفا.

* h'aftān, cafetan, vêtement mis sur la chemise et tenu par le ceinturon, S.; p. خفتان.

* хуфтенъ, être couché, P.; c'est le pers. خفتن.

kheff, léger; ar. خفيف.

khel, vinaigre; ar. خل.

khela, lieux d'aisance; ar. خلا.

khelat, manteau; khalāt, ca-deau, Rh.; kalāt kem ou dem, je fais présent d'une robe, je récompense, G; خلات خلات, robe de fête du nouvel an, L. I, 99, 1; zaza xalāi; ar. خلعه.

* xil-ā-xil, hennissement, S.; comp. armén. խլխլջիւն, խլխլջիւն.

khelas, libre, exempt; خلاص khelas bouin, être libéré; خلاص khelas boui, libéré, quitte; خلاص khelas kirin, sauver, libérer; xallās ker, il consuma, S.; kalās kem, je finis, je dégage, G.; kh'las, khūlas kirin, finir, Rh.; h'elās, xelās, libre, dru, L.; be kalās, infini, éternel, G.; ar. خلاص.

khelas-ker, libérateur.

khoulasé, conclusion, bref, à la fin; ar. خلاصه.

* kalasía, défense, G.; gé kalasía, asile, G.; kalasía nina, éternel, G.; خلاصى, sauveuté, Ch. 331.

* xalāt, nom d'une ville en Arménie; sēv xalāte, pommes de Khelat, S.; p. خلاط; comp. Brugsch, Reise der preuss. Gesandtsch. II, 32.

خلوت — خلاق

* خلاق 'l kalak, le créateur, G.; ar. الخلاق.

* خلال xelāl, difficulté, confusion, L.; ar. خلال (plur. de خلل).

غلام voy. غلام.

خلاي khelaï, famine, disette; de l'ar. خلا (désert).

* خلبين chalbin, jaune, Kl.; propr. ayant la couleur de la plante galbanum, χαλβάνη, syr. ܫܠܒܝܢ, hébr. חלבנן p. خلبي, géorg. ჯაღდნობა, russe халванъ, халбанъ.

خلتك khelitik, kheritik, havresac; p. خلیته, voy. خریط.

خالخال khylkhal, khyrkhal, bracelet qu'on porte au pied; xelyāl S., ar. خالخال.

* خاخان lor. khalkhan, bouclier; t. خلقان.

خالخه khylkhyłé, monceau de pierres qui barrent le passage.

* خالط xālāt, méprise; p'-xālāti, par méprise; ar. be ɣalaṭ S.; ar. غلط; comp. غلط.

خالط khyłt, 1) lie, ce qui reste au fond d'un vase; 2) khult, gale, éruption cutanée, Rh.; ar. خلط.

خلق khoulq, physionomie, caractère; خالقي وی pak-é, il a une heureuse physionomie; خالی وی na-pak-é, il a une mauvaise physionomie; خالقی کلش khoulq-i kelech, une belle physionomie; ar. خلق.

خلق khelq, création; خلق کلش khelq-c kelech, une beauté; خلق کرین khelq kirin, créer; خلق پارسین khelq paristin,

philanthropie; kalk ghelak, foule, G.; kalák ket, il crée (comp. خلاق); kalak, kelek, foule, Rh.; plur. калкага, калкича, gens, monde, P.; mie xálk-e dālāl dību, j'ai vue la personne aimée (la personne de l'aimant), S.; ar. خلق.

خلق voy. خلقه.

خلقاندین kheliqandin, créer, en parlant de Dieu; prés. 3. دخلقینه di-kheliqiné; parf. part. خلقاند kheliqand; part. prés. خلقاندى kheliqandi; part. passé خلقاند kheliqand, خلقیه kheliqié; de خلق.

خلقکر khelq-ker, créateur; du pers. خلقتکر.

خلهه voy. خلهه, kheleq, khalqé, anneau, boucle, cercle; comp. خلهه.

خلقى khelqi, peuple, vulgaire, créature, خلقى باجير khelqi bajir, habitants de la ville; خلقى بیانی khelqi biāni, populace; خلقى زبوى ji-boui khelqi, chose publique, ce qui est pour le public; khulkī Rh.; de خلق.

خولقیه khoulqiét, naturel; طبیعتا ویه khoulqiét-a viié, c'est son naturel; ar. خلقیه.

خلماش khil-mach, premier sommeil, sommeil profond.

خدمت voy. خدمت.

خدمکار voy. خدمکار.

خیلندور khyłindour, petit lait, premier lait de vache.

* خلو khilu, pêche, Rh.; p. خلو, maz. houlū, pêche, Melgunof, DMG. XXII, 210.

خلوت khelvet, conférence secrète; خلوت خانه khelvet-khané, cellule, cabinet; دخلوتدانه di-khelvetidané, ils

sont tête à tête; **خلويه** khelveié, il est en conférence secrète; ar. **خلوة**.

خلوتى khelveti, retiré, isolé.

* **خلوص** khalus, qui n'est pas nuisible; khalus kirin, mettre hors d'état de nuire, Rh.; ar. **خلوص**.

خلوصكار khoulous-kar, sincère

خلوقت khilouqet, accort; ar. **خلوقه** (accortise).

خلولك khelouluk, petits grains de grêle.

* **خلوله** kolula, creux, G.; aram. **ܟܠܘܠܐ**, **ܟܠܠܐ** (cavité, vide).

* **خلبع** kalíah, luxation, G; ar. **خلع**.

* **خمن** khoun, khoun, couvercle, mot ne se trouvant que dans **درخمن**, p. **نهنبن**.

خمن khoun, jarre, vase de terre, baetr **خمبا**, p. **خنب**, **خم**.

غم voy. **خم**.

* **خماخما** xumāxumā, clic elac; bāi-rān hātī xumāxumā, la pluie vint clic elac (de la gouttière); ar. **خاڤڤا** S.; mot onomatopéique.

* **خماكا** kamaka, cul, chute sur le cul, G; ar. **خفاوه**; arm. (dial. de Mouch) **քամակ** (Patkanof, Матеріалы для изученія армян. нарѣчій, 70).

خملاندین khemilandin, orner, embellir, chamarrer; prés. 3. **او دخملینه** eoü di-khemiliné; parf. part. 3. **اوی خملاند** evi khemiland; part. prés. **خملاندی** khemilandi; kamelínun G., kamelāundin Rh.; verbe causat. de **خملین**.

خملی khemili, orné; kulílk-a nū xámelí, une fleur justement épanouie, ar. baibūne jedfd texammelät, S.

خملین khemilin, se parer, s'orner;

prés. 3. **او دخمله** eoü di-khemilé; impér. **خمل به** be khemil, plur. **خملین** be khemilin; parf. part. **وی خملی** vi khemili; partic. prés. **ای خملی** ei khemili, ornant, plur. **ای خملینه** ei khemiliné; part. passé **خملیه** khemilié, orné, chamarré; kâsk u sör xamílli, il se para de (vêtements) verts et rouges, S.; de **خمیل**; comp. **کملین**.

خمیان khemiian, se soucier; prés. 3. **قَط نه دخمه** qat ne di-khemiié, il ne se soucie de rien: de **غم** (غم).

همنز voy. **خمبز**.

خمیل khemil, ornement; h'amíl L.; ar. **کامل**, comp. **کامل**.

خناق khenaq, mal à la gorge, angine; ar. **خناق**, du pers. **خناک**.

خنسی khounsa, hermaphrodite; ar. **خنسی**.

خنجر khendjer, poignard; kangiár, poignard court et courbé et porté par devant, G.; xancér, xancérin, L.; zaza xanjér, l'enjér; comp. **یس**; p. **خنجر**.

خندق khendeq, fossé; **خندق کولان** khendeq kolan, fossoyer, creuser un fossé, ar. **خندق** (du pers. **کنده**, partic. du baetr. kan, scr. **𐭪𐭭𐭮𐭲**, arm. **քանդակ** (démolir)).

خنقین voy. **خندفین**.

خنزیر khynzir, cochon, porc; ar. **خنزیر**.

خنقاندین khenyqandin, étrangler, étouffer, noyer, suffoquer; **وی خوه خنقاند** vi khé khenyqand, il s'étouffa, il se noya; khaniqandin Rh.; ave kanakínun, je me noie, G.

خنقوک kheneqouk, suffocation, étouffement; **خنقوک بوین** kheneqouk bouin, être suffoqué.

khényqin, s'étrangler, se noyer; راسته دو مرونی خنقینه rasté dou mou-rouf khényqiné, c'est vrai, deux hommes se sont noyés; د آفدا خنقین di awida khényqin, périr dans l'eau; khindakīn, khündikīn Rh.; nā-χénique, il ne se pend pas, L.; de خناق.

خنکال ایله جنجیل, خنکال * fuseau (dans le texte d'Ewlia se trouve جنجیلر Kl).

khyngghirin, se pavane. marcher d'un pas fier; پیا دخنکره peia di-khyngghiré, il marche d'un pas fier; اوی ewi peia khyngghir, il a marché d'un pas fier.

حنه voy. خنه.

کنسن voy. خنین.

خوا kheou, sommeil; روزی khev-a rouji, la sieste, sommeil pendant le jour; شقی khev-a chevi, sommeil de nuit; خوا شیرین ترکاندین khev-a chirin terikandin, s'abandonner au doux sommeil, endormir à demi; د خو جوین di kheou tchouin, s'endormir; h'āv L., khav Rh., xaa P., k. or. خاو, zaza h'au; p. خواب.

خوا داین khou, khoi, sueur; از خو دان khou dàin, dan, suer; ez khou di-dim, je sue; خوی به خوی khoi be khoi dàin, suer à grosses gouttes; qoc G., cho Kl., kheh Rh.; xveh S.; baetr. xvaēda, p. خوه, خوی.

kho, sel; خویا رفاندی khoia re-wandi, sel de contrebande; خویا کوتای khoia koutāi, sel pilé; بی خویه bi khoié, il est peu salé; kho kirin, saler; kho danin, mettre du sel; kohhé G.; choi Kl.; xy, xon P.; khu,

bilb. khueh R., xe M., xve S., khē Rh.; p. خوا (goût), bal. whād (sel), scr. स्वाद (goût); comp. بخوه.

خوا khou, khé, soi-même, en personne; بخوه be-khou, be-khé, personnellement; ژخو ji-khou, ji-khé, essentiel, personnellement; لی خو کرین li khou kirin, mettre sur soi, c.-à-d. endosser un habit; بخو سر بون be-khou ser bouin, être à soi, ne dépendre de personne; خوا khou be-khou, de soi, de son propre chef; جاوا کو بخو دبیره tchava kou be-khou di-bijé, soi-disant; زخوفه ji-khou-wé tchoun, n'être plus à soi, s'épanouir, perdre le sens; نه مالا خوا be mal-a khou, chez soi, dans sa maison; خومال khou-mal, les membres de la maison; از بخو ez be-khou, moi-même, خلاص دایه فلان کسی حتی حلید خو زی khelat daié fylan kesi hata djili-d khon ji daié, il lui donna un manteau et même ses habits; qo qodām ná-kem, je m'expose, G.; qo pahzínun ou se pahzínun, je me pavane, G.; bu qo, de soi-même, G.; bu qo stínun, elgherum, je m'approprie, G.; bu qo bo-ghrum, j'apprends, G.; bu qo zapt kem, je m'empare, G.; bu qo báhhkovum, je murmure, G.; ser qo élgherum, je m'impose, G.; ghol qo, avec soi, G.; ex qo, par hazard, G.; az qo avésium nek flan, j'ai recours à quelqu'un, G.; xo, xó-ve L.; kho, khwa Rh.; zaza ei-xóe, soi-même; baetr. xvatō, p. خود.

خوی voy. خوا.

خوا kha, Dieu; forme abrégée de خدی. خوار khar, tordu, courbé, de travers,

descente, pente; خواره khar-é, cela est de travers; خوار جوبن khar tchouin, descendre; خوار دیتن khar ditin, regarder quelqu'un de travers; خوار نابہ khar na-bé, qui ne se recourbe pas; خوار نهرین khar nihirin, mépriser, regarder avec mépris; خوار و مار khar ou mar, biscornu, d'une forme irrégulière; dai, num a kvár, je décharge, je mets en bas, G.; tem a kuár, je descends, G.; kuar bum, j'incline, G.; kuár kiria, courbé, G.; khwar Rh.; khwārī, l'khwārī, en bas, Rh.; h'oar, en bas, L.; bactr. comp. qāirizem, anc. pers. uvāra-zini (le pays bas), p. خوار; voy. Lerch. Khiwa p. 3; comp. لخواړی, کله خوار, بیخوار, استو خوار.

خوه voy. خوار.

* kvárzá, neveu, fils de la soeur, G.; xoarzi L., zaza-ware-zá; du pers. خواهرزاده.

* khwārī, courbure, Rh.; p. خوار.

* khwazok, mendiant, Rh.; comp. p. خواس.

خواستمن voy. خوازم.

khas, nu, un homme sans chaussure; ez khas-im, je suis pieds nus; hesp-i min khas-é, mon cheval est sans fers; xvas, nu-pieds, S.; pē-khwās Rh.

khistekar, demandeur, solliciteur; du pers. خواستگار.

khistekari, mendicité; du pers. خواستگاری.

khistegani, passion, penchant; comp. خواستگ.

khistin, khoustin, vouloir;

prés. ez di-khazim ou di-khouzim, خوازی, tou di-khazi ou di-khouzi, دخوازه, eoū di-khazé ou di-khouzé, plur. ام, هون, وان. خوازم em, houn, van di-khazin ou di-khouzin; impér. 2. be-khaz ou be-khouzé, plur. بخوازم be-khazin; conjonct. di-khoustin, a-t-elle voulu? parf. part. خوست, ته, وی خوست, من, min, té, vi khast ou khoust, plur. مه. خواست, او ان خوست, خواست, khast ou khoust; part. passé خواستیه khast, khastiié; دخوازه di-khazé, il est à désirer; فرا di-khazé bité wi-ra, il va venir ici; do-chuazem, je veux, Kl.; dastūr koásium, je demande permission, G.; parf. part. koást G.; xóást L.; khwāzim, je veux, Rh.; me xvāst, j'ai recherché une fille en mariage, S.; infin. koástina G., k. or. xāstiné, zaza wazén'a, parf. part. wašt, waišt; ce verbe est emprunté au pers. خواستن; la forme kurde est ناخوستی, نخواستی, بی خواستین. comp.

khasti, fiançailles; koástia, souhait, G.; p. خواسته; comp. خواستی.

khewas, les propriétés, les vertus; ar. خواص.

khan, table servie, service de table, nombre de plats servis; p. خوان.

khandin, khoundin, lire, réciter, chanter les prières; khoundin-a teiran, chant des oiseaux; prés. ez di-khounim; تو دخوانی, am, هون, eoū di-khouné, plur.

وان دخونین em, houn, van di-khounin; impér. بخون be-khoun, prohib. مخون me-khoun, plur. مخونین me-khounin; parf. part. خواند, وی خوند, ته, من min, té, vi khand ou khound, plur. مه, او ان, خواند mé, vé, evan khand ou khound; bo-koínium, je lis, j'apprends à lire, G.; 2. 3. bo-koínit, parf. part. koénd, koéndia G.; to-koínit (l'oiseau) chante, G.; او نشبت دخانیت av ne-šit du-χunit, il ne sait pas lire, B.; xoénd L.; بخوینت, il fera sa prière, L. I, 99, 15; khwān-din, khondin Rh., k. or. خوینه xūiné, zaza lau wén'a, il aboie; lauk vānu, bāna, il chante; wēnd, il lisait; du pers. فہ خواندین voy. خواندن.

* خواندنی khwāndinī, action de lire, Rh.

* خواندی koéndia, étude, G.

خواه khah na-khah, malgré bongré; du pers. خواہ ناخواہ comp. بد خواہ.

* خوب xub, beau, P.; c'est le pers. خوب.

* خوپال k. or. xūpāl, pigeon, B.; arm. Խոփալ.

* خوپان, lieu désert, Ewlia chez Kl.

خود pesin, vanterie, p. خود پسند.

خودجی khodjeghi, riche marchand; du pers. خواجگی.

خودجه khodja, maître d'école; dimin. خودجکی khodjeki, ô maître (en adressant la parole à un homme de dignité); xojā, maître, vieillard, L.; p. خواجه.

خودهی khou-djihi, indigène, domicilié.

خوخ khokh, pêche (fruit); zaza xauxir, pêcher; ar. خوخ; comp. دار.

خودان khou-dan, khoudain, suer, transpirer; prés. 1. از خو ez khou didim, négat. از خو نادیم ez khou na-dim; voy. خوی, خو.

خودان kho-dan, salière; de خو et de دان.

خردان voy. خودان.

خودبین khoud-bin, altier, présomptueux; du pers. خودبین.

خود پسند khoud-pesend, qui se glorifie; du pers. خود پسند.

خوده khoudé, casque, armure de tête: bactr. xaoða, anc. pers. xauda, p. خود (d'où l'ar. خوذہ).

خودی khoudi, propriétaire; be xvadi kir, il fit son éducation, S. (comp. خدان): forme plus primitive de خدی; comp. بی خودی.

خور khor; démangeaison, picotement; comp. خوریان.

خزیر voy. خور.

خور khor, mangeant, jouissant; forme radicale de خورین entrant dans les composés; p. خور; comp. شیر خور, خون خور, شپیر خور (گوشت s.v. گوشتخور, کیم خور, فابده خور).

* خور, manger, repas, L. I, 98, 12; kim kuār ou kim kvārīna, à jeun, G.; p. خور.

* خور khor, soleil, Br.; du pers. خور.

* خور xūr, peau, L.; comp. arm. Խոր (dépouille de serpent), kurin. xūr (peau).

خورا khoura, khourai, glouton, gourmand; خورا گوتیه ji khoura goutiie, chose dite mal à propos; p. خورا.

خوراندین khorandin, démanter, gratter; korinum, 2. 3. korinit, parf. part.

koránd, gratter, agacer, G.; verbe causat. de خوریان.

* خورای, بخورای, gratis, Ch. 315, 344; syr. mod. hurai (Nöld. 168); comp. خور.

خورت khourt, capable, qui connaît son métier, homme gras et vigoureux; kvrtá, vigoureux, G.; xur, L. I, 3, 26; compar. xúr-ter; xórt, brave, joli, jeune, L. I, 32, 5; khurt, fertile, Rh.; xórd-ē gúnd-ē ma bag-ína, les jeunes hommes de notre village sont des Begs, S.; xórt-in, ils sont des héros, S.; xortíkkek, un jeune homme, S.; bactr. comp. hām-vareti, p. گرد, voy. Justi, über die kurdischen Spinanten, p. 3.

خورتی khourti, vigueur; خورتی کرین khourti kirin, avoir le dessus dans une lutte, emporter; khurtí, fertilité, Rh.

خوردیلین khourdjilin, tarder.

خورخور khorkhor, narghilé, sorte de pipe; comp. قورفور.

* خورروه khorrava, soir, Rh.; c'est le pers. خور رود (le soleil s'en va).

خورزین khourijin, se fâcher, se mettre en colère; comp. خوریان.

خورک khourek, repas, dîner; p. خورک.

خورگی khouraghi, aliments; ز خورگی ji khouraghi, résidu des aliments; p. خوردگی.

خورو khorou, propriétaire seul, qui n'a pas d'associé; seulement; خورو کرین khorou kirin, simplifier.

خوری khouri, bouton au visage; h'úri, lèpre, bouton, L.; p. خوره; comp. خوریک.

خوریان khoriian, avoir une démangeaison, se gratter; s'emporter, se fâcher; خوریه من سرى ser-i min di-khoré,

la tête me démange; parf. part. koriá G.; xoría L; infin. korián-a dest, pé, picotement de la main, du pied, G.; verbe provenant de la même racine que خورین (manger) et خوری; arm. Խորի.

خوریک khourik, rougeole, petite vérole; korik G., khorik Kl; comp. خوری.

خوریک khorik, les boeufs de devant dans un attelage de plusieurs paires de boeufs.

خورین khourin, jeun, à jeun; از خورینم ez khourin-ím, je suis à jeun; allákerini, à jeun, G.

خوارین, kharin manger; prés. از دخوم ez di-khoum,

او دخه eoü tou di-khouï, دخو di-khou ou di-khé. plur. ام, هون, وان em, houn, van di-khoun; impér. 2. به خون be-khou, plur. به خون be-khou; parf. part. خور, خوار min, te, vi khour ou khar, plur. مه, وه mé, vé, van khour ou khar; part. passé خوریه khourié;

négat. prés. 1. از ناخوم ez na-khoum; سری به بخوتن ser-i té be-khoutin, mange la tête, c.-à-d. va au diable; chez Garzoni: prés. bo-kum, bo-koi, bo-kot; nég. na-kum; parf. koár; pari iek bo-kum, je me récrée, littér. je mange une bouchée; sif bo-koum, je soupe; test bo-kum, je dine; ser test bo-kum, je déjeune; sund bo-kum, je jure; ahhrám bo-kovum, je soustrais, je diverts; infin. kim koárina, frugal, sobre; chez Lerch: prés. xum, tu do-xúi, do-xú'e ou du-xóe, bo-xóe; impér. 2. bo-xóe, bu-xóe; parf. part. ek xoár, qu'il mange, I, 35, 7;

plur. 1. me xoár; infin. hedr. xoárine; وظیفه خوره, tu donnes à manger (pers. خوریت I, 98, 13; وظیفه خور داری, tu manges; mangez 99, 5; دیخون, ils mangent, 100, 14; chez Brugsch: prés. (avec le préfixe persan می) miarim, tūn miarin, ewā miari, plur. Imā miarim, hūmme miarim, auane miarim; parf. 1. min huardim, je bus (voy. خورین); chez Socin: min xvarī, j'ai mangé; xvarī, il a mangé; rešvāt u bartīl du-xvin, ils mangent des présents et de la corruption, c.-à-d. ils se font corrompre; nā du-xvār (ar. mā yākil), il ne la mangea pas, c.-à-d. elle ne lui plût pas; k. or. impér. bu-ya, infin. خورنه xorné; zaza suānd wen'a, je jure; bactr. xvar, p. خوردن; voy. خورین, فه خورین, بی خورین.

لی خورین, voy. خورین.

khourini, le manger, déjeuner, collation; p. خوردنی.

khozghin, envoyé pour demander la main d'une fille, ami du fiancé; comp. خواستگار, خواستگر et le pers. خوازك; khoz se dérive du thème du présent de خازگین, خوزگینی; comp. خواستن.

khozneber, plongeur; de l'ar. خزنة et du pers. بر (qui apporte des trésors).

khousi, plût à Dieu; خوزیا khousi, plût à Dieu qu'il fût mort dans le combat; خوزی کرین kirin, supplier, faire des courbettes; kuzi az büm, si j'eusse donc été, G.; kvzi

men ce-kiria, si j'eusse donc fait, G.; کاشکه kachké, Ch. 340; cette dernière forme est la persane, tandis que khousi se termine en zi ou ji (aussi); comp. Pott, Etymol. Forsch III, 90; p. کاشکی, کاش که. * خوزلك khuzhilk, nom d'une fleur campanulée (angl. milk wort) R. 1, 143.

khous, seul.

khous, brouillard, givre, frimas; p. هوز.

khousa, volonté; بخوستا be-khousa, à volonté; hōsta, bois de construction, L. (propr. ce qu'on exige pour une construction); du pers. خواسته.

khoustek, kha-stek, mendiant, demandeur, pauvre; plur. khastegan; p. خواسته (qui a demandé).

khousté, apprenti, qui apprend un métier.

khousti, fiancée; comp. خواستی et le pers. خواننده.

خواستن voy. خوستین.

khouser, indépendant; p. خودسر. khosi, khosou, belle-mère, par rapport au gendre et à la bru; xoasia L., khusu Rh., xassū S.; bal. wasi, afgh. خواسی (a wife's mother, Dorn); p. خسرو, خسرو.

khoch, bien, bon, sain; خوش khoch, bien, bon, sain; خوش خبر khoch khabar, aimable causeur; خوش khoch-tchoun, pas allongé d'un cheval; خوش دنك khoch-denk, voix mélodieuse; خوش خوی khoch-khoui, affabilité; خوش طب khoch-teb, bon naturel; خوش کرین khoch kirin, guérir;

khoch hatin, venir à propos, être le bienvenu; khoch be-minin, portez vous bien; хушъ, sain, P.; quôsc-quók, beau, aimable, G.; khosh-hāl, bien-heureux, Rh. (p. خوش حال);

odoriférant, L. I, 101, 3; del flān quosc kem, je déplore, je console, littér. je fais le coeur bon pour quelqu'un, G.; khoch evistēne, aimer, Ch. 315; ρος L., khosh, khwash Rh.,

خوس L. I, 98, 5; compar. quoscter, plutôt; quoscter ce-kem, je refais, je répare, G.; quoscter t,vem, je prends parti pour quelqu'un, je préfère, G.; khwashtir-voi, aimé, Rh.; lor. khosh-hatek, bienvenu; ce mot est emprunté au pers. خوش, tandis que la forme vraiment kurde est ووش; comp. سرخوس, میخوس, ووش, نخوش, ناخوس.

khouchrouk, rougeole.

khouchk, soeur; kusk G.; mer kusk, mari de la soeur, G.; хушкъ, кушкъ P., khochk Ch. 303, B.; khoshk, bilb. khushk, lor. khoceshk R., жүски M., khishk Rh.; propr. proche parente, P. خویش.

khoch-mir, bon, complaisant.

khouché, épi; du pers. خوسه.

khochi, santé; دخوش را بوین di-khochida bouin, être en bon état de santé; be-khochiia vé, à votre santé; quoscia G.; du pers. خوشی.

khouchi, grappe de raisin; comp. کوشی, اوشی.

khochiane, agréable, Ch. 353.

خانی voy. خانی.

* zaza hāul, bon; yau hāule, une chose bonne, récompense.

حول voy. حول.

* hedr. xolustian, ils bridèrent.

kholi, cendre, poussière, terre; kholiia qoumsal, terre sablonneuse; kholi re-chandin, répandre la poussière; kholi teji kirin, remblayer; hōalī L., khwalī Rh., kolī kem, je réduis en cendres, G.; kolī debīt, il se réduit en cendres, G.; bilb. khol; syr. ܚܠܐ, hébr. חָלָה?

khevn, khevin, songe, rêve; khēvin ditin, rêver; خون دی khēvin di, il a eu un songe; خون دیتیہ khēvin ditiie, il a fait des rêves; kah-hun G., xāun L., khavin Rh.; kakhun kavum, je m'endors, G.; kakhun-a qo binum, je songe, je m'e pollue pendant le sommeil, G.; zaza haun-i xoe-de, dans mes songes; bactr. xvaḥna, arm. քառ.

khoun, parent paternel; خزم و khizm ve khoun, parents maternels et paternels.

دبه کو خونی بدن khoun sang; di-bé kou khouni bi-din ve li-hew bin, c'est possible qu'ils donneront le prix du sang et qu'ils se raccommoderont; خون زی تی khoun ji ti, dysenterie, littér. le sang vient; خون استاندین khoun istandin, saigner; خون تفکر khoun tyw-ker, hémoptique; خون کرین khoun tyw kirin, cracher du sang; خون خراب khoun kherab, scorbut; خون رژیان khoun rejian, hémorrhagie; خون کرین khoun kirin, commettre un meurtre; kuhhn ber dem, je me fais saigner, G.;

tabiat kuhhn, sanguinaire, G.; хунъ, хуинъ P., xo'in, xu'in L., khiun, bilb. khoun R.; khīn, khon Rh., xvīn S.; zaza gō'én, gō'in; bactr. voluni, p. خون; comp. شېخون.

khoun, lisant; forme entrant dans les composés du verbe خواندن; voy. کتبا خون.

khounaw, rosée; chraw (lisez chnaw?) Kl.; za'if kerī xonāve, la rosée me fait malade, S.; propr. larme: خوناه khoun-aoué, Ch. 356; du pers. خونابه.

khountché, cabaret, plateau; diminut. de خوان; du pers. خونچه.

khoun-khour, sanguinaire; خون خوار p.

khoun-dar, meurtrier; du pers. خون دار.

khoundari, vengeance de sang.

khoundkar, souverain, monarque; خوندار هزار به زی khoundkar hezar be-ji, vive l'empereur (puisse l'empereur vivre mille ans); kunkār G., xon-dekār L., du pers. خوندار.

khoundkari, 1) royal, majestueux; 2) xondkārī, monarchie, roy-aume, L.; du pers. خوندگاری.

khoundi, خوندايه, خونديه, khoundié, khoundaié, lettré, versé dans les sciences; p. خواننده; comp. نخوندى.

خواندين voy.

khoun-rejīan, hémorrhagie; comp. p. خون ریزی.

khoun-riz, cruel, homme de sang; du pers. خون ريز.

khoun-zahf, sanguin.

khoun-sar, insociable, un homme froid.

khounichandan, égoïsme, vaine ostentation; de خو (soi-même) et نشانداران.

khoun-chirin, affable, un homme doux.

خوندار voy.

خوه voy.

khouni, mortel, qui causé la mort, sanglant; p. خونى.

khouni, entonnoir; t. خونى.

خو voy.

khoh, khouha, soeur; khouh-i-d té, tes soeurs: hoéng L., khuyér Br.; tu xūh-ē mín-i. tu es ma soeur, S.; xveh-ē xva, sa soeur, S.; dans le dialecte de Bohtan xyūng S.: feileh khowar, zaza wai; bactr. xvañhar, p. خواهر, خوه, pelh. خوك; comp. خوارزا.

khouché, prix du sang, récompense pour un homme tué.

khon, khoui, caractère, nature, moeurs; کج نبو بلانی زنکی بی خوی kitch nebou, bilani jineki bi, khoui bitin, si on ne trouve pas une fille, que ce soit une femme, qu'elle soit d'un bon caractère; لی خبرا خوه خوی بوین li kha-ber-a khé khoui bouin, accéder; خوی khoui sefra, bilieux; xu, exercé, L., u kem, j'accoutume; négat. u na-kem; u na-bum, je ne suis pas accoutumé; u bu, accoutumé; u kiria, accoutumé, G.; p. بد خوی, خو, ser. स्वधा; comp. بد خوی (s. v. خوش), خوشخوی, بی خو (s. v. نرم خو).

خو voy.

خوى khouï, possesseur, maître; خوى kirin, entretenir, nourrir; خوى khouï bouin, posséder; خوى derketin, protéger quelqu'un, prendre le parti de quelqu'un; خوى azig kirin, approvisionner; خوى hurmet, homme d'honneur; خوى dein, créancier; خوى tchek, armé; خوى nan ve aw, hospitalier; خوى routbé, officier, qui a un rang; خوى seadet, homme fortuné; خوى kemali, homme de talents; خوى ilni, versé dans les sciences; خوى kerem, bienfaiteur; خوى kisé, millionnaire; خوى gounah, coupable, pécheur; خوى mali, maître de la maison; خوى mulk, possesseur d'une terre; خوى hich, homme d'esprit; ce mot est la forme vraiment kurde de خدى; comp. خوى.

خويا khouia, apparent, évident; خويا bouï, quelque chose qui semble paraître; خويا na-bé, invisible; خويا di-bé, visible, ce qui paraît; khoyayt bun, paraître, Rh.; az xviyá-ma, je parus; au xviyá-ya, il parut; azc xviyá-büm, j'ai paru; xviyá má-ba, ne parais pas, S; bairaq xviāya, l'étendard devint visible; pāša xviyā-bo, le Pacha arriva, S.; p. هويدا (de hu, bactr. hu, et de بيدا).

خويان khouian, les membres de la mai-

son, les membres de la famille; de خو (soi-même), comp. p. خویش.

خويانى khouiani, ar. privoisé, domestique, tout ce qui est de la maison; de خوى (moeurs).

خويای khouiaï, apparence, évidence.

خويوتى khouïti, khouïouti, propriété, possession, protection; de خوى (possesseur).

خوه voy. خوبر.

خويزگينى xvizgîni, recherche en mariage; že bōye xvizgēnia, pour rechercher une fille en mariage, S; de خويزگين.

خويشاوند khichavend, prochain, parent; du pers. خويشاوند.

خو voy. خه.

خو voy. خه.

خيار khiiar, concombre; خيار بترش, cornichons, Ch. 354; kiār sah, concombre d'âne (littér. de chien) G.; h'iar-e kūčikān, id., L.; p. خبار.

خيارجنبى kiārciāmbēr, casse, G.; p. خيار جنبى, ar. خيار جنبى.

خياط kheiat, tailleur; kaiāt G.; ar. خياط.

خيال khyial, imagination, illusion; خيالكى khyialeki, une illusion; xayāl L., kajāl, spectre, G.; ar. خيال.

به خيانت khyianet, trahison; به خيانت be khyianet, trahissement; ar. خيانة.

خيدىن kheidin, courroucer, s'indigner, se fâcher; ez irou ji té kheidim, je suis aujourd'hui mécontent de toi; خيديه kheidiié, il est fâché; de l'ar. غيظ.

خير kheir, salut, avantage; به خير be kheir, avantageusement; نه خير, ar. خير.

kheir, ne kheir, non, pas du tout; on dit en persan خبر par politesse pour: non; keira 1) bon, bienheureux; 2) mérite, vertu, bienfait, et par euphémisme: la peste, G.; χair, non, S.; vaghār-a ta keir, ta marche soit bien-heureuse, G.; keira bu godé ce-kem, je fais des bonnes oeuvres qui méritent la grâce de Dieu, G.; suba yehauwa b'χair (ar. sabāh el χair), bon jour, Sd.; be-kheir hatéh, bienvenu, R.; h'eir u salamét, je vous salue, litter. bon et la paix, L.; zaza h'eir, χeir; ar. خير.

غير voy. خير.

خيرات kheirat, aumône, bienfait; kheirat miri, repas funèbre; ar. خيرات (plur. de خيرة).

حرص voy. خيرس.

* khīz, sablonneux, Rh.; arm. Խիզ (sable).

* χίσα χίσα, entremêlé, S.

هرج voy. خيش.

خوشك voy. خشك.

khiwet, tente blanche en toile; ehl-i khiwet, les Kurdes demeurant sous des tentes; جنوت Kl. (lisez

خيوت); kheiouet Ch. 312; kivét-a dest, parasol (littér. tente de main) G.; ar. خيمة; comp. خيمه.

* kheil, tribu nomade, R. I, 112; afgh. χail, de l'ar. خيل.

* kheilekce, nomade, R. I, 112.

kheili, convive, les invités à la noce.

kheili, voile d'une fiancée; Kelii, voile noire devant le visage des femmes, G.

* k. or. kheili, beaucoup; du pers. خيلي.

kheilin, s'imaginer, se forger des chimères, de l'ar. خمل.

khym, base, fondement, bloc de pierre; de l'arm. Խիմ.

khymé, tente; ڤه ځرتن khymé we-ghirtin, dresser une tente, khymé-nichiu, demeurant sous des tentes, Kurdes nomades; ar. خيمه; comp. خيمت.

خستن voy. خينن.

خانی voy. خينه.

khiou, khiv, kevik, un homme simple, inoffensif, niais; arm. Խիւ.

د

د di, de, te, préfixe du temps et du mode, qui indique la durée d'une action, voy. la grammaire; il se trouve aussi dans quelques dialectes persans.

د di, d, particule syrienne, qui accompagne le génitif surtout du pluriel; دځو djil-i di-khou, ses propres habits;

dijmin-i d-khou, leurs ennemis; اځي د-و ach-i d-vé, votre moulin; māl-ē t min, mes maisons, Rh.; brā-ē t wān, leurs frères, Rh.; l' sār pōz-e d' jāzmāna, sur les nez (les becs) de leurs souliers, S.; kōn-ē d' mērāna, tente des héros, S.; lyñg-e de myn, mes jambes, S.;

ling-e d hasba, les jambes des chevaux, S.; syr. ٣.

دا da, afin que, pour que, jusqu'à ce que; هره گازی گندیان بکه دا بارید وان بدیم heré gazi goundiian bi-ké, da pare-i d van bi-dim, va, appelle les villageois, afin que je leur donne leur argent; dā S.; p. تا; comp. تا.

دا voy. ده.

دا da, suffixe du locatif, dans, à, en; le nom est souvent précédé par la préposition ده ou د: دکتبیرا di-kitibi-da, dans les livres; دمالاترا di-mal-a-te-da, dans la maison (ce mot se compose de la prépos. di, de mal (maison), de a, signe du génitif, de te (de toi) et du suffixe da); دوفندرا di-bajiri-da, en ville; دیوقتیدا di-veqti-da, à temps, dans le temps; دهجیدا di-ji-da, sur la place, L.; on trouve aussi d'autres prépositions: لهسەر ارده-da, sur la terre, L.; به سهبه-da, demain, L.; با آهه-da cū, il marcha dans l'eau, L.; sans aucune préposition: سهبه-da, le matin, L.; سه عار روهان-da, pendant trois ou quatre jours, L.; زازا ه'ا کونای-ده, dans la maison; شاهrestān-da, dans la ville; مهساهی-di, dans la caisse; t. ده.

داخی. voy. دا.

به da, di, diia, mère; دیا be daī khas, maternel; دایر da-pir, grand'mère, du côté du père; دیآ diia oghé ou داماری da-mari, mère des enfants que son mari a eus d'un premier lit; دیآ شیري diia chiri, nourrice; دیآ مزین diia mezin, grand'mère; دیآ دیآ مزین diia diia mezin, bisaïeule; دیآ باب جدا di iek bab djuda,

utérin, de la même mère, mais non pas du même père; داین dàin, mère, nourrice, bonne, sage-femme; دایه ژن daīé jin, accoucheuse; dāi, dāika, daik, mère; dàin, nourrice, G.; deh, mère, Kl.; di, da, dē L.; دایان (plur.) L. I, 98, 14; dai Sd.; де, танке P.; doi, doiik Rh.; دایق daīq Ch. 303; daiki M., daīé B.; daya, dayik, bilb. dak, feilé dayeh R.; dekā, accoucheuse, L.; dai bau, dē u bāv, les parents, L.; da pīr, dīa pīr, grand'mère, sage-femme, L.; dai pīra, accoucheuse, G.; da pīra, grand'mère, G.; daika da pīra, bisaïeule, G.; k. or. دایک daik, mère, zaza daīke, mère; déka, grand'mère (petite mère): p. دایه (nourrice), sanscr. धात्री; comp. بی دی, بی دا.

دابرستين da-beristin, s'armer pour attaquer quelqu'un; comp. برستين.

دابهزین da-bezin, descendre; prés. plur. 1. دابهزین da-bezine, Ch. 354; comp. بزین.

دابه dabé, bête sauvage, bête féroce; dahba, ar. dahbā S.; ar. دابه.

دات zaza dāt, oncle paternel; comp. p. دادک (servant vieillard), scr. ताल (petit père), lat., slav. tata, allemand dod; comp. دادو.

داحکاندین da-tchikandin, planter, arborer; ریم داحکاندین rim da-tchikandin, arborer une pique.

داجون da-tchoun, s'affaïsser; ورم داجون verim da-tchoun, se désenfler (des tumeurs); comp. جون.

داخستين da-khystin, ôter; prés. 1. داجولم دا دکنم djoul-em da-de-knem

(pour da-de-khnem), je me déshabille, Ch. 347; comp. خستين.

داخل dakhil, qui fait partie d'une chose; dakhil bouin, entrer, inclure; dakhil boun-a khyd-meti, entrer au service; داخل کرینا نافی dakhil kirin-a nawi, insérer, y inclure; ar. داخل.

مه دايه da-khaz, supplication; داخواز me dàié dakhaz-a odjag-a té, nous nous remettons à toi (mot à mot: nous donnons notre supplication à ton foyer); داخوازا ته لی سرسران da-khaz-a té li serseran, je consens volontiers à ta demande (mot à mot: ta supplique sur ma tête); comp. le pers. درخواست.

داد dad, loi; du pers. داد; comp. بی داد.

دری دادان da-dan, enfermer; deri dadan, fermer la porte; comp. دان, بی دادان.

دادو dado, pédagogue, G.; p. دادو; comp. دات, et Pott, Doppelung 23, 46.

دادیفریاد dadiferiad; cri de désespoir; du pers. داد فریاد.

دار dar, arbre, bois, perche, potence, béquille; دارا agadji, potence; دارا باوی dar-a be'ivi, amandier; دارا بلانی dar-a bilani, un arbrisseau portant des fruits semblables à ceux du groseillier; دارا بگل dar-a be-goul, rosier plein de roses; دارا بنبو dar-a penbou, xylon; دارا حامی dar-a tchami, pin, sapin; دارا چرا dar-a tchira, bois résineux; دارا جویکی dar-a tchouki, un arbre qui porte une graine rouge et dont on fait des balais; دارا خرمةی dar-a khourmei,

palmier; داری خریا dar-i khyriia, arbre qui produit le mastie; دارا خوخی dar-a khokhi, pêcher; داری کرمی dar-i kourmi, dar-a be-kourm, bois vermoulu; دارا نفنگی dar-a tyfenghi, crosse d'un fusil; دار رم dar-a rim, dar rim, la hampe d'une lance; دارا سروی dar-a servi, bois de cyprès; دارا سلبی dar-a selbi, cyprès; دارا سنطوری dar-a sentori, acacia; دارا شواتی dar-a chevati, bois de chauffage; دارا نوئی dar-a ter, bois vert; دارا توی dar-a touï, mûrier; دارا عودی dar-a oudi, aloès; دارا فیکی dar-a fiki, arbre fruitier; دارا فایسئی dar-a qàisii, abricotier; دارا قیسی dar-a qeïsi, prunier; دارا کزوانی dar-a kizvani, pistachier; دارا گزی dar-a ghezi, tamarinier; دارا گوزی dar-a gouzi, noyer; دارا گولی dar-a gouli, rosier; دارا گلاس dar-a ghilasi, cerisier; دارا نبت dar-a nebet, canne à sucre; دارا کرین ber dar ou darda kirin, pendre à la potence; دارا بلوطی dar-a palouthi, chêne; دارا مازی dar-a mazi, id.; دار وکن dar ou kin, maigre, décharné, mot à mot: perche et couverture; دار وشاندين dar vechandin, secouer un arbre; دار کیر dar kir, il pendit, L.; دار کوتوم dar kottum, je bâtonne, G.; دار-ه تری dar-e trí, vigne, G.; دار-ی ابا-نوس dar-i abanós, ébénier, L.; دار-ی زیتون dar-i zeitún, olivier, L.; دار-ی بن dar-i ben, térébinthe, R. I, 143; دار-ی بئک dar-i beñk L.; دار اوشك dar-i onychk, arbre sec, Ch. 306; k. or. dōr, zaza dār; دار-ه سایر dar-e sayér, pommier; دار-ه

دالقاندین — دار

tūyera, mûrier; bactr. dāuru, p. دار; comp. هفندار, سپندار.

دار dar, tenant; comp. دیر; p. دار; comp. انباش, ارکیدار, اجره دار, آبدار, تریه دار, بیلدار, بیراقدار, بردار, باحدار, دگانداز, دقتردار, خزینه دار, جودار, جرودار, ضماندار, زریدار, زخمدار, دیندار, قرضدار, عملدار, علدار, طلبدار, طرفدار, مرضدار, مالدار, گوهدار, کردار, نامدار, نازدار, میلدار, ملکدار, نوبه دار, ناندار.

دار العلم dar il ylm, université, collège; ar. دار العلم.

دار-byr, bûcheron, scieur de bois; castor; p. داربر.

دار-best, échasses, brancard; le pers. داربست signifie un échafaud, une baraque.

دارtchin, cannelle; darcini G.; du pers. دارچینی (prop. bois de Chine).

دار-goucht, décharné; mot à mot: perche vêtue de chair.

دیران voy. دارن.

دارou, drogue, savon épilatoire, Ch. 348; du pers. دارو; comp. هزار دارو.

دارé, escompte de poids; voy. طارا.

دیاری voy. داری.

daree, maïs, R. 2, 284;

طاران comp. دارو, داری, دارو.

da-retin, verser; prés. da-résim, 2. 3. da-résit G.

دارن, de bois.

das, faucille; kirin, moissonner, faucher les blés; p. داس.

dastan, récit, conte; du pers. داستان.

دشانندین voy. هزارندین.

دوست voy. داشتن.

داشک voy. جاشک.

داغ dag, cautère, ustion; dag kirin, cautériser; fondre du beurre; dák G.; p. داغ.

داغbé, oiseau, Ch. 303; comp. دابه?

daw, filet, tissu à mailles; دافی daw we-dan, tendre des filets; daf kem ou daf de-ve-kem, je tends des filets, G.; p. دام.

da-we-kirin, développer; dé-ve-kem, je développe, G.; comp. فہ کرین.

da-ketin, 1) se jeter; 2) tomber en déconfiture, devenir insolvable; 3) couvrir une jument; داکتیه fylan kes da-ketiîé, un tel est tombé en déconfiture; parf. 1. ez da-ketimé, je me suis jeté; comp. کنین.

daghir, rentrée des troupeaux du pâturage; comp. داگرتین ghir repond au pers. گبر, گبر.

da-ghirtin, saisir de tous les côtés, charger un fusil; da-ghrûm, j'entasse, négat. da-ná-ghrum; parf. part. da-ghert, da-ghertia G.; klil dá-ghrum, je serre, j'enferme, G.; comp. گرتین.

daghertia, enclos; comp. گرتی.

dālaqāndin, suspendre;

prés. 1. aze dālaqēnim, parf. part. 1.
me dālaqānd S.; verbe causat. de دالقين

دالقين *daliqin*, pendre, suspendre;
parf. part. *dālōqī*, il s'était lié, S.; de l'ar.
علق précédé par *دا*.

* دلک lor. dalik, mère; comp. دیل.
داما voy. ضاما.

دامري damari, belle-mère, marâtre;
de دا et de مار (mère de mariage, celle
qui devient mère en se mariant à un veuf).

ضمـن. voy. دامن

دامی da-māi triste, affligé, mélancolique; comp. **قه ماین**.

ضمير. voy. د امر

د/امغا damga, marque, cautère que portent les bestiaux ou les marchandises; t. د/امغا.

- دامن *damen*, le pan d'une robe; *dāmāna* G.; du pers. دامن; comp. دامنک.

داهن, دان dan, dayn, dahren, orge
perlé, froment perlé, tout ce qui sert à faire
du potage, comme riz, herbes etc.; du pers.
دانه دان

داین. voy. دان

دان dan, vase; mot qui n'est en usage qu'à la fin des mots composés; bactr. dāna, p. دان; comp. بخوردان, جزادان, خودان, کادین, شمعدان, شمالدان, ریگدان, ناندان, مومدان, بکلدان.

داناق danaw, grison; k. or. dānā, sage; p. دانا.

* *داجان*, étendre, prés. 3. *داجات* L. 1, 98, 15; comp. *اچينان*.

د. دونزده. voy. دانزده

* دانشمند k. or. dānišmend, sage;
du pers. دانشمند.

* **dā-nišīn**, s'asseoir, parf. 2. **da de-nichī**, tu t'es assis, Ch. 316; k. or. prés. 1. **da** B. 134; p. **nishīn**; comp. **nishīn**.

* دانگ dāng, 1) queue de robe, pan de robe, S.; kâti že dāng a daévo, il vint du sein de la mère, S.; 2) dedans, enfermé, dangh kîsa, dans la bourse, G., forme vraiment kurde du pers. دامن.

دانه, *dané, daneki*, une fois;
دو دانان, *dou danan*, deux fois; mot à
mot: un grain, deux grains, comme dans le
ghileki. *برانه* *Chodzko*, Specimens of the
popular poetry of Persia. London 1842,
p. 529; دو دانه *ib.*; *dāna*, *glu*, *Rh.*; *k.*
or. dāné, grain; *bactr. dāna*, p. دانه;
comp. دنه, دهن.

د.ابن voy. دانه

دهنی dani, dalini, froment perlé,
gruau; comp. دان.

دانین danin, poser, établir, planter,
 mettre; prés. ار دانئم ez datinim, نو
 tou datini, او دانئه coñ datiné.
 plur. وان دانئمن em, houn,
 van datinin; fut. از دانئم ez dàñnim,
 تو دانئه tou dàñni, او دانئه eoñ dàiné:
 plur. وان دانئمن em, houn,
 van dàñnin; parf. part. وی دانی
 من به, وی دانی min, te, vi dani ou daniié, plur.
 دانی دانئه min, te, vi dani ou daniié, plur.
 دانی دانئه dani, daniié; infinit. زیر
 دانئه زیر dani, daniié; jir, abaisser;
 rez, planter des fruits dans un jardin; بشت
 دانین pycht khou danin, mettre en
 croupe; زندانی دانئه زندانی daniné zendani,
 emprisonner; دهلیزی دانئه دهلیزی daniné de-

hlizi, encaver; **دانینه گمی** daniné ghemi, embarquer; **دانینا صندوق** danin-a syn-douq, coffrer; **دانینه نشینی** daniné niwini, s'aliter; **دانینه نشان** daniné nichan, fusiller; **دانینه نیبکی** daniné niweki, interposer; **دانینه هندرو دادان** daniné hindourou dadan, enfermer dedans; **داینم سر**, je mets sur quelque chose, L (پ. سر دهم); chez Socin: prés. dainim, dāinym, négat. da-nā-ēnym; plur. dāinin, dātīnin, impér. daina, prohib. da-mā-vena, part. part. me, ta, vi dāni ou da-tāni, négat. dā-nāni; imparf. plur. 3. dānīn le zōzāna, ils portèrent à Zozan, S.; bactr. da, p **داندن**; le kurde a ajouté un n à la racine, comme l'arménien (**դանի**, aoriste **դանի**), le ghileki (**داندن** en mettez, Melgunof, DMG. XXII, 206, 20) le mazenderani (**ددمه** je donne, Dorn, Beiträge zur Kenntniss der iran. Sprachen I, 14, 1; pour **دنی**; **داد** (p. **داد**) ib. 3, 3; 18, 3); la consonne initiale d se changea en h comme en persan, et tomba ensuite; da est le préfixe verbal; comp. **مه** نسانداین, **نادران**, **نادین**, **داین**.

داو daou, le pin d'un habit; comp. **دانک**, **دامن**.

دوت dāvet, noce, banquet; **دات** dāu't L; **دات** dāvat kirin, inviter, Rh; **دوت** dāvet, دعوت امك.

دوتی dāveti, les invités à la noce.

دوران dāwurān, avaler, engloutir, Rh.; prés. dāvirum, négat. na dāvirum G.; 2. 3. dāvirit G., dāwurit Rh.; part. dāvirá G.; p. **دوریدن**, **دوریدن**; comp. Pott, Et. Forsch. II, 3, 628.

دوشاندین dāvechandin, secouer, abattre; **به شق** be chiw dāvechandin, vergeter; prés. dāvascinum; part. dāvascānd ou dāvascā; verbe causat de **دوشین**; comp. **دوشاندین**.

دوشین dāvechin, s'ébranler, s'abattre; agneler (des brebis); comp. **دوشیان**.

داهاتن da-hatin, retourner; prés. de ém, de éi, de ét; part. at (de **هاتن**) G; comp. **هاتن**.

داهشتین dā-hichtin, suspendre; comp. **هشتین**.

داهن voy. **دان**.

دای dai, vache, M.; le d sort d'un j; comp. **جیل**, **جی**.

دای voy. **دا**.

دایره dāiré, cercle; dāira G.; ar. **دایره**.

دایک voy. **دا**.

دایم dāim, toujours, à jamais; **دایمان** nek bum, j'ai commerce avec quelqu'un, littér. je suis toujours auprès de quelqu'un,

G.; ar. **دایماً**, **دایم**.

دایمی dāimi, continuité, persévérance.

داین dāin, dan, donner, solder, offrir; prés. **داز** ez di-dim, **تو ددی** tou di-di, **او دده** eou di-dé, plur. **ام**, **داین** em, houn, van di-din; négat. **نادیم** na-dim, plur. **نادین** na-din; futur **داز** ez bi-dim, **تو بدی** tou bi-di, **او بده** eou bi-dé; plur. **ام**, **هون** em, houn, van bi-din; négat.

نه دای nā-di, ne donneras-tu pas? **دم** né dim, je ne donnerai pas; impér. prohibit. 2. **مه ده** me-dé, plur. **مه دین** me-din; conjonet. sing. 3. **gouh ne-detin**, il ne sera pas attentif; **khoudi ne-dete**,

que Dieu ne donne pas; plur. 1. em bi-deni, nous donnerons; 3. di-dené, on donne; gouh na-detin, ils n'écotent pas; parf. part. دایه da, té, vi da ou daïé; plur. دایه da, né mé, vé, evan da ou daïé; nég. دا نه né da, il n'a pas donné; imparf. دام dam, دای dà, plur. داین dàin; parf. دامه da-mé, دای dà-i, دایه da-ié, plur. داین dà-in; passé indéfini ددام di-dam, ددی di-di, ددا di-da, plur. ددین di-din; part. prés. دای dà; part. passé دایه da, da ou daïé; infin. داین, دانه, دان dan, dané, dàin; دایه وی de-in-i vi hebou, da, il avait une dette, il la paye; دا دایه وی ei màt eou ji da, il a donné aussi le restant; دایه ددی didi-me té, je te donne; دایه بوی ezi be-van didi-mé kirin, j'aurai à faire à eux; دا کو da kou, il donna pour que...; دایه بوی aman paré ne-bé vi bi-dei, de grâce ne lui donne pas de l'argent; لی li iek ou dou dáin, donner l'un contre l'autre, en venir aux mains; دایه بای dané bàï, vanner; دایه بای ei di-dé bàï, vanneur; دایه بای dané baveri, affirmer, persuader; دایه بای min da khaniqandin, je l'ai fait noyer; دایه بای dané ber-dan, répudier; دایه بای dané tchouin, faire partir; دایه بای dané hisari, mettre le siège; دایه بای dané kharin, nourrir un enfant; دایه بای dané der, perdre au jeu, dissiper son argent; دایه بای dané razandiné ne-khochi, aliter un malade; دایه بای

دانه ستاندین dané zanin, faire connaître; dané sitandin, faire le commerce, débit; دانه ستاندینا فی دری کویه dané sitandin-a wi deri kouïé, comment va ici le commerce? دانه خورین dané kharin, condescendre (littér. se donner à manger); دانه سکینین dané sekinin, faire rester, suspendre une affaire; دانه شرمی dané chermi, confondre, faire rougir; دانه سوندی dané sonđi, déférer un serment à quelqu'un; دایه سوندی راست به té didi-mé sonđi rast bi-bije, je l'adjure de dire la vérité; دانه فهم کرین dané fehmi kirin, faire comprendre; دانه فو dané we-kharin, abreuver; دانه کرین dané kirin, donner de la besogne; دانه میل کرین dané meil kirin, inciter; دانه باری کرین dané iari kirin, adjoindre; دایه ورگرین dané verghirtin, habiller; chez Garzoni: prés. dém, négat. bara na-dém, je dérobo; 2. déi, 3. dét; dem ber, j'offre, je présente; dem zior, je mets dedans; dem naf zangir, je mets aux fers; dem a ce-ker, je fais faire; dem ber ciáv ou dem naf ciáf, je blâme; chez Lerch: prés. dim, 2. di, de-dí, 3. de, di-dé, négat. نادات L. I, 101, 16; impér. 2. dı, bi-dé; parf. part. 1. me dísa dā, j'épargne, I, 40, 12; imparf. dām, 2. dā'i, plur. dān; parf. 3. dā'i ou dai; chez Rhea: prés. 3. dit, parf. part. dā, dāya; chez Socin: parf. part. 1. me dāye; 3. dā, il entra (c. به); chez Chodzko: prés. 1. ددم de-déme; parf. 1. دام دا d-am dā; یگانگ ناو ددا le sanglier fait feu, s'oppose avec ardeur, Ch. 352; k. or. impér. بدیه be-dea;

dukél det, il fume, G.; dukél Rh.; ar. دخان.

doukht, fille; тухтеръ P., dot Rh., ditt Br.; bactr. duḡdar, p. دختر, دخت.

دوماм voy. دوام.

dekhiré, tekeré, un tas de bois.

dekhsou, phthisie; de l'arm. Ժռքացաւ.

dikhesi, envieux; jalousie.

dikhesin, convoiter, envier, désirer, jalouser.

dekhel, blé, grains; دخل سر دايه dekhe ser dàié, le blé est en épis; دخل dekhe tchi behaiié, combien le blé coûte-t-il? dakhul Rh.; dakl kangia, une bonne récolte, G.; dakl karaba, une mauvaise récolte; ar. دَخْل.

dequána, gui, G.

dakil, grâce, pardon! G.; ar. dakil (protégé; on demande pardon en disant: امان امان دخیل دخیل).

didan, dents; dedán G., L., dūdān M.; denán P., B., S.; pu dedán, pu-e dedán, gencive, G.; comp. بودی; dedán fili, ivoire, G.; bactr. dañtan, p. دندان; voy. دندان, دران.

دو voy. ددو.

der, 1) porte; دري دو قنادر der-i dou-qanad, porte à 2 battants; در و باجه der ou badjé, terrasse; در كريدان der ghiridan, fermer la porte; دري مالي der-i mali ou der-mal, espace découvert à l'entrée de la maison; comp. بري دري der, dēr, dīr L., dar, der Rh.; بدر شيم be-der chim, je vais men-

dier (littér. devant les portes) Ch. 356; k. or. دره deré; 2) lieu, endroit, point; در نثريره der-bejiré, lieu qui penche, pente; لدر اها li-der-a ha, ici (dans cet endroit-ci); زوي دري هره ji vi deri heré, va de ce point; لوي دري li-vi deri, dans cet endroit; ز فلان دريمه ji fylan deri-me, je suis d'un tel endroit; der, dēr, cour, L.; 3) hors, dehors, en dehors; cette signification sort de celle de «porte»; très-souvent une préposition précède le mot der, de sorte que ce mot garde son origine nominale: بدر دان be-der dan, jeter par la porte, dissiper son argent; او بدر دده eou be-der di-dé, il dissipe; وي بدر دا vi be-der da, il a dissipé; من بدر دايه min be-der daié, je suis sorti; بدر كرسن be-der kirin, mettre quelqu'un à la porte; bi-kšnim der, je tire dehors, L.; دينه دري il sort L. 1, 98, 7 (dans le texte orig. بر آبد), der-é, il part, L.; dār-ē mal-ē mā u pīst-ē mal-ē mā, devant notre maison et derrière notre maison, S.; der, de, par, L., be-dér, dehors, L.; bactr. dvara, p. در; comp. درفه, دري, لدر.

در der, côte; در ا بنزي der-a pezi, une côte de mouton; arm. գաբ (côte d'une montagne).

لولا جو بوه دراو لولا der-p, dans, P.; دري دو قنادر der-i dou-qanad, porte à 2 battants; در و باجه der ou badjé, terrasse; در كريدان der ghiridan, fermer la porte; دري مالي der-i mali ou der-mal, espace découvert à l'entrée de la maison; comp. بري دري der, dēr, dīr L., dar, der Rh.; بدر شيم be-der chim, je vais men-

dourr, bijou, joyau; ar. درّ.

در der, chicaneur; ar. دره.

درون voy. درون (moisson).

* دراب darába dem, je divise une chambre avec des planches, G.; ar. درب, géorg. დრება (planche qui sert à fermer les boutiques).

* دراج lor. durraj, gélinotte des bois, R.; ar. دراج (perdix francolinus), géorg. დრეჯი.

درازينك derazink, seuil d'une porte, boiserie de la porte; comp. ترزينك; p. درابزين, دارافزين, 1. درابزين, طرابزان (balustrade, grille mobile), du grec τραπεζιον.

دراfi diraw, monnaie, argent; دراfi diraf-i ràidj, monnaie courante; ghelo, دراف لي سمتي جافانه diraw li-vi semti tchawan-é, he! comment est la monnaie dans ce pays là? دراف لي قلب diraf-i qalb, monnaie fausse; درافي لي عجم dirawi li adjem sagh-é, la monnaie est légale en Perse; دراف psychwé dàin, avancer de l'argent; درافي زبوي سفرى dirafi ji-bouï seferi lazim hazir kirin, préparer l'argent nécessaire pour le voyage; dráf, dirhem, monnaie, G., drav Rh.; دراويت draouytt, ton argent, Ch. 344; cium ser dráf, j'exige une amende, G; du pers. درهم (ar. درهم, arm. դրամ); comp. درهم.

دران diran, dent, dents; دران diran der-anin, arracher une dent; دران diran der-кетин, avoir la dentition; افه هاهني زیده دران هبو من دراني ewé djahni zidé diran hebou, min der-ani, ce poulain avait une dent de trop, je l'ai arrachée; دراني فيل diran-i fil,

ivoire (voy. ددان); دران ايش diran eich, mal de dents; دراني رزي diran-i rizi, dent cariée; دراني من ديشه diran-i min diché, j'ai mal aux dents; دران diran tchirikandin, grincer les dents; dērān (dans le style poétique), S.; comp. ددان.

دراندin dirandin, dévorer, déchirer, en parlant des bêtes féroces; prés. derinim, négat. na-derinim G.; parf. part. driánd G.; derānd L.; verbe causat. de دريان; p. درانیدن.

درانin der-anin, extraire, tirer une chose d'une autre, faire sortir, produire; prés. ez di-derinim, تو او ددرينه tou di-derini, ام هون, وان ددرين em, houn, van di-derinin; impér. 2. بدرينه be-deriné, plur. بدرين be-derinin; parf. part. وى دراني min, té, vi derani, او ان دراني me, vé, evan derani; بلاي دوايد وه bilani davar-i-d vé be-deriné, qu'il retrouve vos bestiaux (vos boeufs); درانين ji djih deranin, chasser quelqu'un de son poste; درانين ji dest deranin, déposséder; درانين ji ri deranin, séduire; درانين ji nou deranin, reproduire; درانين اهان من دراني ahan min derani, voici, j'en ai extrait.

درب voy. دراو.

درو voy. دراو.

* دراي, dire; prés. 2. deréi Ch. 324; 3. دريت L. I, 98, 7 (l'origin. pers. دراييد); plur. 1. دراون L. I, 100, 4; 3. درينه deréine Ch. 351; impér. در درانیدن Ch. 337; du pers. درانیدن.

درب dirb, sentier, passage étroit; plur. دربان dirban, k. or. دراو dirāv; ar. درب (plur. دراب).

درباز derbaz, action de passer; بوین derbaz bouin, passer, traverser; prés. ez derbaz di-bim, parf. part. من در باز بو min derbaz bou, j'ai traversé; به سبای در باز بوین be sobāi derbaz bouin, traverser une rivière à la nage; در باز کرین derbaz kirin, passer; parer, détourner un coup, éluder; هرکس گورا حالی خوه در باز دکه herkes goura hal-i khé derbaz di-ké, chacun doit vivre selon sa condition; comp. باز (passage).

دربان der-ban, portier; du pers. دربان; comp. دروان.

دربهار derbehar, accommodant; de بهارتین?

درپی derpi, caleçon, culotte courte; درپی derpi dirij, pantalon; derpé G., derpé Rh.; propr. ce qui est aux pieds, de در et de پی (pied).

درتنک der-tenk, lieu étroit, golfe, canal, défilé.

درج dourdj, caissette, boîte; ar. درج. درجه deredjé, teredjé, échelle, escalier; classe, grade, degré; تیه درجا tité deredj-a merghi, il est à l'article de la mort; darág G., daraj, teraja Rh.; dārānj S.; ar. درجه plur. درج.

* درخت terexť, arbre, P.; mytetc-paxť (lisez myte-repaxť) chicot, P.; du pers. درخت.

درخستین der-khystin, extraire, ôter, séparer; prés. ez di-derkhym, tou di-derkhi, او ددرخه eou

am, هون, وان ددرخینه di-derkhé, plur. ددرخین, em, houn, van di-derkhyné, di-derkhyn; futur از درخیم ez derkhym etc.; impér. 2. تو بدرخه tou be-derkhé, plur. هون بدرخین houn be-derkhyn; parf. part. من, ته, وی, مه, وه, لوان, درخست min, té, vi, mé, vé, evan derkhyst; ز ری درخستین ji ri derkhystin, détourner quelqu'un de son chemin; ز برهف درخستین ji ber-hew derkhystin, désunir, brouiller les personnes; deré-be-kem, je chasse; négat. dere-ná-kem, 2. deré-be-kei; parf. part. dére-kest, dére-kast G.; dérekest, proscription, G.; comp. خستین.

درخن, درخن der-khoun, der-khoun, 1) bouchon, couvercle; 2) ce qui est caché.

درد derd, peste! (terme d'imprécation); درد کشان derd kichan, souffrir; درد, douleur, chagrin, maladie, L., Rh.; درد be-dem, je tourmente, G.; zaza derd; du pers. درد.

درد کش derd-kich, endurant, patient; du pers. درد کش.

درز derz, deriz, fêlure, égratignure, fente; darzí, fente de rocher, G.; p. درز (درز کردن).

درزاندین derizandin, fêler, égratigner; verbe causat. de درزین.

درزک derzi, derzik, aiguille; درزی کرین derzi kirin, coudre une plaie; dersí, derzí G.; dersí ra-kem, j'enfile, G.; dersí le-dem, je pique, G.; dārzi, dārsík S.; dārsi-ē sār, épingle, S.; comp. le mot suivant.

درزی derzi, tailleur; terzí L. (prononciation turque), darzī Rh.; p. درزی;

درک — درزین

ce mot est proprement identique à درزی (aiguille).

درزین derizin, se fêler; verbe dénom. درز. de.

ای درس ders, leçon; دده ders di-dé, celui qui donne des leçons; درس دبیره ders di-bijé, il donne des leçons; ar. درس.

درست کربن douroust, juste; درست حواب douroust kirin, mettre en ordre; درست djevab douroust, réponse catégorique; درست douroust-é, c'est en règle, c'est parfait; drust Rh.; drest t-kem, je répare, G.; ce-kem dresta, je redresse, je relève, G.; drest nina, flexible, inquiet, injuste; scioghhol drest nina, dérangement, G.; درس نکرد, il n'arrangea pas, L. I, 102, 3; p. درست; comp. نادرست.

درستی drustī, vérité, Rh.; p. درستى.

درش dirich, alêne; drésk G.; p. درفش.

درش drush, mou, tendre, Rh.

درسه k. or. deršé, fil; lit. dīrzas (courroie), russe держать (tenir, trainer), bactr. draž.

درفت derfet, occasion, moyen; درفت چاف را کربن derfet tchaw rakirin, être aux aguets, épier; درفتی فایده دیتن ji derfeti faïdé ditin, usurper, se servir de l'occasion.

درفه derewé, la tête d'une caravane, d'une armée; دروه بون derewé bouin, être en tête d'une caravane; voy. درو.

درفه derwé, hors, dehors; بدرفه be-derwé, en dehors; بدرفه کتی be-derwé keti, issue, sortie qui conduit dehors; بدرفه چون be-derwé tchoun, aller dehors; ای بدرفه دکفه ei be-derwé di-

کewé, saillant, ressortant; ژدرفه هاتن ji-derwé hatin, sortir; دجهدا فیکى نینه di-djihda fiki niné ji-derwé titin, sur les lieux il n'y a pas des fruits, ils viennent du dehors; inum derva, je retire, extrais, G.; tet derva (la plante) pousse, G.; l'derwa, de dedans, Rh.; ž dërve, dehors, L.; درووا deroua, dehors, Ch. 348; ablatif de در; comp. بدر.

درک dērīk, petit arbre, L.; diminut. de دار.

درک darek, lieu, S.; diminut. de در.

درک derk, connaissance; به درک be-derk, intelligent; t. درک.

درکتین derketin, derkew-tin, sortir, démettre; هیفا نو درکت hiw-a nou derket, la nouvelle lune parut; بدر bedr derket, la pleine lune parut; درکتین ji-djih derkewtin, perdre sa place, quitter son poste; هفی قالا hiwi wala derketin, désappointer, perdre l'espoir; ژجه هستک hestik ji-djih derketin, se disloquer (d'un os); ژهیکی بدرکتین ji heiki bederketin, éclore (en parl. des animaux qui naissent d'un oeuf); prés. از درکفیم ez derkewim, négat. از در ناکفیم ez der na kewim; derkavum, négat. der nakavum G.; parf. part. der keft; speiat derkavum, je sors, je me tire de l'affaire en sauvant ma réputation, G.; rvz der-kavit, le soleil se lève, G.; infinit. der-keftina, sortie, G.; comp. کتین.

درکه voy. درک.

درگ zaza derg, long; derg kén'a, je prolonge; bactr. dareya, anc. pers. darga, p. دیر.

دروغ — درگست

درگست derghist, fiançailles, promesse réciproque du mariage futur.

درگوان derghevan, portier; dergha-ván G.; **درگه**, comp. **دربان**.

درگوش dergouch, enfant trouvé, nouveau né.

درگه dergheh, 1) porte; dergha G., darga Rh.; 2) la grande porte, **درک** le palais du roi (orig. pers. **درگاه**) L. I., 98, 9; p. **درگاه**.

درم direm, calibre d'une arme à feu, mesure à balles.

درمان derman, médecine, diète, poudre à canon; **از درمان کیم** ez derman kim, je fais diète; **dermán**, médecine, drogue, épices, G.; **dāremān** L., **dārmen** B.; **dermán kem**, je guéris, j'épice, G.; **darmān-ē gārm**, poivre, S.; **dermán-e teféng**, poudre à canon, G.; **dermán-e spí**, salpêtre, G. (comp. ar. **بارود ابيض**); **dermán-e ziehr**, antidote, G.; **dermán zik ció**, purgatif, G.; **dermán zik ció dem**, je purge, G.; **zaza dermán**; du pers. **درمان**; comp. **بی درمان**.

درهاتن voy. **درنايت**.

دورندé dourendé, féroce, bête féroce, un animal carnassier; du pers. **دَرِنْدَه** (partie. prés. de **دَرِیدن** (déchirer, dévorer).

درنک direnk, retard; **درنک خبر داین** direnk khaber dàin, hésiter à répondre;

درنگی direngi bouin, être en retard; **درنک ماین** direnk màin, tarder;

درنگی هاتی direngi hati, tardif, venant tard; **بی درنگی** bi direngi, sans retard; **dreng** dem, je tarde, G.; **dreng**, tard, Rh.; du pers. **درنگ**.

درنگا drengā, bientôt, B.; ce mot semble être copié d'après le pers. **درانجا**.

درونکه voy. **درنگه**.

درونه plein, L. I, 102, 15; afgh. **درونه**?

درو direoū, fausseté, mensonge; **درو نینه** direoū niné, sans mentir; **درو کوتین** direoū goutin, dire un mensonge; **دروین درخستین** direvin derkhystin, démentir; **دروین درانین** direvin deranin, démontrer le mensonge, **drau** G., Rh.; **deraú**, **deraúk**, **deráv** L. k. or. **darāv**; **drau t-kem**, je mens, G.; **drau bezium id.**, G.; **drau meta t-kem**, je flatte, G.; **dravin**, menteur, trompeur, G., **deravín** L., **drauīn** Rh.; bactr. **draoγa**, anc. pers. **drauga**, p. **دروغ**.

درو voy. **درون**.

درو en haut; **درو** (l'âme) monte en haut (origin. pers. **بر می آید**) L. I, 98, 5; voy. **درفه**.

دروار druára, couture; **druár ve-kem**, je découds, G.; de la racine bactr. **dareß**, sanscr. **दृष्ट**.

دروازه dervazé, porte cochère; k. or. **davrazyah**; du pers. **دروازه**.

دروان derván, couvercle d'un pot; **derván elgherum**, j'ôte le couvercle, G.; propr. portier, comp. **دربان**.

دروغ durūγ, mensonge, B.; du pers. **دروغ**.

دری — دروف

دوروف *dourouw*, marque, cautère, impression qui reste sur le corps, portrait (d'un fils qui ressemble à son père); p.

دروش, arm. դրոշմ.

دروك *voy. درو*.

درون *diroun*, *diroutin*, faucher, moissonner; prés. *ez* از *ez* *di-dourim*, *tu* تو *di-douri*, ام *eoñ di-douré*, plur. *em*, *houn*, van *di-dourin*, *impér. 2. درو* *be-dirou*, plur. *be-diroun*; parf. part. *وی درو* *min*, *té*, *vi dirou*, plur. *وان درو* *mé*, *vé*, van *dirou*; partic. passé *درو* *dirou*, *dirouié*; prés. sing. 3. *drut* G., parf. part. *drú* G.; p. *درون* (prés. *دروم*).

درون *diroun*, *douroun*, coudre; les formes de ce verbe sont identiques à celles du précédant; prés. *b, drum* G., *de-drúm* L., fut. *ézi be-drúm* L.; 2. 3. *b, drit* G., fut. 2. *te* (lisez *tu*) *be-drú'i* L.; *impér. 2. be-drú* L.; parf. part. *drú* G., *drú* L.; bactr. *dareß* (comp. *dereßda*, tendon).

وقتی درونی *diroun*, moisson; *veqt-i dirouni*, temps de la moisson; *derá* (lisez *derú*? L. I, 24, 8); *drun* Rh.; *drú tkem*, je fais la moisson, G.; *zamán-e drú*, temps de la moisson, G.; *درو* p.

درون پوش *deroun-pouch*, sournois; littér. celui qui couvre, voile son intérieur; du pers. *درون پوش*.

درونکر *diroun-ker*, faucheur, moissonneur; p. *دروگر*.

دورونگه *dourounghé*, champ; *duranga*, *derwang*, prairie, Rh.; de *درون* et de *گاه*.

دروی *drūi*, couturier, S.

دوریش *voy. درویش*.

از دروین *direvin*, mentir; prés. *از* *ez* *direvin-im*, *تو دروینی* *eoñ direvin-i*, *او دروینه* *em*, *houn*, van *direvin-in*; propr. je suis menteur etc.; comp. *دروین* s. v. *درو*.

درخستن *voy. دره*.

هرین *voy. دره*.

ذرة *dré*, millet, G.; ar. ذرة, vulg. *dora*.

دره *bilb. dereh*, vallée; du pers. *دره*.

درهاتن *der-hatin*, venir, entrer; prés. 3. négat. *درنای* *der-nài*; L. II, 174^b.

دره فبون *dere-weboun*, jaillir, éclater, montrer son ressentiment; de *دره* = *در* et de *فبون*.

درهم *dirhem*, drachme; *drahm* G.; ar. درهم, du grec δραχμή; comp. *درم*.

درهنا *voy. درانین*.

دری *diri*, piquant, épine, ronce; *der-ríyāk*, un arbuste épineux, S.

کسی دری خستین *kesi deri khystin*, mettre quelqu'un à la porte; *دری مزین* *deri mezin*, porte grande; *دری بچوك* *deri bitchouk*, petite porte; *دری دو قناد* *deri dou-qanad*, porte à deux battans; *دری فکیرین* *deri we-kirin*, piquer une tumeur, ouvrir une plaie; comp. *در*.

کو *voy. دری*.

دزین — دریا

* دریا repīa, mer, P., dērya L., deria M.; du pers. دریا.

دریان deriian, trouer, crever, se fendre, se déchirer; دریای deriiaī, déchiré, fendu; dirīān, Rh.; نادریت, il ne déchire pas, L. I, 98, 11; دری deri, il a déchiré, Ch. 318; zaza dīrnā; bactr. dar, p. دریدن; comp. دراندین.

دریای deriaī, accroe, déchirure.

* دریت дерить, hauteur, P. (chez Lerch II, 17); lisez деришь, et comp. دریش.

دریدا dirida, convenable, à propos; littér. en chemin, acheminé; de ری.

دریش dirij, long; به دریش be dirij, longuement; دریش کرین dirij kirin, allonger, prolonger; دریش بوی dirij bouī, allongé, étendu; زی دریش zi dirij, longéité; деришь, haut, P. (comp. дерить); derēž dī-ké, je laisse pendre, je prolonge, L.; drēzh Rh.; scióghol drezia ce-kem, je tire en longueur, G.; p. دراز; comp.

شگوهدریش, دست دریش.

دریشای dirijāī, longueur; drezáia, en long, G., typacъ P., drēzhī Rh., درازی, درازا L. I, 101, 7; p. دریزی.

* دریشبون drēšebūn, longueur, S.

دریغ derig, refus; دریغ نابی derig na-bi, il ne sera refusé, je ne manque pas; p. دریغ اولمق, t. دریغ.

* درینان der-inān, extraire, Rh.; اینان, il traîne, L. I, 99, 18; de درهنا.

دز diz, voleur, fripon; plur. دزان dizan; ds, des, larron, G.; dīz, voleur; furtif, L.; k. or. dez, zaza dīzd; bactr. dūzda, p. دزد; comp. گادز.

دز diz, genou; دز چناندین diz tche-wandin, plier les genoux; t. دز.

دزدار diz-dar, préfet du château; دزداری قلعی dizdar-i qeli, le commandant de la place; du pers. دزدار.

دزی voy. دزدی.

دزروک dizrouk, sangsue; de l'armén. մզրուկ.

دزگاه dezghiah, atelier; forme vulg. pour p. دستگاه.

دزگرتی dez-ghirti, fiancée; comp. دست گرتی.

دزگن dizghin, bride, rêne; دزگن لیزاندین dizghin leizandin, hoher la bride; دزگنا هسی لبناندین dizghin-a hespi lepetandin, remuer la bride d'un cheval; دزگن بردان dizghin ber-dan, lâcher la bride; dīzgīn L.; t. دزگن, ar. دزگین (courroie de la bride, Berggren 680).

دزو voy. زو.

دزوار voy. دزوار.

دزی dizi, diziti, vol, volerie; به دزی be dizi, en cachette; desī kem, je vole, G., desīe, furtivement, G.; dizi Rh., dizīta, en secret, Rh.; k. or. dezī, zaza dīzdei, vol; dīzdefe, en secret; p. دزدی.

دزی dezi, exténué.

دزی dezi, fil de coton, ficelle; dezī L.; t. دیزی.

دزی voy. دزیتا.

دزین dizin, voler, dérober; خرچکی مه دزین khouurdjek-i mé ke-loumel hatiié dizin, ma valise avec les hardes vient d'être volée; دزین ای هاتیه

ei hatiié dizin, l'objet volé; دزیه diziie, volé, soustrait; desúm, je vole; 2. 3. desít G.; bj-díze L.; parf. part. plur. 1. ma dezí S.; p. دزدیدن.

دژمن dijmin, douchmin, ennemi; از خدان دژمن نینم ez khoudan dijmin ninim, personnellement je n'ai pas de l'inimitié; dusman be-kim, le kem, le bum, ce-be-kem dusmán, je tracasse, G.; düsmén, dižmín L., dish-min Rh.; zaza dižmén; bactr. dusmainyu, دشمن.

دژمنای dijminai, dijmini, hostilité; dusmanie G.; p. دشمنی.

دژوار dijvar, dichvar, difficile, dur, sévère; duzuár G.; dizhwár Rh.; p. دشوار.

دژون dijoun, 1) injure, offense; duscium dem, j'injurie, G.; duzhun kirin, invectiver, Rh.; 2) malpropre, sale; p. دشنام.

ده voy. دس.

دست voy. دنت.

دست dest, main; pièce, garniture, assortiment; دست ازو dest-ajou, un cheval paresseux; دست افبتن dest awitin, saisir; من دست افتمه انگا نه min dest awité eteg-a té, j'ai jeté ma main sur le pan de ta robe, c.-à-d. tout mon espoir est en toi; دست آموز dest-amouz, animal apprivoisé (du pers.); دست بزار dest-bejar, faire sa main, faire un gain illicite (دست گزار, comp. بزارتين); دست بوری dest-bouri, sans façon, sans cérémonie, littér. faisant passer la main; بن دست بوین byn dest bouin, dépendre de quelqu'un; دست بی, به دست و بی

dest pei, be dest ou pei, vigoureux (پا دست و پا); dest pei kirin, mettre la main à l'oeuvre, commencer; دست پی نه گفتی dest pei ne kewti, intact, on n'y a pas mis la main; دست تنك dest tenk, chiche, avare (پا دست تنك); دست جوين ji dest tchouin, échapper des mains, se sauver; دست داین dest daïn, tâter, convenir, prêter la main, procurer le rendez-vous; دست دده dest di-dé, assez, cela suffit; دست دانین dest danin, séquester; دست درنر dest-dirij, longue-main, voleur domestique; دست جلی dou dest djili, deux (pièces d') habits; دو دست جك dou dest tchek, deux armes; دست رابون dest ra-boun, applaudir, lever la main; دست راموسان dest ramousan, cérémonie de fiançailles, l'action de baiser la main du père aussitôt qu'il consent à donner sa fille en mariage; دست دست dest-sist, maladroit; دست فالو dest wala, un homme ruiné; دست فکری dest we-kiri, libéral, prodigue; دست جوغ dest tchoukh, une pièce de drap; دست کاغذ dest kaghiz, une main de papier; دست کورت dest-kourt, avare; دست دست dest-ghir, manivelle; دست کرنی dest-ghirti, une fiancée; دست کرتین dest ghirtin, fiancer, contribuer, aider; دست نکار dest-nikar, cérémonie de fiançailles; دست کشان dest kichan, renoncer, abdiquer; دست کوژ dest-koj, un boucher (دسکوژ, comp.); دست کوژی dest-kouji, viande qui n'est pas légale; دست لبا dest-kis, recéleur; دست لبا

dest li-ba kirin, faire signe; **دست لزی** dest-lezi, dextérité; **دست لیدان** dest le-dan, battre les mains, applaudir; **دست مال** dest-mal, mouchoir, essuie-main (du pers.); **دست مالا استو** dest-mal-a oustou, fichu, cravate; **دست مالا سری** dest-mal-a seri, serre-tête; **دست نمیز** dest nimij, ablution; **دست نویس** dest-nivis, manuscrit; **دست نویسار** dest-nivisar, écriture; **دست و شاندرین** dest vechandin, faire signe de la main; **دست و بی لیدان** dest ou pei le-dan, se démenier, frapper de mains et de pieds; plur. **چند دستان** tchend destan, combien de coups (dans un jeu); **سه دستان** sé destan, trois parties (de jeu); chez Garzoni: dest, main, patte de devant, manivelle, pouvoir; dest levínium, je gesticule; dest kem, je tâte; dest be-kem ou pe-kem, je commence; dest-e qo ver-ínium, je tends ma main à quelqu'un; dest dem, je soutiens; dest qodé me teslim kem, je me sou mets à la volonté de Dieu; dest dellál fruhhsium, je vends à l'encan; dest flan, à l'aide de quelqu'un; az dest flan, je suis soumis à quelqu'un; dest nevésia el-gherum, je me purifie avant la prière (p. **دست نماز**); be dest nevésia, pollution, littér. impur et à cause de cela empêché à faire la prière; dest nevésia aia ou cium dest nevésia, je vais me purifier, c.-à-d. aux lieux d'aisance; be dest, sans le vouloir, par inadvertance; ber dest, manifeste; chez Chodzko: **دست هالده گریم** dest hal-de-guyrim, je renonce, p. 349; dest-ytt ne-ieché, que ta main ne souffre pas, c.-

à-d. ta main soit bénie, p. 353; **дасть, шестъ** (lisez **тесть**) P., dast Kl., **دس** L. I, 99, 5; des; dust-a pelmas, tact, R.; bilb. dest, lor. des R., zaza dest; bactr. zašta, anc. pers. dasta, p. **دست**, comp. ci-dessous les mots composés commençant par **دستی**; **دست تنك دست** destar, moulin à bras, manivelle; **دستاریا قهوه ی** destaria qaveï, moulin à café; **دست آس** dest-dâr G.; p. **دست آرش**, comp. **آرش**.

دستان destan, conte; du pers. **داستان** comp. **داستان**.

دستبازی dest-bazi, comédie; du pers. **دستبازی**.

دست پی dest-peï, bras et jambes.

داسترك dastruk, mouchoir, Rh., **desrók** G.; de l'arm. **դաստառակ**, comp. **دستارجه** p.

دستك destek, rangée, étage; entre-metteur des intrigues de galanterie; **دستك شفی** destek chiw, cotret, faisceau de bois; destek, faisceau, manivelle, poignée, G.; destek kulilk, bouquet, G.; p. **دسته**.

دستك دری destik, 1) gant; **دستك دري خستين** destik deri khystin, déganter, 2) foyer, repaire; dimin. de **دست**.

دست voy. s. v. **دستمال**.

دستور destour, 1) permission, autorisation; **دستور داین** destour dàin, donner la permission; **دستور العمل** destour il-amel, tarif (de l'arabe); **دفتر دستور** defter-a destour il-amel douroust kirin, régler les registres des impôts; dastúr koásium, je demande la permission, G.; be dastúr, sans permission, G.; 2) seringue, lavement,

clystère; به دستوری رشاندین be destouri rechandin, seringuer; p. دستور (permission; la signif. de seringue ne se trouve que dans le persan vulgaire).

دسته desté, pièce, paquet, coupon, rangée, couche; c'est la forme pers. de دستك.

دشت voy. دسته.

دسته خوان deste-khan, table à manger; دسته خوان راخستین ra-khystin, mettre la table; لی دسته li deste-khani rounichtin, se mettre à table; دسته خوان دسته-khan hil-anin, lever la table; p. دست خوان (nappe; un flan de pain sert souvent de table et de nappe à la fois).

دسته دار deste-dar, bâton; de دار (bois).

دسته دارك deste-darik, baguette; dimin. du précédant.

دسته دسته desté-desté, par groupes, par rangs, par pièces; du pers. دسته دسته.

دسته شور deste-chour, armes blanches; دسته شور چون destechour tchoun, se battre à l'arme blanche; littér. la main (sur) l'épée.

دسته گرتی deste-ghirti, fiancé, fiancée; comp. دستنگرتی s. v. دست.

دسته دینی dest-i chour, la poignée d'un sabre.

دسته دستی balti, le manche d'une cognée.

دسته پی dest-i pei, gens de la maison, domestiques.

دسته چپی dest-i tchepi, la main gauche; dest cep G.; dest-ē chap Rh.

دسته درانین desti der-anin, déman-

cher; desti est l'accusatif de dest (anse, manivelle).

دسته راستی dest-i rasti, la main droite; dest rast G., dest-ē rāst Rh.

دسته زور dest-i zor, violence, voie de faits.

دسته کیری dest-i kiri, le manche d'un couteau.

دسته هاونی dest-i haveni, pilon; dest avén G.

دسترك voy. دسترك.

دستكوز deskoy, viande fournie par un boucher non-musulman; comp. دست کوز s. v. دست.

دستی voy. دسماج.

دستمال destmal-i seri, serre-tête des femmes musulmanes; دستمالا دستان destmal-a destan, serviette; dismāl S.; voy. دستمال s. v. دست.

دزمن voy. دسمن.

دسمنوچی zaza desmúnji, habitant de Desmun.

دسمی desmi, desmij, دستمیز destmij, ablution; دستمیز گرتین destmij ghirtin, se laver les mains avant la prière; zaza desmāj; de دست et دست نمیز, دست نماز; comp. دست نمیز s. v. دست.

دهی voy. دسین.

دشت decht, plaine; dest, desta, plaine, désert, G.; zaza deište; p. دشت, ar. دست.

دشتی dechti, du désert; p. دشتی.

دشروش dušürmīš, دوشومش dušümīš, fou, insensé, L.; partic. de t. دوشومك et دوشومك (tomber, faire tomber).

دشک douchek, magistral, autorité.
دشکی dichki, brisable, fragile; t.
دوشک.

دشروشش voy. دشروشش.

دشمن voy. دشمن.

دشوار dichvar, difficile; voy. دشوار.

دشوم voy. دشوم.

* دڻی dā, laisse; âme dāi že mar bekyn, quittons, laissons le serpent, S.; dāi že galgāle kerīa, il ne parla plus, S.;

ar. دڻی (impér. de دڻی).

دڻی doua, prière, invocation de Dieu; دڻی بد bed-doua, imprécation; دڻی دڻی doua di-ké, il fait sa prière; plur. دڻان douan; ar. دڻا.

دڻا dava, procès, dispute, bataille; دڻا رڻوڻی dava roubouni, action de garantie; دڻا کڻی dava kirin, plaider; دڻا دڻی davi douchek, émule, concurrent à un poste; دڻا دڻا دڻا her douan na haq-é, ils ont tous les deux; adāvāt kem, je dispute, je contredis, je querelle, G.; dāu ker, il plaide, S.; k. or. dāvé; ar. دڻی.

دڻوت voy. دڻوت.

دڻی voy. le mot suivant.

* دڻی dāin, parler dans une assemblée; āya dā-dia, l'Aga parla; dāi nakéria, il ne parla pas, S.; de l'ar. دڻی (parleur).

دڻی degheheli, ruse; de l'ar. دڻی.

دڻی defter, registre; دڻی کڻی defter kirin, enregistrer; دڻی دڻی ezi defter kim, je porterai sur le registre; دڻی دڻی ezi defter nakim, je ne porterai pas sur le registre;

defhtar névisium, j'inscris, G.; def-tār Rh.; du pers. دڻی (grec διφθέρα).

* دڻی deftardār, teneur des livres, agent comptable, G.; du pers. دڻی.

* دڻی duftā, couverture (ar. varāk) S.; ar. دڻی?

دڻی defa bouin, éviter, repousser;

دڻی defa kirin, répudier; دڻی دڻی defa tiic kirin, désaltérer; t. دڻی.

دڻی defik, tambourin; dimin. de دڻی. دڻی voy. دڻی.

دڻی defen kirin, enterrer, دڻی دڻی p. دڻی.

دڻی difink, naseau, les naseaux d'un cheval; defin, nez, G.; defin S., difin Rh., defin kef kem, je m'ébroue, je ronfle, G., comp. p. دڻی, bactr. dam.

دڻی définé, trésor; دڻی der-anin, déterrer un trésor; ar. دڻی.

دڻی dew, tambourin; def L.; p. دڻی.

دڻی comp. دڻی; دڻی dew, bouche; le bord d'une rivière;

دڻی ji dew pachwé anin, dégorger; دڻی dew pis, mauvaise langue; دڻی ji-dew, de vive voix, verbalement; دڻی dew ji-hew, parler trop, bavardage; دڻی dew khar, grimacier, bouche tordue; دڻی deriaï, indiscret; دڻی dew chil, un homme qui bave; دڻی dew-a rou tchouin, ramper, s'humilier; دڻی dew-a rou khystin, s'abaisser devant quelqu'un; دڻی dew chour, le tranchant d'un sabre; دڻی dew chikestin, ébrécher; دڻی dew

wekiri, bavard, bouche ouverte; دڦي dew ghiri-dan, fermer la bouche; دڦي گهڻم کيرين dew ghem kirin, bâillonner, mettre un bâillon; دڦي کير dew kir, le tranchant d'un couteau; daww Kl., даѡъ P., dev L., dav, dev Rh.; dev' dénk dem, je siffle, G.; dāv-e xānjārē, la pointe d'un poignard, S.; dāv-ē zu vā bār-da, il affranchit leur bouche, c.-à-d. il les fit cesser, S.; dāv-ē z vā bār dān, ils les renvoyèrent, S.; bactr. zafan, p. بږدڦک.

dew-ro, la face du visage; dewrou ket, il tomba à la face. دڦگور dew-gour, un homme décrépité; littér. ayant une gueule de loup.

dewé, fiente servant de combustible; dewe dechti, fiente de vache qu'on ramasse dans les champs; deva Rh.; ar. دڦا (chauffage).

dewi, touffe d'arbrisseau, ronce, un jeune arbre.

di-wi, jusqu'ici, jusqu'à présent, dès à présent; de ده et de ڦي (cas obl. de اف).

diwi newi, malgré bongré; ڦاين.

deq, tatouage; deq kirin, tatouer; ar. دڦق.

deqandi, mouche au visage, ce qui est tatoué.

deqandin, tatouer, barioler; de دڦق.

diqet, perscrutation; به دڦت be diqet nirin, considérer; t. دڦت. بي دڦت. ابله نظر اتمک.

daqiqé, minute; dakek G.; ar. دڦيڤه.

* zaza dāqma, nom propre.

dyk, banc, en turec: seki (سكى), plateforme élevée dans les écuries; dikke, place élevée dans le jardin, ar. dikkeh S.; ar. دڦكه.

دخان voy. دڦال.

دکانا doukan, boutique; دکانا بزار doukan-a bezaz, lingerie; دکانا دلالي doukan-a delali, boutique de barbier; دکانا راوي doukan-a ravi, librairie; دکانا دار doukan-dar, boutiquier; دکانا فصابي doukan-a kasabi, boutique de boucher; dekán, dukán G., dekáñ L.; p. دکان.

دك voy. دكه.

dighirmi, rond, rondeur; t. دڦگرمي.

dighel, avec, ensemble; دڦگل ځو dighel khou, avec soi; دڦگل ځو پارانی وه paran-i vé dighel khou né inin, vous ne portez pas votre argent sur vous; دڦگل من dighel min, avec moi; دڦگل وي dighel té, avec toi; دڦگل وان همويان dighel vi, avec lui; دڦگل وان همويان dighel van hemouian, néanmoins; دڦگل هڦي بويڼ dighel hew bouin, être réciproque; دڦگل يک و دو dighel iek ou dou, l'un avec l'autre; digél L.; de ده (en) et دڦگل.

déghanek, gros bâton, G.; دڦگنک t.

دڦل dil, coeur; بږل be-dil, brave, intrépide; دڦل امنای dil-emini,

dil-eminâi, dil-minâi, consolation; دل ایش dil-eïch, mal au coeur; diarrhée (les significations de «coeur» et de «ventre» changent dans l'iranien); دل ایشاندين dil eichandin, avoir le coeur navré; دل تقي dil tew bouin, abhorrer, avoir des nausées; دل ياكيري dil-paki ou dil-pakiji, candeur; دل حابي dil-habi, favori; دل خرابه dil-kherabé, pleureur, qui pleure aisément; دل خوشي dil-khochi, avoir le coeur content; دل ساري dil-sari, un coeur froid; دل شوتيه dil-chevitié, avoir le coeur navrée; دل ضيره dil-zizé, un coeur tendre; به دلي خو گوت کو be dil-i khou gout kou, il a dit dans son coeur, en lui-même que...; لي دلي من li dil-i min nâi, cela n'entre pas dans mon coeur, cela ne me plaît pas; دل ددل گرتهن dil-ghirtin, colique; دل نختين di-dil ghirtin ou nikhyftin, dissimuler; دل کيرين dil kirin, faire plaisir, satisfaire le coeur de quelqu'un; دل شکستين dil chikestin, désobliger; دل گرتهن dil ghirin, navrer le coeur, mécontenter; دلي dil-i min be-koulé, mon coeur se consume de douleur; دل گرتهن dil ghiri-dan, lier son coeur, c.-à-d. s'affectionner; دل ماین dil mâin, division de coeur, discorde; دل مزین dil mezin, un coeur grand, généreux; دل به دست انبن dil be dest anin, gagner le coeur de quelqu'un; دل دراري dil-dari, ce qui flatte le coeur, appât, attrait (du pers.); دل رشي dil-rechi, émotion du coeur; دل ستان dil-sitan, décevant, attrayant (du pers.); دلو سوارو dilo suvari, ô mon coeur de cavalier, ô mon brave! دلو سوارو dilo

souvaro, ô mon coeur, ô mon cavalier! noms de poèmes amoureux et tragiques; دل تنك بوين dil tenk bouin, se déplaire, être consterné; دل تيري dil tiri, la dureté du coeur; دل گري دده به dil ghiri didé be vi jin, il lie son coeur, il s'amourache de cette femme, دل نيزم dil-nizim, humble; دل نيزمي dil-nizmi, humilité; دل هارونين dil hajou-tin, sentir le purgatif; chez Garzoni: del-ahhivân, bestial; del-taná, tranquille, del-ghert, pâmé; del-nerma, doux, élément; del-sâfi, sincère, chaste; sur la foi et la promesse; del-sot, del-sotia, douleur, chagrin; del-zapta, id.; del-kottâ, palpitations; del-pákasc, chaste; del-va-kam, douleur (littér. le coeur serré); del-vábú, consolation; del ve-kem, je console, littér. j'ouvre le coeur; del-spí, innocent; del-e qo, à son gré; del cit, il aime, il incline à quelque chose; del cit zen, efféminé; del aia, il aime (littér. il a le coeur); del aia a ghana, paillard, del flan quosc kem, je plains quelqu'un, littér. je rends le coeur bon pour tel ou tel; del flán maia nek men, tel ou tel est disgracié chez moi; del kaim kem, je relève son courage, je le ranime; del bezit, je suis inspiré; littér. le coeur parle; ez del, volontiers; chez Lerch: dil ket, il s'amourache, littér. le coeur est tombé; k. or. del (ventre; le ventre est souvent le siège des passions chez les Iraniens, voy. Chodzko, Specimens of the popular poetry of Persia p. 210, 541); le mot dil, malgré son emploi très-fréquent, semble être emprunté au persan دل, qui a passé de même dans

le turc; car la forme vraiment kurde est زرر; comp. شیردل, ببردلك, می دل, دو دل, صافی دل (s. v. يك).
 dil, queue; دلا hespi, queue d'un cheval; ar. ذیل.

دل del, tambourin; p. دفله.

دلای delaw, écluse; borbier pour abreuer les bestiaux; p. تالاب.

دلک delak, garçon de bain, barbier;

du pers. دلاک (de l'arabe); comp. تلاك.

دلال delal, crieur public; دلال کازی delal gazi kirin, mettre en criée; dellál, censal, G.; ar. دلال.

* دلال delál, amant, charmant, S.; ar. دلال.

دلبر dil-ber, séduisant, qui plaît, du pers. دلبر.

دلبند dilbend, drogman, interprète.

دلبند doulbend, mousseline; du pers. دلبند.

دلق delq, fioc de derviche; ar. دلقي.

* دلك dúlik, petite fenêtré, guichet, L.;

t. دلك.

* دلك كيرن deleg kirin, demander, Rh.; t. دلك اتمك.

* دلك dullek, belette, R.; ar. دلق (mustela erminea), du pers. دله (martre).

دلکشا dil-kicha, qui réjouit le coeur;

du pers. دلگشا.

هېك voy. دله.

* دلنجی dilánci, vagabond, G.; t. دلنجی.

دلنك delink, guêtré, partie de pantalon qui couvre la jambe; delíng-ē madó qo-māš-a, les guêtrés de Mado sont de soie (ar. (à Damas) zemám, syr. edliñgát), S.; de ده (en) et de لنك (jambe); comp. درپی.

دلی. * دلو dālo, fou, S.; t. دلی.

دلو delou, seau, ustensile à puiser de l'eau; ar. دلو; comp. دول.

* دلوان delavān, fumier en brique, combustible, Rh.

* دلوباشی dālūbāša, officier, commandant de quarante soldats (ar. rās 'ōšrīn) S.; t. دلی باشی (chef de corps des «braves» (un corps de cavalerie)).

دلوب diloup, goutte, jus; دلوب کیرن diloub kirin, écouler goutte à goutte; dlop G., delop Kl.; dūlōpāk, une goutte, S.; dlóp tet, il dégoutte, G.; aram. دله.

دلوفان dil-ou-wan, bienveillant, compatissant.

* دلی doli, vallée, R. I, 144; dol-a dreizh, dol-i dreizh, longue vallée, nom d'un village, R. I, 167, 265; russe доль, allemand thal.

دلیان deliian, tomber d'inanition; دلیایه deliàié, exténué; de t. دلی (fou); comp. دلو.

دللی delil, guide; دللی کیرن delili kirin, conduire, montrer le chemin; ar. دللی.

داین voy. دم.

دم dem, moment, instant; دمکی de-necki, un moment; ددمکیدا di-demekida, dans un clin d'oeil; دم به دم dem be dem, d'un moment à l'autre; اقی دمی ewi demi, à l'instant, dans ce moment; demi be-khatir-a vé, souvenez vous un moment de moi, adieu;

پیش dem, bouche L. I, 100, 13; دم piech dem, devant la bouche, c.-à-d. près de, Ch. 342; p. دم; comp. هردم (s. v. هر دم).

دنك — دم

دايم voy. دم.
 demag, tamag, palais,
 partie supérieure de la bouche, cerveau; ar.

بي دماغه comp. دماغ pers.

ضمان voy. دمان.
 دبانچه voy. دمانچه.

demmet, demméta, conscience,
 G.; ar. دمة.

demed, botte, choses liées en-
 semble; t. دمت, دمد.

dimdik, bec; دمرک لی دان
 dimdik le-dan, becqueter; adverb. دنرک,
 ud. dindyg (Schiefner 96^b).

demdemi, capricieux; du pers.
 دملرمة.

demreoü, rougeole; comp. بروی.

dimiz, dims, moult, vin
 cuit; ghelo, tou ve
 dims heié, he! y a-t-il des mûres et aussi
 du moult? dims, syr. dîbis, ar. دبس sirop
 de dattes, S.; comp. دوشاب.

demga, marque, timbre; t. دمغه;
 comp. دامغه.

zaza dumilbâz, tambour; du-
 milbâzi dai püroe, ils battirent le tam-
 bour; t. تلعیم باز, vulg. tulumbaz.

dimou, doumou, qui a la barbe
 claire, imberbe; p. دوموی, (ayant
 la barbe grisâtre).

demourdji, forgeron; t.
 دمرجی.

دوفی voy. دمه.

demin, caractère, habitude, na-
 ture.

den, jarre, vase de terre; ar. دن
 (tonneau à vin).

den, teinturerie.

dinaw, inclus, ci-inclus, dedans;
 de ده (en) et de نانی.

dinbik, tambourin ture; dimbek
 R. I, 170; p. دنیک, arm. *Ժմբիկ*.

dumbalá, truffe, G.; p. دنبال*.

dentchi, teinturier.

کور دندرا voy. دندرا.

دادان voy. دندان.

dendik, grain, pepin, دندکی

dendik-i goundouri, semence
 de melon; dendék G., dändik S.; p. دانه.

denk, bruit, cri, son, voix; نه

be denk, à haute voix; دنکی بیان

denk-i peian, bruit des pieds; دنکی به

denk-i be khenaq, rauque, voi

prise; بی دنک, sans bruit; دنک

denk ghirti, voix prise; بی دنک

bi-denk bouin, se taire; دنکی خوش

denk-i khoch, belle voix; دنکی نمنی

dengh-i ne-peni, bruit sourd; دنک دابین

denk dàin, sonner, donner la voix, réson-

ner; denk ketin, enrouer, دنک کتین

denkek-i dijvar, une voi

denk-i seï, aboiement,

le cri d'un chien; دنکی سان

denk me-

ché, chut, ne fais point du bruit; denk ná-

kem, je souffre sans plainte, patiemment,

je cache, G.; denk vá-gharît, écho, G..

denk kur kur tet, il ronfle (littér. le bruit

du ronflement vient), G.; denk sbri, à haute

voix, G.; denk belenda kem, je crie à

haute voix, G.; denk dellál, proclamation,

G.; denk avra, tonnerre, G.; dang-ē avir

Rh.; denk avra tet, il tonne, G.; deng,

tumulte, L. I, 16, 5 (ت. سس.); deŋg-sér, braillard, crieur, L.; p. دنك.

* dunk, queue grosse et grasse des moutons, G.; p. دنبه; géorg. ღეძი; comp. دوجك, دوفى.

* deŋg, hors de, L.

* dana, jaspe; p. دهنه, ar. دهنج, arm. դաճաճակ (malachite, Patkanof, Арагоцънныя камни, С.-Петербург. 1873, p. 51, 73).

dené, grain; comp. دانه.

dini, autre, autre part, une fois; djarek-i dini, une autre fois; ieki dini, une fois; evi dini, cet autre; din, l'autre, L.; hev u din, l'un l'autre, L. (comp. p. ديگر); comp. دويم, دووى, ايدى. دني, douni, dounia, monde; ew dounia vouha hatiié, ainsi va le monde; dúnie G; dīnyá, dīnyé L.; le dinyáye, sur le monde entier, S.; že yámm-ā dené, par le grand chagrin, S.; دنيا, le créateur, L. I, 101, 17 (du pers.); tet a dunic, il naît, G.; ar. دنيا; comp. انكى.

diniw, dans, parmi, entre; mourouf diniwa tchil pyndjahi salan, un homme entre 40 et 50 ans; دينى هنديك diniw hindik zemani, dans peu de temps; دينى diniw avam nasan zimani diâmiliné, langage qu'on emploie parmi le bas peuple; de ده (en) et de نيف.

deou, petit-lait, boisson fait avec du lait et de l'eau; دوى گھرارا ghirar-a devi,

soupe au lait; dáu G., L., do Rh., Sd.; zaza dóe; p. دوع.

dou, douï, partie postérieure; li-dou, li-douï, en arrière, après, à la queue; iek du iek, l'un après l'autre, peu à peu, G.; du ammo, le dernier, G.; az du flan ciúm, j'imité tel ou tel, G.; forme abrégé de دوفى.

dou, fumée; dou dàin, fumer, parfumer; p. دود.

dou, deux; dou awan, embouchure, entrée d'une rivière dans une autre; دوجى, doudji, doudjiian, en deux, en deux parties; دوجيان شكست doudjiian chikest, il a rompu en deux morceaux; دوي, douvi, douian, second; دوجيان كير doudjiian kir, il fit en deux; دوتا, dounta, double; دوترا روژى doutira rouji, le second jour, le lendemain; dou dest, une chose double; دو طرف چوڭن dou teref tchouin, clo-piner; دو دهنان dou dahnán, deux fois; دو سال بېرى dou sal beri, deux ans auparavant; دو صبح dou subé, le lendemain matin; du tai ce-kem, je plie, G.; du giot, deux paires, G.; ehr du kenár, à travers, G.; du sohalh, après-demain, G.; dou sblhéini, Ch. 341; du réh, carrefour, G.; du ker ce-kem, je sépare, G.; du giár, deux fois, G.; du járán L.; دو pour la deuxième fois, L. I, 99, 15, 16; ia du, deuxièmement, G.; dedû, deux, S.; adouï, avant hier, Ch. 341; zaza di, du; di rekâti, deux fois; dujiki di Bl.; bactr. dva, p. دو; comp. ده (dix), ديتر.

dau, village; كورى ديان kor-i

deiane, le garçon du village, Ch. 305;
k. or. ديهه diekeh, zaza dau; bactr.
dāñhu, anc. pers. dahyu, p. ۵۰.

د. و. yoy. د.

دوا deva, remède, médecine; ar. دوا.

دوار devar, tourneur; ar. دَوَّار.

دوار davar, gros bétail; دواړی رښه davar-i reché, bestiaux (en parlant des boeufs et des vaches); دواړکی davareki, une bête à cornes; دوار devar, étalon; دواړې dau'ár, troupeau, L.; دواړه dawār, cheval de bât, Rh.; دواړه (dewār) طوار (dawār).

دوازده devazdeh, douze; duānzdeh
L., dānzdah Rh.; zaza duyés; du pers.
دوازده; comp. دودو s. v. دودو.

دواڙو dou-ajou, conducteur, postillon.

دواق douvaq, voile que perte une jeune mariée; t. دواق.

دوال deval, cordonnet en cuir; p.

دُوال.

دوام، دوم devam, doum, solide, ferme;
solidité; دوام به be-devam, durable;
ar. دوام، دوم; comp. بی دوام.

* دوان zaza dauán, villageois; de دو.

دوباره *doubaré*, fraude, intrigue, duperie; p. دوباره.

دو. voy. دویازه

دوبین dou-bin, bigle, louche.

دوفى. voy. دوپىسك

* دويشتك dōpištík, scarabée, L. (peut-être ce mot signifie le scorpion; voy. دوف (بشك)).

دویای *dou-peï*, bipède; p.

دویت. voy. دوت

دخت. voy. دوت

دوتا dou-ta, double, pli en double;

دوتا کرین dou-ta kirin, biaiser; p.
دوتای.

(deux). دو voy. دو ترا

دومام. voy. دوتمان

از ددوشم dotin, traire; prés. ددوشم tou di-dochim, ez di-dochim, ام هون coñ di-doché; plur. وان ددوشين em, houn, van di-dochin, impér. 2. به دوش be-doch, plur. من دوشين be-dochin; parf. part. ته دوت min, té, vi dot, dotiîé, plur. دوت دوتيه me, mé, vé, evan dot, dotiîé; part. passé دوت دوتيه dot, dotiîé; infin. دوتني doteni, action de traire; dúšim, je trais, L.; scir duscium G., parf. part. dut G.; bactr. duz, ر. دوخن (prés. دوشم d'une racine augmentée duç).

دوتنى doteni, bêtes à lait, comme
vaches, brebis, ânesses, buffles femelles etc.

توتك. voy. دوچك

دو دو dou-djih, lit à deux places, lit nuptial.

دوچار doutchar, embarras; دوچار بون doutchar bouin, s'empêtrer dans une mauvaise affaire; p. دوچار.

دوچك doutchik, barbe séparée en deux, queue, coin d'oeil; دوچكا جانان doutchik-a tchawan, regard dur, regard rude, regarder quelqu'un de mauvais oeil; دمه d.مه

دوڪ doukh, manche (m.).

* دوخه dohá, crâne, tête chauve, L.;

p. دوخ.

دخان. voy. دوخان

دو خبری dou-khaberi, contradiction.

دوخين doukhin, cordon pour lier le

pantalon (dont les Kurdes se servent au lieu des bretelles).

دوخین devekhin, s'enfoncer.

دوده doud, doudé, fumée, noir de fumée; forme persane pour دو.

تونک voy. دودک.

دودل dou-dil, indécis, irrésolu, flottant entre l'espérance et la crainte; دودلی doudili bouin, se douter; du-del, hypocrisie, hypocrite, G.; du-del ce-kem, je feins, je flatte, G.; p. دودل.

دودو zaza dödú, dudú, nom d'un oiseau qui chante «dudu»; mot onomatopéique.

دووی voy. دودوان.

دور dor, tour, circuit, enceinte, alternation; دورا دورا ههفی سبوان گرنه dor-a hiwi seivan ghirtiié, le contour de la lune est ombragé (éclipse de lune); دورا وه dor-a vé, c'est votre tour; دور لی li dor, autour, en rond; دورا وی دزفره li dor-a vi di-zewiré, il tourne autour de lui; دورا بازبر لی li dor-a bajir, faubourg; دورا به دور be-dor, tour à tour; دورا دورا من نه نه dor a min niné, ce n'est pas mon tour; دورا دورا گرتین dor ghirtin, investir, entourer; тауръ, cercle, P.; daur, âge, Rh.; daur, alternatif, S.; ar. دور.

دور dour, loin, éloigné; dūra kem, j'éloigne, G.; dūra ciúm, je m'éloigne, je fuis, G.; دور سی دگات, il s'éloigne, L. I, 99, 16; ž dūrve, de loin, L.; zh dūr Rh.; bactr., anc. pers. dūra, p. دور.

دور dour, celui qui coud; forme radicale employée dans des composés du verbe سولدور, جگمه دور (coudre) درون.

دوه voy. دور.

دورازه voy. دورازه.

دوران devran, un revers de fortune; دوران بوری devran bouri, tout est allé au travers, l'affaire tourna en mal; ar. دوران.

دور اندیش dour-endich, prévoyant; du pers. دور اندیش.

دور بین dour-bin, lunettes d'approche; du pers. دور بین.

دورپی dourpi, râpe, lime; دورپی دیرپی dourpi kirin, râper, limer; t. دورپی.

دور خون devr-khoun, lecteur qui récite les prières pour les âmes des morts (mot persan); p. دور خوان.

دورمه dourmé, viandes fumées, saucisson; mot raccourci du ture پاستورمه (ar. بصطرمه).

دوروتی dourouti, hypocrisie.

دوروی dou-roui, hypocrite, flatteur; du-ru G.; du-ru ce-kem, je flatte, G.; p. دوروی, دورو.

دوری douri, distance, espace; p. دوری.

دوریش devrich, derviche, moine musulman; darvisc G.; du pers. درویش.

دوز douz, procès, chicane, querelle; پاشی کسک دوزی لی مه نکه pachi kesek douz-i li mé ne-ké, plus tard que quelqu'un ne me fasse un procès.

دور لی douz, terrain plat, plaine; دوری لی evi li douziié, il est sur un terrain plat; t. دوز.

دوز douz, faisant; forme radicale employée dans les composés du verbe pers. جگمه دوز; comp. دوختن.

دو نکول — دوف پشک

b-du, comète, Kl.; zaza kaúta díme, il poursuivait; bactr. duma, p. دم, دنب; comp. جلدوش, بردوش.

جلدوش دوف پشک douw-pichk, scorpion; dupésk G., dūpíšk S.; de دوف et du thème qui entre dans la composition de la racine pik, sanscr. पितृ, donc l'animal qui pique par la queue; comp. دوشپشک.

مقصوك دوفى douw-maqasouk, hiron-delle; du-maqás L.; de دوف et de مقص.

دهقان k. or. dūqān, paysan; p. دهقان (forme arabisée de دهقان).

دوقناد dou-qanad, ayant deux ailes, deux battants (d'une porte).

دوك dok, la corde d'un licou, allem. tau, anglos. teag?

دوگمه dugmah, bouton, Kl.; t. دوگمه, پ. نگمه.

دوگن doughen, douven, fléau; t. دوگن.

دوه voy. دوگو.

دول devil, cordonnet; comp. دول.

dol, race, espèce animale, sperme, étalon d'un haras; t. دول.

döl, seau, S.; du pers. دول (de l'aram. ܕܠܐ, ar. دلو, hébr. נֹלֶדֶק, Nöl-deke, 389); comp. دلو.

دول voy. دهول.

dolab, 1) roue d'eau, roue de puits; döláb, ar. dūláb, teyzili, rouet, S.; 2) armoire; 3) intrigue; p. دولاب.

دولبه zaza daúlbe, tambour.

دولت daúléta, richesse, G.; daulet Rh.; ar. دولة.

دولتلو dauletlu, riche, L.; t. دولتلو; comp. دولمند.

دولمند voy. دولتمند.

dolik, verrou.

dolik, pot de terre pour l'eau; démin. de دول.

dulik, queue, Rh.; p. دنباله.

دولمند devlemend, homme riche, fortuné; دولمند بویه devlemend bouié, il s'est enrichi; dáuletménd kem, j'enrichis, G.; dáuletménd büm, je m'enrichis, G.; du pers. دولتمند; comp. دولتلو.

dolma, tolma, farce, viande hachée; ديلمه جيكيرين dolma tchi-kirin, farcir; t. دولمه, دولمه.

دوام voy. دوام.

doumam, doutmam, doukhtmam, fille de l'oncle; dotmán G., dótma L., dutmān Rh.; de دخت (دوت) et de معم.

douman, brouillard, vapeur; irou douman-é, aujourd'hui le temps est vapoureux; t. دومان, دومان.

doumankhar, cheval qui tient la queue de côté.

doumahi, fin, issue, résultat; dumáia, fin, le dernier, finalement, G., dumai, dumahī, à la fin, Rh.; دواى douaoui de-koué, il poursuit, Ch. 352; دواى دكون douaoui de-koun, ils poursuivent, ib. 351; بدواى هات be-douaoui hat, il marchait après lui, ib. 351; de دوف (پ. دنب).

دومنز domouz, porc; t. طوئز.

دوش مقصوك voy. دوش مقص.

doun, bas; دونا كرين doun khouia kirin, déprimer; ar. دون.

دون don, graisse, suif; voy. دوهن.

dounzdeh, douze; comp. دوازده.

دونكول voy. دو نکول.

dounouma, donounma, flotte; t. دونانمه.

* دون douné, hier, Ch. 316; t. دون.

* دونه duna, pâturage d'hiver des brebis, Rh.; irland. dún, allem. zaun, anglosax. tūn.

* دون dunī, graisse, Rh., de دون, دوهن.

دوكن voy. دون.

دووي, douvi, douian, second; duduān, edudūān L., duyē Rh.; comp.

دنی, ایدی.

دوه devé, chameau; دوه قوشی devé gouchi, autruche; دوه میا devé meia, chameau femelle; déva L., k. or. davva, zaza devé; t. دوه.

دوهی, douh, douhi, douhin, hier; دوهیغه ji douhiwé, depuis hier; دوهی روتژ douhi rouj, hier matin; duī G., dur Kl., dō L., duhu Rh., ducke Br.; دوهی دوی, douci, douéin, Ch. 341; k. or. دوهی دوهی dūgū; dō evāri, hier au soir, L.; دوهی صباخی dūgī sabāhi, hier matin, B. (دون صباح t.); دوش p.

دوهی devedji, chameau; t. دوهی.

دوهیche, cheval dont les dents sortent dehors; littér. ayant des dents comme celles du chameau.

douhen, graisse, beurre, suif; be-douhen, un mets gras; دوهی شالان douhn-i chamalan, chandelles de suif; دوهی قرمی douhn-i qarimi suif (de la Crimée); dun, don, suif, Rh.; dun-e ghuz, huile de noix, G.; dun-e zeitún, huile d'olive, G., L.; duhn kem, j'oins, G.; ar. دهن; comp. ذهن.

devi, clairière, endroit peu touffu, tout ce qui est clair; ar. دوی, دوی.

douī, derrière, après, avant-dernier; دوی جوی li douī tchouin, marcher derrière; comp. دو.

* دوی dōi, préfixe verbal, identique à دا; comp. ایخستن.

دووی voy. دویان.

devid, enclier; devéd G.; ar. دواه, vulg. devīd.

دوازده voy. دویس.

* دویس zaza duyésin, le douzième, de دویس.

devil, rigole d'un moulin à eau, p. دول.

دوی voy. دوی.

deh, dix; ده بره deh peré, pièce de 10 paras; ده و یک deh ou iek, onze; ده ده deh ou dou, douze; دهوسی dhouhousi, treize; دهوجار dhouhoutchar, quatorze; دهوینج dehoupyn dj ou dehpyn dj, quinze; دهوشس dehouchesh, seize; دهوهفت dehohueft, dix-sept; دهوهشت dehohuecht, dix-huit; دهونو dehounou, dix-neuf; ده او قدر deh cou-qadar, décuple; dāh firmān qodé, le décalogue, G.; dah iek, un dixième, G., deh L.; les noms de nombre de 12 — à 19 chez Lerch: daudú, dausé, daučár, daupénj, dausésš, dauhést, daunéh; ce sont les formes vraiment kurdes; dans les formes empruntées au persan (پانزده, شانزده, پانزده, چارده, سپزده, دوازده, هفده) l'unité précède la dizaine; zaza des; bactr. daša, p. ده.

di, en, dans; دکتیبیدا di kitibi-da, dans les livres (la syllabe da est le

suffixe locatif); *di bajiri-da*, dans la ville; *di veqti-da*, au temps; chez Lerch: de *mezél kī*, enterre lui; *čélek-a wi dī pē du-čū*, son petit alla dans son pied, la suivit; de *vaxta* (pour de *vaxt-da*) au temps; de *dekān-a xó-da*, dans sa boutique; *dī sal ke-da*, dans une année; de *nāv*, dedans; *ézi de āvé-de kim*, je plonge dans l'eau; chez Socin: *rum-ā xva d' ardē da čikclān-dia*, ils poussèrent leurs lances dans la terre; comme adverbe, on trouve de dans la phrase: *faida de búm* (synon. le *búm*) je suis utile à quelqu'un, G.; bactr. *da (vašmen-da, cčvčvde)* p. *د* (دمن بده) donne moi), *talyche دی* (avec, Dorn, Caspia p. 218); *khaladji de-djimde ba'ad*, plus tard (t. شمدي Br. 1, 338; slav. *do*, allemand *zu*; comp. *دزو* (s. *زو* v.)).

* *da*, allons! *da sabāte hel-iná*, va, enlève la caisse; ar. *da* S.; ar. *ده* (allons!).

dehebandin, dilater une plaie, disperser, mettre en désordre; verbe causat. de *دهبین*.

دابه voy. *دهبه*.

dehebin, se dilater, se disperser.

delipyndj, quinze; voy. *ده*.

dehr, temps, siècle, ar. *دهر*.

dehré, bêche; *کولان* به دهري *be dehreī kolan*, bêcher; p. *دهره* (saucille).

di-hew, à la fois; *dehqudan di-hew-dan*, donner (le signal); *tim*, *témi*, toujours, L.; *tim u tim*, continuellement, L.; *zaza témya*, ensemble.

dehké, procès; *کیرین* دهکه *dehké kirin*, intenter un procès.

dehl, forêt; *dáhel*, jardin fruitier, S.; *sév-ē dāhl-ē gurīne*, les pommes du jardin (ar. *bistān*) S.; ar. *دهل* (une forêt épaisse).

dehliz, porche, coin de maison; du pers. *دهلنز*.

dahn, dahné, fois, une seule fois; *dahneki*, *دانهکی*, *dahneki*, *دانه*, une fois; comp. *دانه*.

دوهن voy. *دوهن*.

ذهن voy. *دوهن*.

dehouk, tambourin.

dehoul, tambour; *دهول کوتان* *dehoul kotan*, ledan, battre le tambour; *daúl* G., *dēhól*, timbale (ar. *طبل*) S.; p. *دهل*, sanser. *ढोल*.

dehi, dixième; *dahē* Rh.; *zaza desin*; p. *دهم*, *دهمین*.

di, certes, nécessairement, il faut, on doit; *insan hemou di be-mirin*, tous les hommes doivent mourir; *وره ژبوی شاهدی دی* *veré ji-boui chahidi di té bi-bim*, viens, il faut que je te porte comme témoin; *az dē vāsa dēgāl ta kym* (comme tu veux) je ferai envers toi, S.; *dē tū va mā-kā*, ne fais ainsi, S.; *dē va byt*, ce soit ainsi, S.; *az dē kenim*, il faut que je ris, Rh.; ce mot est abrégé de *دی-وے* *di-wé* (il désire, il veut), dans le kurde oriental *min* ou *az devet zanim*, je saurai, p. *قی*. *من خواهم دانست*.

دا voy. *دی*.

dí, hier; *scev-e dí*, *scev-a dí*, hier au soir, G.; p. *دی*, *bal. zi*, scr. *ह्यम्*.

ديار diiar, une chose qui paraît encore de loin; le sommet d'une montagne; diâr, apparence, G., L.; diâr bum, j'apparais, G.; diyâr kirin, apparaît, Rh.; پ. ديار.

دیاری diiari, présents, cadeaux; diár, contrée, présent (propr. terre donnée en cadeau), L.; diár-i kurbéti, voisinage, L.; diári ou diárii dem, inum, je fais cadeau, G.; داری بکات, donne, L. I, 101, 10; ar. ديار (plur. de دار).

دبا diba, brocart; du pers. دیبا.

دیباجه دانین dibadjé, préface; دیباجه دانین dibadje-danin, intituler, mettre la préface; du pers. دیباجه.

دیت diiet, prix du sang, droit de sang;
وه هرچه دفی ز خون وه دیتی ام دی بدین
vé hertchi di-wi ji khoun vé diieti,
em di bi-din, tout ce que vous voulez pour
prix du sang, nous le payerons; ar. دیت.

comparatif de دیتر ditir, un autre encore; hâir-du kûr-ê dîter, les deux autres fils, S.; dîtra rôže, le jour suivant, S.; comp. دو (deux); comparatif de ادی ou دنی (comp. p. دیگر).

دیتن ditin, apercevoir, voir, trouver,
inventer; prés. از دینیم ez di-binim,

négat. تو دینی, ez na-binim, az na-binim;
 tou di-bini, négat. تو نایینی, tou na-
 bini, او دینه, eoû di-biné, nég. او نایینه,
 eoû na-biné; plur. وان دینین, em,
 em, houn, van di-binin; futur از بیینیم
 ez be-binim, plur. ام بیینن, em be-
 binin; futur absolu: دخوازم بیینیم
 dou-khazim be-binim, plur. دخوازن بیینن
 dou-khazin be-binin; impér. 2. به بین
 be-bin, plur. به بیینن, be-binin; parf.
 part. من, ته, وی, مه, وه, اوان دی
 min, té, vi, mé, vé, evan di ou

dit; négat. دیت من نه min né dit; passé indéfini. ددی وان وه وه دی min, té, vi, mé, vé, van di-di ou di-dit; parfait (passé défini): دینیمه diti-mé, دیتیه ditiye, plur. دیتیه وان وه وه دی min, té, vi, mé, vé, van ditiyé; plusqueparf. دیتیه وان وه وه دی min, té, vi, mé, vé, van diti bou; subjonctif دیتی بيم diti bim, دیتی دیتی بی diti bi, plur. دیتی به diti bé, plur. دیتی دیتی بيم diti bin; condit. اگر تو بدیا egher tou be-diia, si tu vois; partie. passé: دی دیتیه زف وقت di, diié, ditiyé; دیتیه زف وقت zalif vaqt bou min tou né diié, il y a long-temps que je ne l'ai pas vu; conjonct. 2. دیتن té ditin, as tu vu? لذت دیتن lezet ditin, se délecter; na-binem, je lais, Kl. (p. نېبنم); benim Rh.; impér. 2. bĭ-bĭne, cherche, L., bena Rh.; imparf. tu dī L. (de dī-ī, p. دیدی); plur. 3. dīn L.; parf. 1. dīme Br.; 3. dītre L., dītiya Rh.; infinit. ditina, objet de vue, G.; ditin-a kangia, taza, spei, belle vue, G.; dien B., ber bĭnum, je prévois, G.; zaza vién'a, parf. part. dī, négat. né-dī; le verbe vraiment zaza est aunén'a (je vois); impér. 2. baúni, parf. auńá, auńā, plur. auná (osset. unin); bactr. et anc. pers. dī, bactr. vaen, anc. pers. vain, p. دیدن prés. بینم.

* دیننی dītinī, action de voir, Rh.

* دیتی dīti, avec la négation ne-dīti, sans être vu. L.

بیل وی. وی. دی

(eau). لفى voy. دیدم

دیر dir, tenant, thème qui entre en

composition du verbe **اَفَ دیران**; comp. **اَفَ**
دیر.

در. voy. دیر.

دير deîr, couvent, monastère; دیرا deîr-a qyzan, couvent de religieuses; dêr G., Kl.; ar. دير; dēro, église, Rh.; syr. ܕܝܪܐ.

ramasser; prés. **دیرم** ez di-dirim, ام هون وان ددبرین em, houn, van di-dirin; impér. 2. بدبر be-dir, plur. بدبرین be-dirin; parf. part. دیرا min, té, vi, mé, vé, evan dira; partic. passé دیرا dira, diraié; chez Lerch: نکا بدبریت, il conservera, I, 101, 14; فرمان بدارن ils tiennent les commandements, 99, 5; impér. نکا بدیره, 101, 18; prohibit. مَدِیْرَه ne tiens pas, 102, 6; tu-n māl ne-īri, tu n'as pas une maison, Br.; zaza we-dāri, il enterre; parf. plur. 3. we-dērti; bactr., anc. pers. dar, پ. داشتن (prés. دارم); comp. دارن.

دیرنک dirnak, attroupement; ت دیرنک.

دیز, دیزه p. diz, marmite; دیز

diz, tas, meule d'herbes, une pile
de foin; t. دیزی.

دیزک dizik, un tout petit pot, disk G.,
dīzik Rh.; dimin. de دیز.

حزمه. voy. دیزمه

ديسان disan, disani, de
nouveau, item; ديسان انين disan anin,
ramener, amener de nouveau; ديسان
ديسان daniné djih, remettre,
mettre de nouveau à sa place; ديسان

دیسان گازی کرین disan gazi kirin, rappeler,
appeler de nouveau; دیسان لی گریان
disan li gheriian, rechercher, chercher
de nouveau; دِسا, aussi, encore, derechèf,
L.; me dîsa dā, j'épargnai, je ménageai, L.;
de دی = ایدی (comp. دبتر) et de سان.
دیزک voy. ديسك.

دیش dich, 1) tante, soeur de la mère;
2) belle-soeur, soeur du mari; dish, belle-
soeur, Rh.

دش, دیش, t. dich, dent; دیش, comp. دوه دیش.

نیشته. ۱۰۷. دیشته

* دِغِين dighin, sens de la vue, R..

دېك dik, coq; dikel G., dīkil Rh.; dikelók, jeune coq, G.; dīk sileimán, huppe, L. (comp. *Ilafiz Diwan* ed. Brockhaus 407, v. 2); ar. ديك.

ديك dik, pot de terre; p. ديك.

דַּיָּהּ voy. דָּ (mère).

ديك. ۱۵۷. دېكل

* دیکه k. or. diekeh, village; diminut.
de دو, p. ۵۵.

دیل deil, 1) femelle; ديله گور deil-e gour, louve; دېل-ي شیر, lionne, L.; 2) spéc. la chienne; ديلک deïlik, une chienne; comp. دالک; grec $\sigma\eta\lambda\acute{\upsilon}\varsigma$, $\sigma\eta\lambda\acute{o}\nu\eta$, sanscr. धातृ.

* ديلان dīlān, cercle de dansants (en kurde, arabe et syrien) S.

* *دبلیزی* deilezzi (chez les Kurdes Richvend auprès d'Alemout et Roudbar-i Qazvin) cheval, Ch. 301; de *دیل* et *زی* (arm. *ձի*), donc propr. jument.

ديم dim, visage, les traits du visage;
ديما صورتى وي dim-a souret-i vi, les
traits de son visage; bactr. daḡman, p. ديم.

دین — دیم

دیم dim, aride, privé d'eau; dēm, terre sans irrigation, Rh.; dem, semer alternativement du froment et de l'orge. R. I, 134; p. دیمه (froment qui croît sans irrigation).

دین din, fou, maniaque; هون خوه houn khé din me-kin, ne faites pas le fou; وه خوه لی دینی دانیه vé khé li dini daniyé, vous êtes tombés dans la folie; dín búm, je deviens fou, G.; k. or. den; p. دیوانه.

دین din, foi, religion; دینی حق din-i haq, la vraie religion; دینی بطل din-i betal, la fausse religion; دینی جهوبان din-i djihouian, judaïsme; دینی اسلام din-i islam, l'islamisme; دینی عیسوی din-i ísaví, la religion chrétienne; din-e rásta boghrum, je me convertis, G.; din-e qo elum, j'abjure la religion, G.; din-e qo clá, rénégat, G.; bactr. daçna, p. دین; comp. دین.

دین deïn, dette, créance; دین ستاندین deïn sitandin, emprunter; دین ادا کرین deïn eda kirin, acquitter sa dette; دین از به دین داین ez be deïn dàin, prêter; دین از به دین نادیم ez be deïn na-dim, je ne donne pas à crédit; دینان خلاص بوین ji deïnan khelas bouin, se libérer de ses dettes; dein kem, je dois, G.; tu dein b, stina, emprunte de l'argent, G.; dēn Rh.; ar. دین.

* دین dīn, barbe, M.; comp. ردین.

دیندار deindār, débiteur, endetté;

لی دونی ژ دینداری بدتر تونینه li douni ji deindari bedtir touuiné, il n'y a rien au monde de plus mauvais que les dettes; deindār bum, je suis chargé de dettes, G.; dēndār Rh.; du pers. دیندار.

دینداری din-dari, piété; du pers. دینداری.

دینک dīnk, mortier; t. دینک.

دینی diní, folie.

* دیو dev, démon; hédrus. dēv, zaza d'au, d'ēwi L.; bactr. daēva, p. دیو.

دیوار divar, mur, enclos; دیوار به دیوار divar be chirikaí, mur mitoyen, دینداری دیوار divar-i djes, mur de briques; دیوار دیواری divar-i kewri, enclos de pierres; دیوار حری divar-i heri, mur de terre; divír L.; divár cekem, je maçonner, G.; p. دیوار.

دیوان divan, tribunal ottoman, divan, دیوانا دیوانا خوندگار divan-a khoundkar, cabinet, conseil de cour; دیوان خانه divan khané, lieu d'audience, tribunal turque; دیوانا offendi, secrétaire, G.; t. دیوان (du persan).

دیوانچه divantché, recueil de poésies, divan; du pers. ar. دیوان.

دیوانه divané, aliéné, fou; forme persane de دین.

دیوانی divani, espèce d'écriture; p. دیوانی.

* دین zaza diéne, díin, le second, comp. دووی.

ذ

ذات zat, personnel, la personne; به
بالذات be-zat, personnellement; ar.
ذایقه zaïqé, le goût; ar.
ذخیره zakhiré, fourniture, provision de
blé; zakira, victuailles pour les soldats, G.;
ar. ذخیره.
ذرق zirdj, fiente d'oiseaux; ar.
ذغال zağhal, faux; zaghal kem, je
lausse, j'altère, G.; ar. دغل; comp. توغل.
ذکر ziker, mention; ذکر کردن zikr
kirin, mentionner; ar. ذکر.
ذیلی, misère, L. I, 99, 18; de l'ar.
ذلیل.
ذم kirin, blâmer, calom-
nier; zámě na ker, il ne l'atteignit pas,
S.; t. ذمّ اتمك.

ذمیمه zemimé, mauvais caractère; ar.
ذمم (blâmable).
ذوق و صفا zeouq ou sefa, divertisse-
ment, amusement; ar. ذوق (t. ذوق و صفا
اتمك).
ذهن zehin, intelligence, mémoire;
ذهن کردن zehin kirin, se préserver, se
soigner; ذهن فکری zehin we-kirin,
ouvrir l'esprit; ذهندا صورتك ملاحظه
di-zehinda souretek moulahizé
kirin, avoir une idée; zehen, souvenir, G.;
zēn, intelligence, sens, Rh.; dehn-e xva
dá, il fit attention (aux filles) S.; ar. ذهن
دوهن zouhoun, graisse; comp. دهن
بی ذهن.

ر

را rā préfixé verbal; p. فرا.
ری voy. ری.
را بردو, cacher; رابرین*
(dans le texte pers. بود).
را ra-bestin, armer, équiper,
être prêt à marcher contre...
رابط rabbit, règle; ar. رابط; comp.
بی رابط.
را = rabóri, passage, G.; de رابوری*
راه گذر (chemin) et de رابور p.
را بون ra-boun, se lever, dresser la

tête, être debout; prés. از رادیم ez ra
di-bim, او تو را دی tou ra-di-bi, او
ام, هون, وان eoü ra-di-bé, plur.
رادین em, houn, van ra-di-bin; fut.
از را نایم ezi ra-bim, négat.
ez ra-na-bim; impér. 2. را به ra-bé,
plur. را بین ra-bin; parf. partie. ته
من, ته, وی, مه, وه, اوان رابو
min, té, vi, mé, vé, evan ra-bou; part. passé
رابو ra-bou, ra-bouié; اثم رابون
aw ra-boun, déborder, couler par dessus

رازان — راتب

les bords; رابويه tchem ra-bouié, la rivière déborda; رابون پيان ra-boun peian, s'insurger, se soulever; ژدسته خوانی ra-boun, se lever de table; رابون سرخوه ra-boun ser khé, dresser la tête; رابون سرخوه tou ra-bé ser khé, dresse ta tête; رابون ra-bum, de-rá-bum, je me lève, G.; négat. ra-ná-bum G.; bokar ra-bit, la fumée se lève, G.

راتب ratib, équipage, armes, tout ce qui sert à armer un soldat; ration; rātib, solde, Rh.; ar. راتب.

راتبه ratibé, ration, soutien; plur. راتبان ratiban, ar. راتبه.

راتسيان rātasian, glisser, passer légèrement, Rh.; ar. ادھس (دهس) précédé par را?

راج rāj, marchandise, L.; ar. رواج.

راجاندین ra-tchandin, ourdir, étendre le fil, filer du fil; surveiller; rāchāndin (ch = c) mouiller le tissage, Rh.; comp. پ. جیدن (étendre).

راحت rahet, repos; راحت بوين rahet bouin, prendre du repos; راحت دبه rahet di-bé, il se repose; اوی راحت بو evi rahet bou, il se repose; راحت بيه rahet bi-bé, sois tranquille; rahat, tranquille, commode, Rh.; rahat nina, inquiet, G.; raaht kem, je me repose, G.; āze rāht-ym, je suis fatigué, S.; rahād bu, elle devint saine, S.; zaza rehāt, repos; ar. راحة; comp. رحت.

راحتی raheti, repos, aise; rahatī Rh.

راخستين ra-khystin, étendre, déployer, tapisser, mettre en ordre les meubles; prés. تو را دخينيم ez ra-di-khinim, او را دخينه tou ra-di-khini,

am, هون, وان coū ra-di-khiné, plur. em, houn, van ra-di-khinin; رادخينين; تو راخي ez ra-khim, futur رادخيم; tou ra-khi, او راخه eoū ra-khé, plur. em, houn, van ra-khin; ام, هون, وان رادين; impér. 2. به راخه be-ra-khé, plur. به راخين be-ra-khin; parf. part. من به روي, وه, او ان راخست min, té, vi, mé, vé, evan ra-khyst; part. passé راخته ra-khyst, راخته راخته ra-khystié; rā-hist, il se déshabilla, L.: راخته راخته ra-khichync, s'étendre; prés. رادخيشم ra-de-khichem Ch. 340, 347. راده کشان radé, raie, ligne; راده راده kichan, tirer une raie; راده راده kichandin, canceler; رده.

راز raz, mystère; k. or. rōz; bactr. razan̄h, p. راز.

راز rāz čū, il monta, L.; p. فراز; comp. افراز.

رازان ra-zan, dormir, se coucher; prés. تو نو رادزي ez ra-di-zim, ام, هون, وان رادزه eoū ra-di-zé, plur. em, houn, van ra-di-zin; fut. رادزي ez ra-zim, او رادزه eoū ra-zé, plur. ام, هون, وان رادين; futur absolu: دخوازيم رازيم dou-khazim ra-zim, دخوازي رازي dou-khazi ra-zi, etc.; impér. 2. به رازه be-razé, prohib. تو رازمه tou ra-me-zé; plur. هون رازين houn be-razin; conjonctif ra-ne-zitin, qu'il ne se couche pas; parf. part. او ان رازا, وه, او ان رازا min, té, vi, mé, vé, evan ra-za; imparf. رازا رازا razam, رازاي razai, plur. ام, هون, وان رازين em, houn,

رافستیان — رازاندین

van razain; passé indéfini: رادزام ra-di-zam, رادزای ra-di-zai, رادزا ra-di-za, plur. وان رادزین, ام هون, em, houn, van ra-di-zin; passé défini. رازامه ra-zamé, négat. رانه زامه ra-ne-zamé; 2. رازای ra-zai, رازایه ra-zaié; plur. رازاین ra-zain; plusqueparf. رازا بوم, plusqueparf. رازا boum, boui, bou, plur. رازا بون ra-za boun; subjonctif: بلا رازای bila ra-zai bim, il faut que je dorme; بلا رازای bila razai bi, بلا رازای بی bila razai bé; plur. بلا رازای بن bila ra-zai bin: partic. prés. رازای ra-zai; part. prêt. رازابه ei ra zaié, celui qui a dormi; ازى رازیم بان از ezi ra-zim ian ez na-ra-zim, dormirai-je ou ne dormirai-je pas? تو رازای tou ra-zai ian ra-ne-zai, as tu dormi ou n'as tu pas dormi? rāzā jān mazýn, il coucha avec la vieille femme, S.; rá-ma-za, ne dors pas, S.; bactr. zā.

* رازاندین razandin, étendre quelque chose par terre, s'étendre; prés. 1. razinum, 2. 3. razinít; parf. part. razá ou razánd G.; verbe causat. de رازان.

راسته rast, assurément, certes; راسته rast-é, c'est juste, c'est vrai; راست کرین rast kirin, accommoder, corriger; راست گله rast ghelé, par hasard, d'aventure, une rencontre inattendue (phrase turque, de كَلِمَك venir); راست گو rast-gou, véridique; راست گوتن rast goutin, avouer, dire la vérité; راست دېژه rast di-bijé, il dit la vérité; راست هاتن rast hatin, venir à propos, rencontrer; rást, plain, direct, vrai; vraiment, G.; be-rást,

vraiment, Ch. 353; rást ce-kem ou be-kem, j'aplanis, G.; eg'her rást át, si je réussis, G.; zaza rášt; bactr. rāsta, p. راست.

راستگو rast-gou, véridique; راستگو نه rastgou-né, vous êtes véridiques; du pers. راستگو.

به راستی راستی, vérité, loyauté; راستی be-rasti, franchement; راستیا راستیا تیشکی راستیا tychteki beian kirin, démontrer la vérité d'un fait; راستیا, vérité, G.; rāstī, égalité, Rh.; p. راستی.

راسخ rasikh, fort, bien fondé; ar. راسخ. رانکستن ra-chikestin, atteindre l'âge nubile.

راضی razi, content, satisfait; راضی به راضی razi bouin, se contenter; راضی به کرینا به راضی کرینا be razi kirin-a vé di sai bi-kim, pour vous contenter je ferai nécessairement mes efforts; راضی راضی razi bouié, il était satisfait; راضی بقى be-wi razin, ils y consentent, ils en sont contents; راضی نینه razi niné, il n'est pas content; راضی ز خوځه ji khouwé razi, suffisant; rāzi kirin, contenter, Rh., G., Ch.; že-bóc rēzā xodé, pour l'amour de Dieu, L.; ar. راضی; نه راضی comp.

راضیتی raziti, agrément, approbation. رافضى rafizi, hérétique; ar. رافضیتی rafiziti, hérésie.

راو raw, la chasse à courre; راو raôu, Ch. 350; grec λῆξ, λέξα, russe ловить (voy. Pott, Et. F. II, 2, 291).

رافستیان ra-westiian, prendre quelqu'un à gage, accompagner quelqu'un qu'il doit se mettre en route.

راهشتين ra-westin, s'engager au service, se jeter dans une mêlée; prés. ra-vástum, je m'arrête, j'attends, je demeure, G.; négat. ra-na-vástum; 2. 3. ra-vastít; parf. part. ra-vastá, G.; ber ra-vastúm, je résiste, G.; la signification de «s'engager au service» est secondaire; comp. l'allemand «stehen» et «zu Dienst stehn, sich stellen»; de رافستان précédé par را.

* رافی rāfi, eau de vie, L.; t. رافی rāfi (comp. عرق).

راکتين ra-ketin, s'étendre de son long, se coucher; rā ket, il dormit, L.; hédrus rā kátine, ils dormirent; zaza rā kuén'a, parf. rā kaúta.

راکړين ra-kirin, lever, soulever, éveiller, emporter, enlever; dersí rakem, j'enfile, G.; p. فراز کردن.

راگوهاستين ra-gouhastin, changer de place, se transférer d'un lieu à un autre.

رامشگر ramich-gher, musicien; du pers. رامشگر.

راموسان ra-mousan, un baiser, action de baiser; bi-dé min ramousaneki, donne moi un baiser; destí ramousan, baise-main (voy. دست); rāmisán-a ta, tes baisers, S.; me rāmisānek ze-χvāst, je demandai un baiser, S.

راموسان ra-mousan, baiser, embrasser; prés. ez ra-di-mousim, او تو را دموسيم tou ra-di-mousi, ام, هون, وان را دموسه eoū ra-di-mousé; plur. ام, هون, وان را دموسين em, houn, van ra-di-mousin; impér. 2. براموس be-

ramous, plur. 2. براموسين be-ramousin; parf. part. او ان, وه, وه, وي, ته, من, او ان min, té, vi, mé, vé, evan ramousa; partic. passé راموسايه ramúsium, je baise; ramusiá, je baisai, G.; rā-miším L., rā-misān Rh.; p. بوسیدن.

رانان ran, cuisse, gigot; رانا پزی ran-a pezi, épaule de mouton; rawn Rh.; zaza reh; bactr. rāna, p. ران; comp. نانی ران.

راناي ranaī, lumière; ce mot semble être dépravé de رونای.

راوشاندين ra-vechandin, secouer, brandiller; comp. دواوشاندين.

* راوگر raouguère (rāv-ger), chasseur, Ch. 351; de راف et de گر.

* راهوند rahvént, rhubarbe, G.; ravént ciní, gomme-gutte, G.; ar. راوند (du pers. رنوند), russe ревень, géorg. რევენ.

راوي ravi, raconteur; comp. دگان; ar. راوی.

راوي ravi, porteur d'eau; ravián G., ar. راوی.

* راهويه ravia, outre à eau, G.; ar. راهويه.

راه voy. ران.

راه voy. ري.

* راه زن paxzēn, voleur, P., c'est le pers. راه زن.

راهشتين ra-hichtin, se jeter (d'un chien qui s'élance pour mordre, d'une bête féroce qui s'élance à la poursuite de quelqu'un); prés. ez ra-di-hilim, او تو را دهلي tou ra-di-hili, او راهله eoū ra-di-hilé; plur. ام, هون, وان را دهلين em, houn, van ra-di-hilin; futur از

رچال ritchal, compote, espèce de confiture; رچالا شكري ritchal-a chekiri, confiture; riciól, confitures liquides, G.; riciól ce-kem, je confis, G.; rēchāl, concombres confits, Rh.; du pers. رچال, رچال.

ريال rihal, habit de fête; ar. رچال.

ريحت reht, rehti, fatigue de voyage; رحت کرين reht kirin, se fatiguer; comp. راحت.

ريهم reh̄m, pitié; ز زاران رهم کرين ji jaran reh̄m kirin, avoir pitié des pauvres; rah̄m G.; ar. رهم; comp. رهم.

* رهمه rah̄má, rah̄mēt, pitié, L., b-rah̄met, miséricordieux, G.; ar. رهمه.

رهمتي rah̄meti, défunt; comp. ت. رهمتي.

رهم reh̄m, compassion, charité; به رهم be reh̄m, par charité; رهم کريما reh̄m kirin-a jaran, faire la charité aux pauvres; rah̄m, compatissant, Rh.; ar. رهم.

ريخ rekh, châssis; ريخ در rekh der, châssis d'une porte; rak, contour, bord, pan de robe, G. (imagine (lisez margine)); rakh, angle, côté, Rh.; çār rāḫ-ē bōzō girtiya, ils environnèrent, cernèrent Bozo, S.; dans le dialecte de Bohtan l-ra-ḫāk-i va çōiya, il se mit en chemin, S.; p. ريخ (côté), avare rāḫ, kurin. rāḫ.

ريخت rekht, bride d'argent, ornement qu'on suspend sur la tête d'un cheval; rāht, selle, S.; p. ريخت; bal. raht (bât).

* ريخت raat, entonnoir, G.; rāxt, poire à poudre, pulvérin (ar. syr. it.) S.

ريد red, restitution; ريدا سلاقي red-a selawi, rendre le salut; ar. رد.

ريدان radan, prix fixé d'avance sur les moutons.

* ردين redin, barbe, M.; comp. دين. رذيل rezil, vil, vilain; ar. رذيل.

ريزلي rezili, ignominie, abrutissement.

ريز rez, vigne, jardin; ريز برين rez birin, vendanger; ريزي فيكي rez'i fiki, verger; ras Rh., res Sd. 2, 229: rēz-i tri, grappe de raisin, S.; zaza rez (cep de vigne); p. ريز.

ريزاندین rizandin, putréfier; verbe causat. de ريزن.

ريزبر rez-bir, vendangeur; p. ريزبر (serpette).

ريز rizq, 1) bestiaux, bétail, nourriture; جره کيم بونه ريزي زلقتي دکنه tcheré kim bouié rizq zeliqetii di-kiché, le pâturage n'était pas suffisant, le bétail en souffre; risk Rh.; 2) marchandise, sort, fortune; ar. رزق (du pers. روزی).

ريزل voy. عزل.

ريزوان rez-van, vigneron; p. ريزبان.

ريزي rizi, pourri, pourriture; rezū hum, je me pourris, G.

ريزيان riziian, action de pourrir, de se putréfier.

* ريزيانه reziāna, fenouil, G., du pers رازيانه; comp. pehl. ارچن (Sohrabji 4).

ريزين rizin, pourrir, se corrompre. rezina (les os) sont détruits, réduits en poussière, ar. rizyu, S.

ريجو rejou, redji, suie, charbon, رجو به اگری rejou be-aghiri, charbon ardent; به رجو رس کرين be rejou rech kirin, charbonner; rescū G., rešū L.

ريجودي rejoudji, charbonnier.

ريجي reji, maigre, sans graisse.

ريجيان rejiiian, couler, écouler, se répandre; ري افي aw rejia, l'eau s'écoula,

بی رژیایé, écoulé, répandu; ری رژیان bi rejīan, l'eau qui s'arrêta dans son cours, qui ne coule pas; rizhīān Rh.; p. ریزیدن; comp. رین.

ریز. voy.

* رسن zaza resané, corde; ar. رسن.

رست rist, les cordes à l'usage des tentes, un rouleau de fil; rest, fil, G.; rist, lacet d'or, ornement des femmes, ar. mānhar S.; p. رشته (comp. p. رستن, lat. restis).

رستی risti, pelote.

رستین ristin, tordre du fil, filer; p. رستن, رستن.

* رسک rska, prévoyance; qode rska det, Dieu pourvoit, G.; comp. رزق?

رزق. voy. رسک.

رسم resm, us, usage, droit, règle; رسما resm-a badji, droit de douane; رسما با زیر resm-a bajir, us et coutumes d'une ville; ar. رسم.

رسوا risva, abject, vilain; رسوامه risva-mé, je suis vil; رسوای risva-i, tu es vilain; رسوانه risva-né, ils sont vils; p. رسوا (du bactr. raēṣṣ, voy. P. de Lagarde, Beiträge zur baktrischen Lexicogr. 18, 62).

رسوای risvāi, vilénie.

* رسول rasúl, apôtre, prophète, G.; resûl Rh.; ar. رسول.

* رسولی resûlī, prophétie, Rh.

ریز. voy. رسته.

رسته رستین. voy.

رسید kirin, effacer, rayer un article; t. رسید اتمک.

rech, 1) noir; رخ کرین rech kirin, dénigrer; رخ آفی rech-aw, café; رخو recho, ô garçon noir, c.-à-d. ô brave garçon; resc, noir, more, G.; raš Kl., M., Rh.; k. or. رخ raš; 2) la terre; رخیدل di-rechida tchouin, aller par terre (comp. t. قره noir, terre; égypt. kam, copt. kemi); p. رخش (brun foncé, marron); comp. سرخش, سرش, سرشه.

* رخسانی rashātī, noirceur, Rh.

رخشاندین rechandin, arroser, répandre, semer, éparpiller; prés. رخشاندین ez di-rechinim, تو رخشانی tou di-rechini, ام رخشانه eoû di-rechiné; plur. رخشاندین em, houn, van di-rechinim; impér. 2. به رخشانه be-rechiné, plur. هون به رخشاندین houn be-rechinim; parf. part. او ان, وه, وه, وه, evan rechandin, té, vi, mé, vé, evan rechandin, رخشاندین, رخشاندیه rechandin, rechandié; قنجه دی بمالم وانی qendje di be-malim ve aw be-rechinim, fort bien, nécessairement je bayerai et j'arroserai; rescinum, j'écure, G.; rascinum, j'arrose, G.; rašānd L., rēshāndin Rh.; ar. رخش.

رخشاهی rechahi, un point noir qu'on distingue de loin.

رخشای rechāi, fantôme.

رخش رخش rech-rech, ivraie.

رخش رخش rech-rechk, sésame.

رخش richk, semence de pou; p. رخش.

رخش réšik, 1) noir; eló réšik, aigle, L.; 2) rāšik, nielle; ar. ḥabb es-sōda, syr. kómto S.; 3) rechik, chaussure en bois ou en cordes; rescek, sandales faites

رفك rewek, fuyard.

رہنگی rewinghi, voyageur, passager;

۴۰ رینگھی rewinghi-me, je suis en voyage;

روانگی، روانه. p.

رفو rewou, haras; رفوحى rewoudji, harassier, gardien d'un haras; rava ghurgh, une troupe de loups, G ; p. رومه.

رفى rewî, voyageur, fuyard; enfant qui n'est pas encore né; رفك ريفك rewek, rewik, un voyageur, un fuyard; p. رولا.

رفیتی rewiti, voyage.

rewin. voyager, s'en aller, s'en-
fuir; prés. از درفم ez di-rewim, تو

tou di-rewi, او درفه, cou di-rewé,
 plur. هون, وان درفون, ام, em, houn,

van di-rewin; fut. از رفم ez
rewim ou be-rewim; négat از نا رفم

re na-rewim; impér. 2. به رفی be-rewi, plur. به رفمن be-rewin; parf. part.

رفیه min, té, wí, mé, wé, ewan rewi; parf. 3. رفیه

rewiîé, plur. 3. رَهِينَ rewiné; part. passé
رَفِين به رَیان rewî, rewîîé: رفیع رفی

rewin be riian ketin, tourner, biaiser; ravum, je m'enfuis (le parfait part.

manque; on dit alát, de هلاسن G.; revíá, il s'enfuit, négat. ne revíá L.; revān,

revīn Rh.: روييم, je vins, L. I, 101, 19;
روي, il tomba (de la main) L. I, 100, 8;

derrom. j'ai, négat. narrom R.; prés. 3.
de-rog Ch. 324: 5. 1. 98

4; impér. 2. *пирай* P. (c'est le pers. *پرو*);
hurroo ya P : plur. 4 *پروان* *be-roin*

Ch. 345; parf. 3. روبيو L. I. 402, 2; 402, 1 (dans le texte orig. :)

inf. roine Ch. 350; p. رفتن.

رق req, sec, dur, solide; ruk Rh.,
rkka bo-ghrum, je suis obstiné, G.

* رَقْ rāq-i āvi, tortue de rivière, L.,

ar. رُق.

رقص. voy. رفا

راقص *raqas*, 1) danseur; 2) *raḳās*,
balancier, régulateur de montre; ar. راقص
(Berggren, p. 372).

*رقص rakás, danse; raká L.; ar. رقص.

رقصين reqysin, danser, faire des sauts;
p. رقصیدن.

رقم reqem, numéro, chiffre; rakam, arithmétique, algèbre, G.; ar. رقم.

رقمگر reqem-gher, arithméticien; p.
رقمكار.

* رُقِي rukī, raideur, dureté, Rh.

ركن rik, rikn, inimitié, rancune,
caprice, mauvaise humeur; ركنين rik
kirin, boudier, être de mauvaise humeur;

p. رَك, رَك.

رَكْ rek, nerf, veine, artère, crampe;
رَكْ لِهْ هَوْ rek li-hew souvar

boun, les nerfs se sont contractés; رك رک rek kichan, souffrir de la crampes:

khoun di-niw reki di-zewiré le sang coule dans les

veines; p. **رُج**; comp. **رِه**.

* رَكَابْ zaza rekāt, fois; dī rekāti,
deux fois; ar. عَرَكَةٌ (une fois); عَرَكَاتٌ.

به ركبان جويه be rikih, étriers; rikiban tchouïé. il est parti à franc étrier:

erkéb G.; ar. ركب, p. rikēb; voy. ركوب.

* رَكَعَة rakāt, génuflexion en faisant la prière, G ; ar. رُكُوع.

رنك — ركن

ركن roukn, angle; ar. ركن.

ركيان rikiiian, conserver la rancune.

ركين rikin, avoir de l'inimitié contre quelqu'un; de رك; p. ركين.

رم rim, lance; رم نظري rim nezeri, lance de bambou; rvhm G., rim L.; rum-â vi p-tôpa nâzârîya, sa lance a une flèche de fer, S.; âgÿr u pêt ž-tôp-a rûm-e vë dërëži, du feu et des étincelles sortent de sa lance, S.; rhm avésium, je jette la lance, G.; ar. رُمج; comp. سررم.

رماد remad, cendre; ar. رماد.

رمال remal, géomancien; ar. رمال.

رمضان voy. رمضان.

* زمان zaza ramān, fuir; ramaí, il fuit; remā id.; p. رمیدن.

رمبازی rim-bazi, maniement de lance.

* زمان zaza ramedān, nom propre.

رمز remz, signe, signal; ar. رمز.

* رمز rimzh, tonnerre, Rh.

رمضان ramazan, mois de jeûne chez les musulmans; ramān G.; zaza rōje-i ramazānyu, c'est le temps de carême; ar. رمضان.

* رَمْك remmek, épieu, Ch. 352; diminut. de رم.

رمل reml, géomancie; رملي ilm-i reml id.; رمل ایتین reml awitîn, deviner par des points que l'on marque au hasard sur la terre; ramel G.; ar. رمل.

رند voy. رن.

* رنج rēnj, tremblement (maladie) S.; du pers. رنج.

رنجبر rendj-ber, journalier; du pers. رنجبر.

رند rind, beau, joli; رندیم rind-im,

je suis beau; رندی rind-i, tu es beau; ام رند rind-é, il est beau; وان رند em, houn, van rind-in, nous sommes, vous êtes, ils sont beaux; رند از رندیم بان rind kirin, embellir; رند نبیم ez rind-im ian rind ninim, suis-je belle ou ne suis-je pas belle? هون رند houn rind ninin, vous n'êtes pas beaux; comparat. رند بره rind-tir-é, il est plus beau; رند L., rend Rh.; k. or. ren, ryndé; p. رند; comp. نه رند.

رندی rindi, beauté.

* رنزه k. or. renžé, beau; comp. رند.

رنك renk, couleur, peinture; رنك

renk benewchi tchoukh.

رنك دابن renk dāin, colorer; رنك داك ستاند ren-

ghék da, iek sitand, son air change.

mot à mot: il donna une couleur et il prit

une autre; رنكی فنج لمن کر renghek-i

qendj li-min kir, il m'a joué un joli tour;

رنكی وی جویه reng-h-i vi tchouié, il a

pâli; رنك رس renk-rech. teinturier en

noir; رنكی زر reng-h-i zer, couleur jaune;

رنكی سور reng-h-i sor, vermillon, couleur

vive; رنكی سردان reng-h-i sourkhi

li-dan, vermillonner; رنكی سولان reng-h-i

solan, cirage; رنكی اسمانی reng-h-i as-

mani, azur; رنكی مسکی reng-h-i myski,

couleur de musc; رنكی لعلی voy. لعل;

chez Garzoni: reng-h scin, bleu; reng-

kesck, vert; reng-h tarî, brun; reng-

fili, gris blanc; reng-h ghaver, gris brun;

روبار voy. روارى.

revaq, voile d'une jeune mariée, rideau d'une tente, d'une fenêtre; ar. رواق.

rouval, un jeune homme fait, imberbe; ruál, aride, stérile (d'une montagne sans végétation) G.; de la rac. ru (arracher), allem. reuten, comp. p. روده.

revan, Erivan; arm. Երևան.

رواندين voy. رفاندين.

rouvalet, récit; ar. روايه.

roubar, rivière; robár, petite rivière, G.; rübar M.; p. رودبار.

roubar kirin, endosser une lettre de change, passer quelque chose au profit d'un autre; rubári, confrontation, G.; rubári dem ou ce-kem, je confronte, G.; p. روبارو (Pott p. 28).

roubek, quartier, 4me partie d'une chose; t. روب, de l'ar. ربع.

rou-boun, se répandre, s'écouler, tomber; diran rou-boun, tomber, en parlant des dents; jinek-i diran rou-bouié, c'est une femme édentée; بلک rou-bouin, belk rou-boun, tomber, en parlant des feuilles; mou rou-boun, se dépiler.

roupek, enveloppe d'un paquet, voile de femme; t. روبا (bagage, vêtement) de l'ital. roba.

rôt, verge; syr. rauto, ar. qadím S.; bal. rotag (racine).

رونين voy. فنه رونين.

رونشنين voy. رونشنين.

rou-tchkandin, arracher les plumes ou les herbes; be-

routchkin, arrache; bo-routchkinin, arrachez.

rouh, âme; rouh hatiié houlqoumi, le hoquet de la mort; be-rouh, animé, plein d'âme, roh Kl; xvadé riñh-ē va stánd, Dieu enleva son âme, S.; ar. روح; comp. روح.

rouhani, spirituel, ar. روحانى. roda, courant d'eau; torrent; be rodani tchouié, être emporté par le torrent; p. رودخانه.

roudé, les entrailles; du pers. روفى; comp. روده.

rou-ditin, un air hypocrite, tolérer; littér. regarder en bas.

روز voy. روز.

روزگار, temps, L. I, 99, 7; *اوزگار.

rouzgar, air, B.; du pers. روزگار.

rouznamené, almanach, journal, gazette; du pers. روزنامه.

rouzé, jeûne; forme pers. du روزى.

rouj, jour, soleil; be rouj, pendant le jour; rouj-a ladi, jour de fête; rouj-a kotchi, jour de départ; rouj-a hisai, jour de repos; rouj ou rou awa, le coucher du soleil, le couchant; rouj hil-atin, se lever (en parlant du soleil); rouj be rouj main, remettre de jour au lendemain; rouj-i di-beri, les jours précédents; rouj-i di-hefti, les jours de la semaine; روز فنه گريان.

rouj we-gheriiian, le premier jour après les 40 jours d'hiver; **ای هر روژی** ei her rouji, journalier; **روژ گرتن** rouj ghirtin, éclipse du soleil; **روژ هاتنه گرتن** rouj hatiné ghirtin, il fait une éclipse; **روژ داین** rouj dàin, donner le jour, c.-à-d. laisser en repos; **روژکی** roujeki, un jour, un beau jour; **روژکی دینی** roujek-i dini, un autre jour; plur. **چند** tchend roujan, combien de jours? **ружь P.**, rū, rō, rōž L.; **روژی**, un jour, L. I, 101, 3; **rōke id.**, L.; **rōkik id.**, L. I, 40, 3; **roozh, bilb. ruzh R.**; **rōš M.**, **rūj B.**; **ruz kiaméta**, le jour de la résurrection, G.; **ex ruz ruz**, chaque jour, G.; **ruz der kavit**, le soleil se lève, G.; **ruz ghairit**, éclipse du soleil, G.; **k. or. rū**, **zaza ya rōji**, un jour, autrefois; **bactr. roačan̄h**, anc. pers. **raučah**, p. **روز**; comp. **ناقروژ**, **ایرو**, **اقرو**, **هیرو**, **ورو**, **نیث روژ**.

roujna, quelquefois.

* **روژی** ruzhē, jour, Rh.

روژی rouji, jeûne, carême; **روژی گرتن** rouji ghirtin, jeûner; **روژی** rouji we-gheriiian, le premier jour après les quarante jours d'hiver, mot à mot: passer le jeûne; **روژیا مزین** rouji-a mezin, grand carême; **ruzí, pruzí G.**; **rōži me girt**, je jeûnai, L.; **zaza rōje-i ramazányu**, ce sont les carêmes du Ramadhan; p. **روزه**.

* **روژیان** rōžyān, solaire, voy. **گل**.

* **روژین** rōjé'im, je fais abstinence, je jeûne, L.; **zaza ez rōjeia**.

روس rous, Russe; plur. **روسان** rou-

san; **urús L.**; p. **روس**, ossète **uruss**, avare **'urus**, **kasik. 'urus**, **kürin. urús**.

روس rous, nu; **روسه** rous-é, il va nu-pieds; **rus kem**, je déshabille, je mets à nu, G.; **rus be-kem**, j'écale, G.; **scir rus kem**, je tire l'épée, G.; compar. **rūs-tir S.**; comp. **رشته** rōstir S.; comp. **روسپیتی** rouspiti, bravoure, acte de dévouement, devoir, honneur; **هون روسپیتی** houn rouspiti bi-kin, faites votre devoir; **وه روسپیتی کر** ve rouspiti kir, vous vous êtes comportés en braves; mot abstrait formé de **رو** (visage) et de **سپی** (blanc); p. **روسفیدی** rousfidí.

* **روش** rousc, somptueux, paré (d'un grand seigneur et, ironiquement, d'un homme sale et déchiré) G., p. **روش** (marche hautilaine).

روش revich, manière; du pers. **روش** k. or. **raouchan**, clair; du pers. **روشن**.

* **روشنای** rousnaï, éclair, P.; k. or. **روشنایه** rōšnaïé, lumière; du pers. **روشنائی**.

روشیر rou-chir, crème, la partie supérieure du lait.

رو row, aine; **reve**, pubis, G.; p. **رومه**, **رنه**, **رمه**.

روژی rōūwi, boyau, les entrailles; **ruví, riví G.**; p. **روده**, **bactr. urvata**.

روژی rouwi, jabot des oiseaux; **lat. ruma, rumis, lit. raumũ** (chair musculaire).

روژی rōūwi, renard; **reví Rh.**; **bilb. riwi**; **bactr. raopís (?) pehl. روباس**, p. **روباہ**, **arm. աղուկ**, voy. de Lagarde, Armen. Studien, 1877, p. 9.

روقاندين reouqandin, luire, briller, polir; de l'ar. رَوَق.

روکړين rou-kirin, répandre par terre, verser; p. فرو کردن.

روکورك rou-kourk, habit long.

روم roum, la Turquie; rohm Kl.;

t. اوروم (du grec Ῥώμη), comp. اوروم.

* روم rum, nu, Ch. 347.

روم voy. رفین.

رومتا roumt, point d'honneur; رومتا
roumt-a té touné, tu es sans
partialité.

روميتي roumeti, partial, partialité; نو
roumeti di-ki, tu fais
le partial, tu es partial.

رومن romēn, bruit de voix, syr. rum-
mēn S.

رومي roumi, ture, ottoman, osmanli;
rúmi, Grec, G.; romi, Ture, G. 73;
orket-a rumi, la Turquie, G.; p. ar.

اوروم voy. رومي.

روميه rumía, Rome, G.; ar. روميه.

رون ron, roun, clarté, jour, lumière;
رونا hiw, clair de lune;
subé ron di-bé, il fait
jour; qodé del ruhn ket, Dieu éclaire
le coeur, révèle, inspire, G.; ruhn ce-
kem, ruhn de-kem, j'éclaire, G.; bactr.
raoxsna, p. روشن.

رون roun, huile, beurre, pommade;
روني rouni tchi behaié,
le beurre quel prix a-t-il? به رون be-
roun, gras; به رون برقين be roun be-
reqin, vernir, polir avec de l'huile; روني
roun-i zeituni, huile d'olive;
روني roun-i zer, beurre pur; روني
roun-i kondji, huile de sésame;

نقشك roun-i niwichk, beurre
frais; روني کره roun-i keré, id.; رون
roun ti dan, oindre, vernir;
روني روني کرين roun kirin, graisser; روني
roun-i beivi, huile d'amande; rün
M., Sd.; zaza ruén'u téze (beurre frais);
ruén'u bye söl (beurre salé); dujiki erón;
bactr. raoyna, p. روغن; comp. روني
هيرون.

روبن voy. رون.

روناس rounas, garance; p. روناس.

روناي rounahi. rounai,
lumière, éclat, کم روناي ez rounai
kim, j'éclairerai; روناي دايښت rounahi
dàin, illuminer; رونايا هياي rounahiia
hiwi, clair de lune; به روناي be rou-
nahi, éclatant, luissant; ruhnáia G.;

بي روناي, comp. روني.

رونتي, siège, meuble pour s'asseoir,
Kl.; de رونيشتين; comp. رونيستيه.

رونجي rūncí, beurrier, S.; comp. p.
ياغجي et t. روغنکر.

روند revend, nomade, Kurdes nomades:
ravénd G., L.; p. رونده.

رونيستيه runéstia, demeure, G.; de
رونيشتين; comp. روني.

رونيشتين rou-nichtin, s'asseoir, de-
meurer; prés. رونيشتين
ez rou-
ti-ním, rou-ním; روني
rou-ti-ni, rou-ni, او رونه
ew rou-ti-né, rou-né; plur.
ام هون em, houn, van rou-
ti-nin, rou-nin; négat.
رونيشتين ez
rounàim; parf. part. وه وه
min, té, vi, mé, vé, evan
rou-nicht; imparf. رونيشتين
min rou-
nichtim, وي ته رونيشتي té rou-nichti,

مه وه، اوان vi rou-nichté, plur. روشنسته
me, ve, evan rou-nichtin;
partic. passé روشنسته rou-nicht,
rou-nichti; part. prés. روشنی rou-
nichti, assis, demeurant, résidant; prés.
runum, de-runum, négat. ru-na-num;
2. 3. rúnit, de-rúnit G.; rū-de-ne L;
رو دنشی rou-denichu Ch. 316; impér. 2.
run B.; parf. part. runest G.; imparf
plur. 3. ru-níštin L; parf. 3. rū-ništie
L; hedr. ru-níštine, ils campèrent; de-
rúnum ser ek, je couve, G.; k. or. نشنن
impér. بنی bení; zaza rúen'a, je m'as-
sieds; rucenén'a, je place, j'assieds (verbe
causal.); parf. part. rō-níšt; bactr. nis-
hiḍaiti (de had avec le préf. ni), partic.
nišašta, p. نشستن (prés. نشنن, d'une
forme plus ancienne ni-šaḍnam), نشنن:
comp. دانشنن, اوجه.

* رونق раунакъ, lumière, P.: raunak
Rh; ar. رونق.

* رونك runek, larme, G.; runik Rh.:
ruhundūkāk, une larme, S.; ruhundūg-ē
ze čāv-ē xātūnē bārīn, des larmes cou-
laient des yeux de la femme, S.; boltanique
rōudyg, une larme, des larmes, S.; du
bactr. uruṣ, rud (pleurer), comp. sanscr.
रोदन.

* رونك roanik, clair, lumineux, L.;
پ. روشنی.

رونيكاي rounikai, lumière.

* رونيس rūnanīs, bèche; ar. fūwe,
syr. fūto S.; peut-être une faute: قوه signifie
la garance, voy. روناس.

رونشتين voy. رونه.

روني rouni, clarté, lumière; روني
rouniia eiwari, le crépuscule du
soir; comp. روني, رون.

رون voy. روشن (clarté).

* روي roi, préfixe verbale, Rh.; c'est
identique à را; comp. رويستين.

* رويدني руидени, croissance, P.;
c'est le pers. روئیدن.

رون rouin, roun, liquide;
ruuna G.; ruun kem, je liquéfie (du
beurre, du plomb); ruun bú, déroulé (d'un
fuseau) G.; p. روان.

ري (chemin).

ريه rih, sable; voy. ريك.

ره reh, racine; rē G., rah Rh., ráhen
S.; rē bo-ghirt, il prend racine, G.; rē
inum durva, je déracine, G.; p. ريشه.

ره reh, veine; ré G.; rē spí, artère,
G.; rah S.; p. ريك; comp. رك.

ره ري reh, ri, barbe; ره به be-reh,
barbu; ره سبي reh-sipi, ri-spi,
barbe blanche, ancien d'un village; ره زر
ré-zer, barbe-rousse; ره و پرج سبي بوين
reh ve pyrtch sipi bouin, blanchir,
vieillir; ره دريز reh diriz, barbe longue;
ره ره ché boun, avoir la barbe
peignée; rih Kl., rē L.; rē sepí, vieil-
lard, L.; zaza ri; bactr. raēša, p. ريش;
comp. ره رس.

رها reha, délivrance; ره بوين reha
bouin, se débarrasser; p. رها شدن.

ره ره reh, gage; rahan, caphar, gage,
G; ar. ره.

ريا آفی ri, chemin, route, passage; ریا
riia awi, canal par où passe l'eau, aqué-
duc; ریا پان riia pan, chemin large;
ريا پيچكي riia pytchiki, chemin de dé-
tour; ري برين ri birin, faire une trotte;
ريكي قنج برين riieki qendj birin, faire
une bonne trotte; به ريه جوين be riwé

tchouin, se mettre en voyage; نالی ری na li ri, abusif; نه لی ری ne li riîé, ce n'est pas dans la bonne voie, c'est abusif; نه ری درکتین be ri der-ketin, se mettre en route; نه ری خستین be-ri khystin, accompagner quelqu'un; کتنا ری ketin-a ri, acheminement; نه ری کرین be ri kirin, expédier; نه ری دری خستین ji ri deri khystin, débaucher (une fille); اف ری گرتن ri ghirtin, s'acheminer; اف ew choula ketiîé riia khou, cette affaire a pris une bonne voie; دریدا di-rida, be-rida, en chemin, pendant le voyage; دریا خدی di-riia khoudi, sur la voie de Dieu; ریا riia khaberdani zanin, savoir vivre; ریا ساعتکی riia saateki, une heure de chemin; ری راحتین ri rahet-in, ce sont des chemins sûrs; ریا عامی riia âmi, grande route; ریا سی کنار riia si-kinar, place où aboutissent trois chemins; ریا وه بخیر بی riia vé be-kheir bi, je vous souhaite le bon voyage; ری نشاندين ri nichandin, montrer le chemin; ری وندا ri-vinda, hors du droit chemin; نه ری هانی be-ri hati, retourné d'un voyage; réh G., rē L.: rē kirin, envoyer, Rh. (voy. ریکرین); rē-a ka-dizân, voie lactée, L.; mot à mot: voie des voleurs de paille (comp. arm. ܪܝܬܝܢ, t. صمان اوغریسی, et la Mythologie de J. Grimm I, 331); b-rehva na va-stum, je ne me mets pas en route, G.; را بوروم ra borom, j'ai passé (des jours) L. I, 101, 19; dans le dialecte de Soleimanié chez Chodzko: be-ré douaoui danyne, mettez-vous en route derrière eux, poursuivez-les, 351;

زور ره zor ra-é, zor regu-é, c'est éloigné, 342; رای گرت raï guyr, (راه گرفت) 352 (p. اریتا le gibier); را م بوارد ra-m board, je suis quitte, 343; رای بورد ra-i bouird, il fut quitte, propr. il fit son chemin, 343; zava ra, rayér; ra kén'a, je convoie; baetr. rašya, pehl. راس, p. راه; comp. افاری, رانوری (دو s. v. دوره), کمره, فرا, شاه راه, سری ری, چار ربان, همری (هف s. v. همر).

ری voy. ره (barbe, racine).

ریا riia, hypocrisie; riah G.; ar. ریا. ریاکار riia-kar, hypocrite; du pers. ریاکار.

ریال riâl, réal (un piastre et demi), G.; t. ریال, de l'espagnol real.

ریباس ribas, oseille; rēwās, oseille cultivée (angl. pie-plant) Rh.; riwaz R. I, 227; pehl. ریواس, p. ریواس, comp. ریواس.

ریبیر ri-bir, voleur de grand chemin littér. coupant le chemin; ریبیری ribiri, brigandage.

ریپال ripal, vieux habits, lambeaux, guenille; comp. isl. rīfa (déchirer).

ریتن ritin, stercorare; chez Garzoni: prés. b-rum, 2. 3. b-rit, parf. part. rit; baetr. iri, p. ریتن, (impér. ری).

از ریتن retin, répandre, verser; prés. او ez retim, تو ریتی tou reti, ام, هون, وان ریتین, plur. ریتی eoñ reté, plur. ریت em, houn, van retin; impér. بريت be-rit, plur. بریتین be-retin; parf. part. من ته, وی, مه, وه, اوان ریت min, té, vi, mé, vé, evan rit; partic. passé

ريته rit, retiié; chez Garzoni: prés. 1. resium, 2. 3. resit, parf. part. rét; rēt Rh.; k. or. rīten, impér. بریز be-rīž; bactr. rič, p. ريختن (prés. ريزم); comp. داريختن.

* ريچ zaza rīj, armes.

ريچ ritch, trace, vestige; reč L.; comp. رچ.

ريحان rihan, basilic, plante odoriférante; ar. ريحان.

ريخ rikh, fiente de vaches, de buffles; ryēh L.; p. ريخ.

ريز riz, ligne, ordre, file; ريز سمراندين riz chemirandin, déranger; ريز كرين riz kirin, aligner, enligner; rés G., rēz Rh.; chez Garzoni: resa karāba, abus, vice; resa aia, avoir coutume; resa bo-ghrum, je m'accoutume; be resa, insolite, insolent; bactr. rāza, p. رزه رزه (syr. moderne rēzā), sanser. रजि; comp. ليز.

ريس voy. ريز.

ريجن rijen, le produit d'une récolte, les grains qu'on recueillit d'une récolte de blé; ريجن جافانه rijen tchawan-é, comment sont les grains? goth. rikan (rac. rak) recueillir, lit. rīnkti.

ريس ris, fil de lin, fil de chanvre; ريس گریدان be ris ghiri-dan, ficeler; p. رس; comp. رست.

ريس reis, chef, président, capitaine d'un vaisseau; rēz, tête, pièce, L.; ar. ريس.

* ريس moût, Kl.

ريسې voy. ره (barbe).

ريسې reisi, présidence.

ريش rich, barbe; rīš, laine, L.; du pers. ريش; comp. ره.

ريش rich, petits boutons au corps; bactr. raṣṣa, p. رسي (blessure, tubercule).

ريشي richi, frange; rēši S.; voy. رشي.

ريك rik, sable; k. or. rīg; du pers. ريك; comp. ره.

ريكدان rik-dan, sablier; du pers. ريكدان.

* ريگر rē-gir, brigand, Rh.; comp. p. راه گير (touriste, voyageur).

ريل rel, bois, forêt; rēl S., lōr M.; comp. irland. rál, rail (chêne)?

ريم rim, matière, pus; p. ريم (de bactr. iri).

سيك دريه réin, aboyer, japper; seiek di-reié, un chien aboie; de-rē'i, il aboie, L.; t-revit G.; sanser. री (रायति) letton reet, voy. Pott, Et. F. II, 2, 599.

ريني reni, avalanche; lat. ruina.

ريواس rivas, asperges sauvages; comp. ريباس.

ري voy. ريه.

ز

* ز zâ, naissance (se dit des animaux),
G.; p. ز.

* کوہکنزا، زاده. voy. زا *

زوقاق voy. زابوق

زاج zadj, vitriol; ar. زاج (du pers. زاك).

* زاغ zāḡ, noir, couleur noire; ar. زاغ (pierre) S.

زاد *zad*, aliment, le manger; *زاد حاضر* *zad hazir kirin*, préparer le manger; *زادی تاشتی* *zad-i tachti*, déjeuner, *زادی تربیه* *zad-i terbiyé*, sauce; *zādi dem*, nourrir, G.; *zādi de-kem*, je fais la cuisine, G.; ar. *زاد*.

زاد یث zad-pij, cuisinier.

زادک; zadik, pâques (mot arménien);
arm. *գառիկ*.

* زادنۍ саатени, naissance, P.; forme pers. de زانې.

زاده *zadé* ou *zā*, né; du pers. زاده;
voy. زاده, بکنزاده, برارزا, اوهاغ زاده,
خوارزا.

زار *zar*, langue; زار شیرینی کرین *zar chirini kirin*, amadouer, flatter; زار به زار *zar be-zar*, oval; زار یکی *zar yeki*, unanime; زار من دانی سلاخان *zar min-dani silawan*, fais mes compliments, littér. fais des compliments de la part de ma langue; comp. بزار.

زار zar, zariti, peine, douleur, souffrance; زاریم zarim, je suis souffrant; زاری zari, tu es souffrant;

ام، هون، وان zaré, il est souffrant; em, houn, van zarin nous sommes, vous êtes, ils sont souffrants; du pers. زار; comp. ژار.

* زار zar, dé, S.; t. زار.

زارو زارou, enfant; plur. زاروکان zaroukan; زاروک دېسرا خوشان zarouk di-pisir-a khou kichan, adopter; زاروی بچوک zarou-i bitchouk, un enfant en bas âge, bambin; زاروی پریشان zarou-i perichan, un enfant dissipé, زارویکی دینیم zarouieki di-binim, je vois un enfant; زاروی گوه داری zarou-i gouh-dari, un enfant attentif; زاروی به عقل zarou-i be-aqil, un enfant sage; زاروی زبرجوي zarou-i jiber-tchoui, enfant trouvé; زاروی بیچ zarou-i pitch, enfant bâtard; زاروی مون zarou-i moun, un enfant méchant: زاروی مکتبی zarou-i mektebi, écolier: زاروی مه

zarou-i we-khandin, caresses
un enfant; yâk zâro, un enfant, S., suar
Kl.; kurde richvendi (près de Qazvin et
Alemout) zouar, garçon, Ch. 304: ces
dernières formes, produites par une méta-
thèse, pourraient être identiques à سوار; afgh.
زارى (zarai, petit de bétail, Trumpp 113).
زاروبى zarouti, enfance; زارويه za-
routiîé, ce sont des enfantillages.

* زاری lamentation, L. I, 99, 16; du pers. زاری.

زار. voy. زاریتی

زاریش zar-ich, maladie de langue;
de زار et de ایش.

* زاعى zar, n, tonnerre, P.; ar. صاعقة.
زاغا zaga, grotte, caverne; arm. Զագա
(trou); comp. زانغا.

زحف. voy. زاف

زَاوَا; zawa, 1) beau-fils, gendre, nouveau marié; 2) beau-frère, le mari d'une femme par rapport au frère de cette femme; bactr. zāmātar, p. دالاماد.

زانا zana, docteur, savant; littérature;
zanaïa, activité, sagacité, actif, sagace, G.;
de زانين.

زانك zank, excréments d'oiseaux.

* زانه zāné, genou, L.; du pers. زانو;
comp. ازنو.

زانی zani, femme publique; ar. زانية.

زانیـن zanin, savoir, connaître; prés. نه زانیم ez di-zanim, négat. نه زانم ne-zauim, tu di-zani, négat. نه زانی ne-zani; او دزانه coû di-zanê, négat. ام هون ne-zané; plur. وان دزانین em, houu, van di-zanin; partic. prés. زانی zani hé (littér. sois connaissant), plur. زانی بین zani bin; imparl. زانی بو zani bou, il en était instruit; parl. part. مە وی me vî, évân zani; part. passé زانی zani, zaniîé; parl. 3. زانیه zaniîé, négat. نه زانیه ne-zaniîé; بی زانین bi zanin hatin, l'aire semblant de ne pas savoir; به ههوان دانه زانن be hemouian dané zanin, l'aire savoir à tout le monde; ژبەر زانین jiber zanin, savoir par coeur; zanum, négat. nazânum, nezânum G., nezânem Ch. 324; 2. 3. zânit G.; le prétérit, chez Garzoni, est identique au présent, sauf la différence du

pronom: men zānum (prés. az zānum);
ammo zānit, public (littér. chacun le sait)
G.; kes ne-zānit, inconnu, G.; zaza zāna
(je sais); bactr. zan; comp. نزان.

زاهد zahid, dévot musulman; zaaht, sobriété, G.; ar. زاهد.

زاهی zahi, accouchée; comp. p. زاج.

زیډه . voy. زایدہ

زائر zaïr, pèlerin, visiteur; ar. زائر.

زایل زایل zàil bouin, décliner, dé-
choir; 1. زایل اولمق.

زاین zàin, naître, enfanter, se lever
(des astres); prés. از دزیم ez di-zim,
تو دی tou di-zi, او دزه eoû di-zé;
plur. وان دزین em, houn, van
di-zin; impér. بی bi-zi, plur. بزین
bi-zin; part. part. موه, موه, موه
من, ته, دوی, موه, موه, موه
min, té, vi, mé, vé, evan
za ou zaić; part. 3. زایه zaić; imparf. 3.
زا za bou, il était né; part. prés.
زای zai; part. passé زایه za, zaić;
ژا jin-a vi kour-ek za,
sa femme est accouchée d'un garçon; بلی
beli, awis bou, zaić, djivi zaić, dou
kour inaić, oui, elle a été enceinte, elle
accoucha, elle accoucha de jumeaux, elle
apporta deux garçons; ای زای ei zài,
nouveau né; دی di-zi, accouchée; prés.
3. zit G.; futur bi-zé L., dē-zēta (dans
le Bolitan, l'a est propre au style poétique)
S.; part. part. zaiya (la chienne) mit bas, S.;
imparf. az zāni S.; tactr. zan (zayata,
natus est), p. زادن.

زائینی zàini, naissance.

زايه zaié, issu, descendant d'une per-
sonne, d'une race; partic. de زايين.

* زبته zebát, jasmin, lis, G.; p. زنبه, ar. زنبق.

زبده zoubdé, succès, résultat; ar. زبده. zebirandin, affaiblir; verbe causat. de زبرین.

* زبری sbri, véhémence, véhément; sbri kenía, éclats de rire, G.; p. زَبَرِي.

zebirin, s'affaiblir; arm. շեղմունք. zebech, melon d'eau, pastèque; debes G., زيش (lis. زبش) Kl., žabāž, ar. šābāš, à Damas baṭṭilī S.; rék-ā merdīne be žabāža, le chemin de Mardin entre melons d'eau, c.-à-d. est très-commode, S.; ar. جبس, vulg. jebze.

zibil, fiente de chevaux; zibel G.; zaza zibíl L. I, 84, 10; ar. زَبِل.

zebour, psaume; zabúr G.; zābur, zebur, le livre de psaumes, Rh.; ar. زَبُور.

* zabún, faible, faiblesse; maigre; zabún bum, je deviens maigre, G.; p. زبون.

ziboun, robe longue orientale; zabūn, jaquette courte, S.; t. زبون (camisole).

zahf, zaf, beaucoup, trop; zahf be-ji, puisse-t-il vivre longtemps; zahf be-kef, très-content, enchanté: zahf ti bouin, avoir grande soif; zahf khaber dàin, nouvelliste, qui donne beaucoup de nouvelles; zahf khaber di-dé, il parle trop; zahf khoura, gourmand, qui mange trop; zahf rind, très joli; zahf rounichtin, rester longtemps; zahf serf heié,

il y a beaucoup de dépenses; zahf chougoul, accumulation d'affaires; zahf ârenin, se fâcher beaucoup; zahf oumir kirin, vivre longtemps; zahf qendj, très bien; zahf kirin, multiplier; zahf hatin, affluer, venir en abondance; zahf lazim, très nécessaire; zahf moudjid, beaucoup de soin; saw, long, Kl.; zaf Rh.; zaza zāf, zāv; ar. زحف.

zahfi, zahfan, la plupart; zahfan di, plusieurs l'ont vu, zahfi bou, ils étaient nombreux; zahfia ji, plusieurs aussi; zaffa, abondance, G.; zeḥfi L.

zehmet, tourment, peine; به زهمت be zehmet, avec peine; ji hemou zehmet ve mouchaqatan galib bou, il fut vainqueur de toutes les peines et obstacles; zahhmét dem, je tourmente, je dérange, je cause de la peine, G.; zahlmét kesciúm, je me fatigue, je souffre, G.; zahhmét nina, c'est aisé; zaḥmét L., zahmat Rh.; ar. زحمة.

* zahhmi, difficile, G.

zakhm, blessure; p. زخم.

zekhm-dar, blessé, qui a une blessure; du pers. زخم‌دار.

زدا voy. جدا.

* zaza zadúr, saule.

be zer, zir, or; zer kil-daī, dorure; zēr Rh.; plur. zérân, des pièces d'or, L.; čār sēr, quatre pièces d'or, S.; tām zer dem, je dore, G.; tām zer kiria, doré, G.; bactr. zairi (jaune), p. زر.

زر zer, jaune; zar Rh., zerd R., zēr, zār S.; zaza zerd; bactr. zairita, p. زرد; comp. ره زر.

* زر zer, coeur, L.; zaza zéré 1) coeur; 2) zére, en dedans, au dedans; berá zére, de dedans; c'est la forme vraiment kurde, qui est supplantée presque entièrement par le pers. دل; bactr. zaredaya, afgh. زره (zrah) p. دل.

زراعت zeraet, agriculture; ar. زراعة.

زرافه zerafé, caméléopard; ar. زرافه.

زیرانی ziraw, fiel; زیرانی قطیایه ziraw qetiiaié, le fiel s'est rompu, il est mort de grande fatigue; به زرافه be-zirawé, brave, courageux; zehr-âve, zehr,av G.; p. زرد آب; comp. زردانی.

* زربك zerpék, exanthème, bulle sur la peau, G.

* زرت zaza zirôt, garçon.

* زرج zaza zêrej, perdrix blanche; dujiki serindji, Bl.; p. زرج.

زری voy. زری.

زر voy. زر (jaune).

زردآب zerdaw, bile; du pers. زردآب; comp. زرای.

زرداله zerdelé, zerdalou, abricot; zardala Rh.; pehl. زرداروو, زردالو p.

* زردی d'or, L. I, 100, 13; de زر, زرد (jaune).

زره zirzé, gond; comp. p. t. ar. زره.

زرك zerek, 1) roux; 2) ambre jaune; de زر.

زرك zerk, jaune d'oeuf, jaunisse; zehrakán, ictère, G.; p. زرده, زردی.

زرك zerk, zerg, javelot, dard, pointe d'une lance; zärgá, petite lance de fer;

ar. zärga S.; zärk kería, il lança le javelot, S.; ar. زرق.

* زركت zerkék (sic) guêpe, G.; zir-kit Rh.

زركی zereki, blême, pâle; de زر.

زركار zerghiar, orfèvre; comp. زركر, زرينگر.

زركتانی zerghe-taw, crépuscule du soir.

زركر zérgher, orfèvre; du pers. زركر; comp. زرينگر, زركار.

زرنه zourné, flûte, hautbois; zúrna, trompette, R., L., Rh.; zurna kirin, sonner de la trompette, Rh.; du pers. سُرنا, vulg. زرنا (chalumeau), mot slave, voy. Pott, Et. Forsch. II, 3, 723.

* زرينگاندين zringhāndin, sonner, Rh.; comp. جرنگیدن, جرنگیدن et le p. جرنگین.

* زرينك zerník, orpiment, G., Rh.; zerník L.; ar. زربق (du pers. زرينغ, grec ὀρσενικόν).

زروك zerouk, le bout de pipe en ambre; comp. زرك.

زره voy. زر (coeur).

زري ziri, zirkh, cote de mailles, cuirasse; زري خوده ziri-khoudé, cuirasse; زري ورگيرن ziri ver-ghirtin, cuirasser; zérík, plastron, G.; bactr. zrāda

(ar. زرد) p. زره.

زري zeri, une belle; زري اسمر zeri esmer, la belle brune; sē zārí, trois belles filles, S.; zäryāk, une belle, S.; de زر (or); comp. p. زرين et le nom antique Ζαρινάα.

زريجي ziridji, plomb.

زریدار ziri-dar, cuirassé, vêtu d'une cotte de mailles; du pers. **دازره**.

* **زریقون** zeríkun, minium, G.; ar. p. **سریقون**, du grec **σφικόν**, Pott, Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, IV, 266.

زری voy. **زریک**.

زیرین zerin, braire; **کر دزیره** ker di-zeré, l'âne brait; **کر زیریا** ker zeriia, l'âne a poussé un cri; **زیریت**, il brait, G.; parf. part. **zerí** G.; prés. **di-zeré** L.; bactr. **jar**, arm. **զար**; comp. **جربین**.

* **زیرین** zārīn, de bronze; **rūm-ā zārīn**, la lance de bronze, ar. **rumḥ el ašfar** S.; p. **زیرین** (d'or).

* **زیرینجی** zerénji, rayé; 'abāye zerénjiya, un manteau rayé noir et blanc; ar. **zerēgi** S.

* **زیرینگر** zeringher, orfèvre, G.; comp. **زرگر**, **زرگار**.

زفستان voy. **زفستان**.

* **زعا** za'ā de-kē, il vend, S.

زعفران zafirān, safran; ar. **زعفران**.

زغال zougāl, charbon; du pers. **زغال**, **ژغال**.

زوغال zougāl, cornouille; de l'arm. **զողալ**.

* **زغل** zuḡūr, caillou, S.; de l'ar. **زغل** (comp. **مزل** qui roule, de Sauley, Revue archéologique, novembre 1875, p. 297).

زغره zagara, la bordure d'une pelisse; t. **زغره**.

زفت zift, goudron; p. **زفت**.

* **زفر** zefer, sale, G.; ar. **زفر**.

زفر ziwir, dur; **z,ver**, **zevra**, **zever** G.; ar. **زور**.

زیراندین ziwirandin, tourner; zeve-

rinum, je tourne, G.; parf. part. **zeveria** ou **zeveriānd** G.; verbe causat. de **زفرین**.

* **زفربا** zeveria, tournoiement, G.

زفرین voy. **زفربان**.

زفرین ziwirin, parcourir, revenir, tourner; prés. 3. **او دزیره** eoū di-ziwiré, parf. part. **وی زفری** vi ziwiri; **ریا** riia nouvali di-ziwiré. **دوره** dour-é, le chemin du vallon fait un détour, il est long; **زوی و زنگی** ji-vi-deri ziwiri ve jinek-i kirit vi dit, il tourna de ce côté et il vit une femme laide; **ای دزیره** ei di-ziwiré, celui qui tourne, tournant; **سر زeverit**, la tête est pris d'un vertige, G.; parf. part. **ser zeveria** G.; infin. **ser zeveriāna**, vertige de la tête, G., bactr. **zbar**.

زفستان ziwistan, hiver; **sawestan** Kl., **zevistān** L., R; **zestān** M., **zustan** Rh, **zistan** R., **vistān** S.; **cehl-a zvestan**, les 40 jours de l'hiver, G.; p. **زمستان**.

زقاق zouqaq, marché, place, rue; **zouqāq** L., **zābōq** S. (formé par métathèse et dissimilation); t. **سوقاق**, de l'ar. **زقاق**.

زقاق 'ziqaq, bourbeux, fangeux, boue-bier.

زقوم zouqoum, fruit de l'arbre infernal, **زقوم** zouqoum be-khou, mange le fruit de l'arbre Zouqoum (terme de mépris), ar. **شجرة الزقوم**.

زک zik, ventre, estomac; **رکی ماکي** zik-i maki, inné (littér. ventre de sa mère), **زک دان** zik-dan, biais, saillie d'un mur; **زک داین** zik dāin, s'affaisser; **زک داین** zik-zir, corpulent; **زکی من برجیه** zik-i min bertchiyé, mon estomac a faim, c.-à-d. j'ai faim; **زک دریای** zik-deriāi,

ventru, qui a une grosse panse, hernie; **زک** zik-mazin, id.; **زکی** zik-i bitchouk, bas ventre, abdomen; **زک** cit, diarrhée (mot à mot: le ventre s'en va) G.; **زک** cū, il avait le flux de ventre, L.; **зикъ** P., **zīk** B., **zek**, bilb. **zug** R.; **zik** ghré, ventru, G.; de-**zik-ē** škāfté, au dedans de la caverne, S.; **زیک** zik nachta, à jeun, Ch. 346; k. or. **zik**, coeur (l'estomac est le siège des passions, comp. **دل**); **zaza pīzē šenik**; pehl. **شکومبو**, p. **شکم**, **اشکم**; comp. **شنک**.

زکات zekat, aumône légale ordonnée par le Qoran et consistant dans la 40me partie de ce que l'on possède, donnée chaque année au profit des pauvres; **zikat**, dîme, G.; ar. **زكاة**.

زکام zoukam, rhume; **زکام** zoukam bouié, enrhumé: **zokkom**, froideur, Rh.; ar. **زکام**.

زکیر zekir, anneau qu'on porte au pouce pour le protéger d'une blessure par la corde de l'arc; p. **زہ** ture vulg. **zekir**.

زکیماکي zikimaki, inné, mot à mot: ventre de sa mère; de **زک** et de **مآک**.

زل zil, tige, baguette; arm. **ՀԷԼ**; comp. **حیل**.

زل zil, castagnette, clochette; t. **زل**.

زلال zoulal, pur (de l'eau et de la race de chevaux), ar. **زلال**.

زلزلہ zelzelé, tremblement de terre; **زلزلہ** zelzelé kirin, ébranler; **zelzila** Rh; ar. **زلزلہ**.

زلف zoulf, boucles de cheveux; **zilf** R.; **zof**, cheveux, Ch. 308; du pers. **زلف**.

زلیقاندین zeliqandin, appliquer, coller; prés. 3. **او دزلیقینه** eoū di-zeliqiné, parf.

part. 3. **وی زلیقاند** vi zeliqand; verbe causat. de **زلیقن**.

زلیقوq zeliqoq, tenace; colle, pain à cacheter.

زلیقن zeliqin, se coller, s'attacher, être adjacent; prés. 3. **او دزلیقه** eoū di-zeliqé; parf. part. **وی زلیق** vi zeliq; **زلیقی** zeliqi bijīia hespi, il se tint aux crins du cheval; de l'ar. **لِزَق** (par métathèse), **لِزاق** (colle)?

زلیک zilik, brin, petite baguette; **zel-kāie** G.; dimin. de **زل**.

زلیکتی zilketi, état de gêne; de l'ar. **کتین** (de **کتی** et de **ازل**).

زلو zelou, zouloul, sangsue; **zelú** G., **zerú** L.; p. **زالو**, **زالو**; comp.

زوری.

زلهمی zilhemi, faible, exténué, maladif.

زلیان zeliān, action de glisser; comp. **فه زلیان**.

زلین zelin, glisser, broncher; prés. **از** zelin ez di-zelim, **تو دزلی** tou di-zeli, **ام هون وان** eoū di-zelé; plur. **هون وان** em, houn, van di-zelin; impér. 2. **دزلین** be-zel. plur. **هون به زلین** houn be-zelin; parf. part. **ته وی مه وه**, min, té, vi, mé, vé, evan zel; partic. passé **زل**, **زلیه** zel, zeliyé; chez Garzoni: prés. **zelum**, 2. 3. **zelit**, parf.

part. **zelá**; ar. **زَلّ**.

زمار zemár kem, je chante un cantique funèbre, G.; ar. **زمار** (psaumiste).

زمان zeman, temps, époque, siècle; **زمانی** zeman-i bouri, le temps passé; **زمانی** zeman-i beri, précédemment; **زمانی** zeman-i kewin,

زند — زمان

ancien temps; zamán-e ghunéla, le temps du rut (chez le gibier), G.; zamán-e drú, temps de la moisson, G.; zamán-e kadím, jadis, G.; zamán nina, il y a peu de temps, G.; *чи-зема́нь*, quand, P. (c'est le pers. *چه زمان*); au zamán, à cette époque, G.; *eñ zamán*, autrefois, G.; zaza zemán-e veríe (précédemment); ar. زمان.

زمان ziman, langue, idiome, langage; *ام زمانا کرمانجی ژبی تحصیل دکین* em ziman-a kourmandji ji tahsil di-kin, nous apprenons aussi la langue kurde; زمان ziman ghirtin, grasseyer; زمانی ziman-i ámili, langue usuelle; *زمانی ناس دی-امیلین* ziman-i nas di-áminé, langue vulgaire; *zemañ, zewañ* L., *zumān B.*, *znwan*, bibl. *ziman R.*; L. I, 98, 7; *suān Br.*; zaza *zuān*; du pers. زبان; comp. ازمان شیرین زمان.

زمر zoumour, cire à cacheter, laque; géorg. ზემურჲ, arm. *զմուր* (de *զմուր* myrrhe, *սմբուր*).

زمرد zoumroud, émeraude; *zamrút* scin, hyacinthe, G.; ar. زمرد, du pers. زمرد (mot sémitique, hebr. *זמרד*, A. Weber, Indische Skizzen 88; sanscr. मरकत, chinois molokiat'o, grec *μαράκας, μαράκδος*, arm. *զմրուի*, russe *изумрудъ*).

* زمردین d'émeraude, L. I, 98, 15; du pers. زمردین.

زمستان zemistan, hiver; voy. زمستان.

* زمه zaza zīmé, terre; lit. zémé, russe земля, comp. bactr. zem.

زمهر zemhir, provision de farine pour l'hiver.

سنبل voy. زمبلی.

* زمین terre, L. I, 100, 14; du pers. زیرزمی; comp. زمین.

ژن voy. زن.

زن zen, frappant, battant; du pers. زن, voy. لافزن, قلبزنک.

زنا zina, adultère; *زنا کرین* zina kirin, commettre un adultère; zena, incestue, adultère, G.; ar. زنا.

زنار zinar, nizar, rocher abrupte.

* زنار zenár, étoile, G.; ar. زنار (du grec *ζωνάριον*).

زناکر zina-ker, homme adultère; *zenakār* G., L.; du pers. زناکار.

زنبرک zenbourek, ressort de montre; *zambarek* G.; ar. زنبرک.

* زنبیل zambil, panier d'osier pour porter des balayures ou du gypse pilé, G.; p. ar. زنبیل, arm. *զամբիլ*.

* زنباره zémpara, émeri, G.; p. زنباره, géorg. ზემურჲ, l. سومپر (du grec *σμούρις*) Pott, Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes IV, 269; voy. Schrader, Hüllenfabri der Istar, p. 38.

* زنج zaza zinj, nez.

زندجیل zendjefil, racine de gingembre; *zengibíl* G.; ar. زنجبیل, vulg. زنجفیل. du sanscr. *जङ्गवेर* (p. شنکلیل).

زندجیر zendjir, chaîne; *زندجیر که کرین* zendjir we-kirin, déchaîner; *زندجیر به* zendjir, enchaîné; *زندجیر دیا* di-zendjiri-da, condamné à la chaîne; *zangir kem*, j'enchaîne, je clos, G.; *naf zangir dem*, dem *naf zangir*, j'enchaîne, j'emprisonne, G.; p. زنجیر.

* زند zänd, poignet; *zänd u bāzyñ hāl-myštín*, ils retroussèrent les manches,

mot à mot: ils découvrirent les poignets et les bras, S.; ar. زند.

زنداندان zindan, prison; zaza zeindân; du pers. زندان.

زندگانی zindegani, la vie; longévitè; du pers. زندگانی.

زندگی zeendoo, la vie, R.; p. زندو.

زندوست zen-dost, galant envers les femmes; du pers. زن دوست.

زنده zendé, vivant; du pers. زنده.

زندى zindî, pou, insecte.

زنك zenk, cloche; p. زنك.

* زنگره zingharra, le pays de Sindjar, R. II, 86; dans le dialecte des Yezidis singâli, Forbes, dans le Journal of the R. geograph. Soc. IX, 415; ar. سنجار, assyr. sangar, chez les Anciens Singara.

زنگل zenghil, clochette; zanghél, son-naille, G.; zangil Rh.; zeñgîl, campanule, L.; p. زنگل.

زنگلوك zenghelouk, gosier, l'os du gosier; لی زنگلوكی وی هسنگ عاصی بویه li zenghelouk-i vi hestik âsi bouié, dans son gosier resta une arête; propr. petite cloche? le pharynx a la forme d'un entonnoir.

* زنگلوك zanghlūk, chardonneret, G.; russe щеглѣнокъ (id.), arm. ՉՆԺԼՈՒԿ (pierrot), géorg. ზანგლუკი (nom d'oiseau, mot tatar).

اوزنگی zengou, étriers; اوزنگی کون laissez tomber les étriers, c'est-à-dire: excitez les chevaux, car les orientaux se servent des étriers au lieu des éperons, Ch.

351; t. اوزنگی; comp. کسکه زنگو.

* زنگی zéngi, riche, L.; t. زنکین.

زو zou, prompt, svelte, vite; زو به zou bé, fais vite, dépêche toi; زو چوبین zou tchouin, aller vite; زو خبردان zou khaberdan, parler vite; زو زو هاتن zou zou hatin, venir coup sur coup; زو وره zou veré, viens vite; زو هره zou heré, partez vite; زو زو هه ji-zouwé, récemment; زو دی-زو di-zou, vite; زو زو, très vite, Rh.; زو ce-kem, j'accélère; négat. زو نا-کیم zu ce-na-kem, je retarde, je diffère, G.; зуть P. (la forme pers.); compar. зүтер, plus vite, G.; زو تر جاتر zotére tchatère, le plus tôt vaudra le mieux, Ch. 342; P. زو, زود.

زواي zouva, zouvai, sécheresse; زوا بون zouva bouin, se dessécher; زوا دکیم ez zouva di-kim, je sèche; زوا بکیم ez zouva bi-kim, je sécherai; زوا ناکیم ez zouva na-kim, je ne sécherai pas; زوا G.; comp. زوا.

زواج zevadj, mariage; ar. ازواج (plur. de زوجه); comp. بی زواج.

زواده zevadé, provision de bouche; zavád G.; ar. زواد, زواده.

زوار voy. سافار.

زوار zouvar, pèlerins, visiteurs des lieux saints; ar. زوار.

زوال zeval, misère; ar. زوال.

زوان zivan, ivraie; p. ar. زوان.

زوان voy. زمان.

زوانه zivané, tuyau pour le bout de la pipe; t. زوانه, زیوانه.

زوتیک zoutik, orifice de la partie postérieure; comp. bactr. zađañh, arm. ձեռ.

زوجاندين zevidjandin, marier, faire

زهرقان — زوجين

un mariage; parf. part. zau'uĵānd L.; verbe causat. de زوجين.

zevidjin, se marier, épouser; part. passé زوجيه zevidjiié, marié; de l'ar. زَوْج (mari).

zor, force, mépris, difficulté; زور zor kirin, forcer, faire peu de cas de quelqu'un; zor kem, zor ce-kem, zor le-kem, je force, G.; zor kenia, éclats de rire, G.; زور راه, zor ra-é, zor regu-é, le chemin est long, littér. c'est beaucoup de chemin, Ch. 342; zor-ter bum, je prévau, G.; zaza zōr (fort); bactr. zāvare, p. زور; comp. بزور.

زارو voy. زور.

zorbeti, révolte; de زوربه.

zorbé, prépotent, rébelle; زوربه zorbé der-kewtin, se révolter, s'insurger; t. زوربا.

zor-pesti, action de violer une femme; zorpesti kirin, violer une femme; زوربستی بویه zorpesti bouié, femme violée.

zorāja, véhémence, G.; zori, beaucoup, Ch. 350; p. زوری.

zouri, sangsue; comp. زلو.

zourin, hurler (du chien); zūriya (le loup) hurle, S.; bactr. zu, isl. geyja (Vol. 43).

zozan, pâturage, lieu ou campent les Kurdes en été; zōzān L.; nom d'une contrée dans le Kurdistan, S.; chez les géographes du moyen age زَوَزَان (voy. Barbier de Meynard, Dictionnaire géographique, historique et littéraire de la Perse, p. 290).

zou-chikest, brisable, fragile.

زلف voy. زوف.

zouwa, sec; voy. زوا.

zouwaï, sécheresse.

* zok, zuq, paire, L.; aram. ܙܘܟ (du grec ζυγόν).

سويق voy. زوك.

* zūvāl, pièce; āzē zūvāl zūvāl bū-kým, je taille en pièces, je morcèle, zōla že p-qatīnim, coupez lui pièce par pièce, S.

zevlé, cercle qu'on met au cou des boeufs pour tenir le joug; ar. زوله.

zomé, camp, campement, partie d'une tribu (عشيرة); chez les Chaldéens du Kurdistan zōmā (voy. Ainsworth, Journal of the R. geograph. Soc. XI, 33).

* zōunjik, nom d'une étoile, L.

زن voy. زونه.

zouï, vitesse; bezouï, pressé, trop tôt; bezouï hatin, fréquenter, venir souvent; de زو, p. زودی.

* terrestre, L. I, 404, 12; du pers. زمین, comp. زمین.

zih, 1) l'anneau qu'on met entre les deux morceaux d'ambre d'un bout de pipe; 2) ourlet; du pers. زه; comp. زه.

zouha, sécheresse; zouha bouin, se dessécher; comp. زوا.

* zahr, parole, ar. كلام, S.; hezār selāva že zāhr-i zīne lē-kir, il donna mille bénédictions d'après la parole (du côté) de Zine, S; arm. Զան (discours).

زائر voy. زهر.

زراف voy. زهرانی.

زرك voy. زهرقان.

زیف — زه و زاد

زه و زاد zeh ou zad, descendants; du pers. زه و زاد.

زا zeī, action de mettre bas; comp. زی.

خوارزا et زاد, زا comp. زی.

زی zeī, rivière, II. Rawlinson dans le Journal of the Geogr. Soc. X, 32.

زیاده ziādē, trop, B.; ar. زیاده.

لی زیارت ziiaret, lieu de pèlerinage; li ziiareti bouin, être en visite; زیارت kirin, visiter les lieux saints, faire des visites; ziyāret Rh.; ar. زیارة.

زیان ziiān, dommage, dégât; ziiān kir, il fit dommage, L.; du pers. زیان (bactr. zyāna).

زيب zib, froid, le dernier froid de l'hiver au mois de Choubat (Février); comp. kurin. žiw (neige, Schiefner 204)?

زیه voy. زیبق.

زيب zip, soudure.

زيبك zipik, grêle; zipik di-baré, il grêle; دبزن کو زيبك li di-bijin kou zipik li keoučhen-i me dāié, on dit que la grêle est tombée dans notre contrée; دبزين زيبككي عجبیه li di-bijin zipik-ek-i adjibé li mouchi barié, on dit qu'une grêle extraordinaire tombait à Mouch.

زيتون, زيب zeit, zeitoun, olives; ar. زيتون, زيت.

زیدای zidāi, exagération; zaidāia G.

زیده zidé, davantage, beaucoup, trop, très, excessif; زیده داین zidé dāin, donner trop, trop cher; زیده زحف zidē zahf, excessivement beaucoup; زیده هوار zidé hevar, cris excessifs d'alarme; زیده

زيف zidé ziw, gémissements continuels, douleurs extrêmes; زیده دران zidé diran, surdent; زیده کرین zidé kirin, outrepasser, augmenter; comparat. زیده تر zidé-tir, de plus, par dessus; zeida be-zium, j'exagère, G.; zēda bun, s'augmenter, Rh.; ar. زائده, زائد.

زیده نی zideti, l'excédent, le surplus.

زیده کار zeida-kār, impertinent, arrogant; zeida-kār bum, j'ai une opinion exagérée de mon mérite, G.

زیده کاری zaidakarīa, impertinence, G.

زیر zir, dessous, au dessous; grossier, ce qui est fait sans art et sans goût; زیر و dessus-dessous; du pers. زیر (dessous, gros); comp. زیر.

زیر زمین zir-zemin, souterrain; du pers. زیر زمین.

زيرك zeirek, intelligent, adroit, rusé, habile, expert, industrieux, maladif; zirek G.; k. or. zīrek, zīreng; bactr. jīra, p. زیرك.

زیاغا ziga, caverne, grotte; comp. زیاغا.

زيفی داین zifi, injure, offense; زيفی داین zifi dāin, injurier, offenser; comp. زيف.

زيف ziw, argent (métal); زيف کرین ziw kirin, argenter; زيف کری ziw kiri, argenté; زيفی يالدوز کری ziw-i ial-douz kirī, argent doré; فراقی زيف fy-raq-i ziw, vase d'argent; zif kurz, argent pur; zīv, L. Rh. B.; зифъ P.; zioo, bilb. ziuu R.; siv bag, fil d'argent, ar. قلابدان S.; p. اسیم, pehl. ڤاسیم, chald. ܡܝܡܐ (du grec ἄσμημος).

زيف ziw, gémissement; žēf kir, il injuria, il jura (ar. šātām) S.

ژ — زيفال

زيوال - ziwāl, prisonnier de guerre; de زيف.	kirin, esquiver un coup en se baissant sur son cheval; zīn kirin, seller, Rh.; k. or.
زيو-گر ziw-ger, orfèvre; zīv-kār S.; پ. سيمگر.	zēn, zaza ziēn; bactr. zaini, p. زن; comp. نوزين, برزين.
* زيفين zevīn, d'argent, L.; p. سيمين.	زيناف zīn-aw, un filet d'eau, lieu où l'eau se filtre.
زيكيل zikil, cal, cor, durillon; t. زكيل.	* زينت zīnet, ornement, L.; zīne, une fête, S.; ar. زينة.
* زيلام zēlām, homme, S.; ar. صلم.	* زينجي zīncī, sellier, S.; comp. p. ايرجي et t. زينگر.
زين zin, selle; زين دايڼ zin dāin, seller; prés. 3. زين دده zin di-dé; parf. part. 3. وي زين دا vi zin da; impér. 2. 3. زين ده zin dé; plur. 2. 3. زين دين zin din; زين فالاکرين zin wala	زيني zini, arqué, courbe en arc; littér. de la forme d'une selle; comp. پشت زين.

ژ

ژ ji, 1) préposition, de, dès, depuis, par, à; ژ من ji min, de moi; ژ ته ji té, de toi; ژ وي ji vi, de lui; ژ مه ji mé, de nous; ژ وه ji véc, de vous; ژ وان ji van, d'eux; ژ منرا ji min-ra, à moi; ژ تيرا ji tera, à toi; ژ ويرا ji vira, à lui; ژ ميرا ji mera, à nous; ژ ورا ji vera, à vous; ژ وانرا ji vanra, à eux; ژ نيشکمه ji nichkiwé, à l'improviste; ژ کي وقي ji ki vaqti, depuis quand; ژ وي شفي ji vi chewi, dès cette nuit, dès ce soir; ژ بريد ا ji-beri-da, dès le principe; ژ بو وه ji-bou vé, à cause de vous autres; ژ ويدا ji-vi-da, d'autre part; ژ ترس ewé ji ters kir, il a fait cela par crainte; ژ بيره کي ji-bereki, d'un côté, d'un bout; ژ بحري ترشي ji behri ji rechi, par mer par terre; že ber, devant, L.; že ber, de, par, L.; ž kú'i, où, d'où, L.; k. or. ژ اوري d'ici; ex era péva, d'ici, G.;	zh' ira Rh.; ž-čira-ya, pourquoi cela est-il? S.; že mār-ra, à moi (une lettre arriva) S.; hindé ž mā-na hindé ž vān-in, on va d'eux chez nous et de nous chez eux, S.; na ex au na ex avi, neutre, G.; ex avī tet, (l'habit) va très-bien, littér. il vient de celui-ci, G.; ex au (comp. ci-dessus) de là, G.; ž'éra, de là (pers. زيرا), az žēra-ma, je lui appartiens, S.; ž dērvé, dehors; ex zamán, autrefois, G.; zh be-rang, pour cela, Rh.; ex belenda, de haut, G.; ex aurás, id., G.; zh' penēwa, en secret, Rh. (p. از بنهان); že ser, de nouveau, L.; ex ser ahhta beni, du commencement jusqu'à la fin, G.; ž nāv, du milieu, L.; zh' nuha, dorénavant, Rh.; zh'-ber nuha, avant cela, Rh.; zh' kī-derī, d'où, Rh.; ž dūrve, de loin, L.; zh' dūr Rh.; zh' ēk kirin, mettre en deux, Rh.; ex kenār-e men, de mon
---	--

côté, G.; ez del, de bon coeur, G.; eṣ ruz ruz, de tous les jours, G.; ez iek mal, de la même famille, G. (phrase persane); de-béze že matrân, il parle au métropolitain, S.; ez mosul, originaire de Mosul, G.; eṣ kisa qo qodam kem, je le soutiens de mes frais, G.; zaza jêne... ārd, il emporte (p. از آن, ازین); 2) cette préposition est employée elliptiquement, en omettant le pronom; dans ce cas la voyelle est articulée plus fortement: زی فه گریان ji we-gherian, renoncer, quitter; valāt žē de-tyrsé, le pays a peur de (lui), S.; ōlāj žē na-bū, il n'y avait pas de remède contre (lui, pour se délivrer du serpent) S.; dārmān žē bū-χvāze, il demanda de (lui) un remède, S.; voy. aussi کریں زی; 3) conjonction, que (suivant le comparatif); سرکا بلاش ز هنگفی شیرینتره belach ji hinghiwi chirinteré, vinaigre reçu gratis est plus doux que du miel; هنگفی ز est propr. l'ablatif comme en persan; bactr. haça, p. از, ز.

ژار jar, faible, pauvre, malheureux, religieux mahométan; ژار بوین jar bouin, être malheureux; p. ژار (du bactr. zar).

ژاری jari, misère, faiblesse; ز برجا z birtcha ve jari mir, il est mort de faim et de faiblesse; p. ژاری.

ژازی jazi, caillebotte, espèce de fromage; ژازی راون jazi roun, espèce de mets, littér. fromage au beurre.

ژان jan, peste, épidémie, douleurs d'enfantement; ژان کتیه jan ketiie, une épidémie est tombée, une peste se déclara; ewé jin jan di-

kechiné, cette femme est en travail d'enfantement; žān-a sārā, mal de tête, S.; arm. Ժան, géorg. ჯან.

ژائر jaîr, jar, poison; ژائر داین jaîr dàin, empoisonner; be-jaîr, vénéneux; zehr, ziehr dem, j'empoisonne, G.; zhāhr Rh., žáher S.; p. زهر, arm. Ժհար; comp. ماسی زار.

*zh'badal, au lieu de, Rh.; de بدل; comp. syr. moderne حصبه (Nöldeke 179).

برجوی et ژر voy. زبر. ji-ber, ji-beré, par coeur; زبیر, زبره (mémoire); p. زبر. voy.

زبش voy. ژبش. sbel, excepté, outre; sbel au, outre cela, G.; zh'bil Rh; de l'ar. بله.

ji-bou, ji-bouï, pour cause, à cause; ji-bouï vé, pour vous, à cause de vous; jibou tchi, pourquoi, pour quelle raison; ji-bouï tchi na-bé, pourquoi cela ne se peut? bôe, že bôe, ž-búe L.; že-bôe rēzā xodé, pour l'amour de Dieu, L; de ز et du pers. بوی (désir, disposition), bactr. baoda.

بر. voy. ژبیر. ž-pēž, au lieu de, S. ji-khouwé, 1) hors de soi-même; 2) soi-même; voy. خو, زخوه.

ji-wiru-ha, dès à présent, depuis maintenant; de فر, suivi par le suffixe adverb. ha.

jimar, ejmar, compte; شمار.

jimartin, compter; prés. 3. ازی 1. ewé di-jmiré, fut. 1.

ez be-jmirim, je compterai; négat. ez na jimirim, je ne compterai pas; parf. part. وی ژمارت vi jimart; part. passé ژمارتيه jimartié, compté, ce qui est compté; voy. ازمارتين.

ژميرين ji-mij, ji-mijin, anciennement, auparavant; i]mej, ancienneté, B.; z-mezia, autrefois, G.; zh' mēzha Rh.; zh-mēš-e bēlind, depuis longtemps, S.; de ز et de l'ar. ماضی.

jin, femme; plur. زين jinin; jinik, une femme; زينكين jinikin, quelques femmes; زين باب jin-bab, belle-mère, mère des enfants que son mari a eus d'un premier lit; زين مام jin ap, jin mam, femme de l'oncle; زين به زين jin ve mir, femme et mari; be jin-e, il a une femme, il est marié; زينكان jinikan, des femmes (voy. زينك); jin-a awisé, une femme enceinte; jin-a be zarouié, femme qui est avec un enfant, femme gresse; زين بي bi, veuve; زين ا مير jin-a be-mir, femme mariée; زين رند jin-a rind, belle femme; زين ا رومي jin-a roumi, femme turque; زين ا زارو ناينه jin-a zarou na-iné, femme stérile; زين قحب jin qahb, femme de mauvaise vie; زين ا لافكر jin-a lawker, femme babillarde; زين ا مري jin-a miri, femme morte; زين بردان jin ber-dan, répudier, renvoyer sa femme; زين زني jini, cette femme; زين فقيره jin feqiré, mendiante; zen inum, je me marie, G.; жинаминъ, homme, P. (c'est-à-dire: ma femme); zen kali, tante, femme du frère de la mère, G.; zen brá, belle-soeur, femme du frère, G.; zen mām,

zen mām, belle-mère (femme de l'oncle) G. (voy. ci-dessus); сenne P.; schin Kl., Sd., dschān Br., bilb. zhin, feilé zoonā, zaza jēni, jēniā, bactr. jēni, p. زن; comp. بي زن.

ژنده jindé, guenille, haillon, pièce pour racommoder un habit; du pers. زنده.

ژنده پوښ jinde-pouch, déguenillé; du pers. زنده پوښ.

ژينشکمه ji-nichkiwé, à l'improviste. inopinément, tout d'un coup; زينشکمه رابون jinichkiwé raboun, s'élever à l'improviste, survenir; زينشکمه رابويه tout d'un coup s'éleva une dispute.

ژينک jenk, rouille; ژينک گرتيه jenk ghirtié, enrouillé; ژينک گرنين jenk ghirtin, se rouiller, s'enrouiller; jenk (j = j, dj) Rh., p. زينک, زينک.

* زينک žinik, femme, petite femme, L.; žénnek S., zaza jeinéki, duzhiki tschinek, fille; diminut. de زين; p. زينک.

ازنو voy. ژنو.

شنفتن voy. زنه.

ز voy. زنها.

ژنين jenin, battre le briquet, faire feu, tirer; carder la laine; fut. از بژنيم ez be-jenim, négat. از ناژنيم ez na-jenim; infinit. ژنينا اگري jinin-a aghiri, pierre à feu; bactr. jan, p. زدن (comp. اوزندیدن).

* زور ziór, dedans, intérieur; ciúm ziór, j'entre; dem ziór, je mets dedans, G.; zhur Rh.; زوروا jourova, la chambre où l'on reçoit les hommes, le biroun des Perses, Ch. 348; bactr. jafra, p. ژرفي; comp. جور.

ژوري voy. ژور.

زیکرین — ژورین

vengeance pour ma soeur, S.; littér. il vit? comp. جیی.
 به ژیر jir, abject, bas, dessous;
 be-jir, en bas; لی ژیری li jiri, ci-des-
 sous; در ژیره ji-jiri, d'en bas;
 der be-jiré, lieu qui est en pente;
 ژیر be-jir ketin, tomber en bas;
 ciñp P.; zhēra Rh., dschöèr Br., le-žēr, en
 bas, L.; p. ازیر, زیر (de bactr. hača et
 aḍairi)); voy. بزیر.
 ژیر jér, habile, adroit, ardent, soig-
 neux, brave, capable; p. اثر.
 زیر z'ēra, de là, L.; ex era péva,
 d'ici, G.; p. زیر; voy. ایره دا, ژ.
 ژیری jiri, jirin, inférieur;
 зієрі, inférieur (d'un pays) G.; p.
 ژیرین.
 ژیف voy. زیف.
 ژیک jik, mouvement, bouleversement;
 jik belaw kirin, con-
 fondre; jik raboun, se dé-
 bander, se répandre, se disperser;
 ژیک jik ra-kirin, les troupes qui se
 débloquent, répandre, disperser; zhēk ki-
 rin, diviser, Rh.; de ز et de يك (un).
 ژیکرین ji-kirin, couper, trancher, dé-
 capiter, abattre; prés. 3. او ژیدکه eoū
 ji-di-ké; impér. 2. ژیکه ji-ké, plur.
 وی ژیکرین ji-kin; parl. part. 3.
 وی ژیکرین ser ji-kirin, trancher
 la tête, égorger; لفر هیه
 baraneki koulek
 amdi di ser ji-kin, il y a ici
 un mouton boiteux, il faut donc l'égorger
 (que vous l'égorgez); jē kir, décapita, L.,
 hedrus. žē kam, je tranche (la tête);
 žī nāki, tu ne tranches pas;
 žī ka, tranche;
 me žē ker, j'ôtai (ma chemise) S.; de

jori, jorin, le dessus,
 le haut; ژیر آیتن ji jori
 be jir awitin, jeter du haut en bas;
 لی ei jori, ce qui est au dessus;
 be-jorwé der-kewtin,
 monter en haut;
 be-jori
 hil-anin, lever en haut, retrousser; com-
 par. ژ هزاری jori hezari jortir,
 plus de 1000 (piastres);
 ziori, supérieur
 (d'un pays plus élevé qu'un autre) G.;
 gjor, gkor, siori, au dessus, Kl.; le-
 žúre, de dessus, L.;
 šiānd žōr, il envoya
 en haut, L.; zhora Rh., žōrda, d'en haut,
 L.; p. زیر, de بر (bactr. upairi), et de از
 (bactr. hača).

jouji, jevji, 1) aiguillon (des
 insectes); 2) hérisson; susi, suzi G.;
 žüzí, žüzú L.; pehl.
 زوجك (pour le bactr.
 dužaka), p. زوزه, زوزه.

ژیه voy. زوه.
 ji-vi-da, autre part; ž we, de
 cela, en, L.; voy. ز.

ji, aussi, même, également, encore;
 zhī Rh.; her du ži, tous les deux, L.;
 dans le Bohtan au-žyg, lui; mā-žyg, nous,
 S.; k. or. زه; zaza tī-zi, toi aussi, L. 1,
 66, 13; voy. از, تو; bactr. zī, slave zi
 (ja-zi, moi, pour jaz zi).

ji, la vie, existence, subsistance;
 ji kourt, une vie courte;
 ji dirij, longévit;
 bé
 ji té, sur ta vie (formule de serment);
 bactr. jīti, p. زی; comp. بیژی.

ژی ži, il est (dans le dialecte de Boh-
 tan): āva ħeifa xaṅgā myn-zi, c'est la

ساعت — ژین

کړين, précédé par ژ (comp. l'allemand áb-machen).

ژین jin, subsistance, existence, vie.

ژېو jivé, vif-argent; zibak G.; джуа Kl., júve L., zibakh Rh.; p. ژېوه, جيوه, d'où l'ar. زيبق.

ژېهاتن ji-hatin, savoir faire, connaître bien son métier; ژېهاتی ji-hati, un homme habile, qui connaît son métier; از ژېهاتيمه

ez jihati-mé, je connais bien mon métier.

از دژيم jiin, vivre; prés. دژيم di-jim, او دژو tou di-ji, em, di-jé, plur. دژين وان, هون, ام, houn, van di-jin; parf. part. وې من, ته, وې min, té, vi, mé, vé, evan ji; zhīn Rh.; bactr. ji, p. زېستن (prés. زېم).

س

ساق voy. سا.

سد voy. سا.

سه voy. سا.

سی voy. سا.

ساحر sahir, magicien; ar. ساحر.

ساحري sahiri, prestige.

ساخته sakhté, contre-façon; ساخته sakhté nichan dan, contre-faire, simuler, faire semblant; du pers. ساخته.

ساد voy. ساد.

سادان sadan, race noble de chevaux.

ساده sadé, simplement, essence; du pers. ساده.

سادېتي sadeti, simplicité; comp. p. سادگي.

سار sar, froid; ساره sar-é, il fait froid; sáreh Kl., sard Ch. 348; serd Br., k. or. serd; sar t-kem, je fais refroidir; part. passé sar bú, refraîchi, G.; bactr. šareta, p. سرد; voy. ساری ساران.

سال voy. سار.

سارنج sarindj, citerne; du pers. سارنج; comp. صهرنج.

ساروگرم sar-ou-gherm, engelure.

ساری sari, contagieux; ar. ساری.

ساز saz, jonchère, marais; t. ساز.

ساز saz, espèce de guitare ou de luth en usage dans le Levant; ساز لدان saz le-dan, pincer de la guitare; ساز و سوز saz ve souz, son et chant, musique; sās, ar. ṭambūr S.; du pers. ساز.

ساز ساز, déférant, facile; p. ساز; comp. ناساز.

سازکاري saz-kari, accommodant, un homme facile; سازکاري کړين saz-kari kirin, combiner; du pers. سازگار.

ساسبند sas-bend, musicien; sās-bānd, psaltérion ou tympanon, ar. šantūr S.

ساسون sasoun, défilé, passage étroit.

ساعت saat, montre, heure; ساعتا حاله saat-a tchalma, pendule; دساعتيرا di-saati-da, à l'heure qu'il est; سری ساعتی ser-i saati kiri be tchend-é, combien paye-t-on par heure

le louage? قرشه سري ساعتی ser-i saati dou qyrch-é, par heure deux piastres; ساعت بار کرین saat bar kirin, remonter une montre; ریا دو ساعتان بچین riia dou saatan bi-tchin, nous marcherons deux heures de chemin; ساعت جندہ saat tchend-é, quelle heure est-il? ساعت سات iek ou niwi, une heure et demie; ساعت نزوکی سیان saat nizouk-i siian, vers les trois heures; sahat Kl. (comp. syr. mod. ܠܫܬܝ et ܠܫܬܝܬ Nöl-deke 397, 399), zaza dī sá'ati, deux heures; ar. ساعة; voy. فہ ساعتہ. نیفی ساعت.

saat-ferouch, horloger.

ساعی sâi, 1) un exprès, piéton porteur de lettres; 2) s'efforçant; ساعی کرین sâi kirin, s'efforcer; ar. ساعی, t. ساعی اولوق.

صوى. voy. سافى.

sawar, gruau, blé perlé; zavâr, seigle blanc, ar. برغول S.; savâr, seigle, froment cuit, G.; sâvâr, froment pilé, cuit et séché, Rh.; arm. Զավար.

sa-wir, curée, manger qu'on donne aux chiens.

saq, jambe, mollet, guêtres; cca, branche, pied, P.; ar. ساق.

sa-koulé, vagabond, vaurien.

sakin bouin, faire silence, s'arrêter, être inert; sâkîn debî, tu demeures, tu es assis, L. о́бразцы мр.; ساکن اولوق. t. ساکنین. comp.

تو جند سالی sal, an, année, âge; ساله sal, an, année, âge; quel âge as-tu? tou tchend sali heié, i-sal, cette année; سالانو sal-a nou, nouvel an; سالنه زحف saln-é zahf,

beaucoup d'années; ساله چند tchend sal-é, combien d'ans y a-t-il? سالانتي sal-a ti, l'an prochain, littér. l'an (qui) vient; साल, an; साल, été, P.; sâl-i kabisa, année bissextile, G.; sâl-i čuïne, l'an passé, L.; له ساله گرانگه, dans une année de disette, Ch. 350; همو سارك hemou sareke, annuellement, Ch. 349; zaza ser-a kšie, ser-a paryín'e, l'an passé; bactr. šareḍa, p. سال, sanscr. çarad (automne); comp. ناسر, سرسال, ابسال.

سال khour, accablé d'âge; du pers. سال خورد.

سالگ salig, indice, révélation, découverte; سالگ هلگرتين salig hil-girtin, faire une révélation; سالگ دا salig da, il a donné des indices, il indiqua les traces, il a donné avis; سالگ کرين salig kirin, indiquer, raconter; ar. سالك.

سالم salim, sauf, sain; ar. سالم. سالوس salous, hypocrite; du pers. سالوس.

ساليانە saliiané, impôt, cens, capitation; salían L.; du pers. سالبانه.

سामी سامیە samié, l'ouie; قوتى سامیە qouvet-i samié, le sens de l'ouie; ar. سامیە.

sami, cercle pour attacher les boeufs au joug; p. سبه (bois tortu du joug, ar. سبوق, arm. ստվիք).

samir, espèce de gâteau.

سان san, compte; p. سان (manière, condition); comp. ديسان, گزان, کسان, يکسان, وسان, کوچکسان.

سانای sanái, facile, intelligible, G.; sanai Rh.; comp. لسان.

سپنج — سانایه

* اسانی sanâie, facilité, G.; p. سانایه.
 * سانی сани, сонн, front, P.
 زحف voy. ساو.
 * ساوات sâwât, bétail, Rh.
 ساوری savri, provisions de bouche pour les troupes; t. ساوری (voy. Vullers s. v.).
 ساول saoul, cruche, cruchon; comp. سویل.
 * ساوه sâva, sêwada, pluie de l'arrière-saison, Rh.; comp. ar. صَيّی (pluie d'été)? afgh. شېبه (grosse pluie)?
 * ساهل sahlîl, sâil, mendiant; sahlîl kem, je vais mendier, G.; ar. سائل.
 سای sâi, veste, jaquette; du pers. سای.
 سائس sêis, palefrenier; ar. سائس, سيس.
 سبا soba, nageur; ar. سَبَّاح.
 سباي sobâi, sobâiti, natation;
 سباي کړين sobâi kirin, nager.
 سبب seb, sebeb, cause, motif;
 سبب seb baveri, crédibilité; سبب seb khatir-a vé, à cause de vous, eu égard à vous; sabab, à cause, par, Rh.; sebeb bum, je cause, G.; sebeb-çe, pourquoi? L. I, 46, 7; ar. سَبَب.
 سبب sebet, panier, corbeille; sabat, caisse couverte de cuir et garnie de fer, Rh.; du pers. سَبَد; comp. سوی.
 سبر voy. سبر et زبر.
 سبری voy. زبری.
 * سبززار себззарь, pré, P.; du pers. سبزه زار, سبزه زار.
 * سبوز себзъ, verdure, P.; comp. سوز.
 سبل voy. ثبل.

sebou, bocal de cristal, de verre; du pers. سَبُو.
 شبي voy. سبي.
 سبر, زبر voy. (mémoire).
 سپارتين sipartin, appuyer, resister, durer, recommander, commissionner, confier; prés. ez di-spirim, او دسپريم; tou di-spiri, او دسپره; plur. em, ام, هون, وان دسپرين; plur. houn, van di-spirin; impér. به سبر be-sipir, plur. هون به سبرين houn be-sipirin; imparf. سپارتي sipartim, سپارتي siparti, سپارت sipart, plur. اووان. مه, وه, اووان. من سمارتن mé, vé, evan sipartin; parl. من سمارتيه min, té, vi sipartiie. plur. اووان سبارنه. مه, وه, evan sipartiné; part. prés. سپارتي siparti; part. passé سبارت, سبارتيه sipart, sipartiie; chez Socin: prés. áze bi-spérym, parl. part. mi spärt, impér. prohibit. tu ma spéra; p. سبردن; comp. اسبارتن.
 سبارك siparik, commission.
 سباره siparé, cession, recommandation; سبارش, remettre, céder; p. سبارش.
 * سباهي spahi, feudataire (chez les Turcs) G.; du pers. سپاهی.
 بسره دیواری spireh, appui; بسره دیواری be-spiré divari, appuyé contre le mur.
 سپصاغ sip-sag, sain et robuste; littér. dont le corps resiste même au tan (t. سب tan)?
 سپن sipan, blanc, Rawlinson, Journal of the R. geograph. Soc. X, 30, 31; afgh. سپيندار; comp. سپين.
 سپيندج sipyndj, lame d'un sabre ou d'un couteau; lit. spingé (la luisante)?

* louange; سپند بگات, il fait l'éloge, L. I, 104, 3; ce mot est transposé du pers. *بسن*.

sipehi, beau, joli, élégant, charmant; *spéi nina*, laid, G.; *spahī* Rh.; *gállük spáliya*, elle est très belle, S.; comparat. *spéiter kem*, j'embellis; *spéiter co-kem*, je refais, repare, G.; *tehetch. isbeha*, *kasikum. isbahī*, *hürkan. isvahi* (de l'ar. *صباح*, *صبح*?).

sipchiti, beauté, amabilité; *sipchiti zou debouré*, la beauté passe vite; *sipchiti jini vi tchouié*, la beauté de cette femme s'en alla; *speiát*, magnificence, faste, G.; *speiát der-kavum*, je me retire avec honneur d'une affaire, G.

sipi, pou, morpion; *bé sibi* *sipi*, plein de poux; *sipi gheriian*, chercher ses poux; *sipi-i ghenymi*, cosson, calandre, ver qui rogne les grains; *sipi ketiie enbari*, le cosson s'est mis dans le magasin à blé; *speh* G.; *bactr. spís*, *سبس*.

sipi, blanc, couleur blanche; *sipi aw*, l'eau avec du blanc pour blanchir la peau (p. *سیداب*); *sipiia tchawi*, le blanc de l'oeil; *sipi kiri*, blanchi, ce qui est fait blanc; *sipiia heiki*, le blanc d'oeuf; *ewé hesp ani sipiie*, ce cheval a un front blanc; *spibum*, je pâlis, G.; *spi be-kem*, je blanchis, G.; *spi*, chaud, Kl.; *sepí* L., *iespi* B., *spī* Rh., M., *sefr* Ch. 307; *zaza sepí*;

bactr. spaeta, p. *سپید*; comp. *سپیدی*, *کورسپی*, *سرسپی* (s. v. *سر*), *روسپیتی*.

vo. سپیتی.

* *spiyāti*, blancheur, Rh.

sipitāi, blancheur; *sipitāi ani*, étoile, marque blanche sur le front d'un cheval; *sipitāi pei*, balzane; *sipitāi diran*, l'émail des dents; *sipitāi rouji*, l'aube du jour; p. *سپیدی*.

* *spēda*, l'aube du jour, G., Rh.; *speida* L.; p. *سپیده دم*.

* *spīdār*, *spindār*, peuplier, L.; *spindar* G., *ispindar* R. I, 143; *spindar*, nom d'un village, sud-sud-ouest d'Amadia, Sd. III, 280 (chez Ainsworth Zindar); p. *سپید دار*.

* *zaza sipyerdjš*, l'ancien d'un village; de *sipi* et de *اردیشی*.

sipik, blanc d'oeuf; p. *سپیده*.

vo. سپیدار.

vo. ست.

* *stá*, acier, G.; *stām* (voy. *کفر*) S.; du russe *сталь*; *vo. برهسته*.

* *vo. ستر* (voile).

vo. ستاندن.

setkhi, étourdi, qui est sans jugement, entêté.

stir, *istir*, *histir*, pleurs, larmes; *stir-a* ou *histir-a tchawan*, les larmes des yeux; *bactr. asru*, p. *اسر*, *maz. اسر*.

setr, voile; *sitār-a lē dērē nīnə*, le couvent n'a pas de mur extérieur (propr. voile) S., comp. le franç. courtine; *psetār*, en secret, S.; ar. *ستر*, plur. *استار*.

*ster, échelle, G.; stir, escalier, Rh.; du bactr. śri (aller), scr. स्त्रि (d'où निश्चयनी) comp. پی ستر (s. v. پی).

ستران voy. استران.

*stérk, colle faite de la racine d'une herbe, G.

استوری voy. سترو.

استرك voy. سترو.

ستري stiri, épines; comp. استری.

استمال voy. ستعمل.

*stoghfor allah, à Dieu ne plaise! G.; ar. استغفر الله vulg. stayfür ullaḥ.

sitil, seau pour porter l'eau, chaudron; ssitel, cuivre, chaudron, Kl; sitel, chaudière à lessive, S.; p. ستل (ar. سطل, arm. սխող), du lat. situla.

استمبل voy. ستمبل.

*stambulii, plat très-grand, G.; de استمبول, ستمبول.

sitem-kar, atroce; du pers. ستمگار.

*stenk, guêpe, G.; suédois sting (taon, de stinga, piquer), Diefenbach II, 323 (comp. lit. dunduris, frelon, de durti, piquer).

استو voy. ستو.

stou, colonne, dans بن ستو (voy. استون); comp. استون.

stouvank, collier de marguerites; comp. استوانك.

stour, commun, vulgaire; زمانى ستور ziman-i stour, un langage commun; comp. استور.

استور (stérile) voy. ستور.

استون voy. ستون.

سته cete, an, P.; ar. شتا (hiver).

siti, grande dame, madame; sit-tí-ā zína, la dame Zin (était la femme du Sultan S.; ar. ستي madame).

стуръ, éclair, P.

استرك voy. ستيرك.

*stēlān, mériter; na stela-mā, je ne mérite pas; na stela-nā, ils ne méritent pas, ar. mā biyistihelu S.; ar. استاهل.

استاندين voy. ستينم.

sidjaw, sidjiw, doublure des manches, bordure; p. زجف.

sedjedé, sidjadé, un petit tapis, tapis sur lequel les musulmans font leurs prières; سجده سجده kirin, faire sa prière, adorer; sijāda B, ar. سجده, سجاده.

sehar, sorcier; ar. سحر.

scher, l'aube du jour; ar. سحر.

sihir, magie; سحر kirin, charmer, faire de la magie; سحر kirin, charmer, faire de la magie; سحر kirin, désenchanter; sahr, magie, magicien, G. siher, amulette, S.; ar. سحر.

sihir-baz, enchanteur; du pers. سحر باز.

sihir-bazi, l'art de magie, du persan.

scher-khiz, matinal, qui se lève de bon matin; du pers. سحر خيز.

sihirin, charmer, plaire, fasciner.

sahleqīn, glisser, dévier en glissant; sahleqī, il glissa, S.

sykh, touffu; ew اف بيشه سكه.

biché sykh-é, ce bois est touffu; t. سق, صيق, صق:

*sahlt, incommode; been sahlht kem, je sens mauvais, G.; pehl. p. سخت.

سختیان sekhtiian, peau maroquinée; p. t. ar. سختیان.

soukhré, corvée, service d'obligation; sukhra, violence, force, Rh.; ar. سخره.

sekhsi, les débris d'un pot cassé; t. سفسی, سافسی.

sekhel, 1) agneau; سخل سلامتن sekhel selamet-in, les agneaux sont ils en bon état? سخل اومتن sekhel awitin, avorter (en parlant des femelles); نزی مه pezi me, mes brebis avortent; 2) affront; سخل برتن sekhel birin, faire un affront; سخل کربن sekhel kirin, apostropher; ar. سخل.

saki, libéral, prodigue, G.; ar. سخى.

sed, barrière; ar. سد.

sed, cent; sed sal, cent ans, un siècle; sed-sali, la durée de cent ans; ji sedi iek, un pour cent; sad G., sad Rh.; sad hezár u hašt hezár, 180000, S.; sott Ch. 349; zaza se, set, seit; bactr. sata, p. صد.

s, dáp, rue (plante) G.; p. سداب.

sedem, cause, motif; سدم جى sedem tchi, quelle en est la cause? سدم ما sedem-a té hatim, je suis venu à cause de toi.

ser, froid; ser-é, il fait froid; comp. سار.

ser, 1) tête, chef, commencement, bout, fin, extrémité, objet, la partie fendue d'une plume, d'un kalam; plur. سران, les têtes, les grands; سرى کاغذى ser-i kaghizi, adresse, suscription d'une lettre; be serwé, en tête, ci-dessus; ser-i tchulan, les premiers 40 jour de l'hiver; سرى بران ser-i peran,agio; سرى جما ser-i tchiia, cap; سر اىالت ser cialet, chef-lieu d'une province; سرى جىچكى ser-i tchitchiki, le bout de la mamelle; سرى تىنى ser techi, le pommeau du fuseau; سرى وى دزوره ser-i vi di-zewiré, la tête lui tourne; bi ser ou poï, sans tête sans pieds, pour dire: un sot: بی سر و بی سر ou choun, celui qui disparaît subitement; سر دانن ser danin, parier; سر دابن ser dàin, germer, commencer à germer (du blé); سرى دسببان ser-i di-scheban, rival, jaloux, qui cause un malheur; سرى ستوى ser-i stouï, chapiteau; سرى جىکربن ser ji-kirin, couper la tête, égorger; سرى لىسر سران ser seri ou li-ser seran, sur ma tête (formule de serment); سر بریه ser beriié, il coupa la tête (comp. سر بر); سر هاتن beser hatin, aboutir; سر گرتن ser ghirtin; épier, monter en épis; سر و بن ser ou bin, sens dessus-dessous; سر و بن ser ou bin ver-gherandin, bouleverser; سر ایشاندین ser eïchandin, étourdir; sar, ser Rh., sar M.; ser-e qo belenda kem, je deviens arrogant, orgueilleux, G.; comp. سر بلند ser nesif dem, je renverse, G.; سرم دجه ser-em de-tché, mal de tête (mot à mot: ma tête

s'en va) Ch. 343; ex ser alhta beni, du commencement jusqu'à la fin, G.; žc ser, de nouveau, L.; ser be-skínun, j'abaisse, j'humilie (littér. je brise la tête); ser skest, humilié, G.; ser karáb kem, j'émousse, G.; сербѣсть, force; pers. сердибѣсть P. (comp. p. آمدن سر دست); 2) préposition, sur, contre, vers; سر سران ser seran ve ser tchawan, sur ma tête et sur mes yeux, c'est-à-dire de bon gré, ar. على الرأس وعلى العين; ser kabar-e qo na vastum, je manque à ma parole, G.; ser feker-e qo na vastit, il est inconstant, G.; ser ave vastum, je nage, G.; ser auras, vers le haut, G.; ser ammo, air de distinction (littér. au dessus de tout) G.; ser ghamie cium, je vais en bateau, G.; ser ser-e men at, bienvenu, littér. tu es venu sur ma tête, G.; ser kodka de-runum, je m'agenouille, G.; ser qo el-gherum, je m'en charge, G.; dans le dialecte de Soleimanié et dans le Zaza on se sert de ser comme postposition: پشت سر puchté ser, en derrière, Ch. 342; 3) adverbe: ser dem, ser be-dem, je charge, G.; ser dukél dem, j'enfume, G.; zaza ser, sére; bactr. šara, p. سر; comp. لسر (دنك s. v. دنكسر, خوسر همسر.

سر syr, secret; سره syr-é, il est caché; syrané, en secret; سرفکرین syr we-kirin, déceler un secret; سر دکه syr di-ké, il en fait le secret; سر کر syr kir, il a tenu en secret; srr, secret, sacrement, G.; sir L., Rh.; srr bezium, je confie, G.; k. or. ser; ar. سر.

سر voy. سور.

سر voy. سال.

سراج seradj, sellier; sarāğ G.; ar. سراج.

سرادت seradit, manteau, G.; de سر et de l'ar. اردیه (manteau)?

سران seran, campement d'été sur une montagne; de سار (lieu où l'on jouit de la fraîcheur)?

سر انداز ser-endaz, taie, enveloppe d'un oreiller; du pers. سر انداز.

طراف voy. سراو.

سرای seraï, sérail, palais; serrāi G., särāi S.; zaza sara (cas obl. sérýc L. 1, 86, 2); du pers. سرای; comp. کاروانسرا.

سر ایشانی ser-eichani, l'action d'étourdir.

سر ایشی ser-eichi, mal de tête.

سر ایواری ser-eivari, le crépuscule du soir.

سر باسک ser-bask, le noyau de pipe.

سر بان ser-ban, toit, terrasse d'une maison; sér-i bāñ L.

سر بر ser-byr, celui qui tient la tête d'une vache quand on la traite.

سر بر ser-bir, boucher (littér. tranchant la tête).

سر برین ser birin, décapiter; part. passé سر بریه ser biriié, tête tranchée.

سر بست sär-bäst, le tréteau de roseau de la quenouille, sur lequel on met le سنبله, S.

سر بستیت ser-besiiet, liberté, licence, indépendance; ar. سربستية, سربستية (du pers. سربستی).

* سر بلند ser-belenda, orgueilleux, G.; ser-belind L.

سر بند ser-bend, bandeau; p. سربند.

سر بهرك ser-buhirk, conte; p. سرگذشت.

سر بیدران ser-bideran, l'époque de moisson.

* سر پوشك ser-pósk, couvercle de pipe fait de fil de fer, G.; du pers. سرپوشه.

سر پی ser-peï, 1) manteau (ce qui va jusqu'aux pieds); 2) ser-peh, debout, Kl. (comp. p. بر سر پا بودن).

سرت sert, sévère, piquant (du tabac, café); srt, entêté, dur (se dit d'un homme) G.; t سرت.

سرتلك ser-typylk, chiquenaude.

* سرتراش ser-trásc, barbier, G.; du pers. سر تراش.

* سرتست ser-test, malinée; ser test bokum, je déjeune, G.; de تاشت et de سرت.

* سرتو ser-tú, crème de lait d'autre bétail que de la vache (voy. فیمق G.; sartu Rh.

سرتی serti, sévérité, boutade, action de brusquerie.

سرتیر ser-tir, la pointe d'une flèche.

سرتیز ser-tij, pointu.

* سرتیزی ser-tizia, pointe, bout pointu, G.

سرچیا ser-tchiia, le sommet de la montagne.

* سرحد cεprεrε, frontière, P.; du pers. سرحد (composition hybride).

سورک sourkh, vermillon, couleur rouge; سورک وندا kirin, sourkh vinda kirin, dérougir; capxъ P.; forme persane du kurde سور.

سرخانی ser-i khani, toit.

سرخوری ser-khourī, mangeuse de tête (on appelle ainsi une femme qui perd son

mari, ou une fille qui perd son promis, parcequ'elles sont considérées comme de mauvais augure).

* سرخوش ser-xoš, ivre, L.; ser-khush Rh.; ser-quosc kem, je m'enivre, G.; du pers. سرخوش.

سرخوشی ser-khochi, condoléance; ژبوی سرخوشی هاتمه ته من بهست تو ji-boui ser-khochi hatimé te, min behist tou kor bouï, je suis venu te faire mes condoléances, j'ai appris que tu es devenu aveugle; p. سرخوشی (enjeuement).

سار voy. سرد.

* سرداب sardáb, cave, G., Rh.; du pers. سرداب.

سراد serrad, crible à grands trous.

سرت ser-rout, tête découverte (on appelle ainsi les derviches, qui marchent la tête nue).

سرش ser-rech, tête noire, Persan (on appelle ainsi les Persans à cause des bonnets noirs qu'ils portent); comp. le turc قزل باش.

سرشہ ser-reché, jeune fille, vierge; comp. سرسبی.

سررم ser-rym, le bout d'une lance.

سر سال ser-sal, jour de l'an.

سرسبی ser-sipi, bonne, vieille servante, mot à mot: tête blanche; on appelle aussi tête blanche les derviches qui portent un turban blanc.

* سرست sarast, vrai, Rh.; bactr. zarazda, zardista (voy. sur ces mots Spiegel, Commentar zum Avesta II, 40. Darmesteter, Mémoires de la Soc. de ling. III, 2. Hübschmann, Zeitschrift der Morgenl. Gesellschaft. 28, 80. Nöldeke 386).

سرگردانه — سرستی

* sarastī, vérité, Rh. سرستی

serseri, fou, aventurier; du pers. سرسری.

sersem, idiot, tête étourdie; t. سرسم, du pers. سرسام.

sersemi, étourdissement, imbecillité.

ser-sor, tête rouge; les kurdes appellent ainsi les soldats turcs à cause de leurs fes rouges.

* sūrsiārik, un oiseau, L.; sisālik, vautour, L.; simsiyār, dans le felihī sisīyār, oiseau de proie blanc avec des ailes noires, trois fois plus grand que le pigeon; il atteint l'âge de 1000 ans, S.; p. شیشلنک, سبسالک (bergeronnette); géorg. სისქლანა (canepetière).

ser-chou, femme qui fait le service au bain, mot à mot: qui lave la tête.

* sér-i sebēh, matin, aurore, L. سر صبح

serethan, écrevisse; ar. سرطان.

ser-asker, commandant d'une armée; maréchal de champ; t. سرعسكر.

ser-wekiri. tête nue, tête découverte.

ser-qaloun, le noyau du narghilé; zaza serkalú; p. سرقلیان.

ser-qot, nu-tête.

serek, préposé, chef; plur. serkan serekan; serek, pilote, L.; de سر (comme en ar. ريس).

serik, godet, le fourneau de la pipe; serik-i toutyn, une pipe de tabac; diminut. de سر.

* sark, grêle, Rh.; bactr. śraśka, p. سرشك.

ser-kaghyzi, adresse d'une lettre.

ser-ketin, agneler; نزی وه
pez-i vé ser-ketiié, vos brebis ont-elles agnelé?

ser-kesk, tête-vertes; on appelle ainsi les Seïds persans à cause de leurs turbans verts.

ser-kich, cheval qui allonge sa tête, entêté; سرکش, désobéissant, L. I, 102, 10; du pers. سرکش.

ser-kechi, insubordination; du pers. سرکشی.

ser-koláf, capuchon, G. سرکلاف

ser-kelé, licou, bride سرکله

ser-kol, tête nue; سرکول جوین
ser-kol tchouin, tenter la fortune; ser-kolla G., sarkol Rh.

sirké, siké, sik, vinaigre; sehk G.; sīrké L.; p. سرکه, سڪ.

sereki, chef de famille, chef d'une communauté; سرکی مجلس
medjlis, président du conseil.

ser-gher, un homme actif, سرگړ.
سرگار.

ser-ghir, la cime d'une colline; سرگړ
em be-der-ketiné ser-i ghirek-i bilind, nous sommes montés sur le sommet d'une colline élevée.

ser-gherdané, tête confuse, tête affaiblie; sergherdán, pauvre, mendiant, vagabond, G.; sergirdan Rh.; du pers. سرگردان.

سری ری — سرگرم

سرگرم ser-gherm, tête chaude, un écervelé.

سرگردان ser-ghiri-dan, serre-tête, mouchoir de tête.

سرگریان ser-gherriian, vertige, tournoiement de tête.

سرگشته ser-ghechté, proue; de سر et de کشتی.

سرگوفک ser-gouwek, voirie, écorcherie; de سر et de گو.

* سرگویه sär-göya, petite selle de scutre, qu'on met sur les poulains, S.

سرگین serghin, fumier en forme de briques pour le chauffage; p. سرگین.

سرلشکر ser-lechkir, général, chef d'armée; du pers. سرلشکر.

سرلشکری serlechkiri, état-major.

سرم serim, cordonnet; p. سرم.

سرما serma, froid; سرما کشان serma kichan, souffrir du froid; sarma, froid-eur, Rh.; sarmáia, id. G.; bilb. sermaya, id; سرما مام boué, je suis refroidi, Ch. 343; p. سرما.

سرمايه ser-maïé, mise dans une société de commerce, capital; du pers. سرمايه.

* سرمقوم ser-mokum, entêté, G.

سرمل ser-mil, 1) épaule d'homme; 2) manteau.

* سرنج sering, huile de sésam, G.; ar. سیراج.

سرنرم ser-nerm, cheval qui a la bouche tendre.

سرنری voy. زرج.

سرنوشت ser-nevicht, destin, sort, préface; du pers. سرنوشت.

سرو serv, cyprès; سروی دارا dar-a servi, le bois de cyprès; selvi G., k. or. salb, salp; t. سلو, du pers. سرو.

* سروبر sar-u-bar, prêt, Rh. (mot à mot: tête et fruit).

سرور servir, majordome, intendant; ménagère; du pers. سرور.

سروصی ser-vesi, exécuteur testamentaire.

سروفت ser-veqt, intelligent.

سروک serouk, grains légers, séparés par le tamis, criblures; comp. lat. cribrum (d'une racine cri).

سر و گوش بیس ser ou gouch pis, souillon (phrase persane).

سر و گوھی ser-ou-gouhi, oreille attentive; littér. tête et oreille.

سره seré, homme de moyen âge; comp. سری.

سرهانی ser-hati, accident, hasard.

سرهر ser-hej, ayant la tête tremblante.

سرهنشك ser-hychk, 1) fantasque; 2) d'un cheval: fort en bouche, qui prend le mors aux dents; ser-eska, tête carrée, G.

سره کانی seré-kani, source d'une fontaine; ser-kani G.

سره مر seré-mir, homme distingué; p. سره مرد.

* سرهیف ser-aíf, menstrues, G. (littér. par mois).

* سیری sērī, complet, ar. kamfī S.; de سر (tête); comp. p. سره.

سیران voy. سریان.

سری ری ser-i rē, en chemin, sur le chemin.

sirig, dévergondé; arm. սրիղսյ (fripón).

سرای voy. سريه

sist, indolent, paresseux, lâche;

sist bouin, se relâcher, détendre; بنی هانی سسته ben-i hani sist-é, cette corde est lâche; سست دیه sist di-bé, il se relâche; سست بو sist bou, il se relâcha; هسپی هانی سسته hesp-i hani sist-é, ce cheval est paresseux; سست اندام sist-endam, homme impuissant, inhabile à la génération; سست و sist ou mist, frêle; sust kem, je ralentis, je relâche, G.; süst Rh.; p. سست (de la rac. pers. šad, bactr. šad, voy. Spiegel, Commentar über das Avesta II, 44. Oppert, Revue de linguistique IV, 222); comp. دست سست.

sisti, indolence, paresse; p. سستی.

seska, perdrix d'une petite espèce et d'une couleur grise bleuâtre, R. I, 144; comp. le russe сызакъ (un pigeon colombin).

سپی voy. سسیان

setrendj, échecs; satryng S.;

ar. سطرنج (du pers. شترنك, scr. चतुरङ्ग).

seadet, félicité, bonheur; ar. سعادة.

saahit bit, bon courage! ar. ساعر (bonheur).

siȳr, monopole, taxe; ar. ساعر.

seid, fortuné; ar. سعيد.

siylét, nécessité, L. I, 25, 2.

sefér, chemin, voyage, L.; safar Rh.; safer kem, je fais un voyage, G.; ar. سفر.

saferlí, voyageur, G.; t. سفرلو.

súfra, table à manger, G.; sofra Rh.; ar. سفره (صفره, voy. Berggren 754).

sefreiane, nappe, Ch. 354.

sűfka, moment; pášē sűfka, dans un moment, vite, S.; ar. سفكه.

sfúf, médecine en poudre, poudre médicinale, G.; ar. سفوف.

сифи́ръ, blanc, P.; forme persane de سبی.

sefil, inoffensif, simple; sefil, laid, détestable, L.; ar. سفيل.

sfini, navire, G.; sefini L.; ar. سفينه.

sefih, canaille, hébété; ar. سفیه.

siwik, léger, facile, prompt; سوك siwik kirin, alléger, soulager; sevék kem, j'allège, G.; зевикъ, су́букъ P., siwik Rh.; k. or. sevek; p. سَبَك.

siwikaĩ, légèreté, qui ne pèse point; p. سبکی.

sywnik, balai; سوينك sywnik-a djili, brosse.

seví, la son, G.; p. سبوس.

saqa, porteur d'eau; ar. سقا.

seqa kirin, tourner, façonner au tour.

saqat, estropié; saqat kirin, estropier; saqád L.; ar. سقط (t. سقط), arm. սահաւան.

saqati, avarie, dommage; comp. سقطه.

سركه voy. سرك.

sekar, grand panier d'osier; de l'arm. սահաւան.

sekitin, crever (en parlant des animaux).

* skel, pot à fleurs, G.; grec σκαλῆ, goth. skalja (tuile).

seklavi, imbécile, confondu d'étonnement.

sekem, morve; t. سڪم?

sekman, à pied; sekmán, garde de chiens, chasseur, L.; t. (du pers.) سگمان (garde de chiens, janissaire, soldat du cortège des princes).

sekinandin, asseoir, établir, fixer; sekenāndin Rh., parf. part. de sekinānd L.; verbe causat. de سکنین.

sikendjé, gêne, peine d'esprit; p. سگنج (piqûre, morsure).

loist. sokang, os; p. استخوان.

sekinin, s'arrêter, demeurer, cesser, se fixer, s'établir, durer; prés. از سکنیم ez di-sekinim, tou di-sekini, او دسکنه coù di-sekiné, plur. وان دسکنین em, houn, van di-sekinin; impér. 2. به سکین be-sekin, plur. به سکنین be-sekinin; parf. part. من سکنی min, té, vi, plur. mé, vé, evan sekini; partic. passé سکنیه sekini, sekinié; ji-peî sekinin, être debout, se tenir sur ses pieds; sekinin Rh.; impér. 2. bi-sékine L.; parf. 3. sekiníye L.; hedrus. sekiníne, ils étaient assis; de l'ar. نه سکنین (voy. ساکن بوین); comp. نه ساکن (s. v. نه).

soukout bouin, garder le silence; t. سکوت اولوق.

sekou, seki, banc large pour

dormir, chambrette à l'entrée d'une maison; t. سکی.

soukounet, conduite; ar. سكونة. siké, empreinte; اردان siké

le-dan, monnayer; ar. سگه.

شکف voy. سکيف.

شکیناندين voy. سکیناندين.

سگ voy. سه (chien).

sughuit, saule, R. I, 105; t. سوکت, سکوت.

استرك voy. سل.

zaza sîl, fumier; p. ززه.

sil, fâché; sil-é, il est fâché; sél kem, j'offense, j'insulte, G.; sil bun, se trouver offensé, Rh.

silah, armes; silah, sîlah, désarmer; ar. سلاح.

sellakh, le boucher; ar. سلاخ (écorcheur).

sellakh-khané, abattoir, boucherie.

silaw, salutation, compliment; ji zar min da-ni silaw bi-ké, fais mes compliments, mot à mot: de ma langue fais le compliment; saláf G; salāv Rh.; selāv kir, il salua, L.; forme kurdisée de سلام.

silawi, salutation, cadeau; سلاويا silawi-a vé, pour vous saluer.

salál, escalier; ciúm a salál, je monte l'escalier; vora salal, viens en haut, G.; ar. سلال (plur. de سلم).

selam, salut, salutation; سلام داین selam dàin, saluer; سلام عليكم selam

âlei-koum, que le salut soit sur vous (compliment réservé aux musulmans); علیکم سلام âlei-koum selam, id. (compliment en réponse); salâm âleik G.; ar. سلام; comp. سلاف.

selameti, bon état de santé, sain et sauf; salamét G.; salâmat Rh.; ar. سلامة.

selami, vestibule; mot formé d'après le t. سلامک.

selbi, cyprès; sélvi, G.; t. سلو; comp. le nom de la ville de Selvi-stan, dont la forme plus ancienne est Sarvistan, de سرو.

selekhandin, plumer, écorcher, abattre les animaux, déplumer; ar. سلخ.

silsil, glaçons qui couvrent une rivière.

silsilé, race, suite généalogique; ar. سلسله.

sultân, le sultan, le Grand-Seigneur, G., L.; sultân-um, mon Seigneur, G.; ar. سلطان.

sclef, prédécesseur; ar. سلف.

seléf, usure, G.; ar. سيلف.

selq, espèce de plante bonne à manger, en turc pazi (بازی), blette; selk, bette, G., silk L. Rh.; ar. سلق (probabl. du grec σικελός sicilien, espagnol acelga, voy. Mahn 95, 96); comp. سلك.

silqok, betterave, poirée sauvage; de سلق.

selik, panier plat et rond; salek, panier à anse, G.; salik Rh., dimin. de سله.

silk, feuille de poirée; comp. سلق.

selem, prix qu'on fixe chaque année d'avance sur les moutons; ar. سلام.

ssuluf, paille, Kl.; du russe - солом.

soulouk, sangsue; t. سلك, سولك, سلوك.

soulouket kirin, s'accorder, être d'accord.

voy. سلبی.

silé kirin, racler, mesurer ras; t. سله (gérond. de سلك); comp. t. سله (mesure rase).

selé, grand panier d'osier; selli G.; ar. سله; comp. سلك.

sili, colère, courroux; سلی بوین sili bouin, être fâché; de سل.

selité, femme de mauvaise vie, ar. سليطه.

seliqé, homme instruit et sage, ar. سليقه (coutume, talent).

selím, sûr, garanti, G.; ar. سليم.

souleiman, Salomon; سليمان souleiman-i dou noukoul, oiseau de Salomon, huppe; sulcimank de nukûle L.; comp. ديك.

sim, corne du sabot; sum G.; bactr. šafa, p. سمنب, سم.

somat, table servie; ar. سومات.

semt, côté, direction, contrée, vers (prépos.); به سمتا شمالی be semt-a chimali, vers le nord; ar. سمت.

semer, bât; سمر لردان le-dan, mettre le bât sur une bête; t. سمر.

voy. سمریا.

simsar, courtier; p. ar. t. سمسار (du pers. سپسار).

سمسارک voy. سمسارک.

سمور samour, zibeline; sāmurék L.;

p. سمور, ar. سمور (Istakhri ed. de Goeje ۲۲۹, 6); mot touranien, Blau, Zeitschrift der DMG. XXIII, 269.

شوانکی samol, Constantinople; شوانکی
chevatek-i mezin مزین لی سولی بوبه
li samoli bouié, il y avait un grand in-
cendie à Constantinople; voy. استمیل.

سمیل voy. سمیل.

سینا-مکی sina-meki, sené; senua meki
G.; ar. سنماکی.

سنبلی لی ضفی sounbul, épis; سنبلی
sounbul-i li zewi māl ber-hew kirin, ramasser les épis dans un
champ, glaner; sembel G.; shebil Rh.;
ar. سنبله.

سنبول sunbul, jacinthe; simbel G.,
sumbül L.; p. سنبل (Euryangium sunbul).

سنبیل sinbil, moustache; سنبلید خو بادا
sinbil-i-d khou ba-da, il retroussa sa
moustache; simbél G.; simbél L., Rh.;
sembil B.; bilb. simeir, zaza ziméli;
p. سبال (plur. arabe de سبله).

سنبوسک sambusék, pâté farci de
viande, riz etc., friteau, G.; ar. سنپوسک
(pâté farci d'oignons et d'ail, Berggren 269).

سنت sounnet, circoncision; sonét
kem, je circoncis, G.; ar. سنه.

سنتی sounneti, circoncis.

سنجاک sindjaq, 1) épingle; سنجاک
sindjaq-a elmas, épingle en dia-
mants; senjak Rh.; 2) sangiak, étendard,
G.; sanjiak Rh.; t. سنجاق.

سندجو sandjou, colique; t. سنجو; comp.
ترا سنجو.

* سنجو sinjov, pers. senjed, baies de
ronce, R. I, 197; p. سنجر, du grec mo-
derne ζίζιφα, comp. t. شیزفون, du grec
ζίζυφον.

سندجور sandjor, collier de chien; p.
ساجور.

سند sed, acte, document, reçu;
سندا tidjareti, traité de
commerce; سندا صاھی sened-a soulhi,
traité de paix; سندا ضامنې sened-a za-
mini, police d'assurance; سندا قبضې se-
ned-a qabzi, reçu, quittance; سندا قول
sened-a qaoul ve qarari, con-
vention, contrat; ar. سند.

سندرانی sindan, enclume; لیسر سندرانی
li-ser sindani be-tcha-
kotchi kutan, frapper sur l'enclume avec
le marteau; sandán G.; p. سندان.

سنتور sentor, acacia; ar. سنط.

* سنطور santúr, cymbale; santúr
kottum, je joue du psaltérion, G.; t. سنطور,
ar. سنطیر (tympañon ou psaltérion),
du grec ψαλτήριον (aram. ܣܢܬܘܪ).

سنگی senk, pierre; سنگی مقناطیس
sengh-i maqnatis, aimant, substance fer-
rugineuse; du pers. سنگ.

سنگی sink, jalon, pieu, broche; سنگی
singh-i kouu, pieu pour les tentes;
سنگی گوران singh-i gouran, aiguille à
tricoter (de گوره bas), sch-ē kona helánia,
il prit le piquet de la tente (ar. qalah sikāk
el xiyam) S.; comp. سنج; dans le Bohtan siñg
(ar. vādd), ar. سگه, syr. isākto S.

سنگ sinek, mouche; t. سڭك.

زنگره voy. سنگالی.

sengher, bastion, tranchée; du pers. سنگر.

* zaza sinén'a, j'aime; pour sir-nén'a, arm. սիբեւ.

* sínodus, synode, G.; du grec σύνοδος.

sinor, limite, frontière; sinor danin, poser les limites; sinor-dach, limitrophe; t. sinor dach, du grec σύνορος.

سى voy. سنى.

* su, angle, côté, contour, corniche, G.; du pers. سو.

souvar, cavalier, homme à cheval; souvar bouin, être à cheval, monter à cheval; comp. le mot رَك (nerf); ez té souvar kim, je te ferai monter à cheval; tou souvar-i, es tu à cheval? tou souvar bcé, monte à cheval; از سوار بم ez souvar bim, je monterai à cheval; suâr L; suâr ciûm, je monte à cheval, G.; soar esb-i nejdi boué, il était monté à un cheval de Nedjd, Ch. 352; k. or. siâr beneli, être à cheval, zaza espâr vijî, il monta à cheval; pers. anc. asabâra, pehl. اسوبار, p. سوار, afgh. شبره سوار (Trumpp 17); comp. سوار.

* svora, médaille, G.; ar. سوار (bracelet).

souvala kirin, acheter (des livres), s'informer; t. سؤال اتمك.

sevahil, doux, tempéré; plur. interne de l'ar. سهل.

* sot, incendie, G. (partic. passé de سوتن).

سى voy. سوت.

sotal, vaurien; propr. brûleur.

sotin, brûler; prés. از دسوتيم sotin, brûler; prés. tou di-souji, ez di-soujim, تو دسوتى tou di-souji, ام هون coû di-soujé, plur. وان دسوتين em, houn, van di-soujin; parf. part. من ته, وى, مه, وه, اوان parf. part. min, té, vi, mé, vé, evan sot; part. passé سوت, سوتيه sot, sotiîc; parf. plur. 3. سوتنه sotiné; از هزارى پتر مال ji hezari pytir mal sotiné, il y a plus de mille maisons brûlées; سوتاوه brûlé, L. I, 100, 9; sozum, sozium, je brûle, G.; sozhim, Rh.; bolhan. sōzîna, nous brûlons, S.; سوتى سوتى, il brûle, Ch. 356; bactr. šuč, p. سوختن; comp. سوزين.

* sotia, incendie, G.; comp. سوت سوتى et le pers. سوختنى.

soutch, faute; سوتچ سوتچ awitin, accuser, dénoncer; ز سوجان ناك ji soutchan pak, de toute faute net, c'est-à-dire innocent; به سوتچ bc-soutch, délinquant; سوتچ سوتچ S.; t. صوج, سوج; comp. ييسوج.

* sōcçi, cordonnier, L.; de سول سول soukhteni, combustible; soukhtani Rh; du pers. سوختنى.

soukhté, disciple, écolier; p. سواخته, t. سوخته (dans le Vilaiet de Roum).

souūda, 1) négoce; سودا kirin, marchander, faire le négoce; 2) séuda, mélancolie, G.; ar. سودا.

seouūda-gher, marchand, négociant; du pers. سوداگر.

sor, rouge, couleur rouge; سور sor, rouge; سور sor koumeît, bai doré; sôr bum, je deviens rouge, G.; sôr kem, je fais rougir au feu, G.; зръ, capъ P., soor,

lor. suer R., sör B., M.; k. or. sur, zaza sūr, sūr; bactr. súxra, pers. anc. suxra (nom propre); p. سور, سرخ.

* سور sever, cerf, G.; comp. le bactr. šruva et le grec κεραός; voy. Dieffenbach, Gothisches Wörterbuch II, 529; Pott, Etymol. Forsch. 4, 72.

سور sour, bastion, mur d'enceinte; sura G.; سور قلعی sour-a qeli, enceinte d'une forteresse; ar. سور; comp. شور.

* سوراج cypaxъ, trou, P.; du pers. سولاج, سوراخ.

سوراف sor-aw, du rouge, fard; سورانی soraw le-dan, mettre du rouge, larder.

سورای sorai, rougeur; sorī Rh.; سرخی p.

سوربوز sor-boz, cheval blanc tacheté de marques rouges.

سورپنە sourpené, ennuyeux, importun. سورتم sourtem, la flèche empoisonnée. سورعوج sourgoutch, aigrette de diamants; t. سورغوج.

* سورك sorik, rougeole, Rh.; p. سرخچه, سرخره.

سورکاندین sourikandin, effleurer, toucher légèrement, serpenter; verbe causat. de سورکین.

سورکین sourikin, ramper, se traîner sur le ventre; du turc سورکیم, سورکیمک.

سورگن sourgoun, exil; sorghun G., Rh.; sorghon kem, je bannis, G.; sorghon kiria, brigand, G.; t. سورکون, سورکون.

سوره soré, rougeâtre; p. سرخه.

سوری sori, tirant sur le rouge; p. سوری.

سورینک sorink, craie rouge; de سور.

سوز souz, mot, parole; سوز تونینه touniné, il n'y a rien à dire; sōz L.; t. سوز; comp. بی سوز.

* سوز sowz, vert, R.; tchia souz, la montagne verte (nom propre) R. I, 272;

سوز L. I, 99, 1; сибстеръ P. (comparat.); p. سبزار (turc. vulg. صوزه); comp. سبزی, سبزی.

سوزگچ souzghetch, passoire, filtre; t. سوزگچ.

سوزن voy. شوژین.

* سوزنک susenék, gonorrhée, G.; p. سوزانک.

سوزی voy. ثوزی.

سوزم voy. سوتن.

سوس sous, teigne (insecte); p. سوس.

سوس sous, silence; سوس بوین sous bouin, se taire; سوس به sous bé, tais toi; سوس بوی sous boui, il s'est tu; t. سوس.

سوسرت sosret, merveille, choses extraordinaires.

سوسن sosin, lilas; scúsen, iris, G.;

p. سوسن.

سوسیرت sousiret, un mauvais exemple; ar. سوسیره.

سوغات scoügat, don, présent; سوغات L. I, 100, 6; p. سوغات, سوغات mot chorasmien; t. سوغات, avare saig'at (Schiefner 45^a) sayigat (Schiefner, awariche Texte 109^b), hurkan. sawg'at.

سوق souq, marché, place publique; ar. سوق.

سویق voy. سوق.

سول sol, soulier; fer de cheval; سول
sol kirin, ferrer un cheval; سول
sol kichan, déferer un cheval;
سول der-anin, déchausser;
سول-bizmar, clou pour ferrer
un cheval; sole R., savũlta, plur. sōle,
soulier de femme, S.; k. or. sũl, zaza saul;
arm. (dial. de Mouch) սօլ (Patkanof, Mare-
pialy для изуч. армянск. нарѣчій p. 69);
syr. moderne ܣܘܠܬܐ sōiltā, plur. ܣܘܠܬܐ
sōlē, Nöldeke 23, 87, 141; chald. ܣܘܠܬܐ,
du lat. solea; comp. سوحى.

* سول zaza sōl, sel; dujiki ssolleh; du
russe соль.

سول-bend, maréchal ferrant;
comp. نعلبند.

سول-dour, cordonnier.

سول-ker, cordonnier, maréchal
ferrant.

سوله soulé, huile de chènevis.

* سولينا solína, aqueduc souterrain
construit des vases de terre ou de plomb, G.;
chald. ܣܘܠܝܢܐ, syr. ܣܘܠܝܢܐ, du grec σωλήν;
comp. géorg. სოლინა (grec σωλην-
ριον).

* سونتین sontin, forer, percer; prés. 1.
bé-sonum, 2. 3. bé-sonit; parf. part.
sont, sontía, G.; bactr. síf, p. سفتن
(prés. سنفتم).

سوند sond, serment; سوند خورين
sond kharin, prendre le serment; سوندا
sond-a direoũ, parjure; به درو
be direoũ sond kharin, se
parjurer; به سوند be sond, sermenté; به
سوندى دانە baveri, affirmer par serment; sund G., Rh.;

sōnd xvar, il jura, L.; zaza suánd wén'a,
je jure; p. سوگند.

* سوندر sonder, éteigneur; t. سويندر;
comp. موم جرا.

سونگر soungher, éponge; t. سونگر.

* سونه sona, canard, Rh.; ture orient.
سونا سونه (canard mâle).

سوه k. or. saveh, pour.

سوهان souhan, lime; du pers. سوهان,
سوهن.

* سوهر soher, glace, R.; lesgh. tzuér,
tzer (Pallas), avare çer.

سوى soĩ, genre, race; t. سوى.

سوى ظن کربن soui, mauvais; سوى
soui zen kirin, soupçonner; t. سؤ ظن
اتيك.

سويک sevi, corbeille, panier; سويک
seviiek teri, un panier de raisin;
savi, hotte, G.; p. سېل, سېل.

سويدجي sevidji, vannier; t. سبتجي.

سويق seviq, espece de pâte dite en ture:
kaout (فاوت); saũk, petit pain, G.; sāvyk,
yek zavyk, plur. zaukân, galette, ar
سويق S.; ar. سويق.

سويل sevil, saoul, cruche à l'eau;
comp. ساول.

سوين soun, souin, frotter, re-
passer un couteau; سوين دو سوين
deoũ souin, faire du beurre, mot à mot: frotter le lait
beurré; به سورون جى به deoũ be-
sou roun tchi bé, frotte le lait beurré,
le beurre s'en fera; bactr. śā, p. سودن;
comp. هسون.

سى (trois) voy. سه.

سه seh, chien; plur. سان, سيان san
ou seian; سى پسى سان sei pesi san,

filz de chien! sah G.; sah en pizi sah, coquin, canaille, G.; sa L., sā Rh., S.; sai M.; seg, plur. سهگان segekane Ch.

303, 350; k. or. sā; p. سهك; comp. سهيك.

seh, ouïe; سه كرين seh kirin, entendre, apprendre; سه از ez seh di-kim, j'entends; سه اوي evi seh kir, il a entendu; سه كه خبرا سه زكي وه افه خبرا سه ji ki vé ewé khabera seh kiriné, de qui avez vous entendu cette nouvelle? سه رين لماليد وان سه بكن herin limali-d van seh be-kin, allez, écoutez devant leurs tentes; sah, assah kirin, apercevoir, Rh.; aram. سهنا; comp. سهنا, مزه, سه.

seh, inadvertance; سه به be seh, par mégarde; ar. سهو.

سه ز سيا وي sei-a vi, à l'ombre; سه داران sei-a daran, l'ombre des arbres; سه رينا rîna, assieds toi dans l'ombre, S.; p. سهابه; comp. سه كره.

سه si, trois; سه زييان يک ji siian iek, tiers; سه ماهيه si mahiîé, trimestre; سه گوشه si-gouché, triangle; سه به be si hedja, trissyllabe; سه دست si-dest, triple; سه پي si-peî, trépied, candélabre; سهل ciâhrék, trois quarts, G. 54; سه sobalih, le second jour après demain, G.; سه sbhécîni Ch. 341; سه سه L., سه Rh; سه sād lāk-û hezār bin, ils étaient 300000, S.; hedr. sc, plur. سهان L. II, 72, 6; zaza hîrye (voy. Ascoli dans les Beiträge zur vergleich. Sprachf. V, 136; Justi, über die Kurdischen Spiranten 20, 21); dujiki hire; heri aschmi, trois mois; bacr. سهري, p. سه; comp. سه دوه (s. v. سه).

سي voy. سه (chien).

سي voy. سهي.

* سهي dujiki si, un; sieh aschmi, un mois; arm. سه (celui-ci), ud. sa (un).

* سه se, soi; ghelek se asáb ket, fanfaron, mot à mot: celui qui fait beaucoup d'estime à soi-même, G.; se pahzinit, se t, ehzinit, il se rengorge, G.; dans le dialecte de Sihna: سه دورسي دكات, il s'éloigne, L. I, 99, 16; be-hâle se, il se conservera, L.; bacr. سه, سه, pers. anc. šim, sam, siy, p. سه.

* سه zaza sa, se, quoi? sei, comment? سه نه, lequel? سه نه, comment est-il? سه نه, pourquoi? سه نه, ku-sé-ra, de quel côté? ud. šu, touch sa, avare še, hürk. si.

* سه zaza siá, noir; bacr. سه, p. سه.

سه siiahet, voyage; ar. سهياده.

سوار voy. سهار.

سهار voy. سهار.

* سه siawun, chèvre, R.; propr. la noire; bal. سهيانه pas, Pierce 85.

سه siiah, liste, note, un mémoire; سه سهي به نه نه كلوملي لازم بينه bi-démé, té keloumeli lazim biné, je te donnerai une liste, tu apporteras quelques bagatelles; p. سه سه (noirceur, registre, facture).

* سه sibéri, ombre; sibéri t-kem, l'ombrage, G.; سه سهور L. I, 100, 15, 18; afghan. سهوري (Dorn 513^b; Trumpp, Zeitschrift der Deutschen Morgenländ. Gesellsch. XXI, 31).

سهيب voy. سهيب.

* سهيب سهپره separeh, trèfle, R.; p. سهيبك.

* سپه sīpa, onde, Rh.; syr. **ܫܦܗ**?

سیتاق si-taw, rayon.

* سیخ sīkh, germe, Rh.; p. **سیخ**.

سیخو sikhou, sikhi, bourre pour charger une arme à feu; سیخی بدر انین sikhi be-der anin, débourrer; du pers. ar. **سیخ** (baguette).

* سیخور sikór, porc-épic, G.; **سیخور** L.; p. **سیخور**.

سید seïd, seïda, maître d'école; سیدا ژن seïda jin, femme du professeur; سیدایکی قنج وی هبه seïda-ieki qendj vi he-bé, il avait un bon professeur; sâïd, gentilhomme issu de la famille de Mahomet, G.; sâïd-na Īsa, notre seigneur Jésus Christ, G.; ar. **سید** (vulg. seyð).

سیر sir, ail, de l'ail; ssir (le ss se prononce un peu entre les dents) G.; sīrik Rh.; p. **سیر**.

سیر seïr, promenade; از سیر دکیم ez seïr di-kin, je me promène; ar. **سیر**.

سیر voy. **سیر**.

* سیر zaza sayér, dār-e sayér, pom-
mier; de **سیر**.

* سیراموز lorist. seiramuz, abeille; comp. **موز**.

سیران seiran, les promeneurs; serián, séirán, promenade, G.; cium sériána, je me promène, G.; t. **سیران** (de l'ar. **سیر**).

سیرانگاه seiran-gah, lieu de prome-
nade, théâtre; du pers. **سیرانگاه**.

سیرک seïrek, transparent; t. **سیرک**.

سیرک voy. **سیرک**.

سیرین seïrin, se promener.

سزده sezdeh, treize; sezdehi, le 13^m;

sēzdéh L., sēzda Rh.; du pers. سزده;
comp. **هیریس** (s. v. ده) et **دوسی**.

* سیزنک sīznik, instrument de mu-
sique, L.; p. سازنده.

سیزی seizi, canaille, mauvais sujet,
coquin; de سه et زی (fils de chien).

سیس sèis, bouc, mâle de la chèvre;
ar. **سیس**.

سیت sis, noir; sts, roussâtre, S.; k.
or. sis, blanc, B.; russe **сизый** (colombin).

سیرسبارک voy. **سیرسبارک**.

سی voy. **سی** (trois).

سичем sichem, mardi; seli sciámбі G.;
sēsembé L., sēshembi Rh.; zaza syēšéme;
du pers. **سینجه**.

سیغ sig, pieu pour ficher; p. **سیغ**;
comp. **سیغ**.

* سیف sīf, épée, glaive, S.; ar. **سيف**
(du grec **ἐπίφος**).

سیف siw, pomme; sef G., sēv L.;
seif-a tala (la pomme amère) nom d'un
village, R. I, 235; k. or. **سیو** sev, dujiki
ssaië; p. **سیر**; comp. **سیر**.

سیردر siw-der, vestibule; de **سیر**,
arm. **սեղան** et de **در**.

سیرلوك siwelouk, pomme sauvage.

* سیک seik, chien (voy. سه), dans:
seik-i āvi, bièvre, castor, mot à mot:

chien d'eau; du pers. **سگ آبی**.

سی کنار si-kinar, à 3 côtés; voy. **ری**
(voie).

سیرک voy. **سیرک**.

سیرک فروش sike-ferouch, vinaigrier;
p. **سیرک فروش**.

* سیرگитъ сиргитъ, terre, P.; osset. **сидитъ**,
digor. **šigitъ**.

سیل seil, poêle (ustensile de cuisine);

sēl, poêle à frire, L.; formé de l'ar. ^{ساج} sağ est à l'aide du suffixe l, devant lequel le ^ع est supprimé, comme dans ^{توفيل} tufil.

سيلاف seil-aw, torrent; du pers. سيلاب.

سيله silé, soufflet, coup plat de main; سيله le-dan, souffleter; sileik L.; p. سيلی, t. vulg. سلّه.

*سيمر sīmer, nom d'un oiseau fabuleux; bāv-ē min taír-ē sīmer-a āyāyē tairāya, mon père est l'oiseau Simer, le prince des oiseaux, S.; p. سيمرغ, dans la version syr. du Pantchatantra ^{هصدده} hsdde.

سين sin, tombeau; t. سن.

*سيندان sīndān, voile; vi l sārē sūdāne kamýlli, elle ajusta le voile sur sa tête, elle décora sa tête avec le voile, ar. 'ala rās el-ḥabēs vāqgefāt, S.; syr. ^{ههههه} hēhēhē, géorg. სიდანო, სიდანო (lineul), du grec σινδών.

سينگي sing, poitrine; مريان

singh-i miriian, poitrine d'homme; سينگي singh-i hespi, poitrail du cheval; sink, singh G., sūng L., seng, lorist. sinég R., tīng M, zēng S.; zaza siné; bactr. šaēni (Spiegel, Commentar über das Avesta II, 625), pehl. سينك, p. سينه.

سينه بند siné-bend, poitrail, longe de cuir, qu'on met sur le poitrail d'un cheval; du pers. سينه بند.

سينی sini, cabaret pour y mettre des plats; p. سينی, chez les nomades arabes de Syrie صينية (Wetzstein, Zeitschrift der Morgenländ. Gesellsch. XXII, 80, 18); ar. صینی (porcelaine de Chine).

سيوان seivan, ombrage; parasol; p. سايبان.

سيوان sivan, le disque du soleil.

سيويك sivik, l'os de la jambe; lat. tibia, lit. staibas.

سيوده voy. ساوه.

سيوري voy. سبور.

سيويان sivi, orphelin; plur. سويان siviian; ^{زي بابي ودي سيوي} zi bābi ve di sivi, orphelin de père et de mère; لي li sivi bi, ce qui revient à un orphelin; syēvi L.; kumfk-i sīvian, nom d'une constellation, L.; littér. troupe d'orphelins? bactr. šaē.

سيي sii, troisième; اي سيي eī sii, tiers, troisième; esésiān, sesiān L.; sīē, sēyē Rh.; comp. le pers. سيوم; voy. هيرين.

سيي sii, trente; اي سيي eī sii, trentième; voy. هيرس.

ش

شا cha, 1) plaisir, réjouissance, 2) gai, content; ^{شا بوين} cha bouin, se réjouir, être content; ^{شايه} chaié, il est content; ^{شا boum} cha boum, j'étais content; ^{شا کرين} cha kirin, réjouir, amuser; bactr. šāiti, šāta, pers. anc. šiyāti, p. شاد.

شه voy. شا.

شاب chab, alun; sciebb-a spi G., šeb L.; p. شاب, de l'ar. شب, arm. ^{շիբ} šib.

شاباش chabach, cadeau qu'on donne

aux musiciens; du pers. شاد (pour شاد soit joyeux).

شابلوٹ chabelout, châtaigne; دارا dar-a chabelouti, châtaignier; sciáh-balót G.; du pers. شاه بلوط.

* شاه sciapér, aile, G.; du pers. شاه بر.

* شاپك sciápék, surtout sans doublure, avec des poils de chèvre mêlés en tissant, G.; p. شپيك.

شپه chapé, chepé, avalanche; de la rac. šap (comp. bactr. fra-šāpayēiti). شعتی voy. شات.

شاخ chakh, branche, corne ramifiée (du cerf); شاخ birin, ébrancher; شاخ به be chakh, cornu; شاخی chakh-i zahf, branchu; شاخی داران chakh-i daran, branches d'arbres; شاع chakh ra-boun, se cabrer; siák, corne, ventouse, G. (comp. l'arm. սրակ, du bactr. śrva); p. شاع.

شاد chad, joie, forme pers. de شاد.

شادروان chadirevan, chazirevan, girande, bassin avec jet d'eau, fontaine qui joue; sciad-ruvân G.; du pers. شادروان.

شادمرگی chademerghi, excès de joie;

شادمرگی bouin, chademerghi bouin, crever de joie; du pers. شادی مرك.

شال voy. شار.

* شار, pays (dans le texte orig. بلره) L. I, 404, 9; bactr. xšašra, p. شهر (ville).

* شار zaza šār, étranger; géorg. შადო (éloigné).

* شارازہ sciārazá, expert, homme pratique, G.; shārāza Rh.

* شارازی sciārazáia, expérience, G. شاه در chare-der, grand chemin, lieu fréquenté; comp. p. شاه راه.

* شارگه šār-ge, ciel, L.; de * šār (couvrant, comp. فہ شارین) et de ge (lieu); comp. lit. dangūs (ciel) de dēngti (couvrir).

شاه شرین voy. شارین.

شاش chach, 1) erreur; شاشه chach-i, c'est une erreur; 2) louche; شاشی chach-i, tu es en erreur; šāš bū, šāžē bū, il était troublé, confus, S.; me rē šāš ker, je me suis trompé de chemin, S; t. شناس; comp. جانی شاس.

شاس بېچيان chach, turban; شاس chach petchan, mettre un turban; šāš-ē dlāl-ē me šārmoti, le turban, le serretête de mon ami s'est dénoué, ar. šāset S, ar. شاس (la pièce d'étoffe qu'on roule autour de la calotte du turban) voy. Wetzstein, Zeitschrift der Morgenl. Gesellsch. XXII, 461.

شاطر chatyr, huissier, officier de police; sciāter, agile, prompt, expert, avisé, G.; ar. شاطر.

* شاطری sciātería, sagacité. G.

* شاعر šā'er, voile de tête, un grand morceau de soie noire, dont les bouts sont liés ensemble, S.; ar. شعریة (voy. Dozy, Dictionnaire 226).

* شاعر scār, poète, G.; ar. شاعر.

شاغ chag, branche; voy. شاع.

* شانی sciafa ket, il aveugle, il éblouit (abbagliare) G.; comp. شوانی.

* شافك sciáfek, suppositoire savonneux, G.; p. شانی.

* sciákiát, fatigue; sciákiát kesciúm, je me fatigue, G.; tu sciákiát, tu es fatigué, G.; ar. شاقة.

* sciákla, perche, G.; de شاخ, lit. szakaly's.

chagbird, apprenti, élève d'un artisan; du pers. شاگرد.

chal, châte, pantalon en étoffe; chal-i madani, étoffe rayée; kerman chal, châte de Kerman; shel, pantalons, Rh.; بکيسكى شار be-kicek-i char, avec un gant, un sac de laine (pour frotter le corps dans les bains) Ch. 347; p. شال.

chalik, gantelet; diminut. du précédent.

* sciálulá, passereau solitaire, G. chali, camelot.

cham, -1) la Syrie, ville de Damas; шамь. soir, P.; 2) pour chami: étoffe rayée (de Damas); ar. شام; comp. شمس.

chamé, odorat; ar. شامه.

chami, tombeau entouré de mur; loist. shami, melon d'eau; propr. syrien;

مربرك. گنم, voy.

chan, dignité; به شان و شوكت be chan ou cheouket, avec dignité et honneur; به شان و نای be chan ou naw, avec dignité et gloire; ar. شان.

shan, bilb. shan. épaule, R; épine dorsale, Ch. 347; муна P.; p. شانه.

* scián-a enghivín, rayon de miel, G.; p. شان انگين.

شبين, voy.

* sciánáder, danse, G.

chandin, chehan-

din, envoyer, adresser; prés. از دشينم ez di-chinim, تو دشيني tou di-chini, ام و هون eoú di-chiné, plur. دشينه em, houn, van di-chinin; impér. 2. به شين be-chin, plur. هون houn be-chinin; parf. part. شينين min, té, evi, mé, vé, evan chand; parf. plur. شاندی chandiné; partic. prés. شاند chandi, partic. passé شاندیه chandiié: وه دگریم و دشينم نك مدر vè di-ghirim ve di-chinim nik mudir, je vous saisirai et je vous enverrai chez le moudir; fut. 2. tu be-čini L., impér. bį-šine L.; parf. part. me čiánd, j'ai envoyé, L. sheánd Rh.; imparl. 3. šeándi, šey-ándi L., parf. 3. šiándie L.; qālūna... va čandia, il nettoya sa pipe (littér. il fit sortir (la cendre de tabac) de sa pipe) S.; verbe causat. ج, dont le ج s'est changé en ش comme dans le pers. شدن; comp. فە شاندین.

chanzdeh, seize; chanzdeř, le 16me; scesc-dah G., shanzdah Rh., zaza č-es; du pers. شانزده; comp. دوشس (s.v.).

* шаанесар, herse, P.; littér. en forme de peigne (p. شانه).

cha-nichin, belvédère, pavillon d'un jardin ou d'une maison; du pers. شاه نشين.

* zaza šanc-í mări, ver de terre.

* sciah āgiémi, le roi de Perse, G.; du pers. شاه عجمي.

* sciahl-bender, marchand du prince, G.; du pers. شاه بندر.

* šāhebūn, joie, S.; de شا. شاهدي ظني chahid, témoin;

chahid-i zeni, témoin suspect; plur. شهود chouhoud; ar. شاهد; comp. شهادت.

شاه راه chah-rah, grande route; du pers. شاه راه.

شاهین chahin, faucon; sciáin, femelle du faucon, G.; šīn, faucon de chasse, ar. zuruq S.; p. شاهین (falco tanypterus).

شادی chaī, banquet; de شاد, p. شادی.

شایان chaian, bienséant; du pers. شایان.

شباب voy. شب.

شباط choubat, février; scuát G., äzbát S.; ar. شباط.

شباك chebak, abat-jour, fenêtre, persienne; zaza šebāke; ar. شباك.

شبهاندين voy. شباندين.

شبهه cheb-peré, chauve-souris; du pers. شبهه.

شبخون cheb-khoun, attaque faite de nuit; du pers. شبخون.

شبكة choubeké, grille; scébaki G.; ar. شبكة.

شبهه chebeké, l'aube du jour, voy. شفق.

شبل voy. سنبل.

* شبنم k. or. šabnam, rosée; du pers. شبنم.

شبنون che-boun, se peigner; voy. شنه.

شبهه chubih, bronze; scebbo, laiton, G.; ar. شبهه.

شبهاندين chebihandin, assimiler; shibāndin, ressembler, Rh.; verbe causat. de شبيهين.

شبهه chubhé, doute; به شبهه be-chubhé, douteux; ar. شبهه; comp. بيشبهه.

شبهين chibehin, chibéin, ressembler; prés. 3. دشهه di-chibehé; di-chibé; او دشهه eoū di-

chibé vé, il vous ressemble; او دشهه eoū di-chibehé vi, il lui ressemble; di-chibehé rasti, vraisemblable; de l'ar. شبه.

* سبي sibi, semblable, de telle manière; sibi iek, égal; sibi iek nina, inégal; sibi iek ce-kem, j'égale; az ce-bekem sibi flan, j'imite, je fais comme tel ou tel; ehr sibi qo mínun, je reste toujours le même; sibi avi, ainsi, comme ça; au sibi avi, c'est comme ça; az sibi flan, je ressemble à quelconque, G.; ar. شبهه, p. سبي (portrait).

شبييان chibiiian, se ressembler; shibian, ressembler, Rh.; de سبي; comp. شباندين.

شبانه chipané, seuil, châssis d'une porte.

شبرزه chepyrzé, ruiné, celui qui se trouve dans l'état de gêne; scia-perzá, embrouillé, G.; sciáperzá ce-kem, je ne sais pas me retirer, G.; az sciáperza, je suis en embarras, G.

شپوك chepouk, accident, un cas fâcheux.

شابه voy. شبهه.

* شتات šciatát, absurdité; sciatát bezium, je parle des absurdités, G.; ar. شتات (plur. de شت).

شتاو chetaoū, action de laver un cheval, action de flatter quelqu'un, faire la cour.

هشتر voy. شتر.

* شتل scetel, germe, plante de fleurs; scetel kem, je pousse des germes; je transplante, G.; ar. شتل (pepinière, du syrien?) syr. ܩܪܝܢ (pousse) ܩܪܝܢܐ (plantation d'arbres) kürin. išṭīl (plant, Schiefner 126^a).

شجاعت chedjaet, courage, audace;
شجاعت به be chedjaet, hardiment; ar.
شجاعة.

شجره chedjeré, patente, document;
ar. شجره (arbre, e. a. arbre généalogique).

* شخهتاندین šaxetāndin, traîner; parf.
part. šaxetāndiya S.; ar. شخط.

شخنه chahné, percepteur des dîmes;
ar. شخنه.

* شخ shakh, pic, cime d'une montagne,
Rh.; p. شخ.

شخاب chikhab, vrille, de l'arm.
شخاڤ.

شخته chekhté, brûlé par la gelée (en
parlant d'une plante).

شخول chouxoul, affaire, besogne,
action; شخول بکار کرین chouxoul
bekar kirin, mettre ordre à ses affaires;
شخول داین chouxoul dāin, donner du
travail; شخول گهرین chouxoul ghirtin,
procéder, agir, entreprendre une affaire;
شخولکى تمام بویه chouxouleki temam
bouié, c'est une affaire terminée; شخولکى
شخولکى min heié, j'ai des
affaires; chez Garzoni: scióghol kem, je
me fatigue, je m'occupe; scióghol drézia
ce-kem, je retarde une affaire; scióghol
aia, occupé; scióghol ghelak, fatigué;
scióghol karába, une affaire inconvenable;
scióghol drest nina, désordre; chez Lerch:
šuyúl; ar. شغول (plur. de شغل); comp.
شغولى, شول, مزول.

شخولى chouxouli, brodé, imprimé,
façonné, artificiel.

شخولین chouxoulin, chou-
goulin, ouvragé, manufacturer, broder,
imprimer.

* شذ zaza šid, lait; t. سود.

شذاندین chidandin, tendre, rendre
raide, serrer; sciddínun, parf. part. scid-
dánd, sceddánd G.; verbe causat. de
شذیان.

* شذانی shidānī, graine de lin, Rh.;
p. شاهذانه.

شذت chidet, véhémence, affliction;
شذى زى شذنى دزدى اه كشان ji chidet-i
derdi ah kichan, soupirer de douleur;
ar. شذته.

شذره chederé, troué, mangé par les
vers.

شذیان chidiian, serrer; شذيا بو chi-
diia bou, (la corde) était trop tendue;
shidiān Rh.; ar. شذ.

شذید chedid, furieux; ar. شذید.

شذ cher, bataille, combat, carnage;
شذى شذى kirin, combattre; شذى
شذى beranan, cosser des bé-
liers; tscharr Kl.; zaza šiēr; ar. شذ (mé-
chanceté).

* شذى voy. كلى.

* شذ شراب шерапъ, vin, P.; šerāb L.,
scharab Sd.; ar. شراب.

شذى شذى cher-ākhiw, héros; de شذ et
de شذ, arm. شذ.

* شذى scrahh, une voile, G.; ar. شذ.

شذى cherafet, noblesse; شذى
شذى dāin, anoblir; ar. شذ.

شذى cherbet, limonade, sorbet;
sciorbét G.; ar. شذ.

شذى cherbik, gobelet, tasse à l'eau;
diminut. de شذ.

شذى cherbé, coupe, cruche; ar. شذ.

شريك — شربه شرب

شربه chirpe-chirp, bruit sourd, murmure des eaux; t. شرب شرب, arm. *շիւրշիւր*.

شرت chiret, malice, fraude, imposture; scérrét, scérréta, querelleur, acariâtre, G.; ar. شرة.

شرنان chouretan, rigole, gouttière; de شر, arm. *ջուր*, et de نان, arm. *նանեւ*, comp. *խողովակ ջրոյ նանեւայ*.

* شرنگر sharat-kar, juge, Rh.; de شر = شريعت et de کر.

شرتة chirté, goutte; شرت chirté-chirt, goutte à goutte; arm. *շիթ առ շիթ*.

شرط chert, pari, convention, clause; شرط danin, parier, mettre un pari; scért de-kem, scért bo-ghrum, je parie, G.; ar. شرط.

شرع cher, loi, droit; به شرعى be-chery, conforme au droit; ar. شرع.

شرق cherq, l'Orient; sciárk G.; ar. شرق.

شرقده cherqada, batailleur, chicaneur; t. شرقة.

* شرقي sciárki, un Oriental; vent d'est, G.; sherki, vent d'est, R. I, 145; ar. شرقي.

شرك chourik, cataracte, cascade, chute d'eau; šörrýk, gouttière, S.; de la rac. kšar, bactr. *γžar*, d'où le p. شران, l'arm. *ջուր* (eau) etc.

شركارت chirkart, épargnes.

شركر cher-ker, combattant, militaire.

* شرگاه šārgah, lieu de réunion, S.; de l'arabe شِرْك (réunion) et de گاه.

شرم cherm, honte; شرمه cherm-é, il est honteux; شرم کرین cherm kirin, faire

rougir; sciérma ná-kem, je me vante, G.; شیرم L. I, 99, 18; bactr. *fšarema*, p. شرم; comp. بی شرم.

* شرماتین šārmatin, se dénouer; parl. part. 3. šārmati S.

شرموک chermouk, honteux, qui a de la honte.

شرمی chermi, honteux, confus; شرمی بوین chermi bouin, avoir honte; scer-mína G.

شروال voy. شلوار.

شورور cherour, chicaneurs; ar. شرور (plur. de شر).

شري cheri, le mal; sherē Rh.; ar. شرى.

* شري šēri, héros, L.; de شر.

* شري sherē, méchanceté, Rh.; de شر. شريد chirid, lacet, galon, ruban large, t. شرت, شريد.

شريد cherir, chicaneur, querelleur, ar. شريد.

شربشه chiriché, femme tombée dans l'enfance; voy. حريشه.

شربته cherité, file, aller à la file; ar. شربته.

به شربعت cheriiet, loi; به شربعت cheriiet, juridiquement; sceriāt t-kem, ce-kem, je fais le procès, je suis en procès, G.; sceriāt kalas kem, je mets fin à la querelle, G.; shiriyat, sheriya Rh., ar. شريعه; voy. به شربعت.

شريف cherif, seigneur, gentilhomme issu de la famille de Mahomet; ar. شريف.

شريك chirik, associé; scirík, sciarík G.; scirík bum, je suis complice; sciarík bum, je m'associe, G.; ar. شريك.

شَرِیکای chirikàï, association; شَرِیکای chirikàï ghiri-dan, former une société; شَرِیکای به be chirikàï, en compagnie; شَرِیکای دان و ستاندینی chirikàï dan vc sitandini, société de commerce.

شَرین chourin, murmurer (de l'eau coulante); آفی دسره aw di-chouré, les eaux murmurent; شَرینا افی chourin-aw, murmure des eaux; bactr. ḡsar, ḡzar, p. شَریدن, شَریدن (couler avec bruit).

شست chest, soixante; شست دسه chest peré, pièce de 60 paras; šest L, shēst Rh.; zaza šeisti, šēsti, dujiki šešt; bactr. ḡsvasti, p. شست, شصت.

شست шестъ, main, P.; p. شست (pouce).

شش chech, six; shash Rh.; zaza šeš, dujiki šiš; bactr. ḡšvas, p. شش; voy. شش (s. v. دسه).

ششبر chech-per, sceptre; du pers. شش بر.

ششپنج chech-pentch, tritrac; du pers. شش پنج.

ششخانه chech-khané, carabine; خوی ششخانه khoui chechkhane-né, ils sont armés de carabines; tefangh scesc-kana, fusil rayé, G.; du pers. ششخانه.

ششزده voy. شانزده.

ششوش šišmāš bu, il s'enfla, L.; شیشمک, ششمک t.

ششی chechi, sixième; shashē Rh.; zaza šešin.

شش sciahht, rivière; sciahht el frát,

l'Euphrate; scialht mazén, la grande rivière, c'est-à-dire le Tigre, G.; ar. شَط.

* شطبك, enflure, bosse, Kl. Ce mot semble être mal écrit pour شلپین.

* شعا sciá ataf, rayon du soleil, G.; du pers. شعا آفتاب.

شع chat, cheati, dépérissement; ar. شعث.

شعatin, dégénérer, s'altérer; شعatin, rouj be rouj di-cheaté, de jour en jour il dégénère; de شع.

شعر cheâr, vers, poésie; شعر چکرین cheâr tchi-kirin ou ghiridan, versifier; šâr, épopée, S.; ar. شعر pl. اشعار.

* شعر ša'r, cheveu; ša'r-e rāšša, qui a les cheveux noirs, S.; ar. شعر.

* شعله шочлѣ (lisez шоглѣ), rayon, P.; ar. شعله.

* شعير schaïr, orge, Sd.; ar. شعير.

شغول voy. شغول.

* شفی šef, fente, L.; p. شکافی.

شفا chifa, remède; ar. شفا.

* شفتلی šiftāli, joignant, juste (en parlant des vêtements, des souliers); jāzmī zārā šiftālīya, des souliers jaunes pointus, S.; comp. russe шпеткий, шпетливый?

* شفق šefāq, l'aube du jour, L.; ar. شفق, comp. شبکه.

* شفقت shafaqat, grâce, caresse; shafaqat kirin, gratifier, Rh.; t. شفقت اتمک.

شفی chiw, baguette, tuyau de pipe, pipe; شفی چیا chiw-a ri, sentier, chemin étroit à travers les champs; شفا سیدای chiw-a seidai, sérule; شفا میوی chiw-a mivi,

cep, pied de vigne; شقا ظرافتی chiw-a ziraw, baguette élégante; شقا من تری که chiw-a min tiji ke, remplis ma pipe; comp. grec στίβος (sentier), all. stab (bâton), russe стебель (tige, tuyau).

شق chew, nuit; plur. شقان chewan; شقا chew-é, il fait nuit; شق ز فی شقی ji wi chewi, dès ce soir; شق شقی cheweki, l'espace d'une nuit; شق وروز chew ve rouj, nuit et jour; شقا بارانی chew-a barani, la nuit pluvieuse; شقا دینی chew-a dini, l'avant-dernière nuit; شقا نمی chew-a tipi, la nuit orageuse; شقا دوی chew-a doui, la nuit suivante; شقا دوهنی chew-a douhouni, hier soir; شقا زادگی chew-a zadiki, nuit de pâques; شقا ناری chew-a tari, nuit obscure; شقا عیدی chew-a ydi, nuit de fête; شق دربیژ chcw-i dirij, la nuit longue; شقا کورت chew-a kourt, la nuit courte; شقا گردگی chew-a gherdeki, nuit de noce; شقا وه به خیر به chew-a vé be kheir bé, je vous souhaite la bonne nuit; شقه در ماین chewe der mاین, bivaquer; شقیف در-رnum, je passe la nuit, G.; شقیف-ا دی, hier soir; moy, чедь P.; šav Kl., B., M., Rh.; šév-i nívi, minuit, L.; scheau Br.; شقو cheou Ch. 306; chòou roujek, nuit et jour, Ch. 341; شقو k. or. šab, bilb. show, zaza šau; šau'e, pendant la nuit; šau-a kšī, la nuit passée; bactr. xšap, xšapan, p. شو, شب, شقو, امشو, شقو, نیف, ایشقه.

شقان chiwan, berger; siván G.; ševán L., Rh.; zaza šuáne; p. شوبان; comp. جوبان.

شقی chiwti, chouwti, pastèque, melon

d'eau; sciúti G.; shefti Rh.; comp. p. شقترنگ, شفتالو (gros) شفت.

شقبکور chew-kor, myope; p. شبکور.

* شقی šewí, nocturne, L.; p. شبی.

* شقیانوك sevianok, moineau, G.; p. شقان.

شقین chewin, parc, enclos pour les moutons pendant l'été; ševín, pastoral; de شقان (pour šiwan-in).

شقا شق chaqa-chaq, cliquetis, bruit des armes; ar. شقاشق.

شقاندین cheqandin, excéder, fatiguer; شقاندین من ابرو هسی خوه زحف شقاند min i-rou hesp-i khé zahf cheqand, aujourd'hui j'ai fatigué beaucoup mon cheval; verbe causat. de شقیان.

شقب cheqib, fêlure; ar. شقب.

شقشویل cheqchevil, cheval dont les dents sont irrégulières.

شقلبان cheqleban, bouffon.

* شقو sckúk, scandale; sckúk dem, je scandalise, G.; ar. شقو (plur. de شق).

* شقی shekī, fatigué, Rh.; ar. شقی.

شقیان cheqian, avoir grand soin, se donner de la peine; de l'ar. شق.

شك chek, doute, peine; شق تونه chek touné, il n'y a pas de doute; shk kem, je doute, je soupçonne, G.; shk aia, il y a de doute, G.; shik Rh.; ar. شك; comp. شق.

شقا شقا cheka, chikaiet, plainte; شقا شقا bi-tchin شقا لی اغاید وان بکین cheka li agà-i-d van bi-kin, allez, portez la plainte à leurs agas; skaiát, querelle, G.; skaját dem, je défère, G.; shikayat

Rh.; شکات chkatt Ch. 348; ar. شکاة, شکایة.

* شکاتکر chkat-ker, le plaignant, Ch. 348.

* شکار k. or. šekār, chasse; du pers. شکار.

شکافی chikaf, fissure, fente, fêlure; du pers. شکافی, comp. شف.

شکافتین chikaftin, découdre, déclouer, défaire; prés. 3. او دشکفه eoū di-chikewé; parf. part. وی شکافت vi chikaft; bactr. ścap (Spiegel, Commentar über das Avesta I, 150), p. شکافتن; comp. بشکافتین.

شکال chekal, vieille chaussure; le-nāw šakāla rū-nīstia, il s'arrêta dans le vestibule, où l'on se débotte, S.

* شکام sciákkám, soufflet: sciákkám le-dem, je soufflette, G.

شکاندین chikandin, chikandin, rompre, casser, croquer; دین di-bin hespi le-daié peī Alo chikandiié, on dit que le cheval frappa Alo et lui cassa la jambe; skínun, je casse; parf. part. skand G.; šikānd, iškānd L.; infinit. šekināndin, briser, L.; sh'kāndin Rh.; k. or. ešku-nanden, impér. be-škīn; la langue, en jugeant le n radical du présent être le caractère du causatif, a formé le parfait participial selon la manière du causatif; le vrai causatif est šekināndin; aussi le persan a-t-il شکندن à côté de شکستین.

* شکاندین sciákinum, je secoue, je remue, parf. part. sciákand, sciakiná G.; scandinave (islandais) skaka, anglais shake.

شکا voy. شکایت.

شکستین cheketin, se pousser, se heurter, faire une écorchure; p. شکستن.

شکر choukr, plur. شکور choukour, remerciement; شکر من ته choukr min té, je te remercie; شکر ژبوی خدی choukr ji-boui khoudi, Dieu merci; scuker qode G. (الله شکر); scúker qodé t-kem, je remercie Dieu, G.; šükír L. I, 27, 10; šúker L. II, 11; shukur Rh.; ar. شكر.

شکر دانین chekir, sucre; شکر دانین chekir danin, sucrer; شکرى باوى chekir-i beīvi, confitures aux amandes; شکرى نباتى chekir-i nebati, sucre candi; به شکر be chekir, sucré, bonbons; sukker frangí, sucre fin blanc, G.; šükír L.; k. or. šeker; du pers. شکر (ar. سكر); du sanser. ऋक्ता (mot dravidien).

شکرانه choukrané, festin d'actions de grâces; ar. شكرانه.

شکرت chikirt, dot, bien appartenant à la femme.

شکرلеме chekirlemé, sucreries, dessert; t. شکرلеме.

* شکس schaks, tombeau, sépulcre, Sd. I, 194; ar. شخص (statue).

شکست chikest, brisé; voy. pisct-skest (s. v. شکست).

شکستین chikestin, casser, briser, baisser le cours des monnaies; prés. از شکم ez di-chkin, تو دشکی tou di-chki, او دشکه eoū di-chké; plur. ام دشکین em, houn, van di-chkin; parf. part. وه, وه, وه, وه, min, té, vi, mé, vé, evan chikest; partic. passé شکستیه, شکست.

chikest, chikestiié; باجاغلو لی عجم
دشکه لقر به پنجیه لوی دری به جلیه
badjaglou li Adjem di-chké liwir
be pyndjiié livi-deri be tehilié qyreh,
le ducat en Perse baisse; ici il est à 50.
là bas à 40 piastres; دران شکستن diran
chikestin, édenter; chez Garzoni: skínun
(voy. شکاندین); parf. part. skest, skestia,
je fis faillite (comp. le ture صنق cassé,
insolvable); bactr. śčid, p. شکستن (prés.
شکنداندن, شکاندین, شکستن); comp.
را شکستن.

شکف chikew, baquet, cuvier, huche;
skéf G.; russe шкаф, шкап (armoire),
allemand Schaff (cuvier) Schiff (navire),
grec σκάφη.

شکفت chikewt, grotte, pare de mou-
tons; skefta G.; p. شکفت.

* شکف sh'kavik, auge, Rh.; de شکف.

شکف chikiwin, se découdre; comp.
بشکفتین, شکافتین.

شکل chekil, forme; شکل درانین chekil
deranin, transcrire, copier; شکل کرین
chekil kirin, lier deux chevaux ensemble;
van hespan chekil bi-kin, liez ensemble ces chevaux;

شکل گهورین chekil gouhourin, tourner
une affaire; به شکلی be chekleki, de la
même façon; scekel G.; ar. شكل.

شکم ران chikem-ran purgatif; du
pers. شکم ران.

شکیناندين chikinandin, rompre, casser;
prés. 3. او دشکینه coü di-chekiné; parf.
part. شکناندن evi chikinand; verbe
causat. de شکاندین ou شکستین; comp.
اشکناندين.

* شکنجه skengia, torture; skengia
dem, je torture, G.; du pers. شکنجه.

شکین chekinin, peigner, carder; de سه.
شکوا chekva, lamentation, plainte;
شکوا kirin, porter plainte, ar. شکوا.

* شکیر škör, tas de pierres, S.

* شکین zaza ber šekít (l'armée) se mit
en marche; ber bj-šikni, mettez vous en
marche, avancez; comp. بر شکستین.

شل chill, paralytique; ar. شل.

شل chil, humide, rhumatisme; شل بوسن
chil bouin, être humide; šil de-kím, je
baigne, L.; maz. šir, ser. शिर; comp. دفی شل.

شل voy. شال.

شلال choulal, couture large, choc,
mouvement tortueux, le sifflement d'un ser-
pent; ar. شلال, arm. ܫܠܠܐ (bâti).

شلاندین chelandin, déshabiller, dé-
pouiller; رفی شلاندین rewi chelandin,
détrousser les passants; verbe causat. de
شلیان.

* شلمین shalpēn, tape, marque, meur-
trissure, S.

شلمر chilour, prune noire; de l'arm.
ܫܠܡܪ.

شلف chilw, lame d'un sabre, d'un cou-
teau; arm. ܫܠܦ.

* شلق shulk, flot, onde, Rh.; ar. syr.
šālqa (Soein).

شلك chilik, le sommet de la tête,
membrane qui enveloppe le cerveau; angl.
skull.

شلك chelik, gant pour nettoyer les
chevaux; diminut. de شال.

* شلك schilk, seuil, Kl.

شلم chilim, navet; scielem, rave, G.;

sciélem tursia, betterave, G.; shēlim Rh.; p. شلم, شلغم.

* شلن chelen, pétrir, macérer, mässer; demchelé, il pétrit les membres (après le bain) Ch. 347; arm. շաղէլ.

شلو chilou, trouble; terne; شلو کرین chilou kirin, troubler; sciellú, troublé, G.; sciellú-a, eau de neige, G. (voy. شلو). (افى شلو).

شلوار chelvar, culotte; sciáruál G., šarvál L.; p. شلوار, سروال (voy. Dozy, p. 203; Pott, Zeitschrift der Morgenländ. Gesellsch. XIII, 381).

* شله chelé, tiède; آوى شله au-i chelé, eau tiède, Ch. 347; lit. sziltas (chaud), szilumà (chaleur).

شلی chilli, humidité; dujiki schilli.

شلیان cheliian, se déshabiller, être dévalisé; شلیای cheliiai, dévalisant; شلیایه cheliiaié, dévalisé, ayant été dévalisé; ar.

شَلَع (dans le Sewad Iraq).

شلیپه chelipé, file, aller à la file.

شلیل chilil, seigle; shilēl, shilīl Rh.

شیم chim, chausson, guêtre; p. شِم.

* شما zaza šimá, vous; bactr. xšmā, شما. p.

* شما бн-шума, à eux; p. пншума P.; c'est le pers. شما (à vous).

شمتادی chematedji, tapageur.

شمتاه chematé, tapage, querelle; به شمتاه be chematé, cricreur; chemata, sonore; ar. شمتاه (vulg. šemata).

شمتاه کر chemata-kir, tapageur.

* شماس scamása, prêtre, diacre, G.; ar. شماس.

شمالان chemal, chandelle; plur. شلمان

chamelan; sciámal, flambeau, torche, G.; p. شماله.

ما بینا شمال و شمال chimal, nord; ma bein-a chimal ou cherqi, nord-est; ما بینا شمال و غربی ma bein-a chimal ou gherbi, nord-ouest; sciámáli, nord, vent du nord, G.; ar. شمالي, شمال.

شمالدران chemal-dan, chandelier, candélabre; شمالدرانا بچوك chemaldan-a bi-tchouk, un petit chandelier.

شماموك chemamouk, melon sauvage aromatique; šimamók S; ar. شمام.

* شمبوس sciambosc, ruant, G.; ar. شموش (du pers. جموش).

شیمی chembi, samedi; sciámbí G.; šembé L., šambah B., shambi, shembi, samedi, semaine, Rh.; zaza šéme; du pers.

شنبه (ar. سَبْت, hébr. aram. שבת); voy. يکشبه, سیشم, دوشم, چهارشم, ششم (s. بك v.).

شمتوک chemitouk, glissant, lisse, poli, uni.

شمتین chemitin, broncher, glisser; prés. او دشمته. ش. cou di-chemité; parf. part. وی شمت vi chemit; part. passé شمتیه chemitié; comp. شمتین.

شمیراندين chemirandin, abandonner; déparler, parler en délire; sciámerinum, sciámarinum, j'abandonne; parf. part. شمیراند, sciámeránd, sciámaránd G.; du syr. هضم.

شمسیه chemsiie, 1) solaire; 2) pavillon, tente; ar. شمسيه.

شمشاد chimchad, buis; du pers. شمشاد.

* شمشال shemshal, chalumeau de bois courbé, R. I, 138; p. شمشال (rameau de buis).

* شمشير zaza šimšyêr, glaive, sabre; du pers. شمشير.

شمع chima, chandelle de cire, bougie; شمع سبى chima sipî, cire blanche; شمع زر chima zer, cire jaune; شمع تى دان chima ti-dan, cirer; sciâmã, cire; scamã, bougie, G.; tschima, cire, Kl.; ar. شمع.

شمعدان chemadan, candélabre; scamadân G.; du pers. شمعدان.

شمك chimik, chausson, guêtre, pantoufle; sciámék, pantouffles jaunes, G.; de شم.

* شمكى şimîkji, cordonnier, L.

شمكىن chemikin, broncher; افه هسمه ewé hespé di-chemiké, ce cheval bronche; comp. شميتين.

شميك chimik, seuil.

شناس chinas, qui reconnaît; شناسيك L. I, 100, 1; du pers. شناس; comp. شناس (خاطر s. v. خاطر); شناسك استرك شناس, la forme vraiment kurde est شناس.

* شندى şûnda, aussitôt, L.; ت. شندى.

* شنفتن, écouter, entendre; بژنوه écoute, L. I, 102, 17; شنفتكمانه, nous avons entendu, 100, 11; lorist. azhnaftin; zaza îe-şnawên'a, je n'écoute pas; ne-şna'ûtu, vous n'avez pas écouté, vous ne savez pas; bactr. şru, p. شنفتن (prés. شنوم).

* شنق şänk kirin, pendre, S.; ar. شنق.

شوح و شنك voy. شنك.

* شنك scink, estomac, G.; zaza şenîk (voy. بيزه); p. شكنبه (le k et le b tombèrent, et la désinence h se changea en k, voy. Justi, über die kurd. Spiranten 11); comp. زك.

سى شنك اڤيتن chenlik, salve; si chenlik awitin, faire trois salves; t. شنك.

* شنو шаңѳъ, ouïe, P.; p. شنو (écou-tant).

شنه chené, van pour vanner le blé; shena, fourche à faner, Rh.; p. شنه; comp. شينى.

شو chou, qui lave; forme radicale de شوشتين, employée dans les composés; P. شوى, شوى, voy. شوى.

شويه chou, mari, homme; شويه شوى tchouié chou, elle s'est mariée, mot à mot: elle est allée à l'homme; sciû kem, je me marie, G.; p. شوى.

استورى voy. شو.

شف voy. شو.

شوات chevât, chevâté, chevati, incendie, feu; شوات به be-chevat, caustique, brûlant, sarcastique; شواته chevâté ghirtin, allumer un incendie; شواته فه ketin chevâté we-ketin, appaiser un incendie; دلى من دشواته dil-i min di-chevat-é, mon coeur est en feu; comp. شوات, شواط, p. شوات.

شباط voy. شواط.

* شواف sciáváf, fatigué, épuisé de faim, G.

شوبه chobé, rhume, fluxion; shōba, toux, Rh.; sanscr. ऋव.

* شوب şōp, morceau; p-sē šōpa, en trois morceaux, S.

شوبى choupî, humidité.

شوتاندين chevitandin, embraser, brûler; prés. دشتوتينيم ez di-chevitinim; اودشتوتينه tou di-chevitini شوتينى eoû di-chevitiné, plur. هون, وان.

em, houn, van di-chevitin; parl. part. من, ته, وی, مه, وه, اوان min, té, vi, mé, vé, evan chevitand; part. passé شوتاند chevitand; gérondif شوتاندیه chevitandiié, plur. شوتاندیه chevitandiné, ayant embrasé, s'étant embrasé; chez Lerch: parl. part. me šau'utānde, j'ai mis en feu; imparf. 2. tu šau'utāndi; parl. 2. te šau'utāndi, verbe causat. de شونین.

شونین chevitin, s'allumer, se consumer; prés. 1. از دشتوتم ez di-chevitim; prêt. شوتی بو cheviti bou, il était brûlé; dil-i min di-chevité, mon cœur se consume; نان-ی شونی nan-i cheviti, du pain chaud; ناسن جی قدر nasn ji qadar, on ne dit pas le nombre des maisons brûlées; پی شوتین pei chevitin, regretter, plaindre, désespérer; chez Lerch: šau'utim, je mets en feu; de-šau'utim, je regrette; de-sau'ute, il brûle; parl. part. dil šau'uti, j'étais fâché; comp. دل شوتیه dil šotiye, de شوات.

شوتیک shutik, ceinture, Rh.

شوک choulh ou chen, folâtre, plaisant; du pers. شونک.

شور chour, amer, salé; sūra G.; p. شور; voy. شور.

شور chour, enclos; شور قلعه chour-a qeli, enceinte d'une forteresse; syr. ܫܘܪ; comp. شور.

شور chour, sabre; شور هتگي chour-hinghiw, brave, valeureux; شورى به حوهر chour-i be djeouher, le brillant d'un sabre; شورى به ابدار chouri be abdar, id.; شورى جعفریه chour-i djâferiie, sabre de la fabrique de Djafar (Djafar était

un célèbre alchimiste); شورى نيريزه chour-i nirizé, sabre de la fabrique de Niriz (Niriz est le chef-lieu d'un canton de la province de Schiraz); شورى خراسانه chour-i khourousané, sabre de Khorasan; šūr L.; sanscr. क्षुर (rasoir, Pott, Et. F. 4, 61).

* شور scióra, incliné (d'une charge qui pend de côté); scior bu (la charge) pend d'un côté, G.; jǎllu šor kir, il laissa pendre les brides, S.; p. شور.

شور chivir, conseil, délibération; šor S.; šaüre xva kirin, ils délibérèrent, S.; dans le dialecte de Bohtan ševér; ar. شور.

افى ارضه chou-rakh, aride; شور اخه ew ardé chourakh-é, cette terre est aride.

شور افى chour-aw, eau salée, saumure; p. شورابه.

شوربا chorbé, soupe, potage; شوربا به رoun chorba be roun, potage gras; شوربا ناخوشان chorbé na-khochan, soupe de malades (ainsi on appelle une femme jeune et jolie en grande toilette); sciórba G.; p. شوربا.

* شوربا shora-bi, saule pleureur, R. I, 143; littér. saule pendant.

شورق choraq, soude; forme ar. de شور.

* شورم k. or. šavarram, obscur, B.

شوره chouré, nitre, salpêtre, tout ce qui est trop salé; du pers. شوره.

شور هتگي chour-hinghiw, un brave, héros.

شورى برين chouri birin, dessaler.

شورين chivirin, se consulter, conseiller; شورى chiviri, le consultant, con-

seillant; به ره سپیان به شوره be rih-sipiian be-chiviré, consulte les hommes à barbe blanche; بی شورین peī chivirin, demander des conseils; ده شور.

شوزین chouzīn, allumer; du pers. سوزیدن; comp. سوتن.

شورن choujin, aiguille à coudre la grosse toile; susīn G., suzhin Rh.; p. سوزن, bal. shīshin (Lassen) sūčīn (Pierce); comp. بزوژن.

شوسن voy. سوسن.

شوش choch, poumon (seulement dans ایرشوش); p. شش, pehl. شوش.

* شوشا mysha, eux, P.; peut-être le pers. زلوشان (d'eux).

شوشبیل chouch-biu, garçon de noces.

شوشتی chouchhti, lavage.

از شوشتن chouchtin, laver; prés. 1. از به شوم ez di-choum, fut. ez be-choum; impér. 2. به شون be-choun, plur. به شونین be-chounin; parf. part. جلید مه به min choucht; من شوست djil-i-d mé be-choun, em rewīné, lave notre linge, nous allons partir; chez Garzoni: prés. 1. bu-scium, 2. 3. bu-scit, parf. part. scust, scustia; chez Lerch: prés. du-šūm, fut. bī-šūm, impér. bī-šō, parf. part. 1. min du-šūšt, šūšt; chez Rhea: prés. 1. shum, 2. shuī, 3. shut; dans le dial. de Sihna: fut. 1. بشوم L. I, 102, 19; impér. بشوره 102, 8 (le r est inséré pour éviter l'hiatus, comme dans l'impér. ghileki et mazenderani بشور et guebri بشری); dans le dial. de Solei-manie دمشوا il me lave, Ch. 348, 1; infinitif šūštīn, règles, S.; shushtinī, la-

vage, Rh.; bactr. šūd, pehl. شوستن (prés.

3. شوستن, Sohratji 28, 4, 7); p. شستن (prés. شوشو ou شویم); comp. جلشویه.

* شوشوکه zaza šauševūke, nom d'un oiseau qui crie vei vei; de شو (nuit) et d'un adjectif parent avec l'arm. ցաւիւ (plandre).

شوشه chouché, vitre, verrerie; scūsca, bouteille, flacon, G., Rh.; k. or. šišé; p. شیشه.

شوشه جی chouchedji, vitrier; شیشه جی.

شوشین chevichin, chanceler, vaciller; پاییزی شلی پاییزی شلی bou, pez chevichi, l'automne a été humide, les brebis sont chancelant, c.-à-d. faibles; comp. جوشین.

شخول voy. شوغل.

شوف chow, terre labourée; p. شومز.

شوق cheoūq, reflet; canicule, chaleur de canicule; شوق افیتن cheoūq awitin, refléter; šauq S.; šauqa dā-bu bāzn-a zerāve, un reflet se montra de sa taille gracieuse, S.; šauq-a kabrit, la flamme de l'allumette, S. comp. le mot suivant.

شوق choq, chaud; ar. شوق (ardent, spéc. de cupidité).

* شوقل šōqyl, fève sauvage, S.

شوک cheouk, crochet, agrafe, hameçon. sciūk, hameçon, G.; šōk, chardon, épine, S.; ar. شوك (šowk).

شول choul, affaire, occupation; شول دیتن choul ditin, terminer une affaire, ew choula nāi seri, cette action n'aboutit à rien; shul Rh.; forme abrégé de شخول; comp. شولی.

شولکر chol-ker, ouvrier, celui qui travaille à la main; p. شغل کر.

شوم choum, malheureux, superstitieux; sciúma, impertinent, arrogant, G.; ar. شوم.

شوشتن voy. شوم.

شون choun, place, porte, lieu, côté; choun touné, sans domicile, qui n'a ni feu ni lieu; chez Garzoni: sciún-a men, à ma place; sciún-a dar, coups (littér. signes) de bâton; sciún-a kuru, fils adoptif (littér. celui qui tient la place d'un fils); sciún-a pé, trace, vestige; sciun-a flan kem ou bum, je succède à quelqu'un, je remplace quelqu'un; bacr. štāna, p. ستان; comp. می شون (s. ۱۰). شونیز chouniz, semence de coriandre; du pers. شونیز.

شوبن zaza šuin, aller; prés. 1. šuén'a; parf. šī; šē tebér, il sortit; comp. ارشوتن. کشبه, جوبن.

شوبنی aw-a chouñi, laver; شوبیدن chouñi, eau à laver; p. شوبیدن.

شبه chē, peigne; شه کرین chē kirin, peigner; شه بوبن chē bouin, se peigner; scā G., šē L., shāh Rh.; k. or. šā; p. بال, šak (Pierce).

شهادت chehadet, témoignage; شهادت kirin, témoigner; شهادت نامه chehadet-namé, certificat; sciáhd kem ou dem G.; shahād Rh.; t. شهادت امك.

شاندین voy. شپاندین.

شهبه chēb, turban; شهبه سبی chēb-a sipi, turban blanc.

شهباد chehd-ab, sorbet; du pers. شهباد.

شهده chehdeī, acte de témoignage; شهده داین chehdeī dāin, certifier; شهده زور chehde-zour, témoin banal

به شهده یا دل زانین (شهاده زور ar.) be chehdaia dil zanin, pressentir.

* شهر merep, ville, P.; shahr Rh., šarī M., k. or. šahr, šēer; du pers. شهر; comp. شار.

شهرستان šahrestān, šehrestān, ville, L.; du pers. شهرستان.

* شهنا, le roi des rois (dans le texte orig. شاهنشاه L. I, 100, 17; forme abrégée de شاهنشاه).

شهوه chehve-peres, sensuel; du pers. شهوت پرست.

شهید chehid, martyre; sciafd G.; ar. شهید; comp. شهید.

شبین chihin, chihian, chiiin, hennir; شهبی hespi di-chihi, le cheval hennit; شهبی hespi chihia, le cheval hennissait; prés. 3. scihit G.; parf. part. šēhiā L.; comp. p. شهبه (hennissement); comp. شهنش.

شبین voy. شهبی. شپ chi, alezan; شپ hesp-i chi, un cheval alezan; bacr. xšaeta, p. شپ (luisant).

* شیا sciā, humidité des endroits sans aération, G.

شیار chiar, agriculture; p. شیار voy. بی شیار.

شاندین voy. شپاندین. شپا chip, sip, chéneau; شپا

شپا chip-a àchi, rigole d'un moulin; شف comp. شف.

شیتین chàitin, harasser un cheval; ar. شیتین (cuire, comp. شیتین).

شیک chékh, cheik, chef spirituel musulman; ar. شیخ.

شید chid, santon; abrégé de شهید; comp. باشید.

شیر chir, lait; شیر داین chir dāin, allaiter; شیر برین ji chir birin, cesser de donner du lait; شیر گرم chir-gherm, tiède (littér. chaud comme du lait, p. شیر گرم); شیر رزی chir-i rizi, petit lait; chez Garzoni: scir duscium, je trais; scir kescium, je tête; scir de-ve-kem, je sèvre un enfant; bactr. xšīra, p. شیر; comp. روشیر.

شیر chir, sabre; شیرداری برین chirin, doux. شیرین chirin ziman, qui a la parole douce, affable; شیرین خبردان chirin khaberdan, parler avec douceur; شیرین L., Rh., scirina ce-kem, cekem scirina, j'adoucis, G.; scirina bit, il devient doux, G., p. شیرین.

شیرداری her-dou ji birindar-in ieki gouleié va ieki chiré, tous les deux sont aussi blessés, l'un a reçu une balle et l'autre un coup de sabre; شیر لی chir li ser iné, il reçoit un coup de sabre; scir kescium ou scir rus kem, je tire l'épée, G.; ber scir dem, je passe au fil de l'épée, G.; shir, lorist. sheer R.; mot abrégé du pers. شمشیر.

شیر chir, lion; شیر می chir-mi, lionne; شیر غران chir-i garan, un lion furieux; شیر دل chir-dīl, furieux; scier G., šyēr, šēr, šīr L.; shēr Rh., M., sheir R., sheer-a kulla, saute-
relle-lionne, R. l, 195; zaza šyēr; p. شیر bal. shair; comp. کلشیر (s. v. کلباب).

شیراز chiraz, chirazé, le dos d'un livre; du pers. شیرازه.

شیرت chiret, conseil, correction; ar. شیرة.

شیرتکر chiret-ker, consultant.

شیر خور chir-khour, nourrisson; p. شیر خوار.

شمشیرگر chir-gher, armurier; p. شمشیرگر.

شیرمز chir-myj, nourrisson, qui n'est pas encore sevré; de مژ, forme radicale du verbe میتمین employée dans les composés. شیر chiré, poulain; شیرای chiré biriaī, poulain d'un an, qui cesse de teter (comp. p. شیر بریده).

شیر chiré, moût, jus de raisin; scili-atrī G.; p. شیر; voy. شیو.

شیر سوار chire-souvar (dompteur des lions, montant les lions) lieu saint, santon. شیر میر chiré-mir, brave, valeureux, p. شیر مرد.

شیرین chirin, doux. شیرین chirin ziman, qui a la parole douce, affable; شیرین خبردان chirin khaberdan, parler avec douceur; شیرین L., Rh., scirina ce-kem, cekem scirina, j'adoucis, G.; scirina bit, il devient doux, G., p. شیرین.

شیرینای chirini, chirināī. شیرینی douceur; p. شیرینی.

شازده voy. شمس. zaza šīyesīn, le seizième.

شست voy. شیمستی. zaza šeistiyīn, le soixantième.

شیش chich, baguette; شیشا کبابی chich-a kebabi, broche; شیشا نعلنگی chich-a tifenghi, baguette de fusil; t. شش, شیش.

شیشک chichik, aiguille à tricoter; diminut. de شیش.

شیشا chicha, ou شیشا مزین chicha mezin, bouteille, carafe; du pers. شیشه; comp. شوشه.

شیطان cheitan, satan, diable; شیطان cheitan be min keni, le diable se moque de moi; شیطان be

cheitan, diabolique; sceitán aia, possédé du diable, G.; ar. شیطان.

شیف chiw, le souper, le goûter; sif bo-kouni, je soupe, G; shiv Rh., S., B; p. شام; comp. پاشیف.

* شیف shiv, vallée, Rh.; schiw-a getschge, petit ruisseau, Sd. 2, 243; p. نشیو, comp. شیب.

* شیک شمره, quintessence des fruits, Ch. 354.

شال voy. شیل.

شیلان chilaw, jabot, poche d'oiseau.

شیلان chilan, banquet, table servie, nombre de plats, qu'on sert à la fois sur la table; p. شیلان.

شیلان chilan, aubépine; silan, églantine, G.; shilan R. I, 143; p. نیلان (jujube).

* شیلر chiler, torrent de montagne, Ch. 355; de شیف et دیر?

شیره voy. شیره.

شیره chilé, toile rouge; du pers. شیره, (de l'hindoust. سیلا).

شیلی chili, laine agneline; شیلی کافران chili kawyran, laine des agneaux d'un an; comp. شیل, شیل.

* شیمبوز šim-bōz, bleu clair (des chevaux) S.; de شیم et دوز, comp. هشین.

شین chin, chihin, balance (poids); p. شاهن.

شین chin, enterrement, deuil, malheur, oraison funèbre; شین به سر مندا hat, le deuil est venu sur ma tête; شینا به بژیم china be-bijim, je prononcerai une oraison funèbre.

شاهین voy. شین.

شین chin, bleu; scin, bleu; scin bit

(l'arbre) se couvre de feuilles, G.; šin, vert (du feuillage) S.; afgh. šin (Trumpp 16), kafir šin (Trumpp dans le Journal de la société asiat. allemande XX, 415), russe сѣнь; comp. هشین.

* شیناتی shīnāti, verdure, Rh.

* شینی scināia, verdure, G.; shīni Rh.

شین chini, lieu habité, campagnes peuplées; du ture شین.

* شین šīni, souci, deuil. S.; de شین (deuil).

* شینی šēni, n. pr. d'une femme; syr. cēni S.

شین shīni, fourche, Rh.; comp. شنه.

* شیر šiv, moult, L.; comp. شیره.

* شیه šēhin, chose, L.; ar. شیه.

شین chiin, pouvoir, être à même; prés. از دسیم ez di-chim, négat. از دسیم ez ni-chim; 3. كسك دشه kesek di-ché, qui peut; دسیم بخونیم di-chim be-khounim, je suis en état de lire; نشیم nechim be-khounim, je ne suis pas en état de lire; chez Garzoni: prés. scium, je puis, je sais; négat. ne-sciūm; 2. 3. scīt, parf. partie. scia; chez Beresin: او نشیت دخانیت av ne-šīt du-xūnīt, il n'est pas en état de lire; chez Socin: ne-šēm by-dīm, je ne puis pas donner; am nā-šeyūn va-gārīnīn, nous ne pouvons pas restituer; nā-šya, il n'a pu, il n'était pas en état; chez Chodzko p. 340: دشیه dechée, il convient; négat. نهشیه ne-chéé; infinit. shān Rh.; bactr. xši, شایستن.

شهرین voy. شیمین.

ص

صابون saboun, savon; zaza sabún; ar. p. t. صابون, emprunté aux langues européennes, ital. sapon; voy. Pott, Et. F. II, 3, 329.

صابون پڙ saboun-pij, fabricant de savon.

صابونچی sabountchi, savonnier; t. صابونچی.

صاب sap, tige, blé sur pied; جل پڻجه tchyl pyndjé koulech sap maïé, 40 à 50 gerbes restent sur pied; t. صاب.

صابچہ satchmé, menu plomb pour tirer; sačmé L.; t. صابچہ.

صاحب sahib, possesseur; صاحب هوس sahib heves, amateur; ar. صاحب.

صای voy. صای.

صادق sadiq, sincère, véritable; sadik, juste, Rh.; saddik kem, j'écoute, Kl.; ar. صادق.

صارق sarik, liens; sáriř, écharpe du turban, L.; t. صارق.

صاطور sator, couperet; صاطورا فصابا sator-a qasaba, couteau de boucherie; t. صاطور, صاتور.

صاغ sag, sain et sauf; صاغ بوين sag bouin, être en bonne santé; صاغ و سالم sag ve salim bouin, être sain et sauf; صاغ سلامت sag-selamet, valide, sain; sak bit, il sera sain, G.; sak kem, je guéris, G.; sáy L.; zaza sáy, sain, affectionné; t. صاغ; comp. صاچ, نصاغ.

صاغری sagri, la croupe du cheval; t. صاغری.

صاغی saghi, santé, vitalité; زبوی ji-boui saghi be-fàidé, utile à la santé.

صافی safi, pur; صافی دل safi-dil, naïf, simple; safi kem, je nettoie; je filtre, G.; ar. صافی.

صالح salih, chaste; ar. صالح.

صالقم salqoum, mitraille; t. صالقم.

صان ssān, tête, Kl.; t. صان (condition, dignité).

صای saī, le temps clair; صایه saïc, il fait un temps clair; sahbi G., sāi, sāhī Rh.; ar. صاهی, comp. صحوی.

صاینی saīti, sérénité.

صایمش saimjš kirm, faire attention, L.; t. صایمش.

صایه sāye, habit large blanc que l'on met en été, S.; t. صایه (de l'ital. saja, serge), comp. l'ar. سايه (manteau des Arabes en Espagne, de l'esp. sayo, Dozy 213).

صباح sabahh, demain, G.; sabah, matin, B.; sebéh, matin; sebé sebéda, demain matin, L.; zaza sebā, sōbā; ar. صباح; comp. دوه, سروسباح.

صباح ssubach, clair, Kl.; ar. صباح.

صباغ sabagh, teinturier, G.; ar. صباغ.

صباي, matinal; بای صباي, vent du matin, L. I, 98, 14; de صباح.

صبح subé, matin, demain matin; plur.

صبا suba, به به خير بيه; صبان.

vé be kheir bi-bé, je vous souhaite le bon jour; **ای صبح** ei subé, le lendemain; **صبحی** subeï, la matinée, temps matinal; **صبح زو** subé zou, demain matin; **صبحی لند** subeï lend, le crépuscule du matin; **صبحی دوختی سگری** subeï di-vaqt-i seheri, demain matin; sobahh, sobahhi, matin, G.; subahī, demain, B., Rh.; **صبحی** sbhēi, sbhéin, demain, Ch. 341; sebeini R.; ehr sobahh bezium, je diffère, littér. je dis toujours: demain, G.; suba jehauwa b'chair, bon matin! Sd.; ar. **صباح** voy. **سی** (trois).

صبحینه, matinal; **نور صبحینه**, prière du matin, Ch. 346; **بالنده صبحینی**, ros-signol, L. I, 100, 8; voy. **بالنده**.

sebr, patience; **صبر کرین** sebr kirin, avoir patience; **saber** G.; **sabr aia**, il souffre, G.; **sebīr** L., **sabr** Rh.; ar. **صبر**; voy. **بی صبری**.

صبر sebir, suc d'aloès; ar. **صبر**.

* **subra**, contentement, Rh.

sapan, fronde; t. **صپان**.

* **sah kirin**, reviser; parf. part. 1. **me sah kir**; 2. **ta xarār-ē xva sah kir**, as tu revisé ton sac? S.; ar. **صح**.

sahaf, relieur; ar. **صحافی** (libraire).

sahat, santé; **sahht bit**, grand bien vous fasse! G.; **sat, saht**, à votre santé, Rh.; ar. **صحة**.

* **sahra, sahra**, brut, laid, G.

sihan, cabaret, plateau; ar. **صحن**, vulg. **sāhān**.

* **sihinti da be jān-e xōe**, il s'efforça, littér. il donna un heurt à son âme, L.; ar. **صحنة**.

sehni, plateau où on met les mets; **sanīi**, bassin, G.; comp. **صحن**.

* **sauvi, saii, serein** (du ciel), G.; de l'ar. **صو**, comp. **صای**.

seda, voix, son, bruit; **cerā P.**, **sadā** Rh.; ar. **صد**.

sodaqet, sincérité; ar. **صدقة**; voy. **بی صداقت**.

sedef, nacre, coquille; **صدف** sedef-a bitchouk, petite espèce de nacre; **sedāf** G.; ar. **صدفی**.

sadaqa, aumône; **صدقه برهفی** sadaqa ber hew kirin, quêter, recueillir des aumônes; **sādaka** G.; ar. **صدقه**.

sourahi, gobelet, vase rond de métal; du pers. **صراحی** (de l'ar. **صراع**).

saraf, changeur; ar. **صرافی**.

* **sarsallah**, tempête, Kl.; ar. **صلصلة**, **صرصر**.

serf, 1) dépense, **kimter saraf keim**, je ne fais pas de la dépense, G.; 2) grammaire, ar. **صرف**.

serefandin, dépenser.

serf-i nezer, hela ji van serf-i nezer, enfin, passons là-dessus; 1. **بوندن صرف نظر**.

* **sirē birin**, se refroidir, Rh.; ar. **صره**, **صر**.

sef, ligne, rang; ar. **صف**.

* **saffā**, plaisir, joie; **saffā kem**, je me réjouis, G.; **zaza sefā**; ar. **صفا**.

صواع — صفار

- sefar, chaudronnier; safár G.; salt hat, il est venu tout seul; .t. صلت, صلت.
ar. صُفار.
- sifet, attribut; ar. صفه.
- * safeh, large, loin, Kl.; ar. صفع (plat d'épée, côté large).
syfr, zéro; ar. صفر.
- sifyr, cuivre, safer G., sipir, sifr Rh., sufrah B.; ar. صُفر.
- safra, bile; صفرا حرکت کرین safra haraket kirin, s'émouvoir; صفرا safra jik ra kirin, évacuer la bile; safra, bile, colère, G.; ar. صفرا.
- * safráuvi, bilieux, G.; ar. صفروی.
- seffa, galerie reposant sur des colonnes de bois, G.; ar. صفه.
- seqa kirin, battre le fer, aiguïser, tourner au tour; صفا من صفا کر kir, j'ai battu le fer, j'ai aiguïsé; ar. صفال, comp. le turc صیقلمق.
- sakkar, autour, R.; ar. صقر.
- seqlavi, nom d'une race de chevaux; ar. صقلاوی (d'un district près de Feloudja, à l'ouest de l'Euphrate).
- sakin bun, prendre garde, Rh.; .t. صقن (صقنق). صاقن.
- * zaza silá, invitation; ar. صلا.
- selaté, salade; saláta G.; .t. صلاته, ar. p. سلاطه; de l'ital. insalata ou du franç. salade.
- salahh, dévot, pieux; salahh t-em, je me réconcilie, G.; ar. صلاح.
- salt, seul, seulement; صلت هات
- soulh, paix; solahh t-kem, je fais la paix, G.; sulh kirin Rh.; ar. صاع.
- soulh-ker, pacificateur; du pers. صاحكر.
- selehin, adapter, convenir; prés. di-sclihé, il convient; négat na selihé; de l'ar. صاع.
- selvet, prière du coran, selvelé, prier Dieu (pour الله صلوة); ar. صلوة.
- selib, croix, salib kem, je crucifie, G.; ar. صليب; comp. صلبيا.
- semer, la bordure d'un toit; ar. صر (bord d'une coupe)?
- semeg, gomme arabique; ar. صمغ.
- syndouq, coffre; sandrúk G., sandúx L., sanduk Rh.; ar. صندوق.
- (russe сундук); p. صندوق.
- senaat, art, métier; صنعتى زاف sanaat-i zaf be-nefe, un métier bien lucratif; sanát G.; ar. صنعه.
- senaat-ker, artisan; sanát-kar G.; du pers. صنعتگر.
- sanáf kem, je trouve, j'invente, G.; ar. صنف.
- sanám, idole, G.; sanem Rh.; ar. صنم.
- sanám-perést, idolâtre, G.; sanem-pārēz Rh.; sanám-perést kem, je suis idolâtre, G.; du pers. صنم پرست.
- صحنى voy. صنى.
- savakh, plâtre; صواع کرین sa-

ضرار — صوباشی

vakh kirin, blanchir un mur; suwākh Rh.;
ar. صوا, t. صوا.

صوباشی sou-bachi, préposé, percepteur des dîmes; su-bascî, chef de police des marchands, G.; t. صوباشی, صوباشی.

صوبه ی یان sobé, isolé, seul; صوبه ی یان sobé-i ian heval heîé, es tu seul ou as tu un compagnon?

صوحی soudji, l'individu qui arrose les champs et les jardins; t. صوحی.

صورت souret, forme, image, face, dessein, plan d'un bâtiment; صورت جیکرین souret tchi-kirin, dessiner; suréta, sura G.; surét L., surat Rh.; zaza surát; ar. قبل صورت, صورة.

صورتگر souret-gher, peintre; du pers. صورتگر.

صوغي soghi, la fin (mot ture); t. صوگ; comp. صونک.

* صوفی soft, celui qui satisfait aux lois de tout point, G.; soft, pénitent, Rh.; ar. صوفی.

صولوغ souloug, gourmette, chaînette du mors.

صومار somar, mesure de grains turque; géorg. სომარი.

صونک sounk, annulation, destruction, fin; t. صوگ; comp. صوغي.

* صهرج sahrig, citerne, G.; ar. صهرج; comp. سارنج.

صيانت siyanet, observation, soins; ar. صيانه.

* سيد sed, chien de chasse, ar. كلاب S.; ar. سيد (suyud ou syd, plur. de سيود).

* سيدوار se'id-vār, chasseur, L.; de l'ar. سيد.

* سيدوان zaza seide-wān, chasseur; de l'ar. سيد et de وان.

ض

ضابط zabit, préposé, employé; ar. ضابط. طاما voy. ضاما.

* دامير dāmir, camisole rouge (mot arabe), S.; ar. ضامر.

ضامن zamin, garant, caution; ضامن zamin dāin, donner caution; ضامن zamin bouin, être garant; ar. ضامن (garant, t. ضامن اولمق être garant).

ضايه bouin, ضايه zaié, zai bouin, être dissipé, abîmé; zai de-kīm, je perds, L.; ضايع اتك. t.

ضابط zabt, possession, contrainte; ضبط

زابت zabt kirin, conquérir; zapt, débiteur; constipation, G.; zapt kem, j'ai sous mon pouvoir, j'enferme, je tiens, je refrène, j'emprisonne, je conquiers; bu qō zapt kem, je me rends maître, G.; zeft kir, il conquiert, L.; zaft kirin, soumettre Rh.; ar. ضبط; comp. le syr. زابت (zapt, du kurde, Nöldeke 397); comp. دل ضبط (s. v. دل).

ضخم zekhm, fort, robuste, vigoureux; ar. ضخم.

ضرر voy. ضرار.

ضیوه — ضرب

ضرب zerb, derb, coup; به ضرب be zerb, avec impétuosité; ضرب المثل zer-bi-l mezel, zerb-i musalān, proverbe; dārb-ek, un coup, S.; ar. ضرب, ضرب المثل; derb est la prononciation arabe, zerb celle des Turcs.

ضرباب zir-bab, beau-père, père des enfants d'une veuve, qu'il a épousée; zrbab G. 60; de l'ar. ضرب (second mariage d'un polygame) et de باب (père).

ضربخانه zerb-khané, hôtel de monnaie; du pers. ضرب خانه.

ضرار zerer, zerar, perte, dommage; ضرر درانین zerer der-anin, retablir ses finances; ضرر ناکه zerer na-ké, inoffensif, qui ne fait pas du mal; ضرر نینه zerer niné, il n'y a pas de mal; zerer kem ou dem, je porte dommage, G.; zer-rār L., zarar Rh.; ar. ضرر; comp. بی ضرر.

* ضرب zyrt, pet; plur. zyrtāna, forfanteries, S.; ar. ضرب.

* ضرور k. or. zarūr, nécessaire; ar. ضرور.

ضعیف zāif, faible, maigre; ضعیفه zāifé, une femme décrépite; zāif kem, je rends faible, G.; zāif Rh.; ar. ضعیف.

ضعیفی zayfi, faiblesse, dépérissement.

ضعیفین zāifin, faiblir.

ضبط voy. ضبط.

ضلال zelal bouin, s'épuiser (en parlant des liqueurs); ar. ضلال.

ضمان deman, bail, ferme, revenus; ایساله ضمانا گندی وه کی گرتیه isalé deman-a gound-i vé ki ghirtiié, cette année qui a pris la ferme de votre village? damán, damána G; dāmān kirin, prendre à ferme, Rh; ar. ضمان, ضمن.

ضماندار deman-dar, bailleur, qui donne à ferme; du pers. ضماندار.

ضمانکری deman-keri, un fermier, un métayer.

ضوی zevi, champ; ضوی خالیه zevi khaliyé, friches; ضویا فالاً zeviia wala, jachère; ضوی ازوتین zevi ajoutin, défricher un champ; saf, steppe, Kl.; ar. ضویعه.

ضیا ziia, dragon, serpent dragon; ar. ضیاء (du pers.) ضیاءك?

ضيافت ziiafet, banquet; ziafet kem, je convie à un festin, G.; zeyafat Rh., ziyāfāt, ar. diyāfa, régal, S.; ar. ضیافه.

ضیز ziz, délicat, tendre, sensible; دل ضیز dil zizé, un coeur tendre; ziz kem, j'offense, je blesse, G.; ziz bum, je suis de mauvaise humeur; ziz bu, blessé, G., ar. ضیز; comp. دل ضیز (s. v. دل).

ضیزی zizi, délicatesse.

ضیق ziq, étroit; ضیق النفس ziq-il nefs, asthme, poussif; ar. ضیق النفس.

ضیوک zivik, cuisine d'une mosquée ou d'une école publique; dimin. de ضیوه.

ضیوه zivé, hospice pour les pauvres, hôtellerie; ar. ضیفة.

ط

tabour, bataillon, escadron; tã-būr-a 'askār, un petit bataillon, S.; zaza tãbur, bagage; t. طابور (du polonais tabor, russe тáборъ, camp).

tapou, acte de propriété (terme de jurisprudence); t. طبو, طابو.

tatoulé, poison; t. طاتلول (doux).

takhoum, outils. service de table, batterie de cuisine, habillement complet, les accessoires d'un métier; طاخمی مالی takhoum-i mali, meubles, mobilier; takhoum-i hespi, tout ce qui sert pour harnacher un cheval; t. طاقم.

tar, disposition, établissement; ar. طار; comp. بناطار.

tara, taré, escompte sur le poids et la mesure; mot emprunté à la langue franque, ture طره, ital. tara, franç. tare.

tarigan, seigle; comp. داری طاله.

tas, soucoupe, tasse pour y poser une pipe; tãsi, écuelle, G.; ar. طاس; comp. بن طاس (s. v. بن).

dasc-ghamie, galère, G.; littér. bateau à pierre, bateau dont l'équipage est condamné à porter des pierres; du ture طاش (pierre), comp. l'ar. مركب الحجر.

tachtchi, carrier, ouvrier qui tire la pierre, tailleur de pierres; t. طاشچی.

taoun, peste, épidémie; heila ta'ūn-a hālābi lē māle kãti, ah, que le

bouton d'Alep tombe sur la maison! S.; ar. طاعون.

tagar, brasier, mangal; t. طغار arm. Թաղար.

tawi, nuage; طاقي باران ta-wi-i baran, une nuée épaisse; tãviyāk-a bārānē, une nuée pluvieuse, S.; ar. طخانی, طهانی.

taqet, force; طاقت انبن taqet anin, supporter; takāt G.; ar. طاقة.

lucarne pour laisser sortir la fumée, S.; ar. طاقه.

talib, cherchant, demandant; talib-i azli (il était) demandant sa démission; ar. طالب.

tala, talé, sort, fortune; طالع tala-qavouq, adulateur, littér. qui fait révérence au bonnet (des grands seigneurs); طالع قاقو کرین tala qavouk kirin, flatter; تالع بی وجه tala bivedjh, fortune adverse; tala qo, hasard, G.; tala kangia, heureux, G.; tala karaba, malheur, malheureux, G.; tala resc, malheureux, G.; ar. طالع; comp. بی طالع.

tal-qavouqi kirin, flatter.

taala, panic, G.; tāla, petit blé ressemblant au millet, Rh.; comp. داری طارکان.

tama, tamé, jeu de dames; tama leiztin, jouer aux dames; dama G.; ar. لعب ضاما.

tamag, espèce de maladie des chevaux.

طامزاندين tamijandin, allécher; verbe causat. de طامزين.

طامزين tamijin, s'adonner avec passion à; طامزي tamiji, passionné, vicieux; probabl. de طمع.

به طامله mer damla, apoplexie; be damla myr, il mourut d'apoplexie; t. دامله, طامله, طمله.

دانا, طانا t. tané, génisse, veau; t. طانا.

طوس teoüs, paon; nom du diable, qu'adorent les Yezidis; به طوسه heré, va au diable (juron); taüs G.; ar. p. طائوس (du grec ταῦς); voy. sur le diable-paon Layard, Nineveh and its remains I, 296 ff. Ainsworth, Journal of the R. Geograph. Soc. XI, 25. Sandreczki, Reise nach Mosul III, 251, 286.

طاوله tavla, trictrac; ar. طاوله; comp. طبله.

طاوله جي tawladji, tabletier; t. طاوله جي; comp. طبله.

تايفه taïfé, population, peuplade, tribu; taifa, secte, rite, G.; taifa, peuple, Rh.; ar. طايفه.

طبع voy. طب.

تباغ tebak, tebag, Août; tabák G., tabáy L.; ar. تباغ.

تبا taba, teba, teb, moeurs, caractère; طبع هار tabé har, tempérament chaud; طبع صغراوى tabé sefravi, tempérament bilieux; طبع خوني tabé khouni, tempérament sanguin; طبع اگري tabé aghiri, tempérament bouillant; طبع سوداوى tabé seoūdavi, tempérament mélancolique; طبع سرت tabé sert, tempérament violent; طبع بلغمى tabé belga-

mi, tempérament flegmatique; ar. طبع; خوش طب, بى طب, طبيعت comp.

طباق tabaq, couche, substance étendue sur une autre substance; طباقا خولى tabaq-a kholi, une couche de terre; طباقا ريك tabaq-a rik, une couche de sable; طباق طباق tabaq-tabaq, couche sur couche, pli sur pli; طباقا پيچان tabaq tabaq petchan, plisser, faire plusieurs plis à une étoffe; tabák kaghéz, feuille de papier, G.; tabak, étage, main de papier, Rh; ar. طبق. طباقه tabaqché, assiette; du pers. طباقه.

طبله tabla, soucoupe, petit plateau pour y poser une pipe; du pers. طبله (mot européen); comp. طاوله.

طبيب tabib, médecin; ar. طبيب.

طبيبي tabibi, art médicale.

* طبيعت tabiât, caractère, disposition, nature; tabiât nesma, modeste; tabiât kuhhn, sanguin; tabiât quosca, gai; tabiât seüda, mélancolique; tabiât vakam, taciturne; tabiât ages, inquiet; tabiât tizia, sévère, farouche; tabiât gherma, colérique; tabiât kangia nina, de mauvaise humeur; tabiât l'ansan, nature humaine; tabia, nature, sexe, G.; tabiat Rh.; ar. طبيعة; voy. طبيعت. طبان tapan, plante, semelle; طبان ارضيه tapan ardiîé, il se tient de pied ferme sur son terrain; t. طبان.

دبانچه tepantché, pistolet; voy. دبانچه.

* طبراق toprák, terrain de souveraineté; toprak ohhkma, le gouvernement, G.; t. طوپراق, طبراق.

* طحل tahhel, rate, G.; ar. طحال (plur. طحال).

طحل (?) tehil, disloqué.

طولهb, liane, herbe souple qui
croît dans l'eau; ar. طولهb.

* طحنين zaza āriš teḥnaiṇi, le moulin
moulut; de l'ar. طحن.

طراد tyrad, escarmouche, jeu au djerid, joute; trāt, lieu de combat, S.; hâte trāde, il alla attaquer, S.; ar. طراد.

طرادجی tyradtchi, escarmoucheur,
joûteur.

* *طرح* *terkh, jet*; *بطردك* *be-terkhiké*,
d'un seul jet, Ch. 352; ar. *طرح*.

به طرزکی terz, manière, façon; **ور گراشدین** be terzek-i dini vergherandin, dénaturer; **طرز به طرز** terz be terzi, de toute manière, toutes sortes, **طرز طرز** terz-terz, divers; **طرز کی کفن** terz-i kewin, vieille manière; **به طرزکی نا معلوم** be terzeki namaloum, indistinctement, d'une façon inconnue; **بعضی طرز** be-wi terzi, de cette manière; **تیرس** G., târz-ē ženā, comme une femme, S.; **تیرس** image, Rh.; **طرز** ar.; **دو طرز**, **بوی طرز** voy.

دوسا tarich, bestiaux, bétail; دوسا-ا tarich tchouié niw-a zoma djounekan, les traces des bestiaux allaient au camp de Djouneki; tarš u tälän S; ar. (chez les Bédouins) طَرش.

طرتل, طرتل tirtir, tirtil, chenille;
ا. طرتل.

طرف teref, marge, côté; طرف گری teref-ghiri, partial, ناگزیر eoû teref na-ghiré, il est impartial; طرف طرف teref teref, de ça et de là; taraf

Rh.; ar. طرف, p. طرف گرفتن; comp. اطراف.

طرفانده tourfanda, prémices; t.
ترونده طرفنده, du pers.

طرفدار teref-dar, partial; du pers.
طرف دار.

* طرمبة trampa, espèce de four, syr.

behairi S.; ar. طُرمه, طرم (foyer)?

طرمخ tyrmikh, râteau (instrument du
jardinier); t. طرمق.

طرنق tyrnag, sabot, ongle; t. طرنق.

toreifi, race noble de chevaux;
littér. race élevée par la tribu de Toreif;
comp. Lane, Dict. I, V, 1845.

team, dîner; ar. **طعام**.

طعم tam, goût; طعم کرین tam kirin, goûter, essayer le goût; طعم خوش کرین tam khoch kirin, affriander; طعم به be-tam, appétissant; tām G., tā'm Rh., tiem R.; tam quosca, assaisonnement, G.; ar. طعم; comp. بی طعم.

طعن *tan dâin*, censurer; ar. طعن.

* *dieb* tãnc, honte, S.; ar. *dieb*.

* طفالی tufáli, enfant; tufál-ē mändáli, un petit enfant, S.; ar. طفل.

اگرى tefandin, éteindre;
 اghiri be-tefiné, éteigne le feu;
 parf. 2. tä ʔafāndi S.; verbe causat. de
 طغمان.

* تَوَفَّقَ tōfūqīn, demeurer; parf. part.

3. lē tōfúqi, il demeura là; le vā tōfúqi, il s'arrêta devant eux; ar. طفق, à Damas حض. S.

تفیان tefian, s'éteindre; چرا طفیایه
tchira tefiaié, la lampe s'est éteinte; de
l'ar. طفو.

طقاندین takandin, faire craquer les

membres du corps; prés. 3. de-takéene Ch. 347. Voyez, sur cette opération dans

les bains E. W. Lane, ch. 16me; de l'ar. طقّ taks, rituel, G., Rh.; ar. طقس, syr. طقس (du grec τᾰξίς).

* تيلميا, or, P.; lorist. tela; ar. طلاء, p. تله.

طالاب taláb, rut des chevaux, G.; ar. طلاب.

طلاق talaq, répudiation; طلاق دابن talaq dâin, répudier; talak nāmé, divorce, Rh.; t. طلاق ویرمك, p. طلاق نامه.

تلب teleb, réclamation, demande, créance; ar. طلب.

تلبدار teleb-dar, réclamant, créancier; du pers. تلبدار.

تلبه telebé, une femelle qui désire le mâle; ar. تلبه.

* تلبه talba, demande; ciúm a tálba, je vais chercher, G.; tólbē mál-a Iskân āyá kería, il s'avança vers la maison d'Iskan Aga, S.; ar. تلبه.

* تلسم zaza tilisím, talisman; ar. تلسم (du grec τέλεσμα).

تلق teleqin, mettre bas (en parlant des chiennes); de l'ar. طلق.

تلوع toulou, le lever du soleil, ar. طلوع. تلیدج telidj, sol ingrat, qui ne produit rien.

تام tama, avide; از تامع ez tama-me, je suis avare; از تامع نینم ez tama ninim, je ne suis pas avare; tam-ma G., tūmā Rh.; ar. طماع.

تامای tamāī, mélancolie.

* تمان tumán, pantalons rouges d'écar-

late, G.; zaza tumáni, t. طومان (du pers. تنبان).

تامر رادبه tamar, nerf, veine; تمار کشان tamar ra-di-bé, spasme; تمار کیشان tamar kichan, souffrir la crampe; t. طمر.

تمیراندین temirandin, éteindre; verbe causat. de طمرین.

تمیرهندی temir-hindi, tamarin (fruit), ar. طمرهندی.

تمیری temiri, une lampe qui s'éteint; celui qui dort sans lumière.

تمیرین temirin, s'éteindre, mourir, فیلان کس طمیری fylan kes temirrié, un tel homme est mort; ar. طمر (cacher, ensevelir).

تام tama, avarice, avidité; tammā G.; ar. طمع.

* تامکار tamma-kar, avide, G.; tema-kár L.; du pers. طمعگار.

تامکاری tamakari, avarice; du pers. طمعکاری.

تناب tenab, tenef, corde; tana-p Rh.; ar. طناب, vulg. tenef.

فه طو voy. طو.

دوار voy. طوار.

توواغ touvag, bouchon, couvercle; ar. طباق.

طوان tavan, plafond, plancher; t. طوان. طوبی toba, bienheureux, G.; ar. طوبی.

توپ top, balle, étoffe, peloton, et par conséquent 1) pièce d'étoffe; طوبا جوی top-a djavi, une pièce de toile; طوپك topek, une pièce d'étoffe, de marchandise; طوپك كاغذ topek kaghiz, une rame de papier; top kettán, pièce de linge, G.;

طویل — طوپال

tóbāk-e kitán S.; top kam, étoffe de coton, G. (pers. طوب خام ballot de soie crue); top ciúka, draps, G.; top komasc, pièce de soie, G.; 2) canon (propr. boulet de canon); tōp bārū ou kākíl, sarbacane de sureau pour tirer aux moineaux, S.; 3) pointe, flèche de lance: āgýr u pēt ž tōp-a rúm-ē vē dérēzi, le feu et des étincelles (vinrent) de la flèche de sa lance longue, S.; rum-ā vi p-tōpa nāzārīya, sa lance était munie d'une pointe de fer, S.; t. طوب.

طوپال topal, boiteux; t. طوپال.

طوپچی toptchi, canonnier; t. طوپچی.

طوپوز topouz, sceptre; tupúz, massue, G., tōpüz S.; t. طوپز.

طور tor, grille de fer; طور طوغراما tor dograma, grille en bois; t. طور; comp. تور.

طور tor, manière; ar. طور; comp. جطور. فہ طور.

طور voy. طوره.

طوراق toraq, espèce de fromage en morceaux; t. طوراق, russe твѣрѣе, grec τυρός (voy. Pott, Et. F. II, 3, 316).

طورطور tortoré, vagabond.

طور tor, toré, cheval qui n'est pas encore dressé; tōr, un cheval gras (propr. un taureau) S.; aram ٣٥٢ (ar. ثور).

طورى tori, torik, ignorant, naïf, qui est novice dans son métier; طوره toré, il est novice; ar. طورى (sauvage).

طوز toz, poussière; طوز بیا ناکه toz peia na-ké, la poussière ne descend pas, c'est-à-dire: il est intègre; طوزا toz-a àchi, poussière qui s'élève dans un moulin; طوز کرین toz kirin, faire de la poussière; طوزك انغمه كشان

toz-ek enfié kichan, prendre une prise de tabac; t. طوز.

طوزاق touzag, filets; t. طوزاق.

طوزلمه درانن tozleme deranin, calquer; t. توزلمق (couvrir de poudre; on calque au moyen d'un papier couvert de poudre de crayon noir).

طوش toch, bosse ou autre défaut d'un fusil; égratignure.

طوطى touti, perroquet; ar. طوطى, p. توتى, توتہ, bal. toto, afgh. توتا (tōtā), hindost. tōtā.

طوغان doγán, faucon, L.; t. طوغان.

طوغراما dograma, par petits morceaux; t. دوغرامه, voy. طور.

طوفان toufan, orage, déluge; tofān Rh.; p. ar. t. طوفان (du grec τυφών, voy. Pott, Et. F. V, 323).

طوق tok, chaîne, collier, G., Rh.; ar. طوق.

طوؤل teoül, tevil, entraves pour les pieds des chevaux; ar. طول; comp. طويله.

طوله voy. دوله.

طوؤلے taoülé, bouverie, étable aux boeufs; تاؤلا, étable, S.; p. طوله (de l'ar. طويله, écurie), comp. طويله et طول.

طوؤلے teoülé, corde tendue à laquelle on attache les chevaux; comp. طويله.

طومك tomik, filets pour attraper les oiseaux, appât, attrait, penchant; طامريه tamijiié tomiki, il fut attiré par l'appât du plaisir.

طوى toi, outarde; t. طوى.

طویل tevil, action de mélanger; طویل کرین tevil kirin, mêler, remuer, battre les oeufs, le beurre; هیکى طویل کرین heiki tevil kirin, battre les oeufs; comp. تقلى.

ظهر — طویلاندین

tevilandin, attacher un cheval au pâturage; de **طویلله**.

طویلله tavîle, entraves des chevaux, S.; ar. **طویلله**; comp. **طویلله**.

طیار teiar, volant (voy. **مار**); ar. **طیار**.

طیر teîr, oiseau; **طیر افیتن** teir awitin, lâcher un oiseau instruit à la chasse; **طیر پیا نابە** teir peia na bé, lieu où l'oiseau ne descend pas, c.-à-d. lieu mal famé, aspect affreux; **طیری دیسان هاته** teiri disan haté ghirtin, ainsi l'oiseau a été pris; **طیری زر** teir-i zer,

oiseau à plumes d'or, bruant; **طیری طاوسی** teir-i taousi, vanneau, paon; **طیری قوغو** teir-i qougou, cygne; **طیری نعمانی** teir-i nômâni, autruche; **طیری هزیران** teir-i hejiran, bec-figue; **тиурь Р.** (c'est le pluriel); plur. **تایرآ** (voy. **سیمر**); **طیر-ی** çahîri, alouette, L.; ar. **طیر** (plur. **طیور**).

طیر باز teîr-baz, oiseleur.

طیرک teirik, 1) un petit oiseau, 2) alouette; diminut. de **طیر**.

طیروان teir-van, vendeur des oiseaux. **سینک** voy. **طینک**.

ظ

ظار zar, déclaration; **ظار شاهد کینه** zar chahid ki-né, qui sont les témoins de la déclaration (à la noce)? **ظار** t. (de l'ar. **ظاهر**).

ظالم zalim, injustice; **زالم** zalem, cruel, tyran; oppression; **زالم کم** zalem kem, je suis cruel, j'opprime, G.; **زالم** Rh.; ar. **ظالم**.

ظاهر zahir, évident, manifeste; **ظاهر بوین** zahir bouin, être en évidence, apparaître; **ظاهر نشاندران** zahir nichandan, feindre; ar. **ظاهر**, comp. **ظار**.

ظاهراً zahira, apparemment; ar. **ظاهراً**.

ظاهری zahiri, aspect, point de vue.

ظرافی کرین ziraw, fin, délicat; **ظرافی کرین** ziraw kirin, affiner; **ظرافی ایتس** ziraw eich, étique; **زرافا** zráva, mince, G.; **زراف کم** zráv kem, je rends plus mince, G.; **سراف** sraf, affilé; **سراف** sraw, mince, Kl., **زراف** L., **زراف** svelte, Rh.; ar. **ظرافی** (plur. de **ظریف**).

ظرافی zirawi, finesse.

ظرف zarf, 1) enveloppe; 2) soucoupe servant à poser une tasse à café; ar. **ظرف**. **ظفر** zofer, victoire; ar. **ظفر**.

ظل zil, ombre; ar. **ظل**.

ظلم zouloum, tyrannie, abus de pouvoir, **ظلم لی بویه** zouloum li bouiç, tyrannisé; **ظلم کرین** zouloum kirin, vexer, faire des actes de prépotence; **zolema** G.; **сулмъ Р.**; ar. **ظلم**.

ظلمکر zouloum-ker, tyran.

ظلمی zlumî, oppression, Rh.; de l'ar. **ظلم** (tyran).

ظن zen, pensée, opinion; **ظن کرین** zen kirin, penser, croire que...; **ظن داین** zen dâin, observer; **ظنه جاهنیا** zen-dé djahniia min qa be-khouwé na-i, examine mon poulain, il ne reprend nullement; ar. **ظن**.

ظهر zouhr, midi; ar. **ظهر**.

ع

عابد âbid, religieux, moine; ar. عابد. |
عابر abir, camp retranché.

عاب âp, oncle paternel; arm. (dial. de Mouh) *awto* (Patkanof, Материалы для изучения арианск. нарѣчій p. 57); comp. عام, معم.

عاجب âdjib, admirable, miraculeux; |
عاجب مروفك âdjib mouroufek, un homme bizarre; ar. عاجب.

عاجز âdjiz, dégoûté, las; |
عاجز bouin, se dégoûter, être las; |
عاجز âdjiz kirin, causer un dégoût, importuner; |
عاجز بوي âdjiz bouï, fatigué, las; |
اڭس na-ka, ne sois pas indigné, G.; |
اڭس L., aĵis Rh.; ar. عاجز.

عاجزكر âdjiz-ker, importun, fastidieux.

عاجزي âdjizi, importunité; âgesia G.

عادت âdet, usage, habitude; |
عادت kirin, faire usage; |
عادتا, comme d'usage; |
عادت-é, c'est l'usage; |
عادتى قنج âdet-i qendj, excellent usage; |
عادت گريدان âdet ghiri-dan, établir une loi, consacrer une coutume; |
عادتى كفن âdet-i kewin, ancienne coutume; |
عادتى مون âdet-i moun, mauvais usage; |
عادتى بدرمه âdet-i be-derwé, cela est hors d'usage; |
عادت ايا, il y est accoutume; |
اڭد-ا ka-râba, vice, G.; ar. عادة.

* عادل, juste, L. I, 101, 13; ar. عادل.

عاري âr, honte, pudicité, honneur; |
عاري pir, respect, honneur; ar. عاري; |
بى عار voy.

عاريه âriiet, gage; ar. عارية.

عارين ârin, acharnement, courroux, |
colère; |
عارين ji ârin, du fâché; |
به be-ârin ketin, s'acharner.

* عاشق asck, ascàk, amoureux, G.; |
اڭس L.; |
اشك bum, devenir amoureux, |
Rh.; plur. عاشقان L. I, 100, 3; ar. عاشق.

عاصى âsi, difficile, dur, violent, rebelle, |
rebellion; |
عاصى كرين asi kirin, ren- |
durcir; |
عاصى جى طايغيه جرانى عاصى |
نايژرين na-bijin tchi tàifeié tchirani asi |
بونه bouné, on ne dit pas, quelle est la tribu, |
et pourquoi ils se sont revoltés; |
اڭس kem, je persiste, je me révolte, je fortifie (une |
ville) G.; |
اڭس bum, je m'entête, G.; |
اڭس L.; |
اڭس dârjed dërê pē âs-é-kir, il barra (par le |
cadavre) la porte du couvent, S.; ar. عاصى.

عاصيتى âsiti, solidité.

عاصيه âsié, révolté, difficile à vaincre, |
une place d'un accès difficile; |
جى وان djih-i van âsié top |
ناحت djih-i van âsié top |
نا-achi, leur position est très difficile, le |
canon n'y passe pas.

* عافيت âfiet bit, grand bien vous fasse! |
bonne chance! G.; ar. عافية.

* عاقبت akobét, finalement, G.; ar. عاقبة.

* عاقل âkel, sage, G.; ar. عاقل.

* عاكف, plur. عاكفل, s'inclinant, L. I, |
99, 19; ar. عاكف.

* عالاندين âlinum, je relève; parf. |
part. âland G; verbe causat. de عالين.

عالقين aliqin, se cramponner, s'atta-

عداوت — عالم

cher, se coller; **عالمی** alīqi, celui qui se cramponne; ar. **علق**.

عالم alem, peuple, monde; rūb-ē ālēmīn, le seigneur du monde, Rh.; ar. **رب العالمين**.

عالي زنگي ali zenghi, scandale, honte.

* **عالمين** ālin, se lever; ruz ālit, le soleil se lève; ruz ālāt, le soleil se leva; de l'ar. **عالي**.

عام ām, le vulgaire; **لنك عامي مقبوله** li-nik āmi maqboul-é, cela est universellement reçu; **بندہ دبير عام** bendé debir ām-em, je suis écrivain public; **عام تشكى** tychk-i ām qysé bi-ké, raconte moi les choses publiques; **لي ودهي عامه** li vedjh-i āmé, généralement; **عامي** ami, amé, en général, tout le monde; amm G.; ar. **عام**.

عام ām, oncle paternel; feilé ammoo, **دجيكى اميغه**, ar. **عم**, p. **عم**; comp. **عاب**, **معهم**.

عامل āmil, ouvrier, commun; ar. **عامل**.

* **عاملي** āmeliā, exercice, pratique, G.

عبا āba, drap de Turquie ordinaire, capote, manteau pour la pluie; āba, manteau orné de bandes d'or, dont le Pacha fait présent, G, abba R.; ar. **عبي**.

عبادت كرين ibadet, dévotion; **عبادت كرين** ibadet kirin, adorer, prier Dieu; **عبادى** ibadet-a khoudi, attachement au culte de Dieu; ar. **عبادة**.

عبادتكار ebādet-ker, pieux; ar. **عبادتك**.

عبارہ ybaré, phrase; ar. **عبارہ**.

عبد abid, esclave; **عبدى عرب** abd-i areb, esclave nègre; ābed allah, pieux, G.; ar. **عبد**, plur. **عبيد**.

عبدنى abdini, dévotion.

عمر voy. **عمر**.

* **عبرت** ибѣрѣ, miracle, P.; ar. **عبرة**.

عبرہ abré, tare, rabais; ar. **عبرہ**, géorg. **აბრე** (surpoids, débit).

عبور abour, oubour, moyen de vivre, ar. **عبور**.

* **عبرى** aloès, L. I, 101, 4; ar. **عبري**.

* **عثمانلى** osmānlī, ture, G.; t. **عثمانلو**.

* **عجايب** agiaib, miracle; **عجايب كم** agiaib kem, je suis surpris; **عجايب من بيت** agiaib men bit, j'en suis surpris, G; **عجايب** Rh.; ar. **عجايب**.

* **عجب** k. or. miracle; ar. **عجب**.

عجبا ādjiba, par hasard; ar. **عجبا**.

* **عجله كرين** ājele kirin, hâter; prés 1. ājele de-kim, impér. 2. prohib. ājele mé-ke L.; ar. **عجله**.

عجم ādjem, persan, peuple persan; **لي اخوندى** li ādjem, dans la Perse; **عجم** akhound-i ādjeman, un molla Persan; **عجيان** agiam, la Perse, G.; ar. **عجم**.

عجمي adjemi, barbare, novice; **عجيا** mi, agiémi, persan, G.; ar. **عجمي**.

* **عجه** age kem, j'aime; **فلان مع عجه** flān me age ket, tel ou tel me plaît; āge ná-kem, j'ai en aversion, G.; ar. **عجب** (voy. Berggren p. 634).

عجيب adjib, merveille, **به عجيب** be adjib, merveilleux; ar. **عجيب**.

عجيباندين adjibandin, surprendre, étonner; verbe causat. de **عجبين**.

عجيبين adjibin, s'émerveiller.

عدالت edalet, équité; ar. **عدالة**; comp. **عدالتى**.

عداوت edavat, ressentiment; **ادآوات** kirin, lutter, Rh.; ar. **عداوة**.

* عدد k. or. adad, nombre; ar. عدد.
 * عدس lor. addes, lentille, R.; ar. عدس.
 عدل adil, équité, justice, عدل به be adil, équitable; ar. عدل.
 * عدل ádil, sac de voyage, S.; ar. عدل (plur. de عدله).
 عدالت adileti, équité; comp. عدالت.
 عدو adouv, ennemi; ar. عدو.
 عذاب êzab, punition; azāb kirin, tourmenter, Rh.; ar. عذاب.
 گل عذار joue; ar. عذار; voy. عذار.
 عذر ouzr, excuse; عذر انن ouzr anin, se dispenser; عذر خواستن ouzr khastin, s'excuser; ar. عذر.
 عراس arasé, marché au blé; ar. عراس.
 عرب areb, Arabe, nègre; dans le dial. de Hedrus aráp, iráp; ar. عرب (russe апапъ, nègre).
 عربانه arabané, arabé, voiture; عربانه طوبی arbané topi, affût; arabah Kl., arabán L.; t. tatar. عربنه.
 * عربده arbeda, foule, bruit, tumulte, G.; ar. عربده.
 عربنه voy. عربنه.
 عربانه araba-van, charretier.
 عرصه arsé, champ inculte; ar. عرصه.
 عرض irz, honneur, estime; arz b, skí-num ou arz kárab kem, je flétris la réputation de quelqu'un, G.; ar. عرض;
 voy. عرض.
 بی عرض arzhal, requête; arzál dem, je présente une supplique, G.; ar. عرض حال.
 * عرضك ardek, à côté, G.; de l'ar. عرضك.

عرق araq, eau de vie, rhum; ar. عرق;
 comp. راقی.
 عرقچین araqtchin, bonnet blanc que les Turcs portent sous leur bonnet rouge; araqtchin-a zarouian, bonnet d'enfant; t. عرقچین.
 عرناندین arenandin, fâcher, irriter, causer un déplaisir; verbe causat. de عرنین.
 عرنین arenin, se fâcher, se déchaîner, se mettre en colère; عرنی areni, celui qui est fâché; de عارین.
 عرضه arizé, requête, exposé; ar. عرضه.
 عریضه.
 * عزا ezā kēshāndin, se mettre en peine, Rh.; p. عزا (affliction); de l'ar. عزا (patience).
 عزایم voy. عزایم.
 * عزامه āzamfe, invitation, G.
 عزایم azāim, prières pour les malades; āzām kem, j'invite, G.; ar. عزایم (plur. de عزیمه).
 عzeb, célibataire; garçon de nocces; azéb L.; ar. عzeb.
 عzebi, célibat, virginité.
 عزت izet kirin, traiter bien, honorer; ar. عزّة.
 عزل azil, destitution; عزل بوین azil bouin, être destitué; azil kirin, razil kirin, destituer, Rh; t. عزل اتمک; comp. معزول.
 عزت عزلت izlet kirin, donner sa démission; t. عزلت اتمک.
 عزیز کرین aziz, cher, précieux; عزیز کرین aziz kirin, honorer; azíz L.; ar. عزیز.
 * عسكر eskér, armée, L.; asker skí-num, je mets en fuite l'armée; asker baláva kem, je mets en déroute une armée;

علاج — عسن

ãsker ce-kem, je mets sur pied une armée, G.; askar héros, Kl.; ar. عسكر.

عسن èsen, gardien.

* عشا äesca, la première partie de la nuit, G.; ar. عشا.

* عشق ascka, sympathie, penchant; ascka qodé, pour l'amour de Dieu, G.; t. الله عشقه.

عشور ouchour, dîme; ar. عشور.

عشور achour, fête qui tombe le 10mo jour après le Kourbanbayram; ar. عشورا.

* عشيران zaza aşirân, de la tribu.

عشيرت achiret, plur عشيران achi-ran, tribu; عشيرتي زيلي achiret-i zili, la tribu de Zilanli; assiréta G.; ar. عشيرة.

عصا asa, bâton; assa, arbre, P.; ar. عصا.

عصر asr, 1) temps, siècle; 2) prière du soir; ar. عصر, soir, B.; ásîr L.; ar. عصر.

عصير asir, le moût, le jus de raisin; ar. عصير.

عطار atar, droguiste; ättâr G.; ar. عطار.

عظيم azim, grand; ar. عظيم.

* عفریت 'afrît, géant, S.; ar. عفریت.

عفو afou, pardon; عفو نه بوین afou ne bouin, impardonnable; äfú kem, je remets, G.; äfu be-ka, pardonne, G.; t. عفو اتمك.

عفونت oufounet, infection; عفونت عفو نه بوین oufounet peida bouin, em-pester; äfunk, moisissure; äfûnk bo-ghirt, il se moisit, G.; ar. عفونه.

عفیف afif, chaste; äffif G.; ar. عفیف.

عقاب eqab, punition; ar. عقاب.

عقاب eqab, aigle; ar. عقاب.

عقاید eqàid, confiance; ar. عقاید.

* عقت акаѣ, après, P. (l. акаѣ); ar. عقت.

عقد aqid, arcade; عقدین aqid-in (les maisons) sont en voûte; akdi ce-kem, je voûte, G.; ar. عقد.

عقرب âqreb, scorpion; عقربا ساعتی âqreb-a saati, aiguille de montre; ar. عقرب الساعات.

عقل aqil, esprit, raison; عقل نرکاندین aqil teriqandin, aliéner; عقل ورگراندين aqil ver-gherandin, dissuader; عقل سفك aqil siwik, esprit léger, volage; عقل من عقلی min aql-i khou berzé ki-riiê, j'ai perdu la raison; عقل به be aqil, sage, prudent; âkûl Rh.; âqîl L.; âkel dresta, kangia, circonspect; âkel kima, facile à comprendre; âkel merovi nina, inconsideré; âkel-e min ció, je suis étonné, enchanté (littér. ma raison s'en alla) G.; عقل بعل bé-aql, probablement, Ch. 343.

* عقلو äqîlik, raison, L.; t. عقلولق, vulg. aeqyllyq.

* عقلی äqîli, judicieux, L.

عقوبت ouqoubet, peine, punition; ar. عقوبة.

عقیب aqib, bissac, portemanteau.

عك âk, un homme brave; ar. عك.

* عكاز âkás, crosse épiscopale, G.; ar. عكاز.

عكسا aks, contrariété, travers; عكسا aks-a denghi, répétition du son, écho; عكسی be aksi, taquinant, contrariant; عكس کرین akis kirin, contre-carrer; ar. عكس.

* علاج ilâj, remède, L.; üläj Rh.; äläğ

ce-kem, je guéris; ālāg nina, impardonnable, G.; ar. علاج; voy. عی علاج.

علاقه claqé, relation; ar. علاقه.

علامت clamet, signe, verset du Qoran, oracle; clamet danin, clamet danin, aborner; elamet-a frenghi, obélisque; elam-i cheriîé, sentence; alamét, signe, étendard, L.; ālāmat Rh.; ar. علامه.

علب alb, seau, vase de bois; ar. علب.

* ائلبک aelbek, vase de bois, mesure de grains, boîte, G.

ئلت ilet, maladie; ilet-i sari, maladie contagieuse; alléta G.; ar. علة.

* ائلدار allédar, maladié, G.; du mot précédent et de داز.

علف alef, fourrage, pâture; ar. علف.

علم ilm, plur. ouloun, science; min ilm peî niné, je n'en ai pas connaissance; ilm-i sarf, grammaire; ilm-i hisab, arithmétique; ilm-i noudjoun, astronomie; ilm-i hindisé, géométrie; ilm-i illahiîé, théologie; ilm-i khewas ou heivanat, zoologie; ālema G.; ar. علم.

علم elem, drapeau; ar. علم.

* ائلماندين alemāndin, corriger, Rh.; āleminum, j'instruis, j'accoutume; parf. part. ālemand, ālemandia G.; de l'ar. عالم (savant).

علمی ilmi, qualité requise d'un mollah; ar. علمی.

* ئلمئـئلمئـئlmē-ūlmīn, éternellement, Rh.; syr. ܐܠܡܝܢܐ.

الاولا ائلوا alav-a aghiri, id.; alaoū kirin, enflammer; ar. علو, comp. t. علو لنمق, علو لندرمك.

ئلوفه eloufé, salaire, honoraires; ālúfa dem, je salarie, je paie, G.; ar. علوفه.

الا على الاصول ala 'l-khousous, spécialement; āleik, sur vous (voy. سلام); l'ālē, vers, Rh.; ar. على.

ئلورين voy. خورين (jeun).

* ائلق alfika, foin, fourrage, G.; ar. علق.

ئليل alil, valétudinaire; ar. عليل.

ئللم ilm, savant, mollah; ālīma, ālīmān Rh.; ar. علما, علم.

ئلوم voy. عوم.

ئلمارتا ثنان emaret, bijou; emaret-a jinan, bijoux servant à la parure des femmes; palais, édifice, Br; ar. عمارة.

* ئمئéta, honneur, respect; iméta t-kem, je fais honneur à quelqu'un, G.; ar. نعمة.

ئلومر oumr, âge, la vie; ewé hespé tchi oumr-é, ce cheval quel âge a-t-il? oumr-i dirij, longévité; oumr kirin, vivre, prolonger la vie; be oumr, en vie, durant la vie; di oumr-i khoudani, durant ma vie, toute ma vie; oumr-i min heii vé bir na-kim, je ne vous oublierai pas durant toute ma vie; abur Kl., umr Rh., emr L.; āmra aia, il vit, G.; zaza emér; ar. عمر; comp. هعمر.

* عمل amāl, action; amāl kirin, agir, Rh.; t. عمل اتمک.

عملاندین amilandin, employer, user; ei amilandi, usé, tout ce qui a servi déjà à l'usage; verbe dénom. de عمل.

عملدار amel-dar, employée; du pers. عملدار.

عمو voy. عام (oncle).

عموده oumoudé, masse d'armes; amúd, colonne de pierre ou de briques, G.; ar. عمود.

عوم oumoum, universalité; ar. عوم.

عوموی oumoumī, universellement; ar.

عوموی.

عمه āmmé, tante paternelle; zaza ém'a;

ar. عمه; comp. مت.

عناد ynad, entêtement; āinát, entêté, obstiné; āinát bo-ghrum, je suis obstiné, G.; ar. عناد.

* عناد کر āinát-ker, obstiné, capricieux, G.

عنادی ynadi, opiniâtré; مکه عنادی ynadi me-ké, ne sois pas entêté; āinátic boghrum, je suis obstiné, G.

چار عناصر enasir, élément; عناصر tchar enasir, les quatre éléments; ciahir ānaser G.; ar. عناصر (plur. de عنصر).

عنبر anber, ambre; ambāl S.; ar. عنبر.

عنت inet, eunuque; ar. عنة (défaut d'impotence).

عنتری enteri, veste longue orientale, jupon; 'ántäri S.; ar. عنتری.

عندلی andeli, rossignol; ar. عندلیب, عندلیل.

* عنرین 'anerin, prendre en mauvaise

part; prés. az 'ānerim, fut. aze be 'ānerim; parf. part. 'āneri S.; comp. عنرین.

عننه anané, exposé, récit; شر عننه anané cher gout, il fit un exposé du combat; ar. عننه.

* عنغت angut, aigle, Kl.; évidemment ce mot signifie le canard; t. عنغت.

عنكبوت ankebout, araignée; ar. عنكبوت.

عنید ānidin, s'obstiner; de l'ar. عنيد (obstiné).

* عوامل گاу авомилкау, boeuf, P.; de l'ar. عوامل et de گاو (boeuf ouvrier).

عوان avan, intrigant; عوانه avan-é, c'est un intrigant; p. عوان (de l'arabe).

عود oūd, aloès; ar. عود.

* عود 'āvd, géant; ar. el-'āfd S.

* عود الله zava Avdúla Beg, nom propre; ar. عبد الله.

عور voy. عوده.

* عور awyr, clin d'oeil; be awyre čáva le-mū de-nāri, il me regarda d'un regard de travers; ar. 'awyrre, 'aworret 'aïne, plur. 'awerrát S.; ciáv 'áver bīnerum, je regarde avec l'oeil malin; ciáv 'áveri le kem, id., G.; ar. عوره.

* عوراور 'ōrā'ōr-ē dāvána, le rugissement des chameaux, S.; ar. عرار, عریر (de l'autruche).

عورده averdé, nu; comp. p. عوری de l'ar. عری.

عوز aviz, avizé, défaut, l'absence d'une chose; ar. عوز.

عوض ouvez, échange, contrevalet; عوض کریں ouvez kirin, rémunérer; ar. عوض.

عوق aoūq, suspension; ar. عوق.

غالب — عوقين

عوقين eviqin, tarder; ávoqI, il n'est pas venu, S.; de عوق.

وندا voy. عوندا.

* عوني avnai, aunai, secours de Dieu, Rh.; ar. عون.

سندا عهدى ahd, convention; عهدا sened-a ahdi, contrat de convention; عهدا ahd-a kewin, l'ancien testament; عهدا nou, le nouveau testament; عهدا ahd-a beri, la convention primitive; عهدا من به ahd-a min bé, je m'engage; عهد بويه ahd bouié, une chose convenue; عهدى خدى بتن ahd-i khoudi bitin, s'il plaît à Dieu, ce sera; عوده L I, 98, 7; ar. عهد.

عياده câda, visite; ar. عياده.

عبار âiar, jauge, aloi, titre d'or, d'argent; mesure pour le beurre, le fromage etc., توره طولم (outre); عبار ايار âiar ghirtin, jauger; ar. عيار.

ايب aïb, défaut, honte; ايب-ه aïb-é, c'est une honte; به ايب be aïb, estropié; ايب بكن aib bi-kin, ayez honte; ar. عيب.

عيد eïd, fête, bayram; âid kem, âeid bo-ghrum, je célèbre une fête, G; aidI Rh.; ar. عيد.

عيدانه eïdané, les étrennes qu'on donne le jour de fête.

دين عيسوى ysavi, chrétien; voy. عيسوى ar.

خضرتى ysa, Christ, Sauveur; عيسى hazret-i ysa, le Seigneur Jésus Christ (locut. turque); saidna ĩsa, notre Seigneur Jésus, G. (ar. سعيدنا عيسى).

* عمل zaza eil, eïlek, enfant; plur. af-lân; ar. عيل.

عين 'ain, oeil; že 'ain-a xva dâr ne ânia, il n'apporta rien de son oeil, c'est-à-dire il ne la regarda point, S.; ar. عين.

عيناً ainan, original, pièce originale, en nature; عينا صورتنا مطابق عينية ewa soureta moutabiq-i ainiié, cette copie est conforme à l'original; عيني âini, véritable, original; به عيني be âini, tel quel; ar. عيني.

* عينك 'ainík, vitre, carreau, S.

* عينه aina be-kem, je repolis, G.; ar. عينه (un vêtement net).

غ

* غازنده ghazénda, plainte; ghazénda kem ou dem, je me plains. G.; gâzinda Rh.; p. غزه; comp. غازنده.

غالب galib, vainqueur; بوين غالب galib bouin, vaincre; ghaleb kem, triompher, G.; ar. غالب.

غالبا galiba, probable; apparemment; غالبا ايرودى بيتن galiba irou di bitin, probablement ils arriveront aujourd'hui; ar. غالبا.

غايب gâib, absent; بوين غايب gâib bouin, être absent; ar. غايب.

غبار goubar, poussière; ar. غبار.
 ghebra, poussière, fumier sec;
 ar. غبرا.

خدمت voy. خدمت.

goura, recrutement; comp. قرعه.

gheramé, amende; ar. غرامه;
 comp. خرامه.

garan, furieux; p. غران.

garandin, abuser, tromper;
 verbe causat. de غريان.

gherb, ouest; ar. غرب.

garez, intérêt, dessein; ar. غرض;
 comp. بی غرض.

gargara, gargarisme; غرغرا
 gargara kirin, gargariser; ghar-
 ghar G.; ar. غرغر.

ghireghiré, un grand person-
 nage; ar. غرغره.

gherq, action de noyer; غرق بوی
 gherq boui, naufragé; غرق بوین
 bouin, se noyer, submerger; gark L.;
 ar. غرق.

ghereqin, se noyer, submerger.

قرش voy. غروس.

gariian, se tromper; او مرف
 eou mourouf be
 khaber-i vè ghariiaié, cet homme a
 abusé de vos paroles; de l'ar. غر.

gharīb, étranger, G., Rh., B.;
 zaza ʔarīb; ar. غریب.

ʔazáyē kym, je fais une expé-
 dition, une razzia, S.; ar. غزا.

gazal, daim, gazelle; غزالا می
 gazal-a mi, biche; chasal, cerf, Kl.;
 gazál, ĥazál L.; ar. غزال.

gazam, tout ce qui tombe à terre
 d'un arbre, soit fruits, soit feuilles; غزامید
 gazam-id daran, les dépouilles
 d'un arbre.

gazel, qazel, chute des
 feuilles; غزل روبون gazel rou-boun,
 s'effeuiller; ar. غزل.

غزمکار voy. غزمکار.

ghij, ghiji, étourdi, aba-
 lourdi, confus; غثر بوین ghij bouin,
 s'abrutir; ghesc kem, j'étourdis, G.; t.
 غش کردن p. غش اولوق.

ghiji, gâchis, imbroglio, cri d'at-
 taque; غثری قوری ghiji qouri, une chose
 qui se traîne en longueur.

gasil, ablution; ar. غسل.

gousil, laver tout le corps; ar.
 غسل.

غثر voy. غش.

خشیم voy. عشمیم.

ghesib kirin, ravager; ar. غصب,
 غصب کردن p.

ghažáb-a qode, calamité infligée

par Dieu, G; ar. غَضَبُ الله; comp. خضاب.

gazebnak, colérique; du pers
 غضبناك.

gazebnaki, exaspération.

ghofrán, indulgence, G.; ar.
 بی غفران voy. غفران.

gafirandin, pardonner les
 fautes (en parlant de Dieu); de l'ar. غفر.

ghaffét, soudain, à l'improviste,
 par hasard; ar. غفلة.

gafour, arrière-garde.

غفير gafir, compagnon d'armes, gouverneur d'un enfant, menin.

* غَالَاكْ ghalág, bavard, babillard, G.; comp. l'ancien allemand challōn (babiller), sanser. गृणाति, comp. गलाल.

غلامی goulam, domestique; گولامی goulam-i douroust, un domestique fidèle; گولام لفر نینن goulam li-wira ninin, les domestiques ne sont pas ici; kolám G., khoulam B.; kholam Rh.; ar. غلام; comp. غلاماره, غلمان.

غلامی goulami, service, servitude; kholamī Rh.

* غلبه کیرین ghalaba kirin, vaincre, Rh.; غلبه اتمک.

* غولتا gholtá, chapiteau de bois, G.; p. غلطان (volute).

* غولته ghultá, pile, batte, G.; p. غلته. غلط galet, faute, méprise; ڤالط, tournolement, B; ڤهاطت kem, je me trompe; khūlat kirin, se tromper; khūlat bun, être mal compris, Rh.; ar. غلط; du pers. غلط; comp. غلطی, غلطی.

غلطاندین galelandin, tromper, égarer, commettre une faute; verbe causat de غلطین.

بی غلطی galetī, illusion; voy. غلطی. غلطین galetin, se tromper, s'égarer; hār-dū b-haf de-ڤالطین, tous les deux se ressemblaient à s'y méprendre; ar. cl-ūtnain tēyalletū S.; de غلط.

غال galgal, bruit; galgāl, le parler; galgāl de-kin, ils parlaient ensemble, S.; p. غلغل; comp. غللاک.

* غلغلین ڤولڤولین gul'gulīn, mugir, bruir (du vent); parf. partic. ڤولڤولف, ar. ڤالڤالط S.; du pers. غلغل.

غلغاندین galiqandin, barrer, fermer la porte; de l'ar. غلق.

غلمان ghilman, les jeunes adonis du paradis; ar. غلمان (plur. de غلام).

* دغله ghlane, tomber; prés. 3. دغله Ch. 351; sanser. गलति.

* زازه ڤالé, froment; ar. زله.

غلپ galiz, épais; ar. غليظ.

غم ghem, souci; دلی ghem-a dili, les soucis du coeur; غم کشان ghem ki-chan, se soucier; به غم be-ghem, soucieux, triste; kamma G., khūm Rh.; kam ket, c'est important; kam ná-ket, cela n'a pas de conséquences; kama nina, impassible; kama elgherum, je suis soucieux, G.; ar. غم; comp. بی غم.

* غمار کیرین ghamár kem, j'apprête, G.; de l'aram. ܓܡܪܬܝܢ, comp. le géorg. გმარებანი.

غمکین ghemkin bouin, s'attrister; du pers. غمگین.

غوغا gaoūga, tapage, querelle; kauṡá, qauṡá L.; zaza kauṡá, kauṡé; p. ar. t. ڤاوا, vulg. kawṡa; pehl. ڤاواکاس.

غوگاير gaoūga-kir, tapageur.

غول gol, femme impudente; p. غول.

غيبت gaibet, absence; گيبت کيرين gaibet kirin, parler mal de quelqu'un en son absence; جيبي خبردان ji gaibi khaberdan, deviner, prédire les choses à venir; ڤهايبط, détraction, parler sourdement. G; ghaibat Rh.; ar. غيبة, غيبة (vulg. ڤايبط).

* غيبتر ڤهايبط kar, calomniateur, G.; ghaibat-kar Rh.; p. غيبتر.

غير gair, be-gair, excepté, à

فایده — غیرت

l'exception; gheir au, outre cela, G.; gheir reng, différent, G.; yefne, outre, L.; heir-i min, outre moi, L.; zaza heir-ke, sinon; ar. غیر.

غیرت ghiret, zèle; غیرتا بطال ghiret-a betal, zèle inutile; غیرتا وطنی ghiret-a veteni, zèle pour la patrie; به غیرت be ghiret, zélé, brave; غیرت برین ghiret birin, décourager; غیرت داین ghiret dàin, animer, encourager; غیرتی دینیہ ghiret-i dinié, zèle pour la foi; ز غیرت ji ghiret ketin, mettre de côté son zèle; ghira, ghiréta G.; ghira kescium, je m'emporte, G.; ar. غیرة; comp. غمره.

غیرتکر ghiret-ker, zélé.

غیرتکش ghiret-kech, plein de zèle.

* غیرتلی ghiratli, ambitieux, G.; غیرتلو.

غیرین gaïrin, se déteindre; ghairin, s'éclipser; prés. 3. ruz ghairit, le soleil s'éclipse; parf. ghair bú G.; de غیر.

* غیظ yaid, colère, S.; ar. غیظ.

* غیظین yayyidin, s'en aller en colère, prés. 1. yayyidym; parf. part. yayyidi S., de غیظ.

غیر voy. غین.

ف

فاحش fahich, vilain, honteux; ar. فاحش.

* فادی fedi kir, il avait honte, L.; že me fādī ker, elle avait honte en présence de moi, S.; ar. فضيحة.

فارسی farsi, persan; fersi G., fārisi Rh.; ar. فارسی (du pers. پارسی).

فارش kirin, faire paraître au jour; p. فاش کردن.

* فاس کرین k. or. nas (sic) keren, asseoir; comp. le pers. فاس بوفتن (placer).

فاصله fasilé, distinction; فاصله کتی fasilé keti, un coup manqué; فاصله بلا bila fasilé, sans manquer; ar. فاصله.

فاطه رش fate-rech, rate; littér. foie noir.

فال fal, fehl, mâle, فال خورین fal khourin, être couverte d'un étalon (littér. jouir de l'étalon); fāl, étalon, G.; ar. فحل.

فال fal, présage, sort; فال کرین fal we-kirin, deviner, prédire les choses qui doivent arriver; اوان فال خوریه evan fal khourié, elles ont eu une heureuse rencontre, littér. elles ont consommé le bon augure; ar. فال.

* فالج faleğ, apoplexie, G.; ar. فالج.

فالچی faltchi, diseur de bonnes aventures; t. فالچی.

فالچیتی faltchiti, divination.

فام voy. فهم.

فانوس fanous, lanterne, fanal; فانوس fanous we-khystin, allumer un fanal; ar. t. p. فانوس, du grec φανός.

به فایده fàidé, avantage, profit; فایده دیتن fàidé ditin, trouver son intérêt; فایده کرین fàidé kirin, profiter; faida, profit, intérêt, usure, G.; foida Rh.; faida dem, j'aide,

فراری — فایده خور

je suis utile, G.; faida de bum, le bum, j'assiste quelqu'un, G.; faida ná-be, il ne peut être surpassé, S.; ar. فایده; comp.

بی فایده, پایده.

خور فایده faidé-khor, usurier.

* کار فایده faida-kar, usurier, G.

مند فایده faidemend bouin, se prévaloir; du pers. منده مند.

فایض faiz, usure, intérêts; ar. فایض.

* فتش feteš, inquisition, recherche, S.; ar. فتش.

فتفت fit-fit, sifflet; فیتفت fitfit ledan, siffler; mot onomatopéique.

* فتق fétka, hernie, hernieux, G.; ar. فتق.

* فتمان fátmañ, ciel, L.

فتنه fytné, zizanie, discorde; fétna, discorde; fetni, schisme, G.; fetni cekem, je sème la discorde, G.; ar. فتنه.

* فتنه کار fetna-kar, délateur; fetna-kar bú, il fit naître la discorde, G.; fitna-kar, séditieux, Rh.; p. فتنه گر.

فتیل fitil, mèche, charpie; ftíl G.;

fetíl, fil, S.; ar. فتیل, vulg. فتیل, p. پتيله.

فتیه, talmud. פתילה, byzant. φητιλιν, φωτιλιον (Pott, Et. F. II, 360), arm. փիլթաւ, géorg. ფილთა, avare pílta, russe ФИТИЛЬ; comp. پلته.

* فتيلك fetílek, écheveau qu'on tient par la main en filant, S.; diminut. de فتیل.

فجاءنا foudjetan, soudain, à l'improviste; فجاءنا گرتن foudjetan ghirtin, surprendre quelqu'un; ar. فجاءنا.

فجر fedjir, l'aube du jour; وکو فجر vekou fedjir we-bou di-bi-

tchim, je partirai dès que le jour poindra;

ar. فجر.

فوتی fytchi, tonneau, baril; t. فوجی.

فال voy. فحل.

فحيل fehil, mâle, tout ce qui est par excellence; فحيل كرين fehil kirin, se distinguer, rendre légitime; دی رابن رو يك و دو راموسين و هف دو فحيل بكن di ra-bin rou iek ou dou ramousin ve hew dou fehil bi-kin, nécessairement levez vous, donnez un baiser l'un à l'autre, et pardonnez vous mutuellement; ar. فحيل.

* فخ fax, traquet pour prendre le renard, S.; p. فنج.

فدا feda, sacrifice; ar. فدا; comp. جان فدا.

فدان fidan, arbuste, arbrisseau; t. فدان.

فر fer, chose qui est détachée de sa paire; fârr-ê mizîne, un plateau de balance, S.; ar. فرد.

فر fyr, fer, vol d'oiseau; p. فر.

فر fyr, gorgée, bouchée; فرك fyrek, une gorgée, une bouchée; comp. پاری.

فره voy. فرا.

فرات frat, Euphrate; zaza ferátu; de l'ar. فرات (assy. purat, anc. pers. ufrātu).

فرجی voy. فراه.

فراخی fyrakhi, surabondance; du pers. فرهی; voy. فراخی.

فرار ferar, charges, bagages qu'on envoie en avant; plur. فراران feraran; ar. فرار (suite).

فراری ferari, déserteur, contrebandier, contrebande; ar. فرار.

فره — فراش

فراش ferach, gardien d'un tombeau; ar. فراش.

فراوین ferawin, dîner, repas du midi; fravín, fravíni G., frāvín S., Rh.; littér. le (repas) copieux; p. فراوان (نعمت) lautae epulae).

فراق fyraq, vase, pot; فراقی زیت fyraq-i ziw, pot d'argent; فراقید اشخانهی fyraq-id achkhanéi, ustensiles de cuisine; ferāyek, vase, écuelle, S; ar. فراغ.

فراندین ferandin, s'envoler; prés. 3. فرینه eoū di-feriné, parf. part. 3. فراند vi ferand; دانه فراند dané ferandin, faire voler, faire partir un oiseau; frínium, frand G.; sār-ē vi ferānd, il lui coupa la tête (mot à mot: fit voler sa tête), S.; hedrusi: ferānd, fit tomber; verbe causat. de فرین.

* فراوا, largeur, L. I, 100, 44; p. فراخا.

فرای voy. فرهی.

فرتوته fortouté, une femme décrépité; du pers. فرتوته.

فرتونه fyrthouné, orage, vent impétueux; furtúna, tempête sur mer, G.; t. فورتونه, فورطونه, grec φορτούνα, de l'ital. fortuna.

فرجه feredjé, manteau en châle à manches longues; farráğa, toge, capuchon des docteurs mahometans, surtout du grand habit d'un patriarche, d'un moufti ou d'un pacha, G.; ar. فرجه, géorg. ფრეჯე.

فرجی feredji, manteau de femme; ar. فرجی.

* فرجین farejín, regarder; parf. 3. lē de-farrejé, il les regarda, S.; de l'ar. فرج.

فرخ ferkh, les petits d'un oiseau; فرخی koteri, pigeonneau; ferrih, oiseau, Kl.; fārḫek kŭčik, un jeune chien, S.; fārḫek kitték, chaton, S.; fārḫ-ē daulāt-ē, tu es favorisé par la fortune (en allemand: ein Glücksvogel), S.; ar. فرخ.

* فرز fārās, la reine du jeu d'échecs; debínin fil u fārās u satrynjāna, on apporta l'éléphant et la reine et l'échiquier, S.; du pers. فرز.

فرزین ferijin, s'ébrouer, faire du bruit avec les naseaux; comp. فرین.

فرش ferch, tapis, lit, meuble d'appartement; فرش کرین ferch kirin, étendre un tapis, faire le lit; فرس هلانین ferch hil-anin, ôter les meubles d'une maison, fraš B.; k. or. farš; ar. فرش.

فرشته firichté, ange; du pers. فرشته. fyrichk, jabot; du grec φάρυγξ.

* فرشو farašō, colostre de vache, S.; p. فرشه (voy. Diefenbach, Gothisches Wörterbuch I, 292); comp. فرو.

فرست furset, occasion; فرصت furset ji dest tchouin, laisser échapper l'occasion; firsénda, ferséndī, firséndik L.; ar. فرصة.

فرض ferz, supposition; فرض گرتن ferz ghirtin, supposer; فرضا از دجیم fereza ez di-tchim, supposant que je m'en aille; او فرض دکه کو eoū ferz di-ké kou, il suppose que; faraza, en supposant, Rh.; ar. فرضا, فرض.

فرطک fyrtik, un nez morveux.

* فرعون firōn, pharaon, L.; ar. فرعون.

فرفره fyrfyré, distrait, étourdi, blagueur; vocat. fyrfyrou; t. فرفره.

فغفورى voy. فرفور

فرق ferq, distinction; tête; فرق کرسن distinguer; firké, rarement, L.; ar. فرق.

فرق feriqin, se méfier, reculer de peur; commencer à épier; گهنم فرقین ghe-num feriqin, les blés commencent à épier; prés. 3. šāv nā-d-ferike, la nuit ne se passe pas, il ne fait pas jour, S.; de فرق.

فرك firik, crampe, douleur aux bras, aux jambes; ar. فکک.

فرك fyrk, déhanché.

فرك fyrek, trait, boire d'un seul trait; ferk kem, fer kem, boire par gorgées, G.; diminut. de خر.

* فركان firkān, frotter; parf part. firkā L.; de l'ar. فرك.

فركاندين firikandin, frictionner, frotter, digérer; prés. 1. de-firkānim L.; parf. part. fōrikānd S.; verbe causat. de فركان.

* فركوسى ferkosí, vibration, G.; aram. פורכוסא, פורכוס.

* فركوسين ferkosin, lancer, vibrer; prés. 3. ferkosit G.

فرمان ferman, édit, ordonnance, passeport, firman; فرمانا نشانی ferman-a nichani, patente, brevet, firmān-e papa, bulle du pape, G; firmān kem, je prononce un jugement, G.; firmān na élghe-rum, je suis désobéissant, G.; du pers. فرمان.

فرمانى fermani, jaquette; ar. فرمليه (jaquette à la mamelouque).

* فرمون fermoun, ordonner; prés. 3. فرمو L. 1, 99, 16; parf. part. فرموه 98, 14; 100, 19; فرمودن fer-mouié, Ch. 318; p. فرمودن.

فرنك voy. فرن.

فرون voy. فرن.

* فرنچى förnačí, boulanger, S.; zaza ferínji; de فرن (فرون).

* فرنچى frangi, Européen, G.; ar. فرنچى.

* فرنقه farānqa, chaîne de pieds; ar. fārānqa, syr. ifārānqa S.

فرنك frenk, Européen, catholique; frangh zahhmét, syphilis (l. فرنك زحمتى).

G.; فرنك frène, Europe, Ch. 344; p. فرنك.

* فرنكستان franghistān, Europe, G.; p. فرنكستان.

فرنكى frenghi, 1) européen; 2) vérole; p. فرنكى.

فرو ferou, lait caillé, plat préparé avec le premier lait de brebis; comp. فرشو, فله. هشكفرى, نشكفرى, كالفرى.

از فروتن fyrou-tin, vendre; prés. تو دفروشى ez di-fyrouchim, دفروشيم tou di fyrouchi, او دفروشه eoū di-fyrouché, plur. ام, هون, وان دفروشن em, houn, van di-fyrouchin; parf. part. من, نه, وى, مه, وه, اوان فروت min, té, vi, me, ve, evan fyrou-t; partie. prés.

فروت fyrou-ti, part. passé فروتیه fyrou-ti, part. passé fyrou-ti; chez Garzoni: prés. 1. fruhhsium, 2. 3. fruhhsit, parf. part. fruhht; chez Lerch: prés. 3. de-ferúše; chez Rhea: prés. 1. frozhim, impér. 2. frozha, parf. part. frot; k. or. impér. 2. be-frūš; du pers. فروختن (bactr. vač précédé par fra).

* فروختن fruhhtina, vente, G.; du pers. فروختن.

فروزيا fyrouzi, sifflement; فروزى fyrouziia teiran, gazouillement des oiseaux; فروزى ليدان fyrouzi le-dan, siffler.

fyroutzin, siffler.

*farús farús, ferús, ourlet colorié; farús kem, j'ourle, G.

fyrouch, vendeur, plur. فروشان; fyrouchan; du pers. فروش; comp. ساعتفروش, جوف فروش, اجزافروش, کتابفروش, فیشکفروش, سیکه فروش, میفروش.

fyroutké, les petits des oiseaux; p. فروك.

fyroun, fyrin, four; forn, four européen, G., Rh.; zaza ferín; t. ar. فرن, de l'ital. forno.

fereh, large, vide (d'une maison ruinée); fereh kirin, agrandir, rendre plus grand; frá kem, j'élargis, G.; fer'e L.; frā kirin, élargir, Rh.; Фрппа, profondeur (lisez largeur) P.; zaza herá; p. فراخ.

ferä sard-é, il fait très froid, Br.; du pers. فره.

farah-būn, largeur, S.

ferehi, ferahi, largeur, abondance; li ferehii bouin, abonder; frā Rh; comp. فراخی, فراوا.

fri, vol, volée; comp. فر.

Ферьядъ, lamentation, P.; du pers. فریاد.

feribendé, enjôleur, qui trompe par des paroles flatteuses; du pers. فریبنده.

feriq, général divisionnaire; t. فریق (de l'ar. فریق division).

feriqet ne-bim, ne soyez pas insouciant; ar. فراغة; comp. avare paraxatan (gai) kasikum. parag'at, hürk. parag'at (tranquille), kurin. fará'at (calme).

fèrik, froment rôti, bon à manger; ar. فريك.

firik, poulet; qui n'est pas encore mûr; t. or. فريك (oisillon).

fyrin, voler, se soutenir en l'air; prés. ez di-fyrim, تو دفری, plur. eou di-fyré, tou di-fyri, او دفره, plur. em, houn, van di-fyrin; impér. 2. be-fyr, به فر, plur. be-fyrin; parf. part. من ته, وى, فری, اوان فری, min, te, vi, me, ve, evan fyri; partic. passé fyri, فريه, fyrii, فريه, fyriin-a teiri, فرينا طيرى, infinit. vol d'oiseau; b-frum, frum, je vole; 2. 3. frit, parf. part. frí G.; prés. 3. de-fér'e L.; zaza prés. 1. ferén'a, parf. feráye; comp. پرين.

ferin, s'ébrouer; xvīn že árde fūria, le sang bouillit sur la terre; ar. فار S; ar. فهر (voy. J. von Hammer, Denkschriften der Wiener Akad. VII, 1454 note 16); comp. فرزين.

fes, fes, bonnet ture; ar. فس (ainsi nommé d'après la ville de Fes en Maroc).

fys, le saut d'un coq; ar. فس كرين, fys kirin, cocher (en parlant des coqs), comp. sanscr. पशु, grec πείος et πούσση.

fs fs, pet; f,s kem, je pète, G.; mot onomatop.; comp. l'alle. fist, ar. فسّ.

fesad, cabale, sédition; ar. فساد. fystiq, pistache; fīstik, lentisque, L.; ar. فستق (du pers. فسته).

fystekin, glisser (du pied).

fiseq, éhonté, polisson; ar. فسق.

fysqié, jet d'eau; ar. فسقيه (pour فستقيه).

fssa, lié; azman fssa, bègue;

azman fssa báhhkovum, je bégaye, G.; p. بسته.

* فشك fišík, présure, syr. fišikke, ar. dārmān S.

فشكى fychki, fumier sec du cheval; t. فشكى, فشقى, grec φουσκι.

فشنه fychné, cerise noire; t. ar. وشنه, russe вишня; comp. وشنه.

فشين fychin, siffler; فشينا ماري fy-chin-a mari, sifflement de serpent; mot onomatopéique; comp. p. فتن (bruit que fait un habit relâché), فشافش (sifflement des flèches).

فصال fesal, occasion; وكو فصالي دينين vekou fesali di-binin iek-ou-dou di-koujin, aussitôt qu'ils trouvent une occasion, ils s'égorgent l'un l'autre; comp. فصل.

* فصحه fassiéhh, expression, avec expression; fassiéhh báhhkovum, je parle avec expression, G.; ar. فصحه.

فصل fesl, part, chapitre; plur. فصول fesoul, les saisons; fasál, proportion, G.; au fasal bo-ghrum, je me résous, littér. je prends cette sorte, G.; fasál, nombre, limite, Rh.; ar. فصل.

فصيح fesih, éloquent; ar. فصيح.

فضل fezl, vertu; فضل نامعدود fezl namádoud, vertu rare; فضل به be fezl, vertueux; به فضلا كامله مرفكه be fezla kamilé merifeké, c'est un homme de grand mérite; ar. فضل.

فضولي fouzouli, intrigant; fažúl, délateur, souffleur, G.; fažulía t-kem, je flatorne, je me mêle d'affaires qui ne me regardent pas, G.; ar. فضولى کردن, p. فضولى.

فادی voy. فاضى.

فطور, فطار fitar, fitour, premier repas qu'on fait pendant le jeûne de ramazan; aze bu föterim, je cesse le carême; S.; ar. افطار, فطر.

* فول-ه fol-ē xārāb čē-de, il fait une mauvaise action, S.; ar. فعل.

فغفوري fagfourí, porcelaine; farfúri G., ferfúr L.; du pers فغفور (du sanscr. भगपुत्र, traduction du chinois t'ien tsè) qui se prononce en ture faḡfūri ou farfūri, russe фаяфору, grec mod. φαρφουρι, géorg. ფარფურე.

* فق k. or. faqq, bouche; zaza fek, feg, feg velá'i, il bâillait; dujiki fik; ar. فك (mâchoire); comp. فك.

فقير voy. فقرا.

* فقور fekúr, chagrin; fekúr fekárera me heíye, je souffre chagrin sur chagrin, L.; ar. فقور (plur. de فقر).

فقى feqi, plur. فقيهان feqihan, étudiant en théologie; fakka, juriconsulte, G.; ar. فقيه.

فقير feqir, plur. فقيران feqiran, pauvre, misérable; از فقيريم ez fekir-im, je suis pauvre; تو فقيرى tou feqir-i, tu es pauvre; او فقيره eoū fekir-é, il est pauvre; plur. وان فقيرين em, houn, van feqir-in; فقير كرين feqir kirin, dénuier, priver; زن فقيره jin feqiré, une pauvre femme; fakír, pauvre, calme; fakír de-búm, je m'appauvris, G.; fakaré, fekír, mendiant, L.; fókara, pauvreté, G.; ar. فقير plur. فقرا (les hommes pauvres).

فک fek, ce qui est ouvert, une chose résolue; ar. فک.

فک fik, chalumeau, flûte; mot onomatopéique; arm. փուփ, géorg. ფიქლი.

* فک fikā kir, il siffle, L.; mot onomatopéique (voyez Merkel, Physiologie der menschlichen Sprache, 213).

فکاندین fikandin, jouer de la flûte, siffler; verbe causat. de فکین.

فکرا fikir, pensée, imagination; فکرا fikr-a betal, pensée inutile, illusion; feker kem, je pense, je présume, G.; fikkar di-kem, je sens, Kl; feker le-kem, je considère quelqu'un, G.; feker vağharinūm, je déconseille, G.; feker-a qo bezium, j'assure, je propose, G.; ser feker qo na-vastīt, inconstant, G.; ar. فکری; voy. فکری.

فکرکر fikir-ker, sagace; du pers. فکرکر.

فکری fikiri, considération.

فکیرین fykirin, fukourin, méditer, penser, voir, regarder; prés. از دفکریم ez di-fykirim, تو دفکری tou di-fykiri, ام هون eoū di-fykiré, plur. هون em, houn, van di-fykirin; impér. 2. به فکری be-fykiré, plur. هون houn be-fykirin; parf. part. من ته, وی, مه, وه, اوان فکریه min, té, vi, me, ve, evan fykirié; part. passé فکریه fykirié; fikirin, penser; fukrin, regarder, Rh.; de فکر.

فکیکی voy. فکی.

فکین fikin, siffler, gazouiller; de فکا; comp. فکاندین.

فله voy. فلاح.

فلال filal, sabot, espèce de soulier d'homme; t. فلار (bottine).

فلان fylan, tel, un tel; fylan ticht, une telle chose; فلان kes, une telle personne; flán, tel et tel, un certain, G.; ez flán va-na-bú, je ne le quitte pas; ez flán va-búm, je ne le poursuis pas, G.; flán testéki ghaéstia dest-c men, cette chose parvint dans ma main, G.; flán me āge ket, āz ket, il me plaît, G.; ar. فلان (p. فلان).

فله voy. فله.

فله feleti, qualité d'Arménien; de فله.

فلانی filitin, 1) se sauver; بیلانی be-filité, peut-être il (le malade) se sauve; 2) surprendre; mīs-ē mó fól-leti, j'eus un grand besoin de pisser, littér. mon urine me surprit, S.; ar. فلت (فلنه).

فلز filis, jeune tige de blé; t. فلس.

فلسطين felestan, chrétien; pour فلسطين, de Palestine.

* فله felesc kem, je disloque, G.;

فیراش, برس.

فلیشین felichin, dissiper, disperser;

فیریشیدن, برانشیدن, بریشیدن.

فلفل fylfil, poivre rouge; ar. فلفل (du pers. فلفل); mot indien, sanscr. पिप्पली.

* فلفلك zaza filfilik, papillon; filfilik-a šau, phalène; comp. فلفلك.

فلق feleq, malheureux; ar. فلق.

فلك felek, ciel; ar. فلك.

فلكیات felekiiat, astronomie; ar.

فلكیات.

فله فله یکی, فلهکی felé, arménien; فلهکی.

فلهکی ieki, feleki, un Arménien; plur. فلهکی.

فلان gound-id felan, les villages arméniens; فلکی زمانی feleki zimani, la langue arménienne; fallah, paysan, chrétien,

G.; flah, Arménien, Kl.; föllah, chrétien, S.; ar. فلاح.

fen, art, science; فنى شری fen-i chéri, stratagème; ar. فنّ.

fena, mortalité; ar. فنا.

* fintō, calèche, L.; du russe фая-тонъ, géorg. ფანტონი, comp. t. هنتور (du hongrois).

fyndjan, tasse à café; finjān L., G.; fanjān Rh.; ar. فنجان, du pers.

بنكان (du grec πίνκας).

fynd, bougie; fundek, G.; fōnd, fāndük S.; ar. فند.

findīk, noisette; p. فندق; comp. فندق.

فندك voy. فند.

* fendeguleh, rouge-gorge, R. I, 143.

fener, lanterne, fanal; فنرا شیشه fener-a chiché, lanterne de verre; فنرا کاغذی fener-a kaghyzi, lanterne de papier; فنرا مشمع fener-a mouchema, lanterne de papier ciré; faner G.; t. فندر, russe фонарь, du grec φανάριον.

* finok, nom d'une petite race de chien, G.; ar. فنك (le Fennek des Maures, le Zerda des Arabes, canis zerdo).

fēni, comme, égal à; fēni vīa, conformément à cela, L.

* foara, jet d'eau, Ch. 346; ar. فواره.

feoüt, mort; فوٹ بوین feoüt bouin, mourir; t. فوٹ اولمق.

feviti, passé, qui n'est plus, qui n'existe plus; de فوتین.

* fouti, turban des Kurdes, Ch. 351; ar. فوطه (voy. Dozy, Dictionnaire 342).

feoütin, disparaître, se perdre; prés. 3. دفته di-feoüté; de l'ar. فوٹ.

fihrist, catalogue, table de matière; du pers. فهرست.

fehlm, entendement; فهم کرین fehlm kirin, faire entendre; fahem, talent, jugement, G.; fahem kem, j'entends, G.; fahem be-kem, je rends capable, G.; fahem le-kem, je fais comprendre, G.; fām kirin, comprendre, Rh.; ar. فهم; voy. بی فهم.

fehemandin, persuader, donner à entendre; verbe causat. de فهمین.

fehemin, s'entendre, avoir l'idée d'une chose; de فهم.

fehité, vilenie, bassesse; aram. ֆիհիթ.

* fahím, sage, intelligent, capable, éloquent, G.; ar. فهم.

feanik, froid (subst.) R.

* fīr, apprend, dans le texte origin. بهاموز, L. I, 100, 9; c'est fīr suivi par l'impératif به.

firan, bavard, grand parleur.

* fīrōzi, 페루지, victoire, P.; c'est le pers. فیروزی.

fichek, fichenk, feu d'artifice, fusée; فیشك افیتن fichek awitin, tirer un feu d'artifice; t. فشك آتمق.

fichek-ferouch, artificier; du pers. فشك فروش.

fiki, fruits; فیکي کال fiki kal, fruits verts; فیکي گهشتی fiki ghehichti,

فاین — فیل

fruits mûrs; fēkī Rh.; feki ná-ket, infructueux, G.; ar. فاكهه, vulg. فاكهه.

فیل fēl, ruse, tromperie; p. فلیو.

فیل fil, éléphant; فیل صورت fil-souret, géant; fīl, éléphant du jeu d'échecs, S.; ar. فیل (du pers. فیل, sanscr. पील).

* فیلوسوفīl, philosophe, G.; t. فیلوسوف (du grec).

فیلوان filvan, cornac; du pers. فیلبان.

* فیلī fili, d'ivoire, gris blanc, G.; du pers. فیللی.

فینو fino, bonnet rouge ture, fes; نو دی بجی باژیر ژبوی من فینو بینه tou di bi-tchi bajir ji-boui min fino biné, tu vas nécessairement à la ville, apporte moi un fes; کفنه او فینو وی eoū fino vi kewn-é, ce fes à lui est vieux, c'est-à-dire: son fes est usé.

* فینو finó, hache (?), ar. syr. fās S.

ف

فه voy. فا.

فازی wājī, travers, inverse, l'envers; فازی wājīé, c'est de travers; بو فازی waji bou, cela a été à l'envers; p. واز.

تفنگك فالā wala, vala, vide; والا tifenk wala kirin, décharger un fusil; فالā wala-mé, je suis oisif; فالā wala na-bé, il ne reste pas oisif; فالā wala bouin, se vider, être oisif; فالā walaié, ce qui est vide; فالā wala-là-i, tu es oisif; نو فالā نینی nini, tu n'es pas oisif; فالā kirin, vider; فالā wala sekinin, être dans l'inaction; zīn žēra vāla kerīa, il le désarçonna, S.; comp. دست فالā (s. v. ده); ده فا?

فالاتی walati, oisiveté.

فان wan, pluriel de انی (ce, ceci); لی-وان nizoukan, tout dernièrement; vāna būn, ceux-ci étaient, L.; ž vāna, par ceux, L.; jem vāna, vers ceux, L.; ž vānara, pour ceux, L.; امان amane Ch.; voy. افی.

فای wāī, désirant; de فاین voy. خوش (s. v. خوشتر فای, پیش فای).

فاین wāin, désirer, aimer; prés. از او ez di-wim, تو دی tou di-wi, ام هون وان دفین eoū di-wé; plur. em, houn, van di-win; parf. part. من دفی min, te, vi, me, ve, evan di-wi; conditionel passé دفا me di-wa, nous aurions voulu; conjunct. em di-witin, je voudrais; her-tchi te di-witin, tout ce que tu souhaiteras, partic. passé دفی di-wi, di-wiie; infinitif فاین wāin, amour, désir; به فاین be wāin, par amour, chéri; فاین ز دل و wāin-a ji dil ou djan, l'amour ardent, aimer de coeur et d'âme; فاین ولاتی wāin-a velati, amour de la patrie; فاین وایه wāin-a ve kim ne-bé, puisse votre amour ne pas diminuer; ای دی ei diwi, aimant, celui qui aime; chez Garzoni: prés. te-vem, t,vem, négat. na-vém, 2. t,véi, 3. t,vet; kutt na-vém, je hais; kes na-vét, haï; t,vem ce-kem,

je me résous; parf. part. t, vîa, négat. na-tvîa, na-vîa; chez Rhea: infin. wētīn, tu-wētīn; chez Socin: me devē tu nake, je te défends de faire cela (impersonnellement); me devē tu bidē min, je veux que tu me le donne; hākār tū p̄xva dā-vāđ de-vîya, si tu aimes les nocces; chez Chodzko: prés. (impersonn.) دم, دت دی d-em, de-t, de-i, plur. de-mane, de-tanc, de-iane évé; aussi دوه de-vé, il aime, p. 315; parf. part. دم اوست d-em éouist; infinit. اوستن couisténe; k. or. min ou az de-vet, je veux; bactr. xvād, p. خواستن; comp. افسن, خواستن.

فر wyr, mensonge; فره wyr-é, c'est un mensonge; comp. serb. varanje (tromperie).

سافر, جعفر wir, mets; p. خور; comp. جعفر.

فر wir, ici, par ici; زفر وها ji-wir vouha, de temps à l'avenir; زفر زوی ji-wir ji-vi, par ici par là; لعر لوی li-wir li-vi, ça et là; فردا ویدا جون wir-da vi-da tchoun, aller par ci par là, ça et là, tergiverser; wer, ainsi, L.; le-vîr, ici, S; l'vir Rh.; datif abrégé du pronom démonstr. ائی; dans la forme wir-da la lettre r est regardé comme appartenant à la racine même, comme le r de l'armén. Լը ou Լըրտեւ (de lui), Լըրտեւ (par lui), bactr. ava; comp. زفروها.

فر ویرا wir, ici; de vi (voy. او) et de ری (chemin); comp. لعر.

فرک werik, bouillie, gruau; comp. russe вариво (soupe), de варить, lit. virtù (cuire).

فرک wyrek, wyre-ker, un menteur; de فر.

فرگرتن voy. فرگرتن.

فریشک wyrichik, are pour carder et battre la laine, chardon.

فه wé, ce, celui, cela; هسپا بی wé hespa bi-qousour-é, ce cheval est sans défaut; chez Lerch: va teira, cet oiseau; va her du lāv-i wi, ses deux fils; vaya, celui-ci; vayá-yc, c'est celui-ci; ve šerāba, ce vin (accus); va inĵia, cette perle (accus.); va gundiāna, ces paysans (pour فان) ve kéčikan, ces filles (accus.); chez Socin: va, ainsi; dē tū va mā-kā, ne fais pas ainsi; dē va byt, que ce soit ainsi; va-yā, c'est ainsi; vā-nā, pas ainsi! wa, ainsi, Rh.; bayba, oui, P.; comp. ائی, فی, فان, ائی.

فه wé, préfixe verbal signifiant l'action d'ouvrir, de retour, de refaire; zaza ā (آکردن); p. وا.

فه we-bir, en gros, contract.

فه we-birin, fixer le prix, trancher une question; p. بریدن.

فه we-boun, fleurir, éclore, ouvrir, se délier, débâcler; prés. از فه دییم ez we-di-bim, تو فه دیی tou we-di-bi, ام هون coū we-di-bé, plur. وان فه دیین em, houn, van we-di-bin: impér. هون فه بین we-bé, plur. هون we-bin; parf. part. نه وی men we-bou; partie. prés. فه بوی we-bouï, partie. passé فه بویه we-bou, we-bouié; ji-hew we-boun, se déjoindre; va-bú, ouvert, G.; weh bun, être ouvert, Rh.; ez flan va-bum, je ne le poursuis pas, G.

فه we-bihin, saisir, éprouver une

sensation subite; de مېين, forme plus simple que بهستن.

* بهستن va-pāstin, fouler aux pieds, marcher sur quelque chose, Rh.; p. بایستن.

2. 3. ve-pecinut, je redouble; 2. 3. ve-pecinit G.

* جاري ve-jāri, aussitôt, L.; wē-jāri Rh.; zaza aú-jara, wi-jāra, wi-jā, aú-ja; comp. افی (ce).

* زازا ve-jān, sortir, faire sortir; prés. ve-jén'a, je sors; ez vjzdí jenén'a, je siffle; futur ve-jā, je ferai sortir (les yeux), je l'aveuglerai; parf. espār vi-jí, il monta sur son cheval; plur. vj-jíai, ils sortirent; p. ايجیدن; comp. ايجان.

هه جنکاندین we-djenekandin, effaroucher; verbe causat. ده جنکین.

هه جنکین we-djenekin, s'épouvanter, s'alarmer; افی هسب ew hesp we-djeneké, ce cheval est ombrageux; افی استره ew istiré we-djeneké, ce mulet est ombrageux.

* هه چاغه we čāye, autrefois, L.; wē chāghi, alors, Rh.

هه خستين we-khystin, allumer; prés. نو ez we-di-khynim, او فه دخنه tou we-di-khyni, cou we-di-khyné, plur. وان em, houn, van we-di-khynin; futur. ez wy-khim, نو فه خي tou wy-khi, او فه خه eoū wy-khé, plur. em, houn, van wy-khin; impér. 2. هه خه wy-khé, plur. من هه خين wy-khin; parf. part. من هه خي min, te, vi, me, ve, evan we-khyst; parf. plur. 3. هه خستنه evan we-khystiné; part.

هه خست we-khyst, we-khystiié; مومي هه خيم ezi moumi wy-khim, j'allumerai la chandelle; négat. ez moumi هه ناخيم we-na-khim; وان شملان هه دخينن van chamelan we-di-khynin, ils allument les chandelles.

هه خواندين we-khandin, caresser, consoler.

هه خورين we-kharin, we-khourin, boire, fumer une pipe; prés. 3. او هه دخوه cou we-di-kha; impér. 2. هه خوه we-kha, plur. هه خون we-khin; parf. part. 3. هه خور vi we-khar; part. passé هه خور we-khar, we-khouriié; مومي هه خوربه eoū meī we-na-khé, il ne boit pas de vin; خورين هه خوربه aw-a biri tité we-kharin, l'eau de puits est elle potable? chez Garzoni: prés. va-koum, va koi, va-koot; négat. va-na-koum, parf. part. va-koar; هه خوربه va-koar, il but; hedrus. va-koarin, il burent; va-khwarin Rh.

* هه دارن zaza we-dāri, il enterre, parf. plur. we-dérti; ده ديران; p. دانستن.

هه دان we-dan, dresser une tente, creuser, retrousser les manches; دست dest we-dāi, le bras retroussé; هه دادن we-dā, il ferma la porte, L.; p. دانستن.

هه دانين we-danin, poser, tendre; جي بوي گرندا من دانی هه دانه ghirtin-a min daw we-dané, pour m'attraper ils tendirent des filets.

افراز هه راس voy.

هه رساندين we-resandin, détacher une

corde; verbe causat. de فه رسيان, p. ريسايدن.

فه رسيان we-resiian, se délier; فه رسيابه (les chevaux) se sont déliés; prés. va-rásit, parf. part. va-rásiá G.; va-resiān Rh.; comp. فه رسين.

فه رسين we-resin, ouvrir, se détacher; فه نه رسين we-ne-resin, n'ouvrez pas; p. ريسيدن (comp. فه ريس fil).

فه رشاندن we-rechandin, découdre, délaire, détiiser, faire vomir; weh-rēshān-din Rh.; verbe causat. de فه رشين.

فه رشبان we-rechiian, vomir; vomissement; vah-rescium, parf. part. vah-resciá (le fusil) partit, G.; comp. فه رشبن.

فه رشين we-rechin, vomir, se découdre, se délaire; p. هراشيدن.

فه روين we-routin, tailler, fendre, écorcher, éplumer; prés. ez از فه دروزيم we-di-roujim, فه تو we-di-rouji, او فه دروزه eoū we-di-roujé, plur. ام هون, وان فه دروزين em, houn, van we-di-roujin; impér. فه روز we-rouj, plur. هون فه روزين houn we-roujin; parf. part. ته وي, مه وه, من ته, وه min, te, vi, me, ve, evan we-rout; part. passé فه روتيه we-rout, we-routiie; bactr. ruè (ana-vauruxti), sanser. लुञ्चति.

فه ريكير we-ri-kirin, envoyer, expédier; prés. 3. او فه ريدكه cou we-ri-di-ké, négat. فه ري ناكه we-ri-na-ké, plur. 3. négat. فه ري ناكين we-ri-na-kin; impér. 2. فه ريكه we-ri-ké, plur. هون فه ري كن houn we-ri-kin; parf. part. 3. وي فري كر vi we-ri-kir; parf. plur. 3. وان فه ريكرنه evan we-ri-ki-

riné; part. passé فه ريكير we-ri-kir, we-ri-kiriié; صبحي فه ريكه نيكا subei weriké niw-a kerī pezek-i qalaou biné, demain envoie chercher parmi le troupeau un mouton gras; verer kem, j'envoie, G.; yerer kem a tálba, je fais venir quelqu'un, G.; parf. part. verer kiria G.; de ري (chemin), comp. rē kirin s. v. ري.

فه ريكن we-ri-kin, envoyer; forme contractée de فه ريكرين.

فه زلبان we-zeliian, s'allonger.

فه ساعته we-sá'ate, aussitôt, L.

فه سان voy. وسان.

فه سنان westan, s'arrêter de fatigue; impér. به فسته be-westé, reste là, halte là; chez Garzoni: prés. 1. vastúm, 2. 3. vastít, parf. part. vastá; part. passé az vastá, je suis fatigué; na vastít ser ka-bar-e qo ou ser feker, il est inconstant, il ne persiste pas dans son sentiment; wāstin Rh.; p. وا استادن; comp. فه سنان را فستان هستان.

فه ستاندين westandin, fatiguer, éstrapper un cheval; vastinum, je lasse, je fatigue; parf. part. vastánd G.; wastān-din, placer, poser, Rh.; verbe causat. de فه سنان.

فه ستاك westek, un cheval qui se fatigue vite; de فه سنان.

فه ستان we-stiian, se lasser, se fatiguer; prés. ez از د Westminster di-westim, او د Westminster eoū di-westé, plur. ام هون, وان د Westminster em, houn, van di-westin; négat. ez از نه Westminster ez na-we-stim, je ne me fatigue pas; impér. 2. به فسته be-westé, plur.

هون houn be-westin; parf. part. اوان قستییا min, te, vi, me, ve, evan we-stiia; partic. prés. فستیای we-stiiaï, partic. passé فستیایه we-stiia, we-stiiaïé; comp. را فستیان.

فه سو wesou, colère; فه سوویه wesouié. il est en colère, il est fâché; فه سو هاتن wesou hatin, réprimander; gronder, s'échauffer, se mettre en colère; از بر راستی be-rasti ez ji te wesou hatimé, vraiment je suis fâché contre toi.

فه شار تین we-chartin, cacher, conserver, voiler; prés. از فه دشریم ez we-di-chirim; فه دشری tou we-di-chiri, ام او فه دشره eoü we-di-chiré, plur. وان فه دشرین em, houn, van we-di-chirin; futur 1. از فه دشریم ez we-chirim, négat. از فه ناشریم ez we-na-chirim; plur. 1. ام فه دشرین em we-na-chirin, négat. ام فه ناشرین em we-na-chirin; impér. 2. فه شیر we chir, plur. من فه دشرین we-chirin; parf. part. نه min, te, vi, me, ve, evan we-chart; partic. prés. فه شار تی we-charti, partic. passé فه شار تی we-chart, we-chartiïé; نانکی naneki we-di-chirim, je conserve un pain; من خوه فه شار ت min khé we-chart, j'ai caché moi même; chez Garzoni: prés. 1. ve-sciérum, je cache, j'enterre; 2. 3. ve-sciérit; parf. part. vesciárt, vesciár, vesciára, caché; p. هشرین; comp. هشرین.

فه شان دین we-chandin, brandir, mouvoir.

فه شرین we-chirin, se cacher; shārin, weh-shārin, cacher, Rh.

* فه طو we-to, ainsi, Rh.; de فه et de طور.

افقاس. فه قاس voy.

فه قطان دین we-qatandin, partager, séparer, diviser, démêler; vâ-t-qatīne, il sépara, S.

فه قاتیان we-qatiian, se séparer, se diviser; ری کفشه فه نا فطه ri kiwch-é we-na-qaté, le chemin est clair, il ne se divise pas, فه نیک فه نطیان ji-nik we-ne-qatiian, obséder.

* فه کفتن ve-keftin, prédire, présager; prés. vé-kavum, 2. 3. vé-kavit, parf. part. ve-kéft G.; p. وا کاویدن kaufēn.

فه کببن we-ketin, 1) avoir une rechute, retomber malade; 2) s'allumer, se brûler.

فه کرا we-kira, ensemble, l'un avec l'autre; comp. فبکرا.

فه کرین we-kirin, ouvrir, délier, se concilier l'esprit; prés. از فه دکیم ez we-di-kim, او فه دکی tou we-di-ki, ام هون وان eou we-di-ké, plur. em, houn, van we-di-kin; futur از فه دکیم ez we-kim, او فه دکی tou we-ki, او فه دکی eou we-ké, plur. em, houn, van we-kin; impér. نو فه مکه tou we-me-ké; plur. هون فه مکه houn we-me-kin, prohib. هون فه مکه houn we-me-kin; parf. part. وه اوان min, te, vi, me, ve, evan we-kir; parf. part. فه کری we-kiri; part. passé از فه کری we-kir, we-kiriïé; ez we-na-kim, je n'ouvre pas,

je n'ouvrirai pas; chez Garzoni: ve-kem, je détache, je délie; de-ve-kem, j'étends (un drap de lit); vek-kem, de-vekkem, j'ouvre; vek be-kem, je cueille; ve rús kem, je plume; négat. ve-ná-kem, de-ve-na-kem; 2. de-ve-kei, 3. négat. vek-ná-bít (le noeud) ne se défait pas; parf. part. ve-kiria, vek-kiria, ve rús kiria; waddikim, j'ouvre, Kl.; ve-kir, il ouvrit, L.: weh-kirin Rh. zaza impér. 2. plur. prohib. ve-mé-ki, ne relâchez pas, L. 1, 64, 4; comp. وا کردن p. واکرین voy. لی قه کرین, سرفکری, دا قه کرین.

شوانه we-kouchtin, éteindre; قه کشتین chevate we-kouchtin, éteindre l'incendie.

va-kešm, reculer; parf. part. va-kešía S.

وک. voy. قه کو.

vaghar, progrès; vaghar-a ta kéir, ta voie soit bénie, G.

we-gherandin, retourner en arrière, rebrousser chemin, convertir, changer; prés. 3. او قه دگرینه eou we-di-gheriné; parf. part. وی قه گرانند vi we-gherand; weh-gerāndin Rh.; vá-gerānd, il répondit, S; verbe causat. de وا گردانیدن. قه گربان.

we-ghirtin, reprendre, redresser; prés. 3. او قه دگره eou we-di-ghiré; parf. part. 3. وی قه گرت vi we-ghirt; کونان هیژی لی هیژی قه گرتنه kounan hejji li hejji we-ghirtiné, ils ont dressé les tentes côté à côté; p. وا گردانیدن. قه گرتنه.

we-gheriian, rentrer, retourner sur ses pas; prés. 3. او قه دگره eou we-di-gheré; parf. part. وی قه گریا vi we-gheriia; partie. passé قه گریایه we-gheriia, we-gheriiaie; قه گریا we-gheriian-a bajir, au retour à la ville; قه گریا ve-kou jin we-gheriia, lorsque la femme retourna; ز قه گریان ji-we-gheriian, renoncer, se désister, quitter; impér. 2. هون ز قه ji-we-gheré, plur. ژ تلکه ژ قه houn ji-we-gherin; گره پاشی قزاق راستی مه دببن خرابه دبه ji teleké ji-we-gheré pachi qazakh rasti me di-bin kherabé di-bé, renonce au butin, nous pourrons plus tard rencontrer les Cosaques, l'affaire sera mauvaise; chez Garzoni: va-gharium, je restitue, je tourne; négat. va-na-gharum, 2. 3. va-gharit, parf. part. vaghariá; le va-gharum, je cherche une chose perdue; k. or. vā-ger-dīneh; ziza a-geira, ā-gerai (il alla); لی قه گریان comp. وا گردیدن.

va-ghez-ghez-zinum, je tremble, j'ai des frissons; 2. 3. va-ghez-ghez-zinit; parf. part. va-ghez-ghez-á; p. گزیدن, précédé par گز (dents) et قه.

we-gouhastin, troquer.

we-gouhourandin, échanger, faire une échange; verbe causat. قه گهورین.

we-gouhourin, changer, se changer.

وابلین — فہ مالین

فہ مالین we-malin, entreprendre.
فہ مان we-man, être pensif, être préoccupé; comp. فہ ماین.

فہ ماین we-màin, réfléchir, penser, se préoccuper; p. وا ماندن.

فہ مراندین we-mirandin, éteindre, étouffer; chez Garzoni: prés. 1. ve merinum, négat. ve-na-merinum, 2. 3. ve-merinit; parf. part. ve-mérant; verbe causat. فہ مرن.

فہ مرن we-mirin, s'éteindre.

فہ مشتین we-michtin, retrousser, nettoyer.

* فہ نافه ve-nâve, ici, G.; de فہ (ce) et de فانی (milieu).

* فہ نشیان ve-núscium, je colle, je joins; 2. 3. ve-núscit; parf. part. venúscíá G.; venustān, coller, Rh.; de نشای.

* فہ نیشك venusciekka, gluant, glutineux, G.; voy. نیشك.

* فہ نشین zaza wén'iši, va à la rencontre, L. 84, 12.

* فہ هجاندین va-haginum, j'épèle; 2. 3. va-haginit; parf. part. va-haginá, G.; de ل'ار. هجا.

فہ هونان we-hounau, contrepointer un habit.

فہونکر wehoun-ker, tailleur qui contre-pointe.

فہ wi, ce, cette; فہ قی زنی be wi jini, à cette femme; فہ دوی بازیری di-wi bajiri, dans cette ville; comp. فہ لای; chez Lerch: ve-kéčike, hanc puellam; Tš vía dī, il vit cette chose; be púrs-a vía, sur ces paroles; vía bilbila, hanc lusciniā, le-vía, à ceci; le-vyá, sur cela; ž vía pičúkter, plus petit que celui; chez Garzoni: pu vi scert, à cette condition; zaza wi-jā (voy. فہ حاری), cas obl. de لای (ce).

فہ لوی wi, nécessairement, il faut: فہ لوی cou wi bi-ke, il faut qu'il fasse; فہ فہ wi bi-dé, il faut qu'il donne; de فہ فہ comp. فہ دی.

فہ فہین voy. فہ فہین.

فہ فہدر voy. فہدر.

فہ فہ wiz, gros; فہ فہ wiz-a oustou, un cheval qui a le cou gros, du bactr. vaz (corroborei) vāza (force), pehl. وزیتن, comp. Pott, Et. F. III, 647.

فہ فہ wykira, république; فہ فہ valat wykira be-khouicé, gouvernement républicain; comp. فہ فہ.

ق

قہ qa, quelque part; suivi d'une négation ce mot signifie: nul, nullement, absolument rien; قہ قہ qa tou-né, moins que rien; قہ قہ qa tchi khaber heié, n'y a-t-il rien de nouveau; comp. قہ قہ.

قہ قہ qa, où; abrégé de قانی.

قہ qab, fourreau, étui; قہ qab-a kaghizi, pli, enveloppe d'une lettre, t. قہ قہ.

قہ qabil, probable; قہ qabil-é, il est probable; az kabal ta, je me t'offre, G.; ar. قہ قہ; comp. قہ قہ.

قہ قہ qabilin, être capable; de قہ قہ.

قابو qapou, la porte, les gens du pa-lais; t. قابو. قامو, قابو.

قابوت qapout, capote; t. قابوت (de l'ital. capotto ou du pol. kapot).

قابوچی qapydji, portier; t. قابوچی.

قَاتِک qatik, repas frugal, lait caillé; t. قاتیک (viande outre le pain).

قَاتِل qatil, assassin; ar. قاتل.

قَاتِمَةُ qatmé, ficelle, cordon.

قَادِر qadir, capable; قَادِر بُون qadir bouin, être a même, قَادِر دَبِم qadir di-bim, je suis à même; قَادِرِي نَفْسًا خَوِه qadir-i nef-s-a khouié, être a même de retenir ses desirs; qadîr bu, il était capable, L.; qadîr kir, il put, L.; ar. قَادِر.

قَار qāra, colère, S; ar. قهر.

قَارَاس qarās, glace, S.; ar. قارس.

قَارَسِن qaresin, se glacer, se convertir en glace, se figer.

قَارِشْمِش qarišmîš de-bé, il se mêle des choses d'autrui, L.; zaza mā qariš-îc-bén'i, nous ne nous mêleront pas, t. قَارِشْمِش.

قَارْقَاش qarqach, blanc.

قَارِه qarê, ragoût de mouton, Ch. 334; kailê, viande conservée en beurre, Rh.; ar. قَالِي (vulg. qalya, fricassée); comp. قَالِي.

قَاز qaz, oie; chass Kl., кач P., zaza qaiiz; t. قاز.

قَازُک qazouk, pal, pieu; قَازُغِي dané qazoughi, empaler; kazók kem, j'empale, G.; ar. قازق.

قَازَنْمِش qazanmîš de-ké, il touche (de l'argent) L.; t. قازنمش.

قَاس qas, tant, autant, selon; قَاسِک qasek, une certaine quantité; به قَاسِي وه be qas-i vé khoundi ni-

nim, je ne suis pas autant savant que vous; قَاسِک بِرَنج لِمَال be qas-i qondret-a khou, selon ses forces; قَاسِک بِرَنج لِمَال qasek pirindj li-mal peïda di-bit, une petite quantité de riz se trouve a la maison; قَاسِي قَدَر qas i qadar, bien a propos; qās, place, S.; le-qās-ê bîs pārā, de la grandeur d'une pièce de vingt paras, S; ar. قَاس; voy. قَاس. هِنْدِه قَاس, جَاقَا.

قَاسِک qasik, plus. قَاسِکَان qasikan, dessein prémédité.

قَاشَان qachan, uriner (en parlant des chevaux); t. قَاشَانِمَق, قَاشَانِمَق.

قَاشِک qachik, petite casserole; t. قَاشِک (cuillère).

قَاشِمِر qachmer, bouffon, drole; kasmér kem, je fais des farces, G.; t. قَاشِمِر, comp. قَاشِمِر.

قَاشِمِرِک kasmérçi, bouffon, G.

قَاشِمِرِي kasmérii, kasmériât, bouffonnerie, G.

قَاسِد qasid, ambassadeur, envoyé, un exprès qui porte des lettres; قَاسِدِي خَدِي qasid-i khoudi, envoyé de Dieu, apôtre; kased G., kasid S.; قَاسِد اَجَل ange de la mort, L. I, 103, 5; ar. قاصد.

قَاسِدِي qasidi, embassy, mission.

بِه قَاضِي qazi, qadi, Kadi, juge; قَاضِي قَاضِي be kazi birin, citer devant le kadi; ar. قاضي.

قَاطِر qatir, qantir, mulet; قَاطِر L., kántir S., zaza katîr; t. قاطر.

قَاطِرْدِجِي qatirdji, muletier; katerci, katergi G.; t. قاطرچی.

قَآئِدِه qâidé, règle; قَآئِدِه قَآئِدِه qâid-a tidjareti, règle commerciale; ar. قاعده.

قافك qàfik, pot à fleurs, fragment d'un pot; comp. l'arm. *qaw* (glaise), d'où *qawawqar* (potier).

قافله qafilé, caravane; k. or. kafilā; ar. قافله.

* قافلی qafilī, engourdi; qafilī-c, il est engourdi, L.; ar. قافل.

* قافی kafi, rime, G; ar. قافیه.

قاق qaq, fruits secs; t. قاق.

قاقزین qaqyzi, s'inquiéter, se trouver dans l'embarras; du t. قاقشمق.

* قافله kakūlla, cannelle, G.; ar. قافله, pehl. قاقوره, du sanser. कक्कल (Lagaide, *Gesammelte Abhandlungen* 35, 21).

* قافم kakun, hermine; t. ar. p. قافم (Blau, *Zeitschrift der Morgenl. Gesellschaft* XXIII, 269; Dozy, *Dictionnaire* 359).

قافمنج qaqyndj, réprimande; du t. قافمنق.

قال qal, action de purifier un métal; قال kirin, purifier l'or ou l'argent; t. قال انك.

قال qal, dispute, querelle; zaza kālī kén'a, je parle; ar. قال (parole).

قالان qalan, fourreau; kavelan, kaŭlān G.; t. قولان vulg. فولان.

قالب qalib, moule; kaleb, estampe, modèle, forme, G.; kaleb le dem ou cekem, j'imprime, je forme, G.; ar. قلاب.

قالدرم qaldirim, pavé; t. قالدرم, قلدرم.

قالک qalik, coque, cosse, écale, écorce; قالکي heiki, coque d'oeuf; قالکي fyndiqan, coque de noisette; قالکا siwi, pelure de pomme; قالکا پيوازی qalik-a pivazi, pelure d'oignon; قالکی دارا گوران

qalik-i dara gouran, écorcher un arbre; قالک قه کيرين qalik we-kirin, écaler.

قال meqal, billebaude, tumulte, chaos; ar. قال مقال.

قالن qalyn, gros, robuste; chalin Kl.; t. قالن, قالک.

قالو qaleoŭ, gras, bien nourri; قالو qalev-é, il est gras; قالو بوين qaleoŭ bouin, s'engraisser; قالوی qalevi, corps gras, embonpoint; kalāu kem, j'engraisso, G.; kalav kirin Rb., kalāwī, obésité Rb.

قالیچه qalitché, tapis velouté; du pers. قالیچه.

قام qam, qamet, taille, stature; قام ناده qam na-dé, cela n'arrive pas à la taille d'homme; ar. قامه.

* قام zaza qām, qui, lequel; plur. qāmi, qāmek, qāmuk, quel qu'il soit; qān-jaŭ-ke, de quel côté; qān-ja-rā, d'où; کامان kamiana, lequel d'entre eux, Ch. 324; pehl. کدram p. کتام, mazend. kudūm, talych kam quonm B. 26, 33; guebri کامی kōmī B. 103.

قامپوشک qampoutch, qampouchk, bulle d'eau.

قامچی qamtchi, kantehou, fouet; نامچی qamtchi le-dan, fouetter; t. قامچو (du polon. kańczug).

قامسی voy. قومسی.

قاموش qamouch, canne, roseau; membre viril; kāmish Rb; t. قامش.

قام voy. قامک.

قانی voy. قانی.

قام قاجا voy. قام.

قانع qānāh kir, il la persuada; ar. qanā'u S.; ar. قانع (content).

قاطر voy. قانطر.

قانون qanoun, canon à feu; به قانون qanoun be djih anin, solenniser (parquer les canons); ital. cannone.

قانون qanoun, règlement; Kanún, règle; pénitence, aller à confesse; Kanún kem, j'impose une pénitence, G.; ar. قانون (du grec κανών).

قانی qan, qani, où, en quel lieu; قانی بارا من qani par-a min, où est ma part? kānī Rh., S.; t. قانی.

قانی voy. کانی (fontaine).

قاو chawe, amadou, Kl.; t. قاو.

قavout, pâte, bon à manger; t. قود, قافت.

قavourma, viande fumée (mot ture); t. قاورمه.

قavouq, bonnet que portaient jadis les seigneurs tures; qauy, espèce de bonnet, L.; t. قاقوق.

قاون qaoun, melon; t. قاون.

قavé, café; kahhve G., qáhwe L., hédrus, qéve, qévata; ar. قهوة.

قavedji, cafetier; zaza qaifejī, قهوجی.

قavé zaza qaúvi, qaúwi, pourquoi.

قavich, faisceau d'herbes, poignée d'herbe, paquet.

قاه voy. خانه قاه.

قahim, fort, solide; káfim kem, j'affermis, G.; koiim Rh.; ar. قایم.

قàisi, abricot; t. قایسی; comp. قیسی.

قàich, longe, un morceau de cuir; káfish, ceinture de cuir rouge et blanc

couverte d'argent filé; qaish es-sēf, baudrier, S.; t. قایش.

قایق qàiq, chaloupe, barque; t. قایق.

* قایل ká'il, content, affectionné, L.; ar. قایل.

* قایماقام qaimaqám, gouverneur, L.; ar. قایم مقام.

* قایمائی koimīātī, solidité, Rh.; de قاهیم.

قبا qaba, grossier, ce qui est fait sans art, sans goût; t. قبا.

قباحات qabahat, mauvaise action; ar. فباحة.

قبار qabar, bulle d'eau, bulle d'air; t. قبارحق.

* قباص zaza qabás baší, garde du corps; t. قواص باشی.

قبال qabal, en gros, d'une fois; contract, convention; kabála, contrat concernant une entreprise commune, G., Rh.; ar. قبال.

قبالاق qabalaq, têtère, capuchon; têtère de cheval; t. قبالاق.

قبره بالق voy. قبالق.

قباله qabalé, décision par écrit, document; ar. قباله.

قābir, qebr, tombeau; kabr G.; ar. قبر.

قبرستان qaberistan, cimetière; kabīrstān L., kifristān S.; du pers. قبرستان, comp. گورستان.

* قبرس koberus, Chypre, G.; t. قبرس.

قبض qabz, constipation, dysurie; قرض qabz kirin, percevoir, prélever;

قبض بوبن qabz bouin, être constipé; kabza, constipé, G.; ar. قبض.

قبضا دور qabze, un manche; قبضا دور بینی qabza dour-bini, le tube d'une lu-

nette d'approche; qabda xánjäre, le manche
d'un poignard, S.; ar. قبضة.

قَبْقَاب qabqab, socque, espèce de souliers; t. قَبْقَاب.

قِبْلَة qyblé, temple de Mecque; ar. قِبْلَة.

قبلة نامہ qyblé-namé, boussole; ko-
blanāma G., kublanāma Rh.; du pers.
قبلة نامہ.

قِبْلَه نِما qyblé-nouma, boussole; du
pers. قِبْلَه نِما.

قبلى qybleï, méridional; kubli, vent
du midi, G.; ar. قبل.

قُبُور qoubour, fontes de pistolets; qabūr S.; t. قُبُور.

قبول qaboul, acception; قبول کردن qaboul kirin, accepter; قابل قبول qaboul di-bé, acceptable; kabúl kem, je consens, j'exauce, G.; kabúl na-kem, je refuse, je contredis, je déplaís; partic. passé makbúl G.; kabúl bum, je plaís, G.; ار قبول.

* قبة qúbbeh kâmbära, boucle de ceinture; ar. qubbet el kamar S.

قبيله qabilé, qabilé, tribu; ar. قبيله.

قېاغ qapaq, couvercle (mot ture); فېاغ

جاڻي qapag-a tchawi, paupière; ماڻغا
سري qapag-a seri, crâne; ۱. قمو، قماق.

1. قېبودان پاشا (du grec καπιτάνος, ital. capitano).

qapoudan-i behri, *capitaine de mer*.

قت qet, trèfle; t. قت.
قتل qatl, meurtre, assassinat; قتل

qatl kirin, assassiner; قاتلی به حق qatl-i be haq, la loi du talion; ar. قاتل.

قيدج qyjdjedj-bydjedj, radotage.

قجلاه gadjelé, pie (oiseau); p. قجل, كجله, قزل.

قودجور qodjour, salé, mettre trop de sel.

٤٩ qytch, inférieur en mérite; t. ٥٠ (le derrière).

قچ، قچك qytch, qytchik, jaune; kurin.
xácú (vert)?

قَهْب, قَهْب qahb, qahbé, putain;
kahhbah G.; ar. قَهْم.

قحط qahṭ, famine; قحطى حوانگير qahṭ-i
dijhan-ghir, famine universelle; ar. قحط.

kirin, seier du bois; 2) taille; ar قد.

قدا qeda, malheur, accident fâcheux,
ar. **قضا**; comp. **قضا**.

مَدَّارَه qadaré, yatagan; ۱. مَدَّارَه ۱.
 * كوداس kodás, messe; kodás kem,
 je consacrer, G.; ar. مَدَّاس.

قداغ qadag, soudure.

قدح qadch, verre à boire; بلوری

qadeh- a bilouri, un verre de cristal;

آبی qadeh-i awi, un verre d'eau.
ar. قدم.

قَادَحِينَ qadchin, terminer une affaire.
de l'ar. فطمر (comp. فطيمان).

قدر qadr, pouvoir, considération, quan-

tité, tant, autant; به قدری کارنی be

qadr-i karini, selon ses forces, selon son

pouvoir; قدری سدی qader-i sedi, cen-

taine; به قدر be-qadr, respectable; به

امکان قدری be qadr-i imkan, autant
 possible qadr-i qadr hein avay

que possible; قدر هين qadr hein, avoir
de la valeur: قادره qaderahi, une cer-

de la Valeur; قدرى qadereki, une cer-
taine quantité: kadar-khāl médiocre. Rh.

sl. q. gedrivek. un peu. Ch. 348.

قربشك — قدرت

qoudret, puissance, force, به قدرت
be qoudret, puissant; فرنا ادا
qoudret-a eda deini heié, il
est solvable; مطلق فرنا qoudret-a
moutlaq, toute puissance de Dieu; kadrét-a
godé, G.; ar. قدره.

* کادس kadas, saint; kadas kirin,
sanctifier, Rh.; kods-i halîl, Jérusalem,
Rh. (ar. قدس خليل); ar. قُدس (sainteté).
قدق کربن qydik kirin, chatouiller;
قدقق ا.

قدک qedek, toile bleue; du pers. درک.
قدمگاه qadem-gah, latrines; du pers.
دمگاه.

* کادوس Kadús, saint (en parlant de
Dieu); kadusa marîam, la sainte Marie,
G. 284; ar. قدوس, syr. ܩܕܝܫ.

قدع qoudé, arrogant; ar. قَطَعَ.
قاديف qadifé, velours; kadifa G., qa-
difé L.; ar. قَطِيفَة.

قديم qadim, 1) ancien; 2) Dieu;
kadím G.; ar. القديم (Dieu).

qyr, mortalité, en parlant des ani-
maux; yr ketiie pezi, la mortalité tomba sur les brebis;
qyr kirin, mettre en déroute, tuer; du t.
فرغون (rompre), voy. قران.

qar, plur. qaran, dette payable
à terme; نه خو فر توينه te khou qar
touniné, tu n'as pas des dettes; voy. فرض.

* قر, terre (dans le texte origin. گل)
L. 1, 101, 5; t. قرا.

* قاراجی karach, nomade, Rh.; t. p. قاراجی
(Bohémien).

قرار qarar, approbation, fixation; قرار

qarar dàin, arrêter une opinion;
be qarareki niné, cela
n'est pas décidé; krrár kem, je promets,
je confirme; impér. krar be-ka G.; k'rar
kirin Rh.; ar. قرار, voy. اقرار.
qyrasé, levier; du grec κερχί-
στον?

qaraz, fonds; به قراضه be qa-
razé, à titre de fonds; ar. قراض.

qarafil, girofle; karánfol G.;
karafil L.; karanfîl, girofle; anneau de
nez, Rh.; ar. قَرْنُفُل, t. kārānfûl, du grec
καρυόφυλλον, voy. Gildemeister, Script.
arab. de rebus ind. 35; Pott, Et. F. III,
110 note.

qyraw, frimas, givre; قرائی
qyraw mouian di-ghiré,
le frimas s'attache aux cheveux; t. قراغو;
comp. قرمى, فرم.

qaraltou ditin, voir peu
à cause de l'éloignement; t. قرالتى (sombre).

qaramat, souci, peine.

* قرآن korán, le coran, G.; ar. قرآن.

qyran, mortalité (en parlant des
animaux), épizootie; t. قران; comp. فرغون.

qaraoul, 1) sentinelle; 2) la
mire d'un fusil; t. قراول; comp. قول.

qourban, sacrifice; قربان
qourban kirin, sacrifier, immoler;
qourban-a te me, je suis
tout à toi; korbán G., kvrbán ce-kem G.;
ar. قربان.

qourban-ker, celui qui coupe
les animaux en offrande.

* kurbét, voisinage, L.; ar. قربة.

کوربشك voy. قربشك.

* قره Korba, outre à eau en peau de chèvre, G.; ar. قره.

* قرابه qarabfna, carabine, S.; t. قرابه, p. قرابین (mot europ.).

قربوز qarpouz, pommeau; قربوزا زبن qarpouz-a zin, le pommeau de la selle; qalpūs-a zīni S.; t. قربوزه, ar. قربوز, p. قربوس.

* قرابین qarapēn, révolte; ar. qulūl S.; cig. kurapenn, coripen (Liebich, Borrow).

* قرنال qartāl, aigle, L.; t. قرنال.

* قرتماق qartmag, ordure; t. قرتمق, قرارتمق (noircir).

* قره qarax, bord, rive, Ch. 354; t. قراق, قراق, قراک.

قرضدار voy. قردار.

* kurz, pur; zif kurz, argent pur, G. (syr. sēmo qurz S.).

* karaziū, suie dans la pipe de tabac, G.; voy. قریش.

* kvrsār, pirate; t. قرسار; de l'ital. corsaro.

qourch, qourouch, piastre; ghvrūs, ghrūs G., gorūs L.; غروش kurūs B., غروش Ch. 349; t. غروس, ar. غرش plur. غرش, arm. (dialecte de Mouh) ԳՐՈՐԱՇ (Patkanof, Матеріалы для изученія армянск. нарѣчій, p. 63), ossète грыз, грис (Sjögren, Osset. Studien 377), avare gurus' (rouble), kaskum. xurus', hürkan. kuruš (Schiefner), kubāchi kgurusch (Dorn, Mélanges asiatiques VII, 85), russe гронъ, lit. graszis, allemand Groschen, de denarius grossus, Pott, Et. F. IV, 444.

qarchilik, batterie de fusil; t. قرشلیق.

qyrch-myrch, ordures, balayures; t. قرش مرش.

qarz, emprunt, dette; بقرض b-querz, à prêt, Ch. 344; ar. قرض; comp. خر.

qarz-dar, qardar, débiteur; du pers. قرضدار.

qourtan, bât, bardelle, selle pour les bêtes de somme; ar. قرطان.

qourā, tirage au sort, loterie, recrutement; عسیرا دریانه زبوی قرعه عاصی achira diriane ji-bouī qourā asi bouné, la tribu de Diri se révolta à cause du recrutement; ar. قرعه; comp. غرا.

kvrg'hó, nom d'une petite espèce de faucon, G.; t. قرغو (pers. فرغوی) du grec κίρκος, comp. avare xerg'ū (autour, Schiefner, Awarische Studien 102^b), kaskum. xirg'u (Schiefner), géorg. ღოგოჭოჭი, russe крѣчѣтъ; mazend. kyrček (Melgunof, die Südufer des kasp. Meeres, p. 225), voy. Pott, Et. F. II, 4, 502; IV, 33. Hehn, Culturpflanzen und Hausthiere, 526.

qyrgoun, maladie mortelle, mortalité (des animaux), épizootie; t. قرعون; voy. قران.

qyr-qyr, bruit, vacarme; mot onomatopéique; comp. قره et l'ar. ورره.

qarqaré, linceul; comp. ar. قمره (vêtement de femme).

qyrik, corbeau; qaraq L.; comp. t. قرغه (corneille), afghan. کارکه (corbeau, corneille), grec κόραξ.

qourm, racine d'arbre; qurm-e dāri, tronc d'arbre L.; kurm, racine, Rh.; ar. قرمه, grec κορμός.

قرهين - قرم

قرم qarm, gelée blanche; comp. قرافي, قرمى.

قرماش qyrmach, rides; ar. كرمشه; comp. قرمچك.

قرمچاندين qyrmitchandin, chiffonner, froncer, rider, faire des rides; رو قرمچاندين rou qyrmitchandin, faire des grimaces; verbe causat. de قرمچين.

قرمچك qarmoutchek, rides, contorsion; comp. قرماش.

قرمچين qyrmitchin, se rider; kermci, plié, ride, G.; karmci, las, G.

* قرمز krmes, cramoisi, G.; kirmiz L.; t. p. ar. قرمزى (قرمى), vulg. kermes; du sanscr. कर्मिज.

قرمزاندين qyrmizandin, rougir, rendre rouge.

قرمى qyrmizi, cramoisie; t. قرمى. قرمچاندين qermichandin, mâchonner; du turc. فرمشد ريق.

قرمى qarimi, gelée blanche; comp. قرم, قرافي.

قرامى qarami, de la Crimée? voy. دوهن. قرهين qaremin, geler, se figer; قرميه qaremiic, gelé, glacé.

قرن qarin, ventre; قرن به قرن qarin be qarin, de génération en génération (comp. بشت به بشت), t. فارن, قرن. * کورنيت kornét, angle, G.; kurnit Rh.; ar. ورنه; comp. چارفرنيت.

قرافل voy. قرنفل. قرنقوج qarneqoundj, qarneqoutch, hirondelle; قرلغوج.

قرنى qyrni, tique. * کوروره kurora, kolora, pain de millet, Rh.; chald. קילורין, du grec κολλύρα.

قروش qaravach, servante, fille esclave; t. قروش.

قره qourré, celui qui lit bien le coran; ar. قرا.

قره اغاچ qara-agatch, orme; t. قره اغاچ.

قره باش qara-bach, évêque; littér. qui a la tête noire; t. قره باش (moine).

قره بالى qarabaliq, foule; kalabála, foule, confusion, G.; kabalyk, gens, monde, Ch. 351; t. غلبه لى (vulg. kalabalek).

* قره جادر kara-čadır, nom des Kurdes nomades à l'ouest du Tigre, L. I, XIV; du t. قره (noir) et de جادر.

قره دينمز qara-dinmez, hypocondriaque; mot corrompu du turc qara-gulmez.

قره قاش qara-qach, ayant des sourcils noirs; t. قره قاش.

قره قره qyre-qyr, tumulte, vacarme; قره قره قره me-kin, ne faites pas du bruit; comp. فرقر.

قره قوره qara-qouré, cauchemar.

قره قوش qara-qouch, aigle; zaza karakúš, autour; t. قره قوش (l'oiseau noir, aigle).

قره قول qara-qol, avant-poste; دبين کو قره قولى وان راستى هف دو هاتنه di-bin kou qaraqol-i van rasti hew dou hatiné cherek kiriné, on dit que leurs avant-postes se rencontrèrent et firent un combat; t. قرلقول (voy. قراول).

قره وله qaravilé, soulier.

قرهين qarehin, s'enrichir; de l'ar. قرع, قرينه (la meilleure part du bien).

qyriian, silence, cessation du bruit; comp. قرين.

* قریتا karitá, poutre du plafond, G.; kārīta, gārīta Rh.; syr. ܩܪܝܬܐ.

qyrich, ordure, saleté; cérumen; sauce du tabac; به قریش be-qyrich, sale, malpropre; قریشا گوه qyrijiia gouh, matière des oreilles; قریش کربن qyrich kirin, salir, encrasser; قریشا qyrijiia seri pak kirin, décrasser la tête; comp. قرش مرش; avare qerīš (gale), kūrīn. qurūš (Schiefler 134^b); voy. کربری, قرزو.

* قریش qarīš, treille, véranda, syr. qārīš S.; p. کریش, کریم.

qyrichi, accroupissement.

qiriw, compère, parrain; کی ki bouié qirw-a vi, qui a été son parrain? مولا فاسم بوبه قریش mela qasim bouié qiriw, molla Kasim a été le parrain; karīb G.; ar. قریب.

qiriwati, circoncision (littér. cérémonie en présence du parrain).

qarin, conjoint, attaché; ar. قرین.

qyrin, querelle, dispute; qīrén be ōse kātīa, la lamentation s'empara d'Osé; sē qīrā, trois exclamations; ar. qīrén S.; ar. قربنه.

* qarīn, cesser, se désister; prés. aze žē qarým; impér. 2. prohib. ma-qāra S.; ar. قر.

qyz, qyzé, fille; قر قوشی qyz qouchi, vanneau; قرزا خوهی qyz-a khouhi, nièce; chiss Kl., qīz L., qīs S., t. قز.

qazakh, cosaque; دشبه کو جاقی di-chibé kou tchaw-i ve ji qazakh tyrsiaié, il paraît que vos yeux sont effrayés des cosaques; t. قزاق.

لرز. voy. قزاق.

* kazán, chaudron, G.; kazān Rh.; t. قزاق, قزاق.

qazandj, gain; قزاق کربن qazandj kirin, acquérir; قزاقا حرام qazandj-a heram, simonie, gain illicite; t. قزاق.

qyzik, hermaphrodite; diminut. قز.

qyz-oglan, hermaphrodite (littér. fille et garçon).

qyzil, rouge; t. قز.

qyzil, cordon; ar. قلس?

qyzil, voy. قز.

qyzil-bach, Persan; littér. tête-rouge; t. قزلباش.

qyzildjé, petite vérole; t. قزله (rougeâtre).

kuzel-kurt, que la colique te tienne (expression d'imprécation) G.; on dit küzilkort, quand un Juif passe; on appelle قز قورت (ver rouge) un insecte demeurant dans une plante et retirant la tête si l'on le touche; les chevaux qui avalent cet insecte sont pris par la colique, S.

* qazzē, ceinture de soie, S.; de l'ar. قز, کچ (soie); comp. قز.

qijirandin, faire pétiller; du turc قزرق.

qyjik, plur. qyjikan, corneille, corbeau; قزک قزق دریش qyjik-a

douw-i dirij, corneille à longue queue, pie; kasksk, pie, corbeau à bec et jambes rouges, G.; kǝžǝk, corbeau; qǝžǝk, pie, L.; p. کشك, كسك.

قرین qyjin, siffler, une balle qui siffle; mot onomatopéique.

قس gas, prêtre; ar. قس.

* قرین qasavét kirin, s'affliger; impér. 2. prohib. qasavét mé-ke; parl. part. kisau'ét kir L.; ar. فساوه.

قسم qasem, serment; ar. قسم.

* قسم kasém kem, je partage, G.; 1. قسم انمك.

قسم qysm, sexe; qysm-i nir, sexe masculin; ar. قسم.

قسمه qismet, sort, destin; ar. قسمه.

قسا qacha, prêtre nestorien; kasia G.; syr. قضا.

قسا qycha, frimas, gelée blanche, humidité sur les murs produit par le dégel; du 1. قش (hiver)?

قساوه qachaoŭ, étrille; ar. قشاوه, 1. قشغو.

* قساوت kassavat, balayures, cochonnerie, saleté, G.; ar. قشاهه.

قشر qychr, écorce; قشري سيران qychr-i siran, écorce d'ail; ar. قشر.

قشرتين qychartin, écorcer, peler.

قشرين qychirin, peŭer (en parlant des corps des animaux, quand la superficie de la peau s'en détache).

قش قش kirin, croasser; mot onomatopéique.

قشلاق qychlaq, habitation d'hiver; qǝšlǝ, kišlǝ L.; 1. قشلا.

قصاب qasab, boucher; ar. قصاب.

قصاص qysas, talion; ar. قصاص.

قساندين qousandin, couper avec les ciseaux; angliciser les chevaux; kosandin

G, Rh.; de l'ar. قص.

قصابه qasabé, plur. قصبان qasaban, bourg; ar. قصبه.

قصد qasd, but, intention, préméditation; voy. بقصد (s. v. بد).

* قصر kasser, château, G.; qasr B.; ar. قصر.

قصرين qesirin, engourdir, être saisi de froid; de l'ar. قَصْر, قَصْرَة (courbature du dos).

قصص qousesi, tondeur de moutons; de l'ar. قصص (tonture).

قصابه qasnakh, bande, lien plat et large; 1. قَصَبَق.

ام قصوري qousour, faute; ام قصوري em qousouri na-kin, nous n'y manquerons pas; 1. قصور انمك; comp. بي قصور.

قصه qysé, conte, anecdote, récit; به ريه زترا قصه be riwé ji tera qysé bi kim, en chemin je te ferai un récit; قيصه qyse-biji, conteur d'histoire;

kese P., Kl.; qǝsǝ, qǝsǝ L.; ar. قصه.

قصه qesé, court, chemin le plus court; 1. قصه.

قصير qousir, tondeur des brebis; ar. قصير.

* قصيص qessés, fissure des cheveux (maladie); ar. al-qšaiš S.

قصيل qasil, tige, écorce, chaume; قصيلي qasil-i ghenym, tige de blé; قصيل qasil, herbe, fourrage, S.; ar. قصيل.

قضا qaza, 1) aventure, malheur; قضا

خدی qaza khoudi, épreuves de Dieu;
2) diocèse, juridiction; ar. قضا; comp. قرا.

* قضی Kis, Kisi, Kizi, sable, G.; ar. قُضاع.

قط qat, quelque part; قط تشتكى نابيثرم qat tychteki na-bijim, je ne dis rien; قط تشتكى ناخوزم qat tychteki na-khouz-
zim, je ne veux rien du tout; قط نابه qat na-bé, tout au moins; قط نينه qat niné, à moins; قط كسك لمال نينه qat kesek li-mal niné, personne n'est à la maison; la négation manque, et pourtant قط signifie «nullement»: قط به طرزكى qat be ter-
zeki, d'aucune manière; قط لى دىهكى qat li djiheki, nulle part; قط زمانك qat ze-
manek, jamais; قط كسك qat kesek, personne; kut, kutt, quelque part, jamais, rien; kutt na-vém, je hais (littér. je ne le veux point) G.; kat, quelque part, L; küt, kat Rh.; كوت, كاب B; ar. قطّ.

قط qat, qit, un morceau ou la moitié d'un tout; قط فه گهورين qit we-gou-hourin, dépareiller; قط كرين qit kirin, casser en deux; kat, impair, G.; ce-kem kat, je rends impair, G.; قوت qoutt Ch. 353; comp. قطك قطع كرين.

قطا qata, qati, absolument; قطى qata na-tchim, je ne partirai nullement; kati lazem, il faut absolument, G.; ar. قطعا.

قاتاندين qatandin, déchirer; près 3. به 2. eoü di-qatiné, impér. 2. هون به قطينين be-qatiné, plur. اوى قاتاندي parf. part. qatandiié, il est déchiré; قاتاندينه qatandiné, ils sont dé-

chirés; katāndin, couper, taxer, Rh.; ka-dīnim, je satisfais; di-kadīnim, je devore. L.; šuyūl-e xva qadānd, il finit son affaire, S.; verbe causat. de قطيان; comp. فقه فطاندين.

* قطب kútbí, pôle, G.; ar. قطب.

قطران qatran, goudron; قطران تى qatran ti dan, goudronner; kaitrán G.; ar. قطران.

قتراندين qytrandin, lever les étriers, croiser les étriers sur la selle; de l'ar. قُطر (côte).

قطره qatré, goutte; ar. قطره.

قترين qaterin, égoutter, découler; هندك هندك قترين hindik hindik qaterin, découler; de قطره.

قطة كرين qata kirin, couper, scier, kut kem, j'anéantis, G.; t. قطع اتمك; voy. قط.

قطك qatik, morceau que l'on mange à la hâte; diminut. de قط ou قطى.

قetek, individu, déparié; kíták pēlāvī, une paire de souliers, S.; de قط avec le suffixe ek (un).

* قطك qatík, caille, L.; ar. قطا; comp. كبيت.

قتيك qitik, chat; kiték G., kitték S.; ar. قَط (mot nubien).

قاتيمار qatimar, espèce de pâté, gaufre; ar. قَطِمَر.

قطن qoutin, coton; ar. قطن.

قَطو قَطو مائنه qitou, morceau; قَطو qitou qitou mainé, il en reste un peu par-ci par là; comp. قطى.

قطا voy. قطى.

قلاشتين — قلى

قطى qati, morceau; قتي قتي qiti-qiti, peu à peu; zaza qáti kinjǎñ, habits, allemand Kleidungsstücke; ar. قطعه.

* قاتى qatí, concombre, L.; aram. قحيد (ar. قنّاء).

قاتيان qatíian, se déchirer, user; prés. 3. di-qeté; parf. part. قتيا qetia; part. passé قتيائى qetiaí, déchiré, usé; قتيائى qetiaíé, ce qui est déchiré; qedíá, il se passa, il finit, L.; de l'ar. قطع; voy. قدحين, قه فطيان.

* قين qin, court, L.; kinn-á mena, ma trapue (maîtresse) S.; ar. قعن.

قفا qafa, abri, lieu où l'on se met à l'abri de la pluie et du vent; ar. قفا.

قافس qafes, carcasse; ar. ففس.

قافس qafes, cage; قافسا تل qafes-a tel, cage en fil de laiton; kafs msck, souricière, G.; k. or. kafas; ar. ففس.

قفلى qyfil, cadenas, serrure; قفلى دربر qyfil-i dirij, cadenas, serrure mobile; kfl, kfel G.; ar. قفل.

* قافلاندin qafelándin, fermer à clef; parf. part. qafelánd L.; de قفل.

قفلى-gher qyfil-gher, serrurier; du pers. قفل گر.

* قافلە qaflé, fardeau; qafi-ýk ēzing, un fardeau de bois; ar. قفلة S.

قافدى qawdi, une poignée de quelque chose; قافديك كوللك qawdiiek koulilk, une poignée de fleurs; ar. قبضه, comp. قبضه.

ققرين qyqyjín, se trouver dans l'embarras.

قلى voy. قلى.

قلا qala, étain; قلا كرين qala kirin,

étamer; kaláí G., kalá'i L.; t. قلاى (ar. قلعى).

* قلاب licou, Ewlia chez Kl.; géorg. ღაღი.

قولاب qoulab, charnière; kalába, crochet; kaléb, gond, G.; ar. قلاب.

قولاب qoulab, aspiration, tirer le tabac en fumant; de l'ar. قلب.

قلابدون qlabedoun, tresse d'argent; kállabdôn, brocart, ar. kállabdūn S.; ar. قلابدان.

* قلات келмать, joug, P.; ar. قلات (plur. de قلات).

قلاطك qelatik, blé rôti, bon à manger.

قلاطى qaladji, étameur; t. قلابجى.

قلاده qeladé, encolure du cheval; ar. قلاده.

* قلاش qeláš, meute, L.; ar. قلاده.

قلاش keléš, brigand, L.; ar. قلاش.

قلاشتين qalachtin, crevasser, fendre, couper le bois, déchirer, bêcher; prés. 3. وان coũ di-qaliché, plur. دقلاشه van di-qalichin; impér. 2. به هون به قلاشين be-qalich, plur. هون be-qalichin; parf. part. 3. وى اوان قلاشت vi qalacht, plur. قلاشت evan qalacht; part. passé قلاشته qalachtiié, plur. قلاشتنه qalachtiné; parf.

ايشفه باڭا ريسبى قلاشتنه و سى plur. 3. ichewé paga rispi qalachtiné ve si davar-i vi diziné, cette nuit on a enfoncé l'écurie de l'ancien et on lui a volé 30 boeufs; prés. kaléscium, 2. 3. kalescit G.; di-qalíše L.; parf. part. kalásct G.; keláshtin Rh.; قلاشين; comp. خراشيدن.

قلم تراش — قلافت

قلافت qalafet, costume.

قلامپاره qolampara, pédéraste; p.

غلامپاره, ture vulg. kulambara.

* قلانچك zaza qalanjik, corbeau; comp. قرك et le mazend. سيمو كلاچ (Melgunof, die Südufer des kasp. Meeres, 225).

قلاندین qalandin, griller, rôtir; prés.

به او دقلينه 3. eoû di-qaliné; impér. 2. هون به قلينين be-qalin, plur. houn be-qalinin; parf. part. 3. وي فلاند vi qaland; kelând L., hedrus. kalândin, ils ont cuit; kalândie, ayant cuit; ar. فلى.

* قلاو zaza quláv, étui; ar. فلف.

قلب qalb, faux (se dit d'une monnaie); ar. t. p. قلب.

قلبزنك qalbezenc, faux monnayeur; du pers. قلبزن.

قلبزننگي qalbezenghi, billonnage;

قلبزننگي چيكرين qalbezenghi tchi-kirin, billonner.

قره بالق voy. قلبله.

* قلوباندین qulepándin, faire tomber, S.; verbe causat. de قلوبين.

قولوپانی qouloupani, culbute, soubresaut.

قيلپك qylpik, rapport, rot, vapeur désagréable montant de l'estomac à la bouche; comp. كلبك.

قريبوز voy. قلبوس.

* قوليپين qulypin, tomber; parf. part. qyllypī S.; ar. قلب.

قالتاق qaltaq, arçon, arc de bois pour une selle de cheval; t. قلتاق, قلتق.

قولهتين qouletein, bassin, réservoir; ko-latin G.; p. قلاتين.

قالجك qyltchik, qaltchik, barbe d'épi, arête; t. قالجق.

قالجك كراسي qiltchik, manche; قالجك كراسي qiltchik-a kirasi, manche de chemise; t. قوالجق.

* قالجق külük, kūrūkh, ciseaux pour tondre les brebis, Rh.; t. قرقچق.

قلىرى qoleri, malpropre, sale; de قلىر. قلىش qelch, qalch, fente, fissure, fêlure; p. خراش, خريش.

* قلىشتى kalésctia, fissure, G.; de قلاشتين.

قلىشى qalichi, crevasse.

قلىشين qelechin, se crevasser, se fendre, قلاشتين qelechiié, crevé, fêlé; comp. قلىشيه.

قلىغا qelé, fort, forteresse; لىغا قلىغا li-niw-a qeli, dans l'intérieur du château; kalā G., kalah Kl., kalē Rh.; ar. قلعه.

* قلقل qúlqul, verrou, ar. qalqalé; qúlqula nā-škāsta, il ne brisa pas les verroux (les qalāqil ou les fers que la clef lève) S.

* قلقين qalyqin, mouvoir; parf. part. qalyqiye S.; de l'ar. قلق.

* قلم zaza qilm, court.

قلم qalem, plume, roseau à écrire; bureau d'administration; قلم رصاص qalem-a risas, crayon; قلم موى qalem-a moui, pinceau; قلم هسنى qalem a hesini, plume d'acier; به قلمى زين be qalemi jin, vivre de sa plume; قلم برين qalem birin, couper une plume; قلم تراشين qalem terachin, tailler une plume; Kalam G.; ar. قلم (du grec κάλαμος).

قلم تراش qalem-terach, canif; kalām-trāsc G.; du pers. قلم تراش.

قنج — قلمدان

قلمدان qalem-dan, encrier; du pers. قلمدان.

قلین qalın, trousseau qu'on offre à la fiancée et que les parents gardent pour eux; qalân, prix d'achat pour une femme, ar. náqed S.

* قولمك qolýnj, hanche, S.; comp. قولمك et le grec *κωλέα*.

* قلندر kalandér, moine, mendiant; kalandér bum, devenir pauvre, G.; qalendér L., kalendār Rh.; ar. قلندر t. (du pers. قلندر).

فروره voy. قلوړه.

قولوز qoulouz, écart; قولوز bouin, être ombrageux, faire des écarts (en parlant d'un cheval).

فلون qaloun, pipe, tuyau de pipe; فلون kichan, fumer une pipe; فلون فه خورين qaloun we-kharin, fumer la pipe; فاليون دکشم kaliún G.; فاليون Ch. 348; zaza kalún; p. t. قليون ar. غليون, غليان.

* كالوي kalvái, convention; kalvái cekem, je conviens, je susurre, G.; comp. قول.

* زازا qíle, flamme; isl. hyr.

قولييا بجوك qoulé, bastion, tour; قولييا bitchouk tourelle; ar. قولة.

قولي qeli, viande frite, fricassée; قولينك qelinek, friture, tout ce qui est frit; Kali, frit, G.; ar. قليه; comp. قاريه.

قذر qylir, sale, saleté; ar. قذر.

قليون voy. قليون.

قمار qoumar, jeu de hasard; kumār kirin, jouer, Rh.; ar. قمار.

قمار باز qoumar-baz, joueur, qui a la passion du jeu; du pers. قمار باز.

قماري qomari, mafa, espèce de palanquin.

قماش qoumach, brocart, toile d'or, d'argent; komásc, soie, G.; qomáš S.; ar. قماش.

قمتك qamtik, bonnet kurde; قمتك qamtik ghiri-dan, enlacer le bonnet de divers mouchoirs.

قمتج qamtch, extorsion, enlèvement.

قمتج qamtch, le creux de la main; plur. قمتجان qamtchan; به قمتجان اف خور be qamtchan aw khar, il a bu l'eau dans le creux de la main.

قمتچك qamtchik, queue de mouton.

قمر qamer, 1) lune; 2) cheval noir; qamár, gris, rosé, S.; ar. قمر.

قمری qameri, lunaire; ar. قمری.

قمری qoumri, tourterelle; ar. قمری, géorg. ჟომრისა.

قمش qymych, risque, danger, péril, hasard; قمش هاتن qymych hatin, courir le danger; از قمش ته نايم ez qymych te nàim, je ne te ferai pas courir risque.

ققمما قمری qoumqouma, flacon; ققمما قمری qoumqoum-a houbri, encrier; ar. ققمما, comp. ققمم.

قميان qemiian, roussir, brûler les mets.

قناد qanad, aile (mot ture); t. قناد, comp. قناد.

قناعت qanaet, contentement; ar. قناعة, comp. قناعت.

قنبور qanbour, bossu; t. قنبور.

قندي ایدی eïdi qendj, bon, joli; قندي qendj, meilleur; قندتير qendjtir, préférable; قندي مرف qendj merif, un homme de bien; قندي لاقردي qendj laqyrdi

kirin, parler bien; قنج کرین qendj kirin, faire du bien; ez qendj di-kim, je fais bien; négat. از قنج ناکیم ez qendj na-kim; قنج نه زانه qendj nezané, méconnaissant; قنجه qendjé, c'est très bien; قنج وضعاندین qendj vezeandin, façonner, embellir; chez Garzoni: kangia, bien fait, bon, beau; bonté; kangia ber qodé, vertu, mérite devant Dieu; kangia clum, je me désiste de la bienfaisance; kangia niáscit, il sait le bon, c.-à-d. reconnaissant; kangia nina, mal, laid, défectueux; na kangia na karába, pas bon pas mal c'est-à-dire médiocre; kangia kem, je fais bien; kangia feker kem, je considère bien; канжа P.; kañj L., kanj Rh.; قنجه t.

قنجی کرین qendji, bien, bonté; قنجی qendji kirin, faire le bien; به قنجی be-qendji, joliment; qénji L.

قنچه qountché, bouton de rose; قنچه گلی qountché gouli, bouton de rose éclos; پ. غنچه (t. ud. qondja).

قندر voy. کندر.

قندیل qandil, lampe; t. قندیل, grec κανδήλα, de l'ital. candela.

قاز voy. قاز.

قونسول voy. قونسول.

قنطاره qantaré, mesure pour faire des cartouches; kantár, quintal; 50 drachmes font une vakie (وقیه), 12 vakie un men (منا), 4 men un kuntkar, 30 kuntkar un kantár G. 214; ar. قنطار, du grec κεντηνάριον, centenarius (voy. Pott, dans la Zeitschrift de A. Kuhn XII, 73; Et. F. III, 83).

قنغی qenghi, quand; قنغی qenghi veqti, à quel temps; kanghi G., kénghi, kínga L., kenghi R., kangi, kinga Rh.; k. or. kingī, zaza kínga; t. قنغی (quel, lequel).

* قوا kowa, lorist. kawa, habit, R.; قوا L. II, 182^a; ar. قبا.

قواتی qavati, achat, emplettes, commission, recommandation; comp. قویتی.

قوار qyvar, chardon; kīvār R. I, 143, Rh.; p. کنکر, arm. կոկեր, ar. قناریه, t. انکنار, du grec κινάρα, κινάρα.

قواره qavaré, pourriture; comp. قورین. قوارنن qavartin, extraire en grattant; du t. قویرمق.

قواغ dar-a qavaghi, bouleau; kawak, peuplier, R. I, 105; t. قواغ (tilleul).

قوال qaval, flageolet; t. قوال.

قوال qaval, pontife des Kurdes yezidis; ar. قوال (orateur).

قوام qavam, ordre, règle, stabilité, قوام دیتن qavam ditin, organiser, mettre en règle; ar. قوام.

قوان qavan, chassant; t. قوان voy. ناخیر.

قوبچه qoptché, agrafe; kobčá, bouton d'un habit, L.; t. قوبچه.

قوت qout, pâture, nourriture; ar. قوت. قوت قوفا من نینه qouvet, force; قوت قوفا من نینه qouvet-a min niné, je n'ai pas de force, قوتی شامه qouvet-í chamé, odorat (p. t. قوت شامه) ji qouveti ke-tin, s'affaiblir; kuét, kuéta, force, récréation, G.; kuét bo-ghrum, je me renforce, G.; kuét dem ou kem, je renforce, G.;

kowet Rh., bilb. kawat, zaza qóat; ar. **بى قوت** voy. قوّة.

قط voy. قوت.

فاوه voy. قونا.

* **قوتاندين** ka'utándin, chasser, expulser; parf. part. ka'utánd L. I, 13, 2; du ture **قودى** (qovdy, il chassa); comp. **فوراندين**.

* **قوتاندين** ka'utándin, rassembler, entasser; parf. part. ka'utánd L. I, 17, 6; du ture **قودى** (qody, il rassembla).

قوتك qotek, jaquette, veste de nuit; ar. **فدعه** (vêtement court)?

قوتك qotik, frange, houppe.

قوتى بورن اوتى qouti, boîte; **قوتى گوشت** qouti bournouti, tabatière; **قوتى گoucht**, tailloir; qotí L.; t. **قوتى**.

قوده qoudé, un air suffisant, content de soi-même.

قوراندین qaoŭrandin, chasser quel-qu'un, congédier; du thème caus. de **قومق**; comp. **قوراندین**.

قوراندین qaoŭrandin, frire; du ture **قاورمق**, **قورمق**.

قورت voy. **قورت** qort.

قورتین qavartin, extraire, tirer une chose d'une autre, ôter le superflu en gratant; du t. **قبرمق**.

قورتساندين qortesandin, couper la crinière et la queue d'un cheval; du lat. curtus (comp. franç. courtaud, ital. cortaldo, espagn. cortón)?

قورده qouredé bouin, être cassé.

قورقو يلدز qouroug, comète; t. **قورقو**.

* **قورغشون** kurguschun, plomb, Kl.; zaza qirqişún; t. **قورغشون**, tehagatai

قورغاشون (de kurgalčun), tataré kargaschin, ölöte chara-chorgolčîn (ch = kh) mongole gorcholdji, Klaproth, Asia polyglotta 276; syr. qirqušim, Nöldeke 388; hürkan. g'urg'as'in, kürin. qurqušum (Schiefner).

قورقور qorqor, narghilé, espèce de pipe; comp. **خورخور**.

قورقولوق qourqoulouq, fer qui entoure la détente d'un fusil; t. **قورقولى**.

قورمىش kurmiş kir, il évalua, L.; t. **قورمىش**.

قورمىش qourmou, les parties sexuelles d'homme; ar. **غرمول**?

* **قورنجى** korongi, pincement; korongi dem ou kem, je pince, G.; comp. **خارجونك**.

قورونجين qouroundjin, pincer.

قورين voy. **قورنه**.

قوروق qourouq, abstinence, jeûne; t. **قوروغ**.

قوروم, **قوروم** qouroum, suie; t. **قوروم**.

قورى qorig, qori, défense, prohibition; **قورى كرين** qori kirin, défendre, prohiber; t. **قورق**.

قورى qouri, qorin, bruit, cri, tintamarre; comp. **قرين**.

قورين qaoŭrin, pourrir, se détruire.

قورون, **قورنه**, **قورين** qouroun, qourin, qourné, bassin, baignoire; t. **قورنا**, **قرنا**.

قوز qouz, qousi, vulva; Kuz G.,

quz L.; quzz S.; ar. **كس**, du pers. **كس**, grec **κυσσος**, **κυσός**, lit. kuzys (voy. Pott, Et. F. II, 2, 710 note).

قوسقون qouzqoum, croupière; t. **قوسقون**, **قوسقون**.

كوژه voy. **قوزه**.

قوس qaous, arc; قوس قزح qaous-qazah, arc en ciel (littér. arc de l'ange des nuages); ar. قوس.

قوسیان qosiian, froisser, meurtrir, trouer; part. prés. قوسیای qosiiaï, froissant.

قوش qoch, la course de chevaux; از قوش ez ou tou bi-tchiné qochi, moi et toi nous irons à la course; قوشی t.

قوش qouch, croupière; abrégé de قوزقوش.

قوش qouch, oiseau; t. قوش; comp. قره قوش, دوه قوشی, پری قوشک.

قوشاد qouchad, poutre.

قوشان qaušān, série, ligne; qaušānāk-a suvāra, une ligne de cavaliers, ar. qaušān S., k. or. qušn; t. قشون.

قوشه qoché, paire, couple; du t. قوشمق (joindre).

قوت qot, nu-tête, tête découverte; comp. سرقوت.

قوغا voy. غوغا.

قوغو qougou, cygne; t. قوغو.

قوچک qowyk, entonnoir; de l'ar. قمع.

قولى qaoül, parole, promesse; قولى be-wi qaoüli, de cette condition; قول قول ou qarar, convention; قول قارىن qaoül kirin, convenir, faire pacte; قول قارىدان qaoül ghiridan, stipuler; kawil kirin Rh.; zaza kaul; t. قول اتمك; comp. قلموى.

قوله voy. قول.

قوله qoul, émoussé, Ch. 307; on écrivait mieux قول (ar. كل).

قولاج qouladj, brasse; t. قولاج.

قولان voy. قالان.

قولاي qolaï, facile (mot turc); qolá, profit, L.; t. قولاي.

قولبه qouloubé, cabane; t. قالبه, قولبيه, arm. Կոլիւս, du grec καλύβη.

قولپ qolp, la queue d'une poêle ou d'une casserole; t. قولب, قلب.

قولچ qoulch, coin.

قولچاق qoltchaq, brassard; t. قولچاق.

قوللق qoulliq, service; k. or. qūllaq, qūlluy; t. قوللق.

قولنج qoulindj, refroidissement; قولنج بون qoulindj bouin, engourdir, être saisi de froid; koléng, colique, G.; t. ar. قولنج, p. قولنج (du grec κωλικός).

قولنجين qoulindjin, se crispier, trembloter; قولنجى qoulindji, ramassé de froid.

قوله qolé, esclave; kul Rh.; t. قول.

قوله qoulé, isabelle (voy. هسب); قوله ko-láh, cheval aubère, S.; t. قولاه, قولاه.

قوله kuli, esclavage, Rh.; de قوله.

قولين qavelin, convenir sur quelque chose; de قول (parole).

قوم qaoüm, compagnie, société, multitude d'hommes ou d'animaux, troupe, groupe; قوم آئين qaoüm-qaoüm anin, grouper, assembler en groupe; qaum, peuple, L.; kavm, kaum Rh.; xva le kóm-a 'askār-ē suvāra dāia, il se précipita au milieu des cavaliers, S.; kóm-ē stéraka, constellation, S.; kumik-i si-vian, nom d'une constellation, L.; ar. قوم.

قوم qoum, sable; قوم چى qoum-a tchemi, sable de rivière; قوم رشاندین

qoum rechandin, sabler; chun Kl.; قوم. t.

قوم qaoum, cas, événement; قوم بوين qaoum bouin, avoir lieu; وگو به قومه vekou be qaoumé, en cas de besoin; kaumi G.; káumi bit, il a lieu, G.; kaúmi le bú, il lui arriva, G.; de l'ar. قوم? qoum?

قومبره qoumbaré, bombe; kombara avésium, je bombarde, G.; t. قومبره, ar. قمبره, ossète qumbara (Schiefner, Осетинские тексты р. 33 № 30), avare gúmpara (Schiefner 120^a).

قومدجي qoumdji, orfèvre (mot turc); قومدجي. t.

قومسال qoumsal, sablonneux; t. قومسال.

قومسي qoumsi, intrigant, cancanier; qamsí, espion, traître, L.; t. قومسى.

قومسيتي qoumsiti, zizanie, intrigue, cancan; plur. قومسيتيان مکه qoumsitiiān me-ké, ne fais pas d'intrigues.

قوملاق qoumlaq, sablonneux; t. قوملاق.

قومين qaoumin, arriver, en parlant des événements; ولسا دقومه vousa di-qaoumé, cela arrive ainsi; کورو چي بويه چي قوميه kouro tchi bouié tchi qaoumié, ô mon fils, qu'y a-t-il, qu'arrive-t-il? kawimIn Rh.; de قوم.

قوناغا qonag, habitation, palais; قوناغا qonag-a qonsol, maison consulaire; لي قوناغا خوپيا بوم li qonag-a khou peia boum, je suis descendu à ma maison; kunák, étape, journée (à la fin de laquelle on se repose dans l'auberge) G.; t. قوناق.

قوناقتحي qonaqtchi, logeur; t. قوناقتحي. قومند qund, chouette, L.; propr. criant qou; ud. qui (hibou).

قونداق qondaq, 1) maillot; قونداق qondaq ghiri-dan, emmail-lotter; 2) crosse de fusil; t. قونداق, تفنگ قونداغى.

قوندز qoundonz, castor; t. قوندز (voy. C. F. Heusinger, Meletemata quaedam de antiquitatibus castorei et moschi. Marburg 1852 p. 7).

قونسول qonsol, consul; qausar S.; t. پ. قونسول.

قونيتي qouniti, clément.

قوي qavi, ferme, solide; beaucoup, très; قوي عاملی تشنگی qavi âmili tich-teki, une chose fort usitée; قوي قنج qavi qendj, très bien, très joli; قوي مالدار qavi maldar, très riche; قوي کور qavi kour, très profond; kaúvi ostá, adroit, G.; kaúvi kiméta, précieux, G.; kaúvi karába, mortel, G.; qawí, fort, L.; kauwí, kawi, très, Rh.; ar. قوی.

قويتی qaviti, recommandation, commission; kaujât, attention, recommandation; kaujât kem, je fais attention, je recommande; kaujât ce-kem, je fais soigneusement, G.; comp. قواتی.

قاهيم voy. قويم.

قه qé, absolument; قه نه qé ne, au moins; ez, tewi از تقي قه کسیکي نايم qé keseki na-bim, je ne fréquente personne; قه خبر هين qé khaber hein, n'y a-t-il rien de nouveau? comp. قا.

قهار qahár, tout-puissant, Dieu, S.; ar. القهار.

قهرمان qahrman, héros; du pers. قهرمان.

قهرين qaherIn, devenir fâché; parf.

part. qáheri, káhería (ar. inʔadab
(أنغضب) S.; ar. قهر.)

قهقهه qahqaha, risée, éclat de rire;
ar. قهقهه.

قاوه voy. قاهوه.

قی qeī, vomissement; ar. قىء.

قیا qaia, roc, rocher; t. قيا.

قایار kirin, ferrer deux
pieds d'un cheval; قیاری bi-ké,
ferre.

قیاس qias, mesure, comparaison;
قیاسه qias-é (l'habit) est d'après la me-
sure; قیاس kirin, supposer;
qiās B.; ar. قياس.

قیافه qiafé, apparence, façon d'habits;
قیافه we-gouhou-
randin, se déguiser; ar. قیافه.

قیامت qiiamet, jour du dernier juge-
ment, alarme, grande confusion; دنهیا
di-niw-a var-i me qiiamet ra-bou, dans notre camp
règne une grande confusion; kiamét G.,
kiyām Rh.; ar. قیامه, قیام.

قاید qaīd, entrave; قایدی qaīd-i
heiat, viager (t. قید حیات ایله);
قاید ou bend kirin, enregister,
garrotter; kaida, prohibition, fer au pied;
kaída kem, je le mets aux fers; kaída
ce-kem, je défends; ar. قید (t. قید اتمک);
voy. قید.

قایده qyde-qyd, cri de la poule
quand elle couve; میریک قیده دکه

mirijk qyde-qyd di-ké, la poule glousse;
mot onomatopéique; avare qoáqoadize.

قیر qir, bitume, poix; قیرا qir-a
rech, goudron; قیر و بنوشت qir ou be-
noucht, importun, littér. goudron et résine;
kir G.; ar. قیر.

قیران voy. قرین.

قیس qeīs, supposition, probabilité;
لی-قیسی li-qeīsi, tout juste (d'un vêtement);
ar. قیس.

قیسی qeīsi, prune; t. قیس (abricot
gros); comp. قایسی.

قیطان qaītan, cordonnet; قیطان
قایتان ghiri-dan, lacer; kei-
tán G., kaitán L.; t. قبطان, قبنان.

قیتیک qytik, cuisse d'un animal.

قیاوه جی voy. فیفجی.

قاریه voy. قیلی.

قیم qim, confiance, espérance.

قیمت qimet, valeur, prix; قیمت
قیمت jir nichidan, dépriser,
kiméta kima, à bon marché, G.; kimet
kem, j'apprécie, G.; k. or. qiimet; a.
بی قیمت comp. قیمه.

قیمتکار qimet-kar, taxateur, G.,
قیمتگر P.

قیمش qemīš, content, S.

قایمق káimák, crème du lait de vache,
G.; kaimak, crème douce, Sd. III, 176;
قایمق S.; t. قیماق.

قیمه qimé, hachis; t. قیمة.

ك

کا تزی کرین ka, ka, kah, paille; ka teji kirin, empailler; kái G., qā L; p. کا.

کابر kabir, noble, grand personnage; ar. کابر.

* کابنه kábiné, vue, aspect; kábin-ē jezîre bohtâ lē-kō taraffâ, de quel côté peut on voir la ville de Djezira dans le Bohtan? S.; du pers. کابنه.

کابوز kabouz, bossu; p. کبوس (courbe)?

کابوس kabous, cauchemar; ar. کابوس.

* کابه kâbe, genou; ar. kâba S.; comp.

کعب.

کابین kabin, présents faits à la fiancée au jour de fiançailles, le paiement à la femme pour le mariage; du pers. کابین.

کپر voy. کابر.

آری kapek, sciure, son du blé; آری ari be kapek, farine avec le son; t. کک.

کانارا katar, crête d'un oiseau; کانارا katar-a mirijkan, la crête des poules; de l'arm. կատար.

* کانب kyatib, écrivain, Rh.; ar. کانب.

کاتور katchor, un serpent endormi, méchant comme une vipère.

کارچین voy. کاخچین.

کاکختین kakhtchin, glaise.

ری. کاژر, voleur de paille; voy. ری.

کاده kadé, kadik, espèce de gâteau, de craquelins; plur. کادان kadan, kadekan; arm. կաթաճ, géorg. კადა, ud. k'at'a (Schieffner 83^b), du franç. gâteau.

کادین kadin, grenier à foin, à paille; kahdîn, cave, ar. qâbu, syr. 'ôlîto S.; p. کاھدان.

کارا خوی kar, profit, affaire, action; کارا kar-a khoï, saline; به کار be-kar, utile; به کار kirin, mettre ordre à ses affaires; کار kirin, tirer profit; کار انین kar anin, acquérir; кiапъ, travail, P.; kar-a qo kem, je m'habille, G.; kēr be-hâtân, ils étaient utiles, S.; bactr., pers. anc. kâra, p. کار; comp. بیکر, کیر.

* کار kar, faisant; mot employé seulement dans les composés; bactr. kara, p. کار; comp. اری کار et les mots composés کر, کر, پرستکار, بهتانکار, افتراکار, اوستاکار, خلوصکار, حیلتکار, توبه کار, تمانساکار, زبده کار, زناکار, ریاکار, رباکار, خوندکار, غیبتکار, طمعکار, صناعتکار, ستمکار, لیبکار, گناهکار, فیمتکار, فتنه کار, فایده کار, هرزه کار, نیفیکاری, نمیزکار, محبتکار, یریه کار.

کارک kar, karik, chevreau; karek G.; arm. քար (bouc)?

کاربار karibar, ambre jaune, bout de pipe en ambre; p. کهر به (ambre jaune).

کارتو kartou, le reste d'un repas, rassis; p. کار دو (vieux mets, fragments).

کارتچین kartchin, kakhtchin, poire sauvage; littér. poire de Chine? hurk. xâr (poire), thouch xor (pomme).

کارخانه kar-khané, fabrique; کارخانه

صابونی kar-khané sabouni, savonnerie;
کارخانه هیرموش kar-khana hewir-
mouch, soierie; du pers. کارخانه.

کیر. voy. کاردی.

قرك. kargah, pigeon, B.; comp. کارگه *.

کاروان karvan, caravane; kârvân L.;
karavân-bascî, guide de caravane, G.;
du pers. کاروان; comp. کاوران.

کاروان سرا karvan-sera, khan, au-
berge; کاروانسرایک کری کرین karvan-
seraiek kiri kirin, tenir un hôtel à loyer;
du pers. کاروانسرای.

غارى kari, champignon; p. گاری.

کارین karin, pouvoir, être à même;
تقیاس دکارین لزی خو بکین tchiqas
di-karin lez li khou bi-kin, autant que
vous pouvez, dépêchez vous; از دکاریم oz
di-karim, je puis; از نه کاریم ez ne-
karim, je ne puis pas; کاریه karié, il a
pu; کارینه kariné, ils ont pu; دکاری
di-kari خدامکی زبوی مه پیدا بکی
khoudam-ki ji-boui mé peida bi-ki,
peux tu me trouver une servante? nekârym
b-ēm, je ne puis pas venir, S.; tî ne-
kârē me bu-kûše, tu ne peux pas me
tuer, S.; arin *kasik*.

کاسه kasik, kasé, pot, jatte,
vase en terre; کاسا گهراری kas-a ghirari,
soupière; kas, gobelet, G.; kasék, tasse
de terre, G.; kāsik, gobelet, Rh.; yek
kās-e au bār, apporte un verre d'eau, Br.;
ar. کاس, p. ar. کاسه.

کاسک kasik, amorce, poudre que l'on
met dans le bassinet; propr. petit pot; di-
minut. de کاس, کاسه.

کاس, kās, perle fausse, Rh.; du pers.
کاس, sanser. काच.

کاش kach, angle; montée rude, endroit
coudé; kās, plur. kāsā, colline, S.; gil.
keše (angle).

کاشتن * kash-ten, semer, P.; c'est le
pers. کاشتن.

خوزی. voy. کاشکه.

کاشو kachou, mail, jeu de mail.

کاغذ kaghiz, papier, dépêche; کاغذ
کاغذ we-kirin, ouvrir une
lettre; کاغذا ابرای kaghiz-a ibraī, ac-
quit; کاغذی به دماغه kaghiz-i be-demga,
papier timbré; کاغذی ظراف kaghiz-i
ziraw, papier fin; کاغذا اعلا kaghiz-a
āla, id.; کاغذی بری بون kaghiz-i beri-
boun, quittance; کاغذی قماری kaghiz-i
qoumari, cartes à jouer; کاغذی کسک
kaghiz-i kesk, du papier vert; کاغذان
کاغذان بکناری فلان بری بکن kaghizan be-
kinar-i fylan be-ri bi-kin, vous adres-
serez vos lettres à un tel; kaghéz G.;
kaγid, Kaγid, lettre, L.; kāghas Rh.,
k. or. kāγaz, zaza kaγit; p. کاغذ (t. کاغذ,
ar. کاغذ).

کاغذک kagank, sarchure; کاغذک
kagank kirin, sarcler, écharbonner; mol
prit de l'arménien; arm. *բարձրակ*.

کوتر. voy. کافتر.

کافر kafer, kafar, infidèle, mécréant,
apostat; kafer bum, j'abjure la foi, G.;
kāfir, kufr Rh. (voy. کفر); ar. کافر.

کافوری kafouri, camphre; p. کافور
(du sanser. कपूर).

کافر kawir, agneau d'un an; کافوری
chil-i kawiran, laine d'agneau;
کافر نه میره kawir ne miré, l'agneau ne
meurt pas, c.-à-d. si l'agneau vendu avant
sa naissance vient à crever, le vendeur en
est responsable; kāwer Rh.; kāvyr, agneau

de deux ans, S.; lorist. kaour, agneau d'un an, R.; isl. gymbr.

کافل kawil, ruines, malheur; خدی khoudi kawil bi-ke, que Dieu le punisse; kaveltera, pire, G.; kaveltera bum, j'empire, G.; ex ammo kaveltera, le pis, G.

کاکل kakil, cerneau, le dedans d'une noix; kakil-a khabori, paroles de noyau, c'est-à-dire 1) le résumé d'un récit; 2) bêtises; kakell-e baif, kakl baif, amande, G.; kâkel, gland, S.; comp. géorg. კაკელი, avare gagâ, grec κάκαλος, κάκαλον.

کا-ghir, mur massif; du pers. کارگیر.

کال kal, fruit vert; افه فیکه کاله ewé fiké kal-é, ce fruit est vert; p. کال.

کال kal, vieillard, vieux; کال بوین kal di-bé, il bouin, vieillir; کال دبه kal di-bé, il vieillit; کال بویه kal bouié, il a vieilli; توکالی ez kal-im, je suis vieux; kal-i, tu es, کاله eoû kal-é, il est vieux; plur. ام هون kalin, em, houn, van kal-in, 3. وان کالنه van kal-iné; kâl-e

be séri, la grande ourse, L.; ar. كَهْل.

* کالبون kâl-bun, vieillesse, L.

کالاش kalésc, charogne, G.; de کال et لاش.

کالفری kale-firi, petit lait; comp. فرو.

کالفیسک kalafisk, accroupissement, action de s'asseoir à la manière orientale, c'est-à-dire: les jambes posées sur le sofa; کالفیسک رو نشین kalafisk rou-nichtin, s'accroupir; ar. تكرفس (Berggren p. 11).

کالیک kalik; grand papa; voy. باب; dimin. de کال.

کالک voy. کالک.

* کاله kalak, melon, R.; p. کالک, sanser. कालिङ्ग.

کالماست kalemast, aumône en blé.

* کاله zaza kálma, kálme, épée, glaive; chez les Kurdes Richvend kalé-move Ch. 304; grec σκαλμη (mot thrace), isl. skalm.

کالی kali, vieillesse; کالی کتین ketin, tomber dans la vieillesse; کالی کتی kali keti, décrépité; de کال.

کالین kalin, kaliian, bêler, pousser des cris de douleur, sangloter; prés. دکالم ez di-kalim, تو دکالی tou di-kali, او دکاله eoû di-kalé, plur. ام هون em, houn, van di-kalin; impér. 2. به کاله be-kalé, plur. هون houn be-kalin; parf. part. کالیا min, ته, وی, مه, وه, اوان کالیا te, vi, mé, vé, evan kaliia; partic. prés. کالیا کالیا ka-liia, kaliiaié; káliá, il bêla, L.; all. hallen.

کام kam, soudure, jointure.

کام kam, planche garnie de fer ou de pierre pour écraser la paille.

* کام kam, lequel; plur. کامان kamiane Ch. 320, 324; comp. قام.

کامچو kam-tchou, avide, un cheval qui ne saurait se rassasier; du pers. کام جو.

کامل kamil, accompli; kâmil, adulte, S; kamel kem, j'accomplis, G.; ar. کامل; comp. خمیل.

کاملی kamili, perfection.

کان kan, mine, minerai, métal; du pers. کان.

کانک kanik, fronde pour lancer des pierres; abrégé de برکانی?

کانکش kanekich, malveillant; du pers. کینه کش.

کانون kanoun, nom d'un double mois; کانون بری ou evel, décembre; ایرو یکی کانونی بری irou ieki kanoun-i beri, aujourd'hui c'est le 1er décembre; ثانی کانون پاشی kanoun pachi, sani, janvier; kanún picíúk, décembre, G.; kanún-i pešm L. I, XV; kanún pasi, mazén, janvier, G.; kanún-i pašn L.; ar. کانون.

کانی kani, voyons, allons donc (comme le turc bakaloum (بکلم)); کانیم kanim, voyons! کانی لکویه kani li-kouié, voyons, où est-il? لفی ساعتی میظر بکه کانی بگن où est-il? لی سااتی میظر بکه کانی بگن li-wi saati mizer bi-ké kani beghen di-ki, examine cette montre, voyons, si tu seras content.

آفا وه کانی aw-a vé kaniyé, votre eau vient-elle de la fontaine? کانی Kl., qáni L., áv-a qánya, eau de fontaine, L.; kahní S.; lorist. kehni; bactr. xánya, p. خانی; comp. کهنی.

کی (qui) voy. کانی.

کانیان kaniyan, pouvoir; prés. 1. négat. né-kānim, 3. káné, il est prêt; parf. part. kaniá L.; k. or. داکام dak-kam, je puis; infinit. کاینه B. 119, 136; arm. Կարեալ; comp. کارین.

کاو kאו, orgueil; pyr kaoü-e, il est plein d'orgueil; p. کاو, کو.

کاوار kavar, nom d'une contrée stérile près de Van; voy. گولک.

کاوران kavran, caravane; comp. کاروان.

قه گفتن voy. کاوم.

* کاوت kavót, arbrisseaux dont on fait des tuyaux de pipe, ar. قيقب (qaiqab) S.

* کاویر kavir, poitrine, B.; bal. gwar (Pierce).

کا voy. کاه.

کاهن kahin, astrologue; ar. کاهن.

کاین kàin, ruminer, remuer du lait pour faire du beurre; p. خائبدن.

کباب kebab, rôti; کباب پاتن kebab patin, rôti un rôti; کباب ورگراندین kebab ver-gherandin, tourner la broche, tourner le rôti; kebbab kem, ce-kem, je rôtis, G.; qápame, rôti de mouton, L.; kibāb Rh.; zaza kebāb; ar. كباب.

کبابچی kebabtchi, rôtiisseur; p. کبابچی. کبار koubar, noble, grand personnage; ar. كبار.

* کبار kabār, aube, crépuscule du matin, ar. فُجر S.

کبانی kebani, une vieille servante; boulanger; kabaníe, cuisinière, G.; comp. lit. kepéje (boulangère).

* کبر kabēr, cāpre, G.; du pers. کبر (du grec κάπραις).

کبیر kibir, orgueil; کبر کرین kirin, s'enorgueillir; ar. كبر.

* کبریا kobria, orgueilleux; orgueil; kobria boghrum, je deviens orgueilleux, G.; ar. كبريا; comp. بی کبریا.

کبریت voy. کبریت.

کوثر voy. کوثر.

کبه kebē, espèce de drap ordinaire; t. کبه.

* کبه kob, kuba, chapelle, tombeau d'un saint, coupole, Rh.; p. کبه, کبه, کبه, ar. كبة.

کتین — کبیر

* کبیر kebîr, orgueilleux; orgueil, L. I, 31, 9; ar. کبیر.

کبیسا kebisa, année bissextile; sâli kabisa G.; ar. العام الکبیس.

* کب kap, bouche (seulement dans le composé کبکوز); p. کب.

دکبو kep, kepon, nez; خبردان di kepon khaber-dan, parler du nez; کب پاکژ کربن kep pakij kirin, moucher le nez; کب پاهن kep-pahen, camard; کب خون kep-khoun, écoulement du sang par le nez; کس طمران kep-i teiran, bec d'oiseau; کب کر kep-kir, nez aquilin; کب لهوا kep li-heva, nez en l'air; c.-à-d. présomptueux; кепу, kany P.; bilb. kupoo; propr. courbure, de la rac. kap, kamp, grec καμπή?

* کبان kapân, balance publique, G.;

p. کبان (ar. قبان, t. قبان).

کبنک voy. کبنک.

کبیر kepir, chaumière; kepra G.; kâbir, kâpr Rh., kâper, ar. irzâla, fellihî qaprâna, bohtani kôl S.; kôl u kâper S.

کبکوز kap-koj, un cheval qui ronge son frein; de کب et کوز (mâchant (la branche, la part du frein qui est mise dans) la bouche).

کبک kepenek, maladie de foie dont souffrent les brebis; comp. lit. képenos (foie).

* کبنک kapân, kapane, manteau de laine non tissée, que les bergers portent sur les épaules, G.; kapenek, R. I, 290; p. کبنک.

کب voy. کب.

* کت kett, étoile tombante, Kl.; littér. tombée, de کتین.

کتین voy. کت.

کتب voy. کتاب.

* کتابفروش k. or. kitab-furûš, libraire; du pers. کتابفروش.

کتان kitan, toile de lin, toile de chanvre;

ktân, kettân G.; p. کتان, ar. کتان.

دکتبیدا kitib, livre, almanach; کتبا خوانه di-kitibi-da, dans le livre; کتبا اجمیلی kitiba khané, il lit les livres; کتبا اجمیلی kitib-a indjili, le nouveau testament; کتبا خدی kitib-a khoudi, l'écriture sainte; کتبا بسمه kitib-a basma, livre imprimé; کتبا لغتان kitib-a loughetan, dictionnaire; ژبوی کتبکی جلد گریدان jiboui kitibeki djild ghiridan, relier un livre; ketéb G., kitáb B., L., kitēb Rh., kteb Ch. 308; ar. کتب, p. کتب.

کتبا خون kitiba-khoun, lecteur.

کتبخانه koutoub-khané, bibliothèque; du pers. کتبخانه.

* کتخرا k. or. ket-xudâ, bailli; du pers. کتخرا; comp. کتخوی.

* کتال kыталь, vallée, P.; c'est le pers. کتال (défilé).

* کتله kotélk, boulette, G.; ar. کتله.

کتوی ketevi, la morve; morveux; افه ewe hespa ketevi, tchi li bi-kin, ce cheval a la morve, que faut-il faire?

* کتاه kuttah, aw kuttah, chute d'eau, Kl.; de کتین.

کتین ketin, tomber, être situé; s'amalgirir, vieillir; prés. از دکم ez di-kewim, تو دکم tou di-kewi, او دکم coũ di-kewé, plur. ام هون, وان دکمین em, houn, van di-kewin; futur از کم ez

kewim; impér. 2. be-kewé, plur. houn be-kewin; conjonct. 2. di-kewin, 3. riia me di-kewin, notre chemin va-t-il (par des villages)? parf. part. min, té, vi, mé, vé, evan ket; partic. prés keti, vieux, décrépité; partic. passé keti, ketiie; bajir kousani ketiie, de quelle manière la ville est située? parf. 1. vallah ji-dest ketimé, mou Dieu, je commence à vieillir; plur. 3. ari be bi ketine eri be pei ketiné ve ghehané, oui, on les a poursuivis et on les a atteints; ket-é ghiri, tombé dans la misère (dans le puits); infinit. ji dest ketin, tomber, commencer à vieillir; ji pei ketin, faiblir de jambes; ketin-a soureti, se costumer; veqt-i ketini, chute, la saison de chute; veqt-i ketin-a belghi, l'époque de la chute des feuilles; ketin-a tyrsi, se mettre en danger; ketin-a ghem, s'embarquer; ji nezer ketin, tomber en disgrâce; ketin-a tendouri, être enfourné; li-hew ketin, s'entrechoquer; bechouwé ketin, tomber par derrière; chez Garzoni: prés. 1. kavum, de-kavum, négat. ná-kavum, 2. 3. de-kavit; parf. part. kept; kahhun kavum, je m'endors, deré kavum, je suis banni; deré kept, bandit; chez Lerch: prés. kévim, parf. part. ket xamízi, il embrassa; dil ket, il devint amoureux; imparf. 1. ez kétim avé, je me baignais, je plongeais; chez

Rhea: infinit. kaftin, kautin, kyautin; chez Berezine: kaften, k. or. katin, impér. bkani, prés. 1. da-kaom B. 134; dans le glossaire ketdeneh, impér. bekevi; chez Chodzko: koutyne, 332; laissez tomber les étriers, donnez de l'éperon, 354; tchaou-em de-kout, mon oeil est tombé, j'aperçus, 316; de-kouié (celui qui) tombera (entre vos mains) 318; tchaou-tt pié de-kouvé, ton oeil tomberait, 346; hedrus. kátine, ils dormirent; zaza peíra kaut, il la poursuivit; maz. da-keten, gil. bekaften (Melgunof, Journal de la Soc. orientale allemande XXII, 201, penult.); bal. kapht (voy. Lassen, Zeitschrift für die Kunde des Morgenl. IV, 423, 430, 456, 461); ossète xavün, digor. xavun; comp. da-ktin, dr-ktin, k-ftin, f-ktin, sr-ktin, ra-ktin, hng-ftin, h-ktin, wr-ktin.

kadjele, pie (oiseau); p. kjele; arm. Կաջալ; comp. fjele.

ketch, de travers; p. kč; comp. kr.

kitch, plur. kč, kčan, kitchin, fille, jeune fille; kitch kherab kirin, déflorer, ôter la virginité; kitch-mam, fille de l'oncle; keč, keccia G., keccia picuik, enfant féminin, G., keč L., кечамепъ P. (littér. ma fille); kič Sd., B., R.; plur. kč, L. I, 98, 15; kīj-é gaurāna, filles guébres, S.; kitch, kij Ch. 303; k. or. kyaček; maz. kidja, oss. kizge.

کر — کجا

* کجا kučá, où, L.; du pers. کجا.

* کچک kichek, jeune, plus jeune; kur-ē kichka, le plus jeune fils, Rh.; кпгюкь, petit, P.; k. or. kačik; t. کچک, کچک (petit); comp. کچک.

کچپا ketch-pa, panard; hesp ketchpa, cheval panard; du pers. کچ یا

کچل ketchel, teigneux; kaciál, teigne, teigneux, G.; p. کحل.

کحل kōhol, teinture pour les yeux, collyre; kēhél S.; ar. کحل; comp. کحل.

کد ked, terrain inégal; ar. کد.

* کدان keddān (kurd., syr., ar.) chaud, S.

به کد keder, tristesse, affliction; be-keder, affligé, attristé; ar. کد.

کدور kedour, trouble (adj.); ar. کدور.

کدی kedi, animal apprivoisé; کدی kedi kirin, apprivoiser; comp. کبی.

کیدی kidi, kidin, autre, second, G.; kedín L.; de ایدی, précédé par le pronom relat. (Garzoni p. 22)

کر ker, sourd; از کرم ez ker-im, je suis sourd; négat. از کرم ez ker nim; او کره eoū ker-é, il est sourd; وان کره van keriné, ils sont sourds; kera Rh., کر L 1, 102, 20; bactr. karenā, karapan, p. کر, afgh. کوپر Trumpp 27.

کر kir, courbé; grec κυλλος, russe кривый; comp. کیل, کیرو, کب کر, گردان کر.

کر kér, troupeau surtout de bétail menu; کر-ی ker-i pež, troupeau de moutons;

te tchend ker pew khystiē, combien de troupeaux as tu réuni, c'est-à-dire acquis; karek paz G.; bactr. xareḍa, oss. kord, digor. koar (assemblée, foule).

کر ker, âne; کر-ی ker-i ker, un troupeau d'ânes; کر کوی ker kouwi, âne sauvage, onagre; می کر-ی ma ker, ker-i mi, ânesse; kerr, kerro G., mah kerra, ânesse, G.; xer B., kiar Sd.; zaza hēr, dujiki hérin; bactr. xara, p. خر; comp. ماکر.

کر ker, lopin, morceau; plur. کرات kerat, fragments; کر-کر ker ker bouin, être en morceaux; کر-کرین ker kirin, morceler, déchirer; کر-کرین ker-i ker-i birin, dépecer; کر-کر ke-rek, un petit morceau; کر-کرین ke-rid chikesti, restes d'une chose brisée; سه کران sé keran, trois coups (de fusil); دو کران du ker ce-kem, je sépare, G. (voy. دو); ar. کرد, کرت; comp. کره.

* کر ker, kar, faisant (comp. کار); comp. حفظکر, تسلیکر, بیرکر, بخشکر, شرتکر, سولکر, رقمکر, درونکر, خلاصکر, شیرنکر, شولکر, شماته کر, شکاتکر, شرکر, عاجزکر, ظالمکر, ضامنکر, صنعتکر, صاحبکر, فکرکر, غیرنکر, غوغا کر, عنادکر, عبادنکر, لافکر, کفشکر, قربانکر, دهنکر, فرکر, ویرانکر, وزنکر, ورکر, نفیکر, نصیحتکر, یغمکر, هینکر, هوریکر.

* کر kur, coin; kurrek, un coin; kúr-r-ā náve, le coin du milieu, ar. qar-niet en-nus; c'est la place d'honneur la plus éloignée de la porte, S.; comp. کرجک.

کرچن — کر

kor, fosse; کره کوره cw koré
kour-é, cette fosse est profonde; ar. کُرّ.

کرات voy. کر (lopin).

کرات kourad, oignon sauvage; ar. کرات,
کراط (porreau).

کلاس voy. کراز.

کراس بی پسیر kiras, chemise;
kiras bi pesir, chemise sans collet, pour
dire: calomnie; کراس دربی kiras-derpi,
chemise-caleçon, pour dire: linge de corps;
کراس دربی فه کهوراندین kiras-derpi
we-gouhourandin, changer de linge;
کراسی ماری kiras-i mari, peau de ser-
pent; krasî G.. avâl kras, pantalons, G.
(littér. camarade de la chemise); p. کرباس
(coton) du grec κάρπασος (mot indien).

* کراش karráš, meunier, S.; littér. âne
de moulin.

اکرام voy. کرام.

کران kiran, poutre; de l'arm. ԿԻՐԱՆ.

کراویل keravil, osselet, petit os d'un
gros animal; voy. کرک.

کری voy. کرایه.

کرب kerb, colère, rage, dépit, cha-
grin; kerba ve-kem, je menace, je suis
en colère, kerba le ve-kem, je cause du
chagrin, négat. kerba ve le na-kem,
kerba va bum, je suis irrité, G.; ar. کرب.

کربیت kirbit, allumette; kirbít L.;
kibrít, soufre, G., Rh.; ar. کبریت (du
pers. گوگرد, voy. کرکوت, گوگرد, کیمگورت).

* کربله zaza korbelá, corneille; lat.
corvus.

* کربنده karbenda, muletier qui fait
porter du bois, G.; p. خربنده.

kercebin, s'emporter, se livrer à
la colère; de کرب.

* کربین kerbína, irrité, colérique, G.;
de کرب.

کربال kerpál, vieux habits, lambeaux;
comp. lat. carpo, discerpo?

کربچ kerpitch, brique, tuile non cuite;
کربچا شوتاندی kerpitch-a cheoütandi,
brique cuite; t. کربچ, russe кирпичь.

کرت keret, fois, une fois; ar. كَرَّة;
comp. کرد, کَر.

کورت voy. کورت.

کرتا لی کعریه kirt, gravure;
kirt-a li kewriié (c'est comme) une gra-
vure sur pierre; du t. کرتیمک.

کیرت kyrt, glouloul; کیرت کیرت
mirichka kyrt kyrt di-ké, la poule
caquette; mot onomatop.

کرنک kourtek, veste, vêtement inté-
rieur; کرنکا استو kourtik-a oustou, partie
enfoncée de la nuque; kurtak, jupe, Rh.;
giába kurték, jupon, G.; p. کرنک, کرتہ
ar. فرطق, géorg. კურტუკი, russe куртка.

کرتیک kertik, une parcelle, bois sur
lequel on marque les objets vendus à crédit,
t. کرنک.

کرتمه kertmé, dans la phrase شېك
bechik kertmé, promesse de ma-
riage au berceau.

کیردج kiridj, chaud; t. كِرَج.

* کرجک kurčík, la place d'honneur
près de la cheminée, vis-à-vis de la porte, S.;
comp. کر.

کنا کرجک voy. کرجک.

* کرچن kirchín, grincer, Rh.; arm
ԿՐՇՈՒՄ, ԿՐՇՈՒԼ, gothique krusts.

کرجون kirtchoun, restes de fourrage laissés par un cheval.

کرخ kerkh, abondant.

کرخي kerkhi, abondance, foison.

کرخين kerikhin, avoir une aversion pour quelque chose; حتی کرخيني خورين hata kerikhini khourin, manger jusqu'à la satiété; de l'ar. کره.

کرد kered, pièce, fois; plur. دو سه کردان, deux trois fois; kerd, pièce, Ch. 353; comp. کرت, کر.

کرد kourd, Kurde; plur. اکراد ekrad; kurd, plur. kurdekane Ch. 303 (کردگان); zaza kird; ar. کرد (chez Xénophon Anab. III, 3, 15 Καρδοῦχοι).

* کردان krdana, collier; kardán-a ta āza kem, je vous déchaîne, j'enlève tes chaînes G. 209; ar. کردان (du pers. کردانه); comp. کردان.

* کردستان kurdistân, le pays des Kurdes, G.; du pers. کردستان.

کردگه kerdighe, pain moitié orge moitié froment; t. کرده.

* کردی kurdi, kurde, Ch. 324.

کردی kerdi, rigole, petit canal.

* کردی kurdí, jupe fourrée, G.; p. کوردین, کوردی.

کرراندین kerirandin, réitérer; de l'ar. کرر.

* کرساندین karasínun, je presse contre le mur une main de quelqu'un, qui la retire par force; 2. 3. karasínit, parf. part. karasánd G.

کرسل kersil, fiente de chevaux; scr. करीष?

کرسی koursi, chaise; دریش کرسیا koursiia dirij, long siège, banc; کرسیا

واغی koursiia vaazi, tribune, chaire; ar. کرسی.

کرش kirich, copeau, brin de bois; p. کرشقه.

* کرش krisch, arc pour tirer, Kl.; t. کرش (corde à boyau).

کرشکی کوریشک kourichk, rides; کرشکی کوریشک-آنی kourichk-i ànii tchouin, dérider le front; کوریشک-قه کرین kourichk we-kirin, défaire les plis; p. کرنج.

کروشک voy. کفروزک.

* کرشه kirsha, traîneau, Rh.; du russe керсжа?

کرغان keragan, pot à fleurs.

* کرفس kerefs, céleri, G.; p. کرفس

(ar. کرفس), arm. կարփ, ud. karow (Schiefner 82^b).

کروق voy. کورک.

کریک kerik, l'intérieur des fruits à pépin; dimin. d'un mot signif. os, comp. کراویل.

* کerek kerek, pièce, Rh.; dimin. de کر.

کرو voy. کر (troupeau).

* کز zaza kîrik, cou; sanser. कक; comp. کیره.

* کز zaza kerge, poule; kérge-i mîsri, poule d'Inde; dujiki kerk; pehl. کک, ککک.

p. کرک, oss. k'ark' (Schiefner, Очертукте тексты p. 9 № 45) voy. Klaproth, Asia polygl. Atlas XXX, Pott, Et. F. II, 4, 504.

кыркырк kyrkirk, chénevis, graine de lin; кыркырк-дара dar-a kyrkirk, plante de lin.

* керкінj kerkínj, écrevisse, L.; p. کرک, کرجنک, du grec καρκίνος.

* کز kirkjêle, grenouille.

кыркырк kirkor, herbe aromatique, en ture et en arménien tchachour.

кыркырк kerkoun, chiffon, un morceau de feutre.

ڪڙوڙڪ voy. ڪرگو

کیرگوت kirgout, soufre; voy. کوثر.

كرك voy. كرك (poule).

* کړلځه kurlukh, trouble, peine, Rh.

کرم kerem, générosité, bonté; plur. کرمان خندانین ji kereman kheneqandin, combler des présents; ar. کرم.

کرم kouroum, ver, vermisseau; کرم خوری kouroum-khari, mangé par les vers; کرمی نییری kourm-i peniri, mite; کرمی داری kourm-i dari, ver qui ronge le bois; کرمی گوزی kourm-i guvzi, cochenille; کرمی هقرمشی kourm-i he-wirmouchi, ver à soie; kermi G., kùrmí S, кырма P., kirm Rh.; bactr. kerema, P. کرم.

* کرم kurüm, faiblesse; aze bu kurüm-üm, je suis faible, S.; p. کرم, کرم.

کرم‌خا kermakh, rongé, mangé par les vers.

کرماغ kermag, erible aux grands trous.
کورمانجی kourmandji, kurde, kour-
mandji; به کورمانجی خبردان be kour-
mandji khaberdan, parler le kurde; kur-
máng, kurmángi G., kermenj R.; voy.
Rödiger et Pott, dans la Zeitschrift für die
Kunde des Morgenl. III, 6.

* كرامتيك krammatik, grammaire, G.;
du grec.

کَرمَت kiramout, brique; t. کَرَمَت
(ar. قَرَمَر); du grec κεραμῖς.

کرمش ker-mich, cousin (insecte);
[۱]. خرمنکس.

کرمک kourmik, petit ver; diminut.
de کرم.

کرمک kermik, moucheron, cousin, insecte.

کلمہ voy. کر مک

کرمی بوین | kourmi bouin, être ver-
moulu, rongé; de کرم.

کرمیتی kourmiti, l'action de se ver-
mouler.

* کرمین kurūmin, faible; az kurū-
mīn, je suis faible, S.; de کرم.

کرناموت ker-na-mout, l'âne ne meurt pas, nom de la fête du 20me Mars, le jour où les Kurdes vont habiter sous les tentes et où ils mènent leurs bestiaux au pâturage; de کر (âne) et de لار. موت.

* کرنیٹ kárnabit, chou-fleur, G.;
ar قرنبط, کرنیٹ.

ကိုင်ဝှက် ကိုင်ဝှက် kirendou, kirendi,
faux à manche long; kerendi Kl.; de
l'arm. **դերանդի**.

كرنك krenk, poireau; kārūng, arbuste épineux, ar. qa'ūb S.; p. کرنج.

کولنک voy. کرنک

کرنیل karnil, voiture d'enfant.

(garçon). کور voy. کرو

کرو. voy. کرو.

کروان kervan, ânier; de کر et de
خربان. p. وان.

* کړودار kérue-dár, muletier, G.; p.
کړابه دار.

* **کرورہ** karawara, caille, R.; peut-être l'ar. **کروان** (une espèce de perdrix), peut-être karawara est une faute d'impression pour karawan.

* کروس karús kem, je prêche, G,
syr. ܟܪܘܫ (arm. քարոս) du grec κηρύσσει

کرین — کروس

* کروس корось, coq, P.; du pers.

خروس.

کفروش voy. کروش.

کروه kourouh, réunion de gens;
کروها kourouh-a eïrisan, l'ordre de moines, corps ecclésiastique; du pers. گروه.

کورت voy. کره.

کره kere-si, couvert d'ombre; du pers. کره et de سی (ombre).

کره یاغی kere-iaghi, beurre frais; p. کره.

* کره korē, révolte, tumulte, Rh.; comp. قوری, قرین, قره قر.

کری keri, ânerie; de کر; p. خری.

کریا kouri, 1) le manche; p. کریا kouriia balti, le manche d'une cognée; کریا کریا kouriia kiri, le manche d'un couteau; زی کری درانین ji kouri dera-nin, démancher; 2) trou de quelque instrument; کریا شوزنی, کریا درزی kouriia derzi ou chojini, trou d'une aiguille; géorg. ჯიჯი.

کره kouri, poulain; du pers. کره; comp. کورک, کور.

کری kiri, loyer, louage, prix de loyer; کری kiri bouic, loué, affermé; کری kiri dāin, louer, affermer, donner à ferme; کریا وی بده kiriia vi bi-dé, donne lui sa récompense; کری کری کری kiri kirin, louer, abonner; کری کری گزین kiri ghirtin, s'abonner; دکاری بیست کان di-kari bist gan ji mera kiri bi-ké, si tu peux, loue moi 20 boeufs; کیرuc, louage, à ferme, G.; کیرue stinum, je prends à louage, G.; کیرaiah, kiraih B., ar. کرا p. کرايه.

کریار kiriiar, acheteur; keriaara, achat, G.; vāki be-hātāya be kiryār iné, s'il viendrait au marché, S.; p. خریدار, خریداری.

* کریار keriaara, procédé, manière de faire, G.; p. کردار.

کریت kirit, dégoûtant, vilain, laid; kreta, difforme, brut, G.; kret kem, je confonds, je couvre de honte, je maltraite, G.; krēt, laid, Rh.; ar. کریهه.

کریجی kiridji, locataire; t. کراجی.

کریزه keriz, bardache, polisson; keriz-é, c'est un polisson; kūrēzh kirin, souiller, Rh.; p. کرس, کرس, کرس (saleté) arm. Գործ.

* کریژی kurēzhī, saleté, Rh.; comp. قریش.

* کریشی korēshī, kurēshī, poire, Rh.; russe рпыма, lit. kriāusze (mot caspien, voy. Hehn, Kulturpflanzen und Haustiere, 537).

کریک keriek, parcelle; diminut. de کر.

* کریم karīm, élément, indulgent, Rh.; zaza kerim; ar. کریم.

* کریمیک Dieū de bonté (dans le texte persan کریمی) L. I, 98, 12.

از دکریم kerin, acheter; prés. دکریم ez di-kerim, تو دکریم tou di-keri, ام, هون, وان, cou di-keré, plur. دکریم em, houn, van di-kerin; infinit. به کرینی kerini, achat, action d'acheter; کرینی ستاندين be kerini sitandin, acquérir par achat; زی نوغه کرین ji nou-wé kērin, racheter; هره کودکی جه بکره heré kodeki djé be-keré, va et achète مریفک هر روژی شش نان un kot d'orge;

دکړه merifek her rouji chech nan de-
keré, une personne achète chaque jour 6
pains; ژبوی ری ازوغه به کرین و بینین
jiboui ri azoughé be-kerin ve binin,
achetez pour la route de la provision et l'ap-
portez; از دی جند هوفه نان و پنیر به
ez di tchend hoqa nan ve penir
be-kerim, il faut que j'achète quelques oks
de pain et de fromage; chez Garzoni: prés.
1. kerúm, dekerum, négat. ná-kerum;
2. 3. dé-kerit; parf. part. kería; di-
kérim L., impér. ḅi-kére L., parf. part.
kerí L., condit ek ḅi-kería, si j'ache-
tais, L.; هیچت کری hitch-ett keri, as
tu acheté quelque chose? Ch. 344; p.
خریدن, sanscr. क्री.

* **کورین** *korin*, mugir; prés. 1. *korim*, 3. *korit*; parf. part. *korī* Rh.; prés. 3. *koorīt* G.; mot onomatopéique; comp. **گورین**.

* کرین kirīn, couper; passif parf. 4.
ez kīr-im L. I, 30, 12; bactr. kar.

ez kirin, faire; prés. از دکم ez di-kim, tu دکی tou di-ki, او دکه cou di-ké, plur. وان دکین em, houn, van di-kin; fut. از کم ez kim; impér. 2. بکه bi-ké, prohib. مکه me-ké; plur. 2. بکین bi-kin, prohib. مکین me-kin; conjunct. 1. min kirin, j'ai fait; min baver na kirin, je ne le crois pas; 3. khoudi rehm be-ketin, que Dieu aie pitié; khoudi qaboul be kctin, Dieu accepte (de bonnes oeuvres); parf. part. من کر min, té, vi, mé, vé, evan kir; partic. prés. کری kiri, partic. passé کر kir; plusqueparf. 3. کری بو kiri bou; کریه kiriié, ayant

fait; *tou di tchi li ki*, qu'en feras tu? *ez be té di-kim*, j'ai à faire à toi; *min be-van ne-kir*, je n'avais rien à faire à eux; infinit. *ezi be-van didimé kirin*, j'aurai à faire à eux; *kirini*, action de faire; *ser ji be-ket*, qu'il égorge (en allemand: er mache den Kopf ab); *min gazi kirin*, j'ai invité; *min kiriné*, j'ai fait; chez Garzoni: prés. *az kem, t-kem*, tu *kei, t-kei*, av *ket, t-ket*, plur. *am kem, t-kem*, ungho *kei, t-kei*, vvan *ket, t-ket*; impér. 2. *b-ka, t-ka*, plur. *ken*, prohib. *me-kin*: parf. part. *men, ta, av, am*, ungho, vvan *kir, kiria*; plusqueparf. *kan men ce-kiria*; chez Lerch: prés. *ez kim, de-kim*, tu *ki, de-kī* ou *dj-kī*, au *dj-ké*, plur. *em kin, de-kin*, 3. *wān de-kin*, *di-kén*; fut. *be-kim, bekém*; impér. 2. *ke, bj-ké, kī, kīe*, prohib. *mé-ke, me-ké*; parf. part. *me, te, wi*, plur. 3. *wān kir, kirie*; imparf. 1. *cz kirim*, 2. (négat.) *né-kiri*, plur. 3. *kirin, dj-kerin, čē-kérin* (ils fabriquaient), négat. *né-kirin*; parf. 1. *me kerime*, 3. *kirie*; chez Socin prés. *aze čē-kem* (je fabrique); tu *čē-ke*, au *čē-ke*, plur. 1. *am čē-kin*; impér. 2. *tu čē-ka*, plur. *hūn čē-kin*; parf. part. *mülkkir* (de *mūn kir*), *men čē-ker*, *ta kir* etc.; chez Rhea: prés. *az kim*, tu *kēī*, au *ket*, plur. *am, hun, wān ken*; impér. 2. *ka*, plur. *ken*; parf. part. *min kir, kirīa* etc.; plusqueparf. *min, ta, wi, ma, hava, wān kirī-bu*; fut. *az dē kem*; chez Chodzko: prés. *de-*

kem, de-kei, de-ka, plur. de-kéine, de-kéite, de-kane (la lettre e finale est muette); impér. 2. de-ké, 3. be-ka, plur. 1. be-kine, 2. be-keitt, 3. be-kent; parf. part. de m, de-tt, dé-i, de-mane, de-tane, de-iane kyrt; plusquep. kyrdé boum, boutt, bouï, boumane, boutane, bouiane; dans le dialecte de Soudj bulaq: prés. 2. دكيت L. I, 98, 13; 3. négat. ناكاب 99, 15; plur. 1. négat. ناكن 99, 20; impér. 2. بکه 100, 19; 3. بکا 101, 11; plur. 2. مکن 98, 7; parf. 3. کردوه 99, 19; 100, 19. Dans le dialecte de Hedrouse: prés. 1. kam, 2. négat. nâ-ki, 3. ka, ta-ka; parf. plur. 3. kîrna; zaza prés. 1. kén'a; plur. 2. či-kareî; parf. part. kerd; baetr. kar, p. کردن voy. بر کرین, فه کرین, زنی کرین, رو کرین, جبکرین, هلکرین, لی کرین.

kezakħé, veste courte; comp.
le russe кожухъ?

* کزان kizan, conduit, tuyau.

کُزب. voy. کُزب

کزیکی kezikhi, salaison, tout ce qu'on prépare en saumure, comme viande, fromage etc.

كزك kizik, les restes de la graisse fon-
due (كزك).

كزك kizik, viande rôtie, rôt; arm.
կկռկ (brûler, rôtir)?

خيزدو, گوزد. p. kizik, scarabée; كزك, خيزدو, خيزدوك.

كسك. voy. كزك

کزم kizm, mât d'une tente; plur. کزمان kizman.

كزموك kezmouk, criblures, partie grossière qui reste sur le tamis; كزموكا دخل kezmouk-a dekhil, criblures de blé.

کزوان kizvan, pistache; kazuván, kasuván, térebinthe, G.; kezvân (ar. بطم S.; p. كزوان (melisse, citronnelle).

kezi, tresse, boucles de cheveux;
kasí floe, G.; russe kóca, lit. kasà.

خوزی. voy. کزی

kizir, sergent de police dans un village, Rh.; du pers. کزیر; comp. وزیر.

* کزین keẓīn, pois, ar. kišen S.; ar. کینه.

کثر kéj, courbe, tordu; کثر بوین kej
bouin, changer d'idée; p. کثر; comp. کچ.

کڑ kəj, drap kurde en coupon; p. کڑ (soie ordinaire), comp. قزی.

ربا ژوری kijan, quel, lequel; riiā jori ve jiri
kijan nizouk-é, le chemin d'en haut et
d'en bas — lequel est plus proche? کژان
داره kijan dar-é, quel est cet arbre?
کژانه kijan-é, lequel en est? kižān L., k.
or. kižān; de کبژ comp. tag. k'ätzon,
Sjögren, Ossetische Sprachlehre p. 90,
note 2).

* کټراوه, litière placée sur un chameau,
L. I, 103, 4; du pers. کټراوه ou کټراوه.

* کُترِ لوان, les hommes tués, L. I, 100, 3; comp. le pers. کشتار.

گوندی وه kīj, quel, lequel; گوندی وه
gound-i vé li-ser kīj
gazaié, dans quelle gaza est situé votre
village? comp. کتر.

قَشَك voy. كَشَك

کڑی keji, bande, sangle; du pers.
کڑی; voy. قزی.

کسک kes, kes-ek, personne, une personne; به راست ته کسک ninin, en verité, tu n'as personne; min be-gair ji damareki kes touné, outre ma belle-mère je n'ai personne; plur. کسان kesian, gens, personnes; kes pe na vastit a flan, personne ne tient tête à tel ou tel, insurpassable, G.; kes ber flan na vastit, id., G.; kes báver na-ket, personne ne le croit pas, incroyable, G.; kes na-vét, personne ne l'aime, détesté, G.; kes na niásit, personne ne le sait, inconnu, G.; be kes, délaissé, G.; kes, kes-k L., kas, kes Rh.; bactr. kaščiđ, anc. pers. kašciy, p. نو. s. v. توکس, اوکس comp. کس; هرکس, فلان کس.

کساد kesad, peu de trafic; ar. کساد.

کقرال voy. کسال.

کسان kou-sa, kou-san, 1) comment, de quelle manière, pourquoi; 2) de cette manière, ainsi, alors; کسان وسان kousan vousan, tel quel; de کو (pronom interrogat.) et de سان.

کسب kesb, moyens de vivre, subsistance; کسب کسب kirin, gagner; ar. کسب.

کسبره kesberé, menü plomb, grenaille; littér. grains de coriandre; ar. کزبره, p. کسبره.

کسرین keserin, fatiguer; کسره keseré c'est fatigant; ریا زوری قصیه riia jori qeseié lakin keseré, le chemin d'en haut est court, mais il est fatigant; de l'ar. گسر (rupture, affliction d'âme).

قزک voy. کسک.

کسک kcsk, vert, couleur verte; کسک kesk renk kirin, verdier; keske-sor, arc en ciel (littér. keske-sor dahechtié, un arc en ciel parut; kask, bleu, Kl.; kask, bleu clair, bleu du ciel, S.; kesck, vert, G.; kesk u sór, arc en ciel, G.; kesck bit, il verdoie, G.; kezck, noir, B.; kezek, brebis noire, B.; anglosaxon heasu (gris).

کسکو kesk, keskou, cuillère de cuisine.

کسک kesek, pierre de la grandeur à pouvoir saisi d'une main, motte; کسک هور kesk hour kirin, émotter; t. کسک.

کسک kesk, fromage frais; voy. کسک.

کس voy. کسک.

کسکای keskai, action de verdier.

کس کس kirin, chasser les brebis aux champs; impér. 2. کس کس kis-ké; mot onomatopéique; comp. کش کس.

کسک keske-zengou, aller bride abattue (littér. étriers coupés, du t. کسک).

کسکی keski, verdure.

کس کس kisil, chaud; ksel G.; ar. کلس.

کلس comp.

* کسلان kislán, indolent, G.; ar. کسلان.

* کسلانی kislania, indolence, G.

کسک kesmik, plomb de chasse, grenaille.

کسوان voy. کسوان.

کزی voy. کزی.

* کس kesí, beau, charmant, aimable, G., L.; p. کش.

* کسیل kasíl, beau; dín-e kasíla, la belle foi (chrétienne) S.

* kusfla, pieu, G.; kuštlk, tra-verse, S.; syr. ܟܫܬܐ.

kesim, en gros, entreprise en gros, contract; t. کسیم (prix, taxe).

kich, poids, ce que pèse une chose; ināndin bār kešāne, ināndin bār mī-zāne, ils le mirent au poids, ils le mirent à la balance, S.; de کشان; comp. l'arm. Կշակ (balance, d'où Կշակ peser), et le scr. कश्.

kich, traînant; forme radicale entrant dans les composés du verbe کشان; bactr. kaša, p. کس; comp. دردکش, کانکش, غیرنکشی, سرکش.

kichan, traîner, supporter, souffrir, peser, pendre, fumer (du tabac); کشانا kichan-a dari, pendre, attacher au gibet; به جربی لیسر تختی خط کشان be tchirpi li-ser takhteī khat kichan, tirer des lignes sur une planche avec la règle; کشانان درپژ کرین kichan-a dirij kirin, tirer en longueur; chez Garzoni: prés. 1. kescium, 2. 3. kescit, parf. part. kesciā; कंपण P. (c'est le pers. کشیدن); dans le dialecte de Soudj Bulaq chez Lerch: دکشیت نیووه tu retireras (la langue, c'est-à-dire tu te tairas) 103, 6; کشیتوه, il s'est tiré en longueur, 98, 10; il a atteint 99, 10; کشاده il a couvert 98, 15 (formé d'après le pers. کشیده); k. or. کشینه kšineh; bactr. kareš, kaš, هلكشين, فیه کشین; comp. کشیدن.

kichandin, traîner; prés. از کشینم ez di-kichinim, تو دکشینی tou di-kichini, او دکشینه eoū di-kichiné, plur. از کشین, ام, هون, وان دکشینین van di-kichinin; fut. از بکشینم ez be-kichinim, etc.; impér. 2. به کشین be-

kichin, plur. هون به کشین houn be-kichinin; parf. part. (او) وی, ته, min, té, vi (eoū), mé, vé, evan (van) kichand; partic. prés. کشاندی kichandi, partic. passé کشاند, کشاندیه kichand, kichandīé; bi-kšīnim der, je retire; passif: je suis repoussé, L. I, 14, 1; kišānd, il retira, il ouvrit, L.; imparf. plur. 3. vāna kišāndin L.; kēshandin Rh.; verbe causat. ده کشان; comp. هلكشاندين.

* zaza kišt, flanc (du corps humain); pehl. کشت, p. کشت.

kichtar, angle, montée rude, coude; comp. کاش.

kouchteghir, lutteur; du pers. کشتگیر.

* k. or. kišti, navire; du pers. سرکشته; comp. کشتی.

kouchti, combat, lutte, assassinat; نیف کشتی کرنه niw kouchti kiriné, on l'a fait moitié mort; kustia G., kustia merovi, meurtre, G.; p. کشتی.

kouchti-ghir, lutteur; du pers. کشتی گیر.

kouchtin, tuer, massacrer; prés. تو دکوژی ez di-koujim, او دکوژه eoū di-koujé, plur. ام, هون, وان دکوژین em, houn, van di-koujin; fut. از بکوژم ez be-koujim; impér. به کوژ be-kouj, plur. به کوژین be-koujin; parf. part. ته, min, té, vi, mé, vé, evan koucht; partic. prés. کشتی kouchti; partic. passé کشتیه koucht, kouchtié; ez te از ته بکوژم

be-koujim, je te tuerai; négat. از ته نا کوژم
ez té na-koujim; chez Garzoni:
prés. 1. kusium, 2. 3. b-kusit; parf.
part. kust; chez Lereh: kužim, plur. vāna
de-kužin, ils se tuent; impér. 2. bi-kūže;
parf. part. 1. me kušt; chez Socin: passif
parf. az kuštīma, je suis tué; tu kuštī,
au kuštīya, plur. am, hūn, au kuštīna;
zaza prés. 1. kišén'a, parf. part. kišt;
bactr. kuš, p. کشتن; voy. کشتن.

کشتن voy. کشتن.

* کشتیوان, pilote (dans le texte pers.
(کشتیوان) L. I, 99, 13.

کفش voy. کفش.

kechk, fromage mou kurde, bou-
lottes de fromage; kashk, keshk Rh.;
p. کَشک.

kichik, échecs; p. کَش (échec
et mal).

kich-kirin, chasser les
poules; impér. 2. kich-ké; mot
onomatopéique; p. کَش; comp. کرین.

* kishil, colle, Rh.; p. خَشیل.

* ksnís, coriandre, G.; kišniš
L.; کَشَنِش (du pers. کَشَنِج, kashin, kashin)
(کَشَنِش).

kechich, moine, prêtre; ke-
schis, prêtre nestorien, Kl.; p. t. کَشِش;
ar. قسيس, syr. ܩܨܝܣܝܐ.

* kashina, truite, R. I, 143;
géorg. კაშინა (perche), comp. კარასინა
(carassin).

* zaza kšic, passé; voy. زَزَا
(nuit); pour ke šī (qui passa).

كعب voy. كعب.

kābē, la kaaba; pierre sainte du
temple de Mecque; ar. كعبة.

كعب kap, cube, dé, osselet; كعبار
kap qoumar leiztin, jouer aux
dés; qab L.; ar. كعب (de κύβος, cubus,
Mahn I, p. 7).

kef, écume; كَف هَلَانِين kef hil-
anin, ôter l'écume, despumer; kaw Kl.;
kef el-gherum, j'écume, G.; kaf kirin,
écumer, Rh.; bactr. kafa, p. كَف.

kef, paume de la main; كَمَا پِي
kef-a pei, plante du pied; p. كَف (de l'ar.
(كَف)).

kefàiet, suffisance; كَفَابَت دَكِه
kefàiet di-ke, il suffit, c'est assez; t. كَفَابَت
انمك.

* zaza kift, épaule; p. كَفَت.

* kift, fourchu (du pied de la brebis
etc.) Rh.; p. كَفَت.

* Keftár, hyène, L.; du pers. كَفْتَار.

كفتين, كَتِين voy. كفتين.

kifté, boulette de viande; t. كَفْتِه.

* keftia, chute, G.; de كَفْتِن

(كَتِين).

* kāfcī, trou; plur. hammú kāf-
čīa, tous les trous, S.; p. كَافِي (pour شكافي)
avec le suffixe كَافِي.

كَفَجِي voy. كَفَجِي.

koufr, blasphème; كُفْر كُوتِن
goutin, blasphémer; كُفْرِي وَر كُرَانْدِين
ji kufri ver-gherandin, renoncer à une
fausse religion; kafar kem, je blasphème,
G.; kufr, infidèle, Rh. (voy. كَافِر); kufr

kirin Rh.; kefir, péché, L.; ar. كُفْر.

kefz, plante rampante; كَفَزَا بَاقِي
kefz-a baqi, plante de grenouilles, c.-à-d.
plante qui croît dans l'eau.

كَفَش voy. كَفَش.

کفشکر kifich-ker, affiche, annonce, celui qui met au jour les annonces; p. کفشکر; comp. کفشکر.

کف kifik, mesure; t. کف.

کفشکر kef-ghir, écumoire; du pers. کف کبر.

کلفت voy. کلفت.

کافلی kafelf, las, L.; voy. کافلی.

کفن kifin, linceul; کفن کرین kifen kirin, envelopper d'un linceul; kafen G., kafan, suaire, S.; ar. کفن.

کفی kefi, mouchoir de tête; kaffiye xva, son mouchoir de tête, S.; ar. کفیه.

کفیل kefil, garant; kafil kem, je garantis, G.; kafil, garantie; kafil bun, garantir, Rh.; t. کفیل اولوق.

* کف kew, montagne, R.; кю P.; lorist. kiu; kouek, une montagne, Ch. 306; zaza koi, bactr. kaofa, anc. pers. kaufa, pehl. کوف, p. کوه.

کفان kiwan, arc, archet des cardeurs; کفان ایتین kiwan awitin, tirer de l'arc; کفان به ژه kiwan be jih, un arc tendu; kevāna, arc, portique, G.; kawan R.; p. کمان.

کفاندین kewandin, recourber; p. خم‌اندین.

کفتین kewtin, tomber; دکفه عقلی di-kewé âqli, cela tombe dans l'esprit, pour dire: c'est probable; comp. کتین.

کفتچی kewtchi, cuillère; کفتچک kewtchik, une cuillère; kaúciók G., kavchek Rh., kăčŕi S., k. or. qafčŕi; p. کفتچه.

کفر kewir, pierre; به کفر be-kewir, plein de cailloux; کفری آشی kewr-i âchi, meule; کفری کفربر kewir-byr, tailleur de pierre; کفری kewr-i rech, ardoise; کفری

کفری kewr-i zinari, roc, rocher; کفری کفری kewr-i souleïmani, onyx; کفری کفری kewr-i qabri, pierre sépulcrale; کفری کفری kewr-i ghilouwer, bille, pierre ronde; کفری کن kewr-i koun, une pierre perforée; کفری ماین kewir main, gravelle; کفری هستان kewr-i hestan, pierre à feu; کفری کفر کرین kewir kirin, lapider; کفر کفر kewir renin, tailler des pierres; kawir Kl.; kévir, kévir, pierre, verste, L.; kavir-ē ānîšk, pierre angulaire, S.; k. or. کفر gyavr; dujiki kémür; p. کفر.

کفروژک kiwroujk, lièvre; ki, vrisk G.; kerôšk, kergú L., kervesh, bilb. kerishk, lorist. kergheh R.; kërusk, lapin, Rh.; zaza argóš, dujiki awrish; p. خرکوش, (pour la forme dujiki comp. le russe ебръшка).

کفری ká,vri, roc glissant, G.; de کفر.

* کفرزک kevrzŕk, écrevisse, L.; comp. mazend. kavaz (tortue).

کفزال kiwjál, tortue, crabe, écrevisse; kuselá G., kessal R. I, 143; kú'isi L.; bactr. kašyapa, p. کشف, کشو.

کفش kiwch, enquête, chose mise au clair; کفش نینه kiwch 'niné, ce n'est pas clair, inconnu; کفشه kiwch-é, il paraît clair, inconnu; کیشا رازی ژبوی ته لازمه kichw-a raz-ji-boui te lazim-é, il faut que je m'ouvre à toi; kefsa, manifeste, clair, G.; kefskem, je révèle, je déchiffre, G.; t. کشف. نکفش, comp. اتمک.

کفشای kiwchaŕ, privilège, avantage accordé à une personne.

کفشکر kiwch-ker, signifiant; comp. کفشکر.

کفشکی kiwchi, notoriété.

کفل kewil, peau, fourrure; kavel, kavla, toison, pelisse, G.; kaul, kyavil Rh.; kyaul kirin, muer (skin) Rh.; lë-bín kavýli, sous la peau, S.; zaza koéle; p. کول.

کفلک kewlik, herbe qui croît dans les montagnes; de کف; p. کوهل (prune sauvage).

کتمین voy. کقم.

کفن kewin, ancien, vieux; kahúna G., kévin, kahúna L., kyaun Rh.; kávine, femme (dans le Bohtan) S.; zaza kahán; pehl. کوهن, کوهبون, پ. کهن, کهنه, کوهین, کهنه, کهن. دار کفناره kewnar, vieux, caduc; un arbre caduc; کفناری kewnari, ancien, ce qui est passé de mode, qui n'est plus en usage; de کفن à l'aide du suffixe ār.

کفنی kewni, vétusté; p. کهنه کی.

کفوک kewok, bave, écume; p. کفک.

کفوک kewouk, tourterelle; kevíuk L.; kavók (syr. yaunō) S.; littér. l'oiseau bleu (p. کبود) sanscr. कपोत; comp. کونر.

کفی kewi, la dernière neige qui reste de la fonte; littér. (neige) de montagne, neige qui n'apparaît que sur les hauteurs; de کف.

کک kek, père; ککی kek-i min, ô mon père! ککو keko, ô père! kékō, frère, L.; kako, frère, R. I, 151; on ne se sert de ce mot qu'en adressant la parole à quelqu'un, S.; mot onomatopéique, comp. pers. کاکا et voy. Pott, Doppelung 44, 46.

ککول kekoul, une touffe de cheveux; p. کاکل, gil. kōkul (Melgunof, dans le Journal de la Soc. orient. allemande XXII, 222, 3).

کل kil, collyre; comp. لکل.

کل kil, défenses du sanglier, de l'éléphant etc.; p. کلك, arm. կերիք, russe КЛЫКЪ.

کلی کولی koul, 1) trou, ouverture; کولی درزی koul-i derzi, chas, trou d'une aiguille; kvlá, creux, G.; kolai, repaire, Kl; kul L.; qul, repaire d'une couleuvre, S.; 2) blessure, kul kem, je blesse, G., kvl, kvla, enflure, tumeur, G.; kul bun, apostumer, Rh.; k. or. qul, blessure; kúl-a rāš, la blessure noire, le bubon noir, c'est-à-dire la peste, S.; 3) peste, maladie contagieuse; kúll a hálābē, bouton d'Alep; ar. habbāt hálāb S; kúllē māl bākō, que la peste vienne à la maison de Bāko, S. 4) grande douleur; دلی من به کله dil-i min be kul é, mon coeur est navré de douleur; že kúllā že dārda, de tourment de l'amour. de douleur, S; grec ποῦλος, lat. caula, allemand hohl, Höhle; comp. کولک.

کل kel, chaleur; bouillon, en parlant de l'eau qui bout ou d'une source qui jaillit à gros bouillons; کل جوی kel tchouin, bouillir, jaillir, déborder; kal, chaud, Rh., comp. کلین.

* کل kel bun, s'immiscer dans quelque affaire, Rh.; t. خَلط اتمك.

* کل kel, pilier, colonne; kel-i šin, nom d'un stèle sur la route de Rowandiz à Uschnei, Rawlinson, Journal of the R. Geogr. Soc. X, 20; russe кола, lit. kūlas; comp. کیلوشک, کیلوشک.

* کل kul ket, il crée (Dieu), littér. il fait tout, G.; ar. كَلَّ.

* kel, buffle, Rh.; p. کل (mâle, buffle).

کلای voy. کل.

* kolā, mauvais, Rh.; ar. خلا (plur. خلیع).

* kala resc, corbeau; kala ghâur, corneille, G.; zaza qalanjik, corbeau; p. کلاغ.

koulabé, cercle pour attacher les boeufs au joug, bourrelet; ar. کلابه (tenailles, comp. le russe клеица qui a aussi les sens de tenailles et de branches du collier).

* kulāba, abcès, Rh.; de کل.

kilatchik, froment rôti, bon à manger; t. کلاج (oublie).

kelakh, charogne; gael. ceal (mort).

kelakhi, fichu en soie; p. کلاج.

قلانستين voy. کلانشین.

koulaw, tapis en feutre, bonnet kurde; kolaf spî, bonnet blanc, G.; کلاو; coiffure, L. I, 99, 2; kul, kulik, bonnet, L.; kulāv Rh.; kulāv, couverture de feutre, S.; p. کلاه; comp. سرکلاف.

kelam, paroles; کلام کچان kelam kitchan, chansons que chantent les filles, chansons érotiques; کلامی قدیم kelamou-llah, kelam-i qadim, le coran; kalām gioahr, les paroles de la consécration, G.; ar. کلام, comp. الام کلام.

kilan, rincer, mêler, agiter, battrer; sanscr. कृ (कृति), arm. Խառնել.

kelavé, ruines, maison en ruine; p. خرابه (de l'ar.); comp. خراب.

kelebab, coq; kelley-bab, lor.

kelley-shir R.; gil. qūlū, anc. irland. coileach (voy. Hehn, Kulturpflanzen, 523).

kelbetin, tenailles; kelebtān

G.; ar. کلبتون, t. کلبتان.

kelepatcha, gelée de viande; kelpatcha pezi, pieds de mouton; du pers. کله پاچه, du persan کله (tête) et du ture پاچا (espèce de viande préparée des pieds et des têtes de moutons).

kylpik, maladie de gorge qui règne parmi les brebis et autres animaux; comp. قلیک.

kylt, chènevis sauvage dont les pauvres à Mousch font un mauvais pain.

kylitch, kyltchik, le petit doigt (voy. بلو) p. کلنچ, کلیلچ (Schiefner 112^b).

kil-tchouw, instrument pour teindre les yeux; de کل et de جو.

kulkhān, poêle, Rh.; p. کلخن, کلخان.

kelkhout, émoussé.

kil-dan, 1) dorer; 2) cordonnet; comp. کیلدان.

kil-dan, kil-dank, vase de collyre; du pers. کحلدان.

kil-dan, teindre les yeux avec collyre; prés. 3. kil-di-dé, parf. part. 3. وی کلدرا vi kil-da; partic. parf. کلدرا, kil-da, kil-dàié.

* kilér, lézard, L.; t. کلر.

kiler, cave pour réserver des vivres; t. کلر (du grec κελάριον).

kelertchi, dépensier, Ch. 354; t. کلرچی, کلارجی.

كلس kils, gypse; ar. كلس, comp. كسل.

كلسكه kalaska, carrosse, calèche; p. كلسكه, du russe коляска.

كلش kelech, beau, charmant, gracieux, joli; t. كلش (pour كلج, homme brave, généreux).

كلفت koulfet, famille; kuflet Rh.; kúlfet, enfant, L.; kurin. kîflét (famille), ar. كلغة (servante).

* كلفت кулфеть, gros, lourd, P.; p. كُلفَت.

كلفه koulfé, source, ouverture en arc, oeil de réservoir.

كلفچه kelewtché, 1) fuseau, rouet; 2) cadène, chaîne pour attacher les forçats; kelewtché kirin, emmenotter; p. كلافه, (rouet).

كلق voy. خلق.

كلو كلك keleik, radeau, bateau; كلو كلك ghelo, keleik li-serawi ghiri-dané, holà, a-t-on lié le radeau sur l'eau? kalék, radeau avec des outres attachées au-dessous, G.; du pers. كلك.

* كلك kalek, veau mâle, G.; p. كلك. كلك koulk, laine courte, laine de rebut, étoupe; p. كلك.

كلاف voy. كلاف.

كلك رون kilek-roun, beurre frais; comp. كره ياغي.

كلكوان keleik-van, batelier; كلكوان keleik-van kiié ve be-tchend derbaz di-ké, qui est le batelier et à combien conduit il?

كلكواني keleikvani, navigation.

كللك koulilk, fleur; رو كرين koulilk rou kirin, défleurir; كلك فه

koulilk we-kirin, fleurir; kulik, kulilk G.; kulilk det ou ce-ket, il fleurit, G.; gulilik L., kulilk, une fleur de printemps, S.; comp. پ. كلاله (bouquet).

كلم kelem, chou; kalam G.; p. كلم. كولوم, kouloum, koulmek, poing, coup de poing; plur. كولمان koulman; كولمان le-khyst, il frappa des coups de poing; kúrmik, kúlmek L., šîr kúlmek lē dā dib, le lion frappa l'ourse avec ses pattes, S.; p. كلنبه (chose ronde).

كلمبر kelem-per, feuilles sèches que le vent emporte; homme à taille dégagée.

كلمز kel-miz, qui urine au lit; comp. كلين.

كلم voy. كلك.

كلمه voy. كالمه.

كلمه kelemé, terme, mot, diction; ar. كلمه.

* كلوند kolend, courge, G.; p. كلوند.

كلندر kouloundyr, gourde, courge vidée; comp. كولندر.

كلو kilo, fille nestorienne, fille arménienne; kaló, veau femelle; les Mahométans appellent ainsi les filles chrétiennes et juives, G.; comp. كلك.

كلوج kouloutch, gâteau sans levain, p. كلوج.

* كلوج kolóc, corne, L.; comp. كلوج et l'arm. (dial. de Mouch) کلۆج.

* كلوخ kelōx, crâne, S., le pers. كلوخ signifie argile sèche, brique; comp. le franç. têt.

كلوز keloz, cruche, pot; سبك هات seiek hat keloz ghirt ve rewî, le chien vint, s'empara du pot et

کلین — کلوس

s'enfuit; kolós G.; comp. sanscr. कलश et le p. کلوزه (vaisseau à eau).

کلوس kolos, bonnet kurde; comp. ar.

فَلاَس (plur. de قَلَنَسوه)?

کلول kiloul, rouleau, roulade, culbute; کلول کیرین kiloul kirin, rouler, culbuter; p. کلوله; comp. کلوله.

کلومل keloumel, menues emplettes. bagages, hardes; دو بارگیر کلوملی مه dou barghir keloumel-i mé tira na-ké, deux bêtes de somme ne suffirent pas pour nos bagages; mot onomatopéique, comp. t. مرق قرق Pott, Doppelung p. 73.

* کلون kilún, serrure, G.; syr. حنك (serrure) (empêchement).

کله kellé, pain de sucre; p. کله.

کیلé, calibre d'un fusil, mesure de poudre pour la charge; ar. کيله.

کله kelé, tête; p. کله; comp. سرکله.

* کله kelch, défilé; kelch balin, kelli-ba, noms des défilés dans le Kurdistan, Rich I, 239, 393. Ce mot semble être identique au précédent.

* کله kulla, rideau, G.; p. کله.

کوله koulé, membre viril; p. کله; comp. ساکله.

کله خوار kele-khar, courbé, tordu; littér. ayant la tête baissée.

کله زوری kele-zori, rôti.

کله گوز kele-gouz, un fou, un homme fantasque, étourdi; un cheval vicieux, rétif.

کله وازی kele-vaji, de travers, tordu.

کله ویر kelé-vir, maison qui tombe en ruine.

کول kouli, pelote; p. کوله; comp. کول.

کلی keli, une femme qui désire le mâle, une veuve qui désire l'homme, une vache en chaleur; de کل.

* کلی kali, ardeur, Rh.; de کل.

کلی kouli, cigale, sauterelle; کوی kouli-kharí, champ mangé par les sauterelles; kuhhli G., koolla R. I, 171; kulē, kulí Rh.; géorg. კველი, კალი, მკალი, comp. Pott, Doppelung 61.

* کلی keli, bleu, G.

کلیاب voy. کلی.

* کلیا klia, seigle, P.

کلیان keliian, pétiller, bouillir; parf. من ته وی مه وه او ان کلیا min, té, vi, mé, vé, evan keliia; کلیایه keliáié, étant bouilli; کلیان keliian, l'eau qui bout, marmite qui bout; comp. کلین.

* کلیم kilij, clef, L.; p. کلپچه, comp. russe ключь.

کلید kilid, serrure; dārí kelíd kería, il verrouille la porte, S.; du pers. کلید (du grec κλεις); comp. کلیل.

کلیسé kilisé, église; p. t. کلیسه (du grec ἐκκλησία).

کلیک kilik, tourterelle; le pers. کلیک signifie la chouette.

* کلیل klíl, clef; klíl be-keṃ, je ferme à clef; klíl da-ghrum, je ferme, G.; kilil kirin Rh.; comp. کلید.

کلین kelin, bouillir; prés. از دکلیم ez di-kelim, او دکله tou di-keli, ام هون, وان دکلین éou di kelé, plur. em, houn, van di-kelin; fut. از کلیم ez kelim; impér. 2. به کل be kel, plur. 2. وان به houn be-kelin, 3. من ته, وان کلین van be-kelin; parf. part. من ته, وه او ان کلی min, té, vi, mé, vé, evan keli, partic. prés. کلی keli;

کن — کلین

part. passé کل kel; kél'e, il bout, L.; kelía, il bouillit, L.; lat. calere, russe ка^лить.

کلین koulin, lit; kulīn, couchette, Rh.; arm. ակուլին.

کم kym, noeud, lien, liasse; p. خم.

کم voy. کربن.

کم voy. کیم (manque).

* کما koma, peut-être, Rh.; du pers. کمان (doute); voy. کمان.

کمال kemal, perfection, industrie; به کمال be-kemal, capable; کمال دین kemal ditin, se perfectionner; کمال داین kemal dàin, perfectionner; kamál, tava^لteur, G.; ar. کمال; comp. بی کمال.

کمان keman, kemantché, violon; kamémcia G.; kámanča L.; du pers. کمانه.

کمتچ kemtch, ébréché, un couteau ébréché.

کم voy. کمر.

* کمر kamar, ceinture; kemér, kem^لér L.; bactr. kamara, p. کمر.

کومراه kourah, gros et gras; du pers. کومراه.

کم-رہ kem-ré, peu à peu; du pers. کمره.

* کومک kumyk, éponge, syr. fātyrto, ar. kimekāt (plur.), S.; comp. pers. کما.

کمیك kemik, un animal qui a les oreilles ou la queue coupées; probabl. de کیم (p. کم).

کمکم kemkemou, bavard, grand parleur.

کمکوژ kemkoj, un homme curieux; comp. گمکوژ.

* کومیل kumīl, sauterelle (dans la tra-

duction du Nouveau Test. Constantinople 1857, Matth. 3, 4); ar. قملہ.

* کمال kamel kem, je taxe, G.; de l'ar. کمال, comp. کمال.

کاملاندین kemilandin, perfectionner; chez Garzoni: prés. 1. kamelínium, j'em^لbellis, je pare; 2. 3. kamelínit; parf. part. kamelánd; partic. parf. kamelánd, ornement, parement; kamelándin Rh.; verbe causat. de کلین.

کاملین kemilin, se perfectionner, comp. خمیلین.

کامن kemen, corde avec un noeud coulant; p. کمند.

* کامونک kamútk, roussi, brûlé; kamútk kem, je brûle mon habit, G.; comp. syr. صط, Nöldeke 237, et کیمان.

* کمه kemma, turban, tarbouch; kem^لsóher, portant un turban rouge, S.; p. کمه. کیمیان kemiiian, roussir, brûler les mets, comp. فمیان et کامونک.

کومیت koumeit, cheval bai; کومیتی koumeit-i we-kiri, bai clair, kemēd, cavale, jument, S.; ar. کیمیت (cheval alezan avec la crinière et la queue noires).

کمین kemin, embûche; кѣмѣнь, ca^лcher, P.; du pers. کمین.

کن ken, le rire, chose qui fait rire; زبوی وی کنا من be-ken, joyeux; زی-بوی vi ken-a min t-i, cela me fait rire; p. خنده.

کون koun, tanière, trou, caverne, vulva; کونا کون koun-a hirtchi, tanière d'ours, کونا مشکي koun-a mychki, tanière de rat; کونا بطل koun-a betal, veuve (littér. vulva otiosa); کن زمین, کن ارضی koun ze^لmin, koun ardi, terrier, trou dans la terre;

کنف — کن

koun-a derzii, chas, l'ouverture d'aiguille; کونا مرژک koun-a mirijk, verrue; کونا کپو koun-a kepou, narine; کونا فنجانی koun-a findjani, le dos creux d'une tasse à café; کونا ریم koun-a rim, le bout opposé de la lance; کن کرین koun kirin, percer, faire un trou; کن فہ koun we-kirin, pratiquer une ouverture; کن کرتین koun ghirtin, calfeutrer; کن کن koun-koun, troué; kun, cul, G., Rh.; qun L.; kuna ou kun frá, poltron (frá, large) G.; kun-gha, pédérastie, G.; kún, grande outre à eau, S.; کن, کون p.

kin, couverture; ar. کن (voy. دارو kin, s. v. دار).

kinar, bord, côté, rivage; ز kinar, bord, côté, rivage; ز kinar-i min, de ma part; kinar-i behri, le bord de la mer; ز کناری به کناری دنی جوین ji kinareki be kinar-i dini tchouin, passer d'un bord à l'autre; کناری ترس kinar-i ters ghirtin, prendre une affaire à contre-sens; کناری میران kinar-i miran, côté de la maison destiné pour les hommes; کناری زنان kinar-i jinan, côté de la maison destiné pour les femmes; au kenár, en deçà, G.; kenár ave, rivage, G.; kenár-e rast, à droite, G.; kenár-e pisct, dos, revers, G.; kenárek, à part, G.; zaza kenár; bactr. karana, سی کنار, بی کنار; comp. کنار, کران; comp. کنار, بی کنار.

kenandin, faire rire; verbe causat. de کنین.

kenaié, allusion; ar. کنایه.

kuntkar, nom d'un poids, la 30me part d'un قطاره, G.

kounj, coin; ganisch Kl. (Asia polygl.); p. کنج.

kindj, linge, habillement; کنج kindj chouchtin, laver le linge; kindj-i kewin, linge usé, vieux habits; t. کچک.

kindjik, bourre, matière qui sert à charger les armes à feu; de کنج (comme en ar. ليف signifie habit et bourre); comp. arm لپلپل (chiffon).

koundjik, angle; comp. کنج.

kondji, sésame; kunji, cumin, S.; p. کنجید, کنجد.

kendal, ravin; de la racine bactr. kan, p. خندن (creuser).

koundyr, 1) citrouille; کندری koundyr-i zemistani, citrouille d'hiver; 2) poire à poudre; درمان derman di-koundyrida-ni heié, il y a de la poudre dans la poire; qundúr, kundír L.; p. کندوری; comp. کندور.

koundik, poire à poudre en citrouille; kundek, petite espèce de citrouille, G.; kundēk Rh.; dimin. du précéd.

alt. voy. کنندن.

kändír, chanvre, syr. šūrfto, ar. qynneb S.; t. کندر.

kenír, nom d'une plante dont on fait des tuyaux de pipe, L.; du grec *κόνιφα*, *κονιφάρα* (plante conifère) Blau, Zeitschrift der Morgenländ. Gesellschaft, XXVIII, 582.

kinif, chanvre; کنف ta-i kinif, la filasse du chanvre; p. کنب, کنو; ar. قنب.

kenef, latrines; ar. کنف.

کنک kounik, trou; diminut. de کن.
کنک kounng, muet; p. کنک (ture vulg.
künk).

خستین voy. کنم

کنه voy. کنه

* کنیا kenía, le rire; kenía det, bouf-
fon (il donne à rire) G.

از کنین kenin, rire, sourire; prés. از
دکنیم ez di-kenim, تو دکنی tou di-
keni, ام او دکنه eoü di-kené, plur. ام
دکنین em, houn, van di-
kenin; impér. 2. به کن be ken, plur.
هون houn be-kenin; parf. part.
من نه, وی مه, وه او ان کن min, té,
vi, mé, vé, evan ken; partic. prés. کنی
keni, partic. passé کنیه ken, kenié;
دانه دکنین dané kenin, faire rire, donner
lieu à rire; بی کنین pei kenin, se mo-
quer de quelqu'un; به من دکنه
cheitan be min di-kené, le diable rit de
moi, phrase kurde, quand on est désap-
pointé dans ses amours; از بی کنی ته مه
ez pei keni té mé, tu te moques de moi;
chez Garzoni: prés. 1. kenum, 2. 3. ke-
nit, parf. part. kení; chez Lerch: prés.
de-kén'im, 3. de-kén'e; parf. part. ke-
niá; imparf. 1. ez keníam, je voudrais
rire, L. I, 17, 6; chez Rhea: prés. az
kenim, tu kení, au kenit, plur. am,
hun, wān kenin; impér. 2. b'kena, plur.
b'kenin; imparf. az kenim, tu kenic,
au kení, plur. am, hun, wān kenin;
parf. az kenima, tu kenii, au keniya,
plur. am, hun, wān kenina; plusqueparf.
az kení-bum, tu kení-bui, au kení-bu,
plur. am, hun, wān kení-bun; condi-
tionnel az dē kení-bām, tu dē kení-bāi,

au dē kení-bā, plur. am, hun, wān
kení-bān; bactr. xvand, p. خندیدن.

کو keoü, perdrix; دجکی کوی djou-
djik-i kevi, perdreau; کو دری keoü
deri, francolin; káu G., kau L., keow R.;
p. کبک دری, کبک.

کف voy. کو

ای کو kou, qui, quel, que, où; ای
kou, celui qui; به کودایه be kou da-ié,
vers où, où est-il? به کوفه be-kouwé,
où? تو دی بجی کو tou di bi-tchi kou,
où dois tu aller? بک کرماجه و
كلو زكونه بك ghelo, ji kou-né, iek kour-
mandj-e ve iek feleié, holà, qui sont ils?
l'un est Kurde, et l'autre est Armenien,
chez Lerch: ku, lequel, si, où; ž ku, d'où,
kú'i, de quel côté; kóe, où (gilek koé.
Melgunof, Journal de la Soc. asiat. alle-
mande XXII, 202); hedrus. kúve, de quel
côté; chez Berczin: koiā, kâieh, où, k. or.
kū; chez Chodzko 343: koié, a-koié,
de quel côté; chez Rhea: ku, pourque,
na ku, non que; ko-rang, ku-rang,
comme; bactr. ku, p. ک (کجا) (où)
maz. gil. کو; comp. کوفه, کو, کو.
یا کو.

* کو kew, bleu, Rh.; p. کبود, gil. ke-
būd, maz. káu, gāv, gāu (Berczin p. 78
et dans le glossaire).

کوارا kouvar, ruche; کوارا مشان
kouvar-a mychan, une ruche de mouches
à miel; کوارا اری kouvar-a ari, fari-
nière; ar. کواره, کواره, p.

کوار kavar, porreau; p. کوار.

کبارک kivar, kiiark, champig-
non; kevárk, éponge, G.; kiwárk, ama-
dou, Rh.

کوتک — کواشه

* کواشه kavāša, rameaux mis sur le toit de la véranda, S.

کواندین kevandin, appliquer un remède caustique sur le corps, bander les plaies; de l'ar. کوی.

کوانه kevané, coin, angle.

کوبه koubé, bordure d'une robe, ourlet, doublure; t. کوبه (toile, housse)?

کوب koup, jarre, grand vase de terre; t. کوب.

کوپال koupal, mail, crosse, crosse de berger; کوپال لدان koupal le-dan, croquer, pousser une balle avec une crosse; kōpāl, bâton de pâtre, bâton crochu, S., G.; gopāl Rh.; p. کوپال, کوپال.

کوپال, brandiller, Kl. (?).

کوپری kvpri, pont de pierre, G.; t. کوپری.

کوپیک koupik, vase de terre, pot; diminut. de کوب.

کوپک kopek, chien; کوپکی بلخ kopek-i pelexh, chien à poil long, barbet; t. کوپک.

کوپکی zaza kōpéki, de chien.

کوت kout, la goutte (maladie); کوت کوت kout bouic, gouteux; p. کوت.

کونه voy. کوت.

* کوت kut, battement, L; kot kotum, je chatouille; kot kotāna, chatouillement, G., p. کوفت (coup, heurt).

کوتان koutan, frapper, battre, piler, broyer; prés. دکنم ez di-koutim, تو دکوتی tou di-kouti, او دکوته eoū di-kouté, plur. دکوتن وان, هون, ام em, houn, van di-koutin; impér. 2. به کوت be-kout, plur. هون به کوتن houn be-koutin; parf. part. وه, مه, وی, من ته, من ته, من ته, من ته.

کوتا min, té, vi, mé, vé, evan kouta; partic. prés. کوتای koutāi, partic. passé کوتایه kouta, koutaié; کوتانا koutan-a djehi, monder de l'orge; chez Garzoni: prés. 1. kottúm, bó-kottum, négat. na-kottúm, 2. 3. kottit, bókkottit; parf. part. kotā, kottā; chez Lerch: prés. 1. du-kutím, 3. di-kuté, fut. 1. bo-kutim, parf. part. kutā; chez Rhea: prés. 3. t'kotit, parf. part. kotā, zaza kuén'a; p. کوفتن (prés. کوبم).

کوتان kotan, charrue à laquelle on attelle 6 à 12 paires de boeufs; mot caucas.: arm. Գուժան, ture d'Aderbeidjan ګوتان, oss. guť on (Schieffner, Ocet. тексты p. 32, № 33), avare kutan, ud. k'ot'an, thusch gutan, abchase kotan, tchetch. gotan, kürin. kütén (Schieffner), ingushe gotanger, qizylbach, qazakh kotan (Kl., Asia polygl., Atlas XXXV), géorg. Գუთან.

کوتاندین koutandin, frapper; جانی کوتاندین tchaw koutandin, ciller; comp. چشم زدن.

کوتاهی koutahi, fin, chose dont la valeur est déterminée; کونایی, imperfection, L. I, 99, 20; de کونه p. کوتاهی.

کوتر kotir, pigeon, tourterelle; koter G., кебударь P.; k. or. کافتیر B. 149; lorist. kemootir, zaza kotér; p. کوتیر; comp. کفوک.

* کوتیره koutere, marchandise, Ch. 344; t. کوتیره.

* کوتیرم kyotrum, paralytique, Rh.; t. کوتیرم.

کوتک koutek, force, violence, bastonnade; کوتک کرین koutek kirin, astreindre; به کوتک be koutek, par force. moyennant la bastonnade; chez Garzoni:

koték stínun, je m'arrose, je prends de vive force; koték ce-kem, je nécessite, je fais violence; koték le-kem, je contrains; t. کوتک.

کوتوکی koutouki, le petit duvet; de توك (کوته) et de کوت.

کوت kouteh, kout, court; кута P.; کوداه koudah barāz, marcassin, Ch. 350; p. کوته, کوتاه.

کوتی kouti, méchant, mauvais; کوتی kouti khaberdan, médire, parler mal de quelqu'un; کوتی کیرین kouti kirin, faire une mauvaise action; kotí L.; کوتو.

کوتی kouti, pelote de fil.

کوتین kotin, ruminer, ronger; prés. 3. وی eoü di-koté, parf. part. کوتی koti, partic. passé کوت kot, gérond. کوتبه kottié, ligab kotin, ronger le frein; comp. کوژین.

کودجور kodjour, courtaud, nain.

کوتچ kotch, souche, bûche, morceau de bois, racine d'arbre, pierre pour indiquer le chemin, cornes d'un bouc; به کوتچ be-kotch, cornu; arm. Կոճ (trône, billot, cippe) Կոճ (cheville) géorg. კოჭო (poutre).

کوتچ kotch, voyage, départ, mouvement d'un camp, bagage; plur. کوتچان kotchan, bagage; وسانه صبح یا دو صبح ام کوتچ koutch kirin, transférer, plier bagage, au

fig. mourir; zaza kuč, champ (bal. kũčig, champagne); t. کوچ.

کوتچ kotch, feu qu'on allume dans un camp.

* کوتچاندین kotchandyn, fermer, Ch. 344; sanser. कुच् (voy. Pott, Et. F. III, 143); comp. کوچك (creux).

کوتچر kotcher, kotcherghi, nomade, les Kurdes nomades de Hekari; kocer, maçons, ouvriers vagabonds, G; de کوچ.

* کوتچان zaza kučerañ, kučelán, foyer, âtre; comp. کوچك.

کوتچك kotchek, 1) jeunes danseurs publics, i. q. مويده; 2) le petit d'un chameau; t. (دوه نك كوجك) کوچك.

کوتچك koutchik, chien; nom de chien; kúčik L.; on dit kúčik aux environs de Mardin, mais sâ dans le Bohtan, S.; zaza kũčík; mot provenant du nord de l'Asie, voy. Justi, dans la Revue de linguistique publ. par M. Hovelacque. Paris 1873, p. 95.

کوتچك koutchik, fourneau, cheminée où on allume du feu; kuciek G., kúčik S.

* کوچك kōček, creux, concavité, kōčk-é 'ašira áya pē be-gārínin, entourez le Divan de Achira Aga, ar. fâttelu ed-divān S.; ser. कुच्; comp. کوتچاندین.

* کوتچكان kúčikān, de chien (voy خيار).

کوتچكزا koutchik-za, fils de chien (injure).

کوتچكسان koutchik-san, chien des chiens (injure, littér. comme un chien).

* کوجه k. or. kũčah, rue; p. کوجه.

کوتچه بند koutche-bend, retranchement du pers. کوجه بند (barricade).

کور — کوختنی

* kokhtinī, toux, le* tousser, Rh.
koukhek, toux; qōkīa G.,
kokhik Rh.

koukhik, cabane; diminut. du
pers. کوح (کاج).

keou-khi, intendant, préposé du
village; kyaukhē Rh.; forme défigurée du
pers. کدخدا; comp. کدخدا et le
géorg. ქვეზ, ქვეზუდა.

koukhin, tousser; prés. 1. از
از ناکوخم ez di-koukhim, négat.
cz na-koukhim; qōkum, je tousse, nous
troussons; qōkīt, tu tousses, vous toussiez,
il tousse, ils toussent; qōkī, je toussai, G.;
kokhīn Rh; p. خفیدن, oss. kufin.

kod, kot, nom d'une mesure (un
samar à 16 kot); kil ve kod,
le kilo et le kot; p. کود, ud. qud, géorg.
კოდო.

* kúdari, cuir, canepin, G.;
t. کودری.

* kūderī, où, B.; de کو suivi
du suffixe در (p. در dans); comp.
لکود, کبودری.

* kodk, genou; ser kodka de-
runum, je m'agenouille, G.; kunari (dia-
lecte de Kunar dans le Kabulistan) kuta,
pendjabi گوتتا, voy. Trumpp, Zeitschr. der
Morgenl. Gesellsch. XX, 418; bal. künd.

kodik, tasse de bois; کودکا سری
kodik-a seri, crâne; kodek G.; dimin.
de کودی.

keouđen, paresseux; du pers.
کودن.

kodé, taxe, impôt sur les brebis.
کوده voy. کونه.

* کودی коди, tonneau, P.; comp. كودك
et l'anc. pers. kondy.

kör, kour, crotte, boue, terre dé-
trempée, bourbier; بکور be-kor, bourbeux;
kur Rh., bilb. kor; anc. haut allem. ho-
raw, anglosax. horu; comp. افكوره (s. v.
نافكوره) (s. v. نافی).

koür, gros; comp. گوره.

kör, aveugle; chez Lerch: kūrī,
kú'ir, kur, kör, xu'ir; comp. Gueíz-a
kwera, noix vide, nom d'un village, Rich
I, 190; kora Rh., kör, inutile, S.; zaza
kör, kóer; p. کور; comp. میلکور, شفقور,
نانکور.

kour, boue, chevreau de 2 ans;
comp. کار.

kour, garçon, fils; کوری من
kour-i min, mon fils; اوان, کوری وان
kour-i van, evan, leur fils; کورو kou-
rou, ô garçon; کورو من kourou min, ô
mon fils; کوری عابی kour-i api, cousin,
fils de l'oncle; کوری آخرتی kour-i akhy-
reti, fils adoptif (t. آخرت اوغلی); کوری
کوری kour-i memiki, enfant à la ma-
melle; کوری برا kour-i bera, fils du
frère, neveu; کوری تی kour-i ti, fils du
beau-frère; کوری خالی kour-i khali, fils
de la tante; کوری قحبی kour-i qahbi,
bâtard; کوری ته جاوانه hal-i kou-
rid té tchavan-é, comment est l'état de
santé de tes fils? کوری کولانان kour-i
kolanan, garçon de rue, gamin; chez Gar-
zoni: kuru ce-kem, j'engendre un enfant;
kuru avesium, j'avorte; kuru zena, bâ-
tard; kuru scir, petit garçon; kuru ma-
zén, jeune homme; kuru picíúk, enfant;
kuru gehennam, condamné (ar. ابن)

کوره بشك — کور

الجهنم); chez Chodzko: kor, plur. korekane, 303, 352; kor-i goure-m, mon fils aîné (littér. grand) 352; kor-i deiane, le garçon du village, 305; kyppe, kyppe P., kur B., Rh., R., M., kúr'o L., bilb. kur, fils; lorist. kurrek, poulain; p. کره (poulain); maz. کره (id.), gil. کور (fille, Melgunof dans le Journal de la Soc. asiat. allem. XXII, 195, 203, 26); comp. پشکوری.

کور kour, profond; کور ری koure-ri, sentier; kur Rh.; arm. *kurp* (anc. pers. *xūros* (Hesych) voy. de Lagarde, Gesam-melte Abhandlungen 223, 17).

کور کرین voy. کور کرین.

کور بن voy. کور بن.

* کور اتی kurātī, profondeur, Rh.

* کور انکران kavráńkerāń, nom d'un astérisme, L.

کوراهی kourāī, kourahi, ah dommage; kōrahi, aveuglement, S.

کور بهشك voy. کور بهشك.

کورت کرین kourt, court, bref; کورت kirin, abrégé, diminuer, raccourcir, avaler; k. or. کوره kurré; du pers. دست کورت comp. خورد; خرد.

* کورتان k. or. kourtane, pain, Ch. 301.

کورتی kourti, 1) adject., courtaud; 2) subst. diminution, raccourcissement.

کور دندا kour-dounda, malheureux à cause des enfans, où parce qu'il n'a pas d'enfants; p. دنرا (perdu).

کورز korz, un arpent de terre; p. کرز. کرزه.

کور سپی kour-sipi, toupet de barbe grisonne.

کفروژك voy. کور بشك.

کور شه kourché, compact, condensé, برف کور شه berf kourchiié, la neige est condensée; کور شه کرتن kourché ghirtin, se condenser; kursha, neige gelée, croûte de neige gelée, Rh.; de la racine bactr. *xruš* (être dur), lit. krusza (glaçon) anc. haut allemand rosa (croûte de glace).

کورك kourk, pelisse; zaza kurq; t. کورك; comp. رو کورك.

کورك kourik, kourk, poche; russe куль, кулёкъ, lit. kulě.

کورك kourk, couvée; مرشك كورك mirichk kourk rou-nichtiié, une poule qui couve; هنده ای مرشکا به ew mirichka be hindé hekan kourk rou-nichtiié, cette poule a couvé tant d'oeufs; كورك دانين kourk danin, couver; kvrka, poule couveuse, G.; p. كورك, نكورك.

کورك kourik, poulain, garçon; diminut. de کور.

کورك kourik, kouré, soufflet, کوره کورکا حدادان kourik-a hedadan, soufflet de forge; kúri G.; t. كورك.

کور کچی kurkči, pelletier, S.; t. کور کچی.

کور کرین kour kirin, faire la barbe, se raser; littér. rendre court (کورت).

کورنگان kouringan, espèce de trèfle, en arménien: gouringa.

* کوره куръ, balle; p. куръ, ar. кур-рја P.; ar. کوره, p. t. کره.

کور بهشك kouré-bechk, blaireau;

کوسه — کوره فژری

qurbęšik, lynx, L.; zaza kōr-bešük, taupe; t. کوریشبک (taupe).

کوره فژری kore-wiji, qui a les yeux petits, qui cligne les yeux; comp. arm. *հորա-հարկաց*.

کوره مار kore-mar, vipère (orvet); comp. t. کوریلان.

کورید کور نینه kouri, sillon; kourid kour niné, les sillons ne sont pas profonds; کوری فه کرن kouri we-
kirin, faire des sillons, sillonner; de کور (profond).

کوری kouri, les boeufs attelés qu'on emploie dans une aire; lit. kárvé (vache), prussien curwis (boeuf).

کوری kouri, gencive.

* کوری kúri, curé, G.; ar. خوری (du grec *χωρεπισκοπος*).

کوری voy. کورک (soufflet).

کورین kour, kourin, abreuvoir, lavoir de bain, auge où on donne à boire aux chevaux; de l'arm. *գուրն*, *հուրն*, t. قرنا.

کورین koürin, imberbe; de کور (garçon).

کوز kouz, pare, étable de brebis; comp. بركوز, et allem. lag.

کوز keouz, kefz, herbe souple qui croît dans l'eau; کفزا باقی kefz-a baqi, «plante de grenouille».

کوز kouz, kousik, cruche, pot à l'eau, garde-manger dans une tente; ghosk G., kyse, vase, P.; ar. کوز, کوزه.

کوز kouz, bosse, bossu; کوزک kousek, un bossu; ژبوی کوزکی گوتین ji-boui kouseki goutin, on demanda à un bossu; کوز بوین kouz bouin, se courber, se voûter; p. کوز.

کوز koz, charbon ardent; t. کوز.

کوزر kozer, ivraie, mauvais grains.

کوزک voy. (cruche).

کوزه kozé, cocon, la conque du ver à soie; t. قوزه, arm. *գողակ*, *խողակ* (du sanser. कौश).

کوزی kouzi, bosse; کوزیک kousik, une bosse; کوزیکا دوهی kousik-a devei, bosse du chameau; de کوز.

کوز kouj, anse, le bout d'un ballot; p. کوز (courbé).

کوز kouj, tuant; forme radicale entrant dans les composés de کشتین; p. کش; comp. مرف کوز.

کوز kouj, ruminant; de کوزین, comp. کپکوز.

کوزه kujé, martre, fouine; zaza quzé, blaireau; arm. *հուղ* (fouine) *հղաբիւ* (martre), comp. scr. (védique) कशोका (bellette).

کوزین koujin, ruminer; comp. کوتین, لی کوزین.

کوساله kousalé, veau; du pers. گوساله. کوسبو kusbu, courbé, Kl.; i. e. کوز (il était courbé).

کوستک kostek, entraves pour les chevaux; وان هسپان کوستک بکه van hespan kostek bi-ké, mets les entraves à leurs chevaux; t. کوستک.

کوستین koustin, glapir; p. کوستن (battre).

کوسکی kouski, levier; t. کوسکی (verrou).

کقژال voy. کقژال.

کوسه kosé, imberbe; کوسه مصری kosé mysri, sabre égyptien; kōsa (ar. t.

et kurde) homme qui a la barbe claire, S.;
p. ڪوسا; avare kusá.

کوسی kousi, hérisson; arm. Կողնի.

کوش koch, sein, tenir quelque chose dans ses bras; زاروک لی کوشی دیا خو zarouk li koch-i diia khou, l'enfant sur le bras de sa mère; koscia, giron, G.; kôš, tablier; sanser. कोश कोय (enveloppe).

* کوش kōš, pantoufle, Ch. 346; p.

گوش، کفش

کوشه. voy. کوش

کوشک kochk, belvédère, chambre d'été,
kiosk; p. کوشک.

کوشک kouchik, citrouille sauvage; p.

گَشَنَك

کوشکو kouchkou, insomnie.

کوشن keoŭchen, contrée, les environs.

کوشه kouché, coin, angle; kusí G;
 bactr. gaoša, p. کُوشه; comp. جارکوشه
 سدهکوشه (S. v. سی trois); کوشه.

کوشی kouchi, grappe de raisin; comp.
خوشی, اوشی.

* **كوغه**, foyer, Kl.; oss. kona (Schiefler, *Осетинские тексты* р. 32, № 26, р. 36, l. 11).

كوفي koufi, coiffure de femme; kōfī, barette rouge des femmes; ar. kōfiye, syr. ikōfiye (ar. tarbūš, طربوش) S.

كلو kouwé, où, en quel lieu? كونه ژكوفه تين ghelo ji-kou-né ji-kouwé tin, he, qui sont ils et d'où viennent ils? كوفه بچي kouwé bi-tchi, où vas tu? كوفه به be kouwé bi-tchim, où irai-je? de كو.

kouwi, 1) sauvage; کوئی پز kouwi pez, gazelle; 2) cerf; kuí, sau-

vage, G.; kōvi L., kīwī Rh.; p. کوهی;
comp. کف.

كوك kok, 1) racine, gingembre; كوكى kok-i kinifi, chènevis; 2) souche d'une famille; t. كوك.

* كوك kok, beau, poli, parfait; ce-kem
kok, je rends parfait, G.: k. or. kūk;
p. كوك كردن.

کوکړ koughir, soufre; kokurt Kl.;
voy. کمکورت.

کوکى keouki, javelot; action de manier
le bâton, exercice au bâton; کوکى لځست
keouki le-khyst, il frappa avec le bâton,
il fit jouer le bâton.

کول kol, sans cornes, privé des cornes,
nu; p. كَلَامٌ (défectueux), grec κóλος; comp.
سرکول, دیمکول.

* کول kōl, cabane, chaumière, S. (voy.
کمر) arm. *hmr*.

* **كول** kōl, chapelet de pièces d'or, sār-ē m tēsē ž kōl-ē zēra, ma tête souffre (de la pression) du diadème de pièces d'or, S.; arm. **քոլ**, **թոլ**.

حاک حاک کول. voy. کول

کولانا به kolan, rue, quartier; کولانا به خط kolan-a be-khebat, rue fréquentée, کولانا گھرتی kolan-a ghirti, eul de sac. rue sans issue; کولانا دریش kolan-a dirij, rue longue; کولانا بیچوک kolan-a bi-tchouk, ruelle; پ. کوی، کو؟

از kolan, creuser, graver; prés.
ez dí-kolim, تو دكولى tou di-
koli, ام هون eoũ di-kolé, plur.
وان دكولين em, houn, van di-kolin;
impér. 2. به كول be-kol, هون به كولین
houn be-kolin; parf. part. من ته وى

کونا — کولبین

کولا min, té, vi, mé, vé, evan kolâ; partic. prés. کولای kolâi, partic. passé کولایه kola, kolaié; chez Garzoni prés. 1. bó-kolum, 2. 3. bó-kolit; parf. part. kolâ, bó-kola; p. کولیدن.

کولبین koulebin, dévorer, manger avec avidité; کولبی koulebi, dévorant; کولبییه koulebiîé, c'est un dévorant; de l'ar. کلب.

کولش koulech, gerbe, tige de blé; کولش چند قدر tchend qadar koulech mâié, combien de gerbes sont restées? comp. russe колосъ.

کولک koulek, fenêtré, lucarne; kullak S.; zaza kôlikai zínji, narines; dimin. de کل (trou).

بزی کولک koulek, boiteux; بزی کولک pezi-i koulek, brebis boiteuse; arm. կող, grec κολοβός.

کولک koulik, cabane; diminut. de کول; arm. կուկի.

کولک kulik, queue, Rh.; probabl. une faute d'impr. pour دولک.

کوللیک koullik, voirie, où l'on jette les boues; kulik Rh.; comp. کوللیک.

کولیمک koulimek, hanche, fesse; comp. قلغ et l'arm. կողմ (côté).

کولوندر kouloundyr, gourde, courge vidée; p. کلونده, کلوندر; comp. کلندر.

کولنک koulink, grue; kolengh G., kolíng L, kolink Rh.; zaza kerińg; p. کلنک.

کولوسنک kaulusank, cocon du ver à soie, G.

کوله kolé, esclave; t. کوله.

کولی kouli, flocon de neige.

* کولی dujiki kôli, bois.

کولیان kouliian, boiter; prés. از کولیم ez di-koulim, نو دکولی tou di-kouli, او دکوله coũ di-koulé; plur. ام, هون em, houn, وان دکولین van di-koulin; impér. 2. به کوله be-koulé, plur. هون به کولین houn be-koulin; parf. part. او, وه, می, ته, وی min, té, vi, mé, vé, evan kouliia; partic. prés. کولیای kouliia, partic. passé کولیایه kouliia, kouliaié; هسپی hespi, من دکوله hesp-i min di-koulé, mon cheval boite; de کول (کولک).

کولیووک kouliwec, lieu où l'on jette les immondices.

کولین koulin, grande armoire pour conserver le lit et autres objets; comp. کلین.

* کولین kúlin, éternuer; prés. 3. کوله L.

کوبن voy. کوم.

کوم koũm, coiffure, bonnet, tout ce qui sert à couvrir la tête; ar. كُمَّه.

کومیر koũmir, charbon; kômir S.; zaza kômr; t. کومر.

کومیر koũmir, cheval qui a le cou gros.

* کومرچی kômerčī, charbonnier, S.; t. کومرچی.

کومرچی kômerčī, méfiant, soupçonneux; jalousie; کومرچی کرین kômerčī kirin, exciter la jalousie.

کومیش voy. گامیش.

کومک koumyk, capuchon de pipe, couvercle, coiffure; dimin. de کوم.

کون kon, tente; p. خون; comp. رشکون. کونان voy. کونا.

کونر kounir, tumeur, bubon; kōnir L.; comp. isl. kaun.

کونلک kunlig, encens, Rh.; t. کونلک.

کونن voy. کفن.

کونی kouni, inflammation, gangrène.

کوفی voy. کووی.

کوه kouh, émoussé, faible (de la vue);

کوه بونین kouh bouin; s'émousser, s'affaiblir;

کوه درانی من کوه بویه diran-i min kouh bouié, mes dents sont usées;

کیرا kir-a min kouh bouié, mes yeux sont

émoussés; حافی من کوه بویه tchaw-i min kouh bouié, mes yeux sont

éblouis; کوه کیرین kouh kirin, émousser;

کوهی kouhi, un homme énervé; p. کند

(sy. moderne kūd, Nöldeke 401).

کوفی voy. کوهی.

کف voy. کوی.

کافی kāvi, lieu couvert de neige, peut-être: glacier; plur. kāvyān S.; comp. کف?

کوی (qui) voy. کوی.

کوشال voy. کویسی.

که ke, que, G., L.; که L. I, 98, 3;

ka-tjšt, quoi? L.; na ka, à moins, Rh.;

hedr. ko, que; k. or. zaza ke; bactr. ka

(interrog.); p. که.

که جارکی ka-jārki, chaque fois, L.;

comp. جار s. v. جارکی.

کادین voy. کاهربا.

کاهربا keh-riba, bouquin de pipe en

ambre; du pers. کاهربا (succin,

ambre jaune); voy. کاربار.

کاهرتا kvhhrta, vautour, G.

کاهرا kahhrá, caille, G.; comp. p.

کراک (bergeronnette), lit. kēle (id.).

کفن voy. کهن.

کهنی kehni, fontaine; comp. گانی.

کهواره kehvaré, berceau; du pers. کهواره.

کی ki, qui, quel, lequel, où; لی کی li

ki, à qui, pour qui? کیه coū li

kiié, où est-il? کی هات ki hat, qui est

venu? کی از کیه ez ki-mé, qui suis-je? نو

تو کی کی, qui est tu? کیه cou kiié,

qui est-il? ام کیه em ki-né, qui sommes

nous? هون کیه houn ki-né, qui êtes vous?

وان کیه van kinin ou وان کیه van

kiné, qui sont ils? کی ex van, lequel entre

eux? G.; ehr ki bit, chacun, quelque per-

sonne, G; kī, qui, Rh.; کی, quel, B

kiia, qui est il? G.; kiva, où, G.; ki-

nāve, où, G.; na-ku, par qui, P.; کی

تا کی ta kiei, jusqu'à ce que, Ch. 342; k. u

ki; p. کی, که; comp. کزان.

کی kai, que, L. I, 44, 10; ar. کی

کی zaza kei, maison; khalaji kie

chambre, Br. I, 337; bactr. kata, p. کد

کی zaza kai kén'a, je saute.

کیا kiia, intendant, l'ancien du village.

کیای mezrai, fermier

کیا (du pers. کتخدا), comp. کتخدا.

کیارک kiiark, champignon; comp. کوار

کیج voy. کیج (fille).

کیج ketch, puce; plur. کیجین ketchin;

کیج درانین ketch der-anin, épucier

chasser les puces; kiéc G., kēch Rh.

کیج R., lor. keik, p. گیک.

کیچ کیتچ kitchitch, action de gratter (en

parlant des poules qui grattent la terre),

mot onomatopéique.

کیدرمه kidermé, tuyau de bout de la

pipe, dans lequel se dépose la suie; ا

کیدرمه.

کیف — کیدری

* کیدری kideri, où, Rh.; comp. لکو, کودری.

کیر kir, immondice; t. کیر.

کیر kir, mérite, convenance, prix, valeur; بکیر be-kir, bon, convenable; بکیر be-kir naï, inconvenant; بکیر be-kir hatin, mériter, convenir à, valoir; توی به کیری جی تی tchi tîl, tu n'es bon à rien; بکیر هاتنا be-kir hatin-a choukhoulî, servir à quelque chose; کیری شخولکی نای kir-i choukhoulêki nâi, cela n'est bon à rien; کیری جی جاندنی تی kir-i tchandini ti, arable, labourable; بکیری جی دیتن bekiri tchi ditin, à quoi bon cela peut servir? p. کار, comp. کار.

کیر kir, couteau; کیرا باغوانی kir-a bagvani, serpette; کیرا دستی رس kir-a destî rech, couteau à manche noir; خابن khâin kir khoudi, puisse le couteau de Dieu frapper le traître! ker G., kêr L., kêr Rh.; zaza kârdi; bactr. karcta, p. کارد.

کیر kir, veretrum; kiri, pénis, G., Rh.; qir L., kir S.; p. کیر.

کیراسو kirasou, caille; comp. p. کراس.

* کیریک kerik, petit couteau, G.; dimin. کیر.

کیرو kirou, nez aquilain; littér. courbé, comp. کر.

کیر وژک voy. کفر وژک.

* کیره kîra, cou, cime de montagne, ar. دڙه; dē-čym sâr-ē haf kîra, j'irai à travers les 7 cimes, S.; comp. کرک et l'arm. կիր (kîr).

* کیریه zaza kîryc, dimanche; oss. kûric, digor. koric (semaine), géorg.

კირა, thusch kwira, tchetch. kira (du grec κυριακή).

* کیزر kızir, épi, Rh.

کچ voy. کچ (fille).

کچ kij, quel, lequel; لم بچینه کچ em bi-tchiné kij vari, où irons nous faire un campement (littér. nous irons à quel campement); کچ کی, qui? Rh.; de کی et de کی; comp. oss. tîdji (qui) et کچان, کچک.

کچیک voy. کچک.

کيس keïs, occasion.

* کيس kayâs, keiyâs, finaud, rusé compère, L.; ar. کيس; comp. پركيس (s. v. beaucoup).

کيسکه kîskhe, plante d'oignon.

کيسکî kisik, bourse, sachet; کيسکî kisik-i toutouni, bourse à tabac; kîs, kisa G., kîse L., kîsik, kîsk Rh.; ex kîs-a qo qodam kem, j'entretiens de mes frais, G.; بکيسکî be-kisek-i šâr, avec un sachet de laine pour le frottement, Ch. 347; p. کيسه, ar. کيس (du grec κίσις); comp. دست کيس (s. v. دست).

کيش kîch, cap, promontoire.

کيف keif, plaisir, repos, délice, débauche, santé, allégresse, il dolce far niente; کيتينا کيف ketin-a keifi, se jeter dans la débauche; به کيف be-keif, amusant, qui est en gaieté; وه چاوانه keif-a vé tchavan-é, comment va votre santé? کيف دانه keif dané kirin, s'amuser; کيف خوشي keif khochi, allégresse; kéif G., L., B.; kêf Rh., keif inum, être gai, G.; keif dem, j'attire, G.; keif det, plai-

کیماسی — کیف کرین

sant, G.; keif-e-t khoch-é, votre santé est elle bonne? Ch. 343; keif flan ce-kem, je protège quelqu'un, G.; bu kéif-a qo, à mon gré, G.; keif stinum, je me réjouis; keif dresta nina, inquiet, G.; Kef bu, il était content, L.; zaza keif sefá, en pleine santé; ar. کیف; comp. بی کیف.

کیف کرین kif kirin, se moucher; کیف keif ké, mouche toi; comp. کیم.

* کیفیه keiffia, kéifie, plaisir, gaieté, G.; ar. کیفیه.

کیکو voy. کیک.

کیچ voy. کیک.

کیکو ki-kou, celui qui, quiconque; kēk, kīk L.; kiké, un autre, Ch. 322; de کی (qui) et de که (que); comp. چیک.

* کیکو zaza kēkú, coucou; mot onomatopéique, voy. Pott, Doppelung p. 52.

* کیکه zaza kei-ke, aussitôt que; comp. کیکو.

کیگورت kigourt, soufre; p. کوردر, syr. moderne kugurd (Nöldeke 117), maz. gil. gugerd, afgh. kokurt, thusch, suane gogird, géorg. გოგირდი, hébr. קִיפּוּר, d'où l'ar. کبریت (voy. de Lagarde, Gesammelte Abhandl. p. 74); comp. کبریت, کوردر, کورث.

کیل kil, courbé; p. کیر; comp. کیر.

کیل kil, keilé, kilik, kilo, boisseau, mesure en Turquie; کیلا keil-a kim, mesure fausse; کاهه keil-a rast, mesure juste; کیه ewé keile âiar niné, ce boisseau n'a pas de jauge; ar. گیل, p. کیه.

کیل keil, kiayl, cheval de race, chez les Turcs kehlan ati; ar. کحیلان;

voy. le comte Rzewusky dans les Mines de l'Orient V, 51.

* کیلا kēlā, combustible, Rh.; ar. gelle (fiente de chameau sèche, Lane I, 208), chald. ܟܝܠܐ (fiente), tchetchentze kelli.

کیلاندین keilandin, mesurer; verbe dénominat. de کیل.

* کیلاو, semence, L. I, 102, 15 (texte pers. (مزروع); du verbe bactr. karayeiti (il laboure le champ).

کیلدان kildan, crin, cordon en poil de chèvre; comp. کلدان.

کیلک keilik, côté, aine; t. كبرك.

کیلوشک kilochk, poteau pour indiquer le chemin; russe колышекъ, comp. کل.

* کیلوکا каилука, poteau, pieu, P.; russe колікъ; scr. कौलक, comp. کل.

کیم kim, pus, matière; کیم کرین kim kirin, se moucher; کیم kim ké, mouche toi; forme persane du mot کیف; p. خیم.

کیم kim, imparfait, incomplet, manque;

کیم زاد kim zad, repas frugal; رازماري

کیم jī ejmari kim, déficit, ce qui manque

du compte; وی پلی مهمان کیم نین wi

pili mihman kim nein, dans ce moment

les étrangers ne manquent pas; کیم بوین

کیم bouin, se diminuer; کیم کرین kim

kirin, déduire, diminuer; comparat. کیمتر

kimtir; chez Garzoni: kima aia, il manque;

kima bu, il manqua; na kima na zeida,

ni moins ni plus; kim giár, rarement;

comparat. kinter saraf kem, je fais des

épargnes; kem B., kēm, kīm Rh.; bactr.,

anc. pers. kamna, p. کم.

کیماسی kimasi, manque, défaut, né-

cessité; خدی کیماسیا اوجاها وه نه دتن khoudi

kimasiia odjag-a vé ne detin,

Dieu préserve votre famille du manque; du pers. بی کیماسی comp. کیماسی.

کِيْمَخُور kim-khour, sobre, qui mange peu; kim-kuár, kim-koárina G.

زاروك کيمه zarouk kimé, abortif, chétif; de کيم kimé, enfant abortif; de کيم kimé.

کيمين kimin, défectueux, incomplet; p. کمين.

کين kin, rancune, ressentiment; کين د دلدا البته روژکی کفش دبه kin di-dilda albeté roujeki kiwch di-bé, le ressentiment de son coeur un jour nécessairement se manifestera; bactr. kaena, p. کين.

* كِنَك kínik, grand, L.; p. كِنَك (homme gros et ignoble)?

* كينه zaza kéina, fille; kéineka, kéineke, kēnek (diminut.); bactr. kainē, tal. kīneh, keneh, kōneh, khalatchi ken-nek (Br. I, 338).

* كيموت keutt, perdrix, Ch. 320; comp. قطك (caille).

* كيوه kéva, fruits, G.; peut-être une faute pour méva (ميوه).

کوفی voy. کيوی.

کي kei, animal apprivoisé; keii bekem, j'apprivoise, G.; kyahI Rh.; de کی (maison); comp. کدى.

گ

گايد, ڳان ga, boeuf, taureau; plur. ڳان gan, gaid; بيسٽ ڳان bist gan, vingt boeufs; ڳايد کرمانيان هه ڳايد-d kour-mandjan hené, les Kurdes ont des boeufs; ڳا گای آفي ڳا gā-i awi, buffle d'Egypte; ڳا گا kouwi, cerf, ure; ڳا, ڳاى G., ڳا Sd.; k. or. ڳا go; bactr. gao, p. ڳاو; comp. ڳا, عوامل ڳاو, جوانه ڳا.

* ڳا gha, coiens; forme qui entre dans les composés du verbe ڳاين; comp. کنڳا (s. v. ڳن).

* ڳا بوغا ga-boýá, cerf, L.; de ڳا (boeuf) et d'un mot turanien, tatar bugá, kalmuque bugu (cerf, renne) etc., voy. Klaproth, Asia polyglotta, Atlas XXXIV, t. بوغا (boeuf) avare bugá (id.) voy. Schott, Abhandl. der Berliner Akademie 1871 p. 33.

ڳادان, ڳاندان gadan, gandan, gain,

profit; geāndān kirin, se tourmenter, Rh.; de l'ital. guadagno.

ڳارانا چيلڪان ڳاران garan, troupeau; garan-a tchilekan, troupeau de vaches; ڳارآن, پآٽر, Rh.; comp. bal. gorung (troupeau), p. ڳواره بان (pâtre).

ڳاريز gariz, millet; gharez G., ڳاريس L, Rh.; pehl. ڳاورس, p. ڳاورس.

ڳاريتا voy. ڳاريتا.

* ڳاريجڪ ڳارēchik, jointure, Rh.; p. ڳاريجڪ.

ڳاريز gariz, cloaque, lieu des ordures; ڳاريز (vulg. geriz).

* ڳاز ڳāz, chaud; ar. jāś, syr. ڳāso S. ڳاز voy. ڳز (morsure).

* ڳازچي ڳāzčī, barbouilleur, S.; de ڳاز. ڳازڪ ghazék, pincettes, G.; diminut.

ڳاز du pers. ڳاز.

گازن — گازک

* گازک ghazék, doigt du pied, G.

* گازن gāzin ker, il s'excusa, S.

گازی gazi, appel, cri, lamentation;
گازی کرین gazi kirin, crier, héler;
گازی کرینا داونی gazi kirin-a daveti,
inviter à la noce; گازی کرینا زادی
gazi kirin-a zadi niwrou, inviter
au repas du midi; گازی بکه محمی
gazi bi-ké mehkemei, il appelle en justice;
گازی کرینا میدانی gazi kirin-a mei-
dani, défier, provoquer au combat; تو
تو گازی tou gazi ké, appelle; گازی که
tou gazi me-ké, n'appelle pas, ghazi
t-kem, j'appelle, G.; پ. گوازه, گوازه;
comp. بلنکاز.

گازین gazin, appeler, se plaindre; de
گازی, پ. گواژیدن.

گاسن voy. گاسن.

* گافچی k. or. gāfči, goutte.

گافی gaw, pas, moment, instant; گافی

gaw feré tchouin, enjamber,
marcher à grand pas; گافی گافی
gaw be gaw, pas à pas; وی گافی vi gawī, dans ce mo-
ment; اوی گافی cvi gawī di-
khousim, je veux à l'instant même; ghaf
G.; ve-ghāve, maintenant, G.; ghav-a
kidi, il y a peu de temps, G. (littér. l'autre
pas); ghavek, un moment, G.; wē gāvū,
alors, Rh.; ghav' ghav', de temps en temps,
G.; gāva, au moment que, S.; zaza gāmye,
un pas, un peu; bactr. gāma, پ. گام.

گالک galik, les bas d'hiver; kalek,
souliers de laine, G.; kālēk, kālīk, san-
dales, Rh.; پ. گالك, syr. صلیح, grec
καλίχιος, lat. caliga.

جلقه voy. گالکه.

گالگال galgal, murmure, bruit, foule,
chaos, tumulte; kātīn gālgāle, ils com-
mencèrent à parler, S.; mot onomatopéique,
comp. غلغال.

* گاماسی gā-masi, poisson, L. I, XVII;
پ. گاو ماهی.

گاف voy. گافی.

گاو میش voy. گامیش.

گان gan, accouplement, coït; ghana,
coït, inceste, impudicité, G.; ghana t-kem,
je commets un adultère, G.; پ. گان.

* گان gān, âme, Rh.; ghiane G.,
кiань, кьянь, esprit, P.; پ. جان; comp.
جان.

گادان voy. گاندان.

گاوان ga-van, berger du gros bétail,
gavān, govān L.; پ. گاو بان.

گور voy. گاور.

گورموش voy. هفرموش.

* گاوزل guavyzl, pierre (chez les
Kurdes Richvends entre Alamout et Qazvin)
Ch. 304.

گاو میش gaoūmich, buffle; ghamesc
G., KI.; gamēsh Rh., komiš L.; پ.
گاو میش (de گاو et du sanser.
महिष, algh. مہیش mēṣah Trumpp 55),
bal. gawaiš, maz. gūmīš, gil. gomīš,
arm. ԳՈՄԻՇ. Ce mot passa dans beaucoup
de langues, voy. Justi dans la Revue de
linguistique, T. VI, Paris 1873 p. 92.

* گاه gha, lieu, G.; du pers. گاه;
comp. درونگه, چمنگه, جوشگه, اورگه,
هشارگه, قدمگاه, شرگاه, سیرانگاه, درگاه.

گاهگیر gah-ghir, gheh-ghir,
rétif; ghaghre G., gah-girī ker, le cheval
était rétif, ar. hārūn S.; du pers. گاه گیر.

از دگیم gāin, s'accoupler; prés. دگیم

ez di-ghim, tu دځي tou di-ghi, دځه
eoü di-ghé, plur. هون, وان دځين
em, houn, van di-ghin; impér. 2. بځه
bi-ghé, plur. هون بځين houn bi-ghin;
parf. part. من, نه, وي, مه, وه, اوان گا
min, té, vi, mé, vé, evan ga; partic.
prés. گا گاï, partic. passé گا به
gaié; chez Garzoni: prés. 1. ghum, 2. 3.
ghit; parf. part. ghá; xortíkek hē ná-
ghā kássyk, un jeune homme pur, S.;
bactr. gā, p. گادن (prés. گایم).

کب k. or. gab, parole; p. کب.

گهبیر ghebir, Arménien; گور, adorateur
du feu, L. I, 98, 13; gāvīr, Russe, S.;
ghiaour R. II, 89; p. گاور (infidèle).

گهبره ghebré, gant pour nettoyer les
chevaux; ar. gābra (Socin), géorg. გებრე
(étrille).

گپ ghep, joue; p. کب, کپ.

* کب k. or. gep, beaucoup; p. کب,
کپ.

گچ ghetch, chaux; t. کچ, avare gač.

* گچک getschek, petit; schiw-a
getschge, petit ruisseau, Sd. 2, 243;
comp. کچک.

* گچمش gečmīš ná-bim, je ne pas-
serai pas, L. I, 20, 9; t. کچمش.

گهد ghed, fosse, terrain dont la surface
est inégale, bosse dans un vase, saillie,
courbe, brèche; ewa دیواره گده ewa di-
varé ghed-é, ce mur est déversé; voy. کد.

گهدا gheda, mendiant; گهدا چشم
tchechm, avide; du pers. گدا چشم.

گهدک ghedek, buffetin; gadak Rh.;
kurin. gwedég (Schiefner 176^a), afgh.
kaṭai (Dorn 550).

گهدو ghedou, courge; p. کدو.

گودول goudoul, bamboche, marionette,
courtaud; comp. t. کلدوم?

گدیش ghidich, monceau; gidīsh Rh.;
arm. գաղիշ.

گهر ghir, gale, démangeaison; ghorī

G.; gurī, lèpre, S.; gir, gīr Rh.; p. گر;
comp. گور.

گهر 1) cercle, tour; ghira G.;
gyrd, à l'entour, Ch. 352; 2) colline,
cime, sommet; گهریک gherik, une colline;
ger, digue, Rh.; gir-ghiaour, colline des
Guèbres, R. II, 89; bilb. ghird (colline);
p. گرد; comp. سرگرد.

گهر rouleau; گهر بوین ghir
bouin, se rouler; گهر کیرین ghir kirin,
rouler; جی وی نزاری گهر دبتن ji vi ni-
zar-i ghir de-bitin, il roula du haut de
ce rocher; gher kem, je roule, G.; le čār
gārā, dans les 4 angles (de la chambre),
ar. fātāl (lieu où l'on se tourne) S.; k. or.

گرد, terre, poudre; p. گرد.

گهر ghir, puits, fosse, cavité, creux; کته
گهری keté ghiri, tombé dans la misère
(littér. dans le puits); gerr, rivière, Sd. II,
243; bactr. gereḍa, afgh. gaṛang.

گهر gher, plat, plate, terrain plat;
دی گهریدا di-gherida, dans un terrain plat;
t. قر (qer); comp. بنگر.

گهر gher, tourbillon; گهر آو gher-aw,
tourbillon d'eau; p. گرداب; comp. گر
(cercle).

گهر gher, si; گهر تو دخوازی gher
tou di-khazī, si tu veux; comp. اگر.

* گِر gir, gros, pesant, L.; gir bun, croûte, Rh.; k. or. ger, grand; comp. گِرُو, گِرَان et le sanscr. गरु.

* **گر** ger, faisant; forme radicale du verbe **کَرین** dans les composés, p. **کَر**, comp. **کار**, **کر** et les composés **برکشکر**, **زربشکر**, **زرگر**, **رقمکر**, **رشکشکر**, **راوگر**, **قفاشکر**, **صورشکر**, **شیرگر**, **سیرگر**, **زیشکر**, **هاسشکر**.

* گِر gir, saisissant; forme radicale du verbe گزین in les composés, p. گزیر; comp. ریشگر, جهانگیر, تاگری, اگرتیر, کشتی گیر, کاگیر, طرف گری, سوداگر, مزاجگر, گولشگیر, گناگری, کفگیر, میراگر.

کریانی. voy. کر

ghirar chir, soupe au lait; ghrari dem, je donne à manger, G.; ghrari de-kem, je cuis, G.; gerár, soupe, ar. طبخ S.

ghir-aw, les eaux croupissantes;
de (puits).

گھراوی gher-awi, s'il veut, par la volonté de quelqu'un; de گھر (si) et de وای.

ghiran, grave, pesant, onéreux, coûteux; avancée dans la grossesse; قوی گرانه qavi ghiran-é, c'est très cher, très coûteux; به گران هاتن be ghiran hatin, tomber à charge, venir à charge; گران بها ghiran beha, prix élevé; گرانه ghiran-é, ce qui est cher; ایساله دخل لی دری isalé dekhli li-wi-deri ghiran-é, cette année le blé dans ces contrées est cher; گران کیرین ghiran kirin, rendre pesant un fardeau; گران چوبین ghiran

tchouin, ralentir la marche; ghrana
bum, je pèse, G.; gerān L., girān Rh.,
B.; كُرَانِه لِه سالِه dans une année de
cherté, Ch. 350; p. كُرَان.

* گران gerân, action de marcher, L.;
p. گردان.

* گھرانیتی gheranitee, pesanteur, R. I,
140.

گهراندین gherandin, promener, faire
 tourner; اشی دگرینه achi di-gheriné,
 il fait tourner le moulin; هسپی وی گهراند
 hesp-i vi gherand, il a promené son
 cheval; گهراند گهراند, promené;
 گهراندیه gherandiié, ayant promené; بی-گهرینیم
 bi-gerînim, je porte (je fais passer) L.; impér. plur. 2.
 be-gärînin S.; verbe causat. de گهریان;
 فقه گهراندین comp. گهراندیدن.

ghirandin, faire pleurer;
verbe causat. de گھرن.

ڳرائي ghirani, pesanteur, accablement,
 embarras, charges, cauchemar, mal caduc;
 به ڳرائي be ghirani, sérieusement, grave-
 ment; ڏاڻي ڳرائي ghirani dāin, donner
 de l'embarras; ڪشان ڳرائي ghirani ki-
 chan, avoir des soucis, souffrir des peines;
 ghrania, disette, G.; p. ڳرائي.

* گروور ghrover, rond; ghrover kem ou ce-kem ghrover, j'arrondis; ghraver kem, je roule, G. (comp. گرو کر بن); guruwir Rh.; görovär, ni court ni long, S.; p. گرو داور; comp. گرو لور.

گربز gourbiz, robuste, fort, vigoureux;
du pers. گربز.

* کُر به kurbē, chat, P.; c'est le pers.
کُر به.

* گرتی gherṭiā, enclos, G.; de گرتین;
comp. داکرتی.

گُرز — گُرتخانِی

* گُرتخانِی girti-khani, prison, Rh.
 ghortin, saisir, prendre, engorger, boucher, arrêter; prés. 3. او دگره eoû di-ghiré; impér. 2. به گُره be-ghir, be-ghiré, plur. هون به گُرين houn be-ghirin; partic. prés. گُرتی ghorti, part. passé گُرت ghort; gérond. گُرتبِه ghortiîé; conjunct. هِيژ خو به گُرين heij khou be-ghirin, patientez un peu; حبس habis ghortin, condamner aux galères; رُوژ هاتبِه گُرتين rouj hatiié ghirtin, il y a l'éclipse de soleil; بَر گُرتبِه ber ghortiîé, pleine (parlant des semelles); به گُرتين گُرتنا کُفری ghirtin-a kewri, lapider; به ژبر به be-ghirim, j'admets que...; جِي بَر به ji-ber be-ghirtin, séparer un petit de sa mère; خدی خاينان بی بگريتن khoudi khainan pei be-ghiritin, Dieu punisse les traîtres; chez Garzoni: prés. 1. bo-ghrum, 2. 3. bo-ghirt, parf. part. ghort, ghortia; bu qo bo-ghrum, j'aprends; chez Lerch: prés. 1. di-grím, 3. di-gré, fut. 1. bi-grím, bi-gérim, 2. bi-géri, 3. bi-gére; impér. 2. bi-grí, bi-gére, bi-gré, plur. 2. bi-grín; parf. part. 1. me girt, imparf. plur. 3. girtin; دگریتو, il prit, L. I, 102, 4; hedrus. bi-geríme, je prendrai; chez Socin: impér. (prohib.) ná-gerā, ne prends pas; chez Chodzko: prés. 1. دگيرم 348; parf. 2. گُيرت guyrt-ett, tu as pris, 348; گُيرن guiren B. (peut-être une faute); chez Rhea: prés. 1. girim, impér. 2. gira, parf. part. girtiya; zaza gén'a (je prends), parf. part. geráut; geráute véra, il retira; bactr. gereß, p. گُرتين (prés. کُيرم du bactr. gar); comp. دَا گُرتين (s. v. دل), (دل) گُرتين. هَل گُرتين, وِر گُرتين, گُرتين.

* گُرجی gurdshi, Géorgien, Kl.; p. گُرجی, russe Грузия.
 گُرجک gourtchik, rognon; گُرجکا gourtchik-a tchipi, le mollet de la jambe; diminut. du pers. گُردِه (bactr. vereðka).
 گُرجک gourtchik, gâteau; گُرجکا gourtchik-a bitchouk, pâté en petits morceaux; p. گُرجبِه.
 گُرجی gher-tchi, quoique; comp. ا گُرجِه.
 گُرد voy. گُره (cercle).
 گُرد voy. گُره (rouleau).
 گُرداب ghirdab, gouffre; du pers. گُرداب.
 گُردان gherdan, le cou; گُردان کر gherdan-kir, cheval qui a le cou courbé; گُردان کِل gherdan-kil, celui qui a le cou long; керденъ P., bilb. gerdan; p. گُردان, گُردن.
 گُردان voy. سرگُردانه.
 گُردانی gherdani, gherdeni, collier, fichu; comp. گُردان.
 گُردباد ghird-bad, trombe terrestre, débâcle, fonte de neige; du pers. گُردباد.
 گُردک gherdek, lune de miel, nuit de noce; گُردک بُوين gherdek bouin, consommer le mariage; p. گُردک.
 گُردکان ghirdekan, noix; du pers. گُردکان.
 * گُردون gerdun, charrette, Rh.; p. گُردون.
 گُردِه ghirdé, sphérique, le rond; du pers. گُردِه.
 گُرز gourz, masse d'armes, massue;

gourz-i pehlivana, massue de lutteur; bactr. vazra, p. گرز.

gourz, faisceau d'herbes, botte de foin; gurs Rh.; armén. Գուրզ (bouquet).

ghirik, os de la jambe, épaule; ghirk-i milan, les épaules des bras.

gherek, nécessairement; گرز از gherek ez beri bawijim, il faut que je tire le premier; t. گرز.

ghirik kirin, pâte en pain; گرز کرین ghirik kirin, faire le pain, mettre la pâte en morceaux pour en former le pain; p. گرز.

gourk, espèce de bois propre à faire des piques; دارا گورگی ژبوی رم dar-a gourghi ji-boui rim qendjé, le bois de gourk est bon pour faire des lances.

ghirk, colline, sommet; girik Rh.; diminut. de گرز.

* garik, l'agneau d'une brebis noire, Sd. 2, 244; arm. Գարիկ.

* k. or. gerrek, boue, argile; diminut. de گرز (voy. گرز rouleau).

gherek, loup (voy. گرز).

ghereghe, quoique, si même; de گرز (si) et de گرز, comp. p. گرزچه.

gherm, chaud; گرم کرین gherm kirin, chauffer; gherm bouin, s'échauffer; gherma, chaud, emporté; gherma kem, je chauffe, j'irrite, G.; germ L., bilb. germaya (littér. il y a de la chaleur); zaza germ, germ; bactr. garemā, p. گرم; comp. سرگرم, شبرگرم.

gherian, voy. گرم.

ghermi, voy. گرم.

* germāti, chaleur, Rh.

gherm-aw, eaux thermales; p. گرماب.

* germān, chaud, B.

* ghermaia, chaleur, G.; p. گرمای.

ghermikhi, fermentation, puanteur.

ghermichandin, trépigner (en parlant des animaux).

ghermik, thermes; comp. arm. Գերմիկ.

ghermi, chaleur; p. گرمی.

gournous, couture mal faite; voy. گروز.

ghireou, voy. گورو.

ghireou, gage, hypothèque; گورو ghireou danin, hypothéquer; du pers. گورو.

ghirou, tard, retard, en arrière; t. گورو; voy. گورو.

* giru, cru, Rh.; comp. گرز.

* ghruār kem, j'écorce, je pèle, G.; syr. ܡܫܬܪܐ?

ghirvané, nantissement, gage; de گورو, comp. گرهنی et p. گروگان.

gourouz, guirouz, gournous, fil ordinaire, fil hérissé, rempli de noeuds.

gourouh, réunion de gens; گروها gourouh-a eirisan, sacerdoce; du pers. گرو.

* giru, crudité, Rh.; de گورو.

ghiri, 1) noeud; گریا dari ghiriia dari, noeud d'arbre; ghré, noeud,

jointure, constipation, G.; gerē, noeud, L.;
ghré t_{pel}, articulation du doigt, G.;
ghré-b-dem; je noue, je forme des liens,
G.; prés. 3. gerē di-dé L., parf. part.
ghré-b-da G.; 2) ghiré, ghiri, noce,
célébration du mariage; p. گری، گره
sanser. ग्रन्थि; comp. گریدان، گارېچک
وگره.

گوہرہ voy. گوہرہ.

گھرہ لاوڙ ghere-laouj, chansonette,
couplet de chanson.

* گرهنی grahni, otage, gage; grahni dem, je donne en gage, G.; comp. گروانه.

گڑھ. voy. گڑی

ghiri, galeux; de ٹری.

* كُربا k. or. giriā, pleurs; پ. كُربا (pleurant) كُربه (pleurs).

گھریان gheriian, se promener, se tourner; prés. 3. او دڳرہ eoũ di-gheré, impér. 2. به ڳر be-gher, plur. 2. هون houn be-gherin; parf. part. 3. ڳریای vi gheriia; partic. prés. ڳریای gheriiaĩ, partic. passé ڳریا gheriia, promené; gérond. ڳریایه gheriiaie, étant promené; imparf. 1. از ڳریام ez gheriia; ڳریان tew gheriian, tourner une chose sens dessus sens dessous; لی ڳریان li gheriian, courir après quelqu'un, après quelque chose, rechercher; پی ڳریان peĩ gheriian, poursuivre; ڳری کیفی دڳری tou li keifi di-gheri, tu cours après les plaisirs; ڳری می دڳرہ khoudi me pei di-gheré, Dieu nous poursuit; از چوم ez tchoum vouha pak di-niwa ordouĩ gheriia, je suis allé et je me promenais nettement

au milieu du camp; chez Garzoni: prés. 1. gherúm, gheriúm, 2. 3. gherít, be-
gherít, parf. part. gheriá; infinit. ghe-
rián, gheriána, promenade; lé-gherum,
je cherche; négat. lé-na-gherum; chez
Lerch: parf. part. 3. gería; lē-gería;
imparf. 1. ez di-gerfám; 3. di-gería,
plur. di-gerían; chez Rhea: prés. 1. ge-
riēm, 2. geriēi, 3. geriēt; plur. 1. 2.
3. geriēn; impér. 2. b'geriē, plur. b'ge-
riēn; imparf. geriām, geriāi, geriā,
plur. geriān; parf. geriāma, geriāi, ge-
riāya, plur. geriāna; plusqueparf. geriā
bum, bui, bu, plur. geriā bun; chez
Socin: prés. 3. le mēryk de-gārē, il
cherche l'homme, Š.; zaza: prés. 1. ge-
rén'a, je vais; parf. part. 3. geíra, di-
geraí, il alla ça et là; bactr. vered, pehl.
وریتین, p. کردیدن; comp. سرگریان,
ورگریان, لیگریان, فهگریان.

ghiriian, verser des larmes,
fondre en larmes; ghiriána G.; comp.
ghirín.

گھریانی gheriiani, promenade, action de se promener; گھریانا شفی gheriian-a chewi, patrouille de nuit; گھر و سیران gher-ou seïran, un tour de promenade (گھریانی abréviation de گھریانی).

ڄڙيدان ghiri-dan, lier, composer,
 versifier, arrêter un compte; prés. از ڄڙي
 ٿو ghiri-di-dim, ٿو ڄڙي ددي ez ghiri-
 di-di, ٿو ڄڙي دده cou ghiri-
 di-dé, plur. وان ڄڙي ددين ام, هون,
 em, houn, van ghiri-di-din; impér. 2.
 هون ڄڙي ghiri-bi-dé, plur. ڄڙي بدده
 هون ghiri-bi-din; parl. part. من بددين
 ڄڙي دا min, té, وه, وه, وه, وه, وه

vi, mé, vé, evan ghiri-da; partic. prés. **دای** ghiri-daï; partic. passé **گری** ghiri-daïé, ayant lié; **دبیرن کری دایه گویا** di-bijin ghiri-daié gouia da kitchi ghiri-daié, on dit qu'on lui (au nouveau marié) a noué l'aiguillette, on prétend que la mère de la fille l'a lié; **دان بند گری** bend ghiri-dan, lier une digue, construire une digue; **نه بند گری** te bend ghiri-ne-daié, tu n'as pas construit une digue; **بیت کری دان** beit ghiri-dan, composer des vers; grē-dān Rh.; voy. **کره** (noeud); comp. **سرکردان**.

گھریڈائی ghiridàï, ligature (terme de magie), état d'impuissance.

گھری داغ ghiri-dag, nom de la montagne d'Ararat (ture).

از دگریم ghirin, pleurer; prés. ez di-ghirim, تو دگری tou di-ghiri, ام هون eoũ di-ghiré, plur. وان دگرین em, houn, van di-ghirin; parf. part. او ان مه وه وى من ته وى مری به گربنى مری ghirini, l'action de pleurer, pleurs, lamentation; به دگرتین be ghirini miri we-di-gheritin, par des pleurs peut on ressusciter le mort; chez Garzoni: ghirúm, de-ghirum, 2. 3. ghirít, de-ghirit; parf. part. ghrí, ghirí, ghiría, ghiriá; on dit aussi ghirt; chez Lerch: prés. 1. ez di-grím, di-girím, 2. di-girí, di-gerí, 3. di-grí; parf. part. 3. we giría, plur. 3. wána giría; imparf. 1. ez giríam,

2. tu grī'ai; chez Rhea: prés. az grim,
tu grī, au grit, plur. am, hun. wān
grīn, impér. 2. b'g'ra, plur. b'grin;
imparf. az grīm, tu grīe, au grī, plur.
am, hun. wān grīn; parf. az grīma, tu
grīi, au grīya, plur. am, hun. wān
grīna, plusqueparf. az grī bum, tu grī
buī, au grī bu, plur. am, hun. wān grī
bun; condit. az dē grī bām, tu dē grī
bāi, au dē grī bā, plur. am, hun. wān
dē grī bān; infinit. grīn; diggiri, je
pleure, Kl. (je pleurais); bactr. gareδ,
پ. گریستن, گریستن, گرییدن (prés. گریم).

گهرینهك gherinek, abîme, tourbillon
d'eau; comp. p. گردنای (sabot, toupie).

کورو. voy. کُریو

گھز ghez, morsure; گھز کرین ghez kirin, faire une morsure; گھز L.; zaza gāz; پ. گھز.

كَاز ghez, gaz, 1) aune, archine, mesure; به كَز بِيَمَان be ghez piwan, mesurer à la toise; كَاوْكَ-آ گَارْدَان گَاَزَا, un pigeon à cou long d'une aune, S., بَاژْن-آ دَالَالَة گَاَز u بَوَسْت-آ, la taille de l'aimé a l'hauteur d'une aune et d'une palme, c'est-à-dire est très-haute, S.; 2) pic, sommet d'une montagne (comp. le franç. pic, qui a le double sens de sommet et d'une mesure); پ. كَز.

* *ghiéz*, gypse, G., comp. *دس*;
voy. Pott, Et. F. III, 36; Blau, Zeitschrift
der Morgenländ. Gesellsch. XXV, 543.

گرتین. voy. گزان

* گزندین ghezandin, mordre; va
ghez ghezînum, je tremble (littér. je mors
les dents) G.; comp. گزین.

گزه — گزب

گزه ghezeb, foie; kâzab, entrailles, S.
از دگزم gheztin, mordre; prés. ez di-ghezim, نو دگری tou di-ghezi, ام هون eou di-ghezé, plur. وان دگزم em, houn, van di-ghezin; impér. 2. هون به be-ghezé, plur. من ته houn be-ghezin; parf. part. گزتی ghezt; partic. passé گزت ghezt, gérond. گزتیبه gheztiié; هاتیبه hatiié gheztin, il vient de mordre; chez Garzoni. prés. 1. ghezúm, 2. 3. ghezít, parf. part. ghezá; verbe dénom. د گز, p. گزیدن; comp. گزین, گزاندين.

گزر ghizir, carotte, p. گزر.

گزهگزه ghezghez, ghezghezk, ortie; ghezíng h. G.; comp. p. گزیه.

* گزنگ guezing, l'aube du jour; le-gar guezing, avec les premiers rayons de l'aurore, Ch. 341.

گزهو ghezou, manne; ghazó G., ghezo R. I, 142; gazzó, manne, qui couvre les arbres ballot (بلوط) au commencement de la pluie, S.; p. گزو.

گزهوک ghezouk, cheval qui mord, de گز (morsure), comp. arm. ԳՅՈՒ.

گزیر voy. گزیر.

گزین ghezin, mordre, comp. گزین.

* گز gyž, soufflet; gýžäg be sári āni, il lui a donné un soufflet, S.

گهزین ghijikin, se hérissier, dresser les cheveux; arm. (dial. de Mouch) ԳՆԸ ԳՏԼ (Patkauof, Матеріалы для изученія армянских нарѣчій p. 58).

گشتمین voy. گزیم.

* گسسان gisson, soc, Kl.; gāsin Rh.; ce mot semble être le partic. prés. de گشتن (celui qui laboure).

گستل goustir, goustil, bague, anneau, sceau, cachet; gustir S.; comp. ههگستر.

* گش giš, gi, gišk, gisk, chacun, tout; gištey yek, seul, chose unique; plur. gíškān, tous, L.; allem. ganz (lit. ganà)?

* گش guech, éclat; گش کردن kgyrdyne, briller, Ch. 340; comp. کسی.

گشت ghecht, partie de plaisir; جونه گشتی tchouné ghechti, ils sont allés en partie de plaisir; du pers. گشت.

گشک voy. گش.

* گشتن kashen, labourer, P.; prés. 1. gēzim L.; p. گشتن.

گشتی voy. گشتی.

گشک voy. گش.

* گف ghéf, menace; ghéf le-kém, je menace quelqu'un, G.; gaf Rh.; p. غو (cri de guerre).

گهواشتین ghewachtin, presser, pressurer; chez Garzoni: prés. 1. ghavésium, 2. 3. ghavéscit, parf. part. ghavásct; p. گویست (prés. گویسم).

گهواندین ghewirandin, digérer; prés. 3. گهواندینه di-ghiviriné; verbe causat. de گفرین.

گهوارک ghewrik, agneau qu'on vient de sevrer; bal. gwarag (agneau tétant).

گهوارین ghewirin, ghevirin, digérer; prés. 3. دگهوار di-ghiviré, négat. (گواشتن) na-ghewiré; p. گواریدن.

گهوزه ghewezé, bavard, intrigant; t گوزه voy. گوزه.

* گفشاندين gewišandin, presser; fut. bi-gewišānim L.; verbe causat. de کفشین.

گفشك ghiwichk, arbuste, dont les fleurs sont rouges; gweizh, gowheizh, églantier, R. I, 143; guhīš S.; p. کوھج.

گفشین ghewichin, pressurer, épreindre, pressurer avec la main; به دست گفشین ghewichi, ce qui est pressé, suc, jus; comp. گفشتین.

گوفتا gouwi, fromage frais; pehl. گوفتا (fromage)?

گل goul, rose; gul, épi, Rh.; gul ruzhian perest, tournesol, R. I, 143; gul-i rožyān L.; p. گل.

* گل киль, glaise, argile, P.; gil B.; p. گل.

* گل ghel, avec, G.; ghel qo, avec soi-même, G.; ghel bākhavum, je m'entretiens avec quelqu'un, G.; ghel maktúb, avec la lettre, G.; comp. دگل, لگل, هفگل.

* گلا gāl'a, butin; mēra d-kūzid gāl'a zūve ādē-garīna, il tue l'homme et il rapporte vite le butin (le cheval de l'ennemi tué) S.; ar. الفلّاح plur. de الفلّاحه.

گلّاب goul-āb, eau de rose; du pers. گلّاب.

گلّاج gheladj, farceur, querelleur; comp. گلّج.

* گلّاقیر ghill-aweizh, Sirius, R. I, 183.

گلّان goulān, mai, mois de roses; gulān L. I, XVI; de گل.

* گلّبن gūlbūn, rose, S.; du pers. گلّبن.

گلّبنکی goul-benghi, voile en soie, mousseline; comp p. گلّبند (étolfe de soie).

گلّته ghilté, vacarme, dispute, querelle.

گلّجی ghelidji, goulidji, plaisant, rieur.

گلّج gheldj, gheltch, querelle, dispute; گلّج کیره gheldj-ghiré, querelleur.

گلّخ ghelkh, plat grand et rond.

گلّخوی goul-khoi, à moitié.

* گلّدیک gildīke (dans le Bohtan) tapis, S.

* گلّزار k. or, gulzār, bosquet de roses; du pers. گلّزار.

* گلّستان k. or. gülistān, parterre de roses; du pers. گلّستان.

گلّش goulech, lutte, combat à la lutte; t. کورشی, vulg. güleş.

گلّک ghelek, beaucoup; chez Garzoni ghélak meróvi, concours, foule du peuple; ghelak giār, souvent; ghelak giār cium. je fréquente; ghelak merín, mortalité, ghelak zéida, excessif; ghelak nína, peu; ghelak mínit, durable; ghelak se asab ket, présomptueux, fanfaron; galak-jar, souvent, Rh.; de گل (avec).

* گلّگاش gulgāš, rose épanouie, S, gāš pour gahašt.

گلّگل ghylghyl, millet sauvage, plantain dont les habitants de Mouch et de Billis préparent du pain, pain moitié millet moitié seigle.

گلّگولی goulgouli, golgoli, fleurs imprimées sur une étoffe; rengh ghúlghuli, couleur de rose; de گل (rose) voy. Pott. Doppelung p. 89, l. 22.

گلّک voy. گلّک.

گلّو ghelo, par hasard, peut-être, he bien, voyons! holà!

کمرچی — کلواز

* گَلَوَاز gāl-váz, collier qui pend par devant, ar. maglād S.

گَلَوُور ghelouwer, corps sphérique; comp. غلوله, کُله et p. گُراور.

* گَالَوَاشِن gāl-vāšīn, haillon pour ôter la sueur des chevaux, ar. gābra S.

گُولُوفَنک gouloufank, gouloufink, frange, houppe; comp. گُولُک.

گُولُک ghilouk, pelote; گُولُک کَرین ghilouk kirin, faire une pelote, gällē gulök, chou, S. (littér. ayant des feuilles comme une pelote); p. گُولُک (pour کُولُک).

گُولُوفَنک goulouk, frange; comp. گُولُک.

گُولُ ghiloul, petit pois, pois goulou; gulol, gulul, froment bouilli avec du beurre fondu, Rh; p. گُولُ (pois).

گُولُ ghiloulé, boulet, balle; p. علوله, گُولُ; comp. گُولُ.

* گُولُومَسک ghlomesk, pelote; ghlo-mesk bafer, pelote de neige, G.; russe клубъ, клубочикъ, lat. glomus.

گُولُ voy. کُولُ.

گُولُ ghelé, haras; p. گُولُ.

گُولُ ghele-van, inspecteur d'un haras; p. گُولُ بان.

گُولُ ghili, avertissement, plainte, ton plaintif; گُولُ ازی کُم ezi ghili kim, je porterai plainte; گُولُ نو هره گُولُ tou heré ghili, va porter plainte; گُولُ تو مه گُولُ tou me-tché ghili, ne vas pas porter plainte; گُولُ گَازین ghili gazin, boudier, reprocher, apostropher quelqu'un, donner un avertissement; گُولُ کَرین ghili kirin, faire ses condoléances, s'entretenir, pleurnicher; ge-leh kirin, se plaindre, S.; amme gilhē vi čē-be-kīn, si nous portons plainte de

lui, S.; gilhe be-ké, porte plainte, S.; p. گُولُ کردن; comp. گُولُ.

* گُولُ gúlē, nom propre d'une fille, S.; de گُولُ (rose).

گُولُ gheli, défilé; gheli G., geli Sd. 2, 243; čōbu gālyākē kūra, il avait passé à travers des défilés profonds; ar. gāli S.; p. گُولُ, géorg. გულა, გულა.

* گُولُ gīli, branche, rameau, L.; zaza gil.

گُولُ ghiliz, bave; گُولُ روبون ghiliz rou-boun, baver; ghilz, ghiliza, ghaliza, bave, mucosité, G.; p. گُولُ.

* گُولُ gelēk, ensemble, Rh.; de گُولُ (avec) et de گُولُ.

* گُولُ gilil kirin, faire rouler; gilil bun, rouler, Rh.; p. گُولُ, comp. گُولُ.

گُولُ voy. گُولُ.

گُولُ ghem, mors, bride; گُولُ ژ سری ghem ji ser-i hespi we-kirin, ôter la bride à un cheval, débri-der; gēm L., gam S.; t. گُولُ.

گُولُ ghemar, saleté, ordure, torchon; گُولُ ghemar-memar, toute sorte d'immondices.

گُولُ gouman, scrupule, soupçon, idée, opinion, imagination; گُولُ کَرین gouman kirin, présumer, conjecturer; گُولُ هیه gouman heié, il est à présumer; du pers. گُولُ (bactr. vīmanānh), comp. گُولُ.

گُولُ goumrouk, douane; ghumrók G.; t. گُولُ, گُولُ.

* گُولُ ghumrókci, douanier, G.; t. گُولُ.

گنم — گمرکخانه

گومروک گومrouk-khané, douane; du pers. گمرک خانه.

گومره goumreh, gros et gras, bien nourri; voy. گمراه.

گومگوم ghimghim, goumgoum, vase à l'eau; gümgüm, grand pot à café, S.; ar. ققمقه, گوگم; comp. ققمم, t. ققمم.

گومگومک gumgumúk, gumgumuk gaurána, felána, lézard, L..

گهمکوج ghem-koj, flatteur, curieux, bavard; comp. گمکوج.

گهمی ghemi, vaisseau; گمیا تجاران ghemiia toudjara, bâtiment de commerce, vaisseau marchand; گمی غرق بوین ghemi gherq bouin, naufrage; گمی لی ghemi li qoumi rounicht, le vaisseau a échoué sur un banc de sable; گهمی گازی کزین ghemi gazi kirin, héler; گمی بدو کتین ji ghemi be-der ketin, débarquer; گمی پیا کزین ji ghemi peia kirin, se débarquer; گهامیه G., ser ghamie cium, je vais en bateau, G.; gamī, gēmi Rh.; t. گمی; comp. طاش.

گمیی gemīji, navigateur, batelier, L.; گمیی, t.

گهمیدجیتی ghemidjiti, marine, navigation.

گون goun, bourses, testicules; به گن be-goun, non châtré; p. گند.

گناه gounah, gouné, péché; گناههای مزین gounah-i mezin, grand péché, péché mortel; گناههای ته به من نای gouneh-i té be-min nāi, ton péché ne retombe pas sur moi; گناه اقیتن gouné awitin, inculper; ghúna kem, ce-kem, je pêche, G.; ghúna aslía, péché originel,

G.; guné, gúne L., gunhā Rh.; du pers. بی گناه (pehl. وناس); comp. بی گناه.

گناهکار gounah-kar, pécheur; گناهکار گوناه-کار kirin, scandaliser; ghúnakár G., gunkār L., gunhākar Rh., du pers. گناهکار.

گنبل ghambúl, matin, G.; gambul Rh.; arm. Գամբուլ.

گوند gound, village, campagne; لم بچینه em bi-tchine goundi, allons à la campagne; گوندید کولی کیناری فراتنه gound-id kou li kinar-i frat-iné, les villages qui sont sur l'Euphrate; gündeh M., gundā B.; gundāgaili, nom d'un village dans le Sindjar, Forbes, Journ. Geogr. Soc. IX; 416; pehl. گوند (comp. le nom de la ville Gund-i šāpūr), p. جند, عند (forme arabe), arm. Գունդ (bataillon).

گوندور goundour, melon; ghundór G, gundura Rh.; p. گندوری (voy. گندر), ud. gündärü, avare gunzári.

گندور ghindour, roulement; گندور ghindour bouin, se rouler; گندور ghindour kirin, rouler; gindór, rouleau pour aplatir le toit, S.; aram. ܓܝܢܕܘܪ.

گوندی goundi, villageois, gundián L; gúndi S.; de گند.

گنج voy. گنش.

گنهفیس ghenefis, finesse, astuce.

گنک genék, sureau, L.; gēnák, al. sy. gánna S; p. گنده (puant), comp. گنا.

گنگه gunge, tuyau, Rh.; p. گش (drain).

گنم جاندين ghenym, blé, froment; گنم جاندين ghenym tchandin, semer du blé; plur گنم گنمان دست به سر دانی کربنه gheny-

man dest be ser dani kirin-ê, le blé commence à germer; ghenam G., kený P., gamin Kl., génim L., Rh., Sd.; genim-ê shāmê, maïs, Rh.; dujiki genem; گندم.

گنه voy. گناه.

گنه ghené, tique; k. or. کنه, punaise; کنه.

* گنه کرجك ghenakerciek, épurge, G.; de گنه (voy. گنی puant) et de پ. کرجك (lin).

گنه gheni, puant, qui sent mauvais; gheni bit, il pourrit, G.; پ. کنده.

گنه گنه gheniti, croupissement.

گو gou, gaoñ, excrément; گوی gou-i mychi, chiure de mouches; گوریتن gou ritin, stercorare; bactr. gūṣa, پ. گوه, گه; comp. سرگوفك.

گوی gou, goī, balle à jouer, globe; گولیتین gou leiztin, jouer à la paume; گویا ارضی gouia ardi, globe terrestre; پ. گوی, گوی.

گو gou, parlant; forme entrant dans les composés du verbe گوتین; پ. گو; voy. راستگو.

گوتین voy. گوتین.

گوه voy. گوه.

گوان voy. گوان.

* گواندان gevāndān, rivage, S.

گوبلك goubelck, champignon; du russe рыба, рыбка.

گوپال voy. گوپال.

گوپيك goupik, bouton de rose, bourgeon.

گوپکین goupikin, bourgeonner.

گوتین goutin, parler, dire; prés. از

ez di-bijim, تو دبیری tou di-biji, ام هون, وارت eoñ di-bijé, plur. دبرین em, houn, van di-bijin; fut. از به بثر ez be-bijim, etc.; impér. 2. بثر be-bij, plur. هون به بثر houn be-bijin; parf. part. ته, وى, مه, وه min, té, vi, mé, vé, evan gout; partic. prés. گوتى gouti, part. passé جى دبیری gout, goutiie; گوتيه tchi di-biji, que dis tu? گوتينا وان goutin-a van, à leur dire; گوتى دكل gou kou aghi dighel rispi qyrin kiriné, on dit que l'aga a (ont) fait une dispute avec l'ancien du village; passif: من گوته min gout-é, j'ai dit; ته گوته té gout-e, tu as dit; chez Garzoni: prés. 1. beziim, 2. 3. bezif; parf. part. ghot; chez Lerch: prés. 1. de-bēžim, 2. de-bēži, 3. de-bēže, de-bé, plur. 1. de-bēžin, de-bín, 3. de-bín; fut. 1. bebím, bi-bím, 3. bi-bé; impér. 2. be-bīze, bi-bé; parf. part. 2. te gōt, 3. wi gō, plur. 2. we go, 3. go; imparf. plur. 3. gōn; hedrus. gōt, il dit; gōtié, il a dit; گوتوه, il est dit, L. I, 100, 13; chez Rhea: prés. 1. bēzhim, parf. part. gōt; chez Socin: prés. aze bēžim, tē bēže, auwwe bēže, plur. 1. amme bēžin, 3. auwwe bēžin; conditionnel bo mýn na-béo (je veux que) tu ne me dis pas; parf. part. me, ta, vī, ma, va, vā gōt, imparf. plur. 3. gōtin; chez Beresine: prés. 1. de-vedjim, aoriste بوجيم bedjim, impér. 2. بوجى bedji; chez Chodzko: impér. 2. بگه bgé, 320; بزه bezé, 317; parf. part. gout, 321; k. or. prés. گوام, دبیم gūem (cette forme est

نوری — گوج

persane); impér. بيه، parf. 1. گونم; lorist. ishim, je dirai; beesh, dis; zaza vāja, je dis; ne šén'a vāja, je ne puis parler; vā, il a dit; les deux racines que l'on remarque dans la flexion de ce verbe sont la bactr. vač ou vaš (de vaχ-š), et la persane ancienne gub (p. گشتن); comp. وټن.

* گوج guj, force, Rh.; t. گوج.

گوهدارى voy. گوهدارى.

گور gour, loup; ghúrgh G., gur Kl. L.; gurk Rh., gürg M.; zaza verg, vclg; bactr. vehrka, p. گُرک (گُرک Firdusi ed. Mohl I, 104, 445); comp. دښکور, تشکور.

گور gor, onagre; du pers. گور.

گور gheoür, brun; ghaver, gris, G., gaur, blanc, gris (se dit d'une barbe, d'un âne, d'un boeuf blanc) S.; allemand grau.

گور voy. گور.

گور gour, le moment le plus pressé d'un travail; گور بیدره gour bideré, le moment le plus pressé de la moisson; پ. گورا گور (گورا گور).

گور gour, gale, maladie de peau; comp. گور.

گور gour, tombeau, gōrn L.; du pers. گور (de l'ar. قبر).

* گور ghaver bú, léthargique, G.

گورا goura, selon, conformément; گورا گورا zemani, selon les circonstances; گورا من goura min, selon moi; گورا وقتى goura vaqti, selon le temps; گورا وه goura vé, selon vous autres: انځوره voy. گوره.

گوران gouran, peuple à demeure fixe, les Kurdes agricoles; zaza gurá, guré, labour; du bactr. varecz.

گوران gouran, dépouiller, écorcher, ôter la peau; گورانی فقیری tchermi-feqiri gouran, écorcher les pauvres; دگورتن di-gouroutin, on ôtera la peau.

* گوراندين gurándin, égorger, sacrifier; prés. áze bu-gurénim, parf. part. 1. mu guránd; partic. passé gurándi, égorgé, S.; verbe causat. de گوران.

گوراندين voy. گوراندين.

گورانه گورانه voy. گورانه.

گورت گورت, soufre, comp. گورت.

* گورج gurj, une belle femme, S.

گورجين gourijin, tonner, gronder, گورجينا gourijin-a aouran, un coup de tonnerre, گورجينا اسماني gourijin-a asmani, le ciel tonne, verbe dénommatif d'un nom onomatopéique, comp. le pers. غرنېس, غرنېس (bactr. gared), le tunc گورلېك, l'ud. gürüpesun et ci-dessous گورين.

گورستان gouristan, cimetière; du pers. گورستان (voy. گورستان).

گورگير gourghir, soufre; comp. گورگير.

گورگير ghorkem, beau, superbe; t. گورگير.

گورگيلوق gourghelouq, la vitesse d'un cheval; trotteur, t. يورعه لى.

گور (tombeau) voy. گور.

گورى gheoürou, gheoüri, goulot, gorge, passage étroit; گورى هاتنه گورى هاتنه gheoüri hatiné ghirtin, engouement la gorge, گورى حورخورى geouria khorkhori, le goulot d'un narghilé, گورى شيشه gheouriia chichéi, le goulot d'une bouteille; گورى آشى gheouriia achi, le canal du moulin; گورى ايش gheouri eich, angine; گورى به اور gheouri be-

our, goître; gheru bé-berum, je décolle, G.; gherú frá, glouton, G.; крpy P., gaúri L., geryu, gavri Rh.; p. کلو, comp. bactr. garanh.

کوروشین gouroujin, écorcher; بلا bila bi-gourouji, soit, qu'il écorche; comp. کوران.

گهورة gheouré, grand; گور sublime, L. I, 98, 3; گوره دنیا le seigneur du monde 100, 16; gawr R., gevra kalaa, le grand château (nom propre) R. I, 269; gauré Br., gouré Ch. 352, 307; gaouré, 346; pehl. کفر, afgh. غور (gros).

گوره gouré, bas, vêtement pour couvrir le pied; گورا هفرموش goura hewirmouch, bas de soie; گوره شه کرین gouré we-kin, attaquer, fondre sur quelqu'un, littér. ouvrir les bas; گوره بزمار gouré bizmar, clou pour ferrer le cheval; ghora G., gora Rh.; p. گورب, arm. գորպ, գորպ.

کور voy. انکوره.

کوری voy. کورو.

گوری gouri, galeux: de گور.

گوری gouri, sacrifice, offrande, flamme; گوریا اکر gouriia aghir, la flamme du feu; گوری ته مه gouri té mé, je suis tout dévoué à toi, گوری بوین gouri bouin, se dévouer, être victime de son dévouement; ghorī, flamme, G.; gōri L., gori, victime, S.; mirzāyā zēra begōria, Mirza Aga devint la victime pour lui, S.; sanser. घर, russe гореть, arm. գոր (éclat).

گوریتی gouriti, gale; de گوری.

گوریکه gourikh, chien de berger.

گورین voy. گفرین.

گورینا طویی gourin, détoner; gourin-a topi, détonation du canon; mot onomatopéique; comp. p. غرییدن, t. گوروشین et ci-dessus کرین.

گوز gouz, noix; gu'iz L., gueiz-akwera, noix creuse (nom d'un village, R. I, 190); goviz S., gvizē hindī, noix de coco, S. (ar. جوز الهندی); gīs, noyer, Rh.; p. کوز.

گوز gouz, méchant, mauvais; p. کوز, comp. کله کوز.

گهvez, guvez, teinture de la couleur de chocolat, écarlate; t. گوز (guvez, rouge foncé); comp. کرم کوزی.

گهوؤز gheoūz, action de se rouler, de se vautrer; all. kugel?

گوزان gouzan, rasoir; gūzānā b-čār-χīnin, repassez le couteau, ar. gōzān mūs S.; ar. (dans le Khouzistan) qosan (faucille, de قوس arc), Taylor, Journal of the R. Asiat. Soc. XV, 410; comp. جزان.

گوزکا لنک gouzek, l'os de pied; zaza gōzéke; p. کوزک.

گهvezeghi kirin, caqueter.

گهiozlik, lunettes; t. کوزلک.

گهvezé, caquet, bavard, gūza, bavardage, S.; t. گوزه; voy. گهزه.

گهzezi, cochenille; به گوزی be guvezi renk kirin, cocheniller; comp. کوز.

گهوؤزین gheoūzin, se rouler, se jeter par terre, se vautrer; prés. از دگوزم ez di-ghevizim, تو دگوزی tou di-ghevizi, لم هون eoū di-ghevizé, plur.

گولک — گوز

وان دگوزین em, houn, van di-ghevi-zin; fut. گوزم ez be-ghevizim etc., impér. به گوزه be-ghevizé, plur. به گوزین be-ghevizin; parf. part. من, ته, وی, مه min, té, vi, mé, vé, evan gheviz; partic. prés. گوزی ghevizi, partic. passé گوزیه gheviz, ghevi-ziié; gavüzin Rh.; de گوز.

گوشه voy. گوز.

گوز, گوزك voy. گوشك.

گوشتی goucht, viande, chair; گوشتی گoucht-i diranan, gencives; گوشتی داواری قلاو زانی بها ددن goucht-i davar-i qalaoū zaf beha di-din, la bonne viande de boeuf se vend chère; گوشتی برگ goucht-i berkh, viande d'agneau; گوشتی چی بهایه gouchti tchi behaié, combien coûte la viande? گوشتی گoucht-i pezi, viande de mouton; گوشتی به طعم goucht-i be-tâm, viande d'un bon goût; گوشتی خور goucht-khour, carnassier; گوشتی گای goucht-i gâi, viande de boeuf; گوشتی به چنده hoqa goucht be tchendiié, combien (coûte) une ok de viande? گوشتی نو goucht-i nou, viande fraîche; گوشتی گoucht-i keliai, bouilli; ghost G., guscht Kl., gōšt, gōvd (cette forme est la vraiment kurde) L., gōšt Rh., M., Sd., bilb. ghosht, zaza gōšt, dujiki goscht; p. گشت.

* گوشك gaušék, léger (du tabac) L.;

گوشك t.

گوشه gouché, gouj, coin; گوشه gouché nichin, épiant; گوشيك, un

چارگوشه, L. I, 102, 19; comp. هشت گوشه, گوشه.

هشيار voy. گوشيار.

گوش gouw, enclos destiné pour les brebis; gaua Rh.; arm. ԳՈՍԷ, géorg. გოშო, comp. گوم.

گوفند gouwend, danse en rond qui ressemble au sirto des Grecs; گوفند ليزتين gouwend leiztin, danser en rond; گوفند گرتين gouwend ghirtin, danser en se tenant par la main; گوفند دگرين و درقصين gouwend di-ghirin ve di-reqisin, ils se mettent en ronde et ils dansent; ghovend G., gōvënd L., gōvānd, place de danse, S.; afgh. غوند (ronde, Dorn).

گوفه guwé, ver qui ronge les étoffes; گوفه خورين guwé kharin, le ronger des vers; t. کوه.

* گوكه dujiki gúke, veau; diminut. de گاو (tao).

گوكهم goughim, vase de l'eau; comp. گوكهم.

گول goul, chevelure de femme, boucles de cheveux; گولي وي دريره goul-i vi dirij-é, sa chevelure est longue; zaza gîle; p. گله.

گول gol, lac; t. كول.

گوله voy. گول.

گولاك goulak, boucles de cheveux.

گولشكير goulech-ghir, athlète, lutteur; composé hybride du t. كولش (vulg. pour كشتي كير, comp. كير, كورش) et du pers. كير.

گولك golk, veau de lait; گوليك golik, un petit veau; گولكا كاواري golk-a ka-vari, abâtardi (littér. veau de Kavari);

گوهدریژ — گولک

گولکا golk-a mi, génisse; گولکامی golk-a 'gaoŭmichi, buffetin; gólik L., gulilek Rh.; zaza gō'elik, gólek; formé de گول (ka) à l'aide du suffixe لك.

گولک goulouk, essaim; arm. ԳՈՒԼԷ, ԳՈՒԼԷ.

* گولکان zaza gōlikán, pâturage des veaux.

گولکوان golik-van, pâtre du village.

گولک voy. گولک.

گول goulé, baillé d'une arme à feu; گول perin, bondir (en parlant des boulets ou des balles); du pers. گوله (de گوله).

گولی goulî, boucles de cheveux; comp. گول.

گوم gom, bercail, bergerie; comp. گوف.

گونى voy. گونى.

* گونلا ghunéla, rut des bêtes fauves, G.; comp. p. گشن.

* گونمیش gōanmîš mé-be, ne sois pas confiant (dans le texte turc مغرور L. I, 31, 6; gōanmîš nābe (lisez de-bé) 25, 4; t. گونمیش).

گونی gouni, broussailles, ronce; plur. گونى گونيان تين و ددنه داواران kok-i gouniian tinin ve di-dené davarán, on apporte les racines des arbustes et on les donne aux bestiaux; ghúni, tragacanthé, G.; ghewun, plante qui produit la gomme arabique, R. I, 142; gñī, buisson d'épines, Rh.; gvīn, syr. qīšoro, plante que l'on brûle et jette ça et là, S.; گون.

گونى gounēi, lieu où la neige est rare.

گوهدرين voy. گوهدرم.

گوشت voy. گوود.

گوش voy. گو.

گوه gough, oreille; دگوهى ويدا di-gough-i vi-da, à ses oreilles; گوه برى gough beri, oreille coupée; chez Garzoni: ghoh; ghoh-le-m, j'écoute (littér. je suis l'oreille vers quelqu'un); ghoh-le, j'écoutai; az ghoh-le, j'écoute; ghoh le bum, id.; guh Kl. Rh., gōh L., gōh-e mēsi, coquille, L. (pers. گوش ماهی); ro, kybbe, kybbē P., ghiu, bilb. gheh R., گو L. I, 102, 17; guéou Ch. 303; k. or. gū, dujiki gosch; bactr. gaoša, p. گوش; comp. بى گوهى, سروگوهى.

گوهار gouhar, pendant d'oreilles; ghohark G., gōhár L.; bactr. gaošāvare, p. گوشواره, گوشوار.

گوهان gouhan, mamelles; گوهان كرين gouhan kirin, former les mamelles (de la grossesse); گوهان كرىه gouhan kiriié, ayant les mamelles formées, c'est-à-dire être près du terme d'accoucher.

گوهدر voy. گوهدر.

گوهدارى gouhdari, bienveillance, attention; godari kirin, faire attention, Rh.; گوهدارى p. گوهدار.

گوهدان gough-dan, écouter favorablement, prêter l'oreille; ghohē dem, j'écoute; négat. ghoh na-dem G.; p. گوش دادن.

گوهدر gough-dir, attentif; ghohē-dar G.; p. گوشدار.

گوهدریژ gough-dirij, âne (oreillard).

گوهر gouher, parc de moutons.

گوهری golieri, joaillier; du pers.

گوهری, comp. جوهرجی.

گوی voy. گو.

گویا gouia, on dirait que..., comme si; du pers. گویا, گویا.

گوین gouin, esclave, serviteur; از ez gouin-a te-me, je suis ton esclave, très humble serviteur.

گوین gouin, corbeau; zaza gō'in, gō-hín, grand-duc; de la rac. gu (crier).

گوین voy. خون (sang).

گویو gouiou, excrementis inquinatus (juron); de گو.

* گویا góya, jeu de paume; on jette la balle çà et là avec un bâton, S.; de گو (balle).

گویه voy. سرکویه.

گه ghéh, lieu; voy. گاه.

گه ghéh, jointure; gah Rh.; gah, l'os au bout de la colonne vertébrale, S.; gah pārr-a stōē, muscle cervical, S.; dāv-ē xva āvēt gah pārr-a stū, elle mit sa bouche à sa nuque, à son cou, S.; scr. गात्र.

گها voy. گها.

گهاستین gouhastin, troquer, changer; voy. گهاستین et گهورین.

گهان ghehan, qui fait arriver; comp. خبرگهان.

گهانا گهار ghehan, arriver; گهانا ghehan-a kinar, aller à bord; comp. گهین.

گهانندین ghehandin, faire parvenir,

faire atteindre; prés. 3. او دگهینه eoū di-ghéhiné, parf. part. وی گهاند vi ghehand, partic. prés. گهاندی ghehandi, partic. passé گهاندیه ghehand, ghehandiie; gahāndin, gihāndin, apporter, Rh.; bū-gehēnym, je parviens; bū-gahīnin, ils parviennent, S.; verbe causat. de گهین.

گهره ghihré, les boeufs attelés qu'on emploie dans une aire, battage; garā kirin, battre en grange, Rh.

گهشتین ghehichtin, mûrir, arriver, atteindre; prés. از دگشینیم ez di-ghéchinim, او تو دگشینى tou di-ghéchini, ام هون eoū di-ghéchiné, plur. وان دگشینیم em, houn, van di-ghéchinin; fut. از گهزم ez ghehijim, نو گهزی tou ghehiji, او گهزه eoū ghehijé, plur. وان گهزین em, houn, van ghehijin; impér. 2. به گهز be-ghéhij, plur. هون به گهزین houn be-ghéhijin; parf. part. او ان من ته وی مه وه او ان min, té, vi, mé, vé, evan ghehicht; partic. prés. گهشتی ghehichti, part. passé گهشت گهicht, ghehichtiie; گهشتی ghehichti, mûr, pubère (comp. نکهشتیه); chez Garzoni on trouve gheést, gheéstia, ghaestia, comme le prétérit de گهین; gāhāshtin, arriver, Rh., گهیشتم, j'étais arrivé, L. I, 100, 7; me gehāšt, j'ai fait arriver, S.; bū-gehēšim, je fais arriver, S.; گیشتی guéichti, tu auras rencontré, Ch. 317; gišti, mûr, L.; verbe formé de گهین. گیشین voy.

که gheh-gheh, périodiquement; gé-
ge L.; du pers. که.

گاهگیر voy. گاهگیر.

کهواره ghehvaré, berceau; du pers.
کهواره; comp. کهواره.

کهوراندین gouhourandin, faire un
échange; chez Socin: prés. 3. maráz du-
gohārēne surāt-e isān, la maladie altère
le visage de l'homme; parf. part. gohā-
rānd, altéra; verbe causat. de کهورین.

کهورین gouhourin, changer, échanger;
chez Garzoni: prés. 1. ghoorum, b,ghoo-
rum, 2. 3. b,ghoorit, parf. part. ghooost,
ghoostia; chez Socin: prés. 1. az gohā-
rym, je me suis changé; 2. tu bu-go-
hāra; plur. 1. am bu-guhūrin, nous
échangeons; imparf. plur. 3. guhārtin,
ils échangèrent; p. گارم (prés. کاشتن)
که کاشتن; comp. کهورین.

* کهوستین guhostin, éloigner, écarter;
prés. 1. guhozim, impér. 2. guhoza,
parf. part. guhost Rh.; chez Socin: prés. 3.
devē že kūr-ē xva bu-guhēze, il veut
rechercher une fille en mariage pour son
fils; parf. part. būk-ē xva gohāst, il re-
cherchait en mariage l'épouse (de son fils);
ce verbe a été emprunté au persan گذاشتن
(prés. گزارم), dont la forme vraiment kurde
est بهارین; la sifflante du thème prétéril
s'est glissée d'une manière inorganique dans
le présent.

کهین ghehin, atteindre, aboutir; prés.
کهیم tou di-ghehim, ez di-ghehim, از دی-
ghehi, plur. ام. eou di-ghehé, plur. ام.
کهیم em, houn, van di-

ghehin; négat. کهیم ez na-ghehim
etc.; impér. 2. کهیم be-ghehij; plur.
کهیم houn be-ghehijin (appartient au verbe کهشتین); parf. part. کهیم, ته, min, té, vi, mé,
vé, evan ghehia; افه ضویا دکه افی ewé zeviia di-ghehé awi, ce champ at-
teint les eaux, le marais; chez Garzoni:
prés. 1. gheúm, 2. 3. ghéit, parf. part.
gheést (voy. کهشتین); dans le dialecte
de Sihna کهیم je viendrai, L. I, 100, 7,
chez Socin: eyā mušile, il arriva à Mo-
soul; plur. eyān māl, ils vinrent à la mai-
son; p. کهیمدن, گاهیدن (la signification
de ce verbe est restreinte); comp. کهین,
کهیمای, کهیم.

کهیم voy. کهیم.

کهیم ghia, ghiaah, herbe; گیاه
کهیم ghia-i miski, armoise, plante aro-
matique; کهیم ghia-i hechk, foin,
herbe sèche; chez Garzoni: ghia ghré,
endive sauvage, chicorée; ghia-bend, ab-
sinthe (littér. herbe pontique); ghia ghené,
sureau (littér. herbe puante); p. گیاه;
comp. کهیم.

کهیم voy. کهیم (âme).

کهیم ghitir, mollet, gras de la jambe;
comp. holl. kuit, Diefenbach II, 480.

کهیم ghidjelic, gilet, veste de nuit;
t. کهیم.

کهیم ghidi, timide; lo gidi, holà,
coquin! S.; heilā gidy-ā nazāna, ô gail-
lard ignorant, S.; p. کهیم; comp. کهیم.
کهیم voy. کهیم (saisissant).

ل - کیر

گیر voy. گر (gale).

گیرا voy. گریان (se promener) et
گیران.

گیرو ghirou, retard, rester en arrière;
گیرو امژی em-ji ghirou na-bin,
nous aussi nous ne resterons pas en arrière;
گیرو kirin, différer, ajourner, Rh.; t. گیرو,
گیرو voy. گرو.

گیره ghiré, dispute, querelle; comp.
گلچ گیره گلی.

گیری ghiri, galeux; comp. گری,
گوری.

گیرک ghizik, balai de bouleau; gēzik,
Rh.; diminut. de گیزی.

گیرزی ghizi, balai, vergette; بکیزی
be-ghizi michtin, balayer;
گیرزی kirin, balayer; ای
گیرزی eĩ ghizi di-ké, balayeur;
giza'i L.; comp. p. کلکزو (balai fait des
argots de tamaris, گزو).

گیرک voy. گیسو.

کوز voy. کیس (noix).

کيسك ghisk, chevreau; hurk. gízva
(Schieffner 158^b).

کيسو ghisou, chevelure, boucles de
cheveux; zaza gížik; p. گيسو, arm. Գիսու.
* گيسه gēsa, chef d'une tribu, S.;

سyr. ܕܝܚܝܬܐ (brigand, assassin).

کيشتين voy. گهشتين.

* گيشين guéichyne, être incandescent;
prés. plur. 3. گيشنت guéichentt Ch.
317; littér. être accompli (du fer chauffé).

comp. گهشتين.

کيفك ghifk, ghiwik, houppe
courte, frange.

کيلاس ghilas, cerise; ghelás, cerise
aigre, G.; keras, cerise, G.; keréz L.;

p. کيلاس, t. کراس, ar. قراز, arm. Կրաս.

* گينج gēnj, nom propre d'homme, S.

گونی voy. گونی.

هيف voy. گيو.

* گيه gáya, chanvre, ar. حشيش; tā
gáya, brin d'herbe, S.; comp. گيا.

ل

لی li, à, en, dans, sur, près, pour;
لی حضورا li houזור-a vé, en votre
présence; لی جوی بوی li djihi bouī, ce
qui est à sa place; لی خدمتا خوندکاری
li khyzmet-a khoundikari, pour le ser-
vice du Roi; لی ته li-té, à toi; لیبر
liber min, sur moi, près de moi; لیبر
li-ber khystin, mettre sur soi un
habit; لیبر دری liber deri, devant la porte;

liber danin, mettre en face;
liber peian sekini. rester sur pieds;
لی کناران li kinaran, dans les environs;
لی کناری بازیر li kinar-i bajir, à côté de la ville; le jem,
tout près, L.; le pēšye, par devant, L.;
le hinda, loin, L.; l'-kīdert, de quel côté,
Rh.; le-kūdārēya, où est elle? S.; l'-ēk
weh-kirin, partager (ēk un, يك) Rh.;

لَو وختوه, L. I, 101, 16; depuis ce temps là, L. I, 101, 1; chez Chodzko: له باشان lé pachane, après, 342; له پاش lé pach, devant, 346; له پیده le pieda, à la recherche, après, 345; له پەشوو lé pechôou, par derrière, 342; له نزیك lé nezîk, tout près, 346. Cette préposition est employée absolument, comme adverbe: ghoh-le-m, je écoute (littér. mon oreille est sur...), parf. ghoh-le, j'écoutai, G.; voy. کوه; elle se trouve aussi comme préfixe verbal, dans le-dân, le-kirin etc., et la voyelle, en ce cas, est allongée; ar. ل.

لا la, non; ar. لا.
* لا la, côté, Ch. 352; له لاو laou, de tous côtés, 353; له همو le hamo laiekoué, de toutes parts, 351; لولا lōou-la tchou houé derâou, de ce côté (la lance) était sortie dehors, la lance l'avait percé de part en part, 352; لا جوه il perça, L. I, 99, 10; comp. اووه.

لا zaza lā, ruisseau; comp. لی.
لابد laboud, absolument; ar. لابد.
ليب voy. لابه.
لابه labelhi, supplication; p. لابه; comp. لاوهی.
لب voy. لاپ.
لابچین lapčhin, bottes ordinaires à la turque; t. لاپچین, ud. lapčîn (Schieffner 106^a).

لبک voy. لاپک.
لاپ lapé, cataplasme; t. لابه.
لادج ladj, jeune homme; zaza laj, dujiki ladjik; arm. Լաճ.
لاجورد ladjverd, azur; du pers. لاجورد.

لاجوردی ladjverdi, vert de gris; du pers. لاجوردی (bleu azuré).

لاچک latchik, coiffe, mouchoir de tête.
* لاچین lačîn, espèce d'oiseau, L.; turc orient. لاجین (faucon royal), avare, hürkan., kasikum. lačîn, tchetchentze lēči (Schieffner).

لاد lad, dimanche, fête; روزا لادی rouj-a ladi, id.; roz-a lah de S.; de l'ar. يوم الاحد.

لازم lazim, il faut, nécessaire, soit; لازم بی لازم bi lazim ne-bi, soit qu'il vienne soit qu'il ne vienne pas; لازم به be-lazim, important, indispensable; لازم به ته be-té lazim-é be-sitin, tu as besoin, prends le; لازم بوین lazim bouin, falloir; لازم نویسار lazim nivisar, il faut écrire; لازم نینه lazim niné, il n'en faut pas; لازم جی ji-boui tchi lazim-é, à quoi cela est nécessaire? لازمی lazim-i choukhoul-a de-ouletî, les affaires urgentes d'état; lazem G., lazim L. B.; ar. لازم.

لازوت lazout, blé de Turquie.
لاش lach, cadavre, charogne; leš L., G.; lash Rh.; laš, corps (p. ex. d'une fille vivante) S.; zaza leš, lēša; p. لاش (prononc. vulg. turque leš) géorg. ლეშ; comp. كالش.
لاشە laché, riens, bagatelles; ar. لاشی.
لاغر lagher, maigre; p. لاغر.

لافازن lafazan, babillard, qui parle trop; لافى زن du pers.
لافى law, laf, paroles vaines, bavardages; لافى كرين law kirin, bavarder, dire de choses futiles; p. لافى.
لا فکر law-ker, bavard, charlatan.

لبر — لافکری

لافکری lawkeri, vanité.

لاق laq, convenablement, dûment; لاق laq baveriié, il est digne de confiance; comp. لایق laiq.

لافردی laqyrdi, paroles, conversation; لافردی kir evi laqyrdi kir, il a dit bien des choses; لافردی kirin, taquiner; laqardī L., lākirdī Rh.; لافردی t.

لال lal, muet; p. لال.

لالوکر lal-ou-ker, pantomime; littér. muet et sourd.

لاله lalé, tulipe; du pers. لاله; comp. لالهال, هلاله, الال.

لالی lālē, contre, vers, Rh.; de ل (à) et de علی.

لامه lamé, mâchoire, joue.

لانه voy. لانه.

لاندهک lāndek, berceau, G.; diminut. de لانه, voy. Nöldeke 123.

لاننه, آلانه, لان lan, lané, nid; p. لانه; comp. هیلون.

لاو laou, jeune homme; pl. لاوان la-van; لاوله lavé, c'est un jeune homme; láva, jeune homme de 20 ans, G.; lau, lāv, lo, lauk L., lok, mâle, L.; lāv Rh.; k. or. لوه, lov, lav, lové; p. نوه, sanscr. नवक, voy. Pott, Et. F. IV, 682; arm. (dial. de Mouch) Լաօ (du kurde), Patkanof, Матеріалы для изученія армянск. нарѣчій, p. 62.

لاواز lāvāz, maigre, grêle, Rh.

لاوژک lavouj, lavyjk, couplet de chanson, chanson héroïque; لاوژک

لاوژک goutin, chanter des couplets; lauk, chanson, L.; lauzhē Rh.; zaza lauk; lau wén'u, il aboie; lauk

vānu, bāna, il chante; comp. l'arm. նուակ et le p. نوازش, نوازی, voy. گرہ لاوژ.

* لاون laven, canne, G.

لاوهی lavahi kirin, conjurer, demander; lava kirin Rh.; du pers. لاه کردن; comp. لاهی.

لاوی lavi, lavini, jeunesse; لایوی laviié, les folies de la jeunesse.

لایق làiq, digne, convenable; لایق làiq bouin, mériter, convenir à; لایق پسنینی làiq pesinini, digne de louange; لایق نینه làiq niné, il ne convient pas, il n'est pas digne; ar. لایق; comp. لاق.

لایقی làiqi, habilité, mérite.

لب lib, lip, grain, pilule, bolus; plur. لبوبات, لبید libid, liboubat; لبید libi-d qoumi, grain de sable; lebek merjān, une petite boule de corail rouge, S.; ar. لب.

لبا li-ba, tout ce qui est exposé au vent; لبا bouin, se mettre en route; لبا kirin, agiter, faire du vent, لبایه libaié, une chienne en chaleur; دست لبا kirin, faire signe de la main.

* لب l'ba, contre, vers, Rh.; de ل et de با (avec).

لباده libadé, habit de derviche; libada, manteau d'hiver, Rh.; ar. لباده.

لباس libas, habit, effets, bagage; لباس libas ver ghirtin, s'habiller; ar. لباس.

لبتین voy. لبتین.

* لبر libad, feutre, R.; ar. لبر.

کافی لبر دربه li-ber, vis-à-vis; کانی لبر li-ber deriié, la fontaine est vis-à-

vis de la porte; lebér, auprès, devant, L.; de ل et de در (sur).

لبلی leblebi, pois rôti; t. لبلی.

لبن li-byin, sous, dessous, en bas; libyni, le dessous; لبنی حکمی وه li-byin-i houkm-i vé, sous vos ordres; لبن صندوقی li-byin sandoughi, sous la caisse.

لبود libod, instrument pour carder, cardeur, laineur, marchand de laine; دبن دی-بن لبود هاتنه ناوا اوبا مه di-bin libod hatiné naw-a oba mé, on dit que les marchands de laine sont arrivés dans notre camp; ar. لبّاد.

لب lep, poignée, main, l'endroit où le bras se joint à la main; lapk, patte, G.; lap L.; gothique lofa, anc. haut allemand lāfa, russe лапа, лапка (de lapati, saisir, voy. Pott, Et. F. V, 186, 374; Dieffenbach II, 154; Fick 604, 854, 862); comp. جارلسی.

لبات lipat, accent, mouvement; qui n'a pas de conduite.

لبتاندین lepytandin, remuer, trépigner; پی لبتاندین pei lepytandin, frapper du pied; verbe causat. de لبتن.

لبتین lepatin, lepytin, se mouvoir, se remuer; prés. از دلبتم ez di-lepytim, tou di-lepyti, او دلبته eoü di-lepyté, négat. نا لبته na lepyté, inébranlable; plur. وان دلبتین em, houn, van di-lepytin; impér. 2. لبته lepyt, plur. هون به لبتین houn be-lepytin; parf. part. وه, وه, وه, وه, evan lepyt; partic. prés. لبتي lepyti, partic. passé لبته lepyt, lepytié; chez

Socin: az labōtim, je me mus; fut. aze billabōtim; de لبّات.

لبسین lepsin, bourrer, remplir avec force.

لبیک lepik, gant; lapek G., lāpīk L., lapuk, lapik Rh.; diminut. de لب (comp. ar. گانت gant, plur. de كَفّ, arm. Գանդի de Գան, lit. pīrsztine de pīrsztas, doigt, gaëlique lámann de lam, main).

لبوک lipok, joujou, poupée, comédie, farce.

لبه, لبّا lepé, bouillie; t. لاّبه.

لبّام ledjam, rêne; ar. لبّام, comp. لبّاب.

لبج kirin, contredire; ar. لبّج.

لبج li-djem, auprès, à côté de; از لبّج.

لبج نه نا سکینم ez li-djem té na-sekinym, je ne resterai pas auprès de toi; لبّج نه جوم li-djem té tchoum, je suis allé chez toi;

لبج نه رونیم ez li-djem té rounim, je demeurerai auprès de toi; از لبّج نه رونیم.

لبج مالی li-djem mali, à la maison; le-jem L.

لبّج letcher, une femme dévergondée.

لبّج voy. لبّج.

لبّج lehdjé, chose, quelque chose.

لبّج voy. لبّج.

لبّج lehzé, instant, moment; ar. لبّحه.

لبّج lahané, chou, L.; t. لبّحه (du grec λαχανον).

لبّج lehf, lihaf, couverture; لبّج L. I, 95, 16; k. or. لبّج laha kerné, s'habiller; ar. لبّج (bal.laihaph, ud. laifa, syr. moderne لبّج); comp. لبّج.

لبّج li-khari, en bas, à bas.

لبّج loukhoun, boulette, petite boule de pâte; ar. لبّج (plur. de لبّج pain).

* لدر le-dér, à l'extérieur; L.; l'der-wa, dehors, Rh.; voy. درفه.

در. لدرها voy.

لذت lezet, goût, saveur; لذت دیتین lezet ditin, se délecter; لذنه zadi be-lezeté, mets d'un bon goût; lă-zéta, charme pour les sens, G.; lăzét dem, kem, je réjouis, je caresse, G.; k. or. lazzet; ar. لذّة.

* لره lir, pétéchies, G.; comp. p. لره لری (lèpre, éléphantiasis).

ایره voy. لراوه.

* لرز k. or. larz-i kazārmē, fièvre; p. لرز (tremblement) et t. قزارمق (rougir).

* لرزأ lerzā, tremblement, G.

لرزاندین lerzandin, faire trembler; verbe causat. de لرزین.

* لَرزِک lărzîk, tremblement; lărzîk-āk, une palpitation, S.; p. لرزه.

لرزی از کرتیم lerzi, frisson; lerzi ez ghirt-im, le frisson m'a pris; p. لرزه.

لرزین lerzin, trembler, s'agiter; prés. 3. وان eoŭ di-lerzé, plur. 3. به van di-lerzin; impér. 2. لرزی be-lerzi, plur. به لرزین be-lerzin; parf. part. 3. وی lerzi, plur. وان لرزی evan lerzi; partic. prés. لرزی lerzi, partic. passé لرزیه be lerzin, lerziié; infinit. به لرزین lerzin, en tremblant; chez Garzoni: prés. 1. lerzúm, 2. 3. lerzit, parf. part. lerzá; pehl. لرزیدن p. لرزیتن.

لرزی lez, lezi, vitesse; به لرز be-lez, pressé, avec vitesse; به لزو جارلی be-lez ou tcharlepi ajoutin,

aller vite au galop; از بلزم ez be-lez-im, je suis pressé; ام بلزین em be-lezin, nous sommes pressés; وان بلزنه van be-lez-iné, ils sont pressés; لرز کرین lez kirin, se presser, se dépêcher; لرز د کم lez di-kim, je me dépêche; نه لرز کر té lez kir, tu t'es dépêché; beléz, vite, vitesse, G.; beléz kem, je me dépêche, G.; lazē kirin Rh.; chez Socin: belāza, essoufflé, ar. malzūz, syr. málezōno; az balāzzin, je suis las; az belāz-būm, j'étais las; ar. يلز, يلز; comp. دست لزی (s. v. دست).

لرزاندین lezandin, presser, accélérer; prés. 3. او دلزینه eoŭ di-leziné, impér. prohibit. 2. نلزینی ne-lezini, ne te dépêche pas; plur. هون نلزینن houn ne-lezinin, ne vous dépêchez pas; parf. part. 3. وی lezand; partic. prés. لرزاندی lezandi, plur. لرزاندینه lezandiné; partic. passé لرزاندیه lezand, lezandié; verbe dénominat. de لرز.

* لغزی lesgi, Lesghien, Kl.; p. لغزی.

لرمتا فلان lizoumet, nécessité; کسی هنده دین هیه lizoumet-a fylan kesi hindé deïn heié, un tel est redenable tant; ar. لزمة; voy. لوازمات.

لر. voy. لرزی.

لروری voy. لزوره.

لریر voy. لثیر.

لستین listin, lécher; voy. الستین.

لر li-ser, dessus, au-dessus, sur; لِر پِیان li-ser peian, sur pieds, debout; لِر جمدی زلین li-ser djemedi zelin, patiner sur la glace; لِر جرمی نشان li-ser tchermi nichan tchikirin, tatouer, barioler la peau; لِر حقى

li-ser haqi, suivant le bon droit; لشر li-ser seri, sur ma tête, pour dire: très-bien, volontiers; لشر رو li-ser rou, superficiellement; ليد وى لشر وجهى djili-d vi li-ser vidjehi sipehié, ses habits sont à la mode; لشر عادتى li-ser âdeti, suivant l'usage; لشر وى li-ser vi, sur cela, là dessus; لشر جى فرينا li-ser tchi qyrin-a van bouié, sur quel objet était leur dispute? لشر خونه li-ser khouné, ils vivent (littér. ils sont) sur l'extrémité personnelle; de ل et de سر (sur).

لش lech, corps mort; voy. لاش. لشكرى lechkir, armée, troupe; لشكرى lechkir-i pcian, infanterie; لشكرى lechkiri chikesti, défaite, dérouté d'une armée; lashkir Rh.; du pers لشكر.

لطاى letaï, injure; de l'ar. لَعَطَه (dommage fait par l'oeil malin).

لطف k. or. lutf, caresse; ar. لطف. لطيفه letyfé, plaisanterie; ar. لطيفه. لطيفى letyfi, amabilité; de l'ar. لطيف. لتيان letiian, esquiver, éviter, tomber à la renverse.

لعب k. or. lu'ab, salive; ar. لعب. لعل laal, rubis; لعلى reng-h-i laali, bouche vermeille, lèvres de roses; ar. لعل.

لعت lanet, anathème; comp. نعت. لغاب ligab, bride. mors; لغاب kotin, ronger le frein; laghaf kem, je bride, G.; laghāv Rh.; laghaf berda, à bride abattue, G.; p. لجام (d'où l'ar. لجام). لغت loughet, mot, phrase, dictionnaire; loghât G.; ar. لغه plur. لغات.

لغم voy. لقم.

لش voy. لف.

لغافه lefafé, linceul; ar. لغافه.

لفظ lefz, mot, parole; plur. لفظان lef-zan; لفظى مشترك lefz-i mouchterek, ambigu, synonyme; لفظ هم معنا lefz hem-mâna, synonyme; ar. لفظ.

لغا ثيرين, ثورين liw, lèvres; ليw-a jirin, jorin, mâchoire inférieure, supérieure; ليw-a hespi, gagnache, la mâchoire du cheval; le, v G., lef Kl., lev L., lēv Rh., hédus. lyev, zaza lau; p. لب.

لغاندين levandin, mouvoir; prés. lev-inum, parf. part. dest levánd, il gesticula, G.; verbe causat. de لعين.

ليقرايه li-wira, ici, par ici; ليwira-ié, il est ici; نهات ليرا ne-hat li-wira, il n'est pas venu ici; وره ليرا veré liwira, venez ici; l-wērī, là, y, Rh.; le-vrā, ici, L. I, 13, 9, 30, 2, 39, 6; hédus. le-vrā; de vi (voy. اف) et de رى (chemin); comp. فرا.

ليوليوك liwliwk, article, jointure des os; de لهف (par réduplication).

لى وى لي li-wi, ici, dans, en, sur; لي وى لي li-wi-deri, là dessus, ici, dans ce lieu; لي وى لي li-wi douniia, dans ce monde; لي وى لي li-wi kinari, dans cette contrée, de ce côté; لي وى لي li-wi nawī, sur ces entrelaits; l'wēdar, dehors, Rh.; hédus. l wī-a, il est dedans; c'est le cas oblique de اف (ceci) précédé par ل.

ليويان liwiian, liwin, se mouvoir, trépigner, bouger; prés. 3. او دله eoū di-liwé, plur. وان دليين van di-liwin; parf. part. 3. وى لييا vi liwiia, plur. وان لييا evan liwiia; partic. passé لييا liwiia, liwiiaié; chez Garzoni:

prés. 1. levúm, 2. 3. levít, parf. part. leva; na levít, immobile; impér. 2. da billiv, eh bien, allons, S.; de l'ar. لوى.

لوى voy. لغيره.

لق سوین, لق کرین, leq, plaie, coup; leq kirin, leq souin, limer une serpe ébréchée, aiguïser à coups de marteau; leq ledem, je me chaille, je me querelle, G.; leq ve-kem, je démembre, je partage, G.; ar. لق.

لقا liqa, rencontre; لقا بون liqa, laqi bouin, se rencontrer; laqāyē gur būn, ils rencontrèrent un loup, S.; ar. لقا.

لقاندين leqandin, remuer, bercer, transférer; verbe causat. de لقمان.

لقب leqeb, prénom, sobriquet; ar. لقب.

لقلق leqlaq, cigogne; leghlegh G., ĥajī leglég L., lek Rh.; ar. لعلق, p. t. لعلك, ud. lānglāng, kurin. leglég (grue), voy. Pott, Doppelung 56; Diefenbach I, 64.

لقوم leqoum, mine (terme de fortification); لقوم كولان leqoum kolan, miner; laġhma G.; ar. لغم.

* لقما luqmā, sage; yāk luqmāe, un homme sage comme Loqman (لقمان) S.

لقمه loqmé, bouchée; ar. لقمه.

لقيان leqiian, se mettre en mouvement, en route; de لق.

لك lek, oeuf gâté, une chose dérangée; لك بون lek boun, sortir de sa place, dérangé; p. لغ.

لك lek, un corps d'armée de 100000 hommes; لك به be lekan, à milliers; p. لك (100000, du sanscr. लक्ष, hindost. लाक).

لك louk, lek, cire à cacheter; lak Rh ;

lek, laque, G.; du pers. لك, لاك (du sanscr. लक्षा, hindost. لاك).

لك voy. لك.

لكان lekan, patin, sorte de souliers pour marcher sur la neige, à dessus en poil de chèvre, à dessous en planche; p. لك, (botte), ud. lalakan.

لكم lekem, griffe, patte, serre.

لكن lakin, mais; laken G., Ch. 308; zaza lakīm-ke, c'est pour cela; ar. لكن.

لكو li-kou, li-ki, où; لكى liki-deri, dans quel lieu? لكويه likouïé, où est-il? لكودرى likou-deri, dans quel endroit? le-kôe L.; le-kuda-rēya, où est-elle? S.; k. or. le-ku; voy.

لكودرى, كودرى.

لكوزين li-koujin, manger gloutonnement.

لكه leké, tache; لكه كرين leké kirin, faire des taches; لكه درانين leké der-anin, dégraisser; p. لك, لكه; comp. بي لكه.

لكو voy. لكى.

* لكلك sur, vers, L. I, 98, 14; 99, 2.

لكر le-guère Ch. 344; لكار le-gar Ch. 341.

لقلو voy. لكلك.

لكن leghen, cuvette; لكن مسين leghen misin, une cuvette en bronze; la-ghén G, laġān. grand plat pour y mettre des mets, syr. ūlāgān, ar. lāgān S., ar. لقن, p. t. لكن (du grec λεγάνη) comp. لينا.

* لىكى lile, année.

لولى voy. لى.

لوف voy. لم.

لوم lem, non; لوم بويابه eguer

aou lem beheyaïé, s'il ne l'avait pas empêché, Ch. 326; ar. لم.

لم voy. افى (ceci).

* لمس lemme, je touche; t. ar. لمس Kl.; de لهف suivi de l'affixe du plur.?

نميشر voy. لموز.

* لمه lemé, ici, Ch. 316, 342; her lemé, justement ici, Ch. 342; comp. افه. limé-limé, en morceaux, tranche, filet de boeuf; tat lemme (Dorn, Caspia 218, 8) de la rac. lam (casser) russe ломить.

ليخستين voy. لها.

لند lend, le crépuscule du matin; لندە lend-é, le jour commence à poindre.

لنك link, lank, cuisse, jambe; ling-e nerduân, échelon, L.; lingē, pied, Rh.; lyng-ed hasba (dans la prose lyng-e hasba), les jambes des chevaux, S.; lyng-e myn, mes jambes, S.; zaza ling, dujiki lingi; p. لنك; comp. بعلنك.

لنكى link, le chien de fusil; لنكى lingh-i jiri, chien abattu, fusil en repos; لنكى ثورى lingh-i jori, chien bandé; ce mot semble être identique au précédent.

لنك lenk, boîtes, perclus; langh, langher G.; k. or. leng; p. لنك (لنكر signifie perfide).

لنك voy. لنكر (boîtes).

* لانگهري langherie, plat, planche, G.; langari Rh.; p. لنكرى.

* لانگهين langhin, boiter; prés. 1. langhum, 2. 3. langhit, parf. part. langhi G.; p. لنكيدن.

لنيك من وره li-nik, près, auprès; تو li-nik min veré, approche de moi;

تو دي لنيك مه خدمت بكي tou di li-nik me khyzmet bi-ki, serviras tu auprès de nous? لنيك منه li-nik min-é, il est auprès de moi; اي لنيك من eî li-nik min, celui qui est auprès de moi; له نزيك le nezik Ch. 346.

لورا, leorā, leorā-rani, car, parceque, à cause, supposé que; لورا kou, à cause que; لولا leou di-tchim, si je pars; لاؤ la, de ce côté, Ch. 352; de او précédé par ل.

لف voy. لو.

لو zaza lu, lyu, lû'e, renard; bactr. raoza (voy. Spiegel, Commentar über das Avesta I, 161).

لاؤ voy. لو.

لاوزك voy. لو.

لو lo, ô; لو دلو lo dilo, ô mon coeur (titre d'une chanson kurde); comp. لولو.

لواي liva, poils soyeux d'agneau; لواي liva-i berkhan, laine agneline; sanscr. लव.

لوازيمات levazimat, exigence, nécessité, munition de guerre; لوازماتى دينيه levazimat-i diniî, les exigences de la religion; لوازماتى شري levazimat-i cheri, les exigences de la guerre; ar. لزمت voy. لوازمات.

لواش levach, pain en feuilles; p. لواش livaté, pédérastie; livate kirin, s'adonner à la pédérastie; t. لواطه اتمك.

لواندين levandin, trépigner; comp. لقاندين.

لوبيا lobia, faséole; lupék, lupin; p. لوبيه ar. لوبيا, arm. Լոբիա, sanscr.

لوى — لوب

लोभ्य, du grec λοβοί, voy. Pott, Zeitschr. für d. Kunde des Morgenl. VII, 158.

لوب lop, tapis ordinaire.

لوييا voy. لويياك.

* لوتاندين leoütandin, souiller, se souiller, marcher dans la boue; prés. 1. la,utinum, 2. 3. la,utinit, parf. part. la,utánd; partic. passé la,utand, tache, G.; verbe causat. de لوتين.

لوتي leoüti, ordure, saleté; láuti, la,úti G.

لوتين leoutin, souiller, élabousser; prés. تو دلونى ez di-levitim, eou di-levité, plur. وان دلونين em, houn, van di-levitin; impér. 2. به لوت be-leoüt, plur. هون به لونين houn be-leoütin; parf. part. ته, وى, مه, وه. من لوت min, té, vi, mé, ve, evan leoüt; partic. prés. لوتي leoüti; part. passé لوتيه لوت, لوتيه leoüt, leoütié; de l'ar. لوت.

لوح louhdjé, ciel, horizon; ar. لوح (l'air entre la terre et le ciel).

لوكا kirin, habiller; نو tou loukha ké, habille-toi; voy. لحيف.

لود lod, lodé, tas, monceau; لوديد lodi-d ghihaï, tas de foin.

لور lour, caille; arm. ლორ.

لوى voy. لورا.

* لورين lurin, hurler; prés. 3. lurít (le loup) hurle, G.; mot onomatopéique.

لاوزك voy. لوزي.

لوقك loqek, une bouchée, morceau que l'on mange en hâte; de l'ar. لقمة.

لوقوزن loqoujin, grouiller, du bruit

que fait le ventre; mot onomatopéique;

comp. ar. لوق.

لوك lok, trot; لوك جوين lok tchouin, aller au trot; لوك لوك جوين lok lok tchouin, aller vite au trot; p. لوك, لوك.

لوك رويدن.

لاوزك voy. لوك.

لوك lok, chameau mâle; comp. لاو.

* لوكه loka, coton, R.; du pers. لوكه.

لاو voy. لا et لولا.

لولان lulan, convolvulus, R. I, 143,

comp. p. ar. ليلاب.

لولك loulik, tuyau, bec d'une aiguillère; لولك كانيي loulik-a kanii, tuyau de fontaine; لوله loulé, lavoire de bain; robinet; لوليا, canon de fusil, G.; لوليا pé, jambe (tibia) G.; zaza lyulí, flûte; p. لوله.

لولو lolo, leli, ô lolo, ô leli, ho! hola! interjection; lolo, pour appeler un homme; leli, pour appeler une femme; pour appeler quelqu'un les Yezidis disent lóló G.; mot onomatopéique; comp. لولو, لولو.

لومه lomé, blâme, reproche; لومه kirin, faire des reproches; ar. لومه.

* لومه lúma, à cause de cela, L. I, 9, 5; lóma, 43, 1, 44, 4; de لى précédé par ل et suivi par le suffixe casuel ma.

لون leouñ, couleur, manière; ar. لون. لوى (s. v. لوى).

* لونان zaza launā, il baisa; de lau (lèvre).

* لوندى lawandī, manchette, Rh.

لوى voy. لوى.

لوى li-vi, là, là bas; لوى li-

vi-deri, en cet endroit là; لوی دری برده
livideri ber-dé, laisse là bas; لوی دری
بسکین livi-deri besekin, reste là;
لوی livideri, y est-il là? lúe G.;
Ch. 345; k. or. لوه; de وی (cas
obl. de او) précédé par ل.

لویان voy. لقیان.

لوا voy. لوبك.

* له leh, Pologne, G.; t. له (du po-
lonais).

له le-oué, au delà, Ch. 342;
comp. لوی.

لهه lehin, lehisin, haleter,
perdre haleine; de ل'ar. لهه.

لهه li-hew, ensemble, d'accord; لهه
ketin li-hew ketin, s'aborder, choquer,
heurter; لهه anin li-hew anin, accom-
moder, reconcilier, amener la paix; لهه
hatin li-hew hatin, venir à un arrange-
ment, s'accorder; لهه هاتنی هیه
dengh-i li-hew hatini heié, le bruit
court d'une entente; لهه هاتی li-hew-
hati, accord, entente; لهه لاو laou
laou, de tous côtés, Ch. 353; de هه
précédé par ل; comp. لهه.

لهه lihim, soudure; لهه کرین
kirin, souder; لهه G.; ar. لهه, t. لهه.
لهه.

* لهه le-hinda, de, L.

لهه lihouz, levier, barre pour soulever
les fardeaux, instrument de maçonnerie.

* لهه l'hēra, ici, Rh.

* لهه le, mais, S.; ar. لهه.

لهه leī, torrent; و
di-bijin leieki hatié ve
tchend mal biriné, on dit qu'un torrent

vint et emporta plusieurs maisons; lēhīya,
flots, vagues, ar. el maug S.; li kim, je
fonds, je verse, L.; gallois lli, de sanser.
لهه (لهه), russe лить; comp. لهه.

* لهه le, ah, hélas! S.; comp. لهه.

لهه li, lē, préfixe verbal; voy. لهه.

لهه liiaqet, aptitude; ar. لهه;
comp. لهه.

* لهه lean, parler; fut. de-leam;
impér. 2. bi-lea R.; لهه, il répond (dans
le texte pers. لهه L. I, 100, 2;
لهه).

لهه li-anin, adapter.

* لهه li-inan, apporter; bira
le-inum, je fais souvenir; parf. part. bira
le-iná; comp. l'bir enān; nave leeínun,
je nomme; parf. part. nave le eíná G.

* لهه le-bouin, être présent;
faida le búm, je suis utile, G.; kaumi
le bit, il arrive, survient, G.

* لهه lebakar, lebakar, lebakar,
trompeur, G.

لهه voy. لهه.

لهه líp, fraude, artifice; laēbi G.,
leḥ Rh.; leḥ le kem, je trompe, G.;
لهه.

لهه lepanidin, tromper.

لهه litch, bassin, réservoir; لهه
litch tchi-kirin, pratiquer un réservoir;
لهه aw-a litchi, eau de réservoir;
de l'arm. لهه.

لهه li-khystin, frapper, enfoncer,
ficher; prés. لهه ez di-likhym, تو
لهه tou di-likhi, لهه eoū di-
likhé, plur. لهه وان لهه em,
houn, van di-likhin; impér. 2. لهه
be-li-khé, plur. لهه be-li-khin;

parf. part. من نه، وی مه، وه، اوان min, té, vi, mé, vé, evan li-khyst; partic. prés. لیخستی li-khysti, partic. passé لیخستیه li-khyst, li-khystiie; ez bizmar li-khym, je fiche un clou; از بزماری دار ez bizmar li dar khym, je fiche un clou dans le bois; ez فامچکی لیخم ez qamtchiki li-khym, je frappe avec le fouet; از لهف خم ez li-hew khym, j'enfoncerai tout ensemble; ازی ستون لیخم ezi stoun li-khym, je placerai une colonne; وی لیخستیه vi li-khystiie, il a été frappé; lemaha, pousser, Kl. (c'est le prohibitif 2 sing. le-ma-ḡa); chez Socin: aze dāri léxēme že mehubbātt-e dela, je frappe la porte selon le désir de mon coeur; hedrus. lye-ḡist, il frappa; k. or. prés. 1. لتم letem, impér. 2. لتخ letḡ, lexin; parf. part. lexist; parf. لخستم.

* لی خورین le-kharin, convenir; le du-ḡvé, cela lui plaît, S.; comp. p. در خوردن.

* لی خورین lē-khorīn, blâmer, Rh.; comp. p. خوار et le sanscr. स्खार (स्खणति).

لیده le-dan, frapper; impér. 2. le-dé; chez Garzoni: prés. le-b-dem, négat. le-ná-dem, parf. part. le-da, le-b-dá; leden B.; chez Chodzko: impér. 2. le-dé, plur. لیدن 351; vā l-min dā, il me frappèrent, S.

لی لیدک ledek, coup; de دان لی.

* لیر ler, forêt, M.; voy. ریلر, شیلر.

لیره voy. لیره.

لیرز liz, trait, ligne; comp. ریز.

لیزکی leiz, jeu, plaisanterie; به لیزکی

leizeki be-leizin, nous jouerons un jeu; comp. آلیز.

لیزاندین leizandin, faire jouer, hoher.

لیزین leiztin, jouer; گویزین leiztin, jouer à la paume; infinit. لیزین.

لیزین leizin, leiztin; chez Garzoni: prés.

1. be-leizum, je danse; 2. 3. be-leizit,

parf. part. be-leizt; chez Lerch: prés. 1.

līzim, je joue; imparf. plur. 3. līstin;

p. آلیختن goth. laikan (sauter).

لیستاندین leistandin, faire jouer;

هسپ لیستاندین hesp leistandin, caracoler; verbe causat. de لیزتین.

لیفک lifik, gant pour laver le corps;

diminut. du pers. لیف.

کرب le-ve-kirin, voy. فیه کرب.

* لی فیه گریان le-va-gharián, cher-

cher une chose perdue; prés. 1. le-va-

gharum G.

* لیک l'ek weh-kirin, partager, Rh;

de ل et de یک.

* لی کرب le-kirin, appliquer, G.

لی کوزین li-koujin, manger toute sorte

de cochonnerie.

لی گریان li-gheriiian, chercher,

prés. 1. lé-gherum, négat. lé-na-gher-

um G.; le-geria, il cherchait, L.; le me-

ryk de-gäre, il cherchait l'homme, S.

لیل lil, boue.

* لیلاندین līlādin, s'écrier; se qīr-

rā be-līlīnin, écriguez nous trois fois (littér.

trois cris) S.; verbe formé d'une interjection

comp. لولو لی, لولو.

لیمیش li-micht, torrent.

لیمو limo, limon, citron; leimún G;

du pers. لیمون, sanscr. लिम्बूक.

* لیمه le-emé, en deçà, Ch. 342;

de ام (ا).

لینا lina, grande cruche de terre cuite, G.; aram. ܠܝܢܐ (du grec λαγγηνος, la-gena); comp. لیکن.

* لیوان livān, antichambre, S.; ar. p. (ال ایوان) voy. Lane I, 10. لیوان li-hatin, convenir, s'entendre;

prés. 2. لی توی جاوان به پیژی li-tou-i tchavan be-piji, comment donc pourras tu rôtir? 3. او لیتی eoū li-t-i, cela convient; او لینای eoū li-na-i, cela ne convient pas; le-et, (l'habit) va très-bien, G.

م

* م pronom suffixe de la première personne; le parfait participial est joint, dans le dialecte de Soleimanié, avec le suffixe: دم هشت de-m hecht, je laissai; s'il y a un objet, on y appuie le suffixe et la particule de est omise: فروتم kheiouet-em froutt, je vendis ma tente; dans le dial. de Sihna: کُردم kun-em kerd, je pratiquai un trou, L. I, 104, 20; p. م. voy. ام.

ما voy. ما. مابین ma-bein, milieu, entre; مابین mabein dāin, discontinuer; مابینا mabein-a chimali ve cherqi, nord-est; ما مابینا li-mabein-a mé, entre nous autres; مابین مابین mabein-mabein, de temps à autre; دما مابینا di-mabein-a iaran teklif niné, entre amis point de cérémonies; mābēn, mābaīn Rh.; ar. مابین.

مابینچی mabeindji, médiateur, arbitre. ماتک matik, berceau; ماتک هژاندرین matik hejandin, berceur; mahāndek S.; diminut. de مهر.

مات voy. مات. ماجرای ma-djerai, ce qui est arrivé; ar. ماجرای.

* ماچ mač kir, il baisa, L.; macíp, un baiser, G.; māchī (ch est ċ) Rh.; p. ماچ کردن.

مادب mouadib, de bonne conduite; ar. مَادِب.

مادر mader, supplique, instance; مادر ماکرین mader kirin, supplier.

مادک madek, buffle femelle; p. ماده (femelle).

* مادگاو mōde-gāv, vache, B.; p. مانکه; comp. ماده گاو.

ماده madé, femelle; du pers. ماده; comp. می.

مار mar, mariage; ژ بوی وه ماری ji-boui vè mari dàī raziti da, la mère a-t-elle donné son agrément pour ce mariage? mer kem, je me marie, je prends une femme, G.; mahār kerin, ils donnèrent en mariage, S.; zaza mārā kērde xōe-ri, il prit une femme; ar. مَهر; comp. بامری (s. v. باب) et دا ماری.

ماک voy. ماک.

مار mar, serpent; ماری طیار mar-i teiar, dragon; k. or. moār; p. مار.

مال voy. مال.

ماران maran, cheville, boulon.
ماران maran, garde-manger; de l'arm.
ماران.

مارت mart, mois de Mars; t. مارت, arm. Թարտ.

* مارچوك māreĵōk, lézard, L.

* مارستان marestān, hôpital d'aliénés, G.; du pers. مارستان (pour بیمارستان).

* مارغ mārāg, petite selle dont on se sert en dressant un poulain, ar. mārāge S.

* مارک mārek, vipère; marék, ascari-ride, ver dans le corps, L.; diminut. de مار (serpent).

مارگسك marghisk, couleuvre; de مار.

مارن maran, pétrin, huche.

* مارين mārin, bêler; prés. 3. maré L.; propr. faire mār; arm. Թարս.

* مازجی māz-ĉī, pêcheur, S.; de ماسی.

مازی mazi, bois de chêne, gland, noix de galle; masi, noix de galle, G.; t. مازو, مازی.

مازين voy. مزین.

ماست mast, lait caillé; masti, ba-beurre, G.; ماستی گرتی mast-i ghirti, fromage mou; mǎzd S.; p. ماست.

* ماستیا, boissons rafraîchissantes, Ch. 354 (probabl. du petit-lait, plur. de ماست).

ماسی masi, poisson; ماسی هور masi-i hour, alevin; ماسی زار masi-jar, fleur jaune qui sert pour étourdir les poissons (p. ماهی زهره); ماسی کرا masi-kera, larve, frai; ماسی نجیر کرین masi ni-tchir kirin, pêcheur; ماسی کیر masi-ghir, pêcheur; mahsi bo-ghrum, je pêche, G.; mas M., ناهیک nāhik B., māsī L., lorist. musi, zaza māsī; bactr. mašya, p. ماهی, gil. mōhi, maz. tal. mōi, gebri mūsū, bal. nāhigh.

* ماسیرنج masi-ring, colle; masiring kem, dem, je colle, G.

ماش māch, lentille; māsh, fève, Rh.; maash, vesce, R. I, 264; p. ماش (phaseolus mungo).

خلماش, تیرماش voy. ماش.

ماشا الله ma-cha-allah, bravo! (phrase arabe).

ماشك machik, pince; p. ماشه, comp. مواشه.

ماشك machik, mets préparé pour les enfants.

ماسور masour, enflure, gonflement.

ماسیره masiré, chalumeau, filet d'eau; مصره, ماصره, ماصوره, ماسور t. ماسوره arm. Թարս, p. ماسوره.

مازی mazi, essieu.

مازی voy. مزین.

مافه mafé, litière; ar. مَفَّة.

ماک mak, 1) mère; mār Br.; dujiki maié; 2) source; ماکي وی فسادى mak-i vi fesadi ji fylan kesi, la source de ces troubles provient de tel ou tel; bactr. mātār, p. ماد (dont le kurd. māk pour mād-k est le diminut.), مادر, tat mōi (Dorn, Caspia 218, 4), talych mou, gil. mār, maer (Melgunof, Zeitschr. der Morgenländ. Gesellsch. XXII, 206, 6; Chodzko Sp. 527, 533), maz. mār (Chodzko Sp. 570, 578); comp. نیرموک, زکیماکی, براماک.

ماک mak, teinture.

ماکر ma-ker, ânesse; mah kerrā G.; de ma (p. ماده, comp. مادک) et de کر.

ماگو ma-kou, le restant, le reste; littér. il resta que (de ماین).

مال mal, maison, habitation, biens, ri-

مالين — مالباتى

chesses, bestiaux, bétail; دمالرانه di-malda-né, ils sont à la maison; ژمالى ji-mali, domestique (qui est de la maison); ماللا mal-a bilind, maison haute; ماللا دجفاندين mala djevandin, ramasser les fonds; من هره ماللا خوه min heré mal-a khé, je vais à la maison; ماللا نزييم mal-a nizim, maison basse; ماللا كاثير mal-a kaghir, maison massive; مالى mal-i miri, fisc, bien de l'état; ماللا مالى mal-a miri, capital mort; مال راخستين mal ra-khystin, arranger la maison, meubler, مال قه سارتين mal we-chartin, ménager, faire de l'économie; ماللا جيكيرين malek tchi-kirin, bâtir une maison; مالى فروتنى mal-i fyrou-tini, maison à vendre; ماللا افا mal-i awa, maison d'abondance (formule de remerciement, en turc bereket olsun); ماللا اوديكى فاللا هيه di-vi malida odeiki wala heié, il y a un appartement vacant dans cette maison; ماللا پيچوك, kuru, utérus, G.; ماللا افا (que) la maison (soit pleine) d'abondance, phrase de remerciement après le dîner; ماللا افا, adieu, Rh.; chez Chodzko: ماللوه maloué, à la maison, 343; ماللا ماروا maroua, en dedans, 348; ماللا ماراوا le marava, dans l'intérieur, 324; ar. مال; comp. مال, پيشمال, نافمال, رشمال, درمال.

مالباتى mal-bati, cousins issus de germains, parents qui composent une famille.

مالپرست mal-perest, homme vénal; du pers. مالپرست.

مالخو mal-kho, intendant de la maison; malkoi, l'ancien d'un village, G.; malxóe gund L., مالخو malxō B.

مالخوليا malkholiia, mélancolie; t. مالخوليا (du grec).

مالدار mal-dar, riche; du pers. مالدار.

مالدارى maldari, richesse; du pers. مالدارى.

مالك malik, bât; p. پالان, comp. پالك.

* مالک mályk, chambre, S.; diminut. de مال.

* مالنج maleng kem, j'enduis un mur, G.; p. مال, ar. مالج (truelle); comp. موله.

* مالوس ma-los, laie, Ch. 350; de mā (voy. ملى, ملى, femelle) et d'un nom dérivé de la rac. lus (fouiller), lit. ráusti.

ماليا ته يكه mali, femme mariée; ماليا ته يكه maliia té iek-é iané zideié, as tu une seule femme ou plusieurs? de مال.

از دمالم malin, balayer; prés. مالين ez di-malim, او تو دمالى tou di-mali, او ام, هون, وان, ماللا eoü di-malé, plur. مالين em, houn, van di-malin; futur به ماللا ez malim, etc.; impér. 2. ماللا be-malé, plur. مالين houn be-malin; من, ته, وى, مه, وه, اوان ماليا min, té, vi, mé, vé, evan maliia; partic. prés. مالى mali, partic. passé مالياه maliia, maliiaié; هره درى مالى maliia, maliiaié; ماللا heré der-i mali be-malé, va, balaye le dehors de la maison; به گيزى be ghizi malin, nettoyer avec un balai; chez Garzoni: prés. 1. be-málum, 2. 3. be-malit, parf. part. malést; مالимъ, tact, P. (propr. je touche, je frotte); parf. part. māl̄t L.; mal̄in, gratter, Rh.; pē māliya, il frotta, S.; bactr. mared, p. ماليدن; comp. مالين.

ماموریت mamouriet, commission, charge; ar. مأمورية.

مامول mamoul, espéré; ar. مأمول; comp. نامامول.

* مان mane hal-de-guiri (le sanglier) s'arrête, Ch. 352; littér. l'action de rester; comp. ماین.

مانع کرین mani, défense; kirin, défendre; t. مانع اتمک.

* مانکъ mang R., Br.; bilb. maang, mahang; bactr. mǎnh, anc. pers. māha, p. مانک; comp. مه هیفی.

مانگه manghé, buffle femelle; mangá, vache, L.; mangaié, Ch. 316; zaza mangá; p. ماده کاو = مانه کاو; mané, prétexte, faux-fuyant; comp. مهانه.

مینا voy. مانه.

ماکر voy. ماه.

مه voy. ماه.

ماهر mahir, homme d'esprit; ar. ماهر.

* ماهوت k. or. mǎhūt, drap; p. ماهوت.

ماهین voy. مهبین.

ماهیه mahiie, salaire pour un mois; mǎh S.; ده ماه = مه; comp. p. ماهیهانه.

مائی mǎi, reliquat, arrière, arrérages; eĩ mǎi eda kirin, payer l'arrière; c'est le partic. prés. de ماین.

مائیل mǎil, penchant, enclin, affectionné; mǎil li keifi, qui aime la débauche; ar. مایل.

ماین mǎin, rester, demeurer, s'arrêter; prés. تو دمنین ez de-minim, tou de-mini, او دمنه eoũ de-miné,

plur. وان دمنین em, houn, van de-minin; fut. از دمنیم ez minim; impér. 2. به مینه be-miné, plur. هون به مینین houn be-minin; parf. part. من ته min, té, vi, mé, vé, evan ma; partic. prés. مای mǎi; partic. passé مایه ma, mǎi; به مایه مای mǎi, mǎi; be zaroui mǎin, rester avec un enfant (être grosse); حدی بکه لی بیرا khoudi bi-ké li bir-a min be-miné, Dieu fasse que cela reste dans ma mémoire; chez Garzom: prés. 1. mí-num, négat. na-mínum, 2. 3. mínit; parf. 3. máia; chez Lerch: prés. 1. de-mínim, 2. de-míne; parf. part. mǎ; va dǐ mǎ, celui-ci resta; imparf. 2. mǎi. plur. 3. mǎn, parf. 3. mǎye; la forme mend (aussi en zaza) L. I, 41, 1, est empruntée au persan ماند; chez Socin fut. 1. aze bē-míne, 2. tē be-míne, plur. 1. amme bē-mínin; impér. 2. bē-mína; imparf. az mǎm, tu mǎi, au mǎ, plur. am, hun, au mǎn, parf. part. 1. ma mǎ, infin. mayīn; l'infinitif mǎnin (Rhea) est formé faussement; bactr. anc. pers. man, p. ماندن; comp. نه ماین.

ماین mǎin, abdomen (voy. کمر); ar. مانه.

ماک voy. مایه.

مایه voy. مایه; مایه mǎi, levain; p. مایه مایه mǎi, mǎi; sultan (en turc ser-mǎi sultan) le fonds d'une maison de commerce, capital employé pour fonder une telle maison; t. سرمایه سلطان.

مایه سیر mǎi-sir, hémorrhoides, t. باوه سیر.

مایه سیر mǎi-sir, hémorrhoides, t. باوه سیر.

* مایی mǎi-bú, déchiré, G.; ar. محی.

مبادلہ moubadilé, permutation; به مبادلہ be moubadilé, mutuel; ar. مبادلہ.

مبارک moubarek, bénédiction du ciel (formule de félicitation); مبارک kirin, complimenter; ambáarak, mvbarak, mubarak G., m'bārek Rh.; ambáarak kem, je bénis, G.; ar. مبارک.

مبارکی moubareki, bénédiction, abondance, solennité.

مباشر moubachir, percepteur; ar. مباشر.

مباحثہ moubahisé, controverse, débat; مباحثہ kirin, parier; ar. مباحثہ.

مبذر moubezir, dissipateur, prodigue; مبرفی تو merifek-i moubezir-i, tu es un homme prodigue; ar. مبذر.

* مبرد mábred, lime; mabred kem, je lime, G.; ar. مبرد.

* مپس mepís kir, il mit au cachot, L.; ar. مچس.

* مپس خانہ mepís-ñané, prison, L.

مت met, tante paternelle, grand'mère; meta, metā G., mat Rh., mētīk L.; ar.

عمات (عمه p.); comp. عمه.

متاحد بون mouteahid boun, se liguer; ar. متاحد.

متارکہ moutariké, trêve, suspension; ar. متارکہ.

متاع metâ, objets, effets; متاعی metâ-i bazirganan, marchandises; ar. متاع.

* متاله metála, gémissment, souci; metála de-kšéne, il gémit; ar. matála S.

* متاله muttalá kirin, expliquer, Rh.; ar. متاول.

متع meth, metih, louange; متع kirin, faire des éloges; metta kem, je fais l'éloge; metta qo kem, je me vante, G.; mütta Rh.; ar. مدح.

متحد moutehid, union, ce qui ne fait qu'un tout; ar. متحد.

متحیرانہ moutehàirané, à la volée, inconsiderément; ar. متحیر.

* متراخانہ matār-ḡāna, orchestre, ar. malitār-ḡāna S.; du pers. مهترخانه.

مترس meteris, retranchement; ar. مترس.

مترش metrouch, qui a la barbe rasée; ar. مترش (formé du pers. تراشیدن).

متصل بون moutesil, jonction; متصل kirin, se joindre; ar. متصل.

متصل بون moutesil kirin, joindre; ar. متصل (joint).

متعلق moutealiq, relatif, dépendant, accessoire; متعلق بون moutealiq boun, dépendre, appartenir; ar. متعلق.

متفق moutefiq, allié; متفق بون moutefiq boun, se liguer; ar. متفق.

متفرق mouteferiq, divers; ar. متفرق.

* متقب matkap, tanière, foret; matkap kem, je fore, G.; ar. متقب (turc vulg. matgap).

* متک miték, buis, myrte, G.; p. ar. متک (citronnier).

متل voy. مثل.

متولی mouteveli, directeur, dirigeant les affaires des legs; ar. متولی.

متین metin, texte; ar. متین, vulg. متین.
 مثال misal, image, allégorie, exemple;
 misala, exemple; mišal, proverbe, G.;
 misālek, fable, L.; misāla, par exemple,
 Rh.; ar. مثال.

* مثل metel, exemple, G.; مثل comme
 L. I, 101, 16; ar. مثل; comp. مثل.

مثلاً mesela, par exemple; ar. مثلاً.
 مجادله moudjadilé, querelle; ar. مجادله.
 مجال medjal, pouvoir, faculté; ar. مجال;
 comp. مجال.

مجاور moudjaver, moudjivir,
 gardien d'un tombeau; ar. مجاور.

مجبوری medjbouri, obligé, forcé; ar.
 مجبور.

مجد mydjid, soigneux; megét, en vé-
 rité (comme promesse) G.; mijid Rh.;
 ar. مجد.

مجدای mydjidāi, intention, dessein,
 plan, but.

* مجر meger, Hongrie, G.; t. مجر (du
 hongrois).

مجسم moudjesim, mouchoir de tête.

مجلا moudjela, poli, verni; ar. مجلا.

مجلد moudjelid, relieur; ar. مجلد.

مجلس medjilis, séance, assemblée, con-
 seil; plur. مجلسان medjlisan; mejlīs,
 tribunal, S.; ar. مجلس.

مجموع medjmâ, medjmoû, re-
 cueil; ar. مجموعه.

* مجور megéver, absinthe, G.

مجوی midjivi, quête, demandeur, solli-
 citeur.

مچاندین mitchandin, cligner les yeux,
 fermer les yeux, serrer le poing; comp. p.

مچیدن (arracher, froter), grec μάσσω
 (pétrir), lit. minkyti (id.).

محابین voy. محابین.

* محافظ gardeur; محافط بکه, protège, L.
 I, 101, 9; ar. محافظ.

محبت mouhabet, amitié, amour; به
 محبت be mouhabet, amicalement; محبت
 mouhabet we-kharin, boire à
 la santé, toaster; محبت نشاندين
 nichandin, montrer de l'amitié; mehhbét
 G., muhubat Rh.; ar. محبة.

محبکار mouhabet-kar, ami; محبتکاری
 mouhabet-kar-i mourouf, philan-
 thrope.

* محبوبيك, amant, L. I, 101, 4,
 ar. محبوبی.

محتاج mouhtadj, nécessaires; mahh-
 tag, nécessité, G.; muhtāj Rh.; az na
 māhteč-e māl-e dinyāe-mā, je n'ai pas
 besoin des trésors du monde, S.; ar. محتاج.

محتاجی mouhtadji, besoin.

محتکر mouhtekir, accapareur; ar. محتكر.

محتمل mouhtemel, présumable, vrai-
 semblable; محتمل نيمه mouhtemel niné,
 invraisemblable; ar. محتمل.

محدود mahdoud, limité; ar. محدود;
 voy. نامحدود.

* محرم mahhram, serviette, essuie-
 mains, G.; ar. مقومه, t. vulg. محرمه.

محروم mahroum, privé, privation; محروم
 mahroum kirin, priver; mahrūm
 be-bīm, je m'en vais les mains vides, L.;
 mahhram, excommunié, G.; ar. محروم.

محزن mehzen, magasin; ar. محزن.

هسپی محس کرین mehes, étrille; hespi mehes kirin, étriller un cheval; mähäs Rh.; ar. محس; comp. معس.

محس mehs, mehsik, chausson; p. مس (chaussure sans semelle attachée aux bas); t. مست, kurin. mäs (Schiefner 233^b).

محصل mouhsil, receveur, exacteur, huis-sier; ar. محصل.

محضر mouhzir, huissier, officier de po-lice; ar. محضر.

محک mehek, pierre de touche; ar. محک.

محکم mouhkem, solide, fort; محکم mouhkem sipartin, recom-mander fortement; mokum, ferme, solide, stable, dur; mokum kem, je rends ferme, G.; mukhkum Rh.; ar. محکم.

محکمه mehkemé, tribunal; máhkhame G.; ar. محکمه.

محله mahalé, quartier d'une ville, d'un village; mahalé ji-deri qeli, l'enceinte de la forteresse; zaza mehla; ar. محله.

محمد mouhammed, Mahomet; mahhu-met, G.; zaza mehméd, meméd; ar. محمد; vulg. محمد.

* محمور mahmūr, nom d'une fleur rou-geâtre, ar. maxmūr S.

محرمو mehv bouin, s'user; كقرمو kewir mehv di-bé, les pierres s'usent; t. محو اولوق.

محيط mouhit, entourant; ar. محيط (voy. بحر).

محين mahin, user, gâter par l'usage, Rh.; de l'ar. مح.

مخابن moukhabin, dommage, regret; vousané وسانه جاره نینه مخابنا وی خورتی tcharé niné moukhabin-a vi khourti, ainsi point de remède, quel dommage pour ce jeune homme! mokáben G.; muhabin, mukhabin, digne de pitié, Rh.; ar. مجابا.

مخالفي حقى moukhalif, contraire; moukhalif-i haqii, contraire au bon droit, c'est-à-dire il a tort; ائ شولا مخالف ناموسيه ew choula moukhalif namousiie, cette affaire est contre l'honneur; مخالف عادت moukhalif-i âdet, contraire à l'usage; به مخالف حرکت کرین be moukhalif hereket kirin, transgresser; مخالف قیاس moukhalif-i qias, disproportion; moká-lef G.; ar. مخالف.

مخالفت moukhalifet, opposition, con-trariété; به مخالفت حرکت کرین be moukhalifet hereket kirin, transgresser; ar. مخالفه.

مقبره makhbar, tombeau, Rh.; ar. مقبره. مختار moukhtar, maire d'un bourg ou d'un village; گازی مختاری کند بکه من gazi moukhtar-i gound bi-ké min choul peï heié, appelle le maire du village, j'ai affaire à lui; ar. مختار.

مختصر moukhteser, bref; máktasar, abrégé; móktasar, épilogue, G.; ar. مختصر.

مخز mekhyz, boisson fait avec du lait et de l'eau, petit lait, en ture eïran.

ممش ۱۰۷ محس. مخصوص makhsous, exprès; ar. مخصوص.

* محصى moksi, eunuque, G.; ar. محصى.

* مخفور maxfür, tapis, ar. zūliye S.; mäfür, tapis de pluche, G.; ar. معافری

(voy. Tabari, traduit par le docteur H. Zo-tenberg I, 101, IV, 494).

محکم voy. محکم.

* محل mokel, petit tamis; mokel kem, je tamise, G.; moghül kirin Rh.; ar. مَحْل. مخلوط mekhout, mélange; ar. مخلوط. مخلوق makhloûq, créature; maklûka, G.; ar. مخلوق. مخلوقه. mikhlé, omelette. مخمر mekhmer, velours; mahlikmul G.; ar. مخمر, comp. محمل. * محمل makmel, nappe, serviette, G.; ar. محمل; comp. مخمر. مخين mekhin, un Assyrien, un Nestorien. مد med, longueur; ar. مد. مدار medar, subsistance, moyen d'existence; ar. مدار, comp. مدار کردن (vivre). مدارا moudara, mesquin; medára, intercession; medára t-kem, j'intercède; medára le-kem, je garantis, G.; p. مدارا کردن, de l'ar. درآ; géorg. მდარა (bas, vil), მდარა (attendrir). * مداراجي medaraci, entremetteur, G. (formé de مدارا comme میانجي de میان). midas, soulier, pantoufle; ar. مداس. * مداعي medāi, ennemi, Rh.; ar. مداعي. مداني madani, de Hamadan (voy. مدانی); p. همدانی. مدبر moudebir, intendant, préposé; ar. مدبر. مدخل medkhel, entrée; ar. مدخل. مدد meded, aide, secours; مدد خواستن meded khastin, demander du secours; ar. مدد. مدرس mouders, maître d'école, premier rang pour parvenir à la dignité de molla; ar. مدرس.

مدرسه medresé, école; madrasi G., madrasa Rh.; ar. مدرسه. مدعی moudeï, plaideur; ar. مدعی. * مدو mādo, nom d'une fille; syr. bāde S. موده moudé, temps; موديكي mou-deieki, quelque temps; ar. مده. مدير moudir, préfet; ar. مدير. مديك modék, bol, bassin, Rh. * مذهب metab, foi, G.; ar. مذهب. * مذبح mazbah, autel, Rh.; ar. مذبح. مر myr, la mort; comp. مرك. مر voy. مرد (mort). مری mir, homme; مری من مریه mir-i min myriié, mon mari est mort; مری mir-i fylan jin-é, c'est le mari d'une telle femme; مری مالی mir-i mali, les gens de la maison; مير كلامه mir ke-lam-é, il est éloquent; plur. ميركان miri-kan; chez Garzoni: mer, homme; mera, brave; mer nina, impotent; mer kusk, le mari de la soeur; mer kaleta, le mari de la soeur de la mère; mer meta, le mari de la soeur du père; mēr L., mēr Rh: bactr. mašya, anc. pers. martiya, p. مرد; comp. پشتمر, بی مر. خوشمر, (بشت ۶۰ s.) مر. سره مر. مر mer, houe, pelle; māra Rh.; ar. مر, aram. مَر, du grec μαρρα (lat. marra). * mer, mouton; plur. ميركان mer-kane Ch. 303. مر mur, myrrhe, Rh.; ar. مر. هبر. مرابت marabet, nonne, religieuse; ar. مرابت (?).

مراد mirad, désir, but, passion, objet; mirad-i her-dou dilan, la passion de deux coeurs; amrád G., merád L.; ar. مراد (voy. مراد).

مراد meraz, désir, but, vœux; مراد meraz-a min bi-ké, cède à mes vœux; ar. مراد (voy. مراد) comp. بی مراد.

مرار mirar, voirie, où l'on jette des ordures; مرار بوین mirar bouin, crever, mourir; مرار بویه mirar bouié, plein d'ordures; merár, animal crevé ou écorché, G.; p. مردار, comp. مردار.

مراری mirari, perles; mrári G.; k. or. mervārī; p. مروارید (du grec μαργαρίτης); comp. مکربت.

مرافعه mourafa, procédure, procès; ar. مرافعه.

مرال meral, bison, boeuf sauvage; ture or. مرال (biche); p. مرال (bouc de montagne).

مرام meram, but, intention, désir; meram-a vé ew-é, telle est votre intention; مرام وی meram-a vi, son but; مرام کرین meram kirin, se proposer, avoir l'intention; ar. مرام.

مرامت meramet, réparation; مرامت meramet kirin, raccommoier; ar. مرامه.

* مراندین merāndin, tuer, Rh; prés. 1. merinum, 2. 3. merinit, parf. part. meránd, j'éteignis, G.; verbe causat. de مرین; p. میراندن.

مردانه mirané, virago; p. مردانه mirani, virilité, noblesse; p. مردانگی.

مرائی miraī, hypocrite; ar. مرائی.

* مربّا mrábba, confitures; mrábba ce-kem, je confis, G.; ar. مربّى.

مربّه mourabé, action de s'asseoir avec les jambes croisées; ar. مربع (carré), comp. ar. مربع (Berggren 72).

مربّت voy. خرت.

* مرتبه márteba, martaba, emploi, charge, dignité, G.; ar. مرتبه.

مربی meriti, humanité.

مرج merdj, pari.

* مرجان merjān, perle, Rh., S.; ar. مرجان (petite perle, corail, du syr. حنظل, grec μαργαρίτης, comp. مراری).

* مرجه marja, cuivre (Güldenstädt chez Lerch); comp. مس.

مرجه myrtche-myrtch, bruit de baisers; mot onomatop.

به مرحمت merhemet, charité; به مرحمت be-merhemet, charitable; meruehhta, meruhhéta G.; merhamét L.; ar. مرحمة; comp. بی مرحوت.

مرحوم merhoum, défunt; مرحوم بویه merhoum bouié, trépassé; ar. مرحوم.

مرخ merkh, genévrier; ar. مرخ.

* مرخس merxas, bon, Kl.; c'est مرخس (bon homme).

مرخصه merkhesé, évêque (de l'ar. mourakhas); ar. مرخصه.

مرخین merikhin, se reposer au gîte (des animaux); comp. le mot suivant.

مرخین merekhin, se vautrer; de l'ar. مراغه.

مرخین merekhin, ruminer.

مرد murd, mort, qui est mort; مرد

بویه murd bouié, mort; mer G.; bilb. mird, la mort; bactr. mereta, p. مرد.

از مرد merd, généreux; مردك merd-im, je suis un homme généreux; merda, homme brave; merda bum, je risque, je suis brave, G.; mard, brave, G.; bilb. merd; zaza merd, mird, myérde; du pers. مرد; comp. امر, نامرت.

مردار mourdar, sale, malpropre; c'est la forme persane de مرار.

مرداری mourdari, saleté, pourriture; du pers. مرداری.

* مرداسنج merdaseng, litharge, G.; ar. مرداسنج (du pers. مرداسنج).

* مردم zaza mērdūm, merduöm, merdūm, homme; du pers. مردم; comp. مرف.

* مردنی merdiné, bravoure, G.; p. مردانگی.

* مردو murdoo, la mort, R.; p. مردگی. مردیاه merdiiah, poutre; t. مرتك (arm. մարդահ)

مerez merez, collier d'un chien; ar. مرس.

مرشك voy. مرثك.

مرژیان merijian, murmurer, se plaindre, marmotter.

مرژین mirijin, murmurer, se plaindre doucement, gronder; comp. t. مرلدامق.

مرفی meres, âge d'un chien; اف تازی ew taji tchend meresié, ce levrier quel âge a-t-il?

مرساندین meresandin, écraser, broyer avec les doigts, fouler aux pieds.

مرشك mirichk, mirijk, poule; مرثك mirijk-a rech, merle; مرثكا mirijk-a mysri, dindon, dinde (comp. كورك); mirisk G., mirisk Kl.,

Sd., P.; mirishk Rh., mríšk L., B., Ch. 305; mershk R.; mríšk-i šāmi, poule syrienne, L.; هقه بمرشك hyqq-e ia-mrichk, oeuf de poule, Ch. 305; k. or. mirišk; arm. մարիշ; comp. Justi, über die kurd. Spiranten 13.

* مرصوما mar-súma, le carême des Chrétiens, G.; du syr. مرف et مرف, comp. مرف (jejunium dominicum); géorg. მარცხობა.

مرض meraz, maladie; مرضا حالي me-raz-a hali, la fièvre pernicieuse; maraz S.; ar. مرض.

مريض merez-dar, maladif; du pers. مريض.

مطال mertal, metal, bouclier; matál G., müttál Rh., mürtál S., aram. مٹال.

ميرتب mirtib, bohémien, vagabond; littér. musicien; ar. مطرب; comp. مطربي.

* مرغابی мурхаби, canard, P.; c'est le pers. مرغ آبی.

مرف merif, mourouf, homme, une personne; plur. مرفان mouroufan; مرفی merif-i baverii, une personne sûre; مرفی به عمر merif-i be-ôumir, homme âgé; مرفی به عقل merif-i be-âqil; مرفی پیر merif-i pir, homme vieux; مرفی بکزاده merif-i bek-zadé, homme notable; مرفی به ادب و حیا merif-i be edeb ve heia, homme d'honneur et modeste; مرفکی بی عاره merifek-i bi-âr-é, c'est un homme sans vergogne; مرفی خویمال merif-i khoui-mal, homme riche, propriétaire; مرفکی معقولي mouroufek-i mâqouli, un grand personnage; مرفی غیرت زانی merif-i ghiret zaf,

homme plein de zèle; مرفی بحری merif-i behri, marin; مرفی قنج merif-i qendj, homme bon; مرفی جوان merif-i djuvan, jeune homme; مرفی قالو merif-i qaleou, homme gros; مرفی مزین merif-i mezin, homme grand; مرفی مشهور merif-i mechhour, homme distingué; مرفکی به merifek-i be-namous-é, c'est un homme vertueux; مرفک merif-ek, un homme, une personne; مرفان درفه ji mouroufan di-rewé, misanthrope; مرفان ژسد ji sed mouroufan pitir gazi kiriié, il a invité plus de 100 personnes; مرفی دو مرفی زهر کینارکی دو مرفی بریندارین ji her kinareki dou mourouf birindar-in, de chaque côté il y a deux hommes blessés; chez Garzoni: meróvi, homme, personne; az merovi flan, je suis serviteur de tel ou tel; merovi qode, bienheureux; merovi mál, qui habite dans la même maison, parent, merovi men, défenseur (littér. c'est mon homme); merovi ghund, ghundan, villageois; merovi asáb, homme respectable; chez Lerch: merú, homme; her merú ki, chacun; моруѣ P., maruw, mari, Kl.; mrov, morov B., mruv Sd., meró M., mirov, mērov Rh.; marhóv S.; p. مردم; comp. مردم.

مرفای merifaï, mouroufaï, humanité;

p. مردمی.

مرفی کوف merif-kouj, homicide.

مرفی merifi, humain.

مرفیق mouraqiq, minorité; de l'ar. رقیق.

مرفک marak, merek, hangar pour la paille, grenier à foin; arm. Կարակ, kurin. markw (Schiefner 232^b).

مرفک mirk, prairie; plur. مرفگان mirgan; mergha G.; méreg S.; mérg-e vār-e čoxāre, nom d'une localité à 3 heures à l'est de Bādlis, S.; p. مرف (herbe) arm. Կարակ (prairie), d'où l'ar. مرف.

مرفک merk, la mort; مرفکی mergh-i min, ô ma mort, c'est-à-dire: ô ma belle pour qui je meurs; مرفکی مفاجه mergh-i mefadjé, mort subite (ar. موت مفاجه); bactr. mahrka, p. مرفک; comp. جوانمرفک.

* مرفک markab, vaisseau, G.; ar. مرفک.

مرفک mourekeb, encre; ar. مرفک.

مرفکین merekin, froncer les sourcils de chagrin.

مرفکوش merghemouch, arsenic; merghamús, arsenic blanc, acide arsénieux, G.; mergamush Rh.; du pers. مرفک (mort des souris).

مرفی سپی mermer, marbre; مرفی سپی mermer-i sipi, albâtre; marmar G., Rh.; p. ar. t. مرف (du grec μάρμαρος).

* مرفی meremen, femme, P.; ar. مرف (men, semble être « moi », ma femme).

مرفندی merendi, faux à manche court.

مرف voy. مرو.

* مرو zaza meróe, poire; dujiki mǔru, p. مروود, مروود.

مروار mervar, perle; plur. مروارید mervarid; comp. مرواری.

مروبهین mirvebihin, nutritif.

مروبین mirvebin, mets délicat; de l'ar. مروب (lait aigre, راب).

مروت merouvet, modération, conscience; ar. مروة.

مروز mourouz, chèvre au poil très-frisé.

مروز mourouz, chagrin, mauvaise humeur, tristesse; **مروزی** mourouzi di-keté, il tombe dans la tristesse.

ملهم voy. مرهم.

مرهون merhouné, gage; ar. مرهون.

مری myri, 1) mort, morte; mería G., meri, miri Kl.; 2) la mort, carnage; mería G., miri Kl.; partie. passé de **مرین**.

مری شو myri-chou, l'homme chargé de laver le corps du mort.

مریم maríam, Marie, G.; ar. مریم.

از دمرم myrin, mourir; prés. **مرم** ez di-myrim, **نو دمری** tou di-myri, **ام هون** eoü di-myré, plur. **هون** em, houn, van di-myrin; fut. **از مرم** ez myrim; impér. 2. **به مرم** be-myré, plur. **هون به مرین** houn be-myrin; parf. part. **وه**, **مه**, **وی**, **ته**, **من** min, té, vi, mé, vé. **evan myr**; part. prés. **مری** myri, part. passé **مریه** myr, myriié; **کور ریسپی گندی** kour-i rispi goundi di-myré, le fils de l'ancien du village meurt; **ز** **برجیان دمرم** ji birtchiian de-myrim, je meurs de faim; **به مری** myri bé, puisses tu mourir; **مریه** myriié, décédé; infinit. **مرین** myrin heié, nous sommes mortels (littér. le mourir existe); chez Garzoni: prés. 1. merúm, 2. 3. merit; parf. part. mería; infinit. meren, mortel, mortalité; chez Lerch: prés. 1. de-mérim, 3. bi-mére, il meurt; imparf. 1. mérim; parf. part. miríya Rh.; chez Socin: prés.

az merüm; aze bü-mrüm, té bü-mre, aúwwe bü-mré, plur. ámme, hüne, aúwwe bü-mrin; parf. az mer-üm, tu mir-i, au mer, plur. am, hun, au mer-in; k. or. meren, impér. mer; zaza merén'a (je meurs); bactr., anc. pers. mar, p. مردن, comp. **مرین**.

* **مرینی** mirinī, le mourir, Rh.

مز miz, pissant; forme entrant dans les composés du verbe **میزین**; p. **میز**; voy. **کلمز**.

* **مز** mz, acerbe, G.; ar. مز.

* **مزا** mezē kir, il regarde, il vit, L., maizā ka, regarde, S.; syr. **ܡܙܐ**.

مزاج mizadj, tempérament, complexion, ar. **مزاج**; comp. **بی مزاج**.

مزاجگیر mizadj-ghir, accort; du pers. **مزاگیر**.

مزاد mezad, enchère publique; ar. **مزا**. **مزار** mezar, mezel, tombeau; mazāra G., mezel L.; zaza mezel; ar. **مزار**.

مزارچی mezardji, fossoyeur; t. **مزارچی**. **مزار** voy. **مزار**.

مزبله mezbelé, canal où l'on jette les ordures; ar. **مزبله**.

مزد muzd, récompense; du pers. **مزد**; comp. **بی مزد**.

مزدان myz-dan, froter, raboter, polir, prés. **از مزددام** ez myz-di-dam, **نو** **از مزددی** tou myz-di-di, **ام هون** eoü myz-di-dé, plur. **وان مزدین** em, houn, van myz-di-din; fut. **از مزدم** ez myz-dim, etc.; impér. 2. **مзде** myz-dé, plur. **هون مزدین** houn myz-din; parf. part. **وان مزدا** **من**, **ته**, **وی**, **مه**, **وه**, **ان**.

min, té, vi, mé, vé, evan myz-da; part. prés. مَزْدَايِ myz-dāi, part. passé مَزْدَايِه myz-da, myz-daié; de مَزْدَا (abrégé de مَسْت) et de دَان, comp. مَسْت.

مَزْدَوِپَا muzdoupa, prix de visite qu'on paye au médecin ou à une autre personne; de مَزْد et du t. بَايِ (portion).

مَزْدَوِر myzd-ver, journalier, mercenaire; du pers. مَزْدَوِر; comp. مَزْوَرِي.

مَزْدَوِرِي myzdveri, salaire d'un journalier; qui a loué quelque chose; du pers. مَزْدَوِرِي.

مَزَرِستَان mezeristan, cimetière; du pers. مَزَارِستَان.

مَزْرِع mezra, maison de campagne, ferme; ar. مَزْرِع.

مَزْرَعِي mezraï, fermier, métayer.

مَزْغَال mazgal, embrasure, retranchement (mot emprunté à l'arménien, mazgal); t. مَزْغَال, مَزْغَال.

مِزْغِهْت mizgheft, mosquée; musghefta G.; مِزْكَوْت mesgaout Ch. 346; du pers. مِزْكَت (de l'ar. مَسْجِد, comp. l'espagnol mezquita); voy. Justi, über die kurd. Spiranen 5; comp. مَسْجِد.

مِزْغِين mizghin, bonne nouvelle, pourboire qu'on donne au porteur d'une bonne nouvelle; مِزْغِين بَدِه min, donne moi mon pourboire; قَوِي شَا qavi cha boui zirek mizghin daié, il a été très-content, il m'a donné un ducat de pourboire; mesghini dem, mesghin dem, je porte une bonne nouvelle, G.; p. مِزْدْكَانَه, مِزْدْكَان.

مِزَار voy. مِزَار.

مِزْوَرِي mizouri, domestique; p. مَزْدَوِر; voy. مَزْدَوِر.

مِزِه mezé, goût, saveur, un morceau qu'on garde pour la bonne bouche; du pers. مِزِه.

مِشْوِ voy. مِشْوِ.

مِزِين mezín, grand, célèbre; اِي مِزِين eï mezín, celui qui est grand, souverain; مِزِين بُوِين mezín bouin, grandir; مِزِين كِرِين mezín kirin, anoblir, élever; comparat. مِزِينْتِر mezintir; superlat. مِزِينْتِرِين mezintirin, les plus grands; chez Garzoni: mazén, compar. master kem, j'agrandis; superl. ter mazén, master ammo; masen, dos d'une montagne, Kl. (voy. جِيا); mezín L., мазиль P. (voy. اِي); mazin Rh.; mazýn, chef, S.; hedrus. mazin, mezín; p. مِزِين, dial. de Semnan mesín (Schindler), bal. mazan; comp. arm. միշ, bactr. mazañd.

مِزِينَايِ mezinaï, grandeur, noblesse, élévation: mazinātī Rh.

مِشْرِي myj, myji, brouillard; اِيرو مِشْرِي myj-é, aujourd'hui il fait du brouillard; mes G., mesg Kl.; p. مِشْر.

مِشْرَانْكَ mijank, cils; plur. مِشْرَانْكَ mij-gan; myue P.; mežu-lánk, paupière, G.; muzhu-lank Rh.; zaza mējēwi čimān (paupière); p. مِشْرَه (le suffixe kurde lank est identique avec لَان pers.); comp. مِشْرِي.

مِشْرُو mejou, moelle; mezí G., meschi Kl.; bactr. mazga, p. مِشْرُو, comp. مِشْرُو.

مِشْرُول mijoul, loisir, retard; chez Garzoni: mežúl kem, je retiens, j'occupe; mežuli qo kem, je me fatigue; mežul bu, occupé; ar. مِشْغُول.

مِشْرُولِي mijouli, passe-temps; mezulía G.; comp. مِشْغُولِي.

مِشْرَانْكَ mijji, cils; comp. مِشْرَانْكَ.

mys, cuivre; p. مس, maz. mis, mers (Beresin 77), gil. mirs (Melgunof, Zeitschrift der Morgenländ. Gesellsch. XXII, 198); comp. مرجه.

* mas, pantoufle de maroquin jaune, Rh.; masék G.; chald. mesahta, plur. meshe, souliers d'hiver de cuir, S.; ar. مسح.

مست voy.

* mas, zaza mesáh, sac à farine; ar. أمساح (plur. de مسح).

* msáfer, voyageur, G.; musāfer, célibataire Rh.; ar. مسافر.

مثال voy.

meseb, secte; ar. مذهب.

* msbahh, chapelet des Chrétiens, G.; ar. مسبحة; comp. تزيبي.

mest, ivre, ivrogne; mesti bu, ivre, G.; mest t-kem, je m'enivre, G.; L. I, 101, 5; p. مست.

myst, poignée, la paume de la main; myst dan, myz-dan, froter; mystek birindji, une poignée de riz; mst, mstek G., mstek dem, je donne un coup de poing, G.; müst Rh.; bactr. musti, p. مشت.

* mstahhk, mérite, méritant; mestahhk nina, indigne; mstahhk bum, je mérite, G.; mustahak Rh.; ar. مستحق.

myst-dan, user de friction; froter avec la main; voy. مزدان.

مزين voy.

mousteamel, usité, en usage; ar. مستعمل.

mesdjid, mosquée; ar. مسجد; comp. مزكفت.

maskhara, harlequin; ar. مسخرة (vulg. masxara).

maskhereti, harlequinade; de l'ar. مسخرة.

mysrani, bois à côté de la crèche pour attacher les animaux; arm. մսրանի (crèche).

mousateh, superficiellement; ar. مسطح.

mester, transparent, papier où sont tracées des lignes et dont on se sert pour écrire droitement; ar. مسطر (t. مسطر).

mesf, écumoire, G.; ar. مصوب.

مس voy.

مشك voy.

misk, musc; be-misk, parfumé de musc, muscat; msk, mvsk G.; büsk S; ar. مشك, voy.

meskIn, pauvre, misérable, timide, G. Rh.; ar. مسكين.

meskInI, pauvreté, Rh.

mouslig, baignoire; t. مسلق.

m, selm kem, j'affranchis; ar. مسلم.

musellem, gouverneur, G.; ar. مسلم (lieutenant d'un nouveau pacha).

mousoulman, musulman; ar. مسلمان.

mousoulmani, piété musulmane; ar. مسلمانى.

mysmar, clou; ar. مسمار; voy. بسمار.

misvak, bois avec lequel les dévots musulmans frottent les dents avant la prière; ar. مسواك.

مسهل moushil, purgatif; ar. مسهل.

* مسیح mesih, le Messie, Rh.; ar. مسیح.

* مسیل masîl, vallée, voie; mērdîne bū-masîla, la ville de Mardin a des voies, c'est-à-dire: on peut y parvenir de tous côtés, S.; ar. مسیل (lit d'un fleuve).

مسن misin, mesin, 1) de bronze; 2) pot à l'eau en bronze; مسینی آقی mesin-i awi, aiguière; بلانی مسین بینین bilani mesin binin, qu'on apporte une aiguière; مسینی جایی misin-i tchâi, théière; مسینی قافی misin-i qavi, cafetière; masînk kahhve G.; masîna, id., Rh.; zaza mesîn, coupe de cuivre; p. مسین, مسینه (de مس).

مشا mech, mecha, pas, action d'aller au pas, aubin; مشا قترکی mech-a qyjiki, griffonnage (littér. pas, traces du corbeau); مشا هسپی mech-a hespi, pas allongé d'un cheval; مشا دکه mech di-ké, il va au pas; مشا افه هسپا کیم di-chibé ewe hespa kim-mecha, il semble que ce cheval n'a pas un bon pas; مشا مشا هسپی خراب کرین mech-a hespi khe-rab kirin, détraquer un cheval; مشا وی mech-a vi hespi sipehiîé, le pas de ce cheval est beau; dé-kē māša (le cheval) court (vite) S.; ar. مشی.

مش mych, mouche; مش قوراندین mych qaoûrandin, chasser les mouches; مشا هنگیقی mych-a hinghiwi, abeille; mesc G., mesch Kl. (Fundgruben IV, 314) mež (Asia polyglotta 77); mēš L., mexecъ P., mēsh Rh., S.; zaza meiyés; bactr. maxši, p. مکس; comp. کرمش.

* مش mish, abundant, Rh.; p. مشت.

مشاری سولدوریان mychar, scie; ar. مشار.

mychar-i soldouriian, tranchet, outil de cordonnier; mesciâr kem, je scie, G.; mishâr Rh.; ar. مشار.

مشاق michaq, domestique pour le travail ordinaire, garçon d'écurie; de l'arm. *muša*, thusch *muša*, p. مشاق, وشاق.

* مشبه, doute; ar. مشبه; voy. مشبه.

مouchebih bouin, ressembler;

ar. مشبه.

مocht, poing; forme persane de مست.

micht, abundant? voy. مش; p. (id.) arm. *muša* (toujours); seulement dans لیشت.

mouchta, mychti, caserne, cabane d'hiver, quartier d'hiver des Kurdes chez les Arméniens; مشتا نشین mouchta-nichin, casernant; مشتی بوین mychti bouin, hiverner, passer en hiver chez les Arméniens; مشتی دابن mychti dâin, mettre les bestiaux en pension durant l'hiver; ام دبری ناکین مشتی دین em debri na-kin mychti di-bin, nous ne faisons pas des provisions d'hiver, nous avons nos quartiers (c'est-à-dire chez les Arméniens, qui doivent entretenir les Kurdes et leurs bestiaux pendant l'hiver); t. مشتا.

mouchtaq bouin, désirer; ar. مشتاق.

mouchtîrek, ayant plusieurs significations; ar. مشترک.

mouchteri, acheteur, chaland, compétiteur; ar. مشتری.

mouchtemil, réuni; ar. مشتمل.

mychti, habitation d'hiver; مشتی mychti bouin, hiverner; مشتی

mychti dàin, mettre les bestiaux en pension d'hiver; voy. مشتا.

mychtin, essuyer, balayer; bactr. marez, p. مشتين; voy. فه مشتين, هل مشتين.

mouchekht, ruiné, perdu, dissipé.

meshrik, est, Rh.; ar. مشرق.

mechalé, flambeau, torche; mashall Rh.; ar. مشعله, مشعل.

mechgouli, occupation, passe-temps; comp. مزولي.

mouchaqat, obstacle; ar. مشقة.

mychk, muse; p. مشك, voy. مسك.

mechk, outre; مشك كلان mechk kilan, rincer l'outre, c'est-à-dire: faire du beurre (un outre sert de baratte chez les Kurdes); meshk kirin, écorcer, écaler, Rh.; p. مشك.

mychik, souris, rat; مشكى ضويي mychk-i zevii, mulot; مشكى كور mychk-i kor, taupe; msck, mesck G.; mišk L., мышь P., mišk Rh., M.; zaza muš; p. موش; voy. موشكور.

muškil, difficile, B.; ar. مشكل.

mychmir, abandonné, qui n'a personne au monde; ماليد مه مشميرين mali-d mé mouchemr-in, nos maisons sont toutes seules (sans garde); du syr. مضمير.

mychmiri, délaissement.

mychmych, abricot; zaza miš-mišyér, abricotier; ar. مشمش.

mouchema, de cire, banne, toile cirée; ar. مشمع.

mouchiveré, conseil, délibéra-

tion; zaza méšore kerd, il délibéra; t. مشاوره اتمک.

mechhour, distingué; masciúr G.; ar. مشهور.

mechiiak, alchimiste.

mechiiian, balancer, vaciller, vibrer, se pavaner; ای دمشه ei di-meché, qui marche en se pavanant; chez Socin: māsia, il se bâta; az māsīyām čūm pēšiye, je courus au devant de toi (ar. ana mešit ruht laqeddāma); ar. مشي.

mechin, basane, peau de mouton préparée; ar. مشين.

mesarif, frais, dépense; ar (مصرف plur. de مصرف).

mousalihé, la paix; مصالحه kirin, faire la paix; ar. مصالحه.

moushef, le Koran; mesaf G., misāf, mishav Rh.; ar. مصحف (un exemplaire du Koran).

zaza misr, Égypte; ar. مصر.

zaza mīsrī, égyptien; ar. مصري.

mesref, dépense, celui qui dépense; مصرف داین mesref dàin, défrayer, msraf kem, je dépense, G.; t. مصرف اتمک; voy. مصرف.

mstékki, mastic, G.; ar. مصطكى (du grec μαστίκη, voy. Potl, Zeitschrift für die Kunde des Morgenl. VII, 104); géorg. მსტეკი; ce mot semble être dérivé du pers. فستق (ar. فستق).

maslahat, affaire; ar. مصلحة.

mezakhtin, dépenser; de l'ar. مضاع (dépenseur).

مضبوطه mazbata, jugement, sentence; ar. مضبوطه.

مضخاندین mezikhandin, dépenser en folles dépenses; verbe causat. de مضخين.

مضخين mezikhin, se ruiner par les dépenses, se perdre par la dissipation; comp. مضاختين.

مضر mouzour, pernicieux; ar. مضر.

مطابق moutabiq, conforme; ar. مطابق.

مطال voy. مرطال.

مطبخ metbekh, cuisine; matbak cekem, je cuis, je fais la cuisine, G.; ar. مطبخ.

مطبخچی matbakci, cuisinier, G.; t. مطبخچی.

مطران metra, évêque; ar. مطران.

مطرباز metrabaz, accapareur, monopoleur; t. مطرباز.

مطربازی metrabazi, monopole.

مطربی mytribi, imposteur; matérb, charlatan, G.; hafd metúrba, sept musiciens, S.; ar. مطرب; comp. مرطب.

مطلا moutela, dorure; ar. طلا.

مطلق moutlaq, absolument; مطلق moutlaq khastin, vouloir absolument, exiger; ar. مطلق.

مطهر maatahr, purgatoire des Chrétiens, G.; ar. مطهر.

مظنه mezenné, il est probable; ar. مظنه.

مع maa, avec, ensemble, ar. مع.

معاش mâch, gage, salaire; ar. معاش.

معافی maaaf, maaaf, libre; maaaf kem, je délivre, je privilégie, G.; t. معافی اتمک.

مخفور voy. معافور.

معافه mâfé, espèce de palanquin; ar. معافه.

معاند mouanid, obstiné; ar. معاند.

معاهده mouahidé, alliance, convention; ar. معاهده.

معبد mâbed, temple; ar. معبد.

معبر mouabir, astrologue; ar. معبر.

معبود mâboud, centre d'un corps d'armée.

معتبر mouateber, respectable; ar. معتبر.

معجون mâdjoun, pastille excitative, opiat; معجونا قرمزی mâdjoun-a qyrmizi, alkermes; maağıun, électuaire, confection, G.; ar. معجون.

معدن mâden, mine, minerai; ar. معدن.

معدہ mâdé, midé, estomac, appétit, tempérament; پاک کرین midé pak kirin, restaurer sa santé; معدہ وہ ہیہ mâdé vé heié, avez vous de l'appétit? káčýg bē maa'da, la fille était sans appétit (ne l'aimait pas) S. (l'estomac est le siège des passions); maa'de tekkel ket, j'ai de la nausée, G.; ar. معدہ.

معرض meariz, maquerau, cornard; maares, entremetteur de mariages, G.; ar. معرض.

معرفت mârifet, art; به معرفت be-mârifet, avec art; chez Garzoni: maa-riféta, grâce, bonne manières, éducation, intelligence, adresse; politesse, honneurs, bienvenue; maa-riféta kem ghel, je fais un salut à; maa-rifet nağıum, astronomie; marifat Rh.; ar. معرفة; comp. بی معرفت.

معزول maazul kem, je casse, je dé-

grade; mǎzúl bum, je suis cassé, G.; t. معزول انبك; comp. عزل.

محس maas, étrille; comp. محس.

معطل mouatil, jour de vacance, congé;

mātal, niais, G.; ar. معطل.

معطلی mouateli, vacances.

معقول mǎqoul, noble, distingué, personnage; plur. معقولان mǎqoulān; chez Garzoni: mǎkúl, vénérable, civilisé; mǎkúl t-kem, ce-kem mǎkúl, je traite avec distinction; mǎkúlter kem, j'élève; ar. معقول; comp. نمعقولى.

معقولى mǎqouli, convenance; نه معقولى كرية ne mǎqouli kiriié, il parla hors de propos.

* معلاق melák, foie; melák spi, poumon (t. اق جكر); ar. معلاق.

* معلم mǎlem, docteur, professeur; mǎlem giú, rabbin; mǎlem ātraf, confesseur (ar. معلم الاطراف), G.; ar. معلم.

معلوم mǎloum, connu; معلوم نينه mǎloum niné, inconnu; به معلوم وه vé bé, sachez que...; ar. معلوم; comp. نام معلوم.

معى مام mam, oncle paternel; معى مزين mam-i mezin, grand-oncle; مامو mamó, ô mon oncle! mām, māmó G., māmú Rh., maam, lor. mamoo R.; formé par reduplication de l'ar. عم; voy. بسمام عام, عم; دوتمان.

معنى mana, mani, sens, signification; معنى وى خبرى بده من khaberi bi-dé min, donne moi le sens de cette phrase; mā'na Rh.; manā aia, il a la signification, G.; manā t-kem, manā bezium, j'interprète le sens, G.; ar. معنى.

معنى maneki, cheval; mā'nāgh, cheval de noble race, S.; ar. معناق.

معيشت meïchet, moyens de vivre; معيشت مال و حال hal ou mal meïchet, moyens de subsistance; ar. معيشة.

معين mouâien, adjoint, aide; ar. معين.

* معين mǎin, digérer; prés. 1. mǎum, 2. 3. mǎit G.; de l'ar. معى (boyau), ماعى (nourriture digestible).

مغارé megaré, caverne, grotte; ar. مغاره (kürin. muǧwár, Schiefner 236^b).

مغامر mougamir, malheureux, qui est à plaindre; ar. مغامر.

مغابر mougàir, contraire; مغابر عادتى mougàir ādeti, contraire aux us et coutumes; ar. مغابر.

مغرب megreb, ouest; maghreb G., maghrab Rh.; ar. مغرب.

* مغربى maǧhrebi, occidental; vent d'ouest, G.; ar. مغربى.

* مغرور maghrúr, orgueilleux, G.; ar. مغرور.

مغرورى magrouri, orgueil, vaine gloire.

* مغره zaza muǧarǎ, Mugara (nom propre).

مغز megz, moelle; c'est la forme persane de مغزو.

* مغصين mayasín, avoir dégout; az mayasím, je suis dégouté, S.

مغك myghik, cousin (insecte); allemand mücke, angl. midge.

مغل voy. مغل.

مغل meghel, endroit, gîte d'un animal; arm. ակղաղ; voy. le Journ. as. VI, 19, 527.

مغلطه megleté, repaire de voleurs, réunion de mauvais sujets; خور ايجستنا

مغلطى khou eïkhystin-a megleteï, s'aventurer; ar. مغلطه.

مغلق mogleq, difficile; ar. مغلق.

مغلوبى magloubi, vaincu (les Kurdes prennent souvent ce mot pour « vainqueur »); ar. مغلوب.

مغمك mygmyk, mouchérons, cousins; mot onomatopéique; comp. مغمك et Pott, Doppelung p. 64; kürin. mizmíz (Schiefner 235^b).

مفاجه mefadjé, subite; ar. مفاجه (voy. مرك).

مفت mouft, gratis; p. مفت.

مفتح muftah, clef; müftâ S., bü-müftâ-ka, bouton, S.; ar. مفتاح.

مفتوحانه meftouhané, les commencements, les premières études du Koran; ar. مفتوح.

مفردى mufurdi, huissier, sergent de police; mafúrdi G.; ar. مفرد (seigneur, grand).

* مفرك mafrak, métal; mfrak, bronze, G.; mefrák, Bronze, L.; müfraç S. (aussi en arabe); mafrak, étain, Rh.; ar. مفرك (fondu); géorg. მფრეხი (fer blanc).

* مفرك mōfrík, aune, palme (?) L. I, 33, 1; ar. مرفق (coude).

مفسيد moufsid, malicieux; plur. مفسيدان moufsidan; ar. مفسد.

مفسير moufesir, drogman; ar. مفسر.

مفلس mouffis, banqueroutier; ar. مفلس.

موفلسي mouflisi, banqueroute.

* مقابل makabil, vis à vis, rival; mokabil, en face de, G.; ar. مقابل.

به مقابله mouqabilé, réciprocité; be mouqabilé, réciproque; ar. مقابله.

مقات mouqat, attentif; voy. مقيد.

منقار voy. منقار.

مقارن mouqarin, prochain; ar. مقارن.

مقام maqam, musique; mekâma kangia, mélodie, G.; ar. مقام.

مقبر meqber, sépulture; ar. مقبره.

مقبرستان meqberistan, sépulture, cimetière; du pers. مقبرستان.

مقبولى maqbouli, acceptable, agréable; makbûl, agréable, consentement, G.; makabul Rh.; ar. مقبول; comp. نامقبول.

مقدار myqdar, un certain nombre, d'environ; مقدارى جلان myqdari tchilan, une quarantaine; maydârâki, un certain nombre, S.; ar. مقدار.

مقدر mouqader, sort; مقدرا من mouqader-a min, mon sort; mokkâder G.; ar. مقدر.

* مقدس mkâddas, mokaddas, sacré, G.; muqaddás, sanctifié, L. образцы мр.; ar. مقدس.

* مقدسى mokdasi, pèlerin chrétien allant à Jérusalem, G.; ar. مقدسى.

مقاصا حراى maqas, ciseaux; maqas-a tchiraï, mouchettes; mokáz G., mokás kem, je coupe, G.; ar. مقص; comp. دوفى مقصوك.

* مقصاندين mokasándin, couper; prés. 1. mokasínium, 2. 3. mokasínit, parf. part. mokasánd, partic. passé mokasándia G.; verbe dénom. de مقص.

مقصده meqsed, but; عيني مقصده âin-i meqsedé, le véritable but; ar. مقصد.

مقصدرات maqsedat, vœux, désirs; maqsedat-i vi eweié, tels sont ses vœux; ar. مقصود, vulg. maqsad.

* مقطره máktara, fourneau, G.; ar. مقطره.

* مقليک meqilík, casserolle, bouilloire pour cuire des oeufs, L.; ar. مقلا.

مقناتيس meqnatis, aimant; mákna-tis G.; t. مقناتيس (du grec μαγνήτης) مقول meqoul, modèle; ar. مقوله.

مقوى mouqava, carton; ar. مقوى.

موقايد mouqaied, attentif; mouqaied bé, sois attentif; zaza mukaít-e xóe bi, qu'ils prennent garde; ar. مقيّد.

موقايدى mouqaiedi, application, soin; به موقايدى be-mouqaiedi, exact.

مكاره mekaré, fourberie; ar. مكار (fourbe).

مكافات moukafat, récompense; مكافات moukafat kirin, récompenser; t. مكافات انك.

مكاليه moukialeme, conversation; ar. مكاليه.

مكان mekan, situation, endroit; ar. مكان.

* مكب mekáb, corbeille; le-biyn mekábbe, sous la corbeille; syr. mekábbe S.

مكتب mekteb, école; ar. مكتب.

مكتوب mektoub, lettre, épître; mektúb G. ar. مكتوب.

مكت mekis, retard; مكث كرين mekis kirin, arrêter, retarder; t. مكث انك.

مكر mekir, fourbe; finesse, ruse; ar. مكر (imposture).

مكرم moukrim, hospitalier; ar. مكرم.

* مكروزه mukruza, musée, Rh.

مكمل moukemel, accompli; ar. مكمل.

* مكايه zaza migai'e, fourbe? L. I, 74, 5.

مكر megher, si ce n'est, par hasard; du pers. مكر.

* مكريت magrit, perle, Kl.; de l'arm. մարգարիտ; comp. مروارى, مرارى.

* مكنه magäna, robinet d'un aqueduc, S.; voy. منجنك, منكنه.

مل mil, 1) bras, épaule; ملید مه mil-i-d mé, mon bras; ملی وی هسپی ز جه mil-i vi hespi ji djih der-ketié, ce cheval s'est épaulé; ملی شینی mil-i chini, la verge d'une balance; mel, épaule, G.; mel dem, porter sur l'épaule, G.; mil, bras, Rh.; mīl, cou, Br.; plur. millān, épaules, S.; 2) plateau d'une montagne, promontoire; mil, défilé, Rawlinson, Journal of the R. Geograph. Soc. IX, 30, 41; p. مل; voy. سرمل (ناف s. v. نامل).

ملا mela, mollah, savant, docteur en théologie; ملا خوندی mela khoundi, mollah lettré; ملا زن mela jin, maîtresse, qui enseigne quelque art; ملايك melaiek, un certain mollah; ملامه mela-mé, je suis mollah; mella, mollá G.; mollāh, mal-lāh Rh.; zaza mél'a; p. t. ملا, de l'ar. مولى.

ملاتی melati, doctrine.

ملاحظه moulahizé, méditation, observation; ملاحظه كرين moulahizé kirin, méditer; t. ملاحظه انك.

ملازه melazé, rhume de cerveau; arm. *ṣuṣu* (pituite).

ملاقات moulaqat, rencontre; ملاقى moulaqi kirin, se rencontrer, s'unir; ar. ملاقات.

ملازم melamez, simple, inoffensif.

ملايت melaïet, état de mollah, connaissance de mollah; ar. *مولاية*.

* ملايكة melâiket, ange, G.; ar. ملايكة (plur. de ملك).

ملايم moulâim, tranquille, caractère doux; ar. ملايم.

* ملبس mlébes, bonbons; ar. ملبس (amandes couvertes de sucre, Berggren p. 269).

* ملبوس melbús, vêtement, S.; ar. ملبوس.

ملت millet, nation; melléta G.; ar. ملة.

* ملىك zaza miličik, passereau.

مولىهم moulehem, charnu, gros; ar. ملىهم.

ملىز melez, coupon d'étoffe.

* ملىون mālaūn, maudit, G.; melūn L.; ar. ملىون.

ملك melek, ange; ملك طاوس melek taous, ange-paon, nom du Satan qu'adorent les Yezidis (voy. Layard, Nineveh and its remains I, 294, 297; Ainsworth, Journal of the R. Geograph. Soc. XI, 25); malak Rh.; ar. ملك.

ملك mulk, bien-fonds; milk, terre labourable, Rh. propriété L.; chez Garzoni: melk, possession, terrain, acquisition; melk kána, bien-fonds héréditaire; melk bab, héritage; melk aia, posséder; melk kérum, j'acquérís un bien-fonds; ar. ملك.

* ملك milk, règne, L. образцы шр.; ar. ملك.

ملكدارى mulkdari, acquisition; du pers. ملكدارى.

ملكىت voy. ملكىت.

از ملوانم melevan, nageur; ez melevan-ym, je suis, ملوانى tou melevan-i, tu es, او ملوانه eoū melevan-é, il est un bon nageur; ام هون, هون em, houn, van melevan-in, nous sommes, vous êtes, ils sont des nageurs; malaván kem, je nage, G.

ملوانى melevani, l'art de nager.

ملوت mouleves, souillé; ar. ملوت.

* ملول melul, triste, Rh.; ar. ملول.

ملوهم melhem, onguent, emplâtre; ملوهم melhema tidāi birin-a min deheband, tu a mis l'onguent sur ma plaie, elle se dilata; mrahm, onguent; mélgiam, málgebra, melgema, emplâtre, G.; t. ملهم, ar. مرهم, p. ملهم, aram. *ܡܠܚܡܐ*, hürkan. malh'wäm (baume vulnérable de jaune d'oeuf, de miel et farine de froment).

ملك memik, 1) sein d'une jeune femme, mamelon; ملكى تازة memik-i tazé, sein à peine formé; mamék, sein de mère, G.; memík L.; māmka-a me, mon sein, S.; 2) lorist. mimek, tante; mot onomatopéique, t. ممة, lat. mamma, haut allemand memm, hürkan. mama, küin. mam, akuscha mamma (sein), p. مام, grec *μᾶμα*, lit. mama (mère), allemand muhme (tante); voy. Pott, Doppelung 32, 33.

مكن mounkin, possible, c'est possible;

نینه moumkin niné, ce n'est pas possible; mimkun, possibilité, Rh.; ar. ممکن.

* ملكت memlekéta, empire, monarchie, règne, pays, état; memlekét L.; zaza melmekét; ar. مملكة.

* می мами, poule, P.; lorist. mampir; géorg. მამული (coq, de მამს père), laz. mumúli (Pott, Doppelung 64), mamuli (Klaproth, Asia polyglotta 123, Sprach-atlas II).

من min, moi (formatif de از); men G.; емень P. (la voyelle e est le اضافه); min L. Rh.; p. از, voy. من.

من men, batman, poids d'environ 6 ocks ou de 18 livres (demi poud); le batman turc contient 6 ocks, une ock à 3 livres; منا men-a qavi, une men de café; chez Garzoni: men à 12 vakie (ock, وقية), quatre men sont 1 kuntkar, 30 kuntkar un kantár; p. من (le man ou batman dit batman des caravanes contient 1600 mýsqal = 6 ocks, et 30 batman font 1 kantar, tandis que le batman de Téhéran ne contient que 640 mýsqal).

* من de, من لره d'ici, B.; ar. من.

* مناتكى monáteki, un rouble, L.; du russe монета.

مناره minaré, minaret; ménorá G.; menārā S.; ar. منارة.

مناسب mounasib, convenable; menásseb G.; ar. مناسب; comp. نامناسب.

مناسبت mounasibet, convenance; ar. بی مناسبت; comp. مناسبت.

* منافق menáfak, impie, scélérat, réprouvé, hypocrite, G.; ar. منافق.

منبر minber, mimber, chaire de prédicateur; ar. منبر.

منت minet, obligation; منت برین minet birin, s'engager, s'obliger; mēnét G.; mēnét el-gherum, je remercie, G.; mēnét bo-ghrum, je m'oblige, G.; mināt kēshāndin, remercier, Rh.; ar. منة.

منتشه menteché, massue.

منجل mendjel, chaudron; mangiél G.; manjal, grand bouilloire, Rh.; mangeluk, bouilloire à thé, Rh.; bal. manjal.

منجك mendjenik, mangonneau, machine pour lancer des pierres; manjanik Rh.; p. t. ar. منجنيق, vulg. منجاني, syr. منجنيق (du grec μαγγανικόν).

* مندار mendār, enfant; mendāriké ke, l'enfant qui..., Ch. 348; comp. arm. մանր, մանուր (petit) մանուկ (enfant).

مندبور mendebour, mendebir, insolvable, ruiné; مهو ژ من باره meho ji min paré di-khouzé, tchi dibiji, aman ne-bé bidei mendebour-é, Meho me demanda de l'argent, qu'en dis tu? pour l'amour de Dieu, ne lui donne pas, c'est un banqueroutier; du pers. مندبور.

مندبوری mendebouri, banqueroute.

مندر minder, matelas, lit; مندر minder tchi-kirin, faire le lit, arranger le lit; t. مندر.

مندل mendel, barre, loquet; مندل mendel kirin, bâcler, barrer; t. مندال.

* مندور mandúr, voué, G.; ar. مندور.

* مندیا zaza mündia-i aíšma fátma, arc en ciel.

منزل menzel, habitation; manzéla, chambre, G.; ar. منزل.

موج — منزل

منزل menzil, station, poste, relais, courrier; manzıl G.; ar. منزل.

* منزلچی menzilci, postillon, G.; t. منزلچی.

منزلخانه menzil-khané, relais, station de poste; du pers. منزلخانه.

منزوی mounzevi, casanier; ar. منزوی.

منسف mensef, plat rond et grand; ar. منسف.

منشور menchour, illustre, fameux; ar. منشور.

* منصف mänsäf, serviteur, S.; ar. منصف.

* منصور mansúr, vainqueur, G.; ar. منصور.

منتظر mountezir, attendant; منتظری mountezir-i djezai bé, attendez-vous à la représsaille; ar. منتظر.

منع mena, défense; منع کرین mena kirin, interdire; t. منع اتمک.

* منفاق monfak, buffet, G.; ar. منفاق.

* منفک monfak, munfak, soufflet de forge, G.; ar. منفخ.

منقار minqar, 1) bec d'oiseau; 2) mnkar, ciseau (à tailler les pierres) G.; makāra kirin, travailler en ciseau, Rh.; ar. منقار.

منقل monkal, foyer portatif, G.; mangal, brasier de cuivre, Sd. 1, 108; ar. منقل; géorg. მანკალი.

* منک minik, petit chien, L.; comp. bal. bing, géorg. ღინძა, ღინძის (barbet).

منگنه menghene, étai, machine pour serrer; manghano, pressoir, G.; mangēna, machine, Rh.; t. منگنه, de l'ital. mangano (grec μάγγανον); voy. منگنه.

منگوش men-gouch, boucle d'oreille; du pers. منگوش.

* منو mano, manno, homme, Kl.; sanscr. मनु, allemand mann.

* منه zaza miná, de moi.

منی mini, mon cher; de من (moi).

منی کرین mini kirin, instances, désirs; mini kirin, implorer, former des souhaits; ar. منی (plur. de منیه).

موی خنزیری mou, poil, cheveux; mou-i khynziri, soies de cochon; مو mou ghiri ghiri, crépu; مو ریتن mou vechiian, muer; مو کشان mou retin, changer de poil; مو کچان mou kichan, ratisser un cuir; mū, poil du corps, L.; mi R., B.; zaza mū, poil, plumage, mūye; p. موی, موی; comp. دموی.

مواجب mevadjib, salaire, appointement; ar. مواجب.

مواخذہ mouakhizé, blâme; ar. مواخذہ.

مواشه mevaché, pince; plur. arabe du pers. ماشه.

مواشی mevachi, bête sauvage; ar. مواشی (quadrupèdes domestiques); comp.

(موجش de) مواخش et وحشی.

موافق mouvafiq, conforme; ar. موافق.

موال meval, but, utilité; ar. موال; comp. بی موال.

* موت mōt, vin, L.; digor. myt, tagaur. mūd (hydromel).

* موت myt-e nepaxh (lisez nepaxh) chicot d'arbre, p. матетарпахъ P.

موت maoût, meoût, la mort; ar. موت.

موتا meouta, mort; ar. موتی.

* موج mūg, onde; mūg ket (la mer)

roule; mǔg 'l bahhr, flot de la mer, G., myma P.; ar. مَوْج.

موجب modjib, cause; به موجب be modjib, pour cause; ar. موجب.

موجود meoudjoud, sis; ar. موجود.

موجودات meoūdjudat, nature; ar. موجودات (plur. de موجود).

موجين meoūdjin, s'agiter (en parlant des eaux et des flots); de موج.

* موحك mochék (ch = č) petit panier, Rh.

موجينك moutchin, moutchink, pincettes pour arracher le poil; du pers. مويينه.

مودن modin, bout de pipe, bouquin de pipe en ambre; modénk G.; armén. մուսք (entrée), grec μύτη (nez, museau), allem. mund.

موازين mouazin, celui qui donne le signe de prières; ar. مَوِّدَن.

مور voy. مهر.

* مور mōr, poudre (dans le dial. de Bohtan) S.; ar. مور.

مور mor, brun, noir; t. مور.

مور mour, chicaneur.

مورث morow, mogrof, commissaire de police dans les provinces caucasiennes; vousané وسانه بچين شكالى مورث بکين bi-tchin cheka li morow bi-kin, ainsi allez et portez la plainte au mogrof.

مورك voy. موري.

موري mourì, chicane, tort.

موري mourì, fourmi; merú G., míro L.; bactr. maoiri, p. مور.

موري morik, mori, fausses perles, marguerites en verre; موركا چاقان

morik-a tchawan, perles contre le (mauvais) oeil (de couleur bleue); p. مهره, ar. مهرق (de مهر).

موزي moz, mozi, bourdon, mouche; موزى زر moz-i zer, guêpe; mōz, bourdon, Rh.; p. منك, منج, maz. mǎz (Melgunof, die Südufer des Kas-pischen Meeres, p. 30); comp. سیراموز.

موزر mou-zer, roux, cheveux roux; mú-zer, blond, G.; de مو et de زر (jaune).

موزلان mozelan, enclos pour les bestiaux; comp. géorg. მესელი (haie de pieux) მესელი (poutre).

موزيك mouzik, 1) veau, 2) enfant de la femme et de son premier mari; arm. մոզի (veau mâle d'un an); ud. mozi.

مويژ meoūj, mevij, me-viz, raisin; مويژي هيشك mevij-i hechk, raisin sec; mevis, cubèbe, G.; mevis resc, raisin noir; mevis sór, raisin rouge; Kl.; mevij B., mēwush Rh., maviš (ar. زبيب cubèbe) S.; p. مويژ.

مويژك moujik, paysan (mot russe); russe мужикъ.

مويژين meoūjin, miauler; de meoū (miau); comp. le ture مياولق, ar. مؤا, russe мяукать, grec μύζω etc.

* موسا mûsa, Moïse, G.; musá L.; ar. موسى.

موسم mevsoum, saison; ar. موسم. موسيقى musikí, musique; ar. موسيقى, du grec μουσική.

موشك voy. مشك (souris).

* موشكور musc-kór, taupe, G.; mǐšk-i xu'ir L.; moush-a kwera R. I, 196; zaza mǔšu kōr, rat-taupe; p. موش کور, موشك کور; voy. مشك.

* موصل mosul, Mosul; ez mozul, habitant de Mosul, G.; musili Rh.; ar. موصل.

* موصلی mosuli, habitant de Mosul, G. موقوت moqout, miqout, maillet, marteau en bois; ar. ميقعة.

مول mol, vagabond, vaurien; p. مول.

* مولا maula, pour cela, S.; ar. من الان.

* مولايكة molaïké, péril; ar. مهلكة Ch. 352.

مولت voy. مهلت.

مولود mevloud, naissance; maulúd, jour de naissance, G.; ar. مولود.

موله molé, truelle; comp. مالنج.

موله molé, plâtre; russe мѣлъ, lit. mē-las (plâtre) mólis (argile).

موم moum, chandelle; mūm sonderān, éteigneurs des bougies (voy. چرا); p. موم.

* موم mōm, fleur; yāk mōmi, une fleur; desmāl-ē mādō že mōmīya, la coiffure de Mado est (bariolée) de fleurs, S.

مومدان moum-dan, chandelier.

مومين moumin, orthodoxe (en parlant des musulmans); ar. مؤمن.

مومي moumi, mouchoir de tête; du pers. مومی (chint à couleur de cire).

مون moun, vil, vilain, méchant, ignoble; comp. géorg. მონი (gale).

* مون mon, mou; mon kirin, amollir, Rh.; talych nōm (p. نرم)?

مونبار mounbar, saucisse; t. بومبار, p. مومبر (Zeitschr. d. Morgenl. Ges. 31, 489).

مونك mounik, noeud de tige.

موني mouni, vilénie, bassesse.

* موني moni, mollesse, Rh.

مويدە moïdé, jeunes garçons employés à la danse, travestis en femme; on les ap-

pelle aussi kiotchek كوتچك; voy. Brugsch, Reise der preuss. Gesandtschaft I, 387.

موثر voy. مويز.

مه meh, mih, brebis; plur. مهان mehan beran khouriié, les brebis ont goûté les béliers (furent couvertes par les béliers); مهيد استور به mehi-d isteouër be tchendi di-din, pour combien donne-t-on les brebis stériles? mih Rh., mōh, plur. mīhā S.; bactr. maēša, p. ميش; comp. می.

مه mé, nous; ma G. Rh., me L., me xoar, nous buvions, L.; zaza mā; c'est le formatif employé en instrumental, accusatif; p. ما; voy. از.

مه mé, moi; voy. از.

مه meh, lune, mois; مه نو meh-a nou, nouvelle lune; mah, mois, G. Rh.; mah, meh, méhek, méhin, mois, L.; mahā M. (ā semble être le يای اضافت); p. ماه. مانك, تيرمه (Hafiz 18, 7); comp.

مه mé, ne, particule prohibitive; مه me bijé, ne parle pas; مه بيه me-bé, n'enlève pas; ma G. Rh.; bactr. mā, p. مه.

می voy. مه.

مهانه mehané, prétexte, subterfuge; mah'nē Rh.; p. بهانه; comp. مانه.

مهتر mehtir, meilleur, le meilleur; du pers. مهتر.

ميتر voy. مهتر.

مهج mehdj, entrailles; ar. مهج (âme, haleine).

مهه mehd, berceau; ar. مهد; comp. ماتك.

مار voy. مهر.

مهر كرين muhur, cachet; مهر خراب كرين muhur kirin, cacheter;

kherab kirin, rompre le cachet, décacheter; moor, cachet, anneau à cacheter, G.; mohr Rh.; pehl. مودر, p. مهر, scr. मूद्रा. مهرسه mehrésé, supérieur d'une église, évêque arménien; comp. مهرسه.

مهرک mohrýk, colonne vertébrale, ar. خأرأز S.; p. مهره.

مهره mehré, la dot; ar. مهر; comp. مار.

مهره muhré, lissoir; مهره کرین muhré kirin, lisser; du pers. مهره.

مهرک voy. مه (mois).

مهلت muhul, mohlet, délai; mohlat Rh.; zaza maulét; ar. مهله.

مهمان voy. میوان.

مهموز mehmouz, éperon; ar. مهموز.

مهن voy. مه (mois).

مهندس mouhendis, ingénieur; ar. مهندس.

مانک voy. مهنک.

مهنک mehenek, plaisanterie, facétie; من مهنک کر min mehenek kir, j'ai plaisanté; comp. هنک.

مهمان خانه mihvan-khané, hôtel; du pers. مهمان خانه.

مهیّا mouheia, préparé; ar. مهیا.

مهین mahin, mahin, jument; مهینا مه hin-a vé fal khourié, votre jument a-t-elle été couverte par un étalon? majina G., mehín L.; ماگینی māgīnī B. (le g semble remplacer le h comme en russe); mahīn Rh. Sd.; main R.; lor. mohan, zaza māhín, p. مادیان, bal māthiñ, pehl. ماتیان.

می mi, meī, femelle; meh G., mah, meh B., mē Rh., meīya L.; p. ماده, voy. می, میزی, شیر (s. v. شیر); میامی (s. v. میه).

می قارقاش mi, miia, brebis; میا qarqach, brebis de couleur blanche; میا chini, brebis de couleur brunâtre; میامی mīa-mi, brebis femelle; میا rech, brebis de couleur noire; mī, mēš L., meik-i āvi, bièvre; mī āvi, loutre, L.; dujiki mīe; voy. مه.

می meī, vin, liqueur, boisson; می meī we-kharin, boire du vin; می meī we-na-khé, abstinence, qui ne boit pas du vin; méi G., mei L., mah Rh.; meī, grappe de raisin, vin, P.; p. می, scr. मी.

می voy. مو.

می māia, maladie des chevaux, qui leur fait changer de sabot; من نیری افه هسپا min niri ewe hespa māia we-di-gouhouré, j'ai examiné ce cheval, il change de sabot.

مبارم voy. خورین (manger).

* میان maiyān kirin, accommoder, Rh.; zaza myāni, milieu; myāni šaūe, à minuit; locatif myānde, au milieu; bactr. maidyāna, p. میان.

* میانچی miānci, médiateur; miānci de-bum, j'accommode, G.; t. p. میاجی.

* میاننی zaza myanén'i, moyen, au milieu.

* میت meit, mort, cadavre, L.; ar. میت.

میتەر meiter, palefrenier, cocher; mātār S.; t. موتر (du pers.).

کچک هیز 3. میتین mitin, teter; prés. 3. کچک هیز ketchek heij chir mijé, une fille est encore à la mamelle; chez Rhea: prés. 1. mīzhim, parf. part. mīzht, infinit. mīzhtin; chez Socin: impér. 2. be-méža

bé-lěva, tête avec tes lèvres; grec ἀμέλγω, lit. melzu, allemand melken; comp. شیرمژ.

* میخ михъ, clou, cheville, P.; du pers. میخ.

میخانه mei-khané, cabaret, taverne; meí-kána G.; du pers. میخانه.

میخک mikhek, girofle; du pers. میخک (armén. միխակ, géorg. მიხაკი).

میخوش mei-khoch, aigre-doux; p. میخوش.

* میدان midan, place publique, G.; de-maidán, au milieu, S.; ar. میدان, میدان.

* میدانъ-ханъ мейданъ-ханъ, cour, P.

میر mir, émir, bek; plur. میران miran; میرکی mireki, un prince, un seigneur; mír, prince; mira, princesse, G; zaza mîre; ar. امیر, امیر.

میر voy. مر (homme).

میرات mirat, héritage; میرات استاندین mirat istandin, hériter, prendre un héritage; ای کو میرات استاندیه ei kou mirat istandiié, héritier, celui qui a pris l'héritage; mīrāt Rh.; ar. میرات.

* میرانگیر mīrāt-gir, héritier, Rh.

میراخور mir-akhor, écuyer, chef de l'écurie; mir abhkur G.; du pers. میراخور.

میرای mir-aw, surveillant des eaux; p. میراو, میراب.

میرانہ mirané, en prince, magnifique; داوونکی میرانہ daouetek-i mirané, une noce magnifique; du pers. امیرانه.

میرزا mirza, monsieur (titre donné seulement aux Persans); du pers. میرزا.

موری voy. میرو.

* میرون mirún, confirmation (des Chré-

tiens); mirún dem, je confirme, G.; syr. حلدن (du grec μύρον).

میر voy. میره.

میری miri, fisc, trésor, bien de l'état; میریہ miriîé, ce qui appartient à l'état; میریا خوی miriia khoï, gabelle; du pers. میری.

میریتیا miriti, administration; میریتیا آرزرومی miritiia erzeroumi, administration d'Erzeroum.

میزهاتیه کرتین miz, urine, pissat; میز نکوتین miz hatiié ghirtin, dysurie; میز نیکوتین miz nikoutin, strangurie; miz, miz Rh.; میز-کیم je pisse, G.; میز گھرتیا miz ghertia, dysurie, G.; bactr. maeza, p. میز.

میزتین miztin, mistin, uriner, pisser; chez Garzoni: prés. 1. mizum, 2. 3. mizit, parf. part. mizt; mīstin Rh.; chez Socin: fut. 1. aze bö-mīsim, parf. part. 1. mō mīst; bactr. miz, p. میختن (prés. میزم).

میزر mizer, tablier, essuie-main, voile; میزبر mizer-ber, un petit tablier, chemisette (de بر sein); ar. میزر.

میزین mizin, balance; میزن balance dans le Zodiaque, G.; mēzín L.; ar. میزان.

مژم voy. مژم.

میشان mijan, un nourrisson, enfant qui tète; de میتین.

میشاندین mijandin, teter; verbe dénom. de میشان.

میتین voy. میتین.

میژو mijou, agneau qui tète; de میتین.

میش voy. مش (mouche).

می voy. می (brebis).

* میشته zaza meîšte, demain; meîšte yereî, demain soir; meîšte sebâh, demain

matin; meışte nemăjira, demain au temps de la prière de matin; comp. نیشته.

میشتان miché, michestan, forêt, bosquet; mesh Kl., méše L.; t. میشه (chêne), میشتان لك (forêt de chênes); grec mod. μέσσε, maz. mis (une espèce de chêne, Melgunof, die Südufer des Kaspischen Meeres 221), tcherkess. mess, qizylbach mescha (Klaproth, Sprachatlas XXXIX), syr. mod. mēšā (du kurde, Nöldeke 400).

میظر mizer, regard, observation; میظر mizer kirin, observer, jeter un regard; هر میظر بکه اگا لی مالہ heré mizer bi-ké aga li mal-é, va voir si l'aga est à la maison; ar. منظر.

می فروش mei-ferouch, tavernier; du pers. می فروش.

موقوف voy. میقوت.

میک voy. می (brebis).

میان mekuk, réglise, G.; t. میان کوی.

میلا dest i dirijii, attentat; میل ar. میل.

میل mil, instrument à teindre les yeux; میل ar. میل.

مل voy. میل.

میلاد miléd, jour de naissance, G.; میلاد ar.

میلداری meildari, adhérence; du pers. میلداری.

میلکور mil-kor, indifférent, qui ne se soucit de rien; de meil et de کور (aveugle).

میمون maimoun, singe; meimūn L., G.; du pers. میمون.

مینا mina, émail; مینا لی خستین mina khystin ou li-khystin, émailler; du pers. مینا (bactr. minu).

اززی مینا ته مه mina, pareil; ez-ji mina té mé, moi aussi je suis égal à toi; ام همی مینا هقین em hemi mina hew-in, nous sommes tous égaux les uns aux autres; لوزی مینا وی eoū ji mina vi, il lui ressemble aussi; mīnā L.; ez minā-ma, je ressemble, S.; mīnā-na, ils ressemblent, S.; zaza manén'u, il est égal; p. مانا, comp. bactr. mānāyen.

* میناندین mīnāndin, comparer; parf. part. 1. me dōst-ē xva minānd bu gul, j'ai comparé mon amie à la rose, S.; verbe causat. de مینین.

ماین voy. مینم.

* مینین mīnin, ressembler, Rh.; prés. 1. az de-mīnym S.; p. مانستن, مانیدن. میو miv, cep de vigne; mēv-e teri S., p. میو.

میوان mihvan, mihman, mivan, hôtes, les invités, les personnes en visite; میوان نواز mihvan nevaz, hospitalier; میوان نوازی mihvan nevazi, hospitalité; میوان هبه مروکه کلک mivan he-bé, aujourd'hui il y a beaucoup d'étrangers; میوانند من mivani-d min heié, j'ai des visites, j'ai du monde; mevān, invitation, réunion, G.; mevan kem, j'invite, G.; mīvan, hôte, L.; mēvān, mēwān Rh.; p. میوان.

میوانی mivani, festin, invitation à un banquet; mevānie G.; p. میوانی, géorg. შადგა.

ناحق — میوش

میوش voy. موثر.

میوک mivik, bouton; کرین mi-vik kirin, boutonner; diminut. de میوه.

* میوه meva, fruit, G.; meivé L.; ми-

верай, fruits, P. (پ. میوها), k. or. mivé; pehl. میفنک, p. میوه, bal. niwag.

مییا voy. می (femelle).

مییس voy. مش (mouche).

ن

نا na, non, ne, non-pas; نا افندم na efendi-m, non, monsieur; نابه na-bé, c'est impossible; نابی na-bi, cela ne peut se faire; ناتونینه na touniné, non, il n'y a pas; na na, non, non, à Dieu ne plaise! G.; na ka, naku, pour que non, Rh.; chez Garzoni: ber ná-dem, je continue; batal na-kem, id., feki na-ket, infructueux; na-vem, je refuse; kutt na-vem, je hais; kes na-vet, haï; na-elum, j'empêche, je ne permets pas, je défends; ehs ná-bu, futur; na-cium ber, j'évite; kabul na-kem, cela me déplaît; na kangia na karába, médiocre; na ex au, neutral; na kima na zeida, pas moins pas plus; idí na-kem, je regrette; denk na-kem, je me tais; ãz na-kem, je blâme; kes niasit, inconnu; na-vastit ser fekr, inconstant; na-levit, immobile; na-zapit, sans expérience; na dem, je refuse; qo qodam na-kem, je montre mon faible; karáb na-bit, il dure; bara na-dem, je prive, je dérobe; asab qo na-kem, je m'humilie; na-em, je manque, je ne suis pas là; ahhzer na-bum, je ne suis pas présent; ce-na-bit, irréparable; vek-na-bit, qu'on ne peut résoudre; na-bit, impossible; na-et a ghot, indicible; nerm na-bit, implacable; ãge na-kem, je dé-

teste; niscan na-dem, je me déguise; na-nevum, je ne dors pas, je veille; zu ce-na-kem, j'hésite; na-binem, je hais, Kl.; p. نینه, نه, comp. نا.

* ناامید, désespéré, L. I, 98, 18; du pers.

نابدید na-bedid, inaperçu; du pers. نابدید.

* نابویه na-búia, qui n'est pas mûr, G.

نافی voy. نابه.

نابینا na-bina, aveugle; du pers. نابینا.

* نای نا-بینی, narines, P.; p. نای بینی.

ناباکی napaki, impureté; du pers. ناباکی.

ناجاری natchari, la force des choses;

به ناجاری be natchari, forcement; ناجاریه natchariié, ils sont dangereux; نادی از ز ناجاری eidi ez ji natchari di-dim, enfin, forcement je te les donne; du pers. نچار; comp. نچار.

* ناه nah, soupir; nah t-kem, nah nah kem, je gémis (des malades), G.; ar. ناه.

* ناحق na-ahhk, injustice; na-ahhk kem, je tourmente, j'opprime, G.; na-hak, injuste, Rh.; du pers. ناهق; voy. نه حق (s. v. نه).

* ناحقى nahakī, injustice, Rh.

ناحه voy. يحيى.

* ناخسما nāxāsma, surtout; nāxāsma biyāni bō-bīnit, surtout si (le cheval) voit un étranger, S.

* ناخن naḫon, ongle, P.; c'est la forme persane de نينولك.

ناخوزه na-khouzē, qui ne demande rien (littér. il ne demande pas); comp. p. ناخواه.

ناخوش na-khoch, infirme, malade; ناخوش كت me na-khoch ket, nous sommes tombés malades; naquōsca G., nakhush Rh.; naquosc bum, je deviens malade, G.; ناخوشь, douleur, P., p. ناخوش; voy. نخوش.

ناخوشى nakhochi, maladie, indisposition; ناخوشى وبای nakhochiia vebaī; attaque de choléra; ناخوشى گرتين nakhochi ghirtin, tomber malade; naquoscīa, fièvre, G.; nakhushītī, maladie, Rh.; p. ناخوشى.

ناخير nakhyr, troupeau de vaches; ناخير قوان nakhyr-qavan, époque où le troupeau quitte le pâturage; de l'arm. *ḡaḡur*, géorg. *გაგური*, kurin. *neḡir* (Schiefner 224^b).

نادر nadir, rare, chose rare; náder, excellent, rare, merveilleux, G.; ar. نادر.

نادرست na-douroust, déloyal; du pers. نادرست.

نادرى nadiri, rareté

* نادين nādin, mettre; dē āgr-e kū-čkidā nādia, il le mit dans le feu du foyer, S.; p. نهادن; voy. دانيان, نايان, نهان.

نارنج narindj, orange; narang G.; du pers. نارنج.

نارين narin, piler, mettre en poudre, broyer; de هيران précédé par le préf. ni?

ناز naz, charme, agacerie; ناز كرين naz kirin, agacer, faire des simagrées; p. ناز کردن.

ناساز voy. ناز.

* نازدار nāz-dār, tendre, Rh.; comp. نازبردار.

نازك nazik, délicat; nazék, nasek G.; p. نازك.

نازكى naziki, délicatesse.

* نازل nāzīl buīa, il descendit du cheval, S.; ar. نازل.

نازله nazilē, catarrhe, fluxion; ar. نازله; comp. نزله.

نازوتى ne-ajouti, terre qui n'est pas labourable.

ناس nas, connaissance, entendement, ناس كرين nas kirin, connaître, entendre, ناسه وسانه nas di-kim, je connais; ناس تو هسان nas tousané tou hespan nas na-ki, ainsi tu ne t'entends pas aux chevaux; ناس نينه nas niné, on n'en a pas connaissance; p. ناسين; voy. شناس.

ناس nas, les hommes, les habitants; ar. ناس.

* ناساز naz, na-saz, rude, grossier, brutal, G. L.; p. ناساز.

ناسين nasin, connaître, être reconnaissant; prés. ناسين از دناسم ez di-nasim, ناس او دناسه eou di-nasé; plur. ناسين وان دناسين em, houn, van di-nasin; impér. 2. ناسين تو به ناس houn be-nas, plur. ناسين به ناسين houn be-nasin; parf. part. ناسين به ناس min, té, vi, mé, vé, evan

nas kir; parf. plur. 3. اوان ناس کر نه
 evan nas kiriné; partic. prés. ناسی nasi,
 partic. passé ناس کر نه nas kir,
 nas kiriié; chez Garzoni: prés. 1. niāscum,
 2. 3. niāscit; parf. part. niāscet;
 infinit. niāscina, savoir, connaissance;
 شناسین L. I, 100, 2; nyāsīn Rh.; parf.
 part. nyāsī Rh.; pers. anc. xšnās, p.
 شناختن.

* ناشتا nachta, jeun, à jeun, Ch. 346;
 du pers. ناشتا.

ناشی nachi, ignorant, étranger à un
 métier, novice, commençant; ام ناشینه em
 nachi-né, nous sommes ignorants; ar. ناشی
 (nouvellement produit), t. ناشی اولمق
 (croître, provenir).

* نازیر nāzir, administrateur, Rh; ar.
 ناصر.

ناصور nasour, ulcère fistuleux; ar.
 باصور; comp. ناسور, ناصور.

ناطور nator, gardien; nātir, baigneur,
 valet de bain, Ch. 346; ar. ناظر.

ناغلط na-galet, infaillible.

ناٲ naw, 1) nombril; nāv, reins,
 croupe, L.; comp. نافک; 2) intérieur, mi-
 lieu; نافا زکی naw-a ziki, entrailles,
 littér. intérieur du ventre; نافا نانی naw-a
 nani, mie d'un pain; نانی ران naw-ran,
 à mi-jambe; نامل na-mil, au milieu des
 épaules; chez Garzoni: naf, dans; naf
 dest, paume de la main; naf gioálk dem,
 j'ensache; naf zangír dem, j'enchaîne, je
 mets aux fers; naf scusca, dans la bou-
 teille; locat. náfdá, dans l'intérieur; náfdá
 cium, j'entre, je perce; chez Lerch: nāv,
 milieu; že nāv, de l'intérieur; de nāv, au
 milieu; nāv-band, tout au milieu, Rh.
 (littér. au milieu de la bande); nāba, dans

(dans la langue poétique) S.; nav-kúr,
 nom d'une plaine dans le Kurdistan, Journal
 of the R. Geograph. Soc. XI, 23; له نوه
 le néoua rasta, juste au milieu, Ch.
 346; p. ناف; comp. نافك.

نافا وه جیه naw, nom, célébrité;
 naw-a vé tchié, quel est votre nom? به
 ناف be-naw, renommé, célèbre; ناف
 naw dihevdan, donner le signal
 d'attaque; نافا دوان جیه naw-i di-van
 tchié, quel est leur nom? chez Garzoni:
 nave ehr mīnit, immortel; nave mazén,
 célébrité, célèbre; nave karāba, perdu
 d'honneur; nave kangia, réputation; nave
 beziium, nave dem, nave le-einum,
 j'appelle; nāv L. M., haay P., nām Rh.;
 zaza namé; bactr. nāman, p. نام; voy.
 بد نام, بی نافه.

نافتنك naw-tenk, taille fine.

نافحلو naw-hilou, lisse à l'intérieur.

نافداری naw-dari, l'action d'accré-
 diter; du pers. نامداری.

نافدان naw-dan, accréditer.

نافدانین naw-danin, nommer, donner
 le nom, accréditer.

نافران naw-ran, cuisse d'un animal;
 voy. نانی.

نافروز naw-rouj, midi; zaza nav-rōja;
 p. نیف روژ; comp. نافی روز.

نافسر naw-ser, homme de moyen-âge;
 comp. p. نیمسال.

نافك nawik, nombril; nafk, nafka,
 navek G., nāvīk L., nauk R., lorist.
 nāook; p. نافه; comp. نافی.

نافمال naw-mal, économe, intendant.

* نافجی navengi, médiateur, G.; nā-

vinjī Rh.; formé de نښي comme ميانجی de میان.

نښو naw-nou, mauvais nom, mauvaise réputation; littér. renommée pas encore fondée, encore nouvelle; نښو کړين naw-nou kirin, diffamer.

* نښي nāwē, nom, Rh.

نښا nā-qabil, inadmissible.

نښو naqos, cloche, planche qui sert de cloche; nākus G.; ar. نښو.

* نښي nālīk, matelas, piqué, G.; p. نهالی, bal. nīpāl, nīpād (Pierce).

نښي nalin, se plaindre, gémir; prés. نښي ez di-nalim, نښي تو di-nali, نښي او د ناله eoū di-nalé; plur. ام هون, em, houn, van di-nalin; impér. 2. نښي به be-nalé, plur. هون به houn be-nalin; parf. part. ته, min, té, vi, mé, houn, evan nali; parf. plur. 3. اوان نښي ai nali, part. passé نښي nali, nali; infinit. nālēn, le soupir, la plainte (du rossignol) S.; p. نښي.

نښي voy. نښي (nom).

نښو na-madoud, sans borne; du pers. نښو.

نښو na-mamoul, inespéré.

نښو nam-dar, renommé; du pers. نښو; comp. نښو.

* نښو méchant, Ch. 354; du pers. نښو.

* نښو نامړدي namerdi, paresse, P.; du pers. نامړدي.

نښو na-myré, qui ne meurt pas (prés. 3. négat. de مړين).

نښو na-maloum, indistinct, peu clair.

نښو na-maqboul, inacceptable; du pers. نامقبول.

نښو voy. نښو (milieu).

نښي namli, lame d'une épée; t. ناملي (du pers. نام, portant le nom du fabricant).

نښو na-mounasib, inconvenant; du pers. نامناسب.

نښو namous, honneur, réputation; نښو لي ناموسي ketin, toucher à l'honneur; نښو لي ناموسي anin, se compromettre; ar. ناموس (du grec νόμος); comp. بي ناموسي.

نښو namé, lettre; du pers. نامه; comp. les composés de ce mot avec امر, ابر, شهادت, حوادث, جنډک, تهنیه, ايزن, وصيت, قبله, طلاق.

نښو nan, pain; نښو nan-i aziz, pain béni; نښو nan-i khas, pain bis; نښو nan-goucht, repas (littér. pain et viande); نښو nan-i gherm, pain chaud, نښو nan-i tazé, pain frais; نښو nan-i bi-maie, pain azyne; نښو nan-i be-hewir, pain sans levain; نښو nan-i tiri, pain cuit sur les charbons (ar. خبز طري pain frais); نښو nan-i kartou, pain rassis; نښو nan-i jibouï me be-deriné, ôte le pain pour moi nan pesium, je boulange, G.; nān, pain, alimens, L.; hedrus. nān, nāneta (forme comme qévata, voy. فاهو); non Sd.; zaza nān, nā, dujiki non; p. نان, bal. naghan, arm. Նղհանղ.

* نښو nan-pan, boulanger de maison, G.; de pan = نان با p. نانپښ nan-pyž, boulanger; nān-pesh Rh.; de نانپښ p. نانپښ.

نجم — نانچوکی

نانچوکی nan-tchouki, herbe aromatique pour assaisonner les mets.

ناندار nan-dar, hospitalier.

* ناندران nan-dân, panier à pain, G.

نانکور nan-kour, ingrat; p. نانکور.

نانکوری nankouri, ingratitude.

* نانواخانه boulangerie, Ch. 345; du pers.

نانوک voy. نینوک.

* نانی nani, repas, Ch. 354.

* ناو nav, nacelle, Kl.; pers. anc. nāvi, p. ناو.

ناو naou, canal, gouttière, rigole; p. ناو; comp. bactr. navya.

ناودان naou-dan, conduit d'eau; du pers. ناودان; comp. نوین.

* ناوَوَه en bas (dans le texte pers. فرو) L. I, 98, 4; de نانی (dans, en) et de وه ce.

ناوِه voy. ناین.

ناوِیت voy. نوَد.

* ناَهس na ehhs, stupide; na-ehhs kem, j'assourdis, je stupéfie, G.; p. ناِهوش.

ناِهوار na-hemvar, disparate; du pers. ناِهوار.

ناِهیک voy. ماسی.

ناِی naï, c'est impossible; نای خوندین naï khoundin, impossible de lire; on dit aussi نایته خوندین naïetê khoundin; نایته کشان naïetê kichan, impossible de supporter; de هانن.

ناِیل nàil, désirant, obtenant; نایل بوین nàil bouin, obtenir, atteindre le but; t. نایل اولوق.

هاتن voy. نایم.

* ناین mettre, placer; ناَوَه mis, placé (dans le texte pers. نهاده) L. I, 99, 2; p. نهادن; comp. نادین.

نِبات nebat, sucre candi (voy. شکر); du pers. نِبات.

نِبالغ ne-balig, mineur, qui n'est pas majeur; p. نابالغ.

نِبيض nebiz, pouls; نیرین nebiz nirin, consulter le pouls; بچیم حکیمی بینم bi-tchim hekimi binim bilani li nebz-a té be-niré, j'irai, j'amenerai un médecin pour qu'il consulte ton pouls; náfza G.; ar. نبض.

نِبهستی ne-behisti, inoui.

* نِبی nebi, voie, chemin (voy. پِشت) L.; ar. نبی.

نِپاتی ne-pati, cru; p. ناچته.

نِپکھین nepykhyn, haleter, être hors d'haleine; de l'aram. נפח (souffler).

نِپنی ne-peni, invisible, sourd; passage invisible.

نِتیجہ netidjé, succès; نِتیجہ خیری ne-tidj-a kheïri, bon succès; ar. نتیجه.

نِجَار nedjar, charpentier; nāgiār G.; ar. نجّار.

* نِجاست нитаазеть (lisez ничаазеть?) pers. ничагазеть, immondice, P.; ar. نجاسة.

نِجْدی nedjdi, provenant du Nedjd en Arabie; هِسپکی جَدی باشی hespek-i nedjdi bachi, c'est un superbe cheval de la race nedjdi; سوار اسبی نَزْدی بو souar esb-i nejdi boué, il était monté sur un cheval de Nedjd, Ch. 352; ar. جدی.

* نِجَس nejis, sale, impur, Rh.; neges kem, je souille, G.; ar. نجس.

نِجْسِی nedjisi, impureté, excrément.

نِجْمین nedjimin, clocher, boiter un peu; مِهِنَا eou di-nedjimé; 3. دَجْمِه.

mehin-a rispi زى دىجه مېظرکه
ji di-nedjimé mizer ke, la jument du
maire boîte aussi un peu, examine la.

* نجوم nagiûm, les astres, G.; ar. نجوم
(plur. de نجم).

nedjib, noble, généreux; ar.
نجيب.

na-tchar, malgré, contre le gré;
ne-čâr, sans secours, L.; p. ناحار; comp.
ناچارى.

ne-tchandi, non cultivé.

* zaza né-čau, ne personne, nul.

nitchir, chasse; nacîr kem, je
vais à la chasse, G.; nêchîr (ch = č) Rh.;
nejîr, chasseur, L.; p. نخچير.

nitchir-van, chasseur; nê-
cherwan Rh.; p. نخچيروان.

nehes, funeste; ar. نحس.

ne-hysian, insensible.

ne-haq, injuste; voy. ناحق.

nehv, grammaire, syntaxe; ar. نحو.

nehi, contrée; zaza nahé; ar. ناحيه.

ne-khaché, qui n'est pas assez
cuit.

nykhaftin, couvrir, envelopper,
cacher; verbe causat. de نخفتين.

nekht, trousseau que le fiancé
destine à sa future; nakht, prix d'achat
d'une femme, Rh.; ar. نقد.

* nekhteke, un peu, Ch. 343;
de l'ar. نقطه (point).

nykhté, pluie; افى نختيا زبوى
ew nykhteia ji-bouï
pezra ji zerar-é, cette pluie fait du mal
aux brebis; comp. نکوتين.

nykhyr, monopole, taxe; comp. نجر.

noukhri, le premier enfant,
l'aîné; p. نخري.

* nayšîn, bigarré, L.; de l'ar.
نقش (peinture); comp. نقشلو.

nykhyftin, se dérober, se ca-
cher; p. نهفتن; comp. نهفتين.

ne-khousti, involontairement;
de نه et de خوستى (partic. prés. de خوستين).

ne-khoch, indisposé; neχóš L.;
voy. ناخوش.

ne-khochi, maladie; نخوشيا
ne-khochiia oumoumi, épidémie;
voy. ناخوشى.

ne-khoundi, illettré.

* nadára, faculté visuelle, G.;
ar. نظاره.

nadaḥ, rosée, S.; ar. ندى.

* nāder kem, nadúr kem,
vouer, G.; ar. نذر, plur. نذور; voy. مندور.

* ne-díti, sans être vu, L.

ner, chameau mâle; ner, mâle, G.;
nêr Rh.; ner-a ghai, taureau, G.; bactr.
nara, p. نر; comp. نير; ner est une race
croisée du bagar et du schutter; géorg.
ბაგარ.

nyrk, taxe, droit d'octroi; du pers.
نرخ; comp. نخر.

nerdouvan, degré, échelle;
nerdouvanek-i mouhkem,
une échelle sûre; nerduân L., êrdavân
S.; du pers. نردبان.

* narghís, narcisse, G.; nergíz
L.; du pers. نرگس (du grec νάρκισσος).

nerghilé, pipe persane; du pers.
نارگيله.

nerm, mou, adoucissant; نرم

nerm-khou, débonnaire; nerm kirin, lé-
nifier; chez Garzoni: nerma be-kem, je
radoucis, j'apaise; nerma bit, il s'amollit,
(le temps) devient chaud, doux; nerm na-bit,
implacable; narm Rh.; zaza nemr; p. نرم.

nermi, adoucissement; narmī,
narmiāti, délicatesse, Rh., p. نرمی.

* nārīn, nūrīn, rugir (du lion),
Rh.; prés. 3. de-nerīt, parf. part. nerīt
G.; allemand schnarren, voy. Pott, Et. F.
II, 3, 710.

nizar, rocher; ز نزاری کر bouin,
ji nizari ghir bouin, rouler du haut d'un
rocher; comp. زنار.

ne-zan, ignorant; nezane G.
(littér. il ne sait pas); nezāni bu, il ig-
nora, L.

nezani, nezaniti, igno-
rance; nazānia G.; de زانین; comp. زانت.
(s. v. نه).

voisinage, L. I, 98, 3; mot
pers.

nezla, refroidissement, rhume;
nezla bo-ghrum, je prends froid, G.; ar.
نزله; comp. نازله.

nizm, bas; nizm kirin,
abaisser; ew divaré
nizm-é, ce mur est bas; nesma G., nism
Kl., nīzīm L., nīzm, nizim Rh.; bactr.
niśma (var. niśma).

nizmi, bassesse.

nizouk, près, auprès, proche;
nezīk B. G., nizīk L. Ch. 342; nēzuk
Rh.; le nezīk, près de, Ch. 346;
nezīk kem, j'approche, G.; nezīk 'l vakt,

imminent, G.; nezīk merīa, moribond, G.;
p. نزدیک; comp. نیک.

nizoukahi, rapprochement.

nizouki, proximité; nizouki hemli, temps où la femme doit
accoucher; be nizouki, pro-
chainement; nizouki kirin,
approcher; nizouki bouin,
s'approcher; p. نزدیک.

qu'il descende, L. I, 99, 7;
t. نزول اتمک.

vo. نزوک.

nijdé, une bande de voleurs; بری
beri neha nijdé
li-vi ri he-bou, jadis il y avait une bande
de voleurs sur ce chemin; نژده هاتیه
nijdé hatiié, une bande de brigands est
venue; ar. مجده (bravoure, bataille); comp.
مجدی (héros).

vo. نژدی.

nijinīn, murer, murer une porte;
parf. part. نژینی
vi der-i odaī nijini, il mura la porte de la
chambre; nizhinīn Rh.; p. نشانیدن,
نشانیدن (verbe causat. de نشستن, kurde
(رونشستن).

neseb, nomination; حسب و نسب
heseb ou neseb, origine, condition, fa-
mille; formule turque, de l'arabe.

nisbet, attribution, relation;
nisbet bouin, avoir rapport
à, référer, dépendre; nisbet
kirin, imputer; ar. نسبة.

nesekh, espèce d'écriture; ar. نسخ.
nouskhé, exemplaire, amulette;
ar. نسخه.

نصاغ — نِسك

نِسك *nisk*, lentille; *neeskh* R.; p. (نِرسنك, نِرسك) *نَزَك* (pour نِرسك).

نِزِم. *voy.*

نِسيه *nesiîé*, à crédit, donner quelque chose à crédit; ar. نِسيه.

* نِش وِنا بکا *nish wina bika*, L. I, 101, 11; t. نِشو وِنا بولمق.

نِشای. *voy.*

نِشان *nichan*, *nichi*, indice, marque, but, cérémonie de fiançailles; به نِشان *be-nichan*, marqué, tacheté, fiancé; به نِشانه *be-nichan-é*, cela est marqué; به نِشان اِفتِن *be nichan awitin*, tirer au but; نِشانان سِنورى *nichan-a sinori*, marque qui indique la frontière; نِشان نِشان کِرين *nichan kirin*, faire une marque; نِشان دانين *nichan danin*, mettre des bornes a un terrain; *niscân bo-ghrum*, j'apprends, je vise (au but) G.; *nishân kirin*, fiancer, Rh. (arm. Երեսնակ, t. نِشان قومق), *nishân bun*, se fiancer, Rh.; du pers. نِشان; *voy.* نِشانو.

نِشاندان *nichan-dan*, indiquer, exhiber; prés. 3. نِشان دده *eoû nichan di-dé*; parf. part. 3. نِشان دا *vi nichan da*; نِشان دلی *iek dili nichandan*, conspirer: *niscân na-dem*, je me déguise, G.; comp. نِشانندان.

نِشاندانين *nichan-danin*, marquer, coter; p. نِشان نهادن.

نِشانداي *nichan-daï*, donnant des indices, apparence; c'est le partic. prés. de نِشانندان.

نِشاي *nichaï*, farine mêlée avec du lait pour assaisonner un mets; *nsscâ*, amidon, G.; p. نِشاسته, vulg. *nišesté*, arm. Եստիկ, Եստիկ.

نِشتر *nichter*, lancette; *nescter* G.; du pers. نِشتر, نِشتر.

* نِشته *nîšte*, cheval, L.; littér. (animal) sur lequel on s'assied, (animal) de selle; de (رو نِشتين) نِشتين.

نِشخولي *ne-choukhoulî*, non travaillé, inculte.

نِشريحه *ne-cheriîé*, illégal.

* نِشك *nuscekka*, gluant, matière glutineuse; comp. نِشه.

نِشك *nichk*, nouveau; ce mot semble dérivé de نو à l'aide de l'affixe *šk*; comp. نِشك et نِشكفه.

نِشكفري *nichke-firi*, premier lait de vache.

نِشردان *nichi-dan*, déclarer, donner à entendre; de نِشى (= نِشان) et de دان.

نِشوف *nichouw*, *nichiw*, penchant, pente d'une colline; *nesîf*, pente, à bas, en bas, sous, dessous, G.; *nesîf be-em*, t-em, je descends, G.; *ser nesîf dem*, je bouleverse, G.; *shîv*, vallée, Rh., *nishîv*, en bas, Rh.; *nesheoo*, vallée, R.; p. نِشوب; comp. نِشيف.

* نِشين *nišîn*, s'asseoir; هِاو نِشين *être assis ensemble* (p. هِامِشين) L. I, 101, 6; دِادنِشى *dā-de-niši*, tu t'es assis, Ch. 316; دِنِشين *prenons place*, Ch. 345, p. (رونِشتن) نِشستن.

نِشين *nichin*, assis; هِاو نِشين *compagnon*, L. I, 103, 1; du pers. نِشين; *voy.* مِشتا.

* نِزاری *nāzāri*, flèche de fer d'une lance, p. *nāzari* S.; p. نِصال (pluriel de نِصل).

نِصاغ *ne-sag*, malade; *nasaka*, malade, maladie, G.; *nasaka bum*, je suis malade, G.

نصب nesb, emploi; نصب کړين nesb kirin, instituer, employer; nasib kirin Rh.; t. نَصَب اتمك.

نصرت nesret, victoire; ar. نصرة.

نصیب nesib, prédestiné, destin, sort; ar. نصيب.

نصیحت nesihet, conseil, admonition; nusihat Rh.; ar. نصيحة.

نصیحتگر nesihet-ker, consultant; du pers. نصیحتگر.

نطاق nitaq, ceinture; ar. نطاق.

نظام nizam, ordre, administration, ré-forme; نظام داین nizam dāin, mettre en ordre, arranger; نظاما بازی nizam-a bajiri, police de la ville; nizām, soldats, militaire régulier, Rh.; ar. نظام.

نظر nezer, mauvais oeil; نظر کتین ji nezer ketin, tomber en disgrâce; نو tou li-nezeri-i, tu es dans les bonnes grâces; نظر ناکات, il ne regarde pas, L. I, 99, 5; نظری کردوه, il a regardé, 100, 19; ar. نظر.

نعمان voy. نعمه.

نعل nal, fer de cheval; نعل کشان nal kichan, déferrer un cheval; نعل آقیتن nal awitin, se déferrer (du cheval); nāwl kirin, pē nāwl kirin, ferrer, Rh.; ar. نعل; voy. پینعل.

* نعلبند nal-benda, maréchal ferrant, G.; nawl-band Rh.; du pers. نعلبند.

نعلپاره nal-paré, ferraille.

* نعلت nalét, malédiction; nalét kem, je maudis, G.; nālāt Rh.; ar. لعنة, vulg. نعلت (on a transposé les lettres pour détourner le mauvais augure), oss. nalat,

avare na'ana (Schiefner, Awarische Texte 110^a), syr. mod. na'lat (Nöldeke 401).

* نعلجہ naljā, fer sous le talon, S; diminut. نعل.

نعلین nālin, socque, chaussure en bois; p. نعلین.

طبری نعمانی noman, autruche; teir-i nomani; nāma G.; ar. نعامه.

نعمت انکار nēmet, bienfait; نعمت کړين nēmet inkar kirin, méconnaître le bienfait; nāmét allah (arabe), nāmét-a qodé, la grâce de Dieu, G.; ar. نعمه; comp. عمت.

* نعنہ nānā, menthe des jardins, G.; ar. نعنہ.

نفخ nefakh, soufflet, instrument à pousser l'air; ar. نفخ (le souffler); comp. منفك.

نفر عام nefer, individu, soldat; نفر اتم nefer ām, milice, troupe irrégulière; نفری لشکری nefer-i lechkiri, militaire, soldat, ar. نفر.

نفران nifran, malédiction, horreur; از ez li-té nifran bi-kim, je te maudirai; از لته نفران ناکم ez li té nifran na-kim, je ne te maudirai pas; nefrīm dem, je maudis, G.; nifrin kirin Rh.; du pers. نفرین (de نافرین).

نفرت nifret, antipathie; ز فلان تychti nifret kirin, avoir antipathie pour quelque chose; t. نفرت اتمك.

نفرین neferin, maudire, abhorrer.

نفس nefes, respiration, haleine; نفس استاندين nefes istandin, respirer, prendre haleine; نفس نا ستاندين nefes na standin, prendre la respiration; نفسا خو غالب

nefs-a khou galib bouin, se vaincre soi-même; be-nefs-a khoudané kharin, maîtriser ses passions; nefes koutan, haleter; nefes mairin, perdre haleine; nefes-a rejiaié, glouton; chez Garzoni: nefes, haleine, envie; be-nefs, effréné; له هر نفسیكا, à chaque souffle, L. I, 98, 6; nefes, âme, L., образцы шр. noos, esprit, R.; ar. نفس.

nefsani, passion, penchant; ar. نفسانی (effréné).

نېض voy. نبض.

nafta, naphte, G., naft Rh., ar. نفت, du pers. نفت.

nafa, avantage; naf L.; ar. نفع.

nafak, entretien, Rh.; ar. نفقه.

niflé, nez, B.; isl. nef, anglosax. neb, nebb.

nafira, trompette, G.; p. نفير (plus anc. نفير).

nefi-ker, négatif, qui nie; de l'ar. نفى (négarion).

nevandin, endormir; prés. 1. nevínium. 2. 3. nevínit; parf. part. nevást (cette forme appartient à نفستين) G.; n'wandin, faire coucher, Rh.; verbe causat. de نفیان ou نفستين.

newist, sommeil, Kl. P.; bilb nooslia (lisez noostia?).

nywistin, se coucher, s'étendre de son long; chez Garzoni: prés. 1. nevúm, négat. na-nevum, 2. 3. nevít; parf. part. nevéstia, négat. na-nevest, il veillait; chez Rhea: prés. 1. n'wim, infinit. n'wistin; nusten R.; bi-nva, l'endormir, S.; ez da-noustym, je dormirais, Ch. 326; p.

غنون (غ est le préfixe, identique à ك, bactr. vi), comp. p. نوان, isl. hnTpinn, anglosax. hnáp, hnípian.

n'wistin, le coucher, Rh.

niwik, niwichk, beurre frais; nivísk G., n'wischk Rh. S.; comp. نشك (nouveau), bal. naiwagh (beurre)?

newiian, se reposer, sommeiller.

نميش voy. نفيسي.

niwin, lit; niwin-a min tchi-ké, arrange mon lit; حويه نفيني, tchouié niwini, il s'est couché; nevín G., n'wín Rh.

nevínčí, arrangeur de lit, S.

nakára, timbales, G.; p. نفاره, ar. نفاره (voy. Berggren 445; B. v. Dorn, Mélanges asiat. VI, 684 № 28).

نقش voy. نقاش.

نقط voy. نقاط.

neqandin, choisir ce qu'il y a de mieux (en parlant des brebis); fut. 1. be-nákēnym, ar. anáqqi S.; ar. نفى.

naqáb, pente, ar. naqabāt S.

neqych, dessin; be-neqych, brodé; neqych kirin, dessiner, broder; نقش سخولين, neqych choukhoulín, broderie, nakásc, broderie, nakásc kem, je peinds, je grave, je brode, G.; ar. نقش (ture vulg. naqych).

nouqet, point (terme grammat.),

nukát, point (dans l'écriture), zéro, G.,

nukza, iota, Rh.; ar. نُقْطَة (plur. نُقَط).

neqil, transport, récit; نقل كرين, neqil kirin, conter, transporter; t. نقل. اسك.

nouqoul, fromage sucré; ar. نقل (pain blanc pétri avec du lait et des oeufs).

نک nik, pointe; نکا نکا nik-a techi, la pointe du fuseau.

نک voy. نیک.

نکا nouka, à présent; nuk ex nuk peua, ci-devant, G.; nuka Rh.; k. or. nōga, zaza nekaï; de نو bal. noka, de nouveau, encore; comp. lit. nūgi (allons! maintenant); comp. Pott, dans les Beiträge de Kuhn VI, 269; voy. انکا.

* نکا, garde; نکا بدیریت, il gardera, L. I, 101, 14; impér. 2. نکا بدیره, 101, 18; p. نگاه داشتن.

* نکاح, mariage, P.; nekah L.; ar. نکاح.

انکار voy. انکار.

نیکار nikar, peinture, écriture; du pers. دست نیکار, voy. نیکار.

نیکار voy. چهار.

* نکانیدن nakinum, je ferme (les yeux), je eligne; parf. part. nakánd G.; lat. niscere, russe прикрывать.

نکا voy. نکای.

نکسین nikisin, s'abattre (d'un cheval); نکسیه nikisiie, abattu d'esprit, démoralisé; de l'ar. نکس.

نکفش ne-kiwch, inconnu.

نکوتین nykoutin, égoutter, tomber goutte à goutte; ز تلوی وی خون دنگوته ji tilou-i vi khoun di-nykouté, le doigt lui saigne; ز کپو خون دنگوته ji kepou khoun di-nykouté, le nez saigne, il saigne du nez.; ar. نکتة (goutte).

* نکوک nikúk, griffe, ongle, L.; hurkan. nikwa (Schiefner 179^b).

دو نکول noukoul, bec; نکول noukoul, huppe (oiseau à 2 becs); سلیمانی souleymani dounoukoul, huppe de Salomon; suleimank de-nukúle L. (voy. Hafis ed. Brockhaus 407, 2), nekel G.; nekúl, nekúlik L., zaza nakúr'e; p. نوک, نوک; comp. نوک.

نکيس nekis, côté, flanc.

نکهای ne-ghehai, ce qui n'est pas mûr.

نکھشتیه ne-ghehichtiie, mineur.

نم, nemi, humide; nem Kl.; bactr. nāmya, p. نم.

* نما, croître; ar. نما, voy. نش.

نما nouma, démontrant; p. نما, voy. قبله نما.

نمیش voy. نماش.

نمیش voy. نماش.

نمام nemam, zizanie; ar. نمام (serpolet).

نمام nemam, intrigue, commérage; calomniateur; ar. نيام.

* نامانديا namándia, l'action de tremper, G.

* نامانیدن namánium, je baigne, je trempe; 2. 3. namánit; parf. part. namánd, namándia G.; verbe dénominat. de نمیدن, p. نمیدن.

نمایان noumaian, apparent, semblant; du pers. نمایان.

نمد nemed, tapis en feutre; lorist. neoo, feutre; p. نمد.

نمیر ne-mir, eunuque; گریدایه یا نمیره ghiridaie ia ne-mir-é, est il noué ou impuissant?

* نمسا namsa, Allemagne, G.; ar. نمسا (t. نمچه, du pol. niemiec).

* نمساوی namsávi, Allemand, G.; ar. نمساوی.

نمقولی ne-mâqouli, inconvenant; impolitesse; من بتو نمقولی کریه min be-tou ne-mâqouli kiriié, je t'ai fait une impolitesse.

نموش nemouch, forme, modèle; p. نمایش.

نمونه nemouné, échantillon; p. نمونه.

* نامه nâma, du reste, au reste, ar. mât-bâqā; nâma ċār rōzā mer, du reste, elle mourut après 4 jours; āv-ē kahnfe nāmā tē, l'eau de la fontaine ne vient plus, S.

نمیزا nymij, nymi, prière; نیمی nymij-a djehri, prière vocale, prière de nuit; نیمیزا به خف nymij-a bekhef, prière à basse voix; نیمیزا عصری nymij-a asri, prière à 4 heures après midi; chez Garzoni: nevésia kem, je prie; nevésia be-ka bu ma, ora pro nobis; nevésia ser mería, sermon funèbre; nemēž kim L.; n'wēsh, n'mēsh Rh.; nweizh, nuezh R. l, 255; نامه L. l, 101, 20; bohtan. lāmūž kir, il se lava, S.; نیوز nīeouj, Ch. 346; zaza nemāj; bactr. nemañh, p. نماز, comp. tchetchenz. lāmaz, hürkan. lamus (témoignage d'estime); comp. دست نیمیتر (دستی, s. v. دست).

* نیمیتر کار nevesia-kar, dévot, G.

نیموک voy. ننکو.

نو nou, neoũ, nouveau, neuf, récent, frais; nouvellement; نوبه merif nouié, c'est un homme neuf; djil-i neoũ, habit neuf; نو هاتم nou hat-im, je suis arrivé nouvellement; نونو ji-nou, de nouveau; نونوه ji-nouwé, récemment; نونوه کرین ji-nouwé kerin, racheter;

نوبه nou idjad, nouvelle manière; نوین nou bouin, restaurer à neuf; نو کرین nou kirin, renouveler; nu cekem, nu bezium, je repète, G.; nu dest be-kem, je recommence; nuh L.; bactr. nava, p. نو; comp. نافتو.

نوه nou, neh, neuf (nombre); nah G. B., nēh L., nāh Rh; zaza nau, dujiki niu; bactr. nava, p. نو; comp. دونه.

نوردی افینی no, pénible, difficile; نوردی فوی نوبه derd-i ewini qavi noié, le mal de l'amour est bien pénible; p. نو.

* نو no, ne, ou, L.; russe но.

نوازش nevazich kirin, faire bon accueil; du pers. نوازش.

نوازی voy. نیش.

نوال nouval, gorge, vallée, défilé; نوالکی دخینه هشاری nouval-eki di-khiné hechari, ils se mirent en embuscade dans un vallon; nawall Kl., navál S.; p. نهال (terrain de chasse)? comp. le mot indien nullah.

نوالک nevalouk, vallon, ravin.

نواله nevalé, provision, vivres; du pers. نواله.

نواموز nou-amouz, commençant, novice; du pers. نو آموز.

نود voy. نوای.

* نوابن zaza nauayín, le quatre-vingt-dixième; de نوای.

نوبار nou-bar, prémices, le premier produit; p. نوبر.

نوبه nouba, noube, tour, tour de rôle; nobe, garde, G.; nobe bo-ghrum, cekem nobe, je surveille, G.; noba kirin, relever un factionnaire, Rh.; nauvét L. l.

23, 9; zaza néwete pa'úte, il fit la garde;
ar. نَوْبَه, vulg. nōbe.

* نوبه جی nōbeči, garde. L.; t. نوبه جی.

nobe-dar, gardien; nobadar, sentinelle, Rh.

نود. voy. نود.

* نوتری zaza náutarai, pas un autre;
voy. حنى. russe второй; comp maz. اوتى
(uti, autre, Beresin 83); le mot est pré-
cédé par la négation.

* نوجك zaza nujík, poing.

نود noud, nehvid, quatre-vingt-
dix; nōd L., nāwēt Rh.; zaza nauaf,
dujiki nawari; bactr. navaiti, p. نود.

نوروز nourouz, nourouz, le premier
jour de l'année persane, équinoxe du prin-
temps; naú-rúz, G.; du pers. نوروز.

* نوروزى, du nouvel an, L. I, 99, 4;
du pers. نوروزى.

نوزده nouz-deh, dix-neuf; nōzdeh L.,
nuzdak Rh.; zaza neu-yés; p. نوازده,
نوزده; comp. دونه (s. v. ده).

نوزدهى nouzdehi, nouzdeh,
le dix-neuvième.

نوزین nou-zin, poulain propre à monter;
de نو (neuf) et de زین (selle).

نفس. voy. نفس.

نقست. voy. نقست.

نوشت nevicht, nyvicht, écrit, talisman;
du pers.; voy. سرنوشت.

نوشى nouchi, boisson; نوشى كرين
nouchi kirin, boire; نوشى جان به
nouchi djan bé, buon pro ti faccia (compliment
que les orientaux adressent à celui
qui a vidé sa coupe d'eau ou de vin); k. or.
nūš, appétit; p. نوش.

نوق bouin, plonger, im-
mersion; نوق بوى nouq bouï, plongé,
noyé; نوق كرين nouq kirin, submerger.

نوكا قلمى neoũk, bout, extrémité;
neoũk-a qalemi, le bec du kalem; du
pers. نوك قلم, comp. نكول.

نوك neoũk, les flancs du cheval.

نوك nouk, pois (légume); nōk G., L.;
p. نخود.

نكا. voy. نكا.

* نوكر k. or. nūker, serviteur; du pers.
نوكر.

نوكى nouki, l'ocque, poids contenant 3
livres.

نوكين nevykin, efflanquer, être enfoncé
(des flancs du cheval); de نوك.

نكا. voy. نكا.

نوى nevou, petite-fille; comp. نوى.

نوبه. voy. نوبه.

* نواكه zaza navaúke, jusqu'à ce que.
نكا. voy. نكا.

نوى nevi, petit-fils; نوى جبريك
tchirik, fils du petit-fils; navī Rh.; bactr.
napāδ, pers. anc. napā, p. نوا, نوا,
نوهو; comp. نوهو.

نوزده. voy. نوزده.

نویسار nyvisar, écriture, caractères,
inscription, calligraphie; به نویسارى رند
be nyvisar-i rind, en beaux caractères,
belle écriture; du pers. نویسار.

* نویساندین nevisandin, écrire; prés.
de-nevisānim; parf. part. nevisānd L.

نویسی nevisi, beau-fils, belle-fille, en-
fant d'un autre lit; comp. p. نواسى (petite-
fille).

از دنویسم nyvisin, écrire; prés.
ez di-nyvisim; نواى تو دنویسى

am, houn, van di-nyvisin; fut. ez be-nyvisim etc.; impér. 2. be-nyvisé, plur. به نویسه be-nyvisin; parf. part. من نه min, té, vi, mé, vé, evan nyvisi; partic. prés. ای نویسه eï nyvisi; part. passé نویسه nyvisi, nyvisiîé; chez Garzoni: prés. 1. nevisium, be-nevisum nave go, je souscris; 2. 3. benévisit, qu'il écrive; parf. part. nevisia; impér. 2. be-nevisé L.; chez Socin: prés. aze bi-n'visem, tu bi-n'visé, au bi-n'visé, plur. am, hūn, au bi-n'visen; parf. part. plur. 2. va n'vist, 3. vā n'vist; n'wistin Rh.; k. or. impér. 2. be-navis, be-navisi; fut. 1. Ch. 356; zaza prés. 1. nušén'a, fut. 1. bi-nusá; parf. part. nošt, négat. né-nöšt; pers. anc. ni-piš, p. نوشن.

* نویسیا nevisia, écriture, G.; c'est le partic. parf. du précéd.

* نوین noín, noína, aquéduc de pierre, G.; comp. ناودان.

نهی voy. نوین

نه voy. نو

ne li ne li ریه ne li riîé, c'est inadmissible; نه خوستین ne-khoustin, refuser, ne pas vouloir; نه زانین ne-zanin, ignorer; نه سکینین ne-sekinin, sans discontinuer, sans s'arrêter; نه مر نه ne mir ne ji, ni mort ni vivant, pour dire qu'un homme végété; نه هشتین ne-hichtin, retenir, ne pas laisser; نه لجه ne li-djih, mal à propos; na, ne, non, G., Rh., B., ne L.; ne... ne..., ni... ni..., L.; na ka, na ku, à moins, Rh.; неженъ,

nyo P., L. 1, 99, 5; zaza ne, nébe; bactr. na, p. نه (né, dans la poésie souvent nā), dans les composés نا; p. نی (bactr. nōið, anc. pers. naiy).

neha, actuellement, maintenant, déjà, donc; نه نهادا ji-nehada, dès à présent; زبوی نه eï neha, actuellement; نه بوی jiboui neha bouin, ce qui est provisoire; نه نه کا neha ka, aussitôt que; نه نه وی neha vi bitin, il va venir maintenant; nōhá L.; nuha Rh.; zh-nuha, dorénavant, Rh.; de nu (maintenant, bactr. nū, p. نون) suivi par le suffixe adverb. ha; comp. نه کا, hurk. lianaĥa, naĥa.

نهال nouhal, vallée, défilé; voy. نوال

نهال nihal, plante, arbuste; نهال be-nihal, pépinière; p. نهال.

نهان nehan, placer; نهان نهان djihi, on l'a mis en place; p. نهادن (du bactr. dā); comp. نهادین.

نهانیت nihaïet, terme, fin, but; ar. نهانیه.

نه تمام ne-temam, incomplet.

نه خواستی ne-khasti, involontairement; نه خواست p. نهخواستی.

نه رازی ne-razi, malcontent; du pers. نه رازی.

نه رازی ne-raziti, désagrément.

نه رند ne-rind, laid.

نهیری voy. نهیری.

نهیرین voy. نهیرین.

نهفتین nihiftin, cacher; comp. نهفتین.

نهی voy. نهی.

نهو نهو نهو neho, petit-fils; نهو نهو eïdi te nehvo hein, donc tu as des petits-fils? voy. نهو نهو.

نهوید voy. نهوید.

nehvidi, le quatre-vingt-dixième; neved u ieki, le 91^m (du pers.); zaza nauayín.

nehi, prohibition; ar. نهی.

nehi, neuvième; nahnē Rh.; zaza nauwín; p. نههم.

neï, manque, pénurie; هی و نی heï ve neï, ce qu'on a et ce qu'on n'a pas, c'est-à-dire qu'on n'a rien; de هین précédé par la négation.

voy نه (non).

voy نو (ou).

neï, roseau, chalumeau; lorist. nei, lance; p. نی.

nä-yār, ennemi, S.

ne-iari, inimitié, hostilité; دنفا di-niw-a zilan ve haideran bouié neiari, parmi les Zilans et les Haiderans se déclara l'inimitié.

voy ناسین.

zaza neyaf, ils se baissèrent; de ni (en bas)?

niiet, but, intention; نیت niiet-i cher, mauvais augure; بیتا وه بیه niiet-a ve bi-bé, si vous avez l'intention; niehht G.; niehhta ce-kem, j'ai l'intention; niehht-a qo bezium, j'assure, je certifie, G.; nīat Rh.; ar. نية.

roseau, L. I, 99, 3; du pers. نېچه.

nēd, commandement, ordre; nēd kir, il ordonna; il se disposa, L.; p. نوید (message).

nir, mâle; گاران nir-i ga-ran, un mâle dans le troupeau de vaches; bactr. nairya; comp. پزیر.

nir, joug; nirá, poutre (allem. Jochbalken), G.; ar. نیر, syr. ܢܝܪ.

voy. نیرین.

nērāndin, regarder, Rh.; verbe causat. de نیرین.

niremouk, hermaphrodite; de نیر et de موك = ماک, p. نرماده.

niri, nibri, بز نیری pez-niri, bouc de trois ans; nerí G., nēri, bēlier, Rh.; nēri, bouc, L.; de نیر (mâle).

voy. دبران نبری.

niri, épis.

nirin, nihirin, regarder, observer, prés. ez di-nirim, تو از دینرم; tou di-niri, او دیره eoū di-niré, plur. وان دیرین em, houn, van di-nirin; impér. 2. به نیره be-niré, plur. به نیرین be-nirin; parf. من ته وی مه وه او ان نیری min, té, vi, mé, vé, evan niri; partic. به جد نیری niri, nirié; به نیرین be djid nihirin, examiner avec attention; لبر خو نیرین li-ber khou nirin, baisser les yeux; chez Garzoni: prés. 1. be-nérum, bí-nerum, 2. 3. bé-nerít, bí-nerít; parf. part. be-nerá, bi-nerá (be est le préfixe verbal ou la préposition); chez Rhea: prés. 3. nērit, parf. part. nēra, infinit. nērān; de-nāri, il regarde, S.; bactr. kar (comp. aiwi-kareta, observant), پ. نریدن (Beresin 59).

voy. نزم.

nize-niz, gémissement, cris plaintifs.

nisan, avril; ماهی نيسان mah-i nisan, mois d'avril; ar. نيسان.

* zaza naišta daišta, naišta yaïšta, ça et là.

* nēza, faim, S.; ar. نَكْظَ.

niw, 1) moitié; نېښ فالاً niw-wala, creux; نېښ تاین niw-tain, demiration; نېښ روژ niw-rouj, midi (comp. نېښ ساعت niw-saat, une demie heure; نېښ قاشمر niw-qachmer, mauvais plaisant (mot à mot: moitié de bouffon); نېښ شقی niw-i chewi, minuit; nīv-šév L., nīv-šav M., نېښو nioué chōou Ch. 341; نېښو رو nimé-ro. midi, Ch. 341; ni,vro, i,vro G., nīv-rō L. Rh.; نېښو جاوان neiou-tchaoûane, front, Ch. 353; له نېښو, au milieu, L. I, 98; k. or. nīm; 2) dans, parmi, chez; نېښو کرماچان di-niw kourmandjan vouha âdet-é, tel est l'usage parmi les Kurdes; نېښو دنیقا dostan (conversation) entre amis; nif G.; bactr. naema, p. نېم.

niwichkan, incomplet, à moitié; نېښو.

niwik, poirée, folia betae.

niwek, niweki, le milieu; p. نېمه.

niwi, la moitié d'un tout.

niwi-kari, être de moitié avec quelqu'un, société de marchands.

nikiti, goulou, gourmand, ar. نَبَقْ, نېقه.

nik, chez, auprès de; nek G. L.; mot contracté de نَزوك (p. نَزْدِيك); comp. لنېك, نېك.

* نکي, bon; нкк-ендпшъ, bienveillant, P.; du pers. نېک, نېکو, نېک. اندېش.

نېف voy. نیم.

nečnik, miroir; نېنېکې نېنېک li neiniki nihirin, se mirer; نېنېکا زېف neinik-a ziw, miroir d'argent; nainuk Rh. G.; zaza ainé; p. آئینه, آئېنه.

neinouk, ongle; نېنوک عاصی neinouk asi kirin, s'agripper; نېنوک neinouk birin, rogner ses ongles, couper les ongles; nanūk L. G., nainuk Kl., ninuk Rh., нахонъ, нейнукъ P. (la première forme est la persane); bilb. nanyok, zaza neñgō; p. ناخن.

niné, il n'y a pas; nina G.; c'est la 3me personne du présent de نېن, précédé par la négation; comp. نېن تو.

* zaza neyén'u, il éternue; comp. نېنېرېن.

نېو voy. نېو.

نېوژ voy. نېوژ.

نېوژک voy. نېوژک.

و

ou, et; bactr. uta, anc. pers. uta, p. و.

ve, et; والحاصل ve'l-hasil, en somme, du reste; ar. و.

o, suffixe du vocatif; باوو bav-o, ô mon père! ککو kek-o, id.; ممو mem-o, ô Mem! کرومن kor-ou min, ô mon fils! دلو dil-o souvari, ô mon cher

cavalier! yā gūrg-ō, ô loup! S.; p. a (دلا).

گوتن voy. وا.

واجب بوین vadjib, nécessaire; ar. واجب vadjib bouin, devoir: ar. واجب.

گوتن voy. واجه.

* بچیز zaza vāčjš, exécration; p. بچیز.

واحد vahid, particulier; ar. واحد.

ار var, gîte, halte, station, campement; var-i hawini, campement d'été; var-i pàizi, campement d'automne; واری دانیه mela aga li-ki vari danié, molla Aga où a-t-il placé son campement? واری var-i kouzi, bercail, lieu où agnèlent les brebis; zaza wār, campement d'hiver; baetr. vara; arm. վար, վար (dans վարտա-վար lieu de combat); վարձեալ; comp. بیوار.

بارین voy. وارا.

باران voy. واران.

وارت varis, veris, héritier, proche parent; plur. وارنید وی اوی زی دکوزن varis-id vi evi jeni di-koujin, ses proches parents tuent cette femme; ar. وارب.

وارد bouin, arriver; ar. وارد.

خوارزا voy. وارزه.

واریل varil, baril, barillet; t. واریل (de l'ital. barile).

باز voy. واز.

خواستن voy. وازنه.

* واز vaj, force; baetr. vāza; comp.

وز, بیواژی.

واژی vaji, envers, travers, revers;

vaji bouin, démettre, dislo-

quer le pied ou la main; p. باز; comp. فاشی, کله واژی, چاق واژی, برواژ.

واسطه vāsité, intervention; ar. واسطه, comp. بی واسطه.

واصل بوین vasil bouin, rejoindre; t. واصل اولوق.

واعظ vaaz, prédicateur; ar. واعظ.

واقع vaqa, vaqeï, cas, événement; di-vaqyda, sur ces entrefaites, ar. واقعه.

فاللا voy. والا.

* والقبامسی valqapamasî, pain de froment, pain d'épice, L.

vallah, sur mon dieu; v,allah G.; ar. والله.

وان van, ces, ceux-ci, ils; evan (cas obl) leur; دیوان دران di-van deran, dans ces endroits; ژوانی ji-van-i, tu es un de leur; ژوان یکی ji van ieki, l'un d'entre eux; chez Lerch: wē, wē, ils, formatif wān, wāna, dat. wān-ra; chez Chodzko: آوان āouane (nomin. et format); awanā, auane Br.; ž wān, à eux, L.; voy. او.

وان van, possesseur, ayant; ce mot est employé seulement dans des composés, comme le pers. بان ou وان (baetr. pešupāna); comp. باغوان, باغوان, بیدروان, بروانک, پیشتوان, بیرویوان, سیوان, ینجاروان, کشتیوان, کروان, قیلوان, عربیه وان, کولکوان, گله وان, گناوان, کلکوان, هشتروان, پنجیروان, نانپیان.

بانک voy. وانک.

خواندین voy. وانو.

ورشك — واهمه

واهمه vahimé, idéal, imaginaire; ar. واهمه.

وای voy. وای.

وای voy. خوه (soeur).

واشت voy. خواستین.

وبا veba, peste, choléra; ar. وبا (choléra).

* zaza vet, wéta, hors, de; vet ârd, il emmena; bactr. vita.

* وتن, dire, parler, L. I, 101, 18; parf. part. 3. وتى, وتى 100, 6; دوت 101, 20; imparf. 1. ونم 101, 4; passif prés. 3. ونه 100, 11. Ces formes du dialecte de Sihna sont d'accord avec celles du Mazenderani (infin. بوتن bauten), du Talych (واتو votu, Beresin 44; وای vai, parlant etc., voy. Chodzko 567) de l'Afghan (p. e. وِه Dorn, a Chrestomathy p. 13, 1); کونین comp. نگتن.

وجود voudjoud, corps; ar. وجود.

vedjh, manière; plur. ودهان vedjhan, li vedjh-i kenaié goutin, s'exprimer d'une manière allégorique; ودهی be-her vedjhi, de toute manière; ودهی عامه li vedjh-i âmé, généralement; ودهی شرطی باکیر be vedjh-i cherti pakij kirin, absoudre par jugement; ar. وده comp بی وده.

ودشى vehchi, sauvage; ar. ودهشى.

وقت voy. وقت.

* وختى, quand, L. I, 98, 5; de وقت.

اودا voy. وده.

ور ver, si; wére ézi ... be-drûm, si j'aurai cousu, L. I, 47, 14; p. ور (de واکر ou وار).

(sur) voy. بر ور.

(devant) voy. بر ور, ورده.

* wer, arrière, de retour, encore; wer de-mîne, il reste en arrière, L.; bactr. apara.

* ver, de, hors, L.; zaza ver, véra; comp. بر.

تى ver-anin, envelopper; وراين ti ver-anin, mettre dedans; dest-e qo ver-inum, je donne la main, G.; zaza wer-ând, il prit (la main); comp. برابنان تى وراين.

* ver-pecium, je plie, j'enveloppe (des habits); parf. part. ver-pecia G.

وارت voy. ورت.

هرج voy. ورج.

بردان voy. وردان.

تى وردانن voy. وردانن.

ورشتن voy. وردنه.

اوردك verdék, canard; voy. اوردك.

* verdi, caille, G.; p. ورديج, ورتك, sanser. वर्तिका.

verze-ba, vent nord-est. ورتزبا.

ورشتن voy. ورتنه.

باورزين voy. ورتزين.

* wersa, veau, Br.; p. ورتاو (pour boeuf de labour ورتگاو).

* zaza war-zén'a, war-dén'a, je me lève; plur. 3. wîrdi, ils se lèvent, parf. 3. werîšt be aspâr, il monta sur le cheval, 62, 15; plur. 3. werîšti, 49, 5, p. ورتشتن (ورخيز. impér. gil. ورتشتن, impér. ورتيز. parf. 1. Melgunof, Zeitschrift der Morgenländ. Gesellsch. XXII, 200, 2; 207, 28, 26; comp. برستين.

* weršak, hermine, L.; pehl. ورشك.

gil. varis; comp. ریس, et le pers. ورسن, russe берина, goth. vruggo.

ورین verin, venir; ce verbe forme seulement l'impératif: وره veré, viens; ویره veré wira, viens ici; prohib. مره meré; plur. هون ورین houn verin; prohib. مرین morin; vora, viens, venez, G.; وارا B, wurra, R. I, 316; wārreh Sd.; zaza ūēri, ne viens pas; wér'e L., wera, plur. werin Rh., vāra, plur. vārin S. Ce verbe se dérive de la rac. bactr. i (aller), précédé par ور; comp. هاتسن et هارین.

* ورینه wer'ine, aussitôt, L. (?).

* زازا veryén'e, le premier; de وری (voy. بری commencement).

vez, force de corps; bactr. vāza, voy. واز, بیوز.

veza, maigre, faible, exténué; گoucht-i veza, la viande maigre; ar. وزأ.

zaza vjzde jenen'a, je siffle; littér. je tire du cou (? arm. ԳԻԳ); voy. ابحان.

vezen, poids, balance, pied de vers; وزن vezn-a rast, poids juste; وزن vezen kirin, peser; ar. وزن.

vezinandin, faire peser, mesurer; prés. 3. او دوزینه cou di-vezininé; parf. part. 3. وی وزناند vi vezinand; ام دی هری ولوا بوزین em di hiri ve liva be-vezinin, il faut que nous pesions la laine et la laine agneline; verbe dénominat. de وزن.

vezin-ker, peseur.

vezné, mesure pour une charge de fusil, ar. وزنه.

وزی, défaut de maturité (dans le texte orig. خوبد) L. I, 102, 16; de وزا.

* زازا viz-yēri, hier soir; comp. guebri گزه (hier, Beresin)?

* vezir, vizir, pacha à 3 queues de cheval; vizir G.; zaza wežir; ar. وزیر (du pers. ou pehl.); comp. کزیر.

vezin, bourdonner, souffler; با دونه ba di-vezé, le vent souffle; p. وزیدن.

* وژد, état, condition, Kl. (Mines de l'Orient IV, 380, 1^a).

vousa, vousan, ainsi, comme ça; ez vousan di-dim, je donne comme ça; از وسان نادم ez vousan na-dim, je ne donne pas comme ça; وسان دیسان vousan disan, tel quel; وسانه vousan-é, cela est ainsi; نه وسانه جافی ته مزین بویه ne vousan-e tchaw-i té mezin bouié, ce n'est pas ainsi, tes yeux étaient grands (c'est-à-dire. tes yeux étaient effrayés); وسانه نینه vousan-é niné, la chose n'est pas ainsi; وسان هاتیه vousani, tellement; وسان هاتییه vousan hatiié, comme cela est venu, c.-à-d. ainsi va le monde; de او et de وسان.

زفستان voy. وستان.

veseandin, agrandir, élargir; de l'ar. وسع.

* vassál, vasál, pièce, part; vasál vasál, pièce par pièce; vasál vasál be-kem, je mets en pièces, G.; p. کسل (de bactr. pers. anc. śar, précédé par vi).

* vasalók, chicorée, endive sauvage, G.; bal. wasal, ar. بصل (scilla).

* zaza weśmán, nom propre d'homme, L. I, 72, 13.

* وسمه, fard, Ch. 348 du pers.

vesvesé, soupçon, défiance; اته vesvesé, soupçon, défiance; اته ewé mourouf vesvesiîé, cet homme est soupçonneux; وسوسه کرین vesvesé kirin, entrer en soupçon; ar. وسوسه.

vesilé, moyen; به وسيله be-vesilé, moyennant; ar. وسيله.

zaza vaš, herbe; váš-i beŋg, térebinte; bactr. vāštra, p. واش.

vech, mouvement, force; vech, bon, Ch. 356; zaza weš, bon, sain; wēši kén'a, je me réconcilie; c'est la forme vraiment kurde de خوش; bal. waš.

waš, porc, cochon, L.; uasch Kl.; lat. verres, sanscr. वृषन् (taureau), voy. Pietet, les origines indo-europ. I, 335.

vachaq, loup cervier; t. p. وشنق. وشنان voy.

vechandin, secouer, mouvoir; verbe causat. de وشيان; p. فشاسدن, راوشاندن; comp. داوشاندن. هشتەر voy.

zaza vešnān, brûler; prés. 1. vešén'a, je brûle; vešnén'a, je fais brûler; parf. part. vešā, je brûlais; vešnā, je fis brûler; de la rac. bactr. uš, voy. Pott, Et. F. II, 4, 338.

اوشی voy. وشى.

vechiian, se détacher (en parlant des fruits qui se détachent de l'arbre), tomber (des poils qui tombent du corps); pehl. کُشادن (comp. افشاندن); داوشين comp.

vesf, description, qualification; vesf kirin, qualifier, faire entendre; t. وصف اتمک.

vasal, chaînon, G.; ar. وصل.

veselé, jointure; به وصله be-veselé, raboteur; ar. وصله.

vousoul, arrivée; ژ وصولا وه ji vousoul-a vé khaberdan boum, j'ai appris votre arrivée; ar. وصول.

vesi, tuteur; ar. وصى.

vesiîet, testament, tutelle; به وصيت داین be vesiîet dāin, léguer; be vesiîet hilāi, ce qui est laissé par testament; chez Garzoni: vassiét, ordre, avis, testament; vassiét kem ou dem, j'ordonne, je lègue; vasiêt

Rh. (lisez will pour rill); ar. وصية.

vesiîet-namé, testament; du pers وصيت نامه.

vesiti, tutelle; de وصى.

vesilé, jointure, noeud; به وصله be vesilé, lié par des noeuds; ar. وصله. vezeandin, disposer; de l'ar. وضع.

veten, patrie; ar. وطن.

pension, provision, L. I, 98, 13; ar. وظيفة.

vá'ad, promesse, S.; ar. وعد.

vaâdé, temps, terme; وعده vaâdé dirij kirin, atermoyer; vaâdé dāin, s'engager, donner sa parole; wadé L. I, 24, 8; wahdā Rh.; vā'êde S.; ar. وعده.

vefa, foi; ar. وفا; comp. بى وفا.

vefat, mort; وفات kirin, mourir; t. وفات اتمک.

vaqit, temps; وقتا کو vaqt-a kou, tandis que, pendant que; ژ وقتكى ji vaqtek-i zahf, depuis longtemps; vaqit be vaqit, de temps

en temps; دوقتدا di-vaqtida, dans ce temps; وقتى بورى vaqt-i bouri, le temps passé; وقتى حال vaqt-i hal, conjoncture; وقتى دهر di-her vaqt-i, de tout temps; وقت تلف کړين vaqit telef kirin, perdre son temps; وقتى تى vaqt-i ti, avenir, à l'avenir; وقتى بتن vaqt-i bitin, temps futur; وقتى چاندنى vaqt-i tchandini, époque de semailles; وقتى جوى vaqt-i tchoui, le moment de départ; وقتى صبح subé, le temps matinal; وقتى وعده vaqt-i vaâdé, échéance; وقتى شختا vaqt-i chekhta, la saison d'automne, le froid d'automne; وقتى سکينى vaqt-i sekinini, pendant son séjour; وقتى شريفى بخير به vaqt-i cherifi be-kheir bé, que le temps vous soit propice (formule de salutation); وقتى تاشتى vaqt-i tachti, la matinée entre 9 et 10 heures; ژبو وټکى jibou vaqteki, pour quelque temps; وقتى فالأ vaqt-i wala, temps de loisir; وقتى فالأ vaqt-i wala bi-ké, fais cela à ton loisir; وقتى کساد vaqt-i kesad, morte-saison; دوقتدا کوشتين di-vaqtida ghe-hichtin, accourir au besoin; وقتى من بيه vaqt-i min bi-bé, si j'ai le temps; وقتى vaqt-i min niné, je n'ai pas le temps; وقتى نها vaqt-i neha, dans ce moment, actuellement; chez Garzoni: vakt kangia, occasion; vaqt-e qo, opportunité; au vakt, à cette époque; vaht L., vakht Rh.; uacht Kl., vaqit B., či vaqt, quand, B.; وقت خرمان, temps de la moisson, L. I, 102, 16; لَو وختوه, de ce temps là, L. I, 101, 1; وقت يملک vaqt iemlik, heure du dîner, Ch. 354; وقتش oueqtych, quel-

quefois, Ch. 342; k. or. vaqt, zaza waxyt, wext; ar. وقت; comp. بى وقت vaqouf, legs pieux; وقف کړين vaqf kirin, consacrer, dévouer à Dieu; ar. وټف.

* وټقه vakkaka, fusil (dans le dial. des Kurdes Richvend); mot onomatopéique, Ch. 301.

وقتاق vaqvaq, chacal; ar. وقتاق (timide) * وټوف vakúfa, information, pratique, dans le composé بى وټوف.

وقتى veki, ocque. poids de 3 livres; vakie, once, poids de 50 drachmes, G.; ar. وقية, t. vulg. لوقه (oqa), du lat. uncia (ov̄xía); comp. هوقه.

وکى vek, vekou, veki, comme, lorsque, à l'instar; وکى وسان به veki vousan bé, comme cela arrive ainsi; وکى باى دجه veki baï di-tché, il va comme le vent; وکى ماسى دى veki masi di, lorsqu'il vit le poisson; وکى دورا من veki dor-a min bi, lorsque mon tour sera; وکى کو veki kou, à l'instar, ainsi que; وکى ماران جون وسوين veki maran tchoun ve souin, se mouvoir et glisser à l'instar des serpents; وکى مرفک veki vi merif-ek, un homme tel que lui; وکى هوا خوش به دى بچم veki heva khoch bé di bi-tchim, lorsque le temps sera beau, je m'en irai; وکو, comme, L. I, 99, 12; weku, comme; weki, quand, Rh.; vök, vákā, comme, S.; de او et de کو.

وکاله voukalé, représentation; ar. وکاله. * وکم vakam, triste, mélancolique; vakam kem ou vakma t-kem, j'afflige; vakam bum, je suis triste, G.; ar. وکم. وکمی vakamía, tristesse, G.

وکیل vekil, procureur; وکیل دعاوی vekil-i davaī, avocat; وکیل خرج vekil khardj, dépensier; وکیل دولتی vekil-i deoūleti, ministre plénipotentiaire; vakīl, député, ministre, procureur, tuteur, G.; vakīl, agent, Rh.; vakīl, sacristain, S.; vakīl kem, je députe, G.; ar. وکیل.

وکیل vekili, administration; وکیل به vekili kirin, administrer; وکیل به be-vekili, intérim.

ولایت vilat, vilàiet, pays, patrie, climat; ولایتی roumi, l'empire ottoman; ولایتی کردستان velat-i kourdistan, le pays de Kurdistan; ولایتی velat-i habechi, Abyssinie; volaiāt G., vilaét B., wolāt Rh.; ar. ولایه.

ولاتی velati, compatriote

* ولان zaza velān, ouvrir; fek velā'i, il bailla; p. وکشان; comp. ویشان; š devint l comme dans l'arm. *ушан*, voy. Vullers, § 63 a.

ولد veled, enfant; ولدی zina, bâtard; wél'et, enfant, L.; ar. ولد.

* ولداندین weledāndin, naître; enfanter, accoucher; parf. part. weledānd, il naquit; weledāndīe, elle enfanta, L.; verbe causat. de ولدین.

ولدین velidin, engendrer; verbe dénominat. de ولد.

ولک voy. کور (loup).

ولک voy. بلیک.

* وُلُو vülō, il est ainsi; vūloya, id., ar. هیک S.; de لو et de لو = لون.

* وِه zaza wél'e, là, dedans (voy. جور); de وِه (af) et de لا.

* وِه walla, le désert, Kl.; p. وِه (mirage, Fée morgana).

* وِه zaza vīl'e, fleur; p. وِل (forme antique de وِل).

ولی veli, un saint musulman; ولیه veliīe, c'est un saint; وِلِیَانِه ji veliian-é, il est un des saints; vvalī G.; ar. ولی; comp. اولیا.

* ولیکن, mais (dans le texte pers. ولیکن L. I, 404, 5; abrégé de ولیکن).

وِی voy. خورین (manger).

* وِنَارْتَن zaza venért, il était debout, il y resta; pehl. وِنَارَسَن (disposer)?

وِنْدَا vynda, invisible, absent; وِنْدَا بُوِن vynda bouin, disparaître; être absent; وِنْدَا ی vyndaī, perdu, égaré; وِنْدَا یِ vyndaié, cela est égaré; chez Rhea: unda bun, se perdre; unda kirin, perdre; détruire; chez Socin: az rē vunda na-kem, je ne m'égare point; vūndā kir, il disparut; tā tīr-ē xva vūndā ker, tu as perdu ta lance; syr. وِنْدَا; voy. وِنْدَا (s. v. وِنْدَا).

* وِنْدَن zaza vindén'a, je reste; mévinde, ne tarde pas.

وِنْدَن voy. خواندن

* وِیَا bayta, ciel, P.; peut-être identique à وِیَا.

وِی voy. وِی.

وِه vè, hé! holà! p. وِه.

وِه vè, vous, vous autres; وِه رِیَا vè riia, vous avez parlé; وِه رِیَا vè be-kheir, je vous souhaite un bon voyage; وِه فِرْمَانِ کر vè firman kir, vous avez ordonné; voy. وِه.

وِه vè, encore (adverbe de temps); p. وِه; comp. وِه.

وِه vouha, cela, ainsi, aussi, ce, ceci;

vouha gout vouha kir, il a dit ceci, il a fait cela; **وهـا بو کو** vouha bou kou, il se trouva ainsi que; **وهـا بټنی** vouha be-teni, ceci en particulier; **وهـا** vouha sadé, cela simplement; **وهـا** vouha meram di-ké, il désire cela; **وهـا یی خیر دین** chouli-d vouhaié bi-kheir di-bin, de telles affaires ont un mauvais succès; **وهـا**, tant, L. I, 100, 8; **وهـای**, de même (dans le texte pers. **هـیچنین** 102, 5; de **او**, suivi par l'affixe **ها** (comme dans **نهـا**)).

وهـان vouhan, toutefois, seulement.

وهـدا voy. **وعده**.

وهـم vvahma, appréhension, G.; ar. **وهـم**.

وهـی veï, ah! malheur; **وهـی کو حغه** veï kou heifé, malheureusement que; ah, quel dommage! **وهـی لی ته** veï li té, malheur à toi! **واای**, vveh, vvehi G.; p. **واای**, p. ar.

ویج وی.

وی vi, evi, lui, ce, celui; plur. **واان** evan, eux, leur; **به ویدا** be-vida, vers ici; **ژی ویدا** ji-vida, d'ici; **هره** ji vi-deri heré, va-t-en de là; **هره** heré vi-deri, va là bas; **ویرا** vira, dans ce moment: **وی زمانی** vi ze-mani, dans ce temps; **ژی وی زفرا** ji-vi ji-wira, de cela de ceci; **ژی وی فایده** ji vi tchi fâidé di-bé, quel profit en sera-t-il? **وی نهـه** vi ne-bé, cela ne se peut; **وی واتی** vi vaqti, à cette époque; **وی وندا** viié, c'est lui, lui qui est; **ویه** vi vynda bou, il était absent; **ویه** véié, cela est ainsi; **ویه نینه** véié niné, cela n'est pas ainsi; **ویدا کشان** vida ki-chan, reculer; **ژی ویدا بورین** ji-vida bourin, passer de l'autre côté; **veghave**,

maintenant, G. (voy. **کافی**); chez Rhea: **wē chāghi** (ch = è) alors; **wē-jāri**, id.; **wē-deri**, là; **wēder bāz bun**, traverser; **wi**, il (cas obl.); **wē**, cela; **ž we**, en, de cela, L.; **we sá'ate**, aussitôt, L.; dat. l'wē-re, alors, L.; **vēra**, avec lui, là, S.; plur. **wān** L.; **vē-tēda**, dans cela (ar. **fihu**) S., **wi-ahli**, de ce côté, Kl.; **zaza wa, wē**; **wēra**, là; c'est le formatif ou cas obl. de **لوی**, p. **وی**; comp. **لوی**.

ویا veia, ou, ou bien; **ویا خو** veia khou, ou même; p. **ویا خود**.

ویدو لیزنین vido, cartes à jouer; **ویدو leiztin**, jouer aux cartes.

ویدی voy. **خدی**.

ویر vir, désert, désolé; arm. **սւրբ**; comp. **ویر**, **ویرانه**.

ویران vērān, oser; parf. part. **vērā** Rh.; chez Garzoni: prés. **te-vérum**, j'hasarde; négat. **na-t'vérum**, 2. 3. **t, vérit**; parf. part. **t, véra**; ame **nauwerin šār-e rōmīyā be-kin**, nous n'osons pas combattre les Arnauts, S.; ce verbe vient de la rac. **dar** (tenir), précédée par **ve** (وهـ, p. **وا**), comp. la racine secondaire **dars** (oser).

ویرانکر viran-ker, destructeur; du pers. **ویرانگر**.

ویرانیه virané, lieu désert, ruines, **ویرانیه کرین** virané kirin, ravager, ruiner; du pers. **ویرانه**.

ویری zaza wáyerei, domination; de **ویر**.

ویست voy. **بست** (vingt).

وېستين zaza vīstīn, le vingtième.

* ويشتوره zaza vaištúra, faucille; de
de , وش et de bactr. taurv.

* وِبْگَرِه vē-gra, ensemble, S.; de وِی
et de کُره (noeud).

* **ويل** wēl, aile; voy. رشملة.

دیتن. voy. وینا

هاترن. voy. وینه

* **زازه** zaza wéye kén'a, je chasse.

* o. he, préfixe verbal dans هبون, هشارين, همين; maz. gil. hā, tal. hō.

ew اف مرفها زكويه ha, là, ci; merifi-hā ji-kouié, cet homme là d'où est il? zaza ha, ici; en; du thème démonstrat. ha, bactr. ha, hi; comp. هو, اهو.

هاتین hatin, venir, arriver, provenir;
 prés. 1. تیتیم ez tim, titím,
 négat. تو تئی, تیتی ez nà-im, 2. توتی, تیتی
 tou tii, titi; 3. توتی, تیتی eou tí, tité,
 négat. ام هون, وان تین nài; plur. ام هون, وان تین
 em, houn, van tin, titin; fut. از تیتیم
 ez bim, négat. از نابیم ez na-bim,
 ام, ام هون, وان تین eou bé, plur. ام, ام هون
 em, houn, van tin, titin, impér. 2. وره veré (voy.
 ورین), prohib. مریه, مریه meié, 3. بلا بی bela bi,
 plur. 1. ام بین em bin, venons; 2. ورین
 verin, prohib. ام هون houn mein; 3. او بین
 eou bin, qu'ils viennent; fut. absolu
 دخوازم dou-khazim bim, دخوازه به
 dou-khazi bii, plur. دخوازه به, دخوازه
 dou-khazé bé, plur. ام هون, وان
 em, houn, van dou-khazi bin; conjunct.
 na-itin, il ne viendra pas; bitin, qu'il
 vienne; plur. 3. aieté, ils viendront;
 parf. part. ویه, ویه, ویه, ویه min, té, vi,
 mé, ve, evan

hat; imparf. دهاتم ez hát-im, di-hat-im, دهاتی tou hat-i, di-hat-i, دهات، هات، هاته eoũ hat-é, hat, di-hat; plur. هون، وان هاتین am, houn, van hat-in, di-hat-in; parf. هاتی hati-mé, hat-i, هاتی hatié, plur. هون، او هاتینه em, houn, eoũ hatiné; plusqueparf. هاتی hati boum, هاتی بوی hati boui, ام، هون، وان. هاتی bou, plur. هاتی بون em, houn, van hati boun; subjonctif هاتی بیم bela hati bim, هاتی بی bela hati bi, هاتی به bela hati bé; plur. هون، او هانی. هاتی bin; partic. prés. هات hati, partic. passé هاتی haté, hatiié; gérond. هاتی hati-mé pyrs iana keif-a vé, je suis venu pour m'informer de votre santé; هاتی تی evi ti eland, il vient de heurter; هاتی تیستنبولی van ji istambouli titin, ils viennent de Constantinople; هاتی شیه قه نایته ew cheré qe naieté bir a mín, je n'ai pas mémoire de cette guerre; هاتی ew jin haté vi, cette femme arriva là bas; هاتی ازی ابرو بیم ezi irou bim, je viendrai aujourd'hui; هاتی تیته ew jin haté vi tité fehmi kirin, je viendrai aujourd'hui; هاتی تیته fehmi kirin,

on peut juger à sa main; وسانه زاف توی vousané zaf toipai titin, de cette manière les cadeaux de noce viennent en abondance; بسر جافان هاتن be-ser tchawan hatin, venir aux yeux, c'est-à-dire: être le bien venu; شول هاته choul haté ghiridan, l'affaire vient d'être arrêtée; ایدی نه هات eïdi ne-hat, il n'est pas venu encore; ای هاتی ei hati djih-i ieki, remplaçant; هاتینه آفیتن hatiné awitin, chose qui vient d'être jetée; هاتینه دونین hatiné dotin, trait, ce qu'on vient de traire; زکو ji-kou tii di-tchi kouwé, d'où viens tu, où vas tu? نیتا ابل تيم ji-niw-a eli tim di-tchimé revani, je viens de chez ma tribu et je me rends à Erivan; هاتنه بری hatiné biri, se souvenir; هانا بیرا من hata bir-a min, je m'en suis souvenu; هاتنه شوشتین hatiné chouchtin, on vient de baigner, de laver; هاتنه گرتن hatiné ghortin, traquer, qui vient d'être traqué; هاتیه هنگافتن hatiié hingaftin, il vient de recevoir un coup de fusil (littér. il est venu d'atteindre); chez Garzoni: prés. 1. em, tem, bem, beém, négat. na em, je ne viens pas, je manque; 2. téi, beéi, négat. na-éi, 3. tét, plur. tem, téi, tet; impér. voy. ورین, prohib. na-ei, ne viens pas (p. 32); parf. part. men, ta, av. am, ungho, vvan at; imparf. 1. atum, 2. ati; infinit. atina, arrivée; tem a kuar, je descends; tet a dunie, il vient au monde; na et a got, indicible; chez Lerch: prés. 1. tēm, 3. tē; fut. 1. bēm, ézi bēme, I, 45, 7; plur. 3. bēn; impér. 2. wér'e, bē (fut.) 3. bē,

I, 11, 12; plur. 2. 3. bēn; parf. part. 1. min hat, 2. tē hat, 3. hāt, hāte, imparf. 1. ez hātim, 2. négat. tu ne-hāti, 3. da-hāt; plur. 3. hātin; hāte hev bu xātire, il vient à la rencontre; hāt berin, il finit, il se tut; nā'i bīrin, il n'atteint pas; chez Rhea: prés. ēm, ēī, ēt, plur. ēn; impér. voy. ورین; parf. part. min, te, vi, ma, hava, wān hat, hātiya; parf. 1. hāti-me; chez Beresin: impér. بائی bai, chez Socin: prés. aze bem, tū tē-bé, auwwe bē, plur. 1. āmme bēn; impér. 2. vāra, prohib. máva, plur. vārin, prohib. mávin; parf. part. hātia; imparf. az hātim, tu hāti, au hāt, plur. am, hūn hātin; dans le dial. de Hedrus: parf. part. 3. hatia; parf. plur. 3. da-hātine; dans le dial. de Sihna (chez Lerch): prés. 3. دینه (l'âme) s'élève, 98, 5; دری, il sort, 98, 7; توه, il se fait, il arrive, 99, 15 (le v pour y comme dans le prohib. máva); parf. part. 3. هاتو, négat. نهات, il ne vient pas, 100, 9; بهاتوه, il ne vient pas, 100, 10; اومه, il arrive, il se passe, 98, 5 (formé d'après le pers. آمد); dans le dial. de Soleimania (chez Chodzko): prés. دهام de-ham, ديه ئی deieï, ديه ت deiet, plur. 1. ديه بن deieïne, 2. 3. دهئن deène; impér. 2. beié, 345 (p. بیآ), 3. beiète; plur. 1. beieïne, 2. 3. beiené; parf. part. 1. د م اوه d-em ouva, 2. d-ett ouva etc.; imparf. هاتیم hatym, هاتی haty, هات hatt, plur. 1. هاتین hatyne, 2. 3. هاتن hatène; chez Rich: hatem, je vins; fut. demoua, lorist. fut. tiam, impér. 2. boo; k. or. infin. هاتینه hotti-

neh; zaza prés. 1. yén'a, 2. négat. né-r-i, tu ne viendras pas (le r est inséré pour éviter le hiatus, ou plutôt la forme né-ri vient de ورین); 3. deyíne, il se fait, il arrive; impér. 2. bye ou vyén'e (la première forme est persane); le thème du présent vient de la rac. i (p. آیم), et celui du prétérit de la rac. gam (anc. pers. parā-gmatā, hāgmatā, pehl. ممتن, p. آمدن); comp. نزی هاتن, درهاتن, داهاتن, بری, هلاتن, هرن, لی هاتن, سرهاتی.

آدار voy. هادار.

* هار hār u mār kym, je fais le commerce, je trafique; on dit aussi: b-hār u bār kym; impér. kār u bār-e xva by-ká, fais le commerce, S.; du pers. کار بار کردن (formation انبباع).

هار har, délirant, enragé; هار بوین har bouin, avoir la rage; ez har-im, je suis, تو هاری tou har-i, tu es, او هاره eoū har-é, il est enragé; plur. وان هارین em, houn, van har-in; hār L.; hāč-vaka sāye d'hāra, comme des chiens enragés, S.; ahhr kem, j'excite la colère, G.; ahhr bú, enragé, G.; p. خار, oss. arra, arre, ud. war (Schiefner 52, 3; 107^a).

هارین voy. هارا.

هاری hari, rage, délire.

اری voy. هاری.

هایر voy. هائر.

هاژوتن voy. ازوتن.

هاسن hesin, hasin, fer, ancre; hesn-i vi rind-é, ce fer est fin; hesn-i vi khamé, ce fer est ordinaire; هاسن پولا تف کرین hasin pola tew kirin, acérer, garnir le

fer d'acier; هاسن آفیتن hasin awitin, jeter l'ancre; هاسن درانین hasin dera-nin, lever l'ancre; هسنی حوتی hesn-i djoti, soc; asen G., M.; asin B.; hāsin, hesin L., awsin Rh.; k. or. hesin, bilb. asin; bactr. haośafna? p. آهن, pehl., bal. asin, afgh. ōspīnah, oss. afsān.

هاسن-gher, forgeron; p. آهنگر.

هاسینی hasini, de fer; p. آهنی.

افیتن voy. هافیتن.

هافیر hawir, cercle; هافیر گرتین hawir ghirtin, entourer (d'un mur).

افیر voy. هافیر.

هافین hawin, été; avin, avīni G.; havin L. Kl. Rh., havin M.; zaza amnā-ni, dans l'été; bactr. hāmin, pehl. هامين, همین.

* اهل hal, rouge pourpe; reng hahl G.; du pers. آل (de l'hindost.).

هالو halou, agacement des dents; درانی diran-i min halou bouié, mes dents sont agacées.

هاله halé, le disque de la lune; ar. هاله (halo).

هو voy. هامي.

هان han, secours, moyen, tout ce qui arrive à propos; hān-a ta hātyim, je suis venu à ton secours, S.; p. هن (faveur).

هان han, ce, celui-ci, celui-là, là bas; ez li riia hani herim, j'irai par le chemin là bas; شورى chour-i hané, ce sabre; اوی هان evi han, ceci; bactr. pers. anc. ana, p. اهان. comp. آن.

اور voy. هاور.

هاون haven, mortier; aven G.; bactr. havana, p. هاون; comp. هوان.

اوی voy. هاوی.

* هاويكه hauwige, ile, Sd. 2, 243;
p. آب خو + ge (lieu)?

های بوبن hāi, cri, appel, holà! های
hāi bouin, être sur le qui vive; های
hāi dàin, enjoindre, appeler quel-
qu'un; من خياط های دا نها تیتن min
kheiat hāi da neha titin, j'ai appelé le
tailleur, maintenant il va venir; hei L;
ahi G.; gō haaaaai, il s'écria, S.; t. p. های.

* هايدره há'ide, hā'i'di, interjection,
holà, hé; avdúl'a hēi'idi suvār bu, Abd-
allah — eh! monta sur le cheval, L.; haídā
dān, assembler les soldats, ar. hāida
ṣayyah S.; t. هايدره (comp. t. ملك
chasser devant), chald. ܗܝܕܪܐ.

هايز haj, haij, avis, connaissance,
notion; من هايزه نينه min haije niné,
je n'en ai pas connaissance; من هايزي
min haiji ne-bouié, je n'en avais
aucun avis; hāž S.

هيف voy. ها يو.

انبان voy. هبان.

هبرهبر heber-heber, répugnance, aver-
sion; هبرهبر بوبن heber-heber bouin,
avoir de l'aversion pour quelqu'un.

هبرنك hebrink, ciseaux pour tondre
les brebis; de la rac. bar (couper) précédé
par e (he) euphonique; comp. p. برنيس.

هين voy. هبون.

* دujiki hott, laīt caillé.

آتاق voy. هتاق.

هتيك hetik, honneur, sentiment de honte;
ar. هتك; comp. بی هتك.

* zaza etía, hētía, hātía, tía, ici;
etíra, de ce côté; gil. hata (ici, B., Chodzko
455).

هتيا voy. هتيرا.

قه هجاندين voy. هجاندين.

* اههگرته ahhgréta dem, je paye, G.;

ar. أجرة; voy. اجرت.

* هجرته hidjret, hégire; ar. هجرة.

هجهمين hadjemin, rester tranquille, être
tranquille; de l'ar. هجم.

* هجوكى háj-vākī díl-ē ta haz by-
kyt, comme ton coeur souhaite; hāč vaku
sāye d'hāra, comme des chiens enragés,
S.; de هج et وكو.

* هجوم hōjúm kir (l'oiseau de proie) se
précipita d'en haut, L.; t. هجوم انك.

هجه hidjé, syllabe; هجه خوندین be-
hidjé khoundin, épeler; ar. هجه.

هجين hedjin, dromadaire; ar. هجين;
voy. Hammer, Denkschriften der Wiener
Akad. VI, 11, 44; Pavet de Courteille,
Journ. des Savants, Avril 1876, p. 248.

* هچي hāč, hāci, qui, lequel;
hāč-kāši hāspi bīne, lequel apporte un
cheval; hāci mizgín-ē 'amārrō že-merra
bīne, ce qui m'apporte des bonnes nouvelles
de la part d'Amārrō, S.; hich, quelque,
Rh.; p. هيج.

هچك hetchik, crochet d'un bât; هچكا
hetchik-a min qalechiié, mon
crochet s'est fendu, pour dire: tout me va
mal; hūčk-a kavýli, bout, extrémité d'une
pelisse, S.

هچو hetchou, anneau par où passe la
corde pour lier les charges.

هدماندين hedemandin, démolir; de
l'ar. هدم.

هدهد hudhud, huppe (oiseau); ar. هدهد.

هيدى voy. هيدى.

هديه hedié, cadeau, présent, don;
هديه كرين hedié kirin, faire cadeau,
faire présent; t. هديه انك.

هر voy. هل.

her, tout, chaque; هر جی her-tchi, toute chose; هر جی دبه بلانی بیه her-tchi di-bé bilani bi-bé, à tout hasard, littér. ce qui est, qu'il en soit; هر تی هر her ti her di-heré, tout vient et tout va, pour dire: ainsi va le monde; هر جانی her-tchiié, quel qu'il soit; هر جیه her tchaw behistiré, exploré; هر دجیه her-djiheki, partout; هر دایم her-dâim, toujours; هر دوکان her-douan, her-doukan, tous les deux; هر روج her rouj, chaque jour; هر کوه her-kou, tout ce que, malgré que; هر کوهی her kouwé, partout, dans quel lieu; هر کس her-kes, chacun; هر سی روزان her si roujan, tous les trois jours; هر کژان her kijan, quelconque, qui que ce soit; هر کیه her kiié, quiconque que soit; هر مری her merif, tout homme; هر وقت her vaqit, à tout temps; هر وهی herweié, de quelle manière que ce soit (c'est le locatif her-wé, suivi par é, est); هر هفتی her hefti, hebdomadaire; هر همی اوفاس her hiwi eoû-qas, tant par mois; chez Garzoni: ehr giar, toutes les fois que; ehr sobahl bezium, j'ajourne, littér. je dis toujours: demain; ehr maia. toujours, littér. il resta toujours; ehr sibi qo mînit, il persévère, littér. il reste toujours pareil à soi; ehr ciun, je fréquente; ehr iek, toujours le même; ehr bu, ehr aia, ehr bit, éternel, littér. il était, il est, il sera toujours; ehro, quotidien (pour her-ro); ehr ki bit, quiconque, chaque fois; ehr ehr, souvent; ehr du kenar, à travers; ehr ce-ket, récidive; ehr sâat, à toute

heure; ehr kabar iek nina, inconstant, littér. ce n'est pas toujours une seule. la même parole; her-dûân, her-du-ži, tous les deux, L.; herdan, herduan Rh.; هر هر بم رنگ أو le même L. 1, 101, 6; هر وها herouha, tout de la même manière, 101, 11; également 100, 12; hérek, hér'eki, chacun, L.; herki, chacun; her-chi, chaque chose, Rh.; her-dâm, toujours, Rh.; hedr. har; chez Chodzko: هر اووه her ouê, là, de ce côté-là, 342; هر لمه her lemé, ici-même, de ce côté-ci, 342; k. or. her giz, jamais (du pers.); zaza hérugu, hérugu-kes, chacun; bactr. haurva, p. هر.

فره voy. هرا.

هلان voy. هرات.

* اراف kem, je démolis, je renverse, G.; voy. هرافتین.

* ارافینم arafinûm, je démolis, je renverse G.; forme causat de هرافتین.

هرافتن herawtin, défaire; parf part. araft G; chez Rhea: prés. herêfm, infin. herêftin; harâftyn, il renversèrent (le mur), S.; heraw, transformé selon le génie de la langue kurde de l'ar. خراب, s'emploie à côté de la forme purement arabe.

هرامت heramet, rhume de cerveau, enrouement; هرامتم heramet-em-é, je suis enrhumé, Ch 343.

* هرتاندین hertandin, soupirer; prés. l. hertânim L.; de hert (voy. حرث); هرزنك comp.

هرج hirtch, ours; erg G., hartsch Kl. hîrç L., herch, hirsch Rh., woortch R., lo. khers (du pers.); zaza hêš; bactr. areša, p. maz. xîrs, arm. արջ, oss. ars, bal. rich.

herchou, fourche, fourchette.

herze-kar, impertinent; du pers. هرزه کار.

herzink, soupir profond; arm. հըշակ, հըշակ.

herichandin, broyer, abîmer à force des coups, piler, écraser; دنیء herichandin, délayer; verbe causat. de هرشین.

هشت voy. هرشت.

herichin, se corrompre, s'abîmer, se détruire, se réduire en poudre; هرشی herichi, herichiié, broyé, réduit en poudre; bactr. haré.

ارض voy. هررض.

هر voy. هرکس.

هر voy. هرگز.

hermi, poire; armik G., hermé L., hirm, datte, espèce de poire, Rh. (comp. خرما); hörmf, espèce de fruit entre la pomme et le coin, ar. kinnitri S.; zaza merée, dujiki mûru; p. امرود vulg. امرود (voy. Pott, Et. F. III, 61).

هرن voy. کر (âne).

هر voy. هر.

herro, houx, R. I, 143; peut-être de l'ar. شرابه الراعى (sarābé) errā'ai (Berggren 830).

hervé, gratis; harwa Rh.; goth. arvjo, anglosax. earvunga, anc. haut allem. arawingun (de l'adject. earu, island. örr, libéral, noble)?

hiré, chat; ar. هره.

هرین voy. هر.

ایره voy. هر.

her-hychk, enfant dernier né; littér. tout sec.

hiri, laine, poil des animaux, camelot; plur. hiriian; هریا پزی hiriia pezi, toison, laine de brebis; errí G.; afgh. varai (Trumpp 47), grec έριον, voy. Pictet, les Origines indoeurop. II, 23, Pott, Et. F. II, 3, 565.

اری (oui) voy. هری.

haris, bouillie de froment avec du hachis, Rh.; ar. هریسه, arm. հրիս.

her-iek, chacun; هریک زمه heriek ji mé, chacun de nous, p. هریک.

herin, aller; prés. از دهرم ez di-herim, او دهره tou di-heri, ام دهره em, houn, van di-herin; imper. 2. هره heré, prohib. موره moré, ne va pas; plur.

houn herin, prohib. مهرین merin; هره وی درى heré vi deri, va là bas; ez zou herim, j'irai vite, ez narim, je n'irai pas; از هیدی ez heidi di-herim. je marche doucement; arra, va, G.; harra Kl. B., härre Sd.; chez Lerch: prés. 1. ez hér'im, 2. tu tér'i, derí (30, 11); 3. hér'e, deré (pour di-heré) 20, 10; plur. 1. em hér'in, émi hér'in; impér. 2. hér'e, hér'i, 10, 9; plur. 1. éme hér'm, 47 1; 2. hér'in, 3. hér'in, 20, 8. Ce verbe vient de la racine i (comp. هاس ا و ربن), précédé par هر (p. فر).

hez, 1) terrier, trou dans la terre; هرکی موی hezek-i moun, un très-mauvais marais, ji hez der-anin, désembourber; de la rac. hiç, voy. Diefenbach II, 204.

هیزر voy. هزار.

hezar, mille; هزار بزی hezar

be-ji, puissiez vous vivre 1000 ans, vivat!
هزار جاری kotin, hezar djari goutin,
rabâcher, répéter mille fois une chose; هزار
هفتی بنحین hezar dou sed ou
hefti pentchin (l'an) 1275 (de l'hégire,
c'est-à-dire 1858—59); ahzar G., ha-
zâr, hezâr, xezâr L., hizar Rh., ha-
zâr M.; zaza henzâr; bactr. hazaña,
p. هزار.

هزار دارو hezar-darou, anis.

هتر voy. هنك.

هزی voy. حزی.

هزیزین hezizin, s'agiter, se soulever,
بهر دهریز beher di-hezizé, la mer s'a-
gite; parf. part. 1. من هیزی min he-
zizi, 3. بهر اونی هیزی behr-a ewini
hezizi, la mer de l'amour s'agitait; plur. 2.
وه هیزی vé hezizi, vous êtes agités;
de l'ar. هیز.

هز hej, hezink, buisson pour
brûler, bois de chauffage; hezîng L.; zaza
eizîmi; bactr. aeşma, p. هیزم.

هز hej, mouvant, terre mouvante; comp.
سر هز.

هژین hijan, prix, valeur; voy. هژین.

هژاندین hejandin, secouer, branler,
vaciller; سر هژاندین ser hejandin,
branler la tête; chez Garzoni: prés. 1.
t,ehzinum, je me pavane; 2. 3. t,ehzi-
nit, parf. part. t,ehzand: on met devant
le verbe le pronom me, te, se ou le réflé-
chi qo; on dit aussi avec le préfixe pe:
qo pahzinum, se pahzinit, se pehzand;
ehzinum, behzinum, j'endors en berçant;
parf. part. ehzand; hizhandin Rh.; chez
Socin: prés. 3. sâri lê de-hašinit (le
cheval) secoue sa tête, ar. yehûzz rāsu;
parf. part. hāšānd, ils secouèrent; dans le

dial. du Bohtan: parf. part. 1. myn hāšānd,
3. vē t-hašīna (d'un thème hašīnā);
verbe causat. de هژیان.

هژده hej-deh, dix-huit; ahst-dah G.,
hash-dah Rh. M., heišt-dēh L., hištyah
B.; zaza heištēs; p. هشده, هشتده,
comp. ده.

هژدهی hejdehi, hejdei, le dix-
huitième; zaza heištēsū; bactr. astadaša,
p. استدهم.

هژمار hijmar, nombre, compte; hazh-
mār Rh.; p. شمار, comp. bactr. hīsmāīrm
(de mar) et زمار.

هژمارتین voy. ازمارتین.
هژماره hejmaré, impôt sur les brebis;
p. شماره.

هژنو voy. ازنو.

هژیان hejīan, vaciller, se mouvoir;
prés. 3. ewé di-hejé, cela est
mobile; hizhīān, secouer, être secoué, Rh.;
de l'ar. هز.

هژیان hijīan, valoir, coûter; prés. 3.
afé be-čendi di-hijé, cela vaut bien;
afé ewé be-tchendi di-hijé, combien
coûte cela? p. هز (dépense, frais quotidiens),
comp. هژین.

هژی hejir, figue; هژی he-
jir-i hechk, figues sèches; ezīr G., ežīr,
hežīr L., hizhīr Rh., هزیر Kl.; p. اجیر.

هژین hijin, prix, valeur; p. هزینه.
هسار husār kirin, perdre, Rh.; ar.
خسارت; comp. خسار.

هساس hesas, gardien; ar. هساس.
هسان hesan, pierre à repasser; هسان
hesan kirin, repasser une serpette;
husān Rh.; p. فسان, افسان, arm.
کسان, کسان.

هسای hisaï, repos, tranquillité, facilité; هسای اژوتن hisaié, c'est facile; هسای بون hisaï ajoutin, jouir du repos; هسای بون hisaï bouin, être tranquille; هسای hisaï, es tu en repos? هسامه hisa-mé, je suis en repos; هسای دیب hisaï di-bé, il est tranquille; وی هسای بو vi hisaï bou, il a été tranquille; هسای کیرین hisaï kirin, tranquilliser; هسای L.; p. آسای, آسائی; comp بی هسای.

هسایتی hisaïti, l'action de tranquilliser.

هسپ hesp, cheval; لافه هسپی حدی ewé hespi had-i houré, ce cheval est de pure race; هسپی هور hesp-i hour, un cheval serré de flancs; لافه هسپی حکمه ewé hespi tchekmeié, ce cheval est de la race mêlée; هسپی فال hesp-i fal, étalon; هسپی هان برگیره hesp-i han berg-ghir-é, c'est un cheval ordinaire, une rosse; هسپی لى دجیلى hesp li djih-i sekini leiztin, un cheval qui piaffe; هسپی هسپی نیر hesp-i nir, cheval entier; هسپی رت hesp-i rech, cheval noir; هسپی مارکرین hesp timar kirin, étriller un cheval; هسپی قمر hesp-i qamer, cheval brun; هسپی شی hesp-i chi, cheval châtain; هسپی بلز hesp-i bolez, un cheval vif; هسپی قوله hesp-i qoulé, cheval isabelle; هسپی نوکیه hesp-i neoŭkiié, cheval efflanqué; هسپی بوز hesp-i boz, cheval gris; هسپی بیا بون ji hespi peia bouin, descendre du cheval; هسپی ژ hespi ji arabeï we kirin, déteiler les chevaux; هسپان نه hespan né eichinin, ne forcez pas les chevaux; asp G., hasp P- Rh M Sd., hasp, hesp L., esp Ch. 308; hasp hasá, cheval hongre, L.; اسپی نژدی

اسب پر ناو cheval de Nedjd, Ch. 352; دکن, rendez les chevaux pleins de feu, c'est-à-dire incitez, Ch. 354; bactr. aspa, p. اسب.

هستان hestān, être debout, se lever; près. 1. بی هالدرستم pei hal-de-stem, impér. 2. هالسنه, prohib. هالماسته, prêt Ch. 346; hal est le préfixe (voy. هل); bactr. stā, p. استادن; comp. فه سنان.

هستیر voy. استیر.

هستیر voy. سنر (larmes).

هسته hesté, batterie de fusil, briquet; هسته زنین hesté jenin, battre le briquet; hastah Kl.; comp. برهسته.

هستی hesti, os, squelette; هستی فیل hesti fil, ivoire; هستک hestik, un os; un osselet; هستک زحه درکتین hestik ji djih der ketin, déboîter, disloquer un os; astii G., hāsti Kl. L., hēsteh Rh., yesk, esk R., hastū, plur. hasti S.; žē hastūw e mārā, d'os de serpent, S.; bilb. estik; asti ghrāna, paresseux, grossier, balourd, G.; bactr. ašti, p. آسته; comp.

سکنک, استخان.

استرک voy. هسنر.

هستیو hestiw, pelleron, pelle de boulanger; astif G., hastiv L.; arm. اسطیس hesk. heské, heskou, cuiller à soupe; ar. خاشوق.

هاسن voy. هسن.

هسو hisou, le haut, le sommet, la cime d'une montagne.

هسون hesoun, repasser, aiguïser; frotter; باشی دست به هسون ابدی تو pachi dest be hesoun eïdi tou di-zani, ensuite si tu frottes tes mains,

alors tu en sauras, c.-à-d. si tu me voles (trompes), tu t'en repentiras; comp. سوين.

hisir, prisonnier de guerre; از hisir, ez hisir-a te-mé, je suis ton prisonnier; yasir L., yēsir Rh.; ar. بخسیر, أسیر; comp. أسیر.

hech, javelot, djerid; p. هیشت.

hych, chut (interjection); hish Rh.; ar. حش, anglais hush.

hich, jugement, esprit; هش دغلطه hich di-galeté, à ravir (le jugement se trompe); به هشی, be hich, be hichi, avec prudence, tranquille; bactr. uši, uski. p. هوس, هشی; voy. بی هشی, ناھس.

hech, indigo; häš, bleu, ar. نیل S.; abrégé de هشین.

hechar, embuscade, guet; recéleur; هشارا دزان hechar-a dizan, repaire de voleurs; رونسیتینا هشاری rou-nichtin-a hechari, être au guet, mettre du monde aux aguets; de هشرین.

hechar-ghé, lieu mal famé, un repaire de brigands; plur. هشرگان hechergan; سها جهید هشرگان بکبن seha dji-hi-d hechergan bi-kiu, prenez des informations des lieux mal famés.

hechawtin, effacer, biffer, absorber; prés. از داشم ez dachiwim (de de-hechiwim), تو داشی tou dachiwı, او داشفه eoü dachiwé, plur. ام. em, houn, van dachiwin; parf. part. وه, مه, وی, من, نه, هون, وان داشتمین min, te, vi, me, ve, evan hechiwt; partic. prés. هشتی hechiwti, partic. passé هشتیه hechiwt,

hechiwtié; arm. Ժիտլ (frotter), lat. scabo, allemand schaben; comp. بشافتین, هشتین.

hecht, hecht. bourg; voy. هیش.

hecht, huit; هشت کوشه hecht-gouché, octogone; ahst G., heišt L., hasht Rh., zaza heišt, dujiki hirescht; bactr. asta, p. هشت.

bêlise, L. I, 102, 14.

هشتی voy. (80).

heišt-déli, dix-huit, L.; ahst-dah G., hašdah Rh. M.; zaza heištés, 18; p. هشتده; comp. ده, هژده.

huchtur, chutur, chameau; escster G., wushter, lor. ushter R., hoštir B., hashtir, hēshtir Rh.; že hýštyr hāta pēštyr (il le dit) aux grands et (littér. aux chameaux jusqu') aux petits, S.; bactr. ustra, p. اشتر.

huchtur-van, chamelier; p. اشتربان.

hecti, le huitième; hashtē Rh., zaza heištín; bactr. astema, p. هشتم.

hecti, quatre-vingt; هشتاده hechtade-salé, octogénaire; ahsté G., heišté L., hashteh Rh., zaza heištaí, dujiki heschde: zaza heištayín, le 80me; bactr. astāiti, p. هشتاد.

hichtin, abandonner, lâcher, laisser; prés. از دهلم ez di-hilim, تو دهلی tou di-hili, او دهله eoü di-hilé; plur. ام, هون, وان دهلمین em, houn, van di-hilin; fut. از بهلم ez be-hilim etc.; impér. 2. بهله be-hilé, plur. بهلمین be-hilin; parf. part. وه, مه, وی, من, نه, هون, وان دهلمین min, té, vi, mé, vé, evan

hicht; partic. prés. هشتی hichti, part. passé هشتیه hicht, hichtié; chez Lerch: prés. de-helím, be-helím; parf. part. hišt; chez Chodzko: prés. د ئرم dé-erum, parf. part. دم هشت d-em hecht, 330, 331. Ce verbe a été emprunté au persan هشتن; les formes vraiment kurdes voy. s. v. هلان; comp. راهشتین, داهشتین.

هشده voy. هشده.

هشیرین hechirin, receler; comp. فه شارترین.

هشچین hechiwin, s'absorber, s'effacer; comp. هشاقتین.

هشک hychk, sec; هشک کرین hychk kirin, sécher; هشک بوین hychk bouin, tarir, se dessécher; eska G., ešk, hešk L., hishk Rh.; bactr. huska, p. خشک; comp. هرهشک, دان هشک, سرهشک.

* هشکبون hiška-būn, sécheresse, S.

هشکفری hichke-firi, premier lait; ده فرو.

هشکی hychki, sécheresse; p. خشکی.

هشینا hichinā, herbages, verdure; heschnei, céréales, Kl.; de هشین.

هشیار hichiar, reveillé; هشیار بوین hichiar bouin, être reveillé; هشیاری بو هشیاری tou hichiar-i ian hichiar nini, es tu éveillé ou n'est tu pas éveillé? هون هشیار نینین houn hichiar ninin, vous n'êtes pas reveillés; از هشیارم ez hichiar-im, je suis reveillé: هشیار ماین hichiar mاین, veiller, rester sans dormir; ehhsíara, vigilant, attentif, finaud, fourbe, G.; ehhsiar bum, je m'aperçois, G.; hishyār, circonspect, Rh.; hešār, vigilant, S.; k. or. gūšiār; p. هشیار, gil.

هوشدار hušdār, Chodzko 456; comp. bactr. ušidarena.

هشیارى hichiari, veille, absence du sommeil.

هشین hichin, azur, bleu; هشین بوین hichin bouin, croître, verdir (des plantes), هشین بوز hichin-boz, cheval gris-pom-melé, gris-foncé (comp. شیمبون); heschim, vert, Kl.; hešín, vert; hešín di-bé (le cheveu) croît, L. 1, 3, 24; hešín, gris, S. k. or. هشین bleu; p. دشین; comp. اخشین. nom d'un fleuve dans la province de Fars dont l'eau teint en vert les vêtements, Islakhri ed. de Goeje 152, 11, comp. شمن.

* هشین hišín, hennir; pres. hišé L. comp. شهیان.

هضم کرین hezm kirin, digérer, āzem kem G.; اضمك.

* هضمی āzemíá, digestion, G., de l'ar. هضم.

هفت heft, sept; ahft G., haft L. Rh., hav S; haft berá, la petite Ourse (littér. les 7 frères), L.; zaza haut, dujiki heft; bactr. hapta, p. هفت; comp. ده.

هفتی voy. هفتا.

هفده voy. هفده.

هفته hefté, semaine; هفتا نی heftei-a ti, la semaine prochaine; ahftie G., hafté L.; p. هفتا.

هفتی hefti, le septième; haftē Rh.: zaza hautin; bactr. haptaṣa, p. هفتم.

هفتی hefti, soixante-dix; ahfté G., haftē L., hafteh Rh.; هفتا hafté B.: zaza hautai, dujiki hawda; bactr. haptāiti. p. هفتاد.

هفده hefdeh, hewdeh, dix-sept; heft-déh L., hafdah Rh.; zaza hautés; p. هفده.

hefdehi, le dix-septième; zaza hautesin; bactr. haptadaša, p. هفدهم.

* hafun-dar, massue, Kl.; du p. آفند (guerre) et de دار (bois).

هفت voy. هفت.

ههرا hew, ensemble (adv.); ههرا جوین hew-ra tchouin, aller tous ensemble (p. همراه شدن); ههرا ورین be hew-ra verin, venir tous ensemble; ههرا دو hew dou, tous les deux ensemble; chez Lerch: hev, ensemble, réciproquement. háte hev bu xátirc, ils étaient prévenant l'un pour l'autre, ils se réconcilièrent; hev u din, l'un l'autre; hev u de bi-ké, il désassemble: 103, 1; هاو نشین, s'asseyant ensemble, compagnon, 101, 6 (p. هم نشین). bactr. hama, p. هم: comp. بهی, برهی. هم, لهی, دهی, بی, بری.

ههوال hewal, heval, compagnon, camarade; ههوال بون hewal bouin, être compagnon de quelqu'un, ههوالا درس heval-a ders, condisciple, ههوالا وی heval-a vi, son compagnon, ههوال کنه heval gouneh, complice; ههوال کراس hewal kiras, caleçon (littér. compagnon de la chemise); avál, compagnon, jumeau, G., hevál L., hāwal Rh; hēvāl-a hívi, Vénus, étoile du berger, littér. compagnon de la lune, L; avál kra-, pantalon de femme, G; avál-a pieiuk, arrière faix (littér. compagnon de l'enfant nouveau né), G.; les femmes d'un même harem s'appellent avála G.; p. همال; comp. بی هوال.

ههوبین hew-bin, l'un portant l'autre (littér. ils se portent l'un l'autre; de برین).

ههوخستین hew-khystin, ramasser, accumuler; ههوخستان psychkojan

hew-khystin, boutonner; دراق ههوخستین diraw hew-khystin, accumuler de l'argent; prés. 3. هه دی خه hew-di-khé, parl. part. 1. من ههوخست min hew-khyst; on dit aussi ههوخستین (s. v. یی).

ههده voy. ههده.

ههرا voy. ههرا.

ههراز hewraz, montée d'une colline; ههراز هریم ez hewraz herim, j'irai par la montée; p. افراز; comp. اقرار.

ههروژک hewroujk, correction, réprimande.

ههروموش hewirmouch, soie; ههروموش سخولی hewirmouch choukhoulí, soie apprêtée: ههروموشی سبی hewirmouch-i sipi, soie blanche; ههروموشی رستی hewirmouch-i risti, soie torse; ههروموشی خانی hewirmouch-i khaw, soie crue; voy. ارموس, ابریشم.

ههرو hew-rou, 1) confrontation; 2) cession (propr. accord); ههرو کرین hewrou kirin. céder (un droit, une somme); p. ههرو.

ههروژک hewroujk, tartine, pain chaud avec du beurre; p. آفروشه.

ههری hew-ri, égal; از و تو ههربنه ez ve tou hewri-né, moi et toi nous sommes égaux, du même âge; littér. nous avons parcouru le même chemin; comp. ههرا.

ههسار hewsar, licou; p. افسار.

ههسون hewsoun, homme qui guérit la rage, p. افسون (enchantement); comp. افسون.

ههسونیر hew-ounir, compagnon d'âge.

ههشگل hew-ghel, un troupeau de brebis ayant plusieurs propriétaires.

هفوی hewou, hewi, femme du harem, concubine; les femmes kurdes d'un même harem se donnent mutuellement le nom de hewou, qui a le sens de ma chère, ma chère compagne; وکو دو هفوی دکل یك vekou dou hewou dighel iek u dou beriwé ne-tchin belaié, lorsque deux compagnes ne sont pas d'accord, c'est un grand malheur; avî G.; de هفی; comp. بهر هفوی.

هفوتین hewotin, exciter une discorde, tripoter, intriguer.

هفهور hewour, bouc d'un an; ar. بههور.

هفی hiwi, espoir, confiance; prière, supplique; plur. هقیبای hiwiiian; لهقیبی ماین li-hiwi mاین, espérer; بهمی بهی be-hiwi-mé, j'attends; هفی فالأ درکتین hiwi wala der-ketin, être désappointé; هفی برین hiwi birin, désespérer, perdre l'espérance; هفی کیرین hiwi kirin, espérer, solliciter; هفی دکم ez ji té hiwi di-kim, je mets ma confiance en toi; ivî G., ivî, hîvî L., hewî Rh.; bactr. upamaiti, p. نا امید, بی هفی, امید; comp. امید.

هفیری hewir, pâte; هفیری افی hewir-i awi, pâte liquide, farine détremée; هفیر hewir tyrch, pâte aigre, levain; هفیر برین hewir birin, boulanger, faire du pain; هفیر کیرین hewir kirin, mettre en pâte; avîr tursia kem, je fermente, G.; be avîr tursia, sans levain, G.; هفیر-tirsh Rh.; ar. خمیر; comp. بهمیر.

هفین hawin, hewin, levain, fermentum lactis; comp. هفیر.

هفین voy. هقین.

هفین hewin, les uns et les autres ensemble; p. همین.

* هکا haka, si, Rh.; hāka hāya u nīna, de quelle sorte qu'il soit, littér. s'il est et s'il n'est pas, S.; zaza ék'e; abrégé de هکر.

* هکەر hākār, si, S.; du pers. اکر, comp. اکر.

هیک voy. هک.

هیل hil, préfixe verbal; hiel G. L., her (dans هربین); bilb. hal, zaza er; bactr. fra, p. فر, maz. har, arm. առ, oss. är, ra, digor. ar, er.

هیلا hela, quant à; هلا از hela ez, quant à moi; helá, quoi, L.

هلاتین hil-atin, paraître, sortir, s'enfuir; fermenter une pâte; halātin, s'élever, Rh., alāt, il s'enfuit (voy. رفین), fuyard, G.; roj her-att, le soleil se couche, ouest, Ch. 307 (?); de هانین précédé par هل.

* هلافیتین al-awetin, sauter, se jeter, prés. 1. al-avesium, 2. 3. al-avesit; parf. part. al-avét G.; hil-avísti de avida, il se précipita dans l'eau, L.; de افستن; comp. هلاوستین.

هلال voy. هلاله.

هیلان hilan, laisser, abandonner, permettre; prés. هیلان از ez di hilim, هیلان تو دی هیلان, هیلان او دی هیلان. plur. هیلان, هیلان, هیلان. fut. 3. هیلان بری صی. خدی بهله بری صی. khoudi be-hilé beri soubi em di bi-tchin, si Dieu le permet, nous partirons vers le matin; imparf. plur. 3. هیلان نه هیلان کو ام سها مالید وان بکن ne-hilan kou em seha mali-d van bi-kin, ils n'ont pas laissé que nous écoutions à leurs tentes; هیلانی جنارهی hilan-i dje-

nazéi, funérailles; chez Garzoni: prés. 1. elum, be-elum, je laisse; négat. na-elum, j'empêche, je défends; 2. 3. elit; impér. 2. b,ela; 3. b,elit, qu'il laisse; parf. part. elá; hēlān Rh.; býla, laisse (dans le dial. du Bohtan) S.; bactr. harez, p. هشتن (prés. هلم); comp. را هلان, هشتن.

* **هالاندین** *halāndin*, lever, Rh.; *pai hil-ānim*, je m'informe; L.; parf. part. *he-lānd*, il réserve, il enterra, L.; verbe caus. de **هلاتین**.

hil-anin, lever, soulever, em-
porter, abroger, contenir en soi; prés. از
هیلنیم ez hil-t-inim, hil-inim,
تو هیلینی تو hil-tini, hilini
او هیلینه ou hil-tiné, hiliné,
plur. ام هون, وان هیلنیم, هیلنیم
houn, van hil-tinin, hilinin; fut. از
هیلنیم ez be-hil-inim etc.; impér. 2.
بهیلینه be-hil-iné, plur. بهیلنیم be-hil-
inin; parf. part. من, وه, وی, وه
min, té, vi, mé, vé. evan
hil-ina; partic. prés. هیلینای hilinaï, part.
passé هیلینایه hilina, hilinaïé; از
هیلنیم ez hil-na-inim, je ne soulève pas;
تو وی به هیلینه tou vi be-hiliné, soulève
cela; تو وی هیلینه tou vi hil-me-iné,
ne soulève pas cela; هیلنایتیه hil-na-ité,
il ne contient pas; به زور هیلنیم be-jor
hilanin, élever, retrousser; دست هیلنیم
dest hilanin, lever la main; هیلنیم
hilanin anin, emporter (littér. lever et
porter); hel-ánin L.; chez Socin: prés.
hel-énym, parf. part. me hăl-t-āni;
de (اینان) انین.

هلا، ترك helavyjk, la montée d'une col-

line (littér. ce qui pend); p. آویزه; comp. هلاویز.

هلاوستن hil-awistin, pendre, suspendre; prés. از دهلاوسم ez di-hilavysym, او دهلاوسی tou di-hilavysi, ام دهلاوسه eoû di-hilavysé, plur. هون em, houn, van di-hilavysin; on dit aussi: از دلاوسم ez dilavysim etc.; impér. 2. به دهلاوسه be-hilavysé, plur. هون به دهلاوسین houn behilavysin; parf. part. من، نه، وی، مه min, té, vi, mé, vé, evan hilavyst, partic. prés. دهلاوستی hilavysti, part. passé دهلاوستیه hilavyst, hilavystiîé; chez Garzoni: prés. 1. al-avisum, 2. 3. al-avisit, parf. part. al-avist; chez Rhea: impér. hal-āwīsa; infinit. hal-āwistin; be-hālese, qu'il garde, L.; hel-āvistī, il est suspendu, S.; verbe formé irrégulièrement du pers. آویزم (prés. دهلاوستن), comp. هلاقتین، اقبستن.

* **هلاويز** alavisa, suspendu, affiché;
alavisa dem, je suspends; alavisa bum,
je pends, je suis suspendu, G.; p. **آويز**.

هالا hala-hala, bruit, tapage, un hourvari; mot onomatopéique; comp. p. هالا, هالا.

هلاي hilàï, abandonnement; elá, con-
nivence, G.; de هلان.

الْبَيْتَ. voy. هَلْبَت

* **هلبستين** hel-bästin, hier autour; parf.
hel-bästi, je me ceins, S.

* هلمورين hāl-bōrin, passer; prés.
plur. 3. hāl-bōrin S.

هـلکړين voy. هلمبوين

هلبين hil-behin, bondir (des animaux).

هلاسکین hil-paskin, grimper; prés.

همان — هلیرکین

از هلیپازم ez hilpazim, tou هلیپازی
hilpazi, او هلیپازه eoû hilpazé, plur. ام
هون em, houn, van هلیپازین
pazin.

هلیپرکین hil-perin, hil-per-
kin, bondir (des animaux), cabrioler (du
cheval).

هلیپزین hilpezin, s'attacher en grim-
pant.

هلیچنین hil-tchinin, ravauder.

هلیخستین hil-khystin, carder, démêler
la laine; prés. از هلیدختم ez hil-di-khy-
tim, او هلیدختی tou hil-di-khyti, ام
هون eoû hil-di-khyté, plur. وان هلیدختین
em, houn, van hil-di-
khytin; نیلیا من کلکه منی به خندی
chiliia min ghelek-é meni be
tchendi hil-di-khytin, j'ai beaucoup de
laine, à combien cardez vous un batman?

هلیستان voy. هستان.

هلیکتین hil-ketin, avoir lieu; s'allumer,
s'enflammer.

هلیکیرین hil-kirin, 1) arracher, déraci-
ner; 2) allumer du feu; hal-kirin Rh.;
chez Garzoni: prés. 1. ehl-kem, j'allume;
passif ehl-bú, il prit feu.

هلیکشاندین hil-kichandin, monter,
hisser, tirer en haut.

هلیکشیان hil-kichian, grimper, se dé-
ployer; parf. part. 'áskār hil-kēšīya, l'ar-
mée se déploya (pour ceindre l'ennemi) S.

هلیگهیر hilghir, départ avec les troupeaux
au pâturage; دهلیگرتن.

هلیگرتنوه * hilghir-tanow, conversion, L. I, 99, 14;
دهلیگرتین.

هلیگهیرتین hil-ghirtin, contenir en soi
(des vases); lever, enlever; prés. 3. هلیگره

hil-di-ghiré, négat. هلیناگره hil-na-ghiré,
chez Garzoni: bu qo elgherum, je m'ar-
roge, je m'approprie; ser qo elgherum,
je me charge de quelque chose; hel-girt,
il réserva, L.

* هلیمشتین hāl-myštin, retrouver, S.

* هلیو hulu, prune, Rh.; p. هلو.

الوجک voy. هلیوجک.

هلیوشاندین houlouchandin, déman-
teler, abattre une maison ou une muraille,
verbe causat. دهلیوشین; comp. وشاندین.

هلیوشین houlouchin, crouler, s'ébouler,
b-hālvāša, détruis, S.; p. لوشاندن, comp.
راوشاندین, داوشاندین.

اروک, الوک voy. هلیوک.

هلیلون hiloun, hilin, nid; elín
G.; hēlin L., hēlīn Rh.; elín ce-kem, je
fais mon nid, G.; zaza halyén; p. آلانه
لانه.

هلیله helé, eh bien! t. هله.

الال halhal, tulipe; comp. هلیمال.

هلیز heliz, herbe bonne à manger, que
les Arméniens appellent tchachour.

هلیسه helisé, farce, farci; ar. هریسه.

* هلیناندین hal-enāndin, élever, Rh.,
دایناندین.

* هلیبه zaza hēlye, hēlye, un peu.

هم hem, ensemble; encore, aussi; am,
aussi, G., ham Rh.; hem, chaque, tout, L.,
him, aussi; him ... him, tantôt ... tan-
tôt; suivi par la négation: ni ... ni, L.;
du pers. هم; comp. هف.

همان hema, heman, de même,
en même temps; همان وی دمی heman
vi demi, au même instant; هما وقتی خبر
hema vaqt-i khaber istan-
dini, dès le moment de la réception de

l'avis; دځينه همان dès que nous avons atteint, Ch. 350; du pers. همان.

تو ز کچا hama, mais, seulement;
 tou-ji kitch-a wi malii, hama qendj bibé, tu seras comme une fille de la maison, mais sois sage;
 amma G., hém'a L., hama, ama Rh., zaza hém'a; ar. امّا.

هماور hem-aver, conforme, égal, semblable;
 هماور کړين hemaver kirin, éga-
 ler, rendre égal; du pers. هماور.

هماورى hemaveri, identité, uniformité.
 همېت hemet, garde, soin, précaution;
 همېتى کړين hemeti kirin, se tenir sur ses gardes;
 به همېت به be hemet bé, sois sur tes gardes;
 همېت بکې hemet bi-
 ké, fais attention; t. همۀ اتمک.

همدم hem-dem, adhérent, attaché à un parti; du pers. همدم.

هميزيان hemiziian, aller bras dessus bras dessous.

هميزين hemizin, s'embrasser; de هميز.
 هم-سەر hem-sér, ami, compagnon, L.;
 du pers. همسر.

هو voy. تو (tu).

همو hemou, tout, tous; plur. هوبان hemouian;
 همو همو hemou-hemou, en tout, partout;
 همو عالم hemou alam, tout le monde;
 همو-يک hemou-iek, c'est la même chose, cela m'est égal;
 همو نځړا hemou tikda, tous ensemble;
 بهان هوبان be-
 wan hemouian, malgré tout cela;
 هوې هموي miraseki, la totalité de la succession;
 بهمه حال be-hemé hal, à coup sûr (phrase pers.);
 chez Garzoni: ammo ard, gé, partout; bu ammo, com-

mun; généralement; ammo iek, indiffé-
 rent; ammo kenár, çà et là; pasi ammo, le dernier; ammo zanit, notoire (chacun le sait); ammo fahm ket, intelligible (tout le monde le comprend); ber ammo, d'un rang élevé; prominence;
 hémú, tous, L.;
 همە hemou B., hamu, hāmī, homi, tous; plur. hamīān Rh.;
 ěl-hammū jehā vākā vī nīna, partout il n'y avait rien comme cela, S.;
 بهموجيک partout, L. I, 98, 10;
 emé, plur. امانه emané Ch. 340, 307;
 همو سارک hemou sarek, tous les ans, Ch. 349;
 همو روزک hemou rojek, tous les jours, Ch. 341;
 zaza hème, tous, ensemble;
 هémine, tous;
 پههك, p. همە, plur. همکان.

هموار hemvar, uni, égal; du pers.
 ناهموار comp. هموار.

هموتى, هموي hemouti, hemouī, to-
 talité.

هو voy. همە.

هميان hemiian, ceinture pour porter sur soi de l'argent; du pers. هيمان (bactr: aiβyānha).

هميز hemiz, accolade, embrassement;
 hamís L., ket xamízi, il embrassa, L.;
 انباز, هنباز, همباز p.

هميزيان hemiziian, aller bras dessus bras dessous; voy. هميزيان.

هميشه hemiché, toujours, continuelle-
 ment; du pers. هميشه.

هنار hinar, grenade; enár G., henár L., zaza henāriyér, grenadier; p. انار.

هنارتين hinartin, envoyer; passif parf.
 هنارتيه hinartiié, il a été envoyé, plur.
 هنارتيه hinartiné; chez Garzoni: prés.

1. enérum, de-enérum, négat. na enérum; 2. 3. de-enérit; parf. part. enár; de-enérum a talba, je fais venir; impér. 2. انگاردن L. I, 102, 13; p. انگاشتن (être d'avis, penser); comp. p. انگاره (cadastre).

* هناسه souffle, L. I, 98, 4.

هنای henaw, coeur, intérieur du corps; plur. رونی هنافان roun-i henawan, graisse; comp. نافی.

اینان voy. هنان.

انبار voy. هنبار.

لهنبرا hinber, himber, vis-à-vis; li-himber-a, id.; هنبیری ده مرانه himber-i deh miran-é, il résiste contre 10 hommes; du pers. هنبیر.

* هنبیلین hōmbelīn, recueillir; prés. az hōmbelīm (ar. اَنَا لَفَيْتَ) S., p. انباریدن (de انبار, kurd. هنبار).

هند hind, autant que; hint Rh.; end, tant, G.; zaza éhende, quelques; bactr. avañḍ, p. اندر.

* هندا hinda, à, vers; bir hinda beg, il ammena devant le Beg; hāt hinda rūvi, il vint auprès du renard; le-hinda bīre dī-geré, il s'en va du puits, L.; ar. عنبر.

* هندāv hindāv, pied; ʒ hindāvda rābū, il se leva; avrīsi hindāv sār-é ta, la soie est au-dessus de ta tête, S. (ici hindāv est employé comme préposition); bactr. hañdāma (membre), p. اندام; comp. اندام.

* ehndeḇa, endive, G.; du pers. هندبا (pehl. هندوپا, du grec ἐντεῖβτοι (mot égyptien) voy. Pott, Zeitschr. für die Kunde des Morgenl. VII, 141).

hendesé, géométrie; du pers. هندسه (du pers. اندازه).

هندیک hindik, peu, un peu, quelque peu; هندیک پيدا دبه hindik peida dibé, on en trouve peu, rarement; هندیک حاران hindik djaran, parfois, quelque fois; هندیک خبر دده hindik khaber didé, il parle peu, il est silencieux; باشی هندیک pachī hindik vaqti, peu de temps après; دهنديک di-hindik vaqit, en peu de temps; هندیک خرج hindik kherdj, menue dépense; هندیک خور hindik khour, qui mange peu, sobre; هندیک ما کو hindik ma kou, peu s'en est fallu; هندیک هندیک hindik hindik, peu à peu, petit à petit; hindak Rh.; p. اندک; comp. هنک.

هندیکی hindiki, désavantage, infériorité; hindiki, bagatelles, L. I, 92, № 5; p. اندکی.

هindeki, un peu, tant soit peu, هندیکی قدر hindeki qadar, un tant soit peu.

hindouvané, melon d'eau; du pers. هندوانه (c'est-à-dire: le fruit provenant de l'Inde).

hindourou, dedans, intérieur; li hindourou, en dedans, dans l'intérieur; hündür, dedans, en bas, L.; hündür-e hānī, le plancher, L.; hāndéru, en dedans, S.; az le-händeru-ma, je suis dedans, S.; p. اندرون.

هنده hindé, tant, autant; هنده حاران hindé djaran, quelquefois; انه به هندی ewé be-hindi bou, cela a coûté tant; enda G.; hinda, ainsi, Rh.; اوده ew-

undé) aussi longtemps, L. I, 101, 18; هند.

هinde-qas, tant.

hindi, indien; voy. طمور p. هندی.

hindi, depuis, depuis ce moment; hindi kou, depuis que; hindi, autant, combien, Rh.; p. اندی.

houner, art, connaissance; bactr. hunara, p. هنر.

هنزار voy.

henijin, bailler; voy. هوتن.

هنگ voy.

hinek, certain, quelqu'un, quelque peu; hinek mourouf, certaine personne; di-niw hinek vaqit, dans un certain laps de temps; هنگ هinek djaran, quelque fois; hinek hinek, peu à peu; hing, peu, L.; hinik Rh.; comp. هنگ.

henek, bavardage, paroles inutiles; bi henek, sans plaisanterie; hanak, plaisanterie, Rh.; hanak kirin, plaisanter, Rh.; ar. هنا.

hanakchi, bouffon, Rh.

هنگ voy.

heng, abeille, frelon, Rh.; zaza héngi; p. هنگ, آنك.

honge, foule, S.; p. هنگ.

hingaw, temps; p. هنگام (comp. le bactr. aiβigāma).

hingawtin, frapper, battre, tirer; دبیژن کو هسپی میر هاتیه هنگافتن di-bijin kou hesp-i mir hatiié hingawtin, on dit que le cheval de l'émir

vient d'être frappé (d'un coup de fusil); voy. هنگفتین.

hingam, temps (mot persan); voy. هنگافی.

dujiki hingérir, raisin; comp. انگور.

hingoustir, anneau, bague; anghustír G.; anghustír druára, dé, G.; gustír S.; zaza engístere; p. انگستر.

hinghiw, thème qui entre dans les composés de هنگفتین; comp. شور هنگفت.

hinghiwti, contact.

hinghiwtin, toucher; prés. 3. eou di-hinghiwé; fut. 3.

eoü be-hinghiwé; impér. 2.

be-hinghiw, plur. هون.

houn be-hinghiwin; parf.

vi hinghiwt; partic.

hinghiwti, partic. passé

hinghiwtiîé; gérond. هنگفتیه

enghavum, anghavit; parf. part. enghaft, anghaft; infinit. anghaftina, heurt; dē-hyngēvid, il lève (l'épée) S.; infinit. hingautin Rh.; comp.

هنگافتن; ce verbe est formé de la même

racine que کفتین (گفتین).

hinghiwin, toucher, être joint à quelque chose.

hinghil, mamelle d'une chienne;

انگيل (bouton).

hoŋgolír, l'anneau du petit

doigt, S.; sanscr. अङ्गुलि (doigt), hindost.

انگل (īr est l'affixe).

هون voy.

هنگور hingour, le temps vers le soir; هنگوره hingour-é, il se fait tard; anghōri, soir, coucher du soleil, G.; anghōri be-l ker, bon soir, G. mot tartare, bachkir. inyury, tatare yangiry etc. (voy. Pallas s. v., Klaproth, Sprachatlas XXVII).

هنگوف هنگوف hingouw, هنگیف هنگیف hinghiw, هنگیوین هنگیوین hinghiw le-dan, emmieller; enghivín G., hingiv L., hingif, هنگوی Kl.; هنگوین L. I, 99, 3; hingawin Rh., zaza enghimyé; انگین p.

هنگی hinghi, toutefois, donc; هنگی Rh.; enghi, alors, G.; enghi az ce-kem, kanghi tu téi, alors je le ferai, quand tu viendras, G.; p. آنگه, آنگه gil. (à Lahidjan) انگه onghah, Chodzko, Spec. 545.

هیش voy. هنی.

ههؤ heoü, gangrène; ههؤ کرنین heoü ghirtin, gangréner; برینا وی ههؤ کرتی birin-a vi heoü ghirti bouié, sa plaie était gangrénée; برینا کوری اغی ههؤ birin-a kour-i agi heoü ghirtié di-miré, la blessure du fils de l'Aga commença à gangréner, il meurt; p. ههؤ.

هه ho, ô, R. I, 316; p. ها.

هه ho, ainsi; ho-rang id. Rh.; du thème pronom. ha, voy. ها.

ههوا heva, 1) temps; ههوا خوش heva khoch, beau temps; ههوا نخوش heva ne-khoch, mauvais temps; ههوا ساره heva saré, temps froid; ههوا ساکن heva sakin, temps calme; ههوا شلو heva chilou, temps humide; ههوا فهکری heva wekiri, temps

clair; ههوا گرانه heva ghirané, temps lourd; ههوا گرمه heva ghermé, temps chaud; ahuva aia, tet, il fait vent, G.; hawa, air, Kl.; xabba P., háva L., zaza hewá; 2) passion, goût, amour; ههوا ههوا heva ou heves, libertin; ar. ههوا.

ههوار hevar, cri, alarme, cri d'alarme; ههوارا پاشی pachí hevar-a djunekán ghehaié, plus tard le cri d'alarme arriva (au camp) de Djuneki; ههوار hevar kirin, crier, pousser le cri d'alarme; ههوارا خدی hevar-a khoudi, hélas ô Dieu! chez Garzoni: avár-a qodé, Dieu vous bénisse (exclamation de compassion); cekem avára ou avára ghazi t-kem, je crie au secours; havár, tinta-marre, tumulte de l'assaut; convocation de troupes; pehl. ایابار, p. یاور; comp. les formes empruntées au persan s. v. آری.

ههواری hevari, troupes de réserve.

ههواش hevach, lentement, Ch. 341, t. بوش, یواش.

ههفال voy. هفال.

ههوالی hevali, compagnie; به ههوالی be hevali, en compagnie.

ههوان hevan, mortier; ar. هوان (du pers. هاون); voy. هاون.

ههوائی hevaï, distrait; du pers. هوائی (de هوا).

ههوتی, هفت voy. هونس, هوتای, هوت هفده.

ههوتچیک houtchik, manche d'habit.

ههوده houdé, chambre.

ههوده houdé, engagement, convention, نه از در هوده‌ی جاهنی نابیم né ez der houdeï djahni na-bim, non,

je ne m'engage pas quant au poulain; ar. عهدہ.

هور hour, les entrailles, tripes, estomac; uhhr, tripes, G.; ypъ, coeur, P. (l'estomac est le siège des passions, et on dit dil-eïch (maladie de coeur) pour diarrhée); tal. tūr.

هور hour, menu; هوری برنج houri birindj, riz menu; هور کرین hour kirin, couper par petits morceaux; هور هور hour-hour, détail; هور و مور hour-ou-mour, toute sorte de bagatelle; ur G., hur Rh.; hūr S., hūra, bas, doucement, S.; اوبرده ouyrdé, menu, Ch. 348; p. خرده; comp. خرده.

* هور uhr, tempête, vent gaillard, G.; avare hurí (vent, Schiefner, Awar. Stud. 107^a, Versuch über das Awar. 40^b); bal. hurā (tonnerre).

هور voy. اور.

* هور اتاو hūr-etaú, soleil, Br.; de p.

هور اتانی (bactr. hvare) et de هور.

هورك hourik, atome; hūrik hūrik, en peu, L.; de هور.

هورك hourik, jointure près du sabot.

هورنك voy. هو.

* هوری hurī, petitesse, Rh.

هوری houri, enseignement, apprentissage; هوری بوین houri bouin, apprendre, être instruit; هوری شر کرین houri cher kirin, aguerrir; هوری کرین houri kirin, élever, enseigner, induire; هوری بونا houri boun-a aw ve hevài, s'acclimater; هوری ولانی houri mouroufek hisài houri velat-i kourdistan di-bé, l'homme s'acclimate facilement dans le Kurdistan.

هور بکر houri-ker, maître d'école, celui qui enseigne, instructeur.

هوری موری houri-mouri mali, ustensiles de ménage; comp. مور و مور (s. v. هور).

اورین voy. هورین.

هوس heves, désir; هوس L. I, 102, 5; ar. هوس.

اوستا کار voy. هوستا کار.

* هوش hawish kirin, tromper, Rh.; ar. هوس (troubé, entremêlé).

هوشاندين heoüchandin, ménager, hésiter, regretter de donner quelque chose; prés. 3. او دهوشینه eoü di-hevichiné; parf. part 3. وی هوشاندى vi hevichand; partic. prés. هوشاندى hevichandi, part. passé هوشاندى hevichand, gérond. هوشاندى hevichandiî; verbe causat. دهوشین.

هوشین hevichin, avoir du regret de donner, donner avec humeur une chose, dénier; دهوش.

هوقا hoqa, ocque, once; hok Rh.; comp. وقى.

* هوك havk, noeud de la gorge (Adam's apple) Rh.; comp. افك.

هوكچان hoghetch, plur. هوكچان hoghe-djan, هوكچى pez-i hoghetch, brebis de 3 ans; hōgüj, ar. gārgūr S.

هوك hogher, caresse, tendresse; une femelle qui désire le mâle; lē hōgr u havāla, à mon compagnon et camarade, S.; p. خوكر?

هولا heoül, aumône; هولا جانی heoül-a djani, agonie, dernier soupir de l'âme.

هول hol, boulet, paume à jeu, balle; هول كرتين hol ghirtin, empaumer la balle.

هولام اولام houlam, houlam-ou-
lam, corvée; comp. اولام.

ჰოლიკ holik, chaumière, baraque, cabane; diminut. de l'arm. **ՀԷՂ**, géorg. ბეჟა.

هولك houlk, laine courte, laine de
rebut; comp. كلك.

هول holé, le temps couvert (littér. le temps se couvre); t. or. هول (humide, mouillé)?

تون houn, vous; voy.

هونك voy.

* zaza ḥaúña, aussitôt; p. هانا.

هونان hounan, tresser, contrepointer
un habit; comp. فه هونان.

هونڙين hounijin, baïller, sommeiller;
prés. تو دھونڙم ez di-hounijim, او دھونڙي eou
di-hounijé, plur. ام، هون، وان دھونڙين.
em, houn, van di-hounijin; impér. 2.
هون بهونڙين houn be-hounij, plur.
بهونڙي be-hounijin; parf. part. من، ته، وي، مه
min, té, vi, mé, vé, هونڙي هونڙيه
houniji, hounijiié; ٿو ناھونڙي tou na-
houniji, tu ne sommeilles pas; پ. ھنودن؟

هونك hounek, fraîcheur; هونك كرين hounek kirin, rafraîchir; u, na, frais, G., hōnūk S.; p. خُنك; comp. هُنك.

هونکای hounekàï, rafraîchissement;
p. خنک.

هاون. hevenk, mortier; comp.

ههه hevé, de vous; شولا هوو choul-a
hevé, votre affaire, comp. هوو هوو.

هوی hevi, compagne de harem; voy.
هفو.

هفتی. voy. هوی

افستین. voy. هویتین

40 hè, quoi! hé quoi! ar. 40.

هئ heï, existant; هئيه هرهه heié her
heié, qui existe et qui est (Dieu); de هير.

هيك. voy. هي

هيات heiat, costume, forme; ar. هيات

(plur. de هَيَاءَ).

* اكر. heyān, empêcher; condit. او لم بهيايه eguer aou lem be-heyaié, s'il ne l'aurait pas empêché, Ch. 326; de l'ar. ع.

hiblenmich, étourdi, effrayé;
والله جانی من ژ طوپید وان هیبلنمیش دبه
vallah djan-i min ji topi-d van hiblen-
mich di-bé, mon Dieu, mon âme est tout
étourdie par leurs canons.

هَيْبِين heïbin, s'enfuir; de l'ar. هَيْب (effrayé, timide).

* هیتا tu as apporté (dans le texte pers.
آوردی) L. I, 100, 6; ar. ایتا (de اتی)?

هتتون heītoun, chaleur.

هیدی heidi, doucement, lentement;
هیدی-هیدی heidi-heidi, tout douce-
ment; هیدی خبردان heidi khaberdan,
parler doucement; ehdi bum, je reprends
mes forces; ehdi bú (la douleur) se cal-
mait, G.; hēdī, lentement, Rh.; zaza hyedī,

odílka: ar

هیرا, ar. هدى, hedyke, ar. هدى.
ایره voy. هیرا.
از دهرم hiran, moudre; prés. او تو دهری tou di-hiri, ez di-hirim, ام هون, وان plur. eoû di-hiré; از دهرین em, houn, van di-hirin; fut. بهر ez be-hirim etc.; impér. 2. بهر be-

hir, plur. بهیرین be-hirin; parf. part. من, هیریه min, té, vi, mé, vé, evan hiraié; ته ارد هور هیرایه té ard hour hiraié, as tu moulu finement la farine? او انسی دخل سهی دهیرتن coũ achi dekhl sipehi di-hiritin, ce moulin moud-t-il bien le blé? chez Garzoni: prés. 1. be-érum, 2. 3. be-érit, parf. part. erá; chez Sqcin: fut. 1. aze sũba be-hērim, je moudrai demain; parf. part. 1. me gāným hērd, j'ai moulu le froment; hērān Rh.; pehl. آرتن, arm. ասար, voy. نارین.

* هیرس zaza híris, hyéris, trente; dujiki diress (lisez hiress); littér. trois décades (de هیری et de is, bactr. daśa, p. ده).

* هیرش hērīš k'šāndia, il attaqua, ar. yeyūr hērīš S.; t. یوریش.

هیرك hirik, race de brebis sans queue (cette race se trouve en Roumélie); p. هیرك.

هیرو hirou, fleur d'althée; ehru G.; hīrō, syr. metapto, plante qui croît dans les montagnes; la racine est réduite en poudre pour ôter les poux, *S.; p. خرو, خرو.

هیرون heik-roun, hi-roun, omelette.

* هیری zaza hírye, trois; dujiki hire; heri-aschmi, trois mois; bactr. Sri, p. سه, arm. երեք.

* هیریس zaza híryés, treize.

هیریس heĩris, moine, prêtre; voy. ایریس.

* هیریسین zaza híryesín, le treizième.

* هیرین zaza híryín, hírine, le troisième.

ژ هیز ketin, force, vigueur; هیز heiz,

ji heiz ketin, perdre les forces, tomber, déchoir; bactr. hazañh; comp. بی هیز.

هیز hiz, polisson; du pers. هیز. voy. هیز.

هیزی hizi, libertinage; du pers. هیزی. هیز heij, heija, heijam, encore, de nouveau, donc, maintenant; هیز heij ra-di-zé, il dort encore; هیز heij ne-hat, il n'est pas encore venu; هیز heij pei we-keti, un parvenu, littér. qui retombe encore en arrière; هیز danin, poser de nouveau, c'est-à-dire remettre; ehz G.; ehs na-bu, dorénavant, littér. il n'a pas encore été, G.; hēzh, tandis que, Rh.; zaza hén'ī, encore; p. هیز, هنوز, arm. հեռապազ.

هیزان hijan, hijin, prix, valeur; hēžā bu, il coûtait, S.; hēžā ma, il gardait son prix, S.; p. هیزنه, voy. هیزن.

هیزیان hijian, hejiiian, valoir, être d'un certain prix; پولکی ناهیزه pouleki na-hijé, cela ne vaut pas un sou; av nān hēžāya dá pära, le pain coûte 10 para, S.

هیس his, suie, fumée.

هیستر voy. ایسر.

هیشته heichet, bourg, ville; ar. هيشة; comp. هشت.

هیشته voy. هشت (huit).

هیشته voy. هیشته.

هیشته voy. هشتی.

هیشیان voy. ایشیان.

هیف hiw, lune, mois; هیف گرتنی ghirtini, éclipse de lune (voy. دور); هیف hiw hilati, le lever de la lune; هیف hiw-a nou, nouvelle lune; هیفه hiw-a bedira, pleine lune; هیفه hiwé rohen, clarté de la lune; aff, lune, mois, G.; hiw, aif, lune, Kl.; heiv,

hīv, lune, L.; гаиѣъ, lune, P.; haiiv, lune; haiif, mois, Rh.; zaza ášma, ášme, lune, mois; dujiki aschmi; cette forme zaza est plus complète que la kurde, car dans celle-ci le š s'est changé en h et est tombé, et le m s'affaiblit en w; arm. ամիս, russe мѣсяцъ.

هيكلى hiweki, le quantième du mois.

* هيكه heivi, salaire, B. (il écrit حيوة); de هيف (comp. le p. ماهينه, t. ايلق gage d'un mois).

هيك heik, hi, oeuf; plur. هيكان heikan; هيك اوى hei awi, oeufs à la coque; هيك سور heik-a sor, oeuf rouge, oeuf de pâques; هيك كرين heik ou hi kirin, pondre; هيك لفاندين heik leqandin, battre des oeufs; ميرزك ده بانزده هيكان mirijk deh panzdeh heikan hi di-ké, la poule pond 10 à 15 oeufs; هيكى بدركتين ji heiki beder-ketin, éclore, sortir de l'oeuf; هيك ماسيى heik-a masii, boutargue; ek G. Kl., hāec, hāk Kl., гекъ P., hek, hek L., heg Sd.; هيكه hyqqé ia-mrichk, l'oeuf de la poule, Ch. 305; ek delma, oeuf à la coque; ek brāzt, oeuf dur, G. (comp. ar. بيضة oeufs à la coque); k. or. hek, lorist. khaia, kha, feilé khaia, zaza hāk, hāk, dujiki hok; p. خاك, ossét. aik; voy. هيرون, هلکه.

هيكال heikal, écrit cabalistique; ar. هيكال.

* هيك zaza hyegā, champ; dujiki higa, aram. ܚܝܓܐ (voy. les remarques de Fleischer dans le Dict. chald. de Levy p. 556).

هيلان voy. هيلان.

هيلك hilik, bourses, testicules; helik, helek, oeuf, B.; heleka R.; diminut. de هيك (هيك).

هلون voy. هيلان.

هلا, الا heila, ô, ar. illa S.; ar. الا.

هيم him, pierre.

هين hin, quoi, plait-il; hīnā, très-bien, tu as raison, ar. طيب S., p. هين.

هين hin, tentation, sensation; هين كرين hin kirin, tenter, avoir une tentation; tripoter, intriguer; هين بوين hin bouin, flairer (des chevaux), apprendre, s'habituer; هين بويه hin bouié, instruit.

هين hein, exister, appartenir à quelqu'un; prés. از همه ez hemé, tou hei, نه او همه coñ he-i-é, négat. نينه niné; plur. ام هون, وان هين em, houn, van he-in; dans le sens d'avoir: ته, وى من, ته, وه, وان همه min, té, vi, mé, vé, van heié, j'ai, tu ais etc., littér. il y a à moi etc.; fut. من وى همه min vi he-bé, j'en aurai; condit. من اكر همه min eghe he-bé, si j'avais; conjonct. bouk ketch ninin, la fiancée n'était plus vierge; parf. من نه, وى, مه, وه, وان هبو min, té, vi, mé, vé, evan he-bou, j'avais etc., peré-i min he-bouié, j'avais eu de l'argent; part. prés. هى heif; part. passé هبو he-bou, he-bouié, ayant eu; هيه heié, il y a; هيه her heié, qui existe et qui est partout, Dieu; aia G., rere P.; heíye L., hedrus. hē; hénim, ils sont; négat. né-nim, je ne suis pas L. (نيم), 2. tu níni, 3. tūn'e (voy. تو) ou te-nā-re (le r est inséré pour éviter le hiatus); plur. tū-nūnin, L.; parf. part. هب-بۇ L.; imparf.

plur. 3. he-būn L.; chez Rhea: prés. az im, tu i, au a ou haya, plur. am, hun, wān in, négat. az nīn'im, tu nīni, au nīn'a, plur. am, hun, wān nīn'in; chez Socin: prés. aze habūm, tu ha-bāi, plur. 3. hāna (ils étaient); parf. part. az, tu, au ha-bu; imparf. plur. 3. ha-būn; chez Chodzko: prés. hem, hei, heié, plur. 1. hine, 2. 3. hene; négat. nié, il n'est pas, p. 324; chez Brugsch: prés. min hāmā, tūn haīna, éwā ha, īmā haīme, hāmme haīné, awanā haīné. En supprimant le préfixe ce verbe se place à la fin des mots comme suffixe: az kiia, qui suis-je? G.; ez tēr-im, je suis rassasié, L.; tu kiia, qui est tu? G.; tu kí-e L., توئی toī, tu es, Ch. (p. توئی); au kiia, qui est-il? G.; kēr-é, il est sourd, L.; am kiia, qui sommes nous? G.; em ki-mé; eemé keem Ch., eemé, nous sommes, Ch. (p. مائيم); ungho kiia, qui êtes vous? G.; هون كينه

houn ki-né; eeoué ke ene Ch.; vvan kiia, qui sont ils? G.; وان كينه van ki-né; وان تيرين van tir-in; p. همى, هئى, plur. 3. هيند, ensuite منم (man-am, je suis) etc., talych هابيم (B. 36), gil. men ha-bum (j'étais), maz. نيمه (je ne suis pas), نه nié (il n'est pas), guebri: شما ما همى, مى, تا, اين هئى, plur. هيد, نه, نه, هئى, ايشان هن, هيد, نه, نه, il y a; ha, il y a; نه, نه, il n'y a pas (B. 108); l'infinit. هين semble être formé d'une fausse manière; il serait mieux de le former هبون.

هينك henik, doux, favorable; hīnik, hīn, frais (du vent) Rh.; comp. هونك.

هينكر hin-ker, tentateur.

هيوار heivar, soir; comp. ايغار.

هيوان voy. ايوان.

* هيووت hēvāt, parole, ar. كلام S.

هئي heī, existant; voy. هين.

ي

يا ia, ou; ia G.; پهل. ايوف, p. يا.

يا ia, syllabe qui sert à former des adjectifs possessifs; يا من ia min, le mien; يا te, le tien; يا وى ia vi, le sien; يا me, le nôtre; يا وه ia vé, le vôtre; يا وان ia van, le leur; يا مزين ia mezin, l'aînée (des femmes); يا بحوك ia bitchouk, la cadette; chez Garzoni: ia qodé, divin; ia du, second, deuxièmement; ia bab, du père (propr. paternel); chez Socin: yā min u yā vi be-nivī bu (le trésor) appartenait à moitié à moi, à moitié à lui; az yā-ta-ma, je t'appartiens; yā

χva bīna, apporte la tienne (la chemise); chez Rhea: yē min, de moi etc.; bāb-ē ma ya b'asmā-ē, notre père qui es aux cieux; chez Chodzko: byrq ia-brouské, l'éclat de l'éclair; hyqqe ia-mrichk, œuf de la poule; une autre forme se trouve dans: hi toi-é, c'est le tien, 318; hi ké-é, à qui appartient cela? 421; cette particule du génitif possessif se dérive du bactr. et pers. anc. hya (tya).

يا ia, ô! cette interjection n'est employée que dans ces deux cas: ia hou et ia allah, ô Dieu! (pour appeler un dervich ou un san-

ton musulman); ar. یا الله, comp. یابو.

* zaza ya, elle; comp. ای (il), یینی.

* япанъ, champ, P.; t. یابان (du pers. بیابان).

* yābò, ô père, ô vénérable, S.; ar. یا ابو.

iakhou, ou bien; ایلرو یاخو صبح
irou iakhou subé bi-tchim, j'irai
aujourd'hui ou bien demain matin; яхутъ
P.; du pers. یاخود.

iad, souvenir; یادست iad-est,
ressouvenez vous de notre pari (espèce de
jeu); du pers. یادست, یاد.

iadi, désir, souhait, souvenir; du
pers. یاده.

ia-di, autre; یادی کانه
kané, où est cet autre? یادی
iadi, voici un autre; comp. ایدی.

iar, ami; یه اوا یاری
eva iar-i ke-win, ancien ami; iari G.; yār L.; du
pers. یار, comp. نیار.

iaran, amusement, plaisanterie;
iarani de-kim, je m'amuse;
c'est propr. le plur. de یار.

iarepag, bordure en pierre d'un
toit.

yārdím, secours, L.; t. یاردم.

yārók, vert, S.; de l'arm.

yar. n. j.

iari, amitié; یاری کرین
kirin, aider; یاری گریدان iari ghiri-
dan, être lié d'amitié; ce-kem iari, je me
lie d'amitié, G.; du pers. یاری; comp.
نیاری.

انفار voy. یاری.

iarikari, aide, secours, as-
sistance; به یاریکاریا خدی be iarikariia
khoudi, avec l'aide de Dieu; du pers.
اریکاری; voy. یاریکاری.

yazmîš kir, il écrivait, L.;
یازمش t.

iazidji, écrivain, scribe; t.
یازجی.

iasag kirin, prohiber;
یاساق, یساق, یساق اتمک t.

iasmin, jasmin, G.; du pers.
یاسمن.

yā-sîn sār qābrestāna bēzin,
ils prononcent le chapitre yā sîn du Coran
sur le tombeau, S.; les mots yā sîn com-
mencent le 36mo chapitre du Coran.

iag, beurre; t. یاغ; voy. کره یاغی.
iaqout, rubis; باقوتی لاجوردی
iaqout-i ladjverdi, saphir; iakút keli
ou scin, hyacinthe, G.; ar. یاقوت (du
pers. یاکندر, du grec ὑάκινθος)

ia-kou, puisque, comment; یاکو
iakou di-zani, puisque tu le sais.

ial, côté, partie; یالی مران
ial-i miran, la partie d'une maison destinée pour
les hommes; یالی زنان ial-i jinan, la
partie de la maison pour les femmes; voy.
یالی, یالی.

ialdouz, dorure; بالدوز کری
ialdouz kiri, doré; t. بالدز (dorage).

iali, plage, les bords d'un canal,
بال, یالی; comp. یالی بالو t.

ian, iané, ou, ou bien, sinon,
ou au contraire; یان ناییت
vé awit ian nawit, avez vous jeté ou non?
aw-a vé djouié
iané kanié, votre eau est elle du ruisseau

ou bien de la fontaine; يان ام خلاص ديبين ian em khelas di-bin ian eoü mé di-koujin, ou nous nous sauverons, ou ils nous tueront (sinon ils nous tueront); از رابم يان رانيم ez rabim ian ra-ne-bim, me leverai-je ou ne me leverai-je pas? yān Rh.; t. ينه, t. or. بانه. يانا.

ياناى ianaw, chassis d'une porte.

يانپولى ianpouli, giberne; de l'ital. ampolla (? russe ампула, géorg. ამპული).

يانزده ianzdeh onze; ianzdah G.; yānzdeh L.; zaza yaudés, yaundés; p. يانزده, voy. ده.

* يانه yana, maison, R.; pour خانه?

يا voy. ياوران.

ياور iaver, adjudant; du pers. ياور.

يا هو ia-hou, he! ar. يا هو.

* ياي jai, flèche, Kl.; t. ياي (arc).

* يايا yaya, madame, R. I, 144.

يپلتاق iapyltaq, monter un cheval à dos nu (mot turc).

ياتاغ iatag, lieu où il y a peu de neige et qui sert d'abri pour les brebis (mot turc); t. يتاق.

ايتيم voy. يتيم.

يخ iekh, glace, gelée; iaχ B. P., lorist. yekh; bactr. аѣха (voy. de Lagarde, Beiträge zur baktr. Lexicographie 4), p. يخ.

* poche (dans le texte pers. حيب) L. I, 100, 14.

اخته voy. يخته.

يخسير iekhsir, prisonnier; iaksir G., yakhsir Rh.; comp. هسير.

* يخنى iakni, bouillonnement, G.; du pers. بخنى (viande bouillie).

ايدى voy. يدى.

* يرامز iaramáz, méchant, dépravé, scélérat, infâme, G.; t. يرامز.

يرلو ierlou, peuple à demeure fixe, indigène, les Kurdes domiciliés; t. يرلو.

* ايرمخ yěrmāχ, rivière, S.; t. ايرمخ.

* يريه jariie, iaríi, iarie, bouffonnerie, plaisanterie; jaríi t-kem, je plaisante,

G.; ar. يهيري; comp. بى يريه.

* يريه كار jarí-kar, jaríi-tkar, iaríi-kár, bouffon, G.

يزيدى iezidi, yezidi, nom d'une tribu kurde, qui à ce qu'on dit adore le diable; izîd S. Cette tribu a ce nom, parce qu'elle regarde le calife Yezid comme une incarnation de Dieu; cette explication semble être erronée et le nom se dérive peut-être du bactr. yazata (p. يزدان).

سبى voy. يسبى.

هستى voy. يسك.

هسير voy. يسير.

* يسيرى yesiri, captivité, L.; yēsiriti Rh.

يشم iechim, hématite; du pers. يشم.

يساغ iesag, défense, prohibition; t.

يساق, بصاق.

يك voy. يبط.

يعنى iani, c'est-à-dire; ar. يعنى.

يغما iegma, brigandage; يغما kirin, piller; t. يغما اتمك.

يغمكر iegme-ker, brigand, pilleur; p. يغماكر.

يغناك iegnag, iegnák, attroupe-ment, bal, réunion des hommes à un festin; داغناگدا di-ignagida, dans la réunion; t. يغناك.

يك iek, un seul; يك بوين iek bouin, être uni; يك جانی iek-tchaw, borgne, qui n'a qu'un oeil; يك دل iek-dil, unanime, animé de mêmes sentimens; يك رنگی iek-rengghi, compatibilité d'humeurs; يك شنبه iek-chem, iek-chem-bé, dimanche, premier jour de la semaine; يکی دنی iek-iek, un à un; يکی دینی iek dini, un autre, une autre fois, encore une fois; يکی دینی انین iek dini anin, rapporter; يکی زوان iek ji van, l'un d'entre eux; يك-é, c'est égal, c'est la même chose; chez Garzoni: iek kabar, en un mot; iek gé na vastit, vagabond; iek ex, membre (littér. un de); iek-sciámbi, dimanche; iek renggh nina, changeant; iek bekem, cekem, j'unis; ez iek mal, proches parents; iek du iek, l'un après l'autre; iek dakek, un moment; yek L.; cet autre là, L. I, 98, 4 (comp. يکی autre, et le p. يکی); ĕk Rh., ĕk-shembi, dimanche, Rh; iek-šambah B.; yet M.: zaza yau (un); ya rōji, un jour, à l'avenir; yaúna, yaúnai, autre; bactr. aęva, p. يك; comp. ايك, هريك, ليك, ژريك, بيك.

* يكانه yēkāna, isolé, Rh.; iekane, sanglier (du lat. singularis) Ch. 350; پ. يگانه.

* يكتای iek-tai, simple; p. يكتای.

* يکتر iektyr, l'un l'autre; du pers. يکديگر Ch. 322.

يکدلی iekdili, unanimité; يکدلی يکدلی iekdili nīchan-dan, conspirer; de يکدل (s. v. يك).

يکرو iek-rou, essence; du pers. يکرو.

يكسان iek-san, symétrie.

يكو iekou, un grain; يكو چند ددتن iekou tchend di-ditin, un grain combien donne-t-il? يكو دهو هشت ددن iekou deh-ou-hecht di-din, un grain donne dix-huit.

يكون iekoun, somme, total; ar. بكون.

يکی ieki, identité, unité; p. يکی.

يکی ieki, unique, quelqu'un; p. يکی.

* يلكاو il-kay, boeuf, P.; de il, p. يل (héros, mâle, bête qui pait sans pasteur) et de كا.

يلکن ielken, la voile d'un navire; يلكنى اشى باى ielken-i ach-i bāi, volant, aile d'un moulin à vent; t. يلكن.

يم iem, appât, nourriture des chevaux; يم داین iem dāin, appâter, donner à manger à un animal; هسبان تمار بکه و hespan timar bi-ké ve iemi-d van bi-dé, étrille les chevaux et donne leur à manger; t. ويرمك.

يمان ieman, de grâce, pour amour de Dieu; يمان شېخم رابه ايلامه دهقرا جو ieman cheikh-ym ra-bé el-a mé di-hewra tchou, de grâce, ô mon Cheikh, lève toi, notre tribu est sens dessus dessous; ar. امان.

اميش voy. اميش.

يمك iemek, dîner; t. يمك.

* يملک iemlik, le manger (propr. mangeoire) Ch. 354; t. يملک.

يمني iemeni, tapis kurde velouté; es-pèce de souliers; t. يمني (de l'ar. يمني provenant du Yemen); comp. امنى.

هاتين voy. هاتين.

يا zaza yēni, le sien; de يا.

یو. یك. voy.	* یوزباشی yüz-bāša, capitaine, S.; t.
هسب iavach, doux, apprivoisé; یواش hesp iavach kirin, dompter un cheval; t. یواش.	یوزباشی.
یانزده. voy. یودس.	بك. voy. بونه.
* یودسین zaza yaudesin, onzième.	* یووه zaza yaúve, le premier; de یو.
یوردام iordam, beau, superbe; t. یوردام (grâce, façon).	* یهوی jehauwa, qu'il soit; ar. یهوی, صبح. voy.
یورغه iorga, cheval qui va l'amble; t. یورغه.	* یهیا yaha, voilà, Rh.; ar. یاه یاه.
	نیشته. voy. نیشته.

کتیبه چاپکراوه‌کانی کۆری زانیاری کوردستان و نه‌کادیمیای کوردی

کۆری زانیاری کوردستان:

- (١) فهره‌نگی زاراوه (عه‌ره‌بی - کوردی)، به‌دران ئەحمەد حەبیب، هه‌ولێر، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده، ساڵی ٢٠٠٢، (١٤٢ لاپه‌ره).
- (٢) کوردی تورکمانستان - میژوو - ئەتنۆگرافیا - ئەده‌ب، د. مارف خه‌زنه‌دار، هه‌ولێر، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی پۆشنه‌یری، ساڵی ٢٠٠٣، (٢٥٨ لاپه‌ره).
- (٣) زاراوه‌ی یاسایی، لیژنه‌ی زاراوه له کۆری زانیاری کوردستان، هه‌ولێر، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی پۆشنه‌یری، ساڵی ٢٠٠٤، (٤٠ لاپه‌ره).
- (٤) زاراوه‌ی کارگێڕی، لیژنه‌ی زاراوه له کۆری زانیاری کوردستان، هه‌ولێر، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی پۆشنه‌یری، ساڵی ٢٠٠٤، (٤٧ لاپه‌ره).
- (٥) من ینابیع الشعر الکلاسیکی الکوردی، ج١، رشید فندی، هه‌ولێر، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی پۆشنه‌یری، ساڵی ٢٠٠٤، (٢٤٠ لاپه‌ره).
- (٦) پینووسی یه‌گه‌رتووی کوردی، به‌دران ئەحمەد حەبیب، هه‌ولێر، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده، ساڵی ٢٠٠٥، (٥٦ لاپه‌ره).
- (٧) پێژمانی که‌سی سییه‌می تاک، د. شیرکۆ بابان، هه‌ولێر، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی پۆشنه‌یری، ساڵی ٢٠٠٤، (١٥٩ لاپه‌ره).
- (٨) چوارینن خه‌یام، د. کامیران عالی به‌درخان، وه‌رگێڕانی له لاتینییه‌وه د. عه‌بدوللا یاسین ئامیدی، هه‌ولێر، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی پۆشنه‌یری، ساڵی ٢٠٠٤، (٩٤ لاپه‌ره).
- (٩) شیوه‌ی سلیمانی زمانی کوردی، د. زه‌ری یوسوڤوفا، و: له روسیه‌وه د. کوردستان موکریان، هه‌ولێر، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده، ساڵی ٢٠٠٥، (٢١٦ لاپه‌ره).

- (۱۰) العروض في الشعر الكردي، احمد هردى، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى پۆشنپيرى، سالى ۲۰۰۴، (۲۱۸ لاپه‌ره).
- (۱۱) ژانره‌كانى پۆژنامه‌وانى و ميژووى چاپخانه ۱۴۵۰ - ۱۵۰۰، د. مه‌غديد سه‌پان، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۵، (۲۷۸ لاپه‌ره).
- (۱۲) زاراوه‌ى راگه‌ياندن، ليژنه‌ى زاراوه له كۆپى زانيارى كوردستان، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۵، (۱۰۸ لاپه‌ره).
- (۱۳) فهره‌نگى زاراوه‌گه‌لى راگه‌ياندن (ئینگليزى - كوردى - عه‌ره‌بى)، به‌دران ئه‌حمه‌د حه‌بيب، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۵، (۱۶۵ لاپه‌ره).
- (۱۴) ئه‌ده‌بى مندالانى كورد - ليكۆلینه‌وه - ميژووى سه‌ره‌لدان، حه‌مه‌ كه‌ريم هه‌ورامى، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۵، (۴۰۶ لاپه‌ره).
- (۱۵) گيره‌كێن زمانى كوردى، د. فازل عمر، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۵، (۱۳۴ لاپه‌ره).
- (۱۶) ل دۆر ئه‌ده‌بى كرمانجى ل سه‌د سالا نوزدێ و بيسستێ زايينى، ته‌حسين ئيبراهيم دۆسكى، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۵، (۲۷۶ لاپه‌ره).
- (۱۷) ده‌نگسازى و بره‌گه‌سازى له زمانى كوردیدا، د. شيركو بابان، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۵، (۲۰۶ لاپه‌ره).
- (۱۸) هۆنراوه‌ى به‌رگرى له به‌ره‌مه‌ى چهند شاعيرى كرممانجى سه‌روودا ۱۹۳۹ - ۱۹۷۰، د. عبدالله ياسين عه‌لى ئاميدى، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۵، (۳۲۰ لاپه‌ره).
- (۱۹) يوسف و زوله‌يخا، حه‌كيم مه‌لا سالح، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۶، (۴۰۷ لاپه‌ره).
- (۲۰) زمانى كوردان - چهند ليكۆلینه‌وه‌ى كى فيلو‌لۆجى زمان، پ. د. فريدريش موولير ئه‌وانى تر، و: له ئه‌لمانىيه‌وه د. حميد عزيز، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۵، (۱۹۲ لاپه‌ره).
- (۲۱) رېبهرى بيبلوگرافيه كوردىيه‌كان ۱۹۳۷ - ۲۰۰۵، شوان سليمان يابه، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۶، (۴۰۰ لاپه‌ره).
- (۲۲) فهره‌نگى گه‌وره‌ى من. د. كوردستان موكرىانى، چاپى يه‌كه‌م، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۶، (۸۰ لاپه‌ره).
- (۲۳) ديوانى عه‌زىز - محمه‌د عه‌لى قه‌ره‌داغى - ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۰، (۱۴۴ لاپه‌ره).
- (۲۴) زاراوه‌گه‌لى كاروبارى مين - جه‌مال جه‌لال حوسين - دلير ساير ئيبراهيم - ده‌زگاي گشتى هه‌ريم بو كاروبارى مين، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۶، (۸۰ لاپه‌ره).
- (۲۵) زاراوه‌ى راگه‌ياندن - كه‌مال غه‌مبار - ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۶، (۹۶ لاپه‌ره).
- (۲۶) زاراوه‌ى ئه‌ده‌بى - ئاماده‌كردنى: ليژنه‌ى ئه‌ده‌ب له كۆپى زانيارى كوردستان، ههولتير، چاپخانهى وهزارهتى په‌روه‌رده، سالى ۲۰۰۶، (۳۸۰ لاپه‌ره).

- (۲۷) ئىندىكىسى گۇڧارى كۆپى زانىارى كورد (۱۹۷۳ - ۲۰۰۲) - شوان سلىمان يابه - ههولير، چاپخانهى وهزارهتى پهروهده، سالى ۲۰۰۶، (۲۴۰ لاپهړه).
- (۲۸) The Historical Roots of the National Name of the Kurds - د. جهمال رهشيد، ههولير، چاپخانهى وهزارهتى پهروهده، سالى ۲۰۰۶، (۱۰۷ لاپهړه)
- (۲۹) فرههنگى كومه لئاسى - عوبيد خدر - چاپخانهى دهزگاي ئاراس - ههولير، سالى ۲۰۰۷، (۸۳ لاپهړه).
- (۳۰) بزاقى پزگاريخوازى نيشتيمانى له كوردستانى پوژه لاتدا (۱۸۸۰ - ۱۹۳۹ز) - د. سهعدى عوسمان ههروتى - چاپخانهى دهزگاي ئاراس - ههولير، سالى ۲۰۰۷، (۱۵۵ لاپهړه).
- (۳۱) شوپشى شيوخ عوبهيدوللاى نههرى له بهلگه نامهى قاجارى دا، نووسينى: حهسن عهلى خانى كهرووسى، وهركيپرانى له فارسىيه وه: محمهد حهمه باقى - چاپخانهى دهزگاي ئاراس - ههولير، سالى ۲۰۰۷، (۲۰۴ لاپهړه).
- (۳۲) شوپشى شيوخ عوبهيدوللاى نههرى له بهلگه نامهى ئهرمه نيدا، نووسينى: ئهسكه ندهر غوريانس، وهركيپرانى له فارسىيه وه - محمهد حهمه باقى. چاپخانهى دهزگاي ئاراس - ههولير، سالى ۲۰۰۷، (۱۲۸ لاپهړه).
- (۳۳) فرههنگى كوردى - فارسى، وهركيپرانى له فارسىيه وه - محمهد حهمه باقى. چاپخانهى دهزگاي ئاراس - ههولير، سالى ۲۰۰۷، (۱۱۲ لاپهړه).
- (۳۴) شوپشى شيوخ عوبهيدوللاى نههرى له بهلگه نامهى ئينگليزى وئهمريكى دا - نووسينى - وهديع جوهيده. وهركيپرانى له عهربييه وه - محمهد حهمه باقى. چاپخانهى دهزگاي ئاراس - ههولير، سالى ۲۰۰۷، (۱۱۶ لاپهړه).
- (۳۵) شوپشى شيوخ عوبهيدوللاى نههرى له بهلگه نامهى قاجارى دا، نووسينى: عهلى خان گونه خان ئهفشار. وهركيپرانى له فارسىيه وه - محمهد حهمه باقى. چاپخانهى دهزگاي ئاراس - ههولير، سالى ۲۰۰۷، (۴۲۶ لاپهړه).
- (۳۶) شوپشى شيوخ عوبهيدوللاى نههرى له بهلگه نامهى قاجارى دا، نووسينى: عهلى ئهكبر سهرهنگ. وهركيپرانى له فارسىيه وه: محمهد حهمه باقى. چاپخانهى دهزگاي ئاراس - ههولير، سالى ۲۰۰۷. (۱۹۲ لاپهړه).
- (۳۷) چهپكيك له زارواه گهلى كشتوكال - ئاماده كودنى - حهمه سالح فرههنگى - چاپخانهى دهزگاي ئاراس - ههولير، سالى ۲۰۰۷، (۱۴۴ لاپهړه).
- (۳۸) شوپشى شيوخ عوبهيدوللاى نههرى له بهلگه نامه كانى وهزارهتى كاروپارى دهره وهى ئيران دا. وهركيپرانى له فارسىيه وه: محمهد حهمه باقى. چاپخانهى دهزگاي ئاراس - ههولير، سالى ۲۰۰۷، (۲۷۰ لاپهړه).
- (۳۹) فرههنگى ديوانى شاعيران (نالى، سالم، كوردى)، نووسينى - د. محمهد نوورى عارف، چاپخانهى دهزگاي ئاراس - ههولير، سالى ۲۰۰۷، (۱۰۰۰ لاپهړه).
- (۴۰) يه كهم فرههنگى تو، وهركيپرانى: د. كوردستان موكريانى، چاپخانهى دهزگاي ئاراس، ههولير، سالى ۲۰۰۷، (۸۶ لاپهړه).

- ٤١) ئەدەبىي مىندالانى كورد دواي راپەرين، نووسىنى: ھەمە كەرىم ھەورامى، چاپخانىي دەزگاي ئاراس، ھەولير، سالى ٢٠٠٧، (٣٦٨ لاپەرە).
- ٤٢) ھەرھەنگى ھەراشان، كۆكردنەوھ و دارپشتنى: كۆمەللىك مامۇستا، چاپخانىي دەزگاي ئاراس، ھەولير، سالى ٢٠٠٧، (٣٣٦ لاپەرە).

ئەكادىمىيائى كوردى:

- ٤٣) ئەلبومىي كەشكۆل، ب ١، دائىراوى: مەھمەد ەلى قەرەداغى، چاپخانىي خانى - دھۆك، سالى ٢٠٠٨، (٣٥٢ لاپەرە).
- ٤٤) الأدب الشفاهي الكردي، علي الجزيري، چاپخانىي خانى - دھۆك، سالى ٢٠٠٨، (٢٠٠ لاپەرە).
- ٤٥) بەركۆللىكى زاراوھ سازىي كوردى، ئامادەكردنى: جەمال ەبدول، دووھ چاپ، چاپخانىي خانى - دھۆك، سالى ٢٠٠٨، (٣٣٠ لاپەرە).
- ٤٦) ديوانى قاصد، ساغكردنەوھى: شوكر مستەفا ورەھىم سورخى، چاپخانىي خانى - دھۆك، سالى ٢٠٠٨، (٣٥٢ لاپەرە).
- ٤٧) چەند لىكۆللىنەوھىيەك دەربارەي مېژووى كورد لە سەدەكانى ناوھراستدا، نووسىنى: دكتۆر زرار سديق توفيق، چاپخانىي خانى - دھۆك، سالى ٢٠٠٨، (٢٠٨ لاپەرە).
- ٤٨) كىمىيائى ژەھرى دەستكرد. نووسىنى: پ.د. ەزىز ئەھمەد ئەمىن، چاپخانىي خانى - دھۆك، سالى ٢٠٠٨، (٢٠٨ لاپەرە).
- ٤٩) رۆللى سەربازىي كورد لە دەولەت و مىرنشىنە ناكوردىيەكان لە سەردەمى ەبباسىدا، نووسىنى: مەھدى عوسمان حسىن ھەروتى، چاپخانىي خانى - دھۆك، سالى ٢٠٠٨، (٣٦٨ لاپەرە).
- ٥٠) دور نواب السليمانية في المجلس النيابي العراقي (١٩٤٥ - ١٩٥٨)، دانانى: سالار عبدالكرىم فندى الدوسكى، چاپخانىي خانى - دھۆك، سالى ٢٠٠٨، (٣٠٤ لاپەرە).
- ٥١) عبدالله گۆران، رائدا لحرمة تجديد الشعر الكوردي، دانانى: كەمال غەمبار چاپخانىي خانى - دھۆك، سالى ٢٠٠٨، (٣٢٠ لاپەرە).
- ٥٢) وثائق بريطانية عن تشكيل دولة كوردية مستقلة ١٩٢٤ - ١٩٢٧، دانانى: د. عبدالفتاح على البوتانى، چاپخانىي خانى - دھۆك، سالى ٢٠٠٨، (٢٦٨ لاپەرە).
- ٥٣) سالنامەي ئەكادىمىيائى كوردى، ئامادەكردنى: پروفيسور د. وريا عومەر ئەمىن. چاپخانىي حاجى ھاشم - ھەولير، سالى ٢٠٠٩، (٥٦ لاپەرە).
- ٥٤) مەمى و زىنى، ئامادەكردنى: جاسمى جەليل، دوكتۆر عىزەدىن مستەفا رەسوول خستوويەتتە سەر نووسىنى كوردىي عىراق و پيشەكىي بۆ نووسيوھ و لىي كۆلئوھتەوھ، چاپخانىي حاجى ھاشم - ھەولير، سالى ٢٠٠٩، (١٦٨ لاپەرە).
- ٥٥) ھەنگاويك لە سەر ريگەي لىكۆللىنەوھى (ديوانى سالم) دا، مەھمەد ەلى قەرەداغى، چاپخانىي حاجى ھاشم - ھەولير، سالى ٢٠٠٩، (٨٠ لاپەرە).

- ٥٦) كهرهسه به تاله كان له روانگه‌ی تیۆری دهسه لآت و به ستنه وه ((شیوه زاری کرمانجی سه روو))، نووسینی: قیان سلیمان حاجی، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (٢١١ لاپه‌ره).
- ٥٧) هیز و ئاواز له دیالیکتی کوردیی ژوو روودا، نووسینی: عه‌بدولوه‌هاب خالید موسا، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (١٤٦ لاپه‌ره).
- ٥٨) گه‌پنامه‌ی می‌رگولان، نووسینی: ره‌سول ده‌رویش، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (١٧٦ لاپه‌ره).
- ٥٩) دۆخه‌کانی ژیره‌وه لای فیلمۆرو هندی لایه‌نی پرسته‌سازی کوردی، ئاماده‌کردنی: یوسف شه‌ریف سه‌عید، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩ (١٣٤ لاپه‌ره).
- ٦٠) هه‌ندی لایه‌نی ریزمانی دهسه‌لآت و به‌ستنه‌وه (GB) له‌زمانی کوردیدا، ئاماده‌کردنی: د. سه‌باح ره‌شید قادر، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩ (١٧٢ لاپه‌ره).
- ٦١) الحیاة الاجتماعية للکورد بین القرنین (٤ - ١٠هـ/ ١٥م)، دانانی: دکتۆره فائزه محهمه‌د عزه‌ت، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (٢٧٢ لاپه‌ره).
- ٦٢) العلاقات الايرانية - السوفيتية ١٩٣٩ - ١٩٤٧، دانانی: نزار ایوب حسن الکولی، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (٢٩٠ لاپه‌ره).
- ٦٣) ببیلیۆگرافیا‌ی کوردناسی له‌ سه‌رچاوه‌ فه‌ره‌نسییه‌کاندا، د. نه‌جاتی عه‌بدوللا، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (٥٢٨).
- ٦٤) ببیلیۆگرافیا‌ی کوردناسی له‌ سه‌رچاوه‌ ئینگلیزییه‌کاندا، د. نه‌جاتی عه‌بدوللا، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (٤٤٨).
- ٦٥) امیر امراء کردستان (ابراهیم باشا الملی ١٨٤٥ - ١٩٠٨)، دانانی: أ. د. عبدالفتاح علی البوتانی - علی صالح المیرانی، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (١٦٠ لاپه‌ره).
- ٦٦) دیوانا مه‌لا محهمه‌دی سه‌یدا، به‌هه‌فکار: سه‌ید جه‌لال نزامی، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (٨٨ لاپه‌ره).
- ٦٧) داستانی هه‌یاسی خاس و سولتان مه‌حمود، نووسینی: محهمه‌د سالح سه‌عید، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (٣٢٦ لاپه‌ره).
- ٦٨) کیمیای ژینگه، پیسبوونی ئاووه‌ه‌وا، پ. د. عه‌زیز ئه‌حمه‌د ئه‌مین، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (١٦٠ لاپه‌ره).
- ٦٩) گه‌شتنامه‌ی پوژولا بۆ کوردستان سالی ١٨٣٧، وه‌رگیرانی: د. نه‌جاتی عه‌بدوللا، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (١٩٨ لاپه‌ره).
- ٧٠) ریزمانی کوردی، وه‌رگیرانی: د. نه‌جاتی عه‌بدوللا، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩، (١٤٤ لاپه‌ره).
- ٧١) بونیاتی زمان له‌ شیعرێ هاوچه‌رخێ کوردیدا، ئاماده‌کردنی: د. ئازاد ئه‌حمه‌د مه‌حمود، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - ههولێر، سالی ٢٠٠٩ (٢٥٨ لاپه‌ره).

- (۷۲) الحركة الشيوعية في تقارير مديرية الامن العامة ١٩٥٩ - ١٩٦٢، نووسینی: د. عبدالفتاح علی البوتانی، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - هه‌ولێر، سالی ۲۰۰۹، (۲۸۸ لاپه‌ره).
- (۷۳) فەرهنگی سۆفیانه‌ی دیوانی (جزیری و مه‌حوی)، نووسینی: د. ئیبراهیم ئەحمەد شوان، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - هه‌ولێر، سالی ۲۰۱۰، (۳۶۰ لاپه‌ره‌یه).
- (۷۴) چیرۆکی منداڵان له ئەدهبی کوردیدا (۱۹۹۱ - ۲۰۰۵)، دانانی: رازاو ره‌شید سه‌بری، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - هه‌ولێر، سالی ۲۰۱۰، (۲۱۲ لاپه‌ره).
- (۷۵) هه‌ولێر له سه‌رده‌می ئەتابه‌گیاندا، نووسینی: پ. د. محسین موحه‌ممەد حوسین، عیمان علی قادر کردویه به کوردی، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - هه‌ولێر، سالی ۲۰۱۰، (۴۷۳ لاپه‌ره).
- (۷۶) هه‌ورامان باشتربناسین، نووسینی: محمەد ره‌شیدی ئەمین، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - هه‌ولێر، سالی ۲۰۱۰، (۹۶ لاپه‌ره).
- (۷۷) فەرهنگا کانی، نووسینی: محمەد سالح پێندروویی (جگەر سۆز)، چاپخانه‌ی سپیریژ - ده‌وک، سالی ۲۰۱۰ (۶۳۹ لاپه‌ره).
- (۷۸) وشه‌نامه، نووسینی: جه‌مال حبیب الله (بێدار)، چاپخانه‌ی سپیریژ - ده‌وک، سالی ۲۰۱۰ (۱۱۴۷ لاپه‌ره).
- (۷۹) بېلیۆگرافای ئەکادیمیای کوردی، ئاماده‌کردنی لیژنه‌ی بېلیۆگرافای ئەکادیمیای کوردی، چاپخانه‌ی سپیریژ - ده‌وک، سالی ۲۰۱۰ (۴۰۰ لاپه‌ره).
- (۸۰) ئاسوورییه‌کانی باشووری کوردستان، نووسینی د. عه‌بدوڵڵا غه‌فور، چاپخانه‌ی سپیریژ - ده‌وک، سالی ۲۰۱۰ (۲۰۸ لاپه‌ره).
- (۸۱) جوگرافای ئابووری نه‌فت له کوردستاندا، چاپی سیییه‌م، نووسینی د. عه‌بدوڵڵا غه‌فور، چاپخانه‌ی سپیریژ - ده‌وک، سالی ۲۰۱۰ (۳۰۵ لاپه‌ره).
- (۸۲) فلسفه‌ العشق الإلهي في شعر الجزيري، تأليف محمد امين دوسكي، الطبعة الثانية، مطبعة سپیریژ - ده‌وک، سنة ۲۰۱۰ (۱۹۶) صفحه.
- (۸۳) فەرهنگی کوردی - فەرهنسی، نووسەر: ئۆگست ژابا، بلاکه‌ره‌وه‌ی زانستی: فێردیناند یۆستی، وه‌رگێڕانی پێشکی و دووباره‌ له‌ چاپدانه‌وه‌ی: د. نه‌جاتی عه‌بدوڵڵا، چاپخانه‌ی حاجی هاشم - هه‌ولێر، سالی ۲۰۱۰ (۵۰۵ لاپه‌ره).